Cet ouvrage de Joach. Camerarius est plus curieux qu'utile il est divisé en quatre centuries qui parurent successivement

La premiere qui concerne les plantes en 1590 } B. b. 61.
La seconde qui concerne les animaux terrestres en 1595 }
la troisieme qui traite des oiseaux en - - -
la quatrieme qui traite des animaux aquatiques
ne parut qu'après la mort de l'auteur arrivée en 1598
par les soins de Ludovic Camerarius son fils

Il paroit que les quatre ont été reunies par le libraire Jean Aumon ou pourroit penser que ce seroit la même edition dont le titre seroit seul seroit changé

Mais il y a eu une Edition in 8vo fait a Mayence en 1697 Bauh. B. 61

Ce qui rend cet ouvrage remarquable c'est que c'est peut être le premier exemple de plantes gravées en cuivre car le phytobasanos de Columna qu'on regarde comme le premier n'est que de 1592 et la 1re centurie qui concerne les plantes est de 1590

Malgré la petitesse des de ces figures elles sont toutes reconnoissables parce qu'elles sont dessinées d'après nature

Bocher annonce son edition de 1661

SYMBOLORV
&
EMBLEMATVM EX
RE HERBARIA
DESVMTORVM
CENTVRIA VNA
COLLECTA
IOACHIMO CAMERARIO
MEDICO NORINBERG
In quib⁹ variores stirpium proprietates
res historiæ ac sententiæ memorabiles non
paucæ breuiter exponuntur.
FRANCOFVRTI
Impensis Iohannis Ammony
M D C LIV.
M.V. Somer fecit

I.

COLLIS *ex omni parte variis arborum selectissimarum generibus plenus, atq; multiplici herbarum ac florum diversitate conspicuus, in hoc amœniss. decore, & pulcherrimo statu diu consistere nequit, sed brevi omnia decrescunt atque flaccescunt, nisi superne tempestiveque radiis solaribus foveatur ac in suo vigore subinde reficiatur. Ad eundem modum nullæ humanæ cogitationes atque actiones, quantumvis alioquin speciosæ atq; laudabiles appareant, nec ulla virtus, doctrina aut scientia per se consistere, aut aliquid boni producere potest, nisi divinitus à Deo unico fonte omnis boni gubernentur, illustrentur, ac splendore divinæ gratiæ ad optatum finem perducantur. Quod ut passim plurima præclare dicta tam in sacris quam philosophicis libris abunde probant, ita inprimis paucis sed sanctiss. verbis S. Ioannes, I. cap. suæ historiæ Evangelicæ de Christo asserit, ubi inquit,* ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. *hoc est. Erat lux illa vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum, idemq; S. Iacobus in sua Epistola ostendit, cum ait,* πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταφαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, *Omne munus bonum, & omne donum perfectum descendit desuper à Patre luminum. Atq; in eandem sententiam D. Nazianzenus in oratione de Athanasio Episcopo hæc scripsit: Quod Sol est sensibus, id intelligentibus est DEVS: ille enim mundum illuminat visibilem, hic invisibilem, & ille quidem visum corporis illustrat, hic vero naturas intellectu præditas reddit splendidas.*

I.

SI SERENUS ILLUXERIT.

Mons omni hoc, nisi Sol fo-veat, vi-duatur honore:
Quicquid ages, cassum dis-perit, absq; DEO.

II.

PER *Mercurium, ut notum eſt, mythologicè intelligitur vis ingenij, eloquentiæ ac doctrinæ. Is fingitur irrigare Laurum, arborem Apollini ſacram, qua ipſa quoque poetæ & viri docti ornabantur. Hoc igitur Emblemate utens Rev. & Ill. Dn. Alexander Edouardus Fuggerus, &c. Præpoſitus Friſingenſis, cum privatæ cuidam Academiæ Ticini in Inſubria nomen daret, ſignificare voluit, plurimum referre, quo magiſtro & duce adoleſcentes imbuantur honeſtis artibus. Quod ſane prudentiſſimus Macedonum Rex Philippus opt. intellexit, qui nato ſibi filio Alexandro ſtatim id nunciavit Ariſtoteli, diisque gratias egit, non tam quod natus ipſi filius eſſet, quam quod Ariſtotelis tempore eum naſci contigiſſet, ut Gellius iſta refert. Sed illud inprimis certum eſt, etiam ſalutis noſtræ cardinem in eo verſari, quis nos riget τῷ ὕδατι τοῦ λόγου: qualis fuit Alexandrinus ille Apollos, quem S. Paulus laudat I. ad Corinth. III. quem ipſe quidem ait rigaſſe τὸ τοῦ λόγου φυτεύματα, verbi plantaria: eidemq; in Act. XVIII. tribuitur, quod fuerit ἀνὴρ λόγιος, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς, καὶ ζέων πνεύματι.*

NEM-

II.

NEMPE ARBOS UNDE RIGETUR.

Intererit multum quis noſtros irriget hortos,
Ac mens noſtra DEI *qua foveatur ope.*

Arbori

III.

ARBORI *undique detruncatæ inseruntur recentiores alij surculi bonam de se spem germinum præclarorum promittentes, modo cœlitus foveantur ac conserventur, alioqui levi de caussa exarescunt & pereunt. Quare non secundum communem & depravatam hominum consuetudinem, omnia ad favorem fortunæ nescio cujus, (nisi hanc allegoricè quoque voluntatem Dei intelligere velimus) sed ad unius Dei benedictionem, quæ sola, secundum sacras literas, ditat, merito referre debemus: ea tamen conditione, ut nos quoque suo loco sedulo nostrum faciamus officium, neq; turpi ocio aut ignaviæ nos tradamus. Vnde Menander,* Θεῷ θέλοντι κἂν ἐπὶ ῥιπὶ πλέοις, *Id est, Deo favente naviges vel vimine. At multo adhuc præclarius D. Gregorius Nazianzenus.*

Θεῷ θέλοντι ῥᾳδὲν ἰσχύει φθόνος,
Καὶ μὴ θέλοντι ῥᾳδὲν ἰσχύει πόνος.
Deo benigne dante, nil livor valet,
Non dante vero, nihil labor vanus potest.

Hoc symbolo usus est in ætate juvenili, cum Germanico dicto, Wann Gott will/DEO VOLENTE, *Iulius Iovius Episcopus Noceræ, fratris Pauli Iovii filius. Talis est & veterum religiosa formula:* CUM DIS VOLENTIBUS: θεῶν βουλομένων, *ut Heliodor. in Aethiop. Græcè dixit. Et, quod Deos solemniter orabant:* VT FAVERENT. *De quibus & similibus Barn. Brissonius lib. 1. de formulis.*

PRO-

PROSPICIEN-TE DEO.

Si faveat cælum, benè ſurculus arbore creſcet:
Si fa-veat numen, tu quoq; magnus eris.

MVLTAS *ineſſe peculiares vires ac occultas proprietates pluribus ſtirpibus & plantis, idq; per ſingularem ſuperiorum ac cœleſtium corporum influxum, ac efficacitatem nemini eſſe dubium poteſt, quarum cauſſas tum alij inveſtigare conati ſunt, tum inprimis Theophraſtus Peripateticus eruditè & doctè inquirere ſtuduit, quemadmodum eius accuratiſſ. libri de cauſſis plantarum ſatis abunde teſtantur. Inter quas quidem Aſpalathus inprimis occurrit, qui frutex vt autor eſt Plinius lib. XXV. cap. XIII. (quamvis ibidem Aſpalathum orientalem & Rhodium, forſitan ſine cauſſa, frutices diverſos faciat) pluribus in locis reperitur, ſed non ubiq; odoratus eſt. Quam peculiarem vim tradit in ſe recipere cœleſti arcu (vt eius verbis utar) in eum innixo. Sic etiam omnis doctrina, prudentia, ac univerſa virtutis laudabilia dicta & facta tum demum fiunt illuſtriora, præſtantiora, omnibusq; ut dicitur numeris abſolutiora & gratiora, ſi cœleſtis bonitatis ac divinæ gratiæ ſuaviſſ. aura aſpiret. Quod etiam Seneca Ethnicus quidem ille ſcriptor, ſed admodum ἠθικὸς, tradit breviter in hunc modum ſcribens ad Lucilium ſuum Epiſtol. X. Nullam ſine DEO mentem eſſe bonam. Graviter Greg. Nazianzenus in Antonij Meliſſa: ἀρετὴν ἐπαινῶν, θεὸν ἐπαινέσομαι, παρ' οὗ τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀρετή, id eſt, ſi virtutem laudo, Deum laudavero, à quo datur hominibus virtus. Sed de hoc plura in primo ſymbolo dicta ſunt, & in aliis quoque poſthac aliquid dicetur.*

VIR-

IV.

VIRTVS HINC MAIOR.

Iridis Aſpalathus vi ſuavior, ipſaque virtus
Gratior eſt ſuperûm quam pia cura fovet.

MONTES *ubiq; non ſolum in ſacris litteris, ſed etiam paſſim apud Poetas veteres ſumi pro aliquo loco munito ac ſtabili, in quo quiſpiam tuto conſiſtere, & ab aliorum incurſionibus opt. ſe tueri poſſit, omnibus conſtat. Vnde inventor huius ſymboli apud Hieronymum Ruſcellum, ſuper montem quendam altum, ad quem niſi per aſperam & anguſtam ſemitam non pateat acceſſus, Laurum ſimul & Palmam ſtatuit, ſignificare hoc modo volens, ad veram doctrinam, ſolidamq; prudentiam, & quæ ad hæc ſequitur, perennem ac ſtabilem gloriam, quæ omnia hiſce duabus arboribus veteres voluiſſe exprimere in alijs ſymbolis à nobis eſt explicatum, neminem pervenire poſſe, niſi per multos labores ac ſudores. Quod etiam Cebetis philoſophi moralis tabula, quæ ut in omnium manibus habetur, ita utinam etiam in animis verſaretur, ſatis ſuperq; oſtendit, ac Pythagoras in ſua litera Y. à Virgilio, vel quicunque autor eſt illius Epigrammatis, verſibus celebrata, docte expoſuit, nec non Heſiodus in iſtis præclaris verſibus, quos tantopere Cicero ad Leptam commendat, & qui alibi ſunt indicati, nobis ante oculos quaſi propoſuit. Eſt autem integer verſus, unde hoc dictum eſt deſumtum, apud Silium Italicum:*

Ardua virtutem profert via, ſcandite primi.

Cum quo duo verſiculi Ovidiani belle conveniunt:

Ardua per præceps gloria vadit iter. *Itemq;*
Difficile eſt fateor, ſed tendit ad ardua virtus.

Et Caſſius Parmenſis in Orpheo:

Non levis aſcenſus, ſi quis petit ardua: ſudor
Plurimus hunc tollit.

AR-

V.

ARDVA VIRTVTEM.

Qui laurum & palmam victricem carpere gaudes,
Montis, si nescis, ardua scande prius.

VI.

THEOPHRASTUS *lib. III. c. XI. de causis plantarum, & alibi etiam litteris prodidit, Oleam ramis vetustioribus ac inutilioribus amputatis, propter ipsius innatam pinguedinem & succum uberiorem, lætius novos surculos protrudere, ac hoc pacto arborem multo fœcundiorem & pulchriorem effici. Nobis itaq; etiam annitendum est, ut inutilia ac minimè fructuosa, id est, vitia universa ex animis nostris studiosè aboleamus atq; extirpemus, ut illis excisis fructus virtutis multò præstantiores ac pleniores provenire queant. Quod etiam subijcit D. Chrysostomus Homiliâ VI. (quamvis eo in loco potius de vite loquatur) & Clem. Alexandrin.* στρωμάτ. *II. Sed omnium aptissimè referetur ad Christianam Ecclesiam, cuius membra nunquam magis succreverunt, quam cum amputarentur: qua similitudine pulcherrimè etiam usus est Theodoretus* θεραπευτ. *serm. IX. Potest quoq; accommodari ad jacturam fortunarum, quæ multis etiam non solùm non damnosa, sed insuper lucrosa sæpe numero fuit, secundum versus D. Nazianzeni.*

Καὶ ζημιῶν τι, τοῦτο κέρδος πολλάκις
Ὥσπερ καθαίρειν φυτὸν εἰς εὐκαρπίαν.
Εἰ δ' οὐ καλῶς τι προστιθεῖς οἷς νῦν ἔχεις,
Ὕλη φέρεις πῦρ, ἢ νόσον τῷ σώματι.

Perferre damni quippiam, lucrum puta,
Vt fructuosam si repurges arborem.
At si quis addat amplius partis male,
Sylvæ addat ignem, corpori morbum afferat.

TAN-

VI.

TANTO UBE-RIVS.

Tu quoque ſic reſeces vitiis marcentia multis,
Virtutum ut ſoboles pullulet uberior.

Dioſco-

DIOSCORIDES *& alij rerum simplicium scriptores, tradunt Cupressum non solum blattas & tineas, ob suam agrimoniam non ferre, sed eas repellere, atq; etiam dissectas ligni particulas aliis rebus appositas eiusmodi animalcula inde arcere. Atq; ideo apud veteres simulachra potiss. ex hac arbore ficbant, ob materiæ perpetuitatem, cum cariem non sentire dicatur. Vnde simulachrũ Iouis Romæ in arce ex Cupresso ab V. C. sexcentesimo sexagesimo primo anno dicatum, suo adhuc tempore duraſſe Plinius testatur, annis circiter ducentis. Admonentur hoc Symbolo principes & magni viri, ut suam grauitatem & recte administrandi studium in omnibus suis rebus semper obseruent, ac inprimis adulatores, gnathones & eiusmodi farinæ homines, Reipub. pestes, singulari seueritate à se repellant, nec eorum consuetudine sese oblectent, multo minus aures faciles ipsis præbeant. Sic interrogatus Demosthenes, quodnam animal pessime morderet, respondit,* τῶν μὲν ἀγρίων, συκοφάντας, τῶν δὲ ἡμέρων κόλακας. *Ferorum quidem calumniatores, Cicurum autem assentatores. Et Clemens Alexandrinus paucis plurima complectens, inquit,* τὴν κολακείαν τῆς φιλίας εἶναι νόσον, *Adulationem esse morbum amicitiæ. Aut enim laudat vituperanda, aut contra sæpe vituperat omni laude digna. Seneca etiam adulatores suorum dominorum non tam arrisores quam arrosores apposite nominat. De quibus integrum commentariolum doctissimum composuit Plutarchus,* Πῶς ἄν τις δ' φίλα τὸν κόλακα διακρίνῃ, *Quo pacto ab amico assentatorem quispiam possit discernere.*

VII.

NIL MIHI VOBISCUM EST.

Ite leves procul hinc aliorum in prædia blattæ,
Noster adulantes nescit amare decor.

INTER *alias multas singulares proprietates, quas scriptores rerum naturalium Palmæ attribuunt, ista non postrema est, quod hæc arbor non facile crescat, nisi radiis solaribus opt. foveatur, nec non humore aliquo conveniente irrigetur, unde ad fluviorum ripas feliciter provenit. Cuius præclare meminit I. Psalmus Davidicus, eiusq; ὑπόθεσις in CXXVIII. observatione apud omnes pios dignissima habetur. Nam sicut justus palmæ ad aquas floreſcenti ac suos fructus tempore suo producenti comparatur, ita contra injustus fœno tectorum radice destituto, terra & aqua carenti, quod paulo post nimio solis ardore comburitur, ut neq; hominibus quicquam prosit, nec benedictio Dei super eo expectetur, similis esse dicitur. Id quod elegantibus carminibus exposuit M. Antonius Flaminius in paraphrasi ejusdem psalmi. Insignis etiam est locus Seleucienſis Basilij* λόγ. γ. ὁ γὰρ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκὶ, καὶ ψυχῇ τρέφειν πεθεῖ. ψυχῆς ἡ τροφὴ, θείων λόγων ἐφίασις. σαρξ μὲν γὰρ σωματικαῖς ἐφιάσεσι τρέφεται, ἀλλὰ φθαρτῶν ἡ φθαρτὴ δεχομένη τιὼ αὔξησιν ψυχῆς ἡ τροφὴ, τῆς ἀληθείας ἡ γνῶσις, ἡ δὲ ποίησις καλανόησις, τὸ τῶν θείων ἐμφορεῖσθαι διηγημάτων, *h.e. Qui namq; dat escam omni carni, animam quoq; alere desiderat. Animæ autem alimentum, divini verbi cibatus. Caro enim epulis nutritur corporalibus, ipsa sc. corruptioni obnoxia per eiusdem modi recipiens incrementum. At animæ cibus, veritatis est cognitio, meditatio creatoris, repletio sermonum divinorum, &c.*

HAUD

HAUD ALITER.

Palma velut riguos nunquam palleſcit ad amnes.
Sic viret ad Verbi flumina ſacra pius.

VERNO *tempore ficus arbor ſpecioſis floribus aut fructuũ præcocium abundantia minime ſeſe oſtentat, nullamq; inanem hominibus de ſe ſpem inÿcit: in autumno autem fructus ſuaviſſ. ac quidem in illis reconditos quaſi flores quoſdam, (unde in Italia adhuc vulgari lingua in quibuſdam locis Fiorini appellantur) proferre ſolet. Et legitur in laudem hujus cum arboris, tum fructuum illius elegantiſſima Iuliani epiſtola, Serapioni inſcripta. Salix vero, ut alibi diximus, elegantes & admodum præcoces flores exhibet, ſine tamen ullo fructu paulo poſt evaneſcentes. Ad eundem modum magnæ levitatis eſſe cenſetur, multis & inanibus promiſſis aliorum benevolentiam captare, ac minime laudabile præceptum Ovidianum, quod nullo modo imitandum, velle ſequi:*

Promittas facile: quid enim promittere lædit?
Pollicitis dives quilibet eſſe poteſt.

Et tales fuere Charetis pollicitationes, quæ proverbio locum fecerunt, ut ex Suida diſcimus: Quibus & Plauti illud congruit: Benè promittis multa ex multis, omnia in caſſum cadunt.

Sed verè & graviter Horatius inquit:

Multa fidem promiſſa levant.

Inſigniter etiam Pythagoras: πρᾶτε μεγάλα, μὴ ὑπαχνέμενος μεγάλα *h.e. Ageres præclaras, nihil magnifici interim promittens.*

Ceterum in univerſa vita commendatur promiſſorum obſervatio, & ſine omni fuco ac ſimulatione in omnes prompta beneficentia. Et Cicero quoq; 1. lib. de Officiis præclare ſcribit, Fundamentum juſtitiæ eſſe fidem, id eſt, dictorum conventorumq; conſtantiam ac veritatem. De Emblemate verò Petri Coſtalÿ legitur Epigramma elegans admodum in illius Pegmate: & nõnulla in Ficu Io. Paſſeratÿ, in Kal. Ianuariis.

MIT-

MITTE NON PROMITTE.

Gratior eſt fructu ficus quam flore ſalicta,
Miſſa ego promiſſis anteferenda reor.

HOMERUS *Odyss. K. Salicem arborem nominat* ὠλεσίκαρπον, *id est, frugis perdam, idemq; de ea Theophrastus quoq; Pliniusq; tradunt. Nam semen celeriter amittit, & quidem ante maturitatem, quamvis in Creta id producere nonnulli asserant. Quemadmodum itaq; Salici humor ille inter calamos arundinaceos collectus præbet nutrimentum commodum, facitq; ut egregie crescat ac luxuriet, attamen inde nihil fructus aut seminis saltem percipi potest: non aliter sæpe numero etiam parentes & amici in suos liberos, & alios adolescentes sibi commissos multum sumtuum faciunt, ac sæpe impensas plus quam necessarias, qui tamen hoc parum bene collocant suo officio male fungentes, nec commoda sua tempestive perpendentes, inutiliter omnia decoquunt, de futuro minime, ut par erat, soliciti, atq; ita unà cum ætatis flore ac pretiosiss. temporis jactura semina virtutis perdunt, ac ita postea nullius usus neq; sibi nec aliis esse solent, immemores egregij præcepti Tibulliani:*

At tu dum primi floret tibi temporis ætas,
Vtere, non tardo labitur illa pede.

Quod idem Propertius quoq; cecinit.

Vidi jam juvenem, premeret cum serior ætas
Mœrentem stultos præteriisse dies.

Pertinent etiam huc quæ de Adonidis hortis dicuntur: & proverbium: ψιλῶν πλέα ἀτραφάξις, *h.e. Mendax atraphaxis. Cito enim hæc iæ altum surgit: adfinis betarum generi, quæ & ipsæ subito grandescunt, alioqui fatuæ.*

NEGLECTA JU-VENTUS.

Perdere virtutum fructus cum flore juventæ,
Frugis perda salix ne vocitere cave.

MYRRHAM *arborem proceram ac ſpinoſam in Arabia felici naſci veteres perhibent, de cujus tamen integra deſcriptione nihil certi adhuc conſtare hiſce temporibus, quibus omnes tamen ubique locorum ac gentium anguli diligentiſſ. inquiruntur, ſane mirum eſt. Hanc ſcribunt ablaqueationibus ac inciſionibus gaudere, ac præterea ventis vehementer ſpirantibus, gummi iſtud tam precioſum, (quod tamen raro plane legitimum & omnibus notis à veteribus deſcriptis abſolutum ad nos deferri ſolet) effluere copioſius, quo inprimis à putredine ac corruptione corpora defunctorum integra conſervari ſcimus. Ita animus rectus & conſtans in propoſito laudabili ſemper immotus permanens, invidiæ ac obtrectationum furijs, tanquam turbulentiſſ. ventis, minime terretur, ſed potius ad hunc modum exercitus & agitatus eo alacrius fructus virtutis profert, & magis conſpicuũ ſeſe omnibus exhibet. Quo pertinet Horatij Ode:*

Iuſtum & tenacem propoſiti virum, &c.

Itemq; Claudiani egregia ſententia:

Explorant adverſa viros, perque aſpera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Itemq; Ovidij illa in Triſt.

Quæ latet, inque bonis ceſſat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturq; malis. *Et:*
Scilicet adverſis probitas exercita rebus,
Triſti materiam tempore laudis habet.

XI.

CONCUSSA UBERIOR.

Maior in adverſis virtutis gloria vera eſt:
Vberior ventis Myrrha agitata fluit.

XII.

VANQVAM *viscum in pluribus arborum truncis vetustioribus enatum reperiatur, tamen in quercu præstantissimum inveniri certum est, quod præ aliis ad morborum ac inprimis Epilepsiæ remedia expetitur : quem alij morbum sacrum & herculeum vocant, non quod Hercules eo laborarit, (ut monet Becanus in Gallicis) sed quod à solo Hercule queat curari. Quemadmodum vero per hunc morbum gravissimus humani generis lapsus significatur, ita per viscum quercinum singulare hujus antidotum (eodem autore) verus noster Hercules & liberator unicus* CHRISTUS *denotabitur. Symboli vero occasionem dederunt, ut ego suspicor, Plinij verba de visco, libro XVI. cap. XLIV. Et Aeneæ etiam ramum aureum visco comparat Virgilius. Apud Platonem simile proverbium legitur in Euthydemo,* τὸ σπάνιον τίμιον: *Rarum honore dignum. Inscriptio autem:* RARA IUVANT, *ex Martiale sumpta est. Facit enim profecto fastidium copia, ut Livius inquit, & frigidius amamus semper ea, quibus ubi libeat, potiri fas est. An non hodieq; multa ex remotissimis etiam Indiis petimus, tantum quia rara sunt, saturi scilicet rerum quotidianarum, & novarum insana cupiditate ebrij?*

XII.

RARA JUVANT.

Robore ab annoso viſcum ſanare caducos
Quod valet, eſt Chriſti viva figura Dei.

XIII.

DVAS *elegantissimas similitudines legimus apud Senecam, quæ hoc symbolum rectiss. explicant. Prima est in Epistola XXXIX. ad Lucilium: Magni animi est magna contemnere ac mediocria malle quam nimia. Illa enim utilia sunt: at hæc eo quod superfluunt, nocent: sic segetem nimia sternit ubertas, sic rami onere franguntur, sic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Alter locus est lib. de vitæ tranquillitate: Vt fertilibus agris, inquit, non est imperandum: cito enim exhauriet illos nunquam intermissa fœcunditas: ita animorum impetus assiduus labor quoq; frangit, ita quoq; præclaris ingeniis ac alioquin bene natis nihil est nocentius, neq; perniciosius, quam immodica commoditatum ac voluptatum affluentia. De quo Claudianus quoq; lib. I. ad Ruffinum.*

Et luxus populator opum, cui semper adhærens,
Infelix humili gressu comitatur egestas.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Luxuriant animi rebus plerunq; secundis,
Nec facile est æqua commoda mente pati.

Pulcrè Euripides in Menalippe: Ὦ τέκνον, ἀνθρώποισιν ἐστὶν οἷς βίος ὁ μικρὸς εὔκρατος, ἐγένετο δ' ὄγκος κακόν, *hoc est, O fili, vita & opulentia hominibus quibusdam exigua ac mediocris convenit. Nimia vero moles perniciosa est.*

Paradinus addit: MIHI PONDERA LUXUS.

Et alibi, TIMENDA NIMIA FOECUNDITAS. *Est autem hoc hemistichium, Copia me perdit, desumtum ex carmine falsò Virgilio ascripto, Priapeja appellato. Perhibent autem nonnulli hoc symbolum fuisse Leopoldi Archiducis Austriaci.*

XIII.

ME COPIA PERDIT.

Rumpitur innumeris arbos uberrima pomis,
Et ſubito nimiæ præcipitantur opes.

XIV.

OLEA *arbor Palladi dicata, pacisq; symbolum (unde & pacis arborem Sidonius eam nominat, deq; eius origine belliſſima eſt Servij ad I. Georg. narratio) ſemper viret, nec ſua folia amittit, idq; (ut ſcriptores plantarum tradunt) ob peculiarem quandam ſibiq; innatam pinguedinem; fructus quoq; producit ad multos hominum uſus admodum commodos & neceſſarios: quare ob utilitatem ſingularem neq; incidi nec evelli ullo modo par eſt. Non aliter cavendum ſummopere omnibus, qui pacis ac concordiæ, publicæq; utilitatis ſtudioſi eſſe volunt, (ut univerſi eſſe debemus) ne ulla invidia aut malevolentia improborum ac maleferiatorum hominum à tã neceſſario ac laudabili propoſito, ſe impediri aut avocari ulla ratione patiantur. Sunt autem, ſecundum Petrarcham, quatuor hoſtes pacis, quæ in exilium pellantur, nimirum, avaritia, invidia, ira ac ſuperbia. Sed nemo ferme pacis encomium brevius ac ſanctius D. Auguſtino nobis propoſuit, ubi ait: Pax eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis. Hæc eſt quæ ſimultates tollit, bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat, cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari. Hanc qui accepit, teneat, qui amiſit exquirat, qui perdidit repetat. Pulcrè etiam Baſilius:* ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν, πάχρη λέγειν πρὸς ἄνδρας υἱοὺς τῆς εἰρήνης· οὐδὲν γὰρ ἔτως ἴδιον χριστιανῶν, ὡς τὸ εἰρηνοποιεῖν. *h. e. Quantum ſit bonum pacis, quid dicere opus ad viros pacis filios? Nihil etenim ita Chriſtianorum proprium, atq; pacem conciliare.*

NEC

XIV.

NEC INCIDI NEC EVELLI.

Dure facesse Ligo, validæ procul este bipennes,
Frondeat æternos pacis alumna dies.

Morus

XV.

MORUS, *græce* μῶρος, *id est stultus, per* ἀντίφρασιν *ita dicitur, ut pleriq; volunt, cum habeatur arborum sapientissima. Nam hæc sola nihil properat, sed cæteris præcurrere permissis, ipsa etiam tandem prodit, & grato se virore vestit, fructibusq; tempestivis prædita est. Longissimam quoq; vitam consequitur hac sua cunctatione, & materiam præstat ad multos annos duraturam. De qua eadem Plinius quoq; scribit lib. XVI. cap. XXV. & Alciatus attingit in Emblem. Omnium autem elegantissimè heroico carmine, vt & alia non vulgaria de moro cōplexus est Io. Passeratius in Kalendis Ianuariis ad Memmium. Sic vir prudens & in suis rebus circumspectus consulto ac mature universas actiones suas, ac sine omni præcipitantia, instituit, nec ante tempus sese effert. nam secundum græcum senariū* προπετεια πολλοῖς ἐστὶν αἰτία κακῶν: *Multis malorum caussa est præcipitantia. Sed in omnes occasiones rei bene gerendæ citra periculum, instar Fabij Maximi peritiss. Ducis, qui cunctando Romanis restituit rem, est intentus. Quò pertinet etiam consilium Scribæ Ephesini Actorum XIX. quod civibus suis dat:* δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προπετὲς πράττειν: *Oportet vos esse sedatos & nihil præcipitanter agere. Idem etiam sine ostentatione progreditur nec præter modum se effert, quodq; mature præstandū est, suo tempore, neq; nimio impetu, nec socordia utens diligenter & præmeditate exequitur. Vnde alij huic symbolo dictum addunt,* TEMPORE SUO: *ad alterum proverbium, quod monet* τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, *id est, præsentia recte administrare: vel, Nosce tempus, respicientes.*

CUN-

XV.

CUNCTANDO PROFICIT.

Festinare nocet, nocet & cunctatio sæpe:
Tempore quæque suo qui facit, ille sapit.

XVI.

RANDIS & annosa quercus ob ramorum pondus gravius in duas partes divulsa, à lenta ac humili salice rursum ita constringitur, ac vincitur, ut nõ amplius disrumpi facilè queat. Non aliter nimia asperitas & superba severitas in hominibus elatis ac duris, ne gravius exorbitent, vel etiam sese in manifesta pericula ob nimium rigorem sum & animi vehementiam præcipitent, nullo alio aptiore vinculo contineri atq; ad quandam animi comitatem ac æquabilitatem flecti ac reduci possunt, quàm humilitate & moderatione, cum nullum violentum sit diuturnum. Et secundum Horatium,

Vis consilii expers mole ruit sua, &c.

In quam sententiam Claudianus quoq; inquit:

Tu licet extremos late dominare per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,
Si metuis, si prava cupis, si duceris ira,
Servitij patiere jugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia jure tenebis,
Cum poteris Rex esse tui.

Hucq; pertinet brevis quoq; sententia sed multa comprehendens Philonis, τὰ μὴ σὺν λόγῳ, παντὶ αἰσχρά, ὥσπερ τὰ σὺν λόγῳ, κόσμια: *Quæ absq; ratione fiunt, omnia sunt turpia, quæ vero cum ratione, omnia decora. Nestor etiam apud Homerum docet, omnia consilio melius explicari, quam viribus: Quam sententiam tum alij, tum inprimis Oppianus, gravissimus poëta, sæpius inculcant.*

XVI.

NE RUMPE-
R E R.

Consilio moderato animos frænato furentes,
Vt rigidas quercus vimina lenta solent.

XVII.

SENECA *in lib. de providentia: Id, inquit, in quoq; solidissimum est quod exercuit. Non est arbor solida nec fortis, nisi in quam ventus frequens incursat. Ipsa enim vexatione constringitur & radices certius figit. Fragiles sunt, quæ in aprica valle creverunt. Pro ipsis ergo bonis viris est, ut esse interriti possint, multum inter formidolosa versari, & æquo animo ferre quæ non sunt mala, nisi male sustinenti. Hæc ille. In hanc vero sententiã adhuc multo nervosius D. Chrys. Homilia LXXIII. in Genesin, breviter hæc commentus est: Vt arbores, quæ radices altius miserint, quamvis summum ventorum excipiant impetum, non frangi aut evelli possunt: sic orationes, quas animus pius* DEO *suo reddiderit, perquam tuto affixæ, efferunt sese in excelsum, nulloq; pervertuntur aggressu cogitationum. In alijs additur,* INCURSIONIBUS SOLIDATUR. *Animus n. recte institutus multisq; ærumnis ac adversitatibus exercitus, eo fortius in malis resistit & radices cõstãtiæ firmiores agit.* Κίνησις γὰρ κραταιοῖ, ἀργία δὲ τήκει, *ait divinus Hippocrates: Motus confirmat, ignava quies resolvit. Quo spectat apud Thucydidem Periclis egregium dictum,* ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυπηνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀνίσχυσιν, ἔστι καὶ πόλεως καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοι εἰσι: *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime tristantur, re autem & operibus maximè obsistunt, hi optimi sunt, sive privati homines sive civitates fuerint.* Ανδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον ἐ μαλάσσεται, *Virorum fortium pectus non languescit, ait Sophocles.*

VEN-

XVII.

VENTIS IMMOTA SUPERBIT.

Ventorum adverſis ſolidatur flatibus arbor:
A cruce & à precibus mens pia robur habet.

XVIII.

NAGYRIS, *prima à Dioscoride, ac Plinio descripta, plurimum crescit in agro Romano ac Neapolitano, Plauto, (ut quidam existimant) Nautea dicta, fœtidus admodum est frutex, potiss. si comprimatur ac digitis atteratur. Vnde ortum proverbium,* ἀναγυρον κινεῖς, *Commoves Anagyrin, cuius meminit quoq; Aristophanes in Lysistrata. Eodem tamen nomine locus etiam quidam in Attica, autore Stephano de urbibus, ubi hic frutex copiosè provenit, appellabatur. Monet autem hoc symbolum sive proverbium, res eas, quas satius est ut quiescere sinamus, temere in nostram perniciem non esse concitandas, quod potissimùm de hominibus maledicis ac in aliorum detrimentum intentis, quorum quæstus est maximè obtrectari melioribus, dici poterit. Quemadmodum etiam alterum huic simile proverbiũ habetur,* τὸ κακὸν δὲ κείμενον ἀ κινητέον, *id est, Malum probe quiescens, non est movendum. Et illud:* μὴ κίνει καμάρινον, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. *Ne moveas Camarinam, etenim non tangere præstat. Quod utinam hisce nostris temporibus quoque diligenter observaretur, esset q; procul dubio in rebus tam sacris quàm profanis minus contentionum ac disputationem inutilium pertimescendum, quæres profecto plus quàm cogitari aut dici potest, Reipub. tranquillitati ac incolumitati obesse solet. Proponamus itaq; nobis semper ante oculos Pindari aureum dictum in Pythijs, oda VIII.* φιλόφρον ἡσυχία, *id est, Quies & tranquillitas nihil nisi humanitatem & amicitiam cogitat.*

XVIII.

NE MOVEAS.

Ad tua cur taceam dicteria fœda requiris?
Non anagyrin ego, ſpurce, movere volo.

De Pla-

XIX.

DE *Platano, quæ arbor à foliorum latitudine apud Græcos nomen accepisse videtur, Plinius lib. XII. cap. I. scribit umbræ gratia tantum, ex alieno petitam orbe. Et Aelianus II. Var. hist. XIV. ubi ridet Xerxen, qui in Lydia multis pretiosis donarijs platanum quandam adfecerat, egregiè eam arborem ab umbræ amplitudine commendat. Virgilius autem in Georgic. vocat steriles platanos: & in IV. eiusdem operis inquit:*

Iamq; ministrantem platanum potantibus umbram.

Quod in illos dici potest, qui semper magna de se pollicentes, omniaq; sua ad ostentationem tantum parantes, quò opinionem singularis doctrinæ aut prudentiæ vel falsò apud alios conquirant, vel etiam si quæ possideant bona ingenij, neutiquam cum alijs communicent, nullum unquam specimen suæ industriæ præclaris monumentis vel actionibus posteritati præbere consueverunt. Quorum alterum est vanitatis ridiculæ, alterum invidiæ detestandæ indicium. Deq; priore vitio Menandri unicus versus multa complexus est, ubi ait:

Κενῆς δὲ δόξης ἡδὲν ἀθλιώτερον.

Miserabilius est gloria vana nihil.

De altero vero Phocylides nos rectè monet, hoc dicto:

Μὴ φθονέης ἀγαθῶν ἑταίροις, μὴ μῶμον ἀνάψῃς.

Ne invideas bona sociis, ne affigas vituperationem.

Rectius Homerus, qui, ut canit Flaccus,

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat.

XIX.

UMBRA TANTVM.

Vmbram, non fructum Platanus dat: Sic quoq; multis
Vana alios ſpecie ludere ſæpè placet.

XX.

VNT nonnullæ plantæ, quarum flores noctu tantum, ut Hesperidis, aliæ ad auroram, ut Genistæ Hispanicæ vel Italicæ dictæ arborescentis, gratum odorem spirant, quarum flos deinceps sole superveniente, potiss. fervidiore, plane redditur inodorus. Cujus rei causſam Theoph. & alij referunt in humidi ac sicci tenuitatem ac paucitatem, quæ ambo aere diuturno calidiore superveniente facile dissipentur. Admonemur hoc symbolo, labore ac industria in laudabilibus rebus universis vel addiscendis vel gerendis opus esse, non desidia ac procrastinatione. Inprimis vero indicatur, horas matutinas (cum diluculum etiam in sacris litteris accuratum studium & rem maturè procuratam significet) & tempestivas, ad studia liberalia ac Musas excolendas esse convenientissimas. De quo hæc Hendecasyllaba doctiss. Ioannis Sambuci plura erudite admodum subjiciunt.

Quod tempus studiis severiores
Certatim tribuunt, feruntque amicum?
Est aurora parans viam diei,
Nondum cum radiis sequens coruscus
Sol, pastos revehit suos jugales.
Tum nulli impediunt graves calores,
Vexant frigora nec molestiora,
Ergo qui sitiunt sacros liquores,
Auroram studiis colant amicam.

Notus est omnibus Hesiodi versus:

Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

H. oper. ubi & alia plura huc pertinentia leguntur.

Huc pertinet, quod noctem Græci ἀφρόνα appellarunt, teste Plutarcho περὶ πολυπραγμοσύνης, & Clemente Alexandrino in protreptico. Alibi legitur, TOLLE MORAS, *ex Lucani versu.*

MVSIS

XX.

MVSIS AVRORA BENIGNA.

Noctis odorata est magis isthæc tempore planta:
Tu quoq; noctem adde his, si qua placere voles.

XXI.

IN *omnibus rebus bene agẽdis ac rectè administrandis nimia vehementia, & austeritas summopere improbatur, at contrà facilitas quoque modum omnem excedens non parum nocet, mediocritas vero, sicut alijs in rebus universis, hic quoq; locum habet & plurimũ commendatur, æquanimitas scilicet quædam ac benevolentia conveniens, nam & ramus paulatim flectendo obsequitur, vi autem attractus rumpitur. Præclarè Terentius in Adelphis:*

Et errat longè mea quidem sententia,
Qui imperium credat gravius esse aut stabilius
Vi quod fit, quàm illud quod amicitia adiungitur.

Sapienter etiam nutrix ad Octaviam de Nerone apud Senecam Trag. Vince, inquit, obsequendo potius immitem virum. Apud Ciceronem sane plura in eandem sententiam passim occurrunt. Et noti sunt Ovidii huc pertinentes versus:

Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus:
Frangas, si vires experiare tuas.

Pulcerrimè Chrysostom. Οὐδὲν ἐπιεικείας δυνατώτερον. καὶ τοῦτο δηλῶν τις ἔλεγεν, ὅτι πλὴν μαλακὸς σωκλαύει ὀστᾶ, καίτοι τί ὀστοῦ σκληρότερον; ἀλλ' ὅμως κἂν ὅτῳ τὶς σκληρὸς ἢ καὶ ἀκαμπὴς ὁ μετ' ἐπιεικείας αὐτῷ χρώμενος διορθοῖ. *Nihil lenitate potentius. Et hoc significare voluit, qui dixit, quod sermo mitis confringat ossa. Quid vero osse durius? Et tamen quanquam adeo quis sit durus & inflexibilis, illum facile emendabit, qui placidè & leniter tractaverit.*

OBSE-

XXI.

OBSEQUIO, NON VI.

Frangere vi ma-vis, quàm lentè flectere ramum?
Est tractare homines molliter artis opus.

XXI.

PAVLVS Iovius in Dialogo ſuo Italico de ſymbolis, hiſtoriam exponit memorabilem & obſervatione per quam dignam, de quodam Comite Nicolao Compobaſſio ſub Carole Duce Burgundiæ militante. Cum enim in quadam gravi deliberatione de bello gerendo, Dux ſupra modum alioqui etiam iracundus, libertate loquendi ipſius offenſus alapam illi inflixiſſet, Comes nunquam memoriam poſtea hujus injuriæ potuit deponere, ſed tacitus ſemper apud ſe quæſivit aliquam occaſionem ſeſe ulciſcendi. Quæ ſane optata poſt longum temporis intervallum tandem in prælio ad Nanceium commiſſo ipſi ſeſe obtulit, quo voti ſui compos factus eſt. Nam Renatum Ducem Lotharingiæ clam certiorem reddidit, quo ſine mora cum Helvetiis Carolum Ducem eo tempore cum omnibus viribus aggrederetur; nam ſe velle cum ſuis militibus ad ipſius tum partes tranſire, & ocioſum prælij exitum ſpectare. Quod cum illi ex animi ſententia ſucceſſiſſet, hoc modo cauſſa extitit ut Dux Carolus ab hoſte ſuperatus & denig. occiſus fuerit. Quo facto idem Comes cum ſuis omnibus ad Ludovicum undecimum Regem Galliæ ſe contulit. Vnde in ſuo vexillo poſtea geſtavit Caprificum, marmoreum quoddam antiquum monumentum ſua vi in ſe ta per medium findentem, de quo Martialis lib. X. Marmora Meſſalæ findit Caprificus &c. *non veritus ex hac tam inſigni perfidia à nimia cupiditate vindictæ profecta, cum exigua quidem ſua laude famam nominis ſui conquirere. Quod exemplum non contemnendum merito principes ac magni viri conſiderare debent, ne ex nimia ira in ſuos miniſtros aliquid præter rationem ſtatuant, ac in ipſos plus æquo duriores poſtea omnis injuria redundet.*

INGEN-

XXII.

INGENTIA MARMORA FINDIT.

Quamvis dura, tamen caprificus marmora findit.
Contemnas hostem, si sapis, ipse cave.

Ramorum

XXIII.

RAMORUM *hic decussatim se mutuo complectentium, unus est palmæ, qua arbore, ut notum est, in victorijs usi sunt veteres, quod plures nummi, statuæ & picturæ antiquæ satis abunde ostendunt; ejusq; rei reddit rationem Plutarchus in VIII. Sympos. ac. quam anteipsum Aristoteles quoq; probavit, nimirum arboris istius esse proprietatẽ, ut urgentibus prementibusq; ponderibus præaliis nõ facile cedat. Alter vero ramus est Cupressi, quæ funeribus fuit destinata, secundum Lucanum,*

Et non plebeios luctus testata Cupressus.

Vnde Thucydides lib. II. perhibet arcas ex Cupresso tanquam ligno longo tempore durante, nec cariem aut corruptionem sentiente, fuisse efformatas eorum, qui pro patria in bello Peloponnesiaco contra Spartanos mortem oppetere non dubitassent. Quo symbolo rectissime ostenditur, virum fortem & patriæ inprimis amantem nihil aliud sibi proponere in bello justo gerendo, quam aut præclarè pugnando vincere, aut laudabiliter succumbendo mortem oppetere. Quapropter hoc symbolo uti voluit admodum appositè & ingeniosè, in suis signis sive vexillis militaribus, animosus heros Marcus Antonius Columna, nepos illius celebris ac magni Ducis Prosperi Columnæ, eo tempore, quo Ravennam contra impetum horrendum & max. vim. Domini de Fois Polemarchi Gallici fortiter defendit. De quo studiosi historiarum plura legere poterunt tum apud alios, tum Iovium lib. X. suæ Historiæ.

ERIT

XXIII.

ERIT ALTERA MERCES.

Vincere pro patria, vel pulcra occumbere morte
Fortis amat: ramus quod monet iſte duplex.

XXIV.

ACCEPIMUS *hoc ex doctissimi Adriani Iunij Emblemate IX. in quo refert, Plutarchum in libello, quem de silentibus Pythiæ oraculis conscripsit, perhibere in Oeco, (quod ædificium à Cypselo tyranno consecratum fuit) inter Templi istius anathemata extitisse palmam æneam, ad cujus radices insculptæ visebantur plurimæ ranæ, & natrices, quos hydros nominant. Quo typo existimat idem Iunius (quamvis Plutarchus aliter explicet) indicari eos, qui invidis linguis & exitiali maledicentiæ veneno armati, probos ac integros vitæ viros non obliqua, ut sæpè fieri solet, sed recta via ac ratione ad honores & dignitates tendentes, evertere & omnibus bonis exuere tentant, attamen frustra. Nam innocentia ac virtute sua freti ac muniti invidorum morsus & calumniatorum obtrectationes facile spernunt ac retundunt, & tantundem curant, quantum Luna latratum canis, ut est in proverbio. Palma enim ardua primæque nobilitatis arbor, frondibus nunquam vidua, homines ad magna tendentes aptissime exprimit, ad cujus radices ranæ plurimæ odiosa sua coaxatione omnibus molestæ, calumniatorum mores optime exprimunt, & hydri nullis serpentibus veneno inferiores (si Plinio credimus) virulentos invidorum sibilos designant. De quo insuper ejusdem Iunij eruditos versiculos subjicere, breviter hæc explicantes, visum fuit.*

Palma caput tollit cœlo ardua, cujus ad ima
Rana loquax, stabulantur & hydri.
Oppugnant proceres, quorum via consona recto est,
Degeneres, atq; invida lingua.

XXIV.

INVIDIA INTEGRITATIS ASSECLA,

Quantum palmæ hydri possunt ranæq; nocere,
Tantundem invidiæ virus obesse probis.

XXV.

ORATIVS lib. IIII. oda IIII. fortitudinem gentis Romanæ, ore etiam ipsius hostis Annibalis celebratam fuisse scribit, ut quæ bellica virtute illustris, post æquatam solo Trojam in Italiam vexerit natos virosq;, nec non deos penates: & postea addit.

Duris ut ilex tonsa bipennibus,
Nigræ feraci frontis in Algido,
Per damna per cædes ab ipso
Ducit opes animumq; ferro.

Indicare hoc voluit poeta, Romanos per bella, clades ac cædes, contra suos hostes semper aliquid sumsisse virum, & inde ipsorum potentiam latius crevisse auctamq; esse: Quod & Latinus Rex II. Aen. de Romanis commemorat. Hoc itaq; symbolum admodum ingeniose sibi accommodavit Magnanimus iste & Illustris Heros Marcus Antonius Columna, & ipse genere ac origine Romanus, cujus invictus animus ex suorum adversariorum contra ipsum machinationibus susceptis, semper quoq; crevit, atque hoc modo ad majores dignitates subinde pervenit, quod inprimis testatur memorabilis illa victoria navalis Christianorum contra Turcas Anno M.D.LXXI. Non. Novembris prope Naupactum singulari Dei Opt. Max. auxilio obtenta, in qua ipsius virtus & opera singularis, tanquam summi Romanarum copiarum præfecti inter primos quoque claruit, qui & superioribus annis pro rege Hispaniæ in Sicilia imperium laudabiliter administrans, in ea dignitate cum publico omnium dolore ibidem diem suum extremum clausit.

XXV.

PER DAMNA, PER CÆDES.

Cladibus augescit virtus animosa: Pipenni
Sic ilex vires tonsa subinde capit.

XXVI.

PLINIVS *lib. XVI. cap. XXXIV. scribit Hederam, potiss. candidam, arbores alias necare, omnemque succum auferendo tanta crassitudine augeri, ut ipsa arbor tandem fiat. Nã pluribus locis interciſam vivere tamen ac durare, ac totidem initia radicum habere quot brachia, quibus incolumis & solida arbores possit strangulare. Vnde etiam Laberij carmen Gnomicum extat.*

Ut hedera serpens arborum vires necat,
Ita vetustas ambitu annorum nocet.

Cujus rei significatio ad varios usus potest applicari.

In illos enim non male convenit, qui suis laboribus & vigiliis, etiam cum jactura valetudinis, de pluribus bene mereri cupiunt, & ut alij floreant ac vireant, ipsi etiam quasi consumi & exarescere non dubitant. Alius vero sensus est, quando quispiam magnis ac principibus viris fideliter inserviens, ipsorumq; sola commoda respiciens, illis declarare cupit, se ad suorum dominorum cõmoda promovenda ac exequenda, nulla pericula, vel mortem deniq; ipsam subterfugere aut abhorrere. Nonnulli quoq; ad suos quosdam amores referunt. Apud Paradinum vero additur, IMPROBITAS SUBIGIT RECTUM. *Nam sicuti ab Hederæ complexu nimis arcto arbor tandem suffocatur ac perit, ita sæpe actio nimis callida ac improba etiam justæ causſæ nocere ac vim afferre solet. Illustris D. Franciscus Hurtadus de Mendozza Comes Montis Acuti, Regis Hispaniarum Legatus ad Maximilianum II. Imperator. hoc symbolo cum Italico dicto usus est,* COSI MORIR MI PIACE.

SIC

XXVI.

SIC PERIRE JVVAT.

Mens generosa aliis se totam impendere gestit:
Quid ni? Tali ipsam morte perire juvat.

Gallus

XXVII.

GALLVS gallinaceus, ales vigilantissima, secundum Lucretium

Auroram clarâ consuetus voce vocare,

ad Laurum dicitur libenter advolare, ibique consistere, quod ea arbor, (ut veteres crediderunt) à fulminis vi immunis esse existimetur, solemq; intuens liber & absq; solicitudine & insultu aliarum avium cantando sese eo in loco oblectare. Ad eundem modum pii continenter & ubiq; divinæ protectioni se commendantes, & in unicam Dei æterni providentiam & auxilium intenti, vigilanter & alacriter munere ac officio suo fungi, nec rerum adversarum impetus quantumvis horrendos extimescere debent, secundum Psalmi sententiam,

Qui Dominum metuunt, castris cœlestibus isti
Sunt tuti, & tegit hos Angelus ipse DEI.

Verissimè igitur Nazianzenus: ἔν ἐστιν ἐν τοῖς οὖσι τὸ μόνιμον, ἡ πρὸς θεὸν ἐλπίς· τὰ δὲ ἄλλα πάντα, οὐχ ἑστι τῇ φύσει, ἀλλὰ νομίζεται: *Vnum est in rebus stabile ac firmum, spes videlicet in Deum: reliqua vero cuncta haud natura subsistunt, sed opinione. Confidunt igitur boni in divina providentia, atque ita mirabiliter proteguntur, at improbi contra juste puniuntur. De quibus innumera exempla & historiæ plurimæ ubique tam in sacris quàm profanis libris unicuique sese offerunt.*

XXVII.

UNDIQVE TUTVS.

Gallus amans lauri vigili ſolem ore ſalutat:
Sic à cœleſti mens pia pendet ope.

XXVIII.

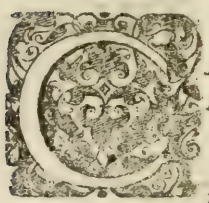

CVM *in Hispaniam ad aulam Regis Philippi se conferre statuisset primogenitus filius Alphonsi Marchionis Vastii, hæres nominis & ditionis magni illius ducis militaris Ferdinandi Marchionis Piscariæ: in quo juvene patris ac patrui ac aliorum suorum majorum signa haud vulgaria gloriæ ac virtutis tum apparebant: Paulus Iovius ingeniose illi hoc symbolum excogitavit, laurum nimirum arborem, antiquum familiæ Davalorum insigne, in qua aliquot rami majores videntur abscissi, inter reliquos vero florentes unus præ aliis eminet aliosque superat. Hæc enim arbor dedicata victoriis ac triumphis est: unde eum admonere voluit, ab eo quoq; nihil nisi magnum ac memorabile more majorum suorum jam defunctorum expectari. De Laureto autem isto, unde Triumphales lauros decerpere Romani consueverunt, hæc apud veteres litteris produntur. Liviam olim post Augusti statim nuptias, Veientanum prædium suum revisisse, ibique gallinam illi albam, quæ ramulum lauri rostro tenebat, à prætervolante Aquila, quæ eam rapuerat, in gremium demissam; cumque nutriri alitem, pangique ramulum placuisset, tantam pullorum sobolem provenisse, ut Suetonius initio Galbæ, ad sua usque tempora villam eam ad Gallinas vocitatam testetur. Ejusmodi quoq; eo in loco lauretum crevit, ut triumphaturi Cæsares inde boni ominis caussa laureas semper decerperent. Hæc autem an vere ita acciderint, velin gratiam Augusti fuerint paulo splendidius quàm res ipsa se habuerit, excogitata, hoc loco disputare non est necesse.*

XXVIII.

TRIVMPHALI E STIPITE SVRGENS.

Hoc monet onnaſo lauri ortus ſtipite ramus:
Magnis natus avis nonniſi magna paret.

XXIX.

RBOR *Medica sive Citria tum florum suaviss. tum fructuum odoratiss. gratia celebris, quos contra venena magnam habere efficacitatem experientia testatur, non facile adolescit, nisi calore solis admodum valido foveatur ac sustentetur: quare in locis frigidioribus ac septentrionalibus non facile provenit. Vnde docemur unicuiq; regioni Deum Opt. Max. sua peculiaria dona concessisse, quibus, si saperet, posset forsitan esse contenta. Quare proverbij loco quoque dicitur, Si cœlum dissentiat, frustra fieri fundum; at Catullus recte ait,*

Firmat sol, educat imber.

Item Virgilius in Georg. lib. 1.

Hic segetes; illic veniunt feliciùs uvæ, &c.

Et II. Georg.

Nec verò terræ ferre omnes omnia possunt.

Quæ doctissimus Costæus in libro suo de universa stirpium Natura II. copiosius explicat hisce verbis. Est igitur aëris proprietas, (quæ potiss. à sole proficiscitur) quam Theophrastus inter causas generationis plantarum refert, varia quædam cum subjectis rebus & cum terra proportio, ignota illa quidem nobis qualis sit, sed ex eventu frequentissimè observata. Quod etiam doctissimè annotavit Vitruvius lib. VIII. suæ Architecturæ, proprietates inquiens singularum terrarum in regionibus ad solis potestatem temperari. Quapropter illi quasi vim inferre Naturæ videntur, qui in loco aliquo boreali ac nimis frigido omnia sine discrimine, quæ in calidissimis locis solent sua sponte tantum provenire, arte quadam, quæ tamen sæpe fallit, tam coacervare quam conservare in longum tempus sese posse arbitrantur.

SOLVM

XXIX.

SOLUM A SOLE.

Quodq; ſuo locuples eſt munere, pluribus orbum,
(Tàm varium Solis vis facit alma) ſolum.

XXX.

D MIRATIONE *profecto non caret, quod in tam diligenti alioquin investigatione omnium rerum Naturalium, cum tot navigationibus ac peregrinationibus universi ferme anguli orbis terrarum excutiantur, nihil adhuc certi tamen nobis constet de arbore Thuris, quemadmodum quoq; Myrrhæ. Quod etiam Plinius affirmat lib. XII. cap. XIV. Quidam litteris prodiderunt in Arabia nasci, loco Saba dicto, unde Virgilius I. Georg.*

India mittit Ebur, molles sua Thura Sabæi,

Hujus vero arboris Gummi dicitur esse inodorum, nisi extillans à sole vel igne incalescat, quo modo etiam adhuc in acerra sive thuribulo suffiri solet. Ad eundem modum, nisi orationibus ac precibus, & reliquis universis pijs ac religiosis exercitationibus animum nostrum sine omni fuco ac simulatione (quæ inprimis Deo displicent) crebro incitemus ac inflammemus, odorem suavem & fragrantem bonorum ac laudabilium operum nunquam edere possumus. Sic Aromata ac potissimum Thura igni imposita, hieroglyphice (ut inquit Pierius libro XLVI.) orationem spiritualis doctrinæ significant. Et Goropius Becanus in suo Vertumno prolixe admodum declarat, apud priscos sacrorum antistites, Thus fuisse caritatis amorisq; tesseram. Hanc similitudinem quoq; exponit D. Augustinus in libello, cujus titulus Speculum peccatorum, hisce verbis. Vt Thus non redolet nisi ponatur in igne, nec virtus Sinapis sentitur, nisi conteratur in lapide: ita nulla scripturæ sacræ sententia vim suam declarat, nisi cocta in corde.

FRA-

XXX.

FRAGRAT ADVSTVM.

Thura inodora manent, nisi sole vel igne calescant:
Sic bene quo fragret, cor prece adure pia.

Occasio-

XXXI.

OCCASIONEM *huic symbolo præbuit fabula illa poetica de Amygdalo arbore, quam talem veteres mythologi finxerunt. Cum Phyllis hospitio recepisset Demophoontem exulem ac vagabundum, amore ipsius capta maritum sibi elegit. Hic paulo post coactus peregre abire ad expedienda sua quædam negotia, certo promisit intra unum mensem se rediturum esse, at cum insuper adhuc alios tres menses reversionem suam distulisset, Phyllis tam longæ moræ impatiens, (cum, secundum Ovidium, credula res amor sit) ac se delusam ab ipso suspicata, cum antea epistolam quandam ad ipsum conscripsisset, sibi ipsi mortem conscivit, eamq; postea in Amygdalum aridam conversam fabulæ fingunt. Cumq; Demophoon tandem reversus, ac de tàm funesto casu certior redditus, subito ad arborem venisset illamq; complexus esset, ajunt in signum lætitiæ eam cœpisse virescere ac florere. Additus est Turtur in trunco sedens, qui & ipse castitis & constantis amoris typus habetur. Apparet autem hoc symbolum eo venustius, quod hemistichium appositum sit desumtum ex Epistola ipsius Demophoontis à Sabino poëta vel alio composita instar responsionis ad Phyllidis Ovidianam. Quo mythologicè voluerunt poëtæ commendare constantiam, amorem & prioris vitæ memoriam stabilem, in marito superstite erga conjugem defunctam, & contra. Hinc Nutrix apud Senecam :* Amor perennis conjugis castæ manet. *Alibi adjectum legitur eodem sensu,* OMNIA NON ANIMUM, *aut* PECTORE VEL IMO LATET.

NEC

XXXI.

NEC DUM CESSAT AMOR.

Omnia cum rapiat mors, non extinguit amorem,
Quo devincta sibi est usq; marita fides.

XXXII.

VITIS *avulsa ab ulmo, qua antea sustinebatur, & umbra frondium ipsius non parum recreabatur, humi jam prostrata sine adminiculo isto fructus maturos producere nequit. Notus enim est Iuvenalis versus:*

Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.

Et referuntur à Mario Victorino & Terentiano versus veteris poëtæ Sereni:

Si qua flagella jugas ita juga,
Vitis & ulmus uti simul eant.

Hoc quidem Emblemate significatur in omnibus rebus semper unum indigere alterius ope ac auxilio. Quod quidem potissimum locum habet inter probos & pios homines, in quibus charitas omnia præstat & implet. Quod eleganti admodum similitudine D. Chrysostomus in Matthæum Homilia LXXIX. explicat, quando ait: Si in rebus secularibus nemo sibi vivit solus, sicuti opifex, miles, agricola, mercator, ad communem usum proximi omnia conferunt; multo magis in spiritualibus hoc faciendum, hæc enim maximè vita est, alijs prodesse. Nam qui sibi vivit, cæteros negligens, & vita ejus supervacua est, & ipse superfluus homo generis nostri. Ideo quoq; ratione & oratione nos ornavit DEVS, mentem & ingenium concessit, manus, pedes, vires corporis dedit, ut his omnibus & nos & proximum juvemus. Hæc ille. Quod unico versu D. Nazianzenus complexus est,

Ἀλλήλοισι χέρες τε καὶ ἕασται καὶ πόδες ἐσμέν.

Vnde etiam Platoni dicuntur homines ζῶα πολιτικὰ, id est, animalia civilia & ad societatem nata, quandoquidem solá vivere sine mutuo auxilio non possunt. Vnde etiam proverbium vulgare natum, UNUS HOMO, NULLUS HOMO.

OPIS

XXXII.

OPIS INDIGA.

Stratus humi abſentem palmes ſterileſcit ob ulmum.
Indiget alterius quilibet auxilio.

XXXIII.

De vehementi ac continuo attritu lignorum ignem tandem excitantium ita scribit Plinius lib. XVI. cap. XL. Calidæ sunt & morus, laurus, hedera, ac omnes ex quibus igniaria fiunt. Exploratorum hoc usus in castris pastorumque recepit, quorum ad excudendum, vel, ut alii legunt, excutiendum ignem, non semper lapidis occasio est. Teritur ergo lignum ligno, ignemq; concipit attritu, excipiente materia aridi fomitis, fungi vel foliorum facilime concipientium. Sed nihil hedera præstantius quæ teratur, lauro quæ terat. Hæc ille; & rem similiter confirmat Seneca lib. II. Natural. c. XXII. Duos tamen bacillos lauri hoc etiam præstare experientia testatur, & qui de Indiis scripserunt, idem adhuc cum aliis lignis calidioribus ibidem fieri perhibent. Hoc vero inventum, ut alia multa, Mercurio tribuit hymnus græcus ad ipsum scriptus, qui Homeri esse putatur. Sic etiam arboribus sylvarum ventorum vi inter se collisis ignis elicitur, unde Lucretius lib. V.

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammai fervidus ardor,
Mutua dum inter se rami stirpesque teruntur.

Non aliter ex potentiorum dissensione & ira semper graviora quàm aliàs pericula oriri certum est, unde Guilhelmus Paradinus (ex quo hæc desumpsimus) proverbium alterum quoq; allegat, Dura duris non quadrare in opere sartorio. Alibi legitur, FLAMMA EST RECLVSA TERENDO. *Apud Paradinum vero habetur,* FLAMMESCIT UTERQUE.

VIM

XXXIII.

VIM EX VI.

Damna dat atq; facit vis vi colliſa potentum:
Ramorum attritu ut flamma reſultat edax.

XXXIV.

ULMUM *proceram arborem vitibus solere adjungi, & olim usitatum fuit, & nunc etiam ubique in Italia, præsertim in Campania felici circa Neapolim, fieri consuevit. Quamvis vero hæc senio jam arefacta, & vigore pristino destituta, nihilominus tamen vitem retinet, ac sustentat, non aliter ac antea crescens & virescens fœcditare solebat. Ita etiam amici nobis comparandi, qui nec rebus adversis, nec temporum diuturnitate, neque locorum distantia, vel ulla denique re à nobis temere desciscant, & nos amare desinant. Quod Phocion ille sapiens Græcus apud Stobæum nos facere jubet,* ζητεῖν, *inquit,* δεῖ καὶ ἄνδρας καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς ἐπὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου διαμένοντας, *Id est, Quærendos esse virum & liberos & amicos, qui ad exitum vitæ usq; tales permaneant. Quæ omnia eruditissimus Alciatus in suis Emblematis ex græco Epigrammate convertens ad hunc modum exposuit.*

Arentem senio, nudam quoque frondibus ulmum
Complexa est viridi vitis opaca coma.
Agnoscitque vices naturæ, & grata parenti
Officii reddit mutua jura suo.
Exemploque monet, tales nos quærere amicos
Quos neque disjungat fœdere summa dies.

Quo spectare quoq; videntur Catulliani versus nuptiales.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvam.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere juvenci.
At si forte eadem est ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere juvenci.

In alijs addit ad eodem sensu, ET ARIDA TECUM.

AMI-

XXXIV.

AMICVS POST MORTEM.

Quamlibet arenti vitis tamen hæret in ulmo:
Sic quoque post mortem verus amicus amat.

XXXV.

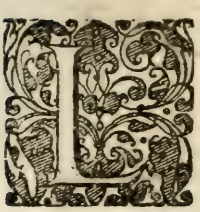

AURUM *custodiæ quoque ac incolumitatis esse symbolum ex Proclo tradit Pierius, unde apud veteres tutelæ causſa sata prope ædes vel illis affixa fuit, quod etiam Ovidius testatur, cum dicit,*

Postibus Augustis eadem fidissima custos.

Eamq; insuper non lædi à fulmine, Plinio etiam astipulante, vetustas credidit. Vnde Tiberius Imperator Romanus tempestates & coruscationes nimium expaveſcens, cælo turbido lauream sibi solitus est imponere, non aliter ac Augustus ante ipsum nescio qua superstitione, ex vituli marini pelle in eundem finem cingulum gestare consuevit. Herodianus quoq; scribit libr. I. in maxima peste, consulentibus Medicis, Commodum Imperatorem ob copiam arborum istarum in locum, cui nomen Lauretum, secessisse, quod beneficio harum arborum se à contagio immunem fore speraret. Sed & hæc & multa alia non cuivis nota de Lauru admodum poeticè disserit Passeratius in Kal. Ian. Ad eundem modum, virtus, cujus omnis laus in actione posita est, (secundum Ciceronem) per se munita ab omnibus non solum vitiis, sed aliis rebus adversis, semper illæsa ac integra durare solet, aliisq; universis commoditatibus est præferenda. Vnde Horatius carm. libr. III. ode II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit, aut ponit secures,
Arbitrio popularis auræ, &c.

INTA-

XXXV.

INTACTA VIRTVS.

Sic illæsa malis conſtat pulcherrima virtus:
Laurus ut eſt diris integra fulminibus.

XXXVI.

EXCELLENTISS. *ac peritissimus Medicus D. Prosper Alpinus, qui octo annis in Aegypto Medicinam feliciter exercuit, & nunc magna cum laude Venetiis artem eandem factitat, veram Balsami descriptionem & locum natalem in suo praeclaro libro de plantis Aegypti, & peculiari dialogo de Balsamo edito, una cum ejus icone, primus ut puto hisce temporibus nobis cum magna utilitate exhibuit, manifestéq; ostendit, hunc fruticem in Arabia felici proprie nunc etiam nasci, ac inde in Aegyptum ac Iudaeam semper translatum esse, ac ita qui velint, legitimum nancisci & habere aequo precio posse. Ex hoc frutice liquor iste nobilis. (cujus portiunculam quoq; ad nos mittere dignatus est) vulnerato vel scarificato cortice in aestate destillat, & hodie etiam in Aegypto illius magnus usus est ad omnia vulnera ac ulcera difficilia ac sordida, aliosque plures ejusmodi affectus. Docemur autem hoc Emblemate de mutua inter homines praestanda benevolentia ac promta opera, etiamsi interdum aliquid propterea laborum & molestiarum sit suscipiendum. Nihil enim (ut Cicero lib. I. de Natura Deorum tradit) bonitate ac beneficentia est melius ac praestantius. Quod quidem S. Paulus multo efficacius ac verius in Epistola ad Coloss. cap. III. monet,* ἐνδύσασθε *inquiens* σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, μακροθυμίαν, πραότητα, *id est, induite viscera commiserationis, benignitatem, animi humilitatem, lenitatem, clementiam. Et multo ante per Prophetam Zachariam mandavit DEVS:* ἔλεος καὶ οἰκτιρμοὺς ποιεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

XXXVI.

VULNERE VULNERA SANO.

Dic age cùm proprio tua vulnere vulnera ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

XXXVII.

ITIS *laurofulta, rectius fructus ſuos ad maturitatem hoc modo producere poteſt, quamvis laurus ipſa quoque non parum utilitatis hominibus præbeat, atque ita utraque ſtirps non ſibi ſed alijs hanc quaſi operam mutuam tradat. Quapropter nos quoque quibus proprie humanitatis virtus competit, cuncta noſtra conſilia, ac univerſas actiones eò ſemper dirigere debemus, ut non ſolum nobis ſed alijs quoq; prodeſſe poſſimus. Nihil enim melius neque præſtantius bonitate ac beneficentia, ut in priore ſymbolo quoque ex Cicerone retulimus. Ex quo etiam apud eundem autorem altera præclara ſententia, deſumta ex epiſtola Platonis ad Archytam, lib. I. de Officiis legitur: Non nobis ſolum nati ſumus, ortusque noſtri partem patria, partem parentes, partem amici vendicant. Et quæ ſequuntur. Similiaque apud eundem reperias etiam in lib. de amicitia & alibi. Præclarè itidem Vlpianus IC. ſcripſit, non tantum parenti ſuo quemque naſci, cujus eſſe dicitur, verum etiam Reipubl. Hæc igitur ad varia officia mortalium ſibi mutuo inſervientium referri poſſunt: pertinentq; huc omnia, quæ de* CHARITATE *ac amore tam ſacræ quam profanæ nobis litteræ proponunt.*

XXXVII.

SIC VOS NON VOBIS.

Pingitur in lauri vitis cur ſtipite nixa?
Sæpe etiam docti munere dives eget.

XXXVIII.

EXPRIMITUR *hac pictura Pinus in Oleam inserta, circa quam duo serpentes circumvoluuntur, non aliter ac in Caduceo Mercurii depingi solent. Olea ita q. consecrata Minervæ sive Palladi Iovis filiæ, (ut poëtæ allegoricè fabulantur,) tanquam sapientiæ præside dicitur. Mercurius vero ipse quoque Iovis filius, actionibus ingeniosis ac laudabilibus præesse perhibetur. Voluit autem doctissimus Ioannes Baptista Pigna, (quemadmodum Hieronymus Ruscellus in suis Italicis symbolis refert) hac inventione ingeniosa uti, postea quam summa cum laude diu in Academia Ferrariensi publice bonas Artes docuisset, ac tandem totum sese tradidisset Duci Ferrariæ, cum quo à pueris fuerat educatus, ac deinceps principi isti in max. ac graviss. negotijs semper fidelem navasset operam. Hinc per Iovem voluit intelligere Deum Opt. Max. à cujus divino auxilio ac providentia sese totum pendere, illiq. omnia accepta referre ingenue fateatur. Per terrestrem verò Iovem ipsum Ducem Ferrariensem herum suum designare studuit, atq. ita hac duplici ope sperabat se ad utrumq. genus vitæ, theoricum nimirum, ut vulgo vocant, ac practicum aspirare posse, in quorum conjunctione legitima non dubitabat certò consistere, non solum secundum Peripateticos, sed etiam sacratiss. litteras, veram & absolutam hominis felicitatem. Inscriptio,* MODO IUPITER ADSIT, *Anchisis vox est apud Virgil. III. Aen.*

MODO

XXXVIII.

MODO JUPITER ASSIT.

Ut sapias rectè & facias, Deus efficit: Ejus Auxilio plena lance beatus eris.

Inter

XXXIX.

INTER *plura genera vitium, refert Plinius lib. XIIII. cap. III. quoddam etiam peculiare reperiri, nullo plane indigens fulcro alterius arboris aut palis, sed quod ipsum sese sustinet, unde etiam à Græcis* ὀρθάμπελος, *id est, vitis recta nominatur. Strabo vero de mira vitis talis crassitie lib. II. & lib. XVII. ea scribit, quæ prope fidem communem superant. Hæc profecto imago est accommoda veræ* αὐταρκείας, *id est illius qui contentus est suis rebus suiq; ingenij dotibus, neque ab aliis temere pendet. Quas maximas divitias certissimasq; nominat Cicero in Paradoxis. Et Lucretius inquit:*

Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè
Æquo animo, &c.

Quod multo rectius ac plenius D. Paulus paucis docet. ἔστι δὲ πορισμὸς μέγας, *inquit,* ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας, *id est, Quæstus autem magnus est pietas cum animo sua sorte contento. Et Syracides cap. XL.* ζωὴ αὐτάρκους ἐργάτου γλυκανθήσεται, *hoc est, Vita operarii, cui quantum satis est suppetit, dulcis erit. Tam magni autem veterum nonnulli hanc* αὐτάρκειαν *fecere, ut teste Theodoreto in libro contra Græcos infideles sermone XI. in quo tractat de fine & judicio, in ea ultimum hominis quidam philosophi, autore Hecatæo, bonum statuerint. Quò pertinet etiam præclara sententia in Olympijs Pindarica hæc:* Γίγνεται δ' εἴτις ὄλβον ἄρδει, ἐξαρκείων κτεάτεσσι, καὶ εὐλογίαν προσπολεῖς, μὴ μαθέσυνος θεὸς γενέσθαι, *id est, Sanam autem si quis opulentiam irriget, contentus iis quæ conquisivit, laudemq; adjungens, ne quærat Deus fieri, vel ultra humanam sortem sese extollere.*

SE

XXXIX.

SE SUSTINET IPSA.

Vitis recta ſuo per ſe fulcimine nixa
Pingit eum, ſua ſors cui ſatis eſt, animum.

XL.

QVERCUS *glandibus fœcunda indicat primum sæculum frugale, & simplex, quod, ut Ovidius cecinit,*

------vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem, rectumq; colebat:

Quod inde aureum fuit nuncupatum. Adjungitur huic arbori palma sua sponte quoque uberes adeo fructus ad usum hominum præbens. Ac sicuti hic duplex fructus illis felicibus temporibus absq; ullo labore quæsitus gratiss. passim mortalibus fuit cibus, ita etiam virtus ipsa ac honestas, quæ tum pleno, ut dicitur, gradu in terris florebat, animis eorum fuit alimentum suaviss. Descriptionem vero quatuor ætatum admodum luculentam, qui volet, legere poterit apud Ovidium lib. I. Metamorphos. Itemq; apud Hesiodum libr. I. ἔργων καὶ ἡμερῶν. *Quemadmodum verò omnes probi ac virtutis amantes tale sæculum quidem summopere exoptant, ita sperare vel expectare in posterum haud licet: de quo multorum etiam querelæ extant, & apud Senecam in Tragœdia Thyeste Chorus exclamat.*

------in nos ætas
Ultima venit, ô nos dura
Sorte creatos!--------

Quod nostro huic calamitosiss. tempori multo rectius convenit.

Alij sacratiorem inde sensum eliciunt, quod nimirum post originalem justitiam lapsu primorum parentum amissam, in hoc mundo non liceat amplius sperare perfectionem absolutam & aureum sæculum, sed istud nobis partum à CHRISTO *uniconostro salvatore ac redemptore in altera vita æterna esse quærendum ac certo expectandum, ita tamen ut in hoc quoq; mundo, divina adjuvante gratia, aliquem illius gustum ac sensum habere incipiamus.*

SPE-

XL.

SPERARE NEFAS.

Aurea in hoc frustra speramus sæcula mundo,
Alterius sæcli quæ dabit ille Pater.

XLI.

MANUS *hominis ſpinoſiſſimum fruticem Rhamnum temere contrectans, ac inde ſeipſam vulnerans, indicat curioſitatem ſive* πολυπραγμοσωνην *(quam Plutarchus in tractatu de illa ſcripto definit* φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, *id eſt, ſtudium cognoſcendi aliena mala) non ſolum inutilem ſed etiam ſæpenumero detrimentoſam eſſe, cum homines in aliena ſemper inquirere, & quæ non ſui ſunt officii cum magno ſuo damno peragere volunt. Vnde etiam rectè Plautus in Sticho dixit, neminem eſſe curioſum, quin ſit malevolus: & Menandri præclara eſt ſententia,*

Τὸ πολλὰ πράττειν καὶ λύπας πολλὰς ἔχει,

Multa facere & moleſtias multas continet.

Plato etiam in duobus verſari juſtitiam adſerit, τὰ αὑτοῦ πράττειν, καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, *& ipſe Apoſtolus ad Theſſ. hoc confirmat, dum quemq; vult ἡσυχάζειν καὶ τὰ ἴδια πράττειν.*

Poteſt idem quoq; referri ad alias res periculorum & moleſtiarum plenas, quibus ſi frui cupiamus, multa nobis diſcrimina ſint ſubeunda. Aliud Epicteti eſt generalius dictum, qui reliqua philoſophorum dogmata, quæ ad humanæ vitæ inſtitutionem pertinent, duobus verbis complecti voluit, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, *id eſt, Suſtine & abſtine. De quo vide plura apud Gellium Atticarum noctium lib. XVII. cap. XIX.*

Ac D. Chryſoſtomus Homilia XLV. in S. Matthæum ad voluptates hujus ſæculi hoc ſymbolum accommodat. Quemadmodum, inquit, acuti vepres undecunque tanguntur ac conſtringuntur, manus cruentant, eodem modo deliciæ, pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus ſimiliter membris officiunt, &c. Scitè etiam Salomon proverb. XXVI. Spina condita in manu ebrii, ſententia eſt in ore ſtulti.

SVSTI.

XLI.

SUSTINE VEL ABSTINE.

Carpere parce meas frondes, qui singula carpis,
Vulneret audaces ne tibi spina manus.

LII.

OSA frutex hyberno tempore, quasi aridus spinisq; solummodo horridus, carens foliis ac floribus negligitur prorsus, vel etiam pedibus conculcatur. Primo tamen veris tempore vix depulso frigore hyberno, beneficio mitioris ac temperatioris aëris rursum revirescere & rosas protrudere, antea ab omnibus neglectus, incipit. Non aliter sæpe virtuti primum sese exerenti ac primum emergenti, quæ quidem crebrius quàm matura ac omnibus numeris absoluta invidiæ stimulis est exposita, insidias struere, ac quasi adhuc in herba versantem suffocare homines mali ac invidi conantur. Vnde sæpenumero quidam in primis suæ ætatis annis vivacitatem ingenii & laudabilem industriam ad omnia honesta præ se ferentes invidia ac malevolentia aliorum, quasi frigore hyberno non parum retardantur ac impediuntur, ne scilicet plenam de se spem conceptam tempestive adimplere possint. Non raro tamen rursum divino inprimis adjuti auxilio, tanquam aura clementiore conservati ac excitati rursum repullulant, & ad frugem optatam tandem perveniunt. Quod egregium exemplum merito omnes ingenui adolescentes, ad præclaras virtutis actiones cupide aspirantes, ante oculos continuo habere, nec ullo modo à recto tramite abduci, sed potius fructus laudabiles suorum laborum suo tempore proferre debent. Alibi additur, NON SEMPER NEGLECTA.

NEGLE-

XLII.

NEGLECTA VIRESCVNT.

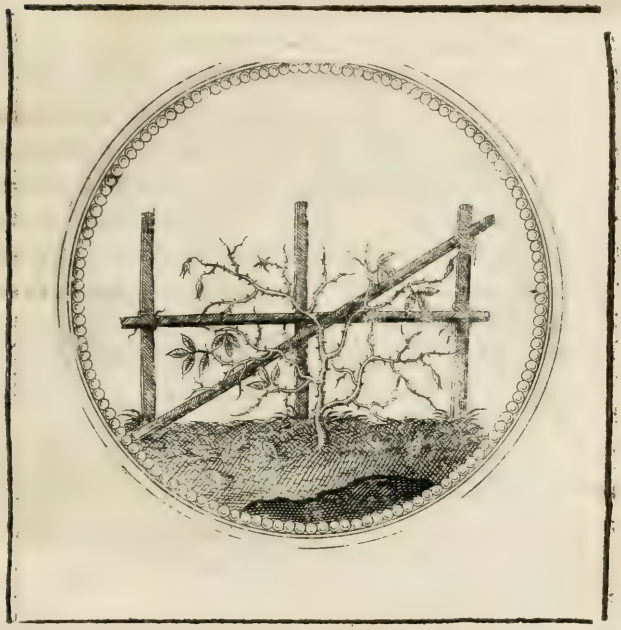

Emergens virtus nova ſpernitur, ut roſa brumâ:
Expecta: Flores ſota calore feret.

Deſumptum

XLIII.

DESUMTUM *est hoc symbolum ex eruditiss. Emblematis Adriani Iunii, cujus hæc est interpretatio. Nux pinea, quæ olim Cybelæ fuit sacrata, colliculis quibusdam inæqualis ac aspera, miræque duritiæ est, quæ vix ignis vi reserari potest: intus vero nuclei dulces latitant, non parum ad alimentum ac diversos hominum morbos utiles. Sic ad virtutem & honestatem ac laudabiles actiones non nisi per labores ac varias difficultates perveniri potest, at postea sequuntur suaviss. fructus. Quæ omnia Hesiodus paucis versibus ita eleganter complexus est, ut & Socrates eos commendet apud Xenophontem lib. II.* ἀπομνημον. *& Ciceroni quoq; vehementer placuerint, ideoq; lib. VI. Epistolarum familiarium ad Leptam, monuerit amicum suum, ut filium ipsius jubeat Hesiodea ista ediscere, semperq; habere in ore:*

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δήπειτα πέλει, χαλεπήπερ ἔασται.

Quos Erasmus satis eleganter vertit in latinam linguam, in Adag.

Simonides etiam apud Clementem Alexandrinum lib. IV. Stromatum, habitare virtutem δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, *id est, in rupibus difficilimis, dixit. Ac Ovidii est præclarus versus.*

Gloria difficili parta labore venit.

Pertinet autem huc omnino proverbialis Plauti sententia: Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem. *Poterit cum Hieronymo forsan & sic accipi; Qui quærit animi pabulum in arcanis litteris, scrutetur sub allegoriæ involucro conditum mysterium.*

NISI

XLIII.

NISI FREGERIS, HAUD LICET ESSE.

Ardua vallatur duris ſapientia ſcrupis:
Dulcibus aſt eadem fructibus illa ſcatet.

XLIV.

FRUCTUS *arboris Perseæ formam cordis repræsentare, folium autem cum lingua similitudinem habere, Plutarchus quoque in libello de Iside & Osiride notavit, cum in Aegypto Harpocrati hæc arbor fuerit dicata, cujus veteres mentionem fecerint; & inter recentiores Carolus Clusius in suis observationibus Hispanicis diligenter descripsit ac delineavit. Plinius tamen cum Persico arbore (cujus forsitan nonnihil congener est, specie autem differt) videtur quodammodo confundere. Docemur hoc symbolo, veritatis orationem debere esse simplicissimam, ac undiq; sibi constare: unde Germanis proverbium quoq; adhuc frequens est, volentibus Cor & linguam oportere unum idemq; esse. Quod utinam hodie, quoniam*

Candor in hoc ævo res intermortua pæne est,

plures diligentius observarent, cum profecto, secundum B. Nazianzeni dictum graviss. πᾶν ὅ προσποιητὸν οὐδὲ μόνιμόν ἐστι, *id est, nihil simulatum possit esse diuturnum. Videmus autem & quotidie experimur, potius jam nimis vere in multos convenire istud Ciceronis, in quadam Epistola ad Quintum fratrem, dictum, ubi ait: Multis simulationum involucris tegitur & quasi velis quibusdam obtenditur uniuscujusq; natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur: lingua autem sæpiss. Definit vero idem Cicero Veritatem libr. II: de inventione, per quam immutata ea quæ sunt, aut ante fuerunt, aut futura sunt, dicuntur. Ad veritatem autem amplectendam Sophoclis est egregia cohortatio.*

Θάρσει, λέγων τἀληθὲς, οὐ σφάλλῃ ποτε.

Bono sis animo, vera dicendo nunquam erraveris.

CON-

XLIV.

CONCORDIA CORDIS ET ORIS.

Perſea fert cordis fructus, folia æmula linguæ:
O utinam in cunctis hæc bene juncta forent!

XLV.

LCIATI hoc est symbolum, quod Petrus Crinitus de honesta disciplina lib. II. cap. XIV. longe ante ipsum in hunc mundum exposuit. Sata est olim Cucurbita juxta Pinum arborem procerissimam. Cum vero multis pluvijs ac cœli temperamento hæc plurimum crevisset, lascivire cœpit & ramulos audacius porrigere, jamq; in pinum serpebat & in suos ramos audebat frondes involvere, prægrandia sua poma ac virescentia ostentans. Tanto itaq; fastu ac insolentia intumuit, ut pinum ipsam ausa sit hoc pacto aggredi. Et vides ait, ut te jam supero, utq; folijs ac virore præsto. Tum pinus, quæ senili prudentia præstabat, nihil mirata est cucurbitæ insolentis audaciam, sed respondit: Ego vero hic multos calores & hyemes, variasq; temporis adversitates pertuli, adhuc tamen integra consisto; tu vero ad primos rigores minus habebis audaciæ: nam frondes concident, & virescere desines. Hunc apologum integrum placuit huc afferre, quādoquidem opt. in omnis generis ardeliones & agyrtas, & avaros audacesq; Empiricos nostrorum temporum convenit, qui si quando nescio quam momentaneam gloriam ac felicitatem suis fraudibus ac ostentationibus conquisiverint, quibus etiam probis & doctis viris audacter insultare non erubescunt, paulò post tamen ubi seriò aliquid tractare coguntur, & ad rem ipsam perventum est, concidunt ac tanquam fumi venditores ipso fumo pereunt. In illos Plauti illud in Pseudolo congruit:

Quasi solstitialis herba pauli sper fui,
Repente exortus sum, repente occidi.

Alibi apponitur, BREVIS HÆC EST GLORIA, *vel ex Martiale,* IMMODICIS BREVIS EST ÆTAS.

CITO

XLV.

CITO NATA CITO PEREUNT.

Quid certat tardæ citò nata cucurbita pino?
Interitu celeri, quæ citò nata, cadunt.

XLVI.

ANTHARI *ac Scarabei & hujus generis insecta plurima ita fœtoribus ac sordibus, ex quibus originem duxerunt, delectantur, ac illis sustentantur, ut contrà odorum suavitate planè exanimentur ac pereant. Ideoque Rosis insidentes scarabei vel cantharides torpescere, vel tandem emori dicuntur. Ad hunc modum molles ac effœminatos in suis voluptatibus ac deliciis, quæ non solum corpori, sed menti quoque obsunt, plurimumq; nocent, paulatim contabescere ac tandem illicito luxui interitu suo meritas pœnas luere constat. Quod Claudianus lib. II. ad Stiliconem egregie explicavit, versibus, qui sunt omnibus notissimi:*

Luxuries prædulce malum, qui dedita semper &c.

Silius quoque Italicus breviter hæc exposuit.

Adspice late
Florentes quondam luxus quas verterit urbes,
Quippe nec ira Deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola nocet animis illapsa voluptas.

Pierius in suis Hieroglyphicis refert, Hannibali alioqui duro, sed ob Capuanas delicias tandem effœminato, non abs re scutum debuisse offerri, in cujus medio Scarabeus fuisset depictus, quem undiq; rosarum serta ambirent, significatione eadem, quam hoc symbolo exprimere voluimus. Hinc prudenter Musonius elegit potius νοσῆσαι, ἢ τυφῆσαι. τὸ μὲν γὰρ, *ait,* νοσεῖν μόνον βλάπτει τὸ σῶμα. τὸ δὲ τυφᾶν ἄμφω διαφθείρει, ψυχήν τε καὶ σῶμα: *Morbus corpori solum nocet: ac luxuria utrumq; corrumpit, & animam & corpus.*

TURPI-

XLVI.

TURPIBUS EXITIUM.

Cantharidum rosa mors. Sic luxus deliciæq;
Enervant animos eripiuntque virûm.

Desumptum

XLVII.

ESUMTUM *est hoc symbolum ex Horatij versibus*,

Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines,
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Monemur autem hic inprimis, vino esse sobriè ac σπουδαίως, *(ut loquitur Theognis) utendum, ad virium debilitatarum recreationem & lætitiam quidem, sed non ad ebrietatem, quod etiam ubique in sacris literis serio nobis proponitur ac explicatur. Vnde D. Basilius in sua luculenta quadam de Ebrietate oratione, hanc non immerito vocat* ἀκρόπολιν, *id est, arcem omnium flagitiorum. & Athenæus libr. X.* μητρόπολιν πάντων τῶν δεινῶν. *Quod ut ubique hominibus inculcatur: ita certe deplorandum est, nihilominus hoc vitium maximè detestandum adhuc esse non solum nimis commune, sed apud multos ferme haberi virtutis loco, cui etiam præmia proponantur, ut olim ab Alexandro M. & Mithridate factum accepimus, iis qui plurimum biberint. Explicat autem adhuc melius hoc symbolum carmen quoddam in Microcosmo, libello elegantissimo nuper impresso Antuerpiæ, hisce versibus:*

Tres vitis profert uvas, tria pocula mensæ,
Si circumspicias, apposita esse vides.
Muta tribus vicibus docet hæc pictura bibendum:
Scilicet ut sedent pocula prima sitim,
Altera rancorem crudo de pectore pellant,
Firma valetudo quo tua membra beet;
Tertia sed misce tibi pocula propter amicos,
Inter quos maneant gordia vincla decet.

Eubuli autem Græci Comici in eandem fere sententiam versus latinè vertit Henr. Stephanus.

SIT

XLVII.

SIT MODUS IN REBUS.

Sit tibi, ne noceat, vini moderatior usus:
Prima sitim, curas altera pocla levent.

XLVIII.

CIPIO *reversus ex Africa, & primus triumphaturus de Hannibale, jussit ut milites octavæ legionis, qui primi etiam castra Carthaginensium oppugnaverant, ac Ducis eorum insignia abstulerant, non solum die triumphali manu gestarent fasciculum rosarum, sed inposterum quoque in clypeis similiter depictas rosas usurparent. Posteriorquoque Scipio post expugnationem & destructionem ultimam potentissimæ urbis Carthaginis, voluit milites undecimæ legionis, qui etiam ipsi ante alios omnes muros conscendissent, eas dem Rosas in suis armis & scutis gestare, atq; hoc modo cum ipsius Scipionis curru triumphali undique rosis similiter exornato urbem ingredi. Sic apud Homerum legitur Achillis scutum rosis fuisse insignitum, nec non cassides Hectoris atque Aeneæ. Rosæ itaque hoc loco nondum plane maturæ ac apertæ indicant allegoricè juvenilis animi, heroica virtute præditi in principe expectationem singularem, qui ratione ætatis sua consilia ac facta nondum omnibus potest probare nec cunctis innotescere. Additur autem supra rosarum fruticem in regione cœlesti signum Arietis, quod veris tempus amœnum nobis solet adducere, & illi quasi præesse, quo tempore Rosæ maximè florent, & ob suaviss. odorem inprimis expetuntur. Non igitur sine ratione hoc symbolo uti in sua juventute Virginius Vrsinus filius Pauli Iordani, eoque innuere voluit, magnam spem se collocare in benevolentia ac gratia sui avunculi Cosmi Medicis Magni Ducis Hetruriæ, cui Arietis signum, ut etiam Augusto Cæsari, fuit in horoscopo.*

XLVIII.

BENEVOLUS ATQVE BENIGNVS.

Qui ſemiclauſo connivent germine flores,
Dilatati, aries quando favebit, erunt.

XLIX.

EST egregia quædam planta admiratione ſane digna, ante paucos annos inter exoticas ad nos quoque allata, quæ ubique jam in hortis colitur, quam Chryſanthemum Peruvianum à loco natali, à forma plantam maximam, Florem ſolis vero propter effectum & ſimilitudinem, nominant: quidam Bellionem Plinij eſſe opinantur, incerta tamen (meo judicio) conjectura. Hæc intra ſex vel ad ſummum ſeptem menſium ſpacium, ex quo terræ ſemen ipſius eſt mandatum, eo pervenire ſolet magnitudinis, ut humani brachii craſſitiem, & altitudinem duodecim vel plurium cubitorum excedat. Quemadmodum verò florum denſitate ac multiplici foliorum numero Pæoniæ nonnihil cedit, ita ſeminum copia, quibus altera caret, hanc longe ſuperat, nam eorum ultra millè in uno cippo numeravimus. Cum itaq; hic flos etiam ſolem ſemper reſpiciat, adq; ejus radios ſeſe plurimum pandat, & ſuperiora ſemper reſpiciat, decet nos etiam multo magis ad verum datorem & largitorem omnium bonorum ἐπουράνιον continuè oculos mentis attollere, nec terrenis, caducis ac voluptariis bonis quaſi humi jacentes ſemper inhiare: oſtendentes, ſecundum Platonem quoque nos eſſe cæleſtes plantas. Genuæ in palatio Franciſci Leccani aliud ſymbolum pulcherrimum huic non diſſimile legitur, E COELIS LUX, EO INTUERE. *Sic Boeth: de conſolatione.*

Quem, quia reſpicit omnia ſolus,
Verum poſſis dicere ſolem.

NON

XLIX.

NON INFERIORA SECUTUS.

Solis ut hunc florem radiantia lumina verſant;
Dirige ſic mentem Chriſte benigne meam.

L.

SERTUM *vel corolla ex triplici genere ramusculorum, nimirum ex Lauro, Quercu & Olea contexta, ac cuidam sacræ Aræ imposita consecrataq́, allegoricè nos monet ut harū arborum naturam ac proprietatem imitemur, & secundum mysticum earum sensum vitam nostram universam integritati ac pietati consecremus. Per Laurum enim Apollini dicatam, studium prudentiæ & rerum causas investigandi intelligimus, unde Dionysus* μαντικὸν φυτὸν, *id est, arborem vaticinatricem vocat, in quem finem Lauro propter singularem doctrinam poëtæ coronabantur: nam à fulmine id est temeritate & ignorantia immunis esse putabatur. Quercus vero Iovi sacra fuit tanquam prima arborum, ac propter incorruptam ipsius materiā, & diu durabilem, fortitudinem ac constantiam animi exprimit, quibus contra sensuum aberrationes ac illecebrarum fortuitarum insidias nos munire debemus. Oleam deniq́ Palladi attributam, pacis esse symbolum non solum Græcorum* μυθολογίαι *& nummi antiquorum plurimi testantur, sed etiam sacræ litteræ passim indicant. Post diluvium enim a Noë Columba emissa ex Arca, ac celeriter reversa surculum Oleæ attulit, quo indicio Noë lætatus sensit diluvii tempestatem jam sedatam, & terram rursum esse ab eluvie aquarum liberam. Inscriptio est ex Horatii illo:*

----------Rex eris, ajunt,
Si rectè facies. *Quo & Ausonius allusit:*
Qui rectè faciet, non qui dominatur, erit Rex.

L.

SI RECTE FACIES.

E Lauro, Quercu atq; Olea duce digna corona,
Prudentem, fortem, pacificumque decet.

Rosa

LI.

OSA inter alios omnes flores, grata ac odorata, brevi quidem admodum tempore durat, sed rursum languescens ac exarescens perit. Similis planè ratio est hujus vitæ nostræ caducæ, fluxæ ac incertæ. Vnde ex recentioribus quidam rectè cecinit,

Ut rosa mane viget, tamen & mox vespere languet,
Sic modo qui fuimus, cras levis umbra sumus.

Quæ quidem ad cælestem pulchritudinem illam nunquam pereuntem, animum nostrum merito debent excitare, ac ad perpetuam illius contemplationem nos assuefacere. Cum ibidem, (secundum S. Paulum I. Corinth. II.) ea præparaverit DEVS diligentibus se, quæ oculus non vidit, nec auris audivit, & in cor hominis non ascenderunt. Atq; hæc cupidissime expetenda, cæteris vero, si ita acciderit, moderate carendum esse indicant quoq; Gregorii Nazianzeni suavissimi versiculi.

Θεὸν μόνον θείωντε ἀπλήσως ἔχειν,
Ὃς τοῖς λαβοῦσι καὶ πλέον χαρίζεται
Διψῶν τὸ δίψασθαι, ἀφθόνως ἀεί ῥέων.
Ἐν τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ φέρειν ἡσυχάζων.
Solum Deum & divina concupiscito,
Sumentibus qui & plura largiri solet,
Sitiens sitiri, semper affluens bonis.
In cæteris voto excidens modum obtine.

Hoc de omnibus floribus eleganter exposuit D. Chrysostomus Homilia in Genesin XLIII. hisce verbis. Quemadmodum floridum quoddam pratum varios & omnis generis flores exhibet; ita divina scriptura justorum virtutes nobis demonstrat, non ut illorum florum flagrantia brevi tempore fruamur, sed ut perpetuam inde utilitatem recipiamus, & eas in sinu mentis reponamus, ut per omne tempus, si volumus, eorum suaveolentia frui possimus.

ALITER

LI.

ALITER COELESTIA DURANT.

Ah quàm forma roſas cito deficit inclyta pulchras!
Non ita cœleſtis quas Paradiſus habet.

LII.

IRGA *Aaronis, ut habetur Numer. cap. XVII. inter omnes alias virgas Principum Israël sola cœpit germinare ac virescere, ac flores amygdali protulit, indicans Leviticæ tribus electionem ad Sacerdotii dignitatem peculiarem, quoniam nulla alia tribus Israëlitica cum ea hac in parte conferri potuit, ut quæ præ alijs ad hanc dignitatem electa fuerit, quæve tanquam amygdalus inter arbores prima florem & fructum proferret, cæterisq; arboribus anteiret. Quam virgam ita floridam Iudaicus postea populus in suis nummis quos siclos vocarunt, designari curavit. Quod symbolum usurpare Adrianus sextus Pontifex Romanus, patria Trajectensis in Belgio oriundus ex familia Florentia non obscura, & hoc pacto ad familiæ cognomen alludere seque præter suam aliorumque spem ad tantum repente fastigium fuisse evectum, illo docere voluit. Nemini igitur desperandum, sed potius spei bonæ semper incumbendum.* οὐδὲν γάρ, *ait Chrysostom.* ὅτως τρέφει ψυχὴν, ὡς ἐλπὶς ἀγαθὴ, καὶ τὸ χρηστὰ προσδοκᾶν, *Nihil namque adeo animum pascit, atque bona spes, & boni exspectatio. Apud Gu. Paradinum aliud dictum est appositum, nimirum,* SEMINE AB ÆTHEREO, *Comprobans divinitus electam ac conservatam tribum Leviticam contra Dathan & Abiron factiosos, ac Aaronis sacerdotii divinique ministerii perturbatores.*

INSPI-

LII.

INSPERATA FLORUIT.

Floruit Aaroni vi numinis arida virga:
Me quoq; florentem ſpes animoſa facit.

LIII.

PLUTARCHUS *in libello, quem inscripsit,* πῶς ἄν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὠφελεῖτο, *id est, de capienda ex inimicis utilitate, hoc symbolum docte admodum & eleganter hisce verbis interpretatur. Sicuti periti agricolæ rosas ac violas existimant se odoratiores ac meliores reddere, si allia ac cæpas juxta eas plantent, quod in ea excernatur, quicquid alioqui alimenti acerbi aut fœtidi illis inest: ita inimicus quoque excipiens invidiæ & malignitatis alterius ictus, benevolentiorem aliquem amicis secunda utentibus fortuna reddet atq; commodiorem. Hucusque Plutarchus. Hæc quoque explicat doctissimus Costæus in II. libro de Natura plantarum cap. XLIII. quo in loco inquit: Sed & satione fœtidarum rerum prope flores, odore evadent suaviore, ut si allium prope rosam collocaveris. Cum enim simili omnia nutriantur, & ab allio, si quid terræ fœtidi inest, in suum trahatur alimentum, quod reliquum est purius remanet, idque in rosæ cedens nutrimentum, suavioris in ea & succi & odoris est caussa. Vt illud addam, calescere vi allii terram, propterea que & calidius & elaboratius esse quicquid in rosam perfertur. Rectè igitur Periandri illud huc referemus:* ὅσῳ δ' ἄν φθονῇς, τοσούτῳ μείζονων γίνῃ αἴτιος ἀγαθῶν τῷ φθονουμένῳ, *Quo magis utiq; invidebis, tanto majorum fies caussa bonorum illi cui invides.*

PER

LIII.

PER OPPOSITA.

Li-vor iners ſtimulos generoſis mentibus addit;
Sic per fœda roſis allia creſcit odor.

LIV.

EDERA *vincire quasi quibusdam brachiis quicquid apprehenderit, arctissimeque continere solet. Vicissim ergo etiam murorum rudera ea ita sustentantur, ne corruant, ac pariter quoque ab illis conservatur ac erigitur, ut hac ratione neutrum sine altero possit consistere. Qui profectò typus est veræ constantisque amicitiæ, de qua inprimis Cicero aureolum libellum illum conscripsit. In quo inter alia plurima præclara dicta, etiam hæc commemorat: In amicitia & absentes adsunt, & egentes abundant, & imbecilli valent, & quod difficilius dictu est, mortui vivunt. Ac paulò pòst subjungit: Est enim amicus quidem tanquam alter idem. Lælius quoq; in fine ejusdem libelli commendans amicitiam, quæ fuit inter Scipionem & ipsum arctissima, tandem hæc addit: Mihi quidem Scipio, quanquam est subito ereptus, vivit tamen, semperq; vivet. At Seneca in Epistola LXVII. scribit: Nihil æque ægrum reficit sicuti amicorum affectus. Non video me mori cum illos superstites reliquero. puto, inquam, me victurum non cum illis sed per illos. Pulcrè Chrysost.* ἡδὲν γὰρ, ἡδὲν τῆς ἀγάπης γλυκύτερον γένοιτο ἄν. τί γὰρ οὐκ ἂν ἐργάσαιτο φίλος γνήσιος; πόσην μὲν οὐκ ἂν ἐμποιήσειεν ἡδονὴν; πόσην δ' ὠφέλειαν; πόσην δὲ ἀσφάλειαν; κἂν μυρίους θησαυροὺς ἐπίῃς, ἡδὲν ἀντάξιον γνησίου φίλου: *Nihil enim, nihil dilectione queat existere jucundius: Quid enim non effecerit amicus verus? quam non voluptatem? quantam vero utilitatem? quantam securitatem? tametsi mille thesauros recenseas, nihil hoc ad verum amicum.*

LIV.

SI VIVET VIVAM.

Muri hederam, hæc illos, alterno munere, firmant.
Hic typus expreßus mutuæ amicitiæ eſt.

LV.

NVBECULÆ *mites & irriguæ pluviam suavem ac utilem super prata virescentia ac flosculorum variorum amœnitate undique referta leniter effundentes, vivifico illo ac suavi humore intra terræ viscera attracto, plurimum reficere & lætiora reddere solent: absq; illis vero, siccitate & squalore plane exarescunt. Vnde Propheta Ieremias cap. LI. Dante eo vocem, multiplicantur aquæ in cœlo. Et Epistola ad Hebræos cap. VI. Nam terra quæ imbrem sæpius in se venientem combiberit, & progenuerit herbam accommodam eis per quos colitur, recipit benedictionem à Deo. At quæ profert spinas ac tribulos, reproba est & maledictioni affinis, cujus exitus tendit ad exustionem. Similiter quoque viri docti & prudentes, multarum rerum peritia excellentes, dona sua à Deo ipsis concessa non invide occultant, sed divino inprimis auxilio adjuti de omnibus bene mereri, ac liberaliter scriptis dictisq; suis egregiis universis prodesse studeant, diligenter operam dantes, ne secundum sanctum vatem Davidem, sint tanquam γῆ ἄνυδρος, id est, terra sine aqua, aut, quemadmodum S. Iudas Apostolus loquitur, nubes sine aquis, sibi tantum viventes, sine ulla aliorum utilitate. Sic vir Dei S. Moses (ut est in ipsius Cantico Deuteronomii XXXII.) optat ut concrescat in pluviam doctrina sua, ac fluat ut ros eloquium ipsius, quasi imber super herbam, & tanquam stillæ super gramina.*

COELI

LV.

COELI BENEDICTIO DITAT.

Verna rigant pluviis languentes nubila flores,
Nos Pater, ætherii Flaminis imbre fove.

LVI.

IN agris lætioribus præq; ubertate nimia luxuriantibus, ſeges interdum tanta fertilitate creſcunt & augentur, ut niſi ſuo tempore nonnihil demetantur, & nimia copia illis detrahatur, ſeipſas ſuffocare, ablatis vero ſuperfluis, multo quàm prius creſcere uberius ſoleant. Non aliter quædam nimis ambitioſa ac felicia ingenia, plus quàm oportet ſibi tribuentia, ac ideo omnia audaciter ac præcipitanter agentia, ſæpè ſeipſa evertunt ac conſumunt: at ſi interdum falce moderationis ac humilitatis reprimantur ac caſtigentur, tum demum fructus maturiores ac præſtantiores producere conſueverunt; contrà præcocia & nimium luxuriantia ingenia ſæpè in ipſa quaſi herba ſuffocantur. Nam juxta Senecam, ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Quò pertinet D. Auguſtini dictum in Epiſtola I. ad Maced. Quædam acutiſs. & excellentiſs. ingenia tanto in majori errant, quanto confidentius tanquam ſuis viribus cucurrerint, nec ſuppliciter ac veraciter DEVM, ut viam ſibi oſtenderet, petiverint. Sed hæc de ingeniorum luxurie, quæ modum jam exceſſit, intelligimus. Cæteroquin vera eſt Ciceronis II. de Orat. ſententia: Volo ſe efferat in adoleſcente fœcunditas: Nam facilius, ſicut in vitibus revocantur ea, quæ ſe nimium profuderunt, quam ſi nihil valet materies, nova ſarmenta cultura excitentur: Ita volo eſſe in adoleſcente, unde aliquid amputem. Non enim poteſt in eo ſuccus eſſe diuturnus, quod nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutum.

SUR-

LVI.

SURGET UBERIOR.

Luxuriem ſegetis caſtigat falce colonus,
Ingenium præcox reprime: ſic ſapies.

LVII.

PICÆ *jam maturæ inter duas manus nisi continuè fricentur ac valide exprimantur, grana frumenti in illis concluſa inde non poſſunt excuti vel rectè colligi, quibus ita expreſſis convenientiſſimum illa alimentum generi humano præbent. Ita etiam quantumvis præclaræ cogitationes ac meditationes de rebus tam ſacris quam profanis, niſi ad actum, ut dici ſolet, traducantur, parum utiles eſſe ſolent. Vnde etiam Cicero I. de Officiis ait, Virtutem omnem in actione poſitam eſſe, quod ſumſit ex luculenta de hac re diſputatione Ariſtotelis in X. Ethicorum Nicomach. Sane autem ſuccinctum eſt Plutarchi illud:* Ανδριάντα μὲν τὸ χῆμα· ἄνδρα δὲ ἡ πρᾶξις κοσμεῖ; *Statuam figura, at virum decet actio. Nec minus illud Cyrilli:* οὐκ ἐνὶ ῥᾳδίως χρῆμα λαμβάνειν τὰς ἀρετὰς, σμικροῖς γὰρ τὰ μέγιστα πῶς ἄν τις ἕλοιτο πόνοισιν; *Non ita ſubito datur virtutem apiſci. Quo pacto nam quis maxima exiguo capiat labore? Nic. Reuſnerus, in II. parte ſuorum Imperat. ſymbolorum, ex D. Chryſoſtomo deſumtum attribuit F L. Valerio Conſtantio Imp. Rom. ejusmodi ſymbolum,* VIRTUS DUM PATITUR VINCIT. *Quod inprimis de Chriſtiana pietate ac virtute intelligendum, quemadmodum præclare dicitur in Epiſtola ad Hebræos cap. XII.* πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης: *Omnis caſtigatio in præſens quidem non videtur eſſe gaudii, ſed moleſtiæ. At poſtea fructum tranquillum juſtitiæ reddit iis, qui per illam fuerint exercitati.*

SIC

LVII.

SIC VITAM INVENIES.

Spica attrita manu ſua grana effundit ad uſus:
Sic oſtende actu, quæ meditata tenes.

LVIII.

CANTHUS *ea herba esse putatur, quam vulgo à similitudine foliorum cum pedibus ursinis, Brancam ursinam Italicam vocant, & apud nos quoq; hoc tempore excolitur. De qua Vitruvius libr. IV. cap. I. historiam refert ejusmodi: Virgo civis Corinthia jam matura nuptiis, implicata morbo discessit. Post ejus sepulturam, quibus ea viva delectabatur poculis, nutrix collecta & composita in calatho pertulit ad monumentum, & in summo collocavit, atque uti ea permanerent diutius sub divo, tegula texit. Is calathus fortuito super acanthi radicem fuerat collocatus. Interim pondere pressa radix acanthi media folia & cauliculos circa vernum tempus profudit, cujus cauliculi secundum latera crescentes, & ab angulis tegulæ ponderis necessitate expressi, flexiones in extremas partes volutarum facere sunt conati. Tunc Callimachus Statuarius præteriens hoc monumentum, animadvertit eum calathum, & circa foliorum nascentem teneritatem, delectatusq; genere & formæ novitate, ad id exemplar columnas apud Corinthios fecit. Hactenus Vitruvius. Vt igitur hæc herba melius crescit ac elegantius, si nonnihil prematur: sic etiam animus fortis & sua virtute invictus contra omnes insultus fortunæ, in adversis semper sese magis exerit, ac multo clarius omnibus conspiciendum præbet. Vnde Lucanus.*

--------serpens sitis, ardor arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris.
Lætius est quoties magno sibi constat honestum.

Camillus de Camillis in Italicis symbolis addidit, PRESSA TOLLITUR HUMO.

DEPRES-

LVIII.

DEPRESSA RESURGIT.

Fortis ab aduersis animus præclarior extat:
Pondere sic pressus surgit acanthus humo.

LIX.

ILIO *quandam peculiarem vim naturalem ineſſe conſtat, non ſolum longo tempore (propter ſuam ſiccitatem potiſſimum) ſeipſum , ſed alia multa, quæ in illius acervis reconduntur, conſervandi à corruptione ac putredine, qualia ſunt Rhabarbarum, Camphora & ſimilia non pauca. Typus certè valde appoſitus matronæ pudiciſſimæ, quæ ſemper caſtitatem, honeſtatem & omnem virtutem huic ſexui convenientem & neceſſariam præ oculis habere , & non ſolum ſedulo curare debet, quo pacto ſeipſam, ſed etiam omnes quæ illius fidei ſunt commiſſæ ab omni labe & turpitudine integras ac inculpatas ſemper conſervet , in quam vere illud Senecæ in Octavia competit,*

Probitas, fidesque, conjugis mores, pudor,
Placeant marito.

Ac ſecundum Ariſtotelem in Oeconomicis, non tantum nitor veſtimentorum, nec excellentia formæ, nec auri multitudo ad laudem mulieris valet, quantum valet modeſtia in rebus, ac ſtudium honeſte decoreq́, vivendi; ſimiliaque de mulieris vero ornatu ſcripſit Phintys Callicratis filia Pythagorea, ut apud Stobæum legimus. Hoc igitur ſymbolum eam ob cauſſam ſibi elegit uſurpandum illuſtriſſima Marchionis Vaſtii conjunx Maria de Arragonia , ſpecimen & imago certiſſima omnis honeſtatis, caſtitatis ac prudentiæ, quæ in hunc ſexum poteſt cadere: de cujus laudibus plura , qui volet, legere poterit apud Paulum Iovium & alios ſcriptores Italicos paſſim in eorum ſcriptis. Alibi non minus elegans & vetus dictum additur, SERVATA VALEBUNT.

SER-

LIX.

SERVARI ET SERVARE MEUM EST.

Seq; aliaq; pudens matrona à crimine ſervat:
Putrorem milium ceu procul eſſe facit.

LX.

ON caret admiratione, parvulam hanc, at elegantem plantam plerunque fabulosis ac udis locis, interdum etiam umbrosis sylvis provenientem, & quæ cum capillaribus herbis magnam habet affinitatem, veteribus forsitan ignotam, ad multos morbos tamen efficacem, quantumvis etiam æstate ardentissimis solis radiis sit exposita; nunquam tamen folia ipsius, cava instar pusilli cochlearis, roscido quodam humore destitui, eorumque lanuginem admodum teneram guttulis quibusdam pellucidis semper madere, unde etiam nomen sorita est, ut Rorem Solis ac Rorariam recentiores nuncuparint, de qua Chymici nescio quæ arcana prædicant, ut Isaacus Hollandus proprio scripto testatur. Illustris profecto hæc imago est, nos etiam in summis caloribus ac æstibus calamitatum & afflictionum nunquam flaccescere aut succumbere, si ex sacratiss. verbi divini fontibus vividum semper ac roscidum succum, qui nos subinde recreet, alat ac sustentet, hauriamus. Qui alioquin nimium rerum humanarum ac caducarum cupiditate dissipatus ac consumtus, perpetuum marcorem, & tandem interitum pernicioſum producit. Vnde Chrysostomus in Epistolam S. Pauli ad Corinth. serm. XXVI. Τότε δὲ καὶ ἡ ψυχὴ καθαίρεται, ὅτε ἂν τὸν θεὸν θλίβεται, *id est, Tunc enim anima purgatur, quando Deo volente affligitur. Quo in loco plura admodum utilia idem sanctus & disertus pater exponit, quæ hîc recensere nimis longum foret.*

LX.

INVICTA MANEO.

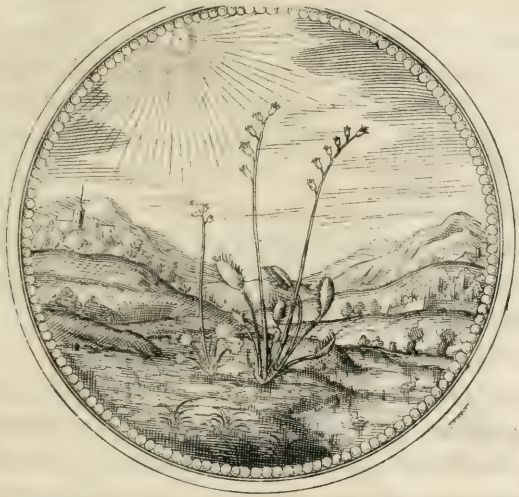

Syrius ut flagret, viret ac perfusa liquore est:
Candida sic durent pectora firma fide.

Q 2 Dioſco-

LXI.

DIOSCORIDES *Helichrysum nominat quoque Amarantum,* ἀπὸ τῆ μὴ μαραίνεσθαι, *id est, quod nunquam marcescat. Sed Plinius diverversam ab eo plantam, purpureo flore praeditam ita vocare videtur, quam Itali* fior vellu- to *appellant, puellis ob colorem vividum & perennem ad coronas texendas gratiß. praesertim hyberno tempore, ubi vividum suum colorem adhuc retinet. Fasciculum ex hisce floribus spicatis colligatum, in signo sive vexillo suo militari depictum gestavit pro symbolo egregius copiarum equestrium ductor Fabricius Gesvaldus Neapolitanus, quo voluit innuere, se in omnibus rebus, quae spectent ad sui regis autoritatem & utilitatem conservandam, semper impigrum praestiturum, nullosque labores aut pericula unquam subterfugiturum, sed sine intermissione animo praesenti ac intrepido provinciam sibi demandatam pro virili administraturum esse, secundum Virgilianum istud,*

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Annotat vero Pierius quoque in suis Hieroglyphicis veteres illorum capitibus, qui valetudine integerrima viribusque ad extremum senectutis vegeti vixissent, solitos fuisse Amarantinam eorollam imponere, propter eandem, quam jam attulimus, rationem.

NUN-

LXI.

NUNQUAM LANGVESCIMUS.

Impavidum invictumq; animum signas amarantes
Et vegetis senibus grata coronatua est.

LXII.

THEOPHRASTUS *scribit esse genus quoddam rosarum circa Philippos in Græcia, centum folia continens, cujusmodi Plinius ex Pangæo in Campaniam transplantatas perhibet, quales nunc rosæ apud nos quoque, quamvis rarius, inveniuntur. Sed nullum, meo judicio, florem pleniorem, elegantiorem & pluribus foliis refertum vidit hæc nostra ætas (harum rerum ad curiositatem usq́; studiosa) quàm Pæoniæ ex Hispania, ut ajunt, primum allatæ, & jam ubique in hortis instructioribus frequentatæ, cujus in unico flore ultra quingenta folia me aliquando numerare nemini. At superveniente pluvia, vel nimio sole ardente, subitò folia decidunt, & decor omnis abit. Quod in tota vita nostra caduca, fluxa ac incerta (* τὸ γὰρ ἀνθρώπινον ὑπαντὰ πασιβέβαιον: *Humana enim non sunt omnino firma, inquit Plato in Epistolis) unusquisque observare, atque ideo fallacibus voluptatibus, quas brevissimas interdum longissima comitantur incommoda, minime indulgere debet.*

Festinat enim (*secundum Iuvenalem*) decurrere velox
Flosculus, angustæ miseræque brevissima vitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

Idem etiam Ovidius monet hisce versibus.

Forma bonum fragile est, quantumq́ue accedit ad annos,
Fit minor, ac spacio carpitur ipsa suo.

Alii addiderunt. MULTIPLEX, MOX NULLA, *indicantes simul & vanitatem & brevitatem mortalis hujus ac momentaneæ nostræ vitæ.*

CADV-

LXII.

CADVCA VOLUPTAS.

Hæc rosa centuplici ceu flore decora, caduca est:
Sic formæ & vitæ mox perit omne decus.

Quanquam

LXIII.

QVANQUAM *Hedera sit ex numero istarum plantarum, quæ nunquam folia amittunt, sicuti quoque Olea, Myrtus, Palma, Pinus, Cupressus, &c. nihilominus tamen levi momento vel propter ipsius temporis incommoditatem, vel soli imperfectionem, aut alia de caussa decrescit & interdum plane exsiccatur. Vnde Cardinalis Lotharingus Pyramidem hederæ vestitam, in cujus apice Luna est apposita, quæ Regis Galliæ Henrici II. fuit symbolum, usurpavit, eo designare volens, tam diu Hederam, id est, ipsummet in virore ac felicitate perstiturum, quousque Rex Henricus herus illius floreret, illumq; instar Pyramidis sustentaret. Idq; unusquisq; alius fideliter ac pro viribus superiori alicui Domino inserviens, ac vicissim illius benevolentiam ac favorem experiens sibi accommodare poterit. Sed multo adhuc rectius ad verum Dei cultum & honorem transferre hæc licebit, Nam sicuti videmus hederam, vitem, lupulum salictarium, & alias hujus generis plantas, propter imbecillitatem, innixu ad arborem, palum, vel murum egere, ita persuasum esse nobis debet, nos non posse alia ratione ulla assurgere, crescere vel florere, quàm accessu ad Deum Opt. Max. & gloria ejus pro viribus tuenda. Et in hoc quidem fallemur nunquam: in illo fortassis sæpius. Oraculum enim est Psalmographi:* μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱὸς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία. *Academici occulti Brixienses habent columnam, circa quam Smilax planta involvendo ascendit, cum tali dicto,* UT ERIGAR.

TE

LXIII.

TE STANTE VIREBO.

Pyramidis ſurgentem hederam munimine cernis?
Talis ſtat pietas fulta favore DEI.

LXIV.

CORALIUM, *(inquit Dioscorides lib. V. cap. XCVII.) marinum esse frutitem constat, qui alto extractus, duratur statim atque emergit, tanquam offuso aëre protinus concrescat, atque ideo Lithodendron vocatur. Vnde Ovidius in libro IV. Metamorphos. in fabula de Andromeda ac Perseo ejus proprietatem ita describit.*

Nunc quoque Coraliis eadem natura remansit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quodque
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.

Ac libro XV. ejusdem operis inquit.

Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, durescit, mollis fuit herba sub undis.

Ad eundem modum etiam illi, qui patria ac propriis laribus relictis, ubi molliter ac delicate vivere eis licuisset, sine tamen aliquo fructu ac utilitate, instar Vlyssis sibi proposuerunt explorare mores multorum & urbes, atque laboribus & peregrinationibus fructuosis prudentiam, ac rerum laudabilium copiam ac experientiam sibi comparare, instar Coralii aëre indurati judicium confirmatum & stabile ad quosvis casus ac eventus ferendos tandem consequuntur, & secundum Horatium,

est animus illis
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus dubiisque rectus.

Huc pertinet præceptum Isocratis, μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν περιεσθαι πρὸς τὰς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένας. *Ne graveris longam viã ingredi ad utilis alicujus doctrinæ professores. Quidque Plato, & alii plurimi utiliss. suis peregrinationibus consecuti sint, nemini est ignotum.*

MOLLIS

LXIV.

MOLLIS FVIT HERBA SUB UNDIS.

Qui ſapit, ille animum peregrino obdurat in orbe,
Coralium extra undas ſic abit in lapidem.

LXV.

VM Propheta Ionas ex urbe Ninive redijſſet, ac defatigatus, fruſtraque expectans finem ſuæ prædictionis, quieviſſet ſub pergula hederæ ſibi conſtructæ, (ut habet antiqua verſio: alij enim cucurbitam interpretati ſunt:) ſomnumq; cepiſſet: vermis quidam circa radicem eroſit ſtipitem, ut paulò pòſt hedera plane areſceret ac periret. Quare Propheta radijs ſolis graviter percuſſus, atque è ſomno excitatus, à tàm vili vermiculo tam optatam ſibi commoditatem fuiſſe ablatam graviſſimè lamentabatur. At Dominus DEVS hoc pacto illi voluit demonſtrare, quanto opere erraret, moleſtè ferens prædicationem ſuam de Ninivitis ratam non haberi, nec perpendens, cum tantopere ipſe doleret jacturam illius Hederæ eum à calore ſolis defendentis, quanto magis diſplicere Deo deberet, tam magnam urbem, præſertim veram pœnitentiam agentem, perire. Hoc exemplo quidam magnus vir (ut ſcribit Camillus de Camillis in ſuis Italicis ſymbolis,) ſeipſum voluit conſolari ac ad patientiam conſtantiamq; admonere, propter obitum filii ſui magnæ expectationis, per hederam indicans præclaram ſpem de eo jam conceptam, per vermem autem ipſius mortem. Præclarè autem Philippides:

τὸν ἀναγκαίως ἔχει
Βίον θερίζειν, ὥστε καρπίμου στάχυς.
Καὶ τὸν μὲν εἶναι, τὸν δὲ μή.

Sed neceſſarium eſt
Vitam demeti, velut gravidas ſpicas:
Et alium vivere, alium non.

NATU-

LXV.

NATURÆ MATURAVIT OPVS.

Quod natura brevi maturum tempore perdet,
Cur adeò, huic fatum vim properare, doles?

LXVI.

CYTISUM *fruticem (qui jam de sententia D. Marantæ & Matthioli aliorumq; existimatur nobis esse notus) scribit Plinius libr. XIII. cap. XXIV. inventum esse in Cythno insula, ac inde in omnes insulas Cycladas, mox in urbes Græcas magno proventu casei translatum, miraturq; ideo Italiæ esse rarum. Eodem loco addit, Cytisum non æstuum, non frigorum, non grandinum aut nivis injuriam expavescere, & ut Hyginus adjecit, ne hostium quidem, propter nullam gratiam ligni. Qua occasione à Rota, ut scribit Scipio Amiratus in Italico suo libro de symbolis, Comiti Polentiæ Neapolitano, strenuo ductori militum, contra hostes cum multis fortiss. viris pro suo Rege expeditionem suscepturo, & nullum laborem aut periculum ipsius caussa detrectaturo, hoc symbolum non sine ratione assignatum fuit. Idq; Seneca etiam, de Ira librum tertium & ultimum claudens, gravi admodum Epiphonemate explicat hisce verbis: Dum inter homines sumus, colamus humanitatem: non timori cuiquam, non periculo simus: detrimenta, injurias, convicia, vellicationes contemnamus, & magno animo brevia feramus incommoda: dum respicimus (quod ajunt) versamusq; nos, immortalitas aderit.*

Ac Livius Decad. I. lib. IV. breviter graviterque dicit: Labor & periculum impenditur, unde honor & emolumentum speratur. Sic Virgilianus Aeneas:

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum,
O passi graviora, dabit Deus his quoque finem:
Durate & vosmet rebus servate secundis.

LÆTA-

LXVI.

LÆTAMUR GRAVIORA PASSI.

Non æstu cytisus, non frigore, non nive læsus:
Spernere magnanimos omnia dura docet,

Quemadmodum

LXVII.

VEMADMODUM *apes ad omnes quidem flores advolant, quanquam interdum amari aliquid vel acris in se contineant humoris, quales sunt ranunculi & alii plurimi similes; nihilominus tamen succum quendam utilem inde exugunt, ex quo non sine admiratione, postea miro artificio mel parant: Sic etiam sedulo magnoque studio ac judicio viris bonis ac doctis annitendum, ut non solum ex optimis ac selectissimis autoribus, sed aliis etiam non adeo commendabilibus scriptis, si quid boni illis insit, omnia ad unicam utilitatem publicam colligant, & posteritati commendent, ut hac ratione prodesse plurimis, nemini autem, si fieri queat, nocere possint. Qua quidem similitudine eleganter suam παράινεσιν concludit ad Demonic. Isocrates. Et rem ipsam etiam Lucretius lib. III. hisce versibus eleganter expressit.*

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,
Aurea, perpetua semper dignissima vita.

Huc pertinet quoq; libellus D. Basilii, Quomodo sint legendi Ethnici scriptores. Et non pauca hujus generis apud Clementem Alexandrinum habentur, quæ ad excolendum ac confirmandum hac in parte judicium plurimum conducere possunt. Estq; Aeschyli sententia hæc quoque observatione digna,

Ὁ χρήσιμ' εἰδὼς, ἢ ὁ πολλὰ εἰδὼς, σοφός.
Qui utilia, non qui multa novit, is sapit,

UT

LXVII.

UT PROSIT.

Felix qui potuit ſolerti mente, vel hoſte
In ſua converſo commoda ritè frui.

LXVIII.

RTICA *ob subtiles adeo acutosq; foliorum aculeos, si manibus leniter contrectetur, magnum post se pruritum & acrimoniam satis molestam relinquit: contrà verò si plena manu fortiter comprimatur, parum nocere potest. Quo exemplo indicatur, exigua pericula quandoq; si negligantur, nec illis in tempore præsenti animo obviam eatur, non contemnendas vires sumere, & hominibus tandem plurimum exhibere negocii. Vnde etiam veteri proverbio Germanico admonemur, parvum hostem, & exiguum vulnus non temere esse contemnendum, cum utrumque principio neglectum levi aliqua occasione vires sumere, & nonnunquam plurimum damni inferre consueverit. Quare, ut poëta monet,*

Principiis obsta: serò medicina paratur;
Cum mala per longas invaluere moras.

Et ut Phocylides: ἀρχόμενον τὸ κακὸν κόπτειν, *&c. Similiter Persius Sat. III.*

Elleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poscentes videas, venienti occurrite morbo.

De hoc symbolo quidam eruditum hoc carmen composuit.

Molliter urticam si quis tractaverit, uret;
Et timidas lædit tacta borago manus.
His tamen intrepido franguntur spicula pressu,
Hacque omnis subitò pellitur arte dolor.
Res age, non magnis nec neglige viribus hostem,
Sed leve, quo poteris robore, tolle malum.

LXVIII.

LEVITER SI TANGIS, ADURIT.

Læditur is meritò parvum qui negligit hostem:
Fortiter urticas qui premit, ille sapit.

LXIX.

FLOS *Adonidis apud poëtas, ac præsertim Ovidium Anemone vocari videtur, cujus plures sunt species; flores elegantes sed caducos, profert phœniceos, purpureos, luteos & albos quoq;. Alij florem Adonidis vocant quandam plantam, quam Herbarii Chamæmelum rubrum quoque appellant. Flos itaq; Anemones ut est pulcherrimus, sic levi ventorum impetu, aut solis calore languescit & decidit, ejusq; semen pariter facile in pappos abit. Desumtum autem est symbolum ex Ovidii X. lib. Metamorphos. ubi hi versus leguntur:*

Nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice gramen
Punica ferre solent, brevis est tamen usus in illo.
Namque male hærentem & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem qui perflant omnia venti.

Estq; hic typus quoq; vitæ humanæ brevis ac fragilis, sicuti in multis alijs symbolis à nobis dictum est. Quidam referunt ad pulchritudinem sexus muliebris, qua sæpè nimium superbire seseq; efferre solent fœminæ: cum secundum Senecam in Tragœdia Octavia, Florem decoris singuli carpant dies. *Rectè etiam Isocrates:* κάλλος μὲν γὰρ ἢ χρόνος ἀνάλωσεν, ἢ νόσος ἐμάρανε: *Pulchritudinem aut tempus abolet, aut morbus corrumpit.*

Alij habent: GLORIA VENTO DISCUTITUR. *Nam Anemone nunquam se aperit, secundum Plinium libr. XXV. cap. XXIII. nisi vento spirante, unde & nomen accipit, & facile rursum eodem vento flores & semina discutiuntur. Quod gloriæ vanæ & instabili, quæ non virtute solida nititur ac confirmatur, rectè possumus accommodare.*

BRE-

LXIX.

BREVIS EST USUS.

Vita fugax, quàm cauſſa leuis tua ſtamina rumpit?
Pulſa leui flatu ſic Anemona cadit.

LXX.

DE Loto multa scripserunt veteres, Theophrastus, Dioscorides & Plinius, ac tradiderunt sole occidente comprimi occludiq;, ad ortum autem aperiri; qui seorsim Nymphæam quoque descripserunt. Sed Excellentiss. D. Medicus Venetus Prosper Alpinus in suo accuratissimo libro de AEgypti plantis nuper publicato, probare studet, omnino unam eandemque plantam esse Lotum ac Nymphæam, cum multis annis, quos in Aegypto medicando transegit, hanc plantam diligenter inquisiverit: sed fatetur se plane omnes proprietates in Nymphæa observasse, quas Loto olim autores tribuerunt, nec aliâ Lotum in tota ista regione inveniri: quanquam, ut verum fatear, in radice aliqua sit diversitas. At dubitari possit, num in Euphrate Loti crescentis, cujus potiss. meminere Theophrastus ac Plinius, aliqua sit differentia necne cum Aegyptia. De caussa vero hujus proprietatis, sive jam Nymphæa & Lotus idem sint, seu non, disputat Theophrastus lib. II. de caussis plantarum cap. XXV. à quo tamen nonnihil dissentire videtur Iulius Cæsar Scaliger in suis commentariis ad eundem librum, de quibus nimis longum esset hic disserere, quare ad ipsos autores remittimus studiosum lectorem. Est autem significatio hujus symboli cum aliis non paucis à nobis propositis communis, nimirum omnes nostras cogitationes & actiones dependere à radiis æterni solis, Dei Opt. Max. qui sua divina bonitate & gratia omnia vivificat, conservat, & in lucem profert. Alii addunt: SIC ALMA LVX MIHI. *& ut quidam in more habent positum, ad ἔξω πικὰ accommodant.*

DUM

LXX.

DUM RESPICIS ERIGOR.

O Sol juſtitiæ, ſine te non fluctibus atris
Curarum potero tollere Chriſte caput.

Vidit

LXXI.

IDIT *inter alias rariores stirpes hanc etiam novam plantam nostra ætas, quam vocant Turcico vocabulo Tusai: nam Constantinopoli allata est: alii Lilium Persicum, à natali loco, vulgo ob similitudinem Coronam imperialem sive regiam appellant, quam peritissimus rerũ simplicium Carolus Clusius, summus meus amicus, ad Hemerocallidem veterum non malè referri posse existimat. Hujus flos maturus expanditur ac in suis proprijs pediculis plane deorsum flectitur, at quamprimum flacescere incipit; succedunt illi satis magna capita, (ut quandoq; in lilio rubro fieri solet,) quæ excusso flore statim sursum eriguntur, ne scilicet, si deorsum dehiscerent diutius, semina nondum matura putrescant ac excidant. Sic juvenes, quantumvis ingenij, vel corporis atque fortunæ bonis ornati, singulari modestia sese submittere, nec ante tempus, (quod sæpe fieri videmus) exultare, superbire, & insolentiæ cristas erigere debent, cum secundum Salustium in bello Iugurt. contemtor animus & superbia, commune nobilitatis malum sit. Contra vero senes jam prudentia & usu rerum confirmati, autoritatem suam tueri, ac bene monendo præcipiendoq; alijs præire jure ac merito possunt. Vnde etiam Cicero in lib: de senect. ait, Apicem senectutis esse autoritatem. Et Euripides jubet expeti senum consuetudinem.*

Ὁμιλίας δὲ τῶν γεραιτέρων φίλει: *Conversationes autem seniles ama. Notandum vero quod negligentia sculptoris, semina ante flores male sint posita.*

MO-

LXXI.

MODESTA JUVENTVS, HONESTA SENECTUS.

Disce puer virtutem ex me, nec flore superbi:
Matura tollat fruge senecta caput.

LXXII.

THEOPHRASTUS *celebris Philosophus apud veteres, tum alibi tum libr. II. de caussis plantarum, reddit rationem, quare flores nonnulli ad radios solis sese aperiant, & multi ex illis cum ijsdem planè convertantur. Clauduntur, inquit, hi imbecilliores nocturno frigore, solis verò tepore foventur ac aperiuntur, qui revocat calorem naturalem & à centro ad ambitum effundit, simulque humorem superfluum educit. Quod tamen in nonnullis tantum noctu sese aperientibus, interdiu vero claudentibus locum non habet, de quo hic disputandi locus non est conveniens, cum brevitati potiss. studeamus. Id vero quod priore loco diximus, inprimis observatur in duobus Heliotropiis majore & minore, quæ etiam inde denominationem acceperunt, atque ideo minus præsertim Italice adhuc Girasole, & Hispanice Tornesole dicitur. Hujus autem symboli interpretationem ex Lactantio libr. VI. cap. VIII. assumere rectè possumus, ubi inquit: Itaque si oculos in cœlum semper intendis, & solem, qua oritur, observas, eumq; habeas vitæ quasi navigii ducem, sua sponte in viam pedes dirigentur, & illud cœleste lumen, quod sanis mentibus multo clarius sole est, hic quem carne mortali videmus, sic reget, sic gubernabit, ut ad summum sapientiæ virtutisque portum sine ullo errore perducat. Digna profecto sententia, quæ in animis omnium infigatur, semperq; in recenti memoria retineatur. Alij adjiciunt,* SOLI ET SEMPER, *eadem ferme significatione. Dominichus autem:* VERTITUR AD SOLEM.

SEMPER

LXXII.

SEMPER AD ORTUM.

Chriſte tuos vultus ſemper venerabor adorans,
Vt Clytie ad ſolem germina pulcra rotat.

LXXIII.

IOLÆ primi gratissimi flosculi vernales, hinc inde humi serpentes & in locis humilibus ad radices montium libenter crescentes, odore suavi ac bene olenti ab omnibus expetuntur, contrà montes etiam altissimi sæpè ob asperitatem & altitudinem plane remanent steriles, parvumq́ usum præbent hominibus. Vnde S. Petrus in sua I. Epistola cap. ultimo. Humilitatem animi vobis infixam habete; propterea quod DEVS superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et D. Chrysostomus in Epistolam S. Pauli I. ad Corinth. I. eleganter & breviter monet, οὐδὲν οὕτω θαυμαστὸν ποιεῖ τὸν χριστιανὸν, ὡς ταπεινοφρομύνη : *nihil ita Christianum admirabilem efficit, ac humilitas. Quod etiam Chilon Lacedæmonius vidit, qui interrogatus quid in cœlo ageret Deus, Alta, inquit, deprimit, & humilia extollit. Vel, ut Herodotus loquitur,* ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα κολούει. *Quod insuper poëta Lyricus cecinit, ex Hesiodo & Xenophonte VI.* ἑλληνικῶν *translatum:*

Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat DEUS,
Obscura promens.

Et alibi

Vim temperatam Dii quoque provehunt
In majus; iidem odêre vires
Omne nefas animo moventes.

Hesiodi vero locus insignis est initio statim lib. I. ἔργων καὶ ἡμερ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἄξει.
Facile enim extollit, facile vero elatum deprimit,
Facile insignem minuit & obscurum auget.

HUMI-

LXXIII.

HUMILIBUS DAT GRATIAM.

Alta cadunt vitiis, virtutibus infima surgunt:
Hoc te mons sterilis, vallis amœna monet.

LXXIV.

RIFOLIA *contra ſerpentum ac ſcorpionum ictus valere, ſi ſeminis grana viginti ex vino vel poſca aſſumantur, vel folia ac univerſa herba decocta uſurpentur, ac præterea ſerpentem nunquam in trifoliis conſpici, autores ſunt Dioſcorides & Plinius. Quod quidem inprimis de illo, quod Aſphaltites vel Bituminoſum vocatur, & à Scribonio Largo, qui illud plurimum commendat, ac ſcribit in Sicilia ac portu Lunæ ſe copioſe reperiſſe, Trifolium acutum appellatur, (forſitan à foliorum figura) intelligi procul dubio debet. Non diſſimili ratione homines profani, rebuſq; fluxis luxuique potiſſ. dediti, ab honeſtis ac laudabilibus præceptis abhorrent, ac imperitum vulgus pravis opinionibus imbutum, vitijsq; variis obnoxiũ utiliſſima monita virtutis ac honeſtatis reſpuit, illaq; fugit. Vnde Horatius non exiguus morum magiſter pulcherrimam quandam Oden, multis utiliſſimis ſubjectionibus refertam, ita incipit:*

Odi profanum vulgus & arceo:
Favete linguis.

Eſtq; etiam Orphei verſiculus hac in parte merito obſervandus:

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστι, σύ ῥας δ' ὄπιθεν βεβήλους.

Iis fabor quos ſancta decent, procul eſte profani.

Ac Plato inquit: ὃ καθαρεῦον καθαρεῦ ἐφάπτεσθαι μὴ ὃ θεμιτόν ἐστι, *id eſt, Nefas eſt, ab eo purum contrectari, qui purus ipſe minime ſit.*

PRO-

LXXIV.

PROCUL ESTE PROFANI.

Sic tua majestas Deus une & trine profanos,
Vt reprobos angues alma triphylla fugant.

Theophra-

LXXV.

THEOPHRASTUS *docet, & cultores rei herbariæ hoc testantur, Croci plantam priusquam in florem sese exerat, conculcatam nonnihil ac pedibus leviter attritam, postea pulchrius renasci feliciusque germinare. Sic viri fortes & animosi, adq́ magna & egregia facta suscipienda ac expedienda nati & parati, tantum abest ut rebus difficilibus ac adversis frangantur, vel deterreantur, ut multo etiam inde reddantur alacriores & aptiores ad quævis virtutis opera præclara subeunda atq́ exequenda. Rectè itaq́ Seneca dixit: Marcet sine adversario virtus. Tunc apparet, quanta sit, quantum valeat, polleatq́, cum quid possit, patientia ostendit. Nec minus præclarè Thucyd.* Ὡς ὅιτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς, γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦντιν, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι. *Nam qui in calamitatibus animo quidem minime tristantur: re autem & operibus max. obsistunt, optimi sunt, sive civitates, sive privati homines fuerint.*

Vnde Dux Venetus præclarissimus ac de sua patria opt. meritus Petrus Lauredanus, difficilimis temporibus suæ Reipubl. fidelem ac promptam admodum operam præstans hoc symbolo inprimis uti voluit. Alibi additum legimus, CONCULCATUM UBERIUS. *Quod si hoc symbolum, quamvis ab aliis multis positum, non adeo est omnibus numeris perfectum, ut cætera quoq́ nonnulla, ad Emblematum vel similitudinum classem poterit ablegari.*

PUL-

LXXV.

PULCHRIOR ATTRITA RESURGO.

Pulcrior ut creſcat, teritur Crocus: ô furor ingens,
Lætior ut poſſis ſurgere, nolle premi!

LXXVI.

VALERIUS *Maximus lib. VII. cap. IV. ex Livio & alijs historicis refert, (nam & Herodotus de Thrasybulo similem narrationem habet) Sextum Tarquinium filium, cùm diuturna obsidione expugnari ipsorum urbs non posset, tandem ad Gabios confugisse, tanquam sævitiam & verbera detestantem, & sic fictis blanditiis cõsecutum fuisse, ut apud omnes sua autoritate plurimum posset, & urbem in sua quasi manu haberet. Quo facto familiarem quendam suum ad patrem clam misit quæsitum, quidnam deinceps fieri vellet. Iuvenili callidi tati senilis respondit astutia: Nihil enim penitus respondit: sed seducto Legato in hortum, maxima & altissima papaverum capita ipso vidente & præsente baculo decussit. Cognito adolescens patris simul silentio & hoc ejus facto, non ignoravit, præcipi sibi ut excellentissimum quemque Gabinorum aut exilio mulctaret aut morte consumeret. Ergo spoliatam bonis propugnatoribus hoc modo civitatem patri tandem tradidit; Animadvertens, (ut inquit Paradinus) principem ad pacandam ac sedandam patriam etiam subditorum potentissimos quosque illi obtemperantes ac devinctos reddere debere. Quod tamen si tam manifesta vi, quàm occulta fraude cum aliorũ pernicie à principibus fiat, facilè in crimen affectat æ tyrannidis incurrere poterunt, quæ secundum Euripidem est ἀδικίας μήτηρ, id est, mater injustitiæ, quando violento unius ac injusto imperio præter mores & leges pro arbitrio omnia administrantur. Quod Claudianus pulchre describit, hisce versibus lib. IV. ad Honorium.*

Qui terret, plus iste timet, sors ista Tyrannis
Convenit; invideant claris, fortesque trucident,
Muniti gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant arces, trepidique minentur.

ÆQUA-

LXXVI.

ÆQVARI PAVET ALTA MINOR.

Quid sibi Tarquinius? Cur summa papavera frangit?
Sors quia sic plebem terret iniqua Patrum.

LXXVII.

BETONICAM *herbam vulgaris quidem notitiæ, sed multæ utilitatis Antonius Musa Augusti Imperatoris Medicus celeberrimus peculiari scripto celebrare non dubitavit. Radix tamen terræ abscondita si copiosior sumatur, vomitum concitat, & aliquid veneni in se continere existimatur. Sic Reges ac principes clementiam ac benignitatem suam omnibus notam ac testatam reddere, severitatem autem occultare debent. Quod verbosius explicat Seneca in principio lib. I. de Clementia, quo in loco quædam principibus quasi monstrare ac dictare voluit, quæ singulis momentis secum meditari ac examinare merito deberent. Sic itaq; inter alia multa utilissima præcepta eo in loco sub persona ipsorum loquitur, absq; dubio Neronem discipulum suum ad meliora cupiens præcepta assuefacere: In hac tanta facultate rerum, non ira me ad iniqua supplicia compulit, non juvenilis impetus, non temeritas hominum & contumelia, quæ sæpè tranquillissimis quoq; pectoribus patientiam extorsit, non ipsa ostentandæ per terrores potentiæ dira, sed frequens magnis imperiis gloria. Conditum immo constrictum apud me ferrum est, summa parsimonia etiam vilissimi sanguinis. Nemo non cui aliena desint, hominis nomine apud me gratiosus est. Severitatem abditam, clementiam in promtu habeo. Sic me custodio, tanquam legibus quas ex abdito & tenebris in lucem evocavi, rationem redditurus sim. Hæc ille. Quo pertinet quoq; istud Ovidianum,*

Est piger ad pœnas Princeps, ad præmia velox,
Cuique dolet quoties cogitur esse ferox.

Quamvis interdum etiam, secundum Cicero. in Epistola ad Brutum libr. XI. salutaris severitas vincat inanem speciem clementiæ.

SEVE-

LXXVII.

SEVERITAS ABDITA, CLEMENTIA IN PROMTU.

Quanta exto tellure juvo; nocet abdita radix.
Gratia sit celebris, non gravis ira ducum.

LXXVIII.

IHIL optatius accidere potest unicuiq;, quàm suorum laborum ac operum videre & percipere tandem fructum aliquem & utilitatem conuenientem, atque contrà molestiss. est (quod sæpe usu venire solet) si alii in nostram messem, ut in proverbio est, suam falcem immittere partisque aliorum frui conantur. Sic Agricolæ quoque per totum annum terram colunt, ac semina magna cura illi mandant, ut suo tempore messem optatam faciant, nec facilè patiuntur ab aliis pigris ac inertibus proprios fructus sibi eripi. Docemur ideo otium esse fugiendum, & semper honestis laboribus incumbendum, quod sacræ litteræ quoq; ab initio & passim monent: inprimis vero crebræ sententiæ in proverbiis Salomonis & Syracidæ hoc nobis abunde subijciunt: quas hîc exponere nimis longum esset. Convenit autem huic symbolo dictum S. Basilii valde elegans: τίς ἐν καιρῷ σπορᾶς οἴκοι καθήμενος ἐνστάντος θέρισμοῦ τὸν κόλπον ἐπλήρωσε τῶν δραγμάτων, *Quis sementis tempore domi sedens, instante æstate sinum suum manipulis implevit? Et S. Nazianzeni eadem verba leguntur in oratione II. contra Iulianum,* ὁ μὴ σπείρας ὁ φάχυς, ἀλλ' ὁ μὴ σπείρας. *Horatius quoque I. Sermonum Satyra IX. hæc suo more breviter ac nervose protulit:*

Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.

Quod ex Epicharmo illum desumsisse credibile est, ubi ait, πρεπόντων πόνων πολλοῖσι πάντα τἀγαθὰ οἱ θεοί. *Conuenientibus laboribus divi cuncta vendunt bona.*

NON

LXXVIII.

NON METENTIS SED SERENTIS.

Pigra faceſſe manus, plenam ne collige meſſem:
Commoda frumenti qui petit, ille ſerat.

Rhodo-

LXXIX.

RHODODENDRON *sive Rhododaphne, quod Nerion quoq; vocatur, planta elegantiſs. & per totam æſtatem amœniſſimos flores proferens, teſte Dioſcoride lib. IV. cap. LXXII. mulis, canibus, aſinis & aliis beſtiis, quo ad flores ac folia, venenum eſt; at ab hominibus adverſus ſerpentum morſus utiliter è vino bibitur, præſertim ruta addita, (quamvis Galenus lib. VIII. de facultatibus ſimplicium Medicamentorum hominibus quoq; perniciosum eſſe ſcribat.) Ita ſecundum D. Auguſtinum in commentariis Pſalmi XLVIII. omnia divina elogia ſalubria ſunt bene intelligentibus, periculoſa vero his, qui ea volunt ad ſui cordis perverſitatem torquere potius, quã cor ipſum ad eorum rectitudinem corrigere. Quod etiam S. Paulus I. ad Corinth. I. docet. Nam ſermo crucis, inquit, iis qui pereunt ſtultitia eſt, at nobis qui ſalutem conſequimur, potentia DEI eſt. Et pluribus etiam id confirmat II. ad Corinth. II. De hoc eleganter in ſuo pegmate Petrus Coſtalius ita ſcripſit.*

Nobilis aſpectu folioque virens Rhododaphne,
Dicitur ægrotis eſſe medela viris.
Tollit & humano conceptum in pectore virus,
Et læſis affert artubus antidotum.
Bruta tamen foliis animata extinguit eisdem,
Hæc ſunt ſcripturæ non aliena ſacræ.
Illa pios rectà cœli deducit in axem,
Sed nigrum reprobis addere Theta ſolet.
Et licet hoc toto nil ſit præſtantius orbe,
In latum errorem noxia corda trahit.

Alibi aſcriptum legimus, SIC SACRÆ LITERÆ, *ſenſu nimis ua niſeſto.*

ET

LXXIX.

ET JUVAT AT-ATQUE NOCET.

Nerion antidotumq; viris, ſuibusque venenum eſt:
Pagina ſacra malis noxa, medela piis.

LXXX.

MOLY *herbam describit Homerus Odyss. X. eamque inventam tradit à Mercurio, qui contra veneficia & magicas artes Vlyssi illam tradiderit, ut ea adversus fraudes & illecebras Circes, quæ ejus socios in varias belluarum species mutabat, sese muniret. Quæ omnia mythologicè accipi debent. Facultates enim animi quædam conspirantes cum affectibus, rationisque obedientiam excutientes, & deinceps facile hinc inde exorbitantes, ad quævis vitia homines abripiunt, atq; secundum Horatium,* Affigunt humo divinæ particulam auræ, *unde propria forma exuti in diversas bestiarum figuras transmutari dicuntur. At contra Vlysses vir prudens, ac multarum rerum usu præditus, veræ rationis normam ante oculos habens, ac Moly sapientiæ, adversus monstra pravorum affectuum unicum amuletum præ se ferens, hæc facile omnia depellit, nec à statu suæ constantiæ se dimoveri ullis illecebris patitur. Quod & Ovidius tangit XIV. Metam. Plinius ex Theophrasto libr. XXV. cap. IV. ita describit. Laudatissima herbarum est Homero, quam à Diis vocari putat Moly, & inventionem ejus Mercurio assignat, contraque summa veneficia demonstrat. Nasci eam hodie circa Pheneum & Cyllenen Arcadiæ tradunt, specie illa Homerica, radice rotunda nigraq; magnitudine Cæpæ, folio Scyllæ, effodi autem difficulter. Alias hujus quoq; differentias præter hanc, recentiores Herbariorum libri depictas exhibent.*

LXXX.

HAC VENENA FUGANTUR.

Moly venena fugat, fraudem sapientia pellit,
Hanc pete, cum tot sint plurima monstra locis.

LXXXI.

THEOPHRASTUS *lib. IX. cap. XVIII. de historia plantarum ait. Quod autem consuetudo plurimum valeat, multis sane rationibus constat. Nam & absynthium pecora hujus tractus pascere negant. Pontica autem nimirum pascunt, ut pinguiora ac pulchriora reddantur, ac, ut quidam volunt, sine felle. Ad eundem modum Plinius lib. XXIV. cap. IX. sues assuetos cibum capere in vasis sive alveis è ligno Tamarisci confectis, Liene carere dicit. Quod tamen Excellentissimus Medicus D. Prosper Alpinus, qui in Aegypto, ubi harum arborum maxima copia est, Artem Medicam aliquot annis cum singulari laude exercuit, in suis libris quos de Medicina Aegyptiorum & plantis in illa regione nascentibus nuper edidit, fabulosum esse arbitratur. Quanta vero vis sit consuetudinis tam in bonam quàm malam partem, pluribus sententiis veterum, atque etiam exemplis prope infinitis probari posset; sed non sunt hujus loci. Breviter sane multa complexus est Aristoteles in libello de memoria & reminiscentia, ubi ait,* ὥσπερ γὰρ φύσις ἤδη τὸ ἔθος, *id est, Consuetudo est veluti ipsa Natura. Et Ovidius (quamvis ad amatoria male ista applicaverit,) hisce versibus explicat.*

Nil assuetudine majus,
Quod malefers, assuesce; feres bene, multa vetustas,
Lenit.

DUL-

LXXXI.

DULCESCIT AMARUM.

Felle carent Ponti pecudes absynthia pastæ:
Ferre mala assuetus non malè ferre solet.

LXXXII.

SCRIPTORES *Rei ruſticæ tradunt naturale odium inter filicem & arundinẽ intercedere, vt ſimul enatæ non ſolum una alteram enecent, ſed etiam vulnera alterutrius ſtirpe facta, contuſa & impoſita altera rurſum ſanentur. Quod etiam Cornelius Celſus hiſce verbis memoriæ prodidit; Peſſima ex ſurculis arundo eſt, quia aſpera, eademq; offenſa etiam in filice eſt, ſed uſu cognitum utramq; adverſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ſuperimponatur. Plinius verò ita ſcribit libro XVIII. cap. VI. Filices ajunt non renaſci arundine ſectas, aut exaratas arundine vomeri impoſita: ſimiliter & arundinem exarari vomeri impoſita filice præcipiunt. Quod ratione alimenti fieri Doctiſſimus Coſtæus lib. II. de univerſa ſtirpium Natura, exiſtimat. Filix enim pinguia, inquit, ſponte amat loca, arundo verò macris facilius provenit, quamvis inſuper addat, peculiarem formarum adverſantem facultatem illis ineſſe. Admonemur hoc modo, eorum familiaritatem nobis eſſe fugiendam, qui ita ſint animati, ut cum illis quaſi innata contrarietate nobis nihil conveniat, quiq; in omnibus contentioſe adverſari aliis ſoleant. Cum (ſecundum Iulium Cæſarem) magna ex diſſenſionibus incommoda oriri ſoleant, & apud Ciceronem in libello de Amicitia rectè dicatur, Diſpares mores diſparia quoq; ſtudia ſequi. Inſcriptio deſumpta eſt ex Horat. lib. IV. Od. XI.*

DIS-

LXXXII.

DISPAREM VITES.

Triſte filix calamis, filici quoq́; triſtis arundo:
Qui ſocium cupies quærere, quære parem.

LXXXIII.

CYMUM, *vulgo Basilicum dictum, suaviss. est odoris si mollius attrectetur, sin vero prematur vel plane conteratur, ingratum spirat. De qua re extat lepida historia apud Aug. Iustinianum Genuensem historiographum lib. VI. Franciscus Marchio, inquit, jurisconsultus egregius missus à Reipubl. Genuensi Orator ad Ducem Mediolanensem, cum is cum nollet dimittere, nec pactis conventis cum Genuensibus stare, captata occasione, obtulit eidem Duci manipulum herbæ Ocymi. Qui admirabundus quid sibi hoc donum vellet, quæsivit quid rei esset. Cui ille respondit, ejusmodi proprietatem huic plantæ inesse, ut leviter ac suaviter contrectata præberet gratum odorem, nimis autem duriter compressa & attrita, non solum omnem suavitatem perderet, sed etiam tandem scorpios produceret; habere autem se ingenia Genuensium eodem plane modo. Dux hoc ingenioso admodum responso plurimum delectatus, & sententiam priorem mutavit, & legatum honorifice dimisit. Clementia itaq; & lenitate plura consequimur quàm nimia vehementia. Nam verè Claudianus:*

Peragit tranquilla potestas,
Quod violenta nequit, mandataque fortius urget
Imperiosa quies.

Et Terent. Adel. Reipsa repperi, nihil esse homini melius facilitate atque clementia.

QUO

LXXXIII.

QUO MOLLIUS EO SVAVIUS.

Officium ut faciat, nimis, ô Rex, ne preme plebem,
Suavius ut ſpirent, Ocyma ne terito,

LXXXIV.

REFERTI *sunt tam sacrorum quàm ethnicorum libri non solum dictis pluribus egregiis, sed etiam nonnulli integros libros conscripserunt, quibus docemur, magnam sæpè nos utilitatem capere ex rebus adversis, quas ipse DEVS ad nostri emendationem immittit. Sunt enim bonis & piis universa ista instar flagelli quo frugum fasciculos excutimus, frumentumq; ipsum à paleis inanibus secernimus. Significat autem in sacris litteris tritura laborum & calamitatum exercitationem, jubemurq; esse similes frumento, quod per trituram ac ventilationem fit mundius. Vnde D. Chrysostomus Homilia II. in III. caput S. Matthæi, Sicuti granum, inquit, inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit trituratum: sic & homo de impedimentis mundanis & rebus carnalibus, quasi in palea involutus, difficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Idem D. Cyprianus Serm. IV. de Mortalitate tradit. Quando area fruges terit, ventos grana valida ac robusta contemnunt, inanes paleæ flatu portante rapiuntur. Sic S. Paulus post naufragia, flagella, post carnis & corporis graviatormenta non vexari, sed emendari se dicit in adversis. Huc pertinet usitatum proverbium,* παθήματα μαθήματα, *id est, quæ nocent docent. Insigniter etiam Augustin. super Ioan. Quod te Deus permisit pati flagellum, corrigentis est, non pœna damnantis. Ad hæreditatem æternam erudimur, & flagellari dedignamur?*

TRIBV-

LXXXIV.

TRIBULATIO DITAT.

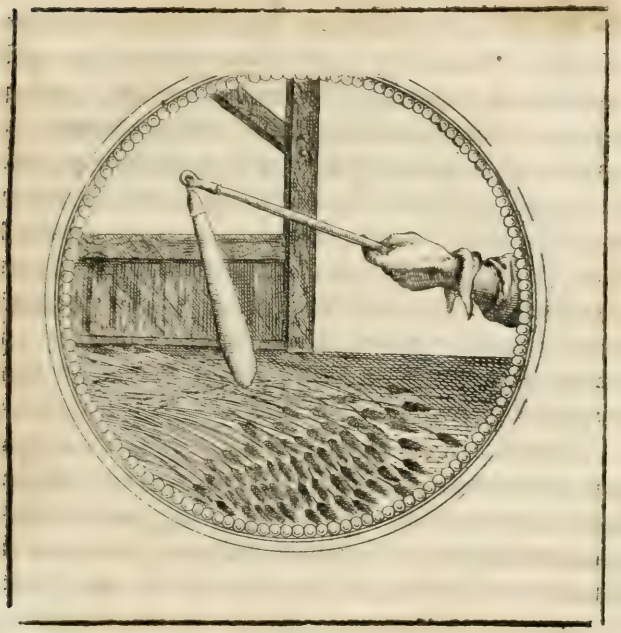

Si tritura abſit, paleis ſunt abdita grana:
Nos crux mundanis ſeparat à paleis.

LXXXV.

YOSCYAMUS *sive Apollinaris herba (Albercum quoq; veteribus dicta,) propter nimiam suam frigiditatem inter Narcoticas plantas, id est, stuporem inferentes, refertur, sumtaq; copiosior etiam propter quantam facultatem occultam amentiam parit. Vnde hodie etiam incolæ vallis Ananiæ, (ut Matthiolus refert) sua lingua propter hunc effectum Italice nominant Disturbio, id est, mentem turbans. Ad hyoscyamum quoque si aves advolent, & potiss. semine ipsius non adeò ingrato pascantur, tandem stupidæ in terram decidunt, ut facilè capi possint, exceptis tamẽ sturno ac coturnice, quæ aves illo impune vescuntur, idque ob certam quandam formam similem, ut vult Theophrastus. Ad hunc modum homines dulcedine divitiarum irretiti, sæpissimè à vera rationis semita aberrant, atque tandem in pernicioss. avaritiæ vitium, fontem omnium malorum, quasi mente capti detruduntur. Hoc Seneca in suis Epistolis & libello de Paupertate ex illis centonum instar collecto paucis verissime explicat. Divitiæ, inquit, inflant animos, superbum & arrogantem pariunt, invidiam contrahunt, & eousque mentem alienant, ut famæ pecuniæ etiam nobis nocitura delectet. Quod infinitum studium accumulandarum divitiarum ubique in sacris etiam litteris plurimum reprehenditur, & Syracidæ præsertim cap. XXVII. & XXXI. tanquam loci communes quidam de eo consuli possunt. Pulcrè Sappho poëtria: ὁ πλοῦτος ἀνδρὶ ἀρούτᾳ, οὐκ ἀσινὴς πάροικος; Divitiæ absque virtute non innoxiæ sunt hospitæ. Iuvenalis Sat. X.*

Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exsuperans patrimonia census.

LXXXV.

DIVITIÆ HAUD ALITER.

Vt volucres dementat Hyoſcyami grauis herba,
Sic inſana ſtupent pectora diuitiis.

LXXXVI.

ACERTA *viridis dicitur cum serpentibus acerrime pugnare, & si quando ab illis læsa, aut alioqui nimium defatigata fuerit, aiunt remedium vulneris ac languoris nimij petere ab odorata Chamæmeli planta, totam in eam sese involvendo, atque hac ratione vires pristinas recuperando. Constat autem hanc odoratissimis floribus abundare, quos lassitudini mederi, ac venenis quoque resistere autor est Plinius. Sic etiam animus generosus semper sese gravibus ac infestis opponens fortunæ telis, contraque invidiæ venena occulta continuè pugnans, si quando sese hisce inferiorem & quasi defatigatum senserit, subinde ad cogitationes honestas & actionum heroicarum meditationem sese confert, & in illis quasi involutus seipsum recolligit, ac pristinam acquirit industriam ac alacritatem, qua adversus rabiem & insaniam adversariorum & malevolorum jam jam quasi triumphantium eo fortius pugnare, illisq; resistere, & subinde etiam aliquid novæ laudis atque autoritatis conquirere queat. Excellentissimus Medicus & suis accuratissimis scriptis optime meritus de posteritate, D. Petrus Forestus Hollandus, de Galega sive Ruta Capraria vulgo dicta, cujus contactu lacerta se contra viperam ita munierat, ut tandem superior evaderet, admodum luculentam historiam commemorat in suis commentarius de falsa urinarum prædictione. Vsurpavit autem hoc symbolum Illustriss. Dux Mantuanus Vincentius Gonzaga, de cujus laudabilibus gestis historiographi multa præclara litteris mandarunt.*

HINC

LXXXVI.

HINC REDIT AD VIRES.

Invidiæ ut virus vincas, imitare lacertam,
Vtq; chamæmelo hæc, pectore te abde bono.

LXXXVII.

LOE, *quod vulgo ob perpetuam viriditatem in Italia Sempervivum quoque vocatur, à sole inprimis fovetur, & cum ejus radijs flores illius elegantissimi circumaguntur. Ita quoque actiones præclaræ ac laudabiles à Sole justitiæ, id est, Deo Optimo Maximo conservantur, semperq; durant, nec à malis ac invidis hominibus, tanquam crassioribus nebulis unquam possunt obscurari vel labefactari. Ad quod cum sibi omnino respiciendum censuisset clariss. ac fortiss. vir, Matthæus Bembus, Senator Venetus præcipuus, hoc symbolo non absque ratione ab ipso usurpato id indicare voluit. Cum enim Barbarossa summus Turcici tyranni thalassiarchus cum magno exercitu Castellum novum in Dalmatia oppugnasset ac tandem occupasset, Anno Christi M. D. LXXI. non sine ingenti clade Christianorum, & ob ipsius non contemnendos progressus, omnes deinceps metuerent, ne Italiæ ac inprimis Apuliæ vim inferret, Bembus eo tempore Prator à Veneta Republ. Cathari constitutus, urbem sibi commissam contra ingentem hostium impetum non sine omnium admiratione fortiter defendit ac conservavit, cum neque minis nec blanditiis ullis hostium ab honestissimo suo proposito dimoveri posset, sicuti literæ tam ipsius quàm Barbarossæ editæ in Italica lingua satis superq; demonstrant.*

DUM

LXXXVII.

DUM VOLVITUR ISTE.

Sol prius à curſu, quàm mens proba tramite recto
Flectatur, ſemper vindice tuta DEO.

LXXXVIII.

PVLCHERRIMUS *flos, & si quis alius intra omnes insigni varietate colorum admirandus, quem à forma Turcici pilei Tulipam nominant, (quæ vero fuerit planta apud veteres nondum plane constat, quamvis pertinere ad Narcissos peritiores nonnulli Rei Herbariæ conijciant) nunc passim in hortis colitur, qui celeriter ad radios solares sese pandit, illis vero sese occultantibus, aut pluvia tempestate superveniente, statim rursum clauditur ac langueſcit. Qua similitudine motus Carolus Gonzaga, ex nobilissima familia Ducum Mantuæ oriundus, hoc symbolum sibi elegit cum dicto Hispanico admodum arguto, & brevi ejusmodi, Syn sus raios, mys desmajos, id est, Sine tuis radiis ego marceſco. Licebit autem hoc diversis modis interpretari. Nam, ut alia hujus generis jam exposita, potiss. ad veram illuminationem cœlestem potest referri, ut canitur in Ecclesiastico hymno: Sine tuo numine, nihil est in homine, nihil est innoxium. Et recte ille, quisquis est: Bona mens sine Deo nulla est. Nam, ut Ambros. ait super Luc. Vbique divina virtus cooperatur humanis: ut nemo possit ædificare sine Deo: nemo custodire sine Deo: nemo quicquam incipere sine Deo. Præterea non male quoque accommodabimus ad favorem & benignitatem alicujus magni Principis, cujus ope & subsidio speramus nos posse emergere, ac in statu felici semper perdurare. Alij denique ad aliam rem adamatam, in qua florescente quasi vivere ac valere sese existimant, transferre quoque solent.*

LAN-

LXXXVIII.

LANGVESCO SOLE LATENTE.

Marcidus ut flos hic langueſcit ſole latente,
Cœleſti ſapimus ſic ſine luce nihil.

LXXXIX.

LILII *flos candidissimus ac odoratissimus, quamvis undique horridis spinis sit circumseptus & molestatus, nihilominus tamen eminet, & odorem ac candorem omnibus retinet, omnibusque communicat. Sic etiam virtus inclyta, quæ secundum Aristotelem II. Ethicorum semper versatur circa difficilia, tandem emergit ac conspicuam sese universis exhibet, quamvis improborum stimulis ac invidiæ morsibus sæpè petatur ac exerceatur. Nempe, ut P. Syrus ait,* Ignis suum calorem etiam in ferro tenet. *Rem igitur ipsam D. Chrysostomus graviter explicat,* οὐκ ἐστι *(inquiens)* τὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενον, μὴ πολλοὺς ἔχειν ἐχθροὺς, ἀλλ' οὐδὲν οὕτω πρὸς τὸν ἐνάρετον. Διὰ γὰρ τῶν τοιούτων λαμπρότερος ἔσται μειζόνως, *id est, Non aliter fieri potest, quin ille qui virtutis sectator est, quam plurimos hostes habeat. Sed nihil hoc virtuti deditum movet: nam propterea longe illustrior evadet.*

Vsus est hoc symbolo doctissimus vir D. Nicolaus Stopius, ut Ruscellus in Italico suo libro indicat) qui olim in Italia singulari mihi familiaritate fuit conjunctiss. cum integro hoc versiculo:

Fluctibus in mediis spinisque ut lilia crescit.

Alij addunt, CASTA PLACENT SUPERIS. *Nam pudicitiæ ac virginitatis florem esse lilium D. Hieronymus quoque in explicatione Cantici canticorum tradit. Sunt autem integri versus Tibulliani tales.*

Casta placent superis; pura cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

SEM-

LXXXIX.

SEMPER INCLYTA VIRTUS.

Quamlibet è mediis consurgunt lilia spinis:
Sic virtus ipsis crescit ovatque malis.

XC.

PUD *Virgilium Ecloga III. ponuntur versus.*

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga,
Frigidus, ô pueri, fugite hinc, latet anguis in herba.

Qua similitudine admonemur, ne plausibilia quidem & speciosa, reipsa vero non solum inutilia, sed perniciosa quoque dum persequamur, in opiniones absurdas, pravas & à vero nos longissimè abducentes incurramus, memores præcepti Theognidei.

Πολλάκις δ' γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι,
Ac mentem species fallere sæpe solet.

Alii ita interpretantur, ut herbas ac flores elegantes accipiant pro divitiis, quæ deliciarum ac aliarum voluptatum odores suaviß. spargunt, in quibus tamen sæpissime latet serpens iste vitiorum, superbiæ scilicet, prodigalitatis immodicæ, ac luxuriæ omnia tandem labefactantis, per quæ non solum valetudinem bonam, sed vitam insuper ipsam multi amittunt. Atque eodem modo per alia quoq; felicitatis genera licet hæc deducere: ubicunq; enim modum excedimus, nec veram moderationem animi ante oculos habemus, nunquam ad veram virtutem, quæ in mediocritate quadam consistit, & animi tranquillitatem solidam pervenire possumus. Vnde verisimile est Iulium Contarenum, Nobilem Venetum, cujus hoc fuit usitatum symbolum, hoc pacto ab amoribus illicitis, in quibus veneni plurimum latitat, tacitè se voluisse abstrahere. In Italico libro Camilli additur, LATET.

VIGI-

XC.

VIGILATE TIMENTES,

Passim fraus cæcis latet insidiosa tenebris:
Ne capiare cave, & sobrius ad vigila.

Quemad-

XCI.

VEMADMODUM *à ſpicæ collectione progredi ſolemus ad manipulum coacervandum, ac pariter deinde à manipulo ad faſcem ipſum: ſic etiam ſedulitate, induſtria ac prudentia paulatim, atque ſecundum Platonem in Theæteto,* σμικρὰ ἀπὸ σμικρῶν κατὰ δύναμιν *addentes, infimæ ſortis homines ad majora, & tandem ad maximum dignitatis gradum pervenire ſolent. Quòſi divina liberalitate promoti aſcenderint, rectiſſ. faciunt, ſi tempeſtive gradum ſiſtant, ac ſibi laudabilem iſtam ac fortunatam reipſa* αὐτάρκειαν, *id eſt, rerum ſufficientem uſum, tanquam divitiarum terminum convenientiſſimum pro unico ſcopo proponant. Nam ſecundum Salomonem proverbiorum cap. XXVII. Qui cuſtodit ficum, comedet fructum ejus. Suntq; ejusdem ſententiæ Heſiodi verſus in ore omnium.*

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ ταῦθ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ ῥέοιτο.
Adde parum parvo, parvo ſupperadde puſillum,
Tempore ſic modico magnum cumulabis acervum.

Sic contra, parva ſi non cures, & magna dilabentur. Bene enim Menander:

Εἰ μὴ φυλάττεις μικρά, ἀπολεῖς τὰ μείζονα,
Ni cuſtodias parva: majora perdes.

DE

XCI.

DE PARVIS GRANDIS ACERVUS.

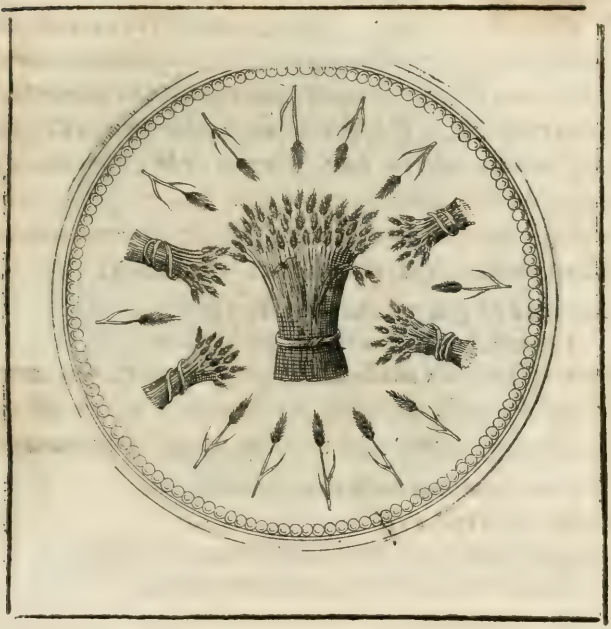

Spica fuit primò, quem nunc est cernere fascem:
A parvis facimus munera ad ampla gradum.

XCII.

ON NULLÆ *plantæ reperiuntur, quæ propter tenacem & copiosum adeo succum alimentarium, humidig, proprij cum calore mistionem satis conuenientem, diu integræ grato virore supersunt, ac insuper à terra avulsæ, ac laquearibus adium suspensæ, si modo nonnihil circa radices interdum humectentur, per annum & ulterius non solum virent ac crescunt, sed etiam flores producunt. Inter quas Aloë inprimis, itemque Sempervivum, ac Telephium quorundam, vulgo Crassula dicta, potissimum numerare licet. Ita viri docti & sapientes grato promtoque labore, sineque omni invidia suæ eruditionis, virtutis ac prudentiæ monumenta libenter posteritati communicant ac consecrant, memores voti egregii apud Propertium:*

Attamen exiguo quodcunque è pectore rivi
Fluxerit, hoc patriæ serviat omne meæ,

Quare etiam rectè in illis adhuc quasi vivere, & quamplurimis prodesse hoc pacto censentur, nec illorum præclara dicta ac facta ulla unquam abolere potest vetustas, ut rectè Ovidius cecinit:

Vivitur ingenio, cætera mortis erunt.

Et idem III. Trist. VII.

Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

Et alibi Propertius:

At non ingenio quæsitum nomen ab ævo
Excidet, ingenio stat sine morte decus.

XCII.

VITA TAMEN SUPEREST.

Vivacis ſucci ut plantam hanc mirantur, & ornant:
Sic homines præſtant dotibus ingenii.

XCIII.

HOC *Symbolum explicat Erasmus in suis Adagijs Chiliad. I. Centuria IV. proverbio XXXVIII. Nihil cum Amaracino sui, hoc est, Stolidis ac impuris vel optima sordent ac displicent, non aliter ac Amaracus vel Amaracinum unguentum male olet sui, bestiæ fœtoribus sese oblectanti, cum sit secundum Horatium, amica luto. Servius in lib. I. Aneid. scribit Amaracum puerum fuisse Regis unguentarium, qui casu lapsus dum ferret unguenta, majorem confusione odorem excitarit, unde optima unguenta Amaracina dici cœperunt, & ideo hunc postea fabulæ tradiderunt in herbam Amaracum esse conversum. Sic etiam bonæ litteræ hominibus rudibus & malè institutis sunt adversissimæ, quemadmodum suillo generi unguenta odorata: Quo pacto etiam A. Gellius in fin. Noct. ἀμύστους à suis scriptis abstinere iubet, vetus esse adagium dicens, Nihil cum fidibus graculo, nihil cum amaracino sui. Lucretius VI. libro quoque hæc habet.*

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Vnguentum: nam fetigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contra nobis cœnum terrima cum sit
Spurcities: eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti ut volvantur ibidem.

Scribunt etiam quidam in Arabia suillum genus non posse vivere, quod ea regio sit plena odoramentorum. Vnde insuper alterum proverbium enatum, ὗς ἀλλ' ῥόδων, *Sus per rosas. Et in Epist. Petri, est sus in volutabro cœni.*

NON

XCIII.

NON TIBI SPIRO.

Pravis est animis virus doctrina salubris:
Sic lutulens fugitat porcus amaracinum.

XCIV.

In opinionibus Italice conscriptis ac editis de simplicibus Aloysii Anguillaræ (olim præfecti horti Medici Patavini;) legimus Tripolium nasci in scopulis quibusdam sitis inter Scyllam & Charybdim ad mare Siculum, quod flores proferat similes violæ quæ dicitur matronalis, semen vero alii volunt in suis capsulis referre figuram crucis, quale & nos habuisse meminimus. Sive autem hoc verè ita sese de natali loco hujus plantæ habeat, seu ab aliis acceptum retulerit (cum alia quoque ab herbariis Tripolia, cujus flores ter in die mutentur, depicta exhibeantur) autor hujus symboli hac allegorica inventione voluit exprimere, etiam inter graviss. tempestates, & calamitates multiplices in hoc mundo, pios homines unicam spem in Deum æternum collocantes, semper conservari, ac à præsentibus & imminentibus periculis protegi ac custodiri: cujus rei in sacris litteris tot sunt certissimæ promissiones, ac exempla evidentissima, ut vix uno volumine comprehendi possent. De ultima vero littera Tau Hebræorum, quæ crucis similitudinem repræsentat, multa cognoscere licet apud D. Hieronymum in commentariis Ezechielis cap. IX. & in Evangelium S. Marci. Plura etiam Goropius Becanus in suis Hieroglyphicis exponit.

NUL-

XCIV.

NULLIS PRÆSENTIOR ÆTHER.

En crucibus fœcunda inter Scyllam atq; Charybdim,
Herba viret, gentis nonne ea fata piæ?

Cum

XCV.

CVM Alexandri sexti Pontificis Romani temporibus, familia Columnensium amplissima ac potentissima, ex urbe exacta, ac omnibus bonis & honoribus spoliata esset, idque propter caussas nonnullas, quas hîc recensere non est operæ pretium: omnes ex illa concesserunt in Regnum Neapolitanum, cujus Reges semper singulari favore ipsos sunt prosecuti; Perq́ hoc symbolum satis quidem aperte demonstrare voluerunt, quod etiam si fortuna eo tempore plurimum illis adversaretur, & gravissimè ipsos premeret, nihilominus ita satis afflicti, generosum tamen animum nullo modo deponentes, nonnihil quidem adversariorum furori ac vehementiæ ad tempus cedere vellent, ita tamen ut non dubitarent, suorũ constantia ac magnanimitate, post tot procellas ac tam graves tempestates rursum ad pristinam dignitatem sese perventuros esse. Quod etiam paulo post contigit, posteaquam Fredericus Rex Neapolitanus ipsos in suam fidem recepisset, ac amplis stipendijs auxisset. Ajunt autem hujus symboli autorem fuisse doctissimum virum ac celeberrimum poëtam Iacobum Sannazarium. Adrianus Iunius in Emblematis addidit εἴξας νικᾶ, VICTRIX ANIMI ÆQUITAS, *cum erudito tetrasticho, ad Victorem Giselinum Medicum. Fabula autem de Quercu & Arundine nota est, quæ & apud Avianum inter alias eleganti carmine expressa legitur, cum hoc epimythio:*

Hæc nos dicta monent magnis obsistere frustra,
Paulatimque truces exsuperare minas.

FLECTI

XCX.

FLECTIMUR NON FRANGIMUR.

Flectitur obſequio, ſic vincit arundo procellas:
Læditur adverſum qui ſua fata furit.

XCVI.

INGENIOSISS. *vir Ludovicus Vives in suo libello, quem inscripsit Satellitium animi, ex Quintiliano in Mathematico hæc adducit. Si omnia vitæ diligenter excutiantur, quid est aliud vita quam dies unus? ut mirandum sit non exatiari homines ijsdem toties redeuntibus. Vnde alius dixit, Diarii omnes, &c. Demetrius sane Phalereus Euripidem etiam notat, quod* τὸν πάντα ὄλβον ἦμαρ *dixisset, cum sit longè celerior rerum humanarum vicissitudo. Igitur aliorum multorum de vita hominum dictorum, unum illud Pindari oraculum instar esse poterit, in Pyth.*

Ἐπάμεροι, τί δέ τίς, τί δ' οὔ τις;
Σκιάς ὄναρ ἄνθρωποι.
Diurni, quid autem aliquis, quid vero nullus?
Umbræ somnium homines.

Cum enim nihil sit inanius umbra, reperit tamen adhuc aliquid inanius, nimirum umbræ somnium.

Etsi autem alia planta rectius Hemerocallidi convenit, de quo aliàs: vulgo tamen hanc quoque hoc nomine appellant, quæ aliter Lilium Arundinaceum sive tuberosum, flore nonnihil croceo, vocatur. Vulgus apud nos lilia mortua, vernacula lingua nominat, ab effectu scilicet, nam singulis diebus unicus flos sese aperit, reliquis ferme omnibus marcescentibus, ut ita lilia ἐφήμερα *dici queant. Apud Ludovicum Vivem legitur,* TOTA VITA, DIES VNVS. *Meum symbolum est,* ἐφήμερος ὁ βίος, *id est,* VITA DIVRNA MEA EST. *Huc pertinent:* σπιθαμὴ τοῦ βίου. *Et Alcæi:* δάκτυλος ἡμέρα, *& similia plura.*

DIA-

XCVI.

DIARII OMNES.

Extremum ſtatuas ut quemlibet eſſe dierum,
Fida tibi monitrix Hemerocallis erit.

XCVII.

OBSERVATUM *est ab indagatoribus & cultoribus stirpium inter alia Naturæ admiranda opera etiam hoc, quod quædam Cucurbitæ genera ita humiditate aquæ delectentur, eamq; sic appetant, ut vase ea pleno vel fructui vel radici applicato, manifeste paulo post deprehendatur, cucurbitam non solum ad istud vas liquore impletum sese inclinare, sed etiam illum quasi pedetentim ex vase absorbere atq; consumere: contra vero si oleum eodem modo cucurbitæ admoveatur, illud quasi contrahendo se respuere, ac incurvatam tandem tabescere. Cum itaque hæc & alia hujus generis plurima Natura, recte ideo ab Hippocr. VI. Epidemiorum section. V. vocata* ἀπαίδευτος, *id est, ab aliis non edocta vel instituta, factitare soleat, atque insita vi sine vlla hominum sagacitate tam in plantis quam aliis rebus expetat utilia, ac fugiat noxia: multo profecto magis homines ratione præditi, asque* σὺν προαιρέσεως, *ut philosophus loquitur, agentes, omnia quæ ad vitam honeste ac laudabiliter instituendam, virtutemque sequendam, prodesse possunt, semper appetere, contraria vero omnibus modis fugere debent. Idque vel max. quod, ut Cicero de Fin. ait: Natura homini dedit talem mentem, quæ omnem virtutem jam posset accipere, ingenuitque sine doctrina notitias parvas rerum maximarum, & quasi instituit docere, &c. Est autem hoc hemystichium ex Martiale sumtum. Quidam apponunt,* NATURÆ NON ARTIS OPUS.

NULLC

XCVII.

NULLO DOCENTE MAGISTRO.

Vtilis attrahitur plantis, at noxius humor
Spernitur. Anne homines in sua damna ruent?

XCVIII.

PLUTARCHUS *in vita Romuli scribit, eum primum populum in centurias distribuisse, quarum unamquamque vir unus ducebat, qui manipulum fœni ac herbarum siccarum in conto affixum gestabat, unde militibus manipularis nomen est inditum. Idque Ovidius quoque libr. I. Fastorum notat,*

Pertica suspensos portabat longa maniplos,
Unde maniplaris nomina miles habet.

Hoc postea imitati Christiani (longe quidem sensu meliore) vitæ humanæ brevitatem & fugacitatem ita voluerunt exprimere, secundum gravissimum dictum Isaiæ cap. XL. Omnis caro fœnum, & universa gloria hominis sicuti flos fœni, (vel ut alij) agri. Exsiccatum est fœnum & cecidit flos, quia spiritus Domini insufflavit in eo, &c. Idemque Psalmus CIII. exponit, cujus sententiam Eobanus Hessus hisce versibus descripsit.

Est homo persimilis fœno per prata virenti,
Ut brevis in pingui quæ rosa floret agro.
Quam simul attigerint urentis flamina venti,
Aret, & exiguo victa calore jacet.

Esaiæ dictum vero sic expressit amicus noster, dum in terris agebat, optimus, Matthias Bergius, eruditione singulari præditus vir:

Instar est mollis caro nostra fœni,
Quod per herbosos adolescit agros;
Suaue dum flatu vegetante vernat
Aura Favoni.
Sirii fœnum feriunt calores,
Candidos Cauri perimuntque flores:
At DEI sermo stat, & omne firmus
Durat in ævum.

HOC

XCVIII.

HOC OMNIS CARO.

Quisquis es, hunc fœni qui ſpectas fortè maniplum,
Reſpice te: Fœnum es: pone ſupercilium.

XCIX.

TRIA *hæc serta concinnata videmus ex Olea, Lauro, & Quercu, quarum arborum proprietates ac mythologicas veterum interpretationes, in aliis symbolis explicavimus. Hanc vero admodum ingeniosam inventionem symbolicam usurpare, semperque ante oculos habere voluit illustris Franciscus Columna Stephani filius, hoc pacto* ſ *& alios admonens, cogitationes & actiones nostras semper eo intentas esse debere, ut aut his ce tribus corollis, quibus indicatur sapientia, doctrina ac rei militaris peritia, ad conservationem communis patriæ laudabiliter ornemur, aut si aliter fieri nequeat, in tam honesto a utili Reipubl. instituto vitam quoque nostram impendere non dubitemus. Ac profecto juvenis iste generosus, & ad quævis magn. natus atq; educatus, cũ in hoc suo proposito constantissime perseveraret, in ipso flore suæ juventæ in vivis esse desiit. Tales videlicet i li fuêre populi, de quibus Stobæus ex Nicolao:* Ομβρεικοὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους μάχαις ἄισχιστον ἡγοῦνται τὴν μὴ νικᾶν, ἢ ἀποθνήσκειν: *Ombrici in pugnis adversus hostes turpissim ducunt victos vivere, sed necesse est aut vincere aut mori. Nemp pulcrum & animosum est Hectoris illud apud Hom.* πεθνάτω, οὐδ' ἀεικὲς ἀμυνομένῳ περὶ πάτρης: Moriatur, non enim indecorum est defendenti patriam mori.

XCIX.

HIS ORNARI AUT MORI.

Fronde oleæ, lauri, quercus contexta corolla
Me decoret, ſine qua vivere triſte mihi.

C.

FRVMENTORUM *ac leguminum semina ac grana in terram projecta, ac illi quasi concredita, certo tempore renascuntur, atque multiplices fructus producunt. Sic nostra etiam corpora, quamvis jam mortua, ac terrestri sepulturæ destinata, in die tamen ultima resurgent, & piorum quidem ad vitam, impiorum vero ad judicium. Qua similitudine S. Paulus quoque uti voluit* 1. *ad Corinth. XV. ubi ait: Seminatur corpus in corruptione, & surget in incorruptione. Quem locum D. Ambrosius explicans præclare hæc subjicit. Si ergo, inquit, gramen seminatur, ut Dei nutu, quodammodo elementorum ministerio vestitum resurgat, multa secum habens incrementa utilitatis humanæ: cur non credibile sit, Dei virtute mortuum posse resurgere, meliore tamen reddita substantia, non numero multiplicatum? Et D. Chrysostomus in Hom. de Resurrectione idem tradit. Etenim semina, ait, nisi prius moriantur & putrescant ac corrumpantur, non pariunt aristam. Sicut igitur qui videt ibi gramen quod corrumpitur & dissolvitur, non dubitat de resurrectione, sed certissimam demonstrationem usurpat: (nam si ita maneret & non corrumperetur vel dissolveretur, certum, quod nunquam resurgeret) sic cogita & in corpore tuo; cum vides corruptionem, tunc potiss. de resurrectione philosophare. Quid quod Salvator ipse ad hanc considerationem nos revocat? Sic enim ait Ioan. cap. XII. Amen amen dico vobis, &c. Et huc pertinent Ezech. XXXVII. ossa arida: Ecce ego dabo vobis spiritum & vivetis: dabo super vos nervos, & succrescere faciam super vos carnem. Alibi legitur,* SPES UNA SUPERSTES, *nimirum post funus.*

C.

SPES ALTERA VITÆ.

Securus moritur, qui scit se morte renasci:
Non ea mors dici, sed nova vita potest.

FINIS Centuriæ I.

SYMBOLORVM ET EMBLEMATVM EX AQVATILIBVS ET REPTILIBVS Desumptorum

Centuria Quarta

A

Joachimo Camerario Medi. Nor:

coepta: absoluta post eius obitum

a

Ludouico Camerario JC.to

Joach Fil.

In qua itidem res memorabiles plurimæ exponuntur.

FRANCOFURTI.

Impensis Ioh: Ammonij

1654

In Qvartam Centvriam.

TRes olim numero fueramus amice libelli,
Lector, habes quarti nunc nova dona tibi.
Tres equidem partu Camerarivs edidit uno,
Et pede felici misit in ora virûm.
Quartus adhuc fuerat rudis indigestaq; moles,
Principiumque operis linea sola fuit.
Cum Lachesis jam fila secat properata parenti,
Et nondum natos patre carere facit.
Nil quam componi tumulo restabat eodem,
Et cœpta in mediis membra perire rogis.
Dum tamen erramus trepidi, totiesq; vocamus
Quærentes aliqua conditione mori.
Tu Lodoice venis Camerari candida proles,
Et facis hospitii tecta subire tui.
Nosq; foves teneris amplexibus, & modo cernens
Incompacta suo corpore membra mori.
Lustrali nos spargis aquâ, Neptuniaque arva,
Et maris undosi jam simul æquor aras.
Quicquid adhuc deêrat componis, & aurea dicta
Colligis, in tepido pectoris habere sinu.
Inspiras q; animam mira pietate, trahisque
E Phlegetontæis corpus inane vadis.
Insuper enixis felici fratribus aura,
Qui dudum volitant docta per ora virûm,
Nos quoque conjungis famaque emittis in oras,
Vis ubi nunc nobis nulla nocere queat.
Quas tibi reddemus grates? quam qui modò frater,
Nunc frater nobis & pater unus eris.

Helias Pvtschivs.

I.

IMMANVS *illos Oceani alumnos, quales sunt cete, orcæ, physeteres, pristes & alii, (de quibus post Plinium alios-que veteres, ampliss. ex recentioribus Gu. Rondeletius, Conr. Gesnerus, & Olaus M. scripserunt) cum ob vastitatem corporum in vadis periclitantium, oculorumque caliginem, tum etiam ob bella inter ipsosmet, & fraudes insidiantium, duce uti exiguo pisciculo, quem ἡγεμόνα & ἡγητῆρα vocant, ejusque ope & vigilantia securitatem illis, sed capto eo, exitium adferri, Oppianus, Aelianus & Plutarchus scribunt, & elegantiss. versibus expressit Claudianus quoque* II. *in Eutr. Quidam piscem illum Aristotiles* μυσικητὴν, *quem Gaza Plinium secutus musculum vertit, cujusque etiam Phile meminit in Iambis, faciunt. Ad rem autem hunc typum ipse Oppianus pulcerr. mehercle sententia accommodat:*

ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων·
Καί τε μέγα βριάουσα κατέσβεσεν, ἠδ' ἐσάωσε
Βαιὸς ἀνὴρ εὐμήτις.

robur mentis expers, res inanis est.
Et vel potentissimum viribus perdat servetve
Parvus vir, qui valet consilio.

Nec incongruè huc referri possit Xenophontis illud in παιδ: τὸν ἄρχοντα χρὴ οὐ τῷ ῥᾳδιουργεῖν διαφέρειν τῶν ἀρχομένων, ἀλλὰ τῷ προνοεῖν καὶ φιλοπονεῖν: Principem subditas anteire debere, non luxu & otio, sed providentia & industria. Nam, ut Plutarchus inquit in vita Lycurgi: ἡ πειθαρχία μάθημα μέν ἐστι ἀρχόντων· ἐμποιεῖ γὰρ ὁ καλῶς ἄρχων, τὸ καλῶς πείθεσθαι: Ut populus sit dicto audiens, hoc discit à principe. Nam qui bonum præbet ducem, is facit, ut alii benè sequantur. Sed hanc quidem hujus symboli explicationem pluribus verbis exornavit CL. V. Io. Leunclavius, in proœmio in Greg. Nysseni de hominis opificio librum, ad Illustriss. Christophorum Palatinum Principem. Elogia autem boni Principis apud scriptores cuivis sunt obvia.

QVAM

I.

QUAM BENE CONVENIVNT.

Hoc balæna ſuo tuta eſt ductore per undas,
Principe & eſt felix plebs vigilante ſuo.

II.

CETE *quædam, & quas vulgo balænas vocant, tantæ esse magnitudinis in comperto est, ut naves etiam, quamvis prægrandes, evertere ac pessundare valeant, & Oppianus in ἁλιεύτ. idem affirmat. Tradunt autem quasdam ex istis, cum naves recens picatæ sunt, sentire illum odorem, eoque attractas affricare se navibus, atque ita, ni præcaveatur periculum, illas evertere. Nautæ igitur picata dolia illis objiciunt, cum quibus dum ludunt, illi effugiunt. Ferunt hoc symbolo usum fuisse maximum heroem, Mauricium Saxoniæ Ducem, cujus excelsus animus, & inprimis illustres virtutes bellicæ ad omnem posteritatem erunt celebres. Fieri autem potest, ut prudentiss. princeps innuere voluerit, non temerè occurrendum, sed obludendum esse potentioribus, si illorum vim & insultus aliter vitare & frangere nequeas. Nam profectò, secundum Paccuvii illud.*

Cum contendi nequitum est, clam tendenda est plaga.

Neque etiam illud Spartani Regis apud Plutarchum apophthegma, de leoninæ & vulpinæ pellis usu ignotum est. Referri denique huc possunt egregia illa belli furta & stratagemata, ab omni prorsus reprehensione, secundum Valer. Max. remota: per quæ, ut Thucydides loquitur, τὸν πολέμιον μᾶλις' ἄν τις ἀπατήσας, τὸν φίλον μέγις' ἄν ὠφελήσειεν: hostes max. decipiuntur, & amici plurimum juvantur. Verissimum igitur est Polybianum illud apud Suidam: μία ψυχὴ τῆς ἀπάτης πολυχειρίας ἐν ἐνίοις καιροῖς αἰνυσικωτέρα: Vnius mentis solertia aliquando efficacior, quam mille manus. Docere etiam potest hoc symbolum imminente gravi aliquo periculo omnem honestam esse rationem expediendæ salutis, & vitæ servandæ caussa insuper habendas omnes diuitias. Verè namq; Alcestis apud Eurip. ait:

ψυχῆς γὰρ οὐδὲν ἐστι τιμιώτερον:
Nam nihil est vita pretiosius.

II.

HIS ARTIBUS.

Vt te ipsum & navim serves, comitesq́, pericli,
In pontum cunctas abjice divitias.

III.

INTER *symbola Octavii Stradæ, Cæsaris antiquarii, hoc de balæna cum pisciculis colludente Edovardo* III. *Angliæ Regi, qui devicto Ioanne Gallorum Rege res maximas gessit, tribuitur, quo forte innuere voluit, vel nocere hos grandissimæ belluæ, si nimis se indulgentem illis præstet, vel certè ab illis allectam in minus tuta loca deferri, cum ejus certo exitio. Nobis enim & de inventore, & de inventionis argumento veritas nondum comperta est. Hoc igitur teneamus, etiam maximis quibusque animalibus, à minimis sæpè paratam esse perniciem. Nam & Crocodilum, vastum illud Nili monstrum, ichneumon, exiguum animalculũ interficit, ut Embl. pen.* II. *Centur. ostendit. Nempe haud aliter adulatores, homines contempti, & quos nulla re lædere, ne dum Principibus damnum adferre aliquod posse putares, maximè tamen noxii sunt, & ampliss. sæpè imperia concutiunt ac evertunt. Argutè Antisthenes malle se dixit αἰς κόλακας, ἢ αἰς κόλακας incidere: illos quippe mortuos, hos vero viventes devorare. Stobæus autem ex Phavorino citat.* ὥσπερ ὁ Ακταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ὑπ' αὐτῦ κυνῶν ἀπέθανεν· οὕτως οἱ κόλακες τὰς τροφὰς καταλύσιν. *Quemadmodum Actæon à canibus quos ipse enutriverat, dilaceratus fuit: ita adulatores hos, qui ipsos alunt, evertunt. Sed Plutarchus pulcrè ait, adulatores more aucupum vocem suam ad imitationem Regum componere, itaq; eos subire ac decipere. Mellitum enim illis venenum est, ut Plinius loquitur, & rectiss. Diogenes orationem adulatoriam* μελιτίνην ἀγχόνην, *melleam præfocationem, appellavit quod assentatione quidem delectaret, ceterum mendacio strangularet admittentem. Gravis etiam est Aristonymi apud Stobæũ sententia:* τὰ μὲν ξύλα τὸ πῦρ αὔξει, ὑπ' αὐτῦ καταναλίσκεται· ὁ δὲ πλοῦτος ἐκτρέφων τὺς κόλακας, ὑπ' αὐτῦ τούτων διαφθείρεται: *Lignadum augent ignem, ab ipso consumuntur. Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis pereunt.*

NO-

III.

NOCET ASSENTATIO MAGNIS.

Vilis adulator blandè mentitus amicum
Se ingerit, admissus maxima damna dabit.

IV.

OMNIVM *totius piscium generis minutissimi sunt, quos Græci & Latini Aphyas, quidam Apuas appellant. Si paulo sint remotiores, nihil præter oculos ferè conspicitur, ut multitudo oculorum collecta videri queat, testante Aug. Nipho. Plinius illos ex pluvia: Aristoteles ex spuma: (Vnde & ἀφρὸς, quod Ionum esse nomen tradit Archestratus, is piscis dicitur) Aelianus & Oppianus ex limo gigni narrant. Iniuriis & maris voracium piscium inprimis expositi celerrimè intereunt. Subuenit tamen illis natura quoq; ad diuturniorem conseruationem. Si enim Oppiano, Suidæ, aliisque credimus, in densissima agmina conglomerati, & in se invicem veluti complicati, maximè ad maris scopulos circumnatant, & hoc modo ne magnis piscibus præda fiant, præcauent: itaque in vnum coniuncti globum se tuentur, qui disiuncti & dissipati ne vnum quidem diem superesse possent. Sic scilicet est inuicta concordia, & periculi expers virium conjunctio, quamvis imbecillium, quos.*

Defendit numerus, junctæque umbone phalanges,

ut Iuuenalis cecinit. Quo etiam Homericum illud pertinet:

Συμφερτῇ δ' ἀρετῇ πέλει ἀνδρῶν καὶ μάλα λυγρῶν.

Coniuncti pollent etiam vehementer inertes.

Pulcrè etiam T. Quinctius apud Liuium: Aduersus consentientes nec Regem quemquam satis validum, nec tyrannum fore. Nec minus prudenter Micipsa moriens apud Sallustium ad filios: Regnum vobis trado firmum, si boni eritis: si mali, imbecillum. Nã concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Euidentius vero Scilurus Scytha, uti Plutarchus refert, qui moriturus filiis suis, quos LXXX. *habuit, iaculorum fasciculum singulis porrexit, ac rumpere jussit. Quod cum recusassent, tãquam impossibile quid: ipse singula jacula exemit, facilimeque confregit: concordes si fuissent, inuictos; disiunctos animis, imbecilles futuros innuens. Referenda est hnc & fabula Babriæ sive Gabriæ* XXX. *de trib. bobus concordib. & discordib.*

IV.

TUTOS CONJUNCTIO PRÆSTAT.

Nos tamen hæc glomerata simul conjunctio servat,
Quos facile sparsos perderet una dies.

V.

SOLERE *sæpenumero Balænas, vel procellarum vi in littora ejici, vel etiam dum ipsæ apricandi studio terræ nimium propinquant & sidunt, ob refluxum maris aqua destitui, atque ita in siccо relinqui, ut mole illa sua corruant, experientia testis est, sunt que ad Oceanum crebra ejus rei spectacula: & in Batavis insigne superiori anno* M. D. LXXXIIX. *contigisse meminimus. Balænam sane nonnunquam è mari prodire, & ad solem apricari, ipse Oppianus scribit. Vnde & Grammatici quidam volunt dictam:* παρὰ τὸ πρὸς φῶς ἁλίσθαι: *eoq; hodie nomine cunctas ferè majores pelagi belluas vulgo intellegunt, cum veterum quidem balæna ex Rondeletio & Gesnero satis nota sit. Emblema autem hoc se ipsum ex inscriptione Horatiana ferè explicat: cum qua Isocrates consentiens, Robur prudentiæ conjunctum profuisse quidem, verum ea destitutum, magis fuisse habentibus detrimento, dixit. Et Nestor apud Homerum idem panè pronunciat. Exemplo sunt Milo Crotoniates ille, & Polydamas athleta: quorum ille dum quercum manibus insertis divellere, hic spelunсam ruentem solus humeris sustentare conatur, miserè uterq; periit, sicuti apud Valer. Max. legimus. Possit hoc etiam accommodari fortassis ingenti alicui imperio, quod ipsa magnitudine sua laborat, minaturque ruinam. Illud enim, dum cuncta immensæ dum taxat potentiæ suæ & tribuit & ascribit, Dei omnipotentis manu & protectione merito tandem destituitur. quod si fit, magno cum fragore subito corruit. Vt enim Apollodorus Comicus ait:*

ὄγκου μεγάλου πῶμα γίνεται μέγα.
Ingentis molis ingens ruina erit.

Sapienter itaque Gr. Nazianzenus monuit:

Μὴ ἐπαρθῇς μέγα, ἵνα μὴ μεῖζον κατενιχθῇς,
Ne efferaris altè, ne deferaris altius.

Siquidem, ut pulcerrimus habet Claudiani versiculus:

Magna cadunt subito, summa repente ruunt.

MO-

V.

MOLE RUIT SVA.

Me mea ad interitum moles pertraxit acerbum,
Sic pereat, quisquis roborefidit atrox.

VI.

NTER *pisces marinos volantes etiom recensentur hirundines, qui Aristotele, Oppiano, aliisque referentibus, sublimes extra aquam evolant, cumq; pinnas suas explicant, nostris hirundinibus non sunt absimiles, uti Plinius innuit: & vivos se eos vidisse atteſtatur I. Cæs. Scaliger. Evolant autem more avium gregatim, ut effugiant instantes sibi in mari hostes, quemadmodum Oppianus & Aelianus scribunt: & oculatus testis est Ant. Pigafetta Vincentin. in descriptione suæ Navigationis circa universum orbem, ubi narrat se sæpius hoc observasse non procul a freto Magellanico. Verum non in aquis tantum hæc illis parata pernicies, sed in aëre etiam fugitivos excipiunt rapaces volucres, quæ miserè captos enecant ac devorant. Et avium quidem istiusmodi marinarum, quæ è mari prædam pro victu habent, in Brasilia maximam esse copiam Io. quoq; Lerius observavit. Alciatus simile commentatus est emblema de Sardis pisciculis, quos simul in mari hinc Aurata, hinc mergi fulices q; persequuntur. quod Claud. Minos in litigatores, qui frustra ab uno judice ad alium usq; provocant, nec ad exitum litis pervenire unquam possunt, accommodat. Congruit autem hoc nostrū generaliter in omnes, qui evitata, quod dicitur, Charybdi in Scillam incidunt. Quo pertinet Amos prophetæ illud: Quomodo cum fugiat homo è conspectu leonis, & obviam ei fiat ursus, & insiliat in domum suam, & innitatur manu ad parietem, & mordeat eum serpens? Referendum etiam huc est adagium:* Fumum fugiens in ignem incidi. *Item aliud:* De fumo ad flammam: *cum similibus. Quosdam adeo affligit fatum, ut illis non parcat quamvis mortuis. Quod eleganter expressit Augusti libertus Phædrus fabella* LIX.

NEC

VI.

NEC AURA, NEC VNDA.

In nos nempe omnis cæli pelagiq; rapina est:
Et fatale rapit, quem manet, exitium.

VII.

VT inter quadrupedes Leo Rex est: in volucrum genere Regina Aquila: Sic in pelago Delphines principatum obtinent, ut pulcerr. Oppianus in aureo suo de piscat. Poëmate cecinit, qui & alibi εἰν ὀλίοις ἡγητῆρας *eos appellat, quasi dicas marinos principes. Illos tranquillo mari lascivientes, flatus ex qua veniunt parte præsagire, Plinius auctor est: Ejusq; rei caussam ex Th. Aquinate adfert Cœl. Rhodiginus in Ant. Lect. & de re tota eruditè Gu. Rondeletius in opere suo de Piscibus disserit. Non igitur nec placido ac tranquillo mari, cœloque sereno, quo max. colludere Delphines solent, nec fortunæ, quamvis mirè blandienti, benè creditur. Quo pertinet inprimis pulcerr. illa Palinuri in fin. v. Aen. cygnea cantio. Gravissimè etiam Livius dixit: Maximæ cuique fortunæ minimè credendum esse. Et P. Syri illud in omnium ore fertur:* Fortuna vitrea est, quæ cum splendet, frangitur. *Sed & Aristoteles init.* VIII. *Ethic. pronunciat:* ὅσῳ γὰρ πλείων (εὐετηρία), τοσούτῳ ἐπισφαλεσέρα: *Quanto major est rerum prosperitas, tanto pluribus casibus & periculis proposita est. Elegantissimi etiam sunt versus Apollodori Comici:*

τὰ μεγάλα δῶνα τῆς τύχης ἔχει φόβον,
Καὶ τὸ πάνυ λαμπρὸν οὐκ ἀκίνδυνον κυρεῖ,
Οὐδ' ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει,
Ὃ περιέτρεψεν ἢ χρόνος τίς ἢ φθόνος,
Ἐπὰν ἐπ' ἄκρον τὶς τοῦ καλῶς πράττειν δηάμῃ.

Habent perampla dona fortunæ metum,
Periculoque non carent prælustria:
Nec ulla celsa tuta sunt mortalibus,
Quæ evertere vel invidia, vel tempus solet,
Felicitatis culmen ubi quis attigit.

Exempla infinita in omni historia occurrunt, & notiss. illud de Polycratis felicitate refertur Embl. x. *hujus Cent. ubi plura in hanc sententiam.*

ME-

VII.

METUENDA PROCELLA.

Contrahe vela, licet ludant Delphines in alto,
Nam tunc tempestas non procul esse solet.

VIII.

ACHILLES *Bocchius Bononiensis in Symbolicis suis Quæstionibus CL. V. Bergancio inventionem hujus typi ascribit, quo is significare voluerit, acumine, ratione, diligentia quemvis beari posse: remque ipsam elegantissimis versibus minutatim excutit ac persequitur. Astræa quidem seu Iustitiæ imago, quæ vulgo virginis decora bilancem manu gestantis pictura repræsentatur, efficaciter nos adhortatur, ad cognitionem veritatis rei caussæq; cujusvis, tum eo cognita ad integram & circumspectam distributionem, quæ in Geometrica proportione potissimum consistit, suum cuiq; tribuit, præmia bene meritis constituit, pœnas nocentibus pro cujusq; delicto irrogat. Vnde convenienter admodum quidam dixit justitiam hanc, quam distributivam vocant, cujusq; propria sunt Cognitio & Electio, admittere adhibereq; in consilium Gratias & Παίκκιαν; & Plato tum demum beatas fore Resp. prædicat, cum ad hanc justitiæ analogiam constituuntur. Delphinus vero, cum in perpetuo & constanti semper motu sit, etiam cum dormit, neque ante movendi quam vivendi finem faciat, ut Plutarch. tradit in lib. de solert. an. veram & genuinam Iustitiæ notam adumbrat. Est enim ea constans ac perpetua voluntas jus suum cuiq; tribuendi, ex Vlpiani IC. definitione. Et justus vir semper justè agit, nec unquam justè agere cessat aut defatigatur, secundum descriptionem Aristotelicam. Delphinus etiam hieroglyphicè maris imperium denotat, ut docet Pierius. Atque ut in bello, sic in navigationibus & maritimas negotiationibus justitia vel primum sibi locum vendicat. Quo pertinet Rhodiorum navalis disciplina, quam ad suam usq; ætatem perduraſſe scribit Cic. pro L. Manil. & quam Strabo θαλασσίαν admirabilem nominat, quamque omnes populi, etiam Romani ipsi, secuti sunt, ut annotat doctiss. Iac. Cujacius in παράτ. Dig. ad tit. de L. Rhodia, de jactu.*

COGNO-

VIII.

COGNOSCE, ELIGE, MATVRA.

Quid virgo hæc delphino equitans in fluctibus errat?
Numquid & in vasto justitia est pelago?

IX.

DELPHINUM *anchoræ circumplicatum, ad demon strandam salutarem illam in rebus maturitatem quæ inter nimiam celeritatem & tarditatem medi est, pro insigni fuisse cum Augusto, Titoque Impp. tum superiori sæculo Aldo Manutio, celeberrimo Typographo, res sci licet omnibus est notissima : & aurum quidem plane illud &* βασιλικὸν, τὸ σπεῦδε βραδέως, Festina lentè, *luculenter & copios enarrat Erasmus in Chil Nostrum hoc ex Alciato desumptum e diverso significatu. Tradit enim Delphinum,* mare magnum turbantibus æquora ventis, *ut Lucretius loquitur, cum à nau tis anchora jacitur, eam singulari erga homines pietate comple cti, & quasi humano quodam instinctu, ut eò tutius infigatur dirigere. Nam peculiarem hanc Delphinis proprietatem inesse ut tempestates veluti prænuncient, prox. præcedente Embl. retu limus. Anchora autem stabilimentum & securitatem: Delphi nus* φιλανθρωπίας *& incolumitatis simulacrum hieroglyphic exprimit, ut videre est apud Pierium. Talis profecto est Rex bo nus & prudens, qui non tantum prævidet imminentem Rei motum, sed tumultu etiam exorto ita dirigit consiliorum su rum anchoram, ut tuto possit consistere curæ suæ & tutelæ demi datus populus. Nam, ut verè Am. Marcellin. dixit: Imperium cura est salutis alienæ. Inter alia autem memorabile Cyri dictum refert Xenop.* παιδ. VIII. παραπλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ βασιλέως ἀγαθοῦ, *Boni pastoris & Regis boni opera esse consimi lia; ubi leguntur plura in eandem sententiam, sicut apud Aristo telem quoq́, Ciceron. in Off & de rep. tum Embl.* XLIV. *Cent.* II *& alibi.*

TVTIV

IX.

TUTIUS UT POSSIT FIGI.

Auſpiciis noſtris tutum te littore ſiſtam,
Stabis & in portu veſtra carina ſuo.

X.

OMNIBUS *scilicet est cognita portentosa illa Polycratis Samii tyranni felicitas, qui ut suam perpetuam lætitiam mœstitia aliqua temperaret, pretiosiss. sibique cariss. anulum projecit in mare. Sed eum piscis eximia magnitudine captus, fortunæ insidiātis manu reddidit. Igitur paulo post à Persarum Satrapa & ipse dolo interceptus, suspendio turpiter interemptus est. Tradunt eam historiam Herodotus, Strabo, Plinius, Val Max. & alii. Admonet autem nos hic Polycratis piscis cum Ausoniano hemistichio, quàm vanum & ridiculum sit* τὸ διάπιστεν τῇ τύχῃ, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς εὐπραγίας, *id est, ob res secundas & benè gestas aliquam in fortuna spem sitam habere, ut Polybius loquitur lib. 1. ubi singulari M. Attilii exemplo hoc comprobat. Et verè B. Nilus Episcopus, & Gregor. Theologus, quæ homini prospera contingunt, rotæ, fumo ac umbræ comparant. Prudenter itaque etsi tectè, Tiberius apud Tacit. cuncta mortalium incerta jactabat, quanto plus adeptus foret, tanto se magis in lubrico dictitans. Sit igitur oraculi instar Senecæ dictum: Neminem eò fortuna provexit, ut non tātum illi minaretur, quantum permiserat. Noli huic tranquillitati confidere. Momento mare vertitur; eodem die, ubi luserunt navigia, sorbentur. Pulcrè etiam Iustin. de Xerxe ex Græcia fugiente disserit: Erat res spectacula digna, & ad æstimationem rerum humanæ sortis varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulo ante vix æquor omne capiebat: carentem etiam omni servorum ministerio, cujus exercitus propter multitudinem terræ graves erant. Nempe, ut argutè Simonides ait in Threnis;*

ὠκεῖα γὰρ οὐδὲ τανυπτερύγου μυίας
οὕτως ἀμετάστασις:

Fit enim citius, quam volucris muscæ
Status mutatio præsentis.

FOR-

X.

FORTUNAM REVERENTVR HABE.

Fortunam reverenter habe, cum ſumma tenebis,
Subtrahe venturis tum tua colla malis.

XI.

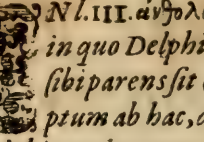

IN l. III. ἀνθολογ. Græcum Epigramma tersiss. legitur, in quo Delphin lamentatur, se è mari, quod tamen sibi parens sit & patria, ejectum in terram: sed susceptum ab hac, decorum invenisse tumulum. Oppianus verò Delphinem jam moribundum sponte ad litus appellere, ut in terra exspirans forte in ea sepeliatur ab hominibus, dulciss. versibus commemorat. Sed Epigramma illud ex Græco versum Alciatus quoq. inter Emblem. sua retulit, cuius sententia per se satis manifesta est. Cui enim Reip. vel regni alicuius vastum corpus potius, quàm mari, Delphinem autem magis, quàm bono vel civi vel principi Reip. compares? Fit itaq. sæpiss. ut & hi, quamvis innocentes, indignè eiiciantur aliorum invidia & malevolentia ex patria in miserum exilium. Athenienssium quidem Ostraciss mus notus est, quo bene meriti cives, qui vel gloria rerum gestarum, vel virtutis opinione, multitudinis invidiam provocaverant, in decennium relegabantur: Quo etiam Aristides condemnatus fuit, tantum, quod Iusti cognomen cum applausu illi tribueretur, uti hæc referuntur à Plutarch. in Aristide. Meminit & pœnæ illius Aristot. in Pol. & Iul. Pollux lib. VIII. In Rep. autem Romana Scipionis Africani & Ciceronis exilia clara sunt: & exempla quamplurima alia facile quærenti se offerunt. Diodor. Siculus lib. XI. apud Syracusios similem quandam exemplo Athenienssum (qui tamen ipsi Ostraciss mum illum suum, quamvis infamia carentem, tandem sustulerunt) relegationem, quam μεταλισμὸν appellaverint, in usu fuisse scribit, sed fatetur correctionem eam talem esse, quam non adhiberi foret melius: ut in eo medicinæ genere hanc poni conveniat, quo malum interdum tollere conantur. Exilii denig. miserias & molestias etiam Siracides commemorat cap. XXIX.

QVEM

XI.

QUEM GENUIT, PERDIT.

Crudeli ingratum mare Delphinem expulit æstu.
Sæpè etiam Civis fert bonus exilium.

XII.

OPPIANUS, *divinus omnino poëta,* ν ἁλ. *scribit, contra cœlitum fœdera impios Thraces delphinem audere insequi, & tridente ad id parato configere, & primum quidem vulnerari ab ipsis teneram ejus sobolem, quam misera mater continuè subsequens, ita illi adhæreat, ut nulla vi, nullis ictibus inde queat abigi, quin simul & ipsa capiatur & interficiatur una cum filio, cum quidem ante alterum ex filiis, incolumem adhuc, ad effugiendum pænè adegerit. Quod similiter Aelian. & Io. Tzetzes tradunt. estque adductum φιλοτεκνίας exemplum simile in Embl.* LXII. *Cent.* III. *pertinentque huc etiã Embl.* LVIII. *Cent.* II. *& quæ de vulpan sere Orus Niliacus & Aelianus referunt. Quod si brutis animalibus tam ingentem φιλοτεκνίαν natura instillavit, quid non homines ratione præditos æquum est facere? Profecto enim pietatis & affectus plena est vox illa:*

Omnis in Ascanio cari stat cura parentis.

Igitur non inepta est Angeli Aretini, celebris inter ICtos, doctrina: Amorem descendere, non ascendere: Et, quod etiam vulgo dicitur, minore molestia patrem alere decem liberos, quàm decẽ liberos unicum parentem. Quo referenda est Aristot. disputatio lib. VIII. *Eth. cap.* XII. *affectum parentum erga liberos tam vehementem ex eo esse asserentis, quod liberi sint veluti sanguis & radix eadem cum parentibus. Quamvis ejus ratio illa, cur videlicet mater ardentius amet sobolem, quod nimirum & se genitam illam esse certo sciat, quam tamen Homerus quoque, Menander, & juris civilis auctores tangunt, sane videatur leviuscula: cum tanta sit στοργὴ φυσικὴ erga prolem etiam in bestiis, quantam hîc expressimus, quarum tamen nulla est cogitatio, quid magis minusve suum sit.*

HÆC

XII.

HÆC CURA PARENTVM.

Mirus amor sobolis; mater quod comprobat ecce
Delphini, captæ quæ soboli immoritur.

XIII.

ANTHIARUM *diversa genera cum veteres, tum recentiores scriptores recensent, ut apud Conr. Gesnerum videre est. Sed Anthias à Græcis* ἰχθὺς ἱερὸς *dicitur, sacer piscis, teste Aristotele. Quod cognomen et si cum multis aliis commune habet, Anthiæ tamen jure quodam peculiari tributum videtur, quòd quem locum in mari incolit, & belluarũ expers, & urinatoribus tutus sit, quodque ejus fiducia confirmati pisces ibidem audacter fetificent ac pariant tanquam obsidem securitatis nacti, ut Aristot. Aelianus, Plutarch. aliique tradidere, quibus tamen caussa in obscuro est, fugantne natantia illa monstra anthiam, an præsentia ejus signum sit locorum belluis istis carentium, quæ agnoscat ille ac observet ut calliditate & memoria præditus. Sed & Delphini hîc tripudiantes conspiciuntur, tanquam anthia præsente securi à marinorum Theonum atque Cleonum immanitate. Usus autem fuit hoc symbolo Illustris quidam & bellicosus vir, in regno Neapolitano Marchio, quo innuere voluit, se excisis communis tranquillitatis perturbatoribus securitatem publ. peperisse patriæ suæ: nec inconcinnè addidit ex Horat. I. Carm. Od. VII.* NIL DESPERANDUM. *Quod elegantius apparet, si sequentia ista verba memoriæ simul colligas. Et certe Principe bono, justo, forti, amante que pacem & quietem pub. duce & auspice, subditi nil desperandum est. Hinc illa tot Romanorum Impp. qui urbi & orbi pacem securitatemque præstituerunt, in vetustis numismatis legia:* SECURITAS PERPETUA. SECURITAS AUG. SECURITAS P. R. SECUR. ORBIS. SECURITAS REIP. *Quæ inter alios explicat Const. Laudus, Complani Comes, in suis Numismiscell. Et pulcrè Seneca: Hi, inquit, quibus ad propositum bene vivendi aditum confert securitas publica, necesse est auctorem hujus boni ut parentem colant.*

NI.

XIII.

NIL DESPERANDVM.

Me duce squammigerum turbo genus ambulat undis,
Quoque loco versor bellua nulla manet.

XIV.

XIPHIAS *piscis, Latinis Gladius, insigni corporis robore, & rostri potissimum, quod in formam gladii & usum à natura accepit, fretus, insolenter in mari grassari, ac obvios quosq; pisces fugare solet, adeo ut balænis quoq; sit formidabilis. Tantæ enim duritiei & acuminis est eius ἀχάλκευτον ὅπλον, ut Aelian. vocat, ut illo etiam naves perforet cum submersionis periculo, quemadmodum Plinius scribit, ac idem Aelian. confirmat, qui visum ait navigium, quod reparandum erat, cujus carinæ Xiphiæ caput rostro impacto infixum remanserat, & quod rostrum, dum ad cetaceam magnitudinem Xiphias excrescit, simul increscat, adeò ut tandem τριήρεις ἐμβόλῳ, tuìremis rostro, comparari possit. Sed & Oppianus non minus accuratè illud describit in* II. ἁλ. *Hic igitur piscis tam sævis armis instructus, ut maximis etiam pelagi belluis sit formidabilis, à pusillo tamen hoste superatur & conficitur. Sub caniculæ enim exortum, ab œstro sive asylo, insecto vix aranei magnitudine, quod sub pinnas ejus se insinuat, peritus, adeò in rabiem agitur, sæpè ut in naves vel terram exsiliat, donec tandem immensos cruciatus cummorte commutet, veluti idem Oppianus scribit, & rem ex Aristot. confirmat Athenæus lib.* VII. *meminitque Eustathius* ὀδυσσ. X. *Exemplum me herclè evidens, quàm parum prosint arma absq; ratione & prudentia, imo & noxia illa sæpenumero esse. Armis enim non cedunt omnia, sed rationi potius & consilio, quibus ista regi necesse est. Igitur ex Comici scito:*

Omnia prius sapientem experiri, quam armis decet.

Pulcrè etiam Q. Curt. lib. VII. *Nihil, ait, tam firmum esse, cui periculum non sit, etiam ab invalido. Et idem lib.* IV. *Patere vel minus insidiis Regem.*

XIV.

ARMIS NON OMNIA CEDVNT.

Piſcibus ipſe aliis formidabilis hoſtis,
Mox hoſtis miſerè me necat exignus.

XV.

THUNNI, *sive thynne, ut Dorion & Oppianus tradunt, soli ex Oceano migrant, & per fretum Gaditanum ingrediuntur in mare mediterraneum: Vere autem subeunt in Pontum Euxinum, nec alibi, quam in illo fetificant, uti Aristot. Plinius & Solinus asserunt. Illorum maximi soli semper & separatim natant: minores vero gregatim, adeò ut horum agmen exercitui Oppian. comparet. Figuram enim semper Cubi efficiunt, & quadratum in natando ordinem observant, ut si thunnis per eminentes thunnos probè numeret, statim totius gregis numerum inire possit: quod facile colligat, altitudinem latitudini & longitudini æquali ordine respondere, ut Plutarch. refert lib. de sol. anim. Igitur non solitariis illis, sed totis gregibus piscatores inhiant, ut quæstus illis sit uberior, sicuti Gesnerus innuit. Fit etiam mentio piscationis thynnariæ in l. venditor D. Commun. præd. &c. Varius autem hujus symboli usus esse poterit. Satius enim est vel in solitudine tuto latere, quam temerè perire cum stolida multitudine. Sunt & juvenum mores illo luculenter expressi, qui multo gaudent, quamvis pernicioso, consortio: Sed senes, ut prudentiores, remoti à turbis & strepitu, sibi potius vivunt, & reip. vigilant, & ita cum privata, tum publica evitant pericula. Quo pertinent illi versus Menandri, qui leguntur Embl. LIII. Cent. III. Præclarè etiam Euripides Menalippe:*

τὸ γῆρας ὦ παῖ τῶν νεωτέρων φρενῶν
σοφώτερον πέφυκε, κ' ἀσφαλέστερον.
ἐμπειρία τε τῆς ἀπειρίας κρατεῖ,

Senectus, ô fili, juvenilibus annis
Sapientior est, atque tutior.
Et experientia vincit imperitiam.

Videatur & Nestor apud Q. Smyrn. l. V. Paralip.

SOLVS

XV.

SOLUS JAM GRANDIOR ERRAT.

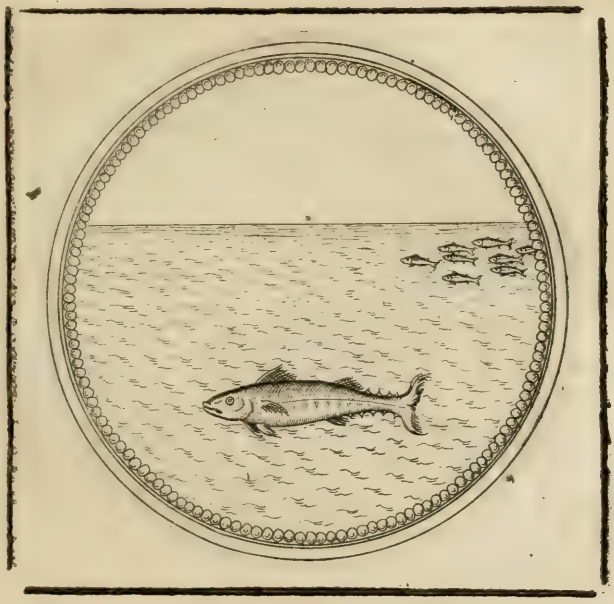

Turmatim juvenes, ast gaudent æquore soli
Majores Thunni: dic mihi utri sapiant?

XVI.

SILURUM *veterum malè à Th. Gaza apud Aristotelem Glanim esse versum, & imprudenter à Iovio aliisq; cum Sturione confundi, rectè notavit Rondeletius. Sed Ausonii Silurum in ejus Mosella non esse Silurum veterum & Plinii, verùm ipsum Sturionem, eruditè evincit Ios. Scaliger in Aus. Lect. Certè veterum Silurum in rerum natura non esse desiisse, sed hodieq; cum in mari, tum in Danubio aliisq; majoribus fluminibus reperiri, certum est, & Rondel. atq; Gesnerus latè de re tota disserunt: ejusq; veram effigiem Gesnerus exhibet, ad quam nostræ quoq; conformata est. Grassator est Silurus & voracissimus, piscibus aliis sine discrimine se explens, & omne animal appetens: ut ex Plinio constanter ferè omnes tradunt. Vnde & à Germanis ad Danubium* Schaid *dicitur, à damno, quod voracitate sua dare solet. Silurus igitur ut omne animal appetit, sic ipse ab hominibus contra ad delicias epularum studiosissimè appetitur. Variæ igitur à piscatoribus struuntur ipsi insidiæ, & aliquot illum capiendi modos recenset Gesnerus. Sic videlicet ex Rhadamanti lege, & ex talionis pœna, quæ & Decemviris & Mosi visa est æquissima, merito quisq; patitur, quod fecit aliis. Nec refert, etiã si non statim, sed lento gradu vindicta veniat. Nam ut pulcerr. Heliodor. ait in Aeth. lib.* I. οὐ παντάπασιν ἐκλέλοιπεν ἡμᾶς ἡδίκη, καθ' ἡσίοδον, ἀλλὰ μικρὸν μὲν ἄν τι καὶ παρίδοι ποτὲ, τῷ χρόνῳ τὴν ἄμυναν παρέλκουσα, τοῖς δὲ οὕτως ἀθέσμοις ὀξὺν ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμὸν: *Non omnino deseruit nos justitia, secundum Hesiodum: Sed quamvis interdum aliquantisper, connixerit in sceleribus hominum, in longum tempus ultionem protrahens, tamen in ejusmodi nefarios acrem injicit oculum. Lege Plutarch.* περὶ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένου: *Et in hac Centur. Embl.* LII. LXXIX. XCI, *& Similia.*

OMNI-

XVI.

OMNIBUS INFESTVS.

Appetit omne animal graßator dente Silurus,
Hunc avidè contra luxurioſa cohors.

XVII.

URANOSCOPOS *piscis est Græcis, (Latinum enim nomen non habet, unde & Plinius Græcum retinuit) qui iisdem* καλλιώνυμος *dicitur, ut ex Athenæo & Plinio liquet. Oppiano* ἡμεροσκόπης *dicitur. Ejus oculi supra caput siti recta in cœlum semper erecti sunt, unde & illi nomen, & Latinus interpres cœli speculatorem vertit. Hinc argutè Galenus ridet eos, qui existimant idcirco hominem erectum stare, ut cœlum prompte suspiciat. Nam illos hunc piscem nunquam vidisse ait, qui etiam invitus cœlum semper intueatur: hominem autem si contemplari illud velit, collum retorquere necesse sit. Riderit igitur Galenus Ciceronem & Ovidium, hunc q; sequutos Claudianum, Silium Boët. & Manilium. Rideret multo magis ipsum Platonem in Cratylo, cui* ἄνθρωπος *est ὁ ἀναθρῶν ὅπωπας: & Etymologum, qui deducit παρὰ τὸ ἄνω θρεῖν, quod debeat.*

erectos ad sidera tollere vultus.

Rideret denique B. Augustin. Ambros. Lactantium, & alios, & inprimis Lactant. qui toties idem inculcat, & lib. II. *de orig. err. velut in sublimi aliqua specula constitutus, Persianum illud proclamat:*

O curuæ in terras animæ, & cœlestium inanes!

Cœlum potius (inquit) intuemini: ad cujus spectaculum vos excitavit ille artifex verus Deus. Ille vobis sublimem vultum dedit: vos in terram curvamini: vos altas mentes, & ad patrem suum cum corporibus suis erectas, ad inferiora deprimitis: tanquam vos paniteat, non quadrupedes esse natos. Igitur tantum absit ut Galeni nos impietas moveat, (quam etiam accuratè refellit. p. m. avus meus in Comment. in II. *Tusc. Ciceronis) ut potius semper in corde nobis sit S. Pauli* III. *ad Coloss.* τὰ ἄνω φρονεῖτε. *Iungenda autem sunt cum hoc, Embl.* LXXII. *Cent.* I. *&* LIII. *Cent.* II. *& similia.*

AD

XVII.

AD SIDERA VULTUS.

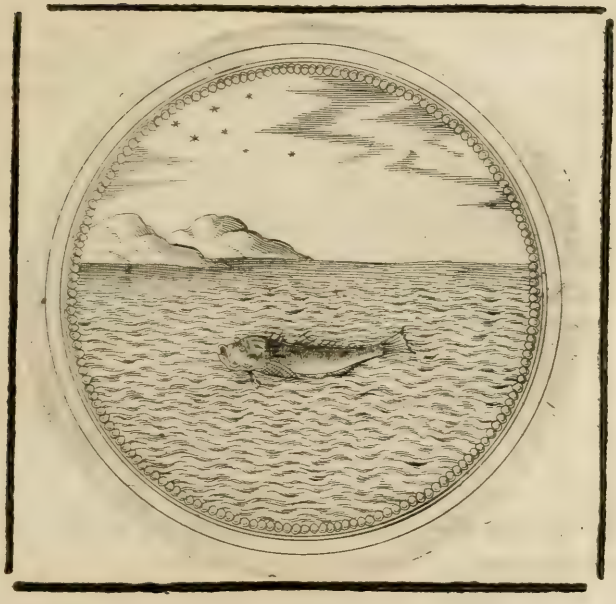

Sursum oculos, o Mens, vani oblivisscere mundi,
Te manet in cœlis non peritura domus.

XVIII.

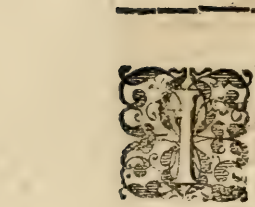

INTER *tot immensi maris admiranda non in postremis Miluus piscis censendus est, quem Græcorum* ἱέρακα, *& Oppiani* ἱρηκα *esse contendunt Hipp. Salvianus Tiphernas, & Gu. Rondeletius. Is cum linguam, palatum, & reliquas oris internas partes splendentes ac rubicundas habeat, tranquillis noctib. adeò relucet, ut ex ore ignem flammamq; evomere & eiaculari credi possit. Qua etiam de caussa à Plinio Lucerna dicitur, qui tamen à quibusdam in eo erroris arguitur, quod vibratæ ex ore illius linguæ igneæ hunc splendorem tribuat, cum tamen ejus palato adeo hæc affixa sit, ut nullo pacto possit eam exerere. Sane autem nescio, an non etiã Gr. Nax. in* ὑποθήκαις παρθένοις, *hunc piscem intellexerit, cum ait:*

Ἰχθὺς δ' ἴμπυρός ἐστι, καὶ οὐ πυρὶ δάμνατ' ἀπίστῳ
Ἔμπυρος, αἰθόμενος δὲ, μέσης διαλάμπεται ἅλμης:

Piscis vero est igneus, qui non domatur ab infido igne,
Igneus, ardens autem per medium mare refulget.

Verum ut inventor hujus symboli ad amorum fortè suorum difficultates respexit: ita nos rectius & honestius tribuere possumus viro, cujus, ut Horatii verbis utar,

Pudor, & Iustitiæ soror
Incorrupta fides, nudaque veritas,

quascunq; etiam iniquioris fortunæ tenebras, & adversitatum cæcos fluctus, adde etiam malignorum hominum fuscas calumnias, splendore integritatis suæ adeo discutit ac dispellit,

stellas exortus uti æthereus Sol,

ut Lucret. loquitur. Talis fuit in vita & morte divinus Socrates, lucidissimum virtutis & Constantiæ sidus, quod nec adversæ sortis tristia nubila obscurare, nec indignum tandem supplicium extinguere potuit, quin ad omnem posteritatem æternùm fulgeat. Talis nempe verè, secundum Aristot. ἀτυχῶν μεγαλόψυχος, *ut idem Horat. cecinit,*

Rebus angustis animosus atque Fortis apparet.

XVIII.

FULGET IN VNDIS.

Sic lux veri inter mendacia fusca refulget,
Piscis ut in media nocte Lucerna micat.

XIX.

QVOD *de Sciana Oppianus refert eam cum caput & oculos saltem occultarit, totam se latere putare: idem mugili tribuitur à Plinio, fortè ex Aristot. lib.* VIII. *hist. an. Pierius Cephalo hoc ascribit, quem & nos hic exhibemus depictum. Vt autem similes inter se sunt isti pisces, ita sæpè confunduntur. Ideoq; consulendus hîc erit Gesnerus de Piscibus. Similis est stultitia & avium quarundam, de quibus in Embl.* LIII. *Cent.* III. *& hyænæ inter quadrupedes, de qua lepidam narrat historiam Busbequius Ep.* I. *de Legat. Turcica. Est autem hæc imago illorum hominum, qui opinionis errore flagitia sua occulta esse putant, Deiq; justam animadversionem se effugere posse impiè arbitrantur. Frustra. Nam, ut habet Græcum Epigramma lib.* I. *αἰθολ.*

Ἄνθρωπες μὲν ἴσως λήσεις ἀτοπόν τι ποιήσας,
ἀλλ' ἥσεις δὲ θεὸς, οὐδὲ λογιζόμενος.

Improba facta homines possis clam forsan habere:
Verum animi ipsa Deo singula sensa patent.

Quo & Propertii illud pertinet:

Ah miser, etsi quis primo perjuria celat,
Sera tamen tacitis pœna venit pedibus.

Pulcerrimè igitur Isocrates dixit ad Demon: μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· οὐ γὰρ αὐτὸς ἄλλους λήσῃς, σαυτῷ γε συνειδήσεις: *Nunquam sperare debes, si quid turpe feceris, te latitaturum. Quamvis enim lateas alios, tute tamen tibi conscius eris. Etsi autem de Providentia in primis divina Sacri libri pleni, & exempla, quibus Deus sæpè mirabiliter sceleſtos ex latebris suis ad supplicium & pœnam protraxit, ignota sunt nemini, nihil tamen in hoc genere luculentius, nihil ad hoc symbolum illustrandum accommodatius modo mihi succurrit, quàm Psalmus Davidicus* CXXXIX: *quo Lectorem uno verbo remitto.*

XIX.

ME MALUS ABSTVLIT ERROR.

Ridiculum ô caput abscondis, credis q; latere,
Præcipitans toto corpore in insidias.

XX.

ΦΩΛΑΙΣ *piscis Hesychio & Varino dictus,* ἀπὸ τῆ φωλᾶν *nomen accepit, quod intra suum mucum, veluti pholeum quendam, id est, latibulum se contineat. quod ex Aristot.* IX. *hist.* XXXVII. *palem est. Pierius in hieroglyph. subdubitat, an non idē hic piscis sit cum Tinca Ausonii, sed caussam eum dubitationis non habere apparet, cum proculdubio diversi sint. Ceterùm idem Pierius lib.* XXX. *scribit, Aegyptios hominem, iis quæ sudore proprio comparavit fruentem, indicaturos, pholim (melius pholidem, ut notat Gesnerus) piscem pinxisse. Eam enim mucorem, quem ipsa emittat, ad altam crassitiem sibi obducere, ut tota viſco delibuta videatur, eoque pro nutrimento uti. Partis igitur bonis & facultatibus modestè nos uti hic piscis admonet. In quam rem sunt tot præcepta Horat. inprimis* I. *Sat.* I. II. *Sat.* III. II. *Ep.* II. *Hæc si quis respiciat, facilè discet, ad vitæ usum necessariū homini frugi & sorte sua contento nihil deesse posse. Quo pertinent Euripidis versus à Chrysippo philosopho toties usurpati, teste Gellio* VII. *Noct.* XVI. *quib. Cereris munus, & aquæ poculum mortalibus ait sufficere, quorumque nulla unquam sit saties: In ceteris autem epulis versari luxum, ut exemplis è Varrone petitis hoc Gellius illustrat. Certè enim, ut divinè Horatius cecinit* III. *Od.* XVI.

Benè est cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

Pulcrè etiam Chrysost. ὁ μὴ δεόμενος τῶν ἀλλοτρίων, ἀλλ' ἐν αὐταρκείᾳ νομίζων εἶναι, πάντων ἐστὶν εὐπορώτατος: *Non indigens alienis, sed sua sorte gaudens, omnium est ditissimus. Inscriptio est ex Lucret. vers. lib.* I.

Ipsa suis pollens opibus nihil indiga nostri.

IPSA

XX.

IPSA SUIS POLLENS OPIBVS.

Nobis noſtra ſatis: alienæ haud indiga curæ:
Et Superûm nectar negligo & ambroſiam.

XXI.

SCOMERI, *ut & alii pisces non pauci, temeritatis & stultitiæ suæ pœnas luunt captivi. Nam cum alios Scombros vident reti aut nassæ vimineæ inclusos, ad eos & ipsi ingredi cupiunt, ingressi, detinentur. Et dum nassa ad litus trahitur, multos in illa scombros hærentes, ac instar cunei impactos videas utrinq; aliis adhuc ingressum, aliis verò exitum molientibus. Quod illorum sane diversum desiderium elegantiss. carmine Oppianus describit, & similitudine à pueris sumpta illustrat, qui ignis abblandientem fulgorem magno suo cum malo attingere gestiunt. Quo referantur Bapt. Mantuani versus:*

Est facile incautos offendere: parvulus infans.
Innocuos rutilum digitos extendit in ignem,
Nec, nisi jam læsus, vires intelligit ignis.

Et eodem pertinet usurpatum à B. Hieronymo proverb. Prudens inflammam mitto manum. *Ad Symboli autem declarationem valde congrua est Socratis illa comparatio, qua dicebat, Iuvenes cœlibus similes esse piscibus, qui circum nassam alludunt, in eamque se penetrare gestiunt: contra, qui jam inclusi tenenter, exire, & pristinam libertatem recuperare nituntur. Vnde idem Socrates interrogatus,* τίνες μεταμέλονται τῶν ἀνθρώπων, *quinam homines pœnitentiam incurrerent: respondit juxta Stobæum,* οἱ γήμαντες, *Qui uxorem duxerunt. Sic qui hostili prælio nunquã interfuerunt, aspirant ad militiam. Nam ut est apud Pindar.* γλυκὺ δ' πόλεμος ἀπείροισιν, ἐμπείρων δέ τις ταρβεῖ προσίοντα νιν καρδία φρενῶς. *Dulce bellum inexpertis est, expertus quàpiam horret si accesserit, corde supra modum. Quod & Vegetius tangit de re militari Sed de hoc plura agi possunt in Adagio;* Dulce bellum inexpertis: *& in aliis.*

ANIMVS

XXI.

ANIMUS NON OMNIBUS IDEM.

Isti intrare volunt, at hi perrumpere nassam,
Multi & cum Scombris desipiunt pariter.

XXII.

ALMO *veteribus Græcis cum Oceano pariter ignotus, nominatur à Plinio, eumq; in Mosell. eleganter describit Ausonius. Pro diversitate anni vel nomen hoc retinet, vel amittit, ut Eberus, G. Agricola, & Peucerus annotarunt. Hunc pisces ob carnositatem hirudinibus valde obnoxium, atq; ab iis adeo vexari & privari sanguine tradunt, ut neq; in aquis, neq; in petris, neq; saltu, neq; fricationibus molestos hospites excutere unquam possit, donec tandem continuis cruciatibus fractus vel alicubi tabescens reperiatur, vel ad litora adnatans extinctus reperiatur. Sane etiam Aristot. docet, pisces à bestiolis quibusdam, quales sunt pulices & pediculi, frequenter exagitari, & de Oestro Xiphiam tandem etiam ad mortem adigente, exemplum supra vidimus. Non aliter improborum animi ultricib. furiis exagitantur, quo pertinent, quæcunq; apud Platonem, Ciceron. & utrumq; Senecam passim, Iuvenal, aliosque de Cõscientia morsib. differuntur: & vetus dictum:* συνείδησις πληγὴ τῷ ψυχῷ. *Nam ut Rhadamantus Luciani ait* κατάπλω: ὁπόσα ἄν τις ὑμῶν πονηρὰ ἐργάσηται ἐν τῷ βίῳ, ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ σίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς περιφέρει: *Quæcunque quis malè in vita perpetraverit, eorum singulorum obscura in anima stigmata circumfert. Graviter Cor. Tacitus de Tiberio* VI. *Ann. Si recludanter tyrannorum mentes, posse aspici laniatus & ictus: quando ut corpora verberibus, ita sævitia, libidine, malis consultis animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, nõ solitudines protegebant, quin tormenta pectoris suasque ipse pœnas fateretur. Nempe, secundum Plautum*: Nihil est miserius, quam animus hominis conscius.

HÆRET

XXII.

HÆRET UBIQUE.

Non adeo Salomonem exſugit turpis hirudo,
Conficit ac ſontes conſcia mens ſcelerum.

XXIII.

SALMONI *ad delicias nostras nato variæ à piscatoribus struuntur insidiæ, cum retibus majorib. tum machinis in fluminibus extructis. Est & hæc ejus capiendi ratio, cum alibi, tum præcipuè in Anglia. Salmonem viventem feminam funi alligant, inque flumen demittunt. Astat navicula aut ponticulo in aquis facto piscator, observans, si quos fortè alios sui generis alliciat hic proditor. Quod ubi fit, ille de longe adventantes prospiciens, funem paulatim ad se retrahit, sicque Salmones vel feminæ desiderio, vel pugnandi caussa insequentes incautos ex improviso obruit, stimulisq; ad id paratis conficit, aut in casses optatam prædam conjicit. Non absimile ferè Emblema Alciatus habet de anate allectatore, quod numero est L. ex quo & nostram inscriptionem desumpsimus. Sane autem istiusmodi insidiis omnis nostra vita plena est, ut longè difficilius sit amico non fidere nimium, quam hosti manifesto resistere. Quotusquisque enim, tum moribus sit improbissimis, amicitiæ tamen prætextu non & bonus videri vult, & alios reddere sibi quam similimos? Nam, ut Plautus dixit in Trinum.* Malus bonum malum esse vult, ut sit sui similis. *Convenit etiam hoc in mulierum impudicarum blanditias, de quibus dicetur alibi inferius. Convenit & in proditores & Sycophantas, qui suis versutiis & dolis incautos in discrimen adducunt, & non raro miserè pessundant: quibus voluptati etiam est, ubi contra sanguinem suum insidiantur, & in animas suas fraudem moliuntur, ut Salomon loquitur. Illorum igitur casses qui evitare volet, semper in animo Siracid. illud habeat; Ab inimicis tuis separare, & ac amicis tuis attende. Quo & Martialis illi decantatissimi versus pertinent:*

Si vitare voles acerba quædam, &c.

OFFI.

XXIII.

OFFICIOSA ALIIS, EXITIOSA SVIS.

Hostis apertè, astt clam falsus nos perdit amicus,
Nec quisquam est structis tutus ab insidiis.

XXIV.

VOD *ex Plin. proœm. in lib.* VII *infra Embl.* XLIII. *adduximus, non sævire pisces, nisi in diversum à se genus, id cum ex Aristot.* IX *hist.* I. *falsi convincitur, tum ex Polyb. loco, quem Embl.* LXXVI. *hac Cent. ascripsimus. Horapollo etiam ait, pisces non parcere suo generi. unde piscem rei abominandæ fuisse symbolum Aegyptiis, Cl. Alex.* V. στρωμ. *& Plutarch. lib. de Iside ostendunt & sacerdotes Aegyptios ejus esu & usu in sacrificiis abstinuisse, idem Plutarch. auctor est* VIII. *Symp. q.* VIII. *Lucium certè sui etiam generis minusculos & persequi & vorare, docet experientia: Et Scaliger in Exerc. ad Cardan. se integrum Luciolum in Lucii ventre vidisse affirmat. Icon hæc est hominum in alios homines, etiam sanguine aliisve necessitudinibus sibi junctos crudeliter sævientium cum tamen, ut est in Proverb.* Lupus non voret lupum. *Verissimè B. Ambrosius: Avaritiæ, inquit, potentiorum subjecti ubique inferiores sunt. Quo quisque infirmior, eo prædæ magis patet. Minor esca majoris est Rursus ipse major à validiore invaditur, & fit esca alterius prædator alieni. Nam, ut Ovid.* I. *Met. cecinit:*

Vivitur ex rapto: non hospes ad hospite tutus, &c.

At ne putent isti truces, quibus miseros conculcare & consumere jocus est. semper hoc ipsis impune fore. Nam, ut breviter, sed verè Seneca, Thyeste:

Omne sub regno graviore regnum est.

Consentit & alter Seneca gravissima mehercle sententia: Quod regnum est, cui non parata sit ruina, & proculcatio, & dominus, & carnifex? Nec magnis ista intervallis divisa: sed horæ momentum inter est inter solium & alienа genua.

PRO-

XXIV.

PROPRIIS NON PARCIT ALVMNIS.

Lucius in proprium ut sua viscera congerit aluum,
Sic ipsi sese conficiunt homines.

XXV.

IANVS *Dubravius, qui postea Olumicensis Episcopus in Moravia factus, Ioannem se nominavit, cujus & extat historia Bohemica, in libello suo de piscinis & piscibus lepidum mehercle duellum Lucii piscis & Ranæ palustris commemorat, cuius ipse & antecessor in Episcopatu suus, Stanislaus Turzonius, spectatores fuerint. Ranam in insidiis latitantem in Lucii fortè ad insidiarum locum deluti, ibique securè apricantis caput insiliisse, lateq; divaricatis pedibus frontem piscis circumplexam oculos potissimum eius invasisse: at illum molestum insessorem nulla vi, nec corporis rotatione, nec ad arundines attritu excutere valuisse, sed victum tandem & viribus exhaustum succubuisse. Seq; ranam q; unà in ima gurgitis demersisse. Exsiliisse paulo post ranam victricem miris modis tripudiantem, & tanquam opimis de hoste spoliis receptis in palatia sua se recepisse. Extractum vero continuo retibus & lucio devictum, utroq; lumine orbatum repertum fuisse, affirmasseq; tum piscatores, rem non novam hanc, sed se certaminibus eiusmodi assuetos sæpenumero lucios à ranis excæcatos piscari, quibus ad hunc modum amissis oculis piscium captura adempta sit. Sunt autem pulcerrimæ divini Oppiani de piscium ἀλληλοφονίᾳ sententiæ qua Deum illis, qui nec robore, nec armis præstant, eò maiorem animi promptitudinem inseviße canit, qua validissimos etiam hostes suos vincant ac superent. Et eleganter Plin. scripsit: Callent in hoc cuncta animalia, sciuntque non sua modo, verum & hostium adversa. norunt sua tela, norunt occasiones partesque dissidentium imbellis. Generaliter usurpari hoc poterit, cum ingenii solertiam corporis robori potiorem esse ostendere volumus.*

XXV.

ASTU NON VI.

Lucius imbelli miserè succumbere ranæ
Cogitur: en vires vincimus ingenio.

XXVI.

BARBO *pisci, quo nullus est frequentior alius in præterfluente Nicro nostro, nullum Græcum nomen est. Errat enim Raph. Volaterranus, qui τρίγλην, mullum, Barbum facit, cum ille marinus, hic aquæ dulcis alumnus sit. Sed & inter Latinos veteres solus Ausonius Barbum & nominat, & immortalitati consecrat in divina sua Mosella, iis versibus ex quibus & hoc Emblema, & inscriptionem ejus accepimus. Dicit autem ibi Ausonius, Barbum, quo grandior natu & magis longævus sit, eo meliorem esse. Quæ laus ceteris animantibus, ut etiam piscibus non æquè convenit. Vnde manet in hunc usque diem celebre:* Piscis nequam est, nisi recens. *Sic profecto ætas hominum etiam peior & declinans, melior est juvenilis incremento, & majori tum laude, tum honore digna. Solon quidem Atheniensis etiam lege vetuit, valdè juvenem magistratum gerere, vel consulere, etiamsi opt. à mente constitutus esse videretur, ut scribit Iuncus lib. de Senect. apud Stobæum. Lycurgus etiam, referente Iustino, max. honorum in sua Rep. senum esse voluit, quod & Cicero & Gellius laudant. Vnde proverb.* ἐκ σπάρτῃ μόνῃ λυσιτελεῖ γηράσκειν, In sola Sparta expedit senescere. *Nec cesserunt hac in parte Romani Lacedæmoniis. Gravissimè enim Callistratus in l. Semper D. de Iure immun. Semper, inquit, in civitate nostra senectus venerabilis fuit. Namq; majores nostri pænè eundem honorem senibus, quem magistratibus tribuebant. Et Gellii cap.* XV. *lib.* II. *prorsus huc convenit. Et noti sunt præterea Iuvenalis in hanc rem locus Sat.* XIII. *& versus Ovidii. Agamemnon quoq; apud Homer.* ιλ. γ. *non optat Aiacis similes decem, sed Nestoris: Quod & Cicero de Senect. tangit.*

NON

XXVI.

NON ILLAUDATA SENECTVS.

Ausonio vetus hic laudatur piscis? An ergo
Perpetuam hanc laudem cana senecta tenet?

XXVII.

χωνὴς ἀπὸ τῦ ἔχειν τὰς ναῦς, *unde etiam* ναυκράτης *Suidæ, à retinendis navibus, Latinis Remora dicitur. Non eundem vero piſciculum hac proprietate præditum veteres deſcripſiſſe, ex collatione Ariſtot. Oppiani & aliorum apparet. Oppian. enim* ι. ἁλιέυτ. *videtur muſtelam marinam, Auſonii lampetram intellexiſſe, ubi Pindari imitatione pulcram ſententiam ſubjicit:*

ἀεὶ γὰρ ἀπειρήτων νοὸς ἀνδρῶν.
Δύσμαχος, ἀδὲ θέλουσι καὶ ἀτρεκέως πιθέσθαι,

ſemper enim in expertorum mens virorum
Expugnata difficilis, neq; volunt etiam veris fidem adhibere.

Idem videtur Aelianus quoq; ſenſiſſe. Et muſtelam ſane ſeu lampetram noſtram eandem vim obtinere ipſe Rondeletius αὐτοψίᾳ *ſua evincit. Plinius limaci magnæ ſimilem facit, teſtimonio eorum, qui eam videre Caii Imp. quinqueremem inhibuiſſe, narratq; eandem pugna Actiaca Antonii properantis Prætoriam retinuiſſe. Quamvis vero Plutarch. & alii in perveſtiganda hujuſmodi arcani cauſſa laborēt, & Rondeletius ore hujꝰ piſciculi clavum aut gubernaculo puppis affixi id velit effici, nobis tamē ſūmi Scaligeri cādidiſs. placet judiciū, qui nō defugit hic ſalutare illud arcanum occultæ proprietatis, & ad manifeſtas deducere omnia qualitates, ſummæ impudentiæ eſſe cenſuit. Hinc noſtra* Παιγραφία CAUSA LATET. *Nam & Plin. ubi de adamante hircino ſanguine fracto, diſſerit: Nec quærenda, inquit, eſt in ulla parte naturæ ratio, ſed voluntas. Hoc igitur conſtet, ex Hippocratis præcepto:* μικρὸν μηδὲν παραφρονητέον, *cum etiam ſpreta omnib. maximas ſæpenumero mutationes afferant. Egregiè Pauſan. in Arcad.* ἔδωκε δὲ ἄρα ὁ θεὸς τοῖς μάλιστα ἀπερριμμένοις κρατεῖν τῶν ὑπερεχόντων τῇ δόξῃ, *At enim vilioribus plerunque rebus Deus indidit ut ea ſuperent, quæ max. erant inter homines æſtimationis.*

CA

XXVII.

CAUSA LATET.

Sistere currentem Remora alta per æquora navim
Fertur; sic vis est maxima in exiguis.

XXVIII.

ARPIO, *solius Benaci lacus in Italia alumnus, (ut vult Bellonius, cum Hipp. Salvianus etiam in lacu quodam prope Aluitum Campaniæ opidum reperiri eum tradat) videtur esse piscis ex truttarum genere, teretior itamen est corpore, pedem raro excedēs. Facit hujus mentionem Bembus in hist. Veneta, qui & ipse affirmat, tantum in Benaco illum pasci. Cum vero optimi sit nutrimenti, & propter raritatem magni pretii, lautioribus Italorum mensis plurimum expetitur, atq; ideo frixus & salitus, vel etiã aromatibus conspersus ad longinquiora loca deferri solet. Hunc auri sabulo vesci vulgo creditur, ut etiam de thymallis & aliis nonnullus piscibus traditur: & Io. Pallazius in symbolis Italicis scribit se experientia observasse, rem ita habere. Alludit eodem & Hier. Fracastorius in tersissimo Carmine, quod inscripsit,* Carpio. *Omnium autem optima erit hujus rei accommodatio ad animarum nostrarum præstantiss. pabulum, quod ex sacris litteris illæ petere possunt & debent. Quo pertinet insignis locus CL. Alexandr. στρωμ. α. sub init. Operamini, inquit Dominus, non cibum qui perit, sed qui manet in vitam æternam. Sumitur autem nutrimentum & per cibos & per verba &c. Sunt enim etiam animæ propria habentes nutrimenta, & aliæ quidem augentur per agnitionem & scientiam, aliæ vero per Græcam pascuntur philosophiam, cujus, quemadmodum nucum, non est quidvis esculentum. Præclara etiam sententia est* VIII. *Proverb.* λάβετε παιδειαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ γνῶσιν, ὑπὲρ χρυσίου, *Accipite disciplinam meam, & non argentum, doctrinam magis, quam aurum diligite, ut habet vetus versio.*

PRE-

XXVIII.

PRETIOSA PASCITVR ESCA.

Scilicet est quovis doctrina potentior auro,
Has ergo ingenii collige divitias.

XXIX.

NON *est usitatior, nec jucundior, ut pote omnis panè laboris & periculi expers, piscandi modus, quam, ut Martialis cecinit*, piscem tremula salientem ducere dextra: *eumq; dulciss. versibus graphicè descripsit Oppian. init* ἁλ. *ubi Antoninum Imp. hamo piscantem fingit, cui se pisces ultro ad capiendem objiciant. Hinc nata nobis Emblematis inscriptio ex* III. *Claudian. de laud. Stilic. ubi de leonibus loquitur, qui à Diana se capi gaudeant. Lud. Dolcis in suis Impresis Italico verbo communiter sic dictis, addit:* NON CAPIO, NI CAPIOR. *Quod ut ambiguum, vel de hamo, vel de pisciculo intelligere possis. Quo non ineptè, quamvis à magno argumento ad rem ludicram, Senecæ illud in Thyeste referas.*

Non poterit capi,
Nisi capere vellet. *Vt & Proverb.*

Inescare homines. *Nihil autum melius, ut puto, hæc explicare poterit, quam insignis ille Senecæ locus Ep.* VIII. *Clamo, vitate quæcunq; vulgo placent, quæ casus attribuit: ad omne fortuitum bonum suspicioſi pavidique subsistite. Et fera & piscis spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? Insidiæ sunt. Quisquis nostrûm tutam agere vitam volet, quantum plurimũ potest, ita viscata beneficia devitet, in quibus hoc quoque miserrimi fallimur, quod habere nos putamos. Habemur. Hinc Martialis illa:*

Munera magna quidem misit, sed misit in hamos,
Et piscatorem piscis amare potest? *Et:*
Qui potes insidias dona vocare tuas?

Sic Plato in Timæo, Cicer. teste, τὸ ἡδονὸν δέλεαρ κακῶν, *voluptatem escam malorum dixit, quod ea scilicet homines capiantur, ut hamo pisces, quod & Plaut. in Merc. vertit.*

VLTRO

XXIX.

ULTRO SE VOLVERE CAPI.

Dum capimus, capimur, si linquimus, haud capiemur,
Instructas vitat, qui sapit, insidias.

XXX.

ALIAM *etiam hamo piſcandi rationem, quam quæ linea vulgo fit, Bellonius in Obſervat, ſuis hodœporicis, ſane expeditam & uberem ediſſerit, qua uti ſoleant ad Orientem Boſphori & Propontidis accolæ. Verba ejus ſunt: Ducentos aut trecentos hamos longa quadam ſerie ex fune, quem encurbitæ ſuſtinent. pendentes diſponunt, quibus eſcam è carnibus aut piſcibus conſtantem affigunt: eum deinde funem noctu ad integrum vel dimidium milliare in mare deferunt, iſticque tota nocte relinquunt, ut piſces, qui cibum quærunt, quales ſunt muræna, ſquatina, caniculæ, raiæ, atq; alii ſimiles, hamis capti hæreant. Poſtridie mane, niſi tempeſtas impediat, hamos, quos è longinquo propter annexas ingentes cucurbitas ſtatim agnoſcunt, repetitum eunt, & prædam domum referunt. Compendioſam mehercle abſque ſumptu magno & labore conſtantem piſcationem, cujus periculum facere non fuerit difficile. Cum autem illi piſces ſpe prædæ ex cucurbitis in tectas illas hamorum inſidias incurrant, ac miſerè pereant, idem ferè hujus Embl. qui prioris poterit eſſe ſenſus & explicatio. Cucurbitæ illæ in ſpeciem magni quid polliceri videntur, ſed intus vacuæ ſunt, & in aquis noxia illa tela abſcondunt. Igitur, ut P. Syri ſententia habet:* Grave eſt malum omne quod ſub aſpectu latet. *Sic argutè neſcio quis apud auctorem Etymologici:* ὡς οὐκ οἶδ' ὅτις ἰχθὺς ὑπὸ τῆς δελέατος τῆς ἡδονῆς ἀπατηλιδθην, *Attractus fui à voluptatis eſca, ita ut neſciam, an ullus piſcis potuerit magis*

PRÆ-

XXX.

PRÆDÆ SPES VANA CAPIT.

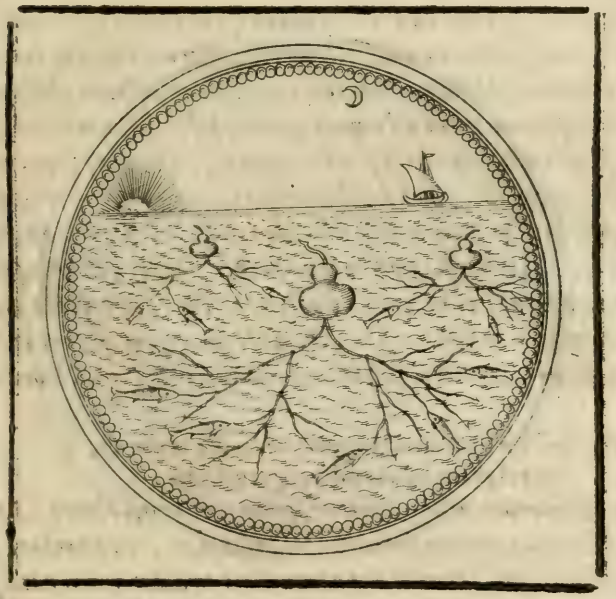

Piſciculos viden' ut pomposa cucurbita fallat?
Nil ſolidi illa tamen, ſed tegit inſidias.

XXXI.

P. Bellonius in iisdem Obſ. ſuis hanc ad Euxinum, Boſphorum & Propontidem piſcandi rationem, quæ obſcura nocte fieri ſoleat, inter alias commemorat. Binos viros cymbam occupantes, unum quidem hanc impellere, alterum vero & ipſam accenſam & fuſcinam tenentem obſervare dormientes piſces, datoq; rectori naviculæ ſigno, quo illam impellere debeat, ſi prædæ certus jam ſit, magno impetu tridentem in quieſcentis piſcis dorſum vibrare, eumq; captum ad ſe attrahere. Affirmat autem hunc piſcandi modum ad lumen cum fuſcina, cum ad polypos, loligines, magnas & paruas, tum ad omnis generis piſces ſquamis præditos max. eſſe accommodum. Dormire vero piſces non minus, quam terreſtria animalia, certum eſſe: nec deeſſe, qui eos ronchos ducentes exaudiverint. Id quod & Plinius tangit lib. X. c. ult quamvis Oppian. II. ἁλιευτ. piſces plerosque omnes, præter ſcarum, ſomnū neget capere, quo ſibi metuant à potentioribus. Profecto autem ad excitandam in hominibus vigilantiam, & vitandam omnem omnino ſecuritatem hoc Emblema conducit. Nam, ut Horat. canit:

Vt jugulent homines ſurgunt de nocte latrones,
Vt te ipſum ſerues non expergiſceris?

Nemo enim celerius opprimitur, quam qui nihil timet: Et frequentiſſimum initium calamitatis, ſecuritas, ut præclarè Vell. Paterculus dixit. Pertinent autem huc praclara enarratio ſententiæ Homericæ in progrymnaſm. Theonis Sophiſtæ;

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,

Dedecus eſt totam conſultum ſtertere noctem:

quam ipſe Iupiter protulit. unde & Theon omnibus ceteris in Homero γνώμας eam præfert, & exemplis illuſtrat ac confirmat.

STER-

XXVII.

STERTENTES. OPPRIMIT HOSTIS.

Vt capiat pisces, piscator nocte laborat,
Vt seipsum servet surgere nemo paret?

XXXII.

ICESIVS *apud Athenæ. lib.* VII. *ait, nomen Melanuri ideam quoque ipsius nobis proponere, ut ex cauda nigra nota statim internoscatur ab aliis piscibus. Eundem cum Plauti ophtalmia, & Plin. oculata piscem esse, Rondelet. vult, & oculatam vertit Th. Gaza. Meminit ejus Aristot. quoque Artemidor.* II. *Onirocrit. Oppian. & Ovid. in Halieut. Isidorus item & alii. Hujus autem rominatim esu & usu Pythagoram suos vehemēter prohibuisse apud Suid. & Diog. Laertium reperio, his verbis:* παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε, μήτε ἐρυθῖνον ἐσθίειν, μήτε μελάνουρον, *ut errasse videantur, qui ad sepiā referunt natum inde proverb.* Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. *Quod minus etiam rectè Mars. Ficinus, vel quisquis primus fuit, generaliter vertit, eosque secutus Erasmus retinuit:* Ne gustes ex iis quibus nigra est cauda, *ac si Pythagoras non speciatim Melanurum piscem nominasset. Quamvis sciam Pythagoricos aliàs omnino à piscibus abstinuisse, cujus rei causam reddit Athen lib.* VII. *& Plut. in Sympos. Idem Plut. in fin. lib.* περὶ παιδῶν ἀγ. *hoc etiam Symbolum explicat: non esse habendum commercium cum improbis, qui nigris ac infamibus sunt moribus. Quo sensu Antiphanes quoque à melanuro & mugile abstinendum esse suasit. Tryphon autem Grammaticus Græcus inter ænigmatum exempla hoc commemorans, in hunc modum interpretatur: Ne mendacem sermonem protuleris. Mendacium enim ad extremum nigrescit & obscuratur. Sed & Horat & Catullus, aliique homines malos, nigros vocant. Vitanda igitur est improborum societas, ne & alteri cuidam Proverb. quod ex Numenio & Eubulo Athænæus adfert, & tangit Suidas, locus sit:* ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, Comitatur perca melanurum. *Nam & hic piscis niger est, quod nomen ejus similiter indicat.*

XXXII.

GUSTARE NEFAS.

In vita quisquis niger eſt, hunc diſce cavere,
Nauſea Pythagoræ cui Melanurus erat.

XXXIII.

INTER *pisces ferè omnes unius Canthari castitas & odium promiscuæ Veneris Oppiani versibus in* αλ. *celebratur*:

Vxores sargi multas, & merulus ardens
Ducunt, at alii contenti conjunge sola,
Cantharus ætnæus, contemnens agmina lecti.

Idem etiam Phile in Iambis asserit. Oppianum imitatus Aelianus scribit, Cantharum pro una uxore decertare, non aliter, quam Menelaus olim cum Paride: quam quidem si semel sortitus sit non attingere illum aliam: neque ad fidem tuendam tabulis illis ei opus esse, nec dote: neque malæ tractationis pœnam timere, neque Solonẽ vereri. Et adjungit exclamationem dignã memoria Ω νόμοι γυναῖκες, καὶ πόλεις σεμναὶ, εἰς ἀκόλαστοι ἀνθρώποι οὐκ αἰδοῦνται μὴ πείθεσθαι: *O nobiles verò leges, & resp. graves, quibus libidinosi homines non parêre nihil verentur! Eant igitur nunc quibus adulteria commixtionesque nefandæ, ludibrium & jocus sunt, & piscis hujus memoria tandem se excrucient. Certè nimirum ut Seneca dixit in Agamemn.*

Nec regna socium ferre, nec tedæ sciunt.

Quin etiam inter quadrupedes Cameli & Elephantes, inter volucres columbæ. turtures, cornices, & ciconiæ, ut rerum naturalium scriptores tradunt, unius comparis consortium norunt, tum pes hymæneos detestantur. Qua de re in priorib. Centuriis quibusdam. Sed insigne est de Meleagro Oenei filio exemplum ιλ. 1. *qui cum in expugnatione patriæ neq; à civibus neq; à parentib. commoveri potuisset, tandem Cleopatræ uxoris precibus excitatus cives & urbem excidio eripuit. Ceterum de mutua & reciproca in matrimonio fide plura notatu dignissima collegit patris mihi loco reverendus, Philippus Camerarius, IC. in meditationibus suis historicis, & nos etiam alibi quædam attigimus.*

CON

XXXIII.

CONTENTUS CONIVGE SOLA.

Conjuge contentus laudatur Cantharus una,
Masculus & totum femina conjugium.

XXXIV.

ACARNANIS *piscis est marinus, pagri velerythrini forma, cum quibus etiam confundi eum plerumq; scribit Rondeletius. Ab Athenæo dicitur ἀκαρνάν, & commendatur à dulcedine. Acarne apud Plinium legitur in Catalogo piscium. Aristotel. autem acharnam scribit æstate laborare & extenuari,* VIII. *hist. an.* XIX. *Vnde nobilis quidam Italus in ludis equestribus Symbolum hoc ostentavit, quemadmodum refert in suis Impresis (utamur enim hac voce usu ferè facta latina) Scip. Bargaglius Senensis. Non autem dubito, quin inventor more gētis ad amoris sui ignes respexerit.* Est *enim, ut de Didone canit Virg.* mollis flamma medullas. *Et ut Delphis ille apud Theocritum ait Idyll.* II.

ἔρως δ' ἄρα καὶ Λιπαραίᾳ
Πολλάκις Ἀφαίστιο σέλας φλογερώτερον αἴθει.
amor enim vel Liparæo
Sæpè Vulcano flammam ardentiorem excitat.

Quo etiam pertinet pulcerrimum epigramma Græcum IV. αἰνιγ. *quod vertit Alciatus Embl.* CVII. *Et quæcunq; apud Poëtas passim de amoris ignibus leguntur. Quin & B. Augustinus etiam in sacris litteris non semel ignem pro amore usurpari observavit, ut Iob.* XXXI. *& Psalm.* LVII. *Caveat igitur sibi unusquisque ne dum amoris illecebras, veluti Solis sui radios excipit, aduratur ab iis, & sic non tantum corpore & facultatib. extenuetur, sed quod longè gravius est, in animæ quoque periculum, ac veluti Phædria Terentianus in exitium ruat voluntarium. Argutè sane & lepidè, atque ad hoc Emblema non impertinenter de Thrasilli amoribus L. Apulejus* VIII. *Metam. ait, Quidni? Cum flamma sævi amoris, parva quidem primo, vapore delectet, sed fomēto consuetudinis exæstuans, immodicis ardoribus totos combuat homines. Simile autem huic est Embl.* XV. *Cent.* III.

VIO-

XXXIV.

VIOLENTO ABSUMITVR ÆSTV.

Exradii possint quid Solis, & æstus amoris,
Exorrent piscem, torret at hic homines.

XXXV.

POMPILVS *piscis est pelagius, & circa naves frequens, quas, & comitari eum, & in portum tuto deducere tradunt Oppian. Athen. Aelianus, Ovid. & Plinius. De experientia autem ipsa atteſtatur Gu. Rondeletius. Hinc &* κάλλιχθυς *&* ἱερὸς ἰχθὺς *dicitur, tanquam ſervator navigantium, ut apud Euſtathium & Varinum in* Ἰρὸς *legimus : Quod ubi minus ſecurè naves agi in pelago animadvertat, prænatatione ſua tutũ iter demonſtret, ut P. Bellonius tradit. Hinc & Neptuno, & incolis Samothraciæ ſacratus eſt. Quod ſi nautæ huic ſuo duci magnam habent gratiam, & eum ſanctè venerantur: & quam gratiam referent memores diſcipuli fidis ſuis magiſtris, qui Vlyſſis exemplo illorum aures adverſum noxios Sirenum cantus obſtruentes præter horrendos ſcopulos Scyllæ & Charybdis eos ad virtutis & ſapientiæ portum ſalvos perducunt? Iuvenalis quidem in hanc rem divinum votum eſt Sat.* VII. *& accurata Ariſtot. diſputatio* IX. *Eth.* I. *Graviſ. etiam Artemidorus* II. *Oniro-crit.* LXXIV. *dixit :* Γονεῖς καὶ διδάσκαλοι. καὶ γὰρ ὅτοι ὅμοιοι εἰσὶ θεοῖς. οἱ μὲν, εἰσάγοντες εἰς τὸ ζῆν. οἱ δὲ, ὅπως χρὴ τῷ ζῆν χρῆσθαι διδάσκοντες : *Parentes & præceptores : Et hi namq; ſunt diis ſimiles. Alteri ſcilicet in vitam inducentes : alteri vero, quomodo vita inſtituenda ſit, docentes. Non minus rectè uſurpari etiam hoc Embl. poterit ab iis, qui inter varios hujus mundi caſus, tanquã in Oceano quodam jactati, omnem ſpem ſuam in Deo collocant, eoque duce & comite ex omnibus periculis emergunt. Igitur ſecundum Syneſium in Epiſt.* Θεὸς ἡγείσθω παντὸς ἔργου καὶ λόγου: *Deus cujusvis & dicti & facti auſpex eſto. Quem ſic alloquitur Boetius lib.* III. *metr.* IX.

Tu requies tranquilla piis, te cernere finis,
Principium, vector, dux, ſemita, terminus idem.

Inſcriptio Symb. eſt ex Ovid. I. *de amore.*

XXXV.

ME DUCE NAVIS EAT.

Pompilus hic navim tuto propè littora ducit;
Vnus sed mihi sit duxque comesque Deus.

XXXVI.

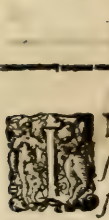

INSIGNIS *fides & mirè ingenioſa calliditas Scaros piſces celebrat. Scarus enim, tene Plinio, incluſus naſſæ nō fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit, ſed averſus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque ita retrorſum erumpit. Quem luctatum ejus ſi fortè alius ſcarus extrinſecus viderit, apprehenſa mordicus cauda adjuvat nixus erumpentis. Quæ ad verbum ex Plinio exſcripſit Iſidorus. Rem porrò ipſam Aelianus quoque, Oppianus, Plutarch. Ovid. in fragm. halieut. & Io. Tzetzes, ſatis ſuperque confirmant: Et propterea apud Athenæum* λάβραξ ὁ πάντων ἰχθύων σοφώτατος *dicitur. Nam profectò admiranda hæc illius cum ad ſe, tum ad ſocios liberandos ſolertia eſt, & fides non minori laude digna, quam vel Theſei & Pirithoi, vel Damonis & Pythiæ, vel Oreſtis & Pyladis, vel quorumcunque aliorum, quos ſinceræ amicitiæ cultus immortalitati inſeruit. Præclarè autem Val. Max. lib.* IV. *cap.* VII. *diſſerit: Sinceræ fidei amicos præcipuè in adverſis rebus cognoſci: in quibus quidquid præſtetur, totum à conſtanti bene volentia proficiſcatur. Et quæ ibi ſequuntur plura, lectu utiliſſima. Quibus omnino conveniunt & illa Oreſtis Euripidei:*

τὸὺς φίλους
Ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν.
amicos in malis
Prodeſſe amicis convenit.

Ubi & ratio ſubnectitur eadem, quam Valer. Max. exprimit. Neruosè Seneca in Agamemn.

Poſcunt fidem ſecunda, at adverſa exigunt.

Igitur non malè, ut puto, hæc noſtra inſcriptio ſymbolo huic convenit, quæ eſt ex Lucani verſ. lib. VIII. *de bello civil.*

Adverſis non deeſſe decet, ſed læta ſecutos
Nulla fides unquam, miſeros elegit amicos.

ADVER-

XXXVI.

ADVERSIS NON DEESSE DECET.

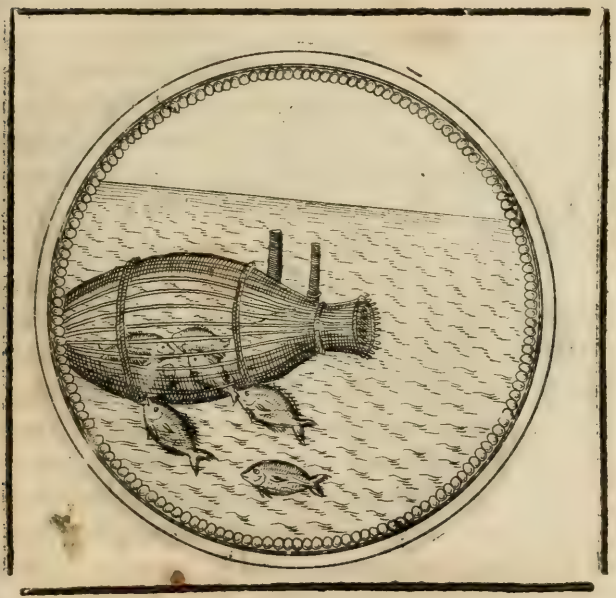

Ecce scari socios prendant ut vimine clausos,
Scilicet est vera hoc symbolum amicitiæ.

XXXVII.

SARGORVM *mirum erga capras amorem, & quæ sit ejus occasione illorum captura, cum* Oppian. *admodum poëticè describit, tum rem ipsam* Aelian. *quoq;* Phile in lamb. *& Plinius confirmant. Aeliani locum, ut eum Gellius vertit, ascribam: Sargi capras vehemētiss. amant. namq; cum caprarum prope litus pascentium, unius aut alterius umbra in litore apparuerit, protinus gaudio exilientes, summo studio adnatant, ac saltu non admodum ad saltandū idonei, capras contingere affectant, sensum caprini odoris percipiunt, etiamsi sub fluctibus natent, itaque voluptate gestientes ad eas accedere student. Quod autem tanta amoris insania in capras existunt, ex iis idcirco capiuntur, quæ tantopere desiderant. Nam piscator caprinam pellem extractam cum cornibus, induens, insidias parat, sole à tergo relicto, atq; farinam caprino jure madefactam in eam maris partem spargit, ubi habitare solent sargi, qui tanquam philtro quodam odoris allecti accedunt, farina vescuntur, pellis assimilatæ capræ conspectu permulcentur, ex his autem piscator multos hamo robusto capit. &c. Miranda mehercle hujus piscis cum à natura ad amorem quadrupedis & terrestis animalis inclinatio, tum ex eodem noxia stultitia. Sed eo Emblemate meretricius amor rectè exprimitur, quod est Alciati* LXXV. *ubi elegantiss. Epigrammate rem depingit. Apud Athenæum, nisi fallor, Nico Attica meretrix, Αἴξ, Capra cognominatur, quod Thallum adolescentem, qui in Atticam mel & caricas empturus advenerat, abligurivisset. Et plane jucundum est de capra & hædo Senis Plautini somnium in Mercat. act.* II. *sc.* I. *Satyri quidem capripedes finguntur esse monstra libidinosiss. De quibus præter alios videatur Plinius & Pausanias.*

FAL-

XXXVII.

FALLACIS FRUCTVS AMORIS.

Vt stolidus capitur specie deceptus amati
Sargus, sic capitur quisquis amore furit.

XXXVIII.

SCITE *Aristot.* IX. *hist. an. cap.* XXXVII. Ἔστι δὲ καὶ ἐν τοῖς θαλαττίοις ζῴοις πολλὰ τεχνικὰ θεωρῆσαι πρὸς τὰς ἑκάστων βίας, *sed in marinis quoq; animantib. permulta intelliguntur non sine solerti ingenio efficiri ratione vitæ commodioris. Subjicitque statim & primo loco Ranæ piscatricis exemplum, quam in cœno absconditam gemina ante oculos dependentia fila exerere, & creberr. commovere scribit, quæ occurrentes pisciculi prehendant, at ipsa post subducens fila occultis quibusdam viis, in latas maxillas suas acceptos ingerat. Ex quo Aristot. loco & Aelianus hanc historiam, & Plin. quoq; ac Plutarch. transcripserunt, & meminit etiam Cicero* II. *de N. D. Sed Oppian.* II. ἀλ. *admodum poëticè hanc ipsius fraudulentam solertiam depingit, eamque similitudinibus pulcerrimis suo more illustrat. Ad quarum priorem quidem de aviculis, tritico & ante & intra portam à captante dispersò illectis & captis, locus Dionis Sophistæ pertinet* ἐν τῷ περὶ ἀπιστίας· πρὰς νήπιας ἀπρότερον θηρεύομεν, πρὶν αὖ φάγωσι παρ' ἡμῶν, *Anates haud prius capimus, quam à nobis objecta edant. Id quod ad falsos amicos, qui benevolentiæ simulatione homines in nassam illectos pessundant, accommodat, quod & nostrum hoc symbolum exprimit. Nam, ut præclarè Livius dicit, fraus fidem in paruis sibi præstruit, ut cum operæ pretium sit, cum magna mercede fallat. Et verè Senecainit. Declamat: Magis nocent insidiæ, quæ latent. Convenit etiam hoc symbolum ex inscriptionis indicatione in homines industrios, qui suo labore & solertia victum & res necessarias sibi acquirunt ac comparant.* Dii *enim, ut est in Proverb.* facientes adjuvant, *quia non cessantibus & ignavis, sed industriis, & pro virili sua laborantibus solent esse auxilio.*

XXXVIII.

INDUSTRIA PROPRIA NVTRIT.

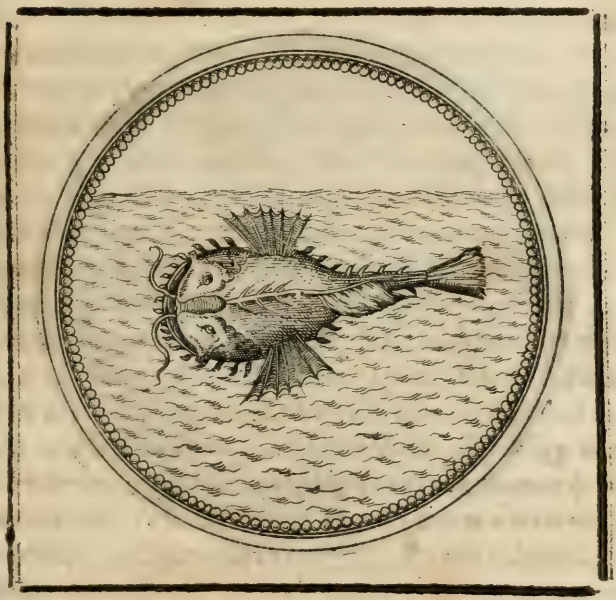

Fallax rimosas piscatrix rana paludes:
Obsidet, incautos piscículosq; capit.

XXXIX.

RAIA *à Græcis* βάτος *&* βάτις, *proſexus differentia, ut ex Ariſtot. poteſt colligi, dicitur. Ex eo ſcilicet, quod caudam & dorſum recurvis aculeis, agreſtis rubi inſtar, quem Græci* βάτον *appellant, armatum habeat. Marinus piſcis eſt, & ad magnitudinem non contemnendam excreſcit. Aelianus quidem non majores Argolico clipeo in India non procul à litore gigni prodidit. Sed longè maximas eſſe in mari Gothico Olaus M. obſervavit. Variæ autem ſunt Rajæ ſpecies, & non raro illa cum Rana piſcatrice confunditur, cum toto genere tamen inter ſe differant: etſi piſciculos capiendi eadem ferè utrique ſit ratio & calliditas. Cæterum Iul. Cæſar Scaliger de Subtil. ad Cardanum ſcribit: Solam Rajam inter omnes piſces in mari Gothico, ubi Rocca dicatur, (Gesnerus eam Germanis & Flandris nominari dicit,* Rooch) *obſervatam eſſe, inſignem pietate, naufragorum cadavera à graſſatoribus piſcibus tueri. Quod fortaſſis ab Olao M. accepit, qui commemorat, hominem naufragum in mari natantem à canibus ſive caniculis, marinis piſcibus tanto cum numero & impetu impeti, ut non tantum crebris morſibus, ſed pondere etiam in profundum eum demergant, ac devorent. Vbi vero Raja caniculis illis ſupervenerit, tum eam ut injuriarum vindicem, magno conatu (cum quidem naturalibus aculeorum armis inſtructa ſit) graſſatores abigere, hominemq; ut enatet, adjuvare pro virib. Tamdiu etiam illum ſapè tueri, donec ſpiritu penitus intercluſo poſt dies aliquot, dum mare naturaliter ſe purgat, ſurſum feratur. Vnde hominem, qui afflictis calamitate opem ferat, eosq; tueatur contra improborum injurias, quinque in extinctos pius ſit, Rajæ ſymbolo ſignificabimus.*

MISE

XXXIX.

MISERIS SUCCURRERE PROMPTA.

Sum pietatis amans, hominis nam Raja cadaver
Non patior pelagi monstra vorare fera.

Torpe-

XL.

TORPEDO *piscis, Græcis* Νάρκη, *qua vi polleat ejus nomen exprimit. Suo enim contactu pisces in stuporē & ἀναισθησίαν conjectos, capit & devorat, quamvis tarda ipsa, velocissimos, ut scribit Aristot. Nec in suū tantum genus hæc illi potentia, sed etiam in hominem. Namlicet illa non tangatur, stuporem tamen manibus piscatoris impingit, per lineam aut setam ascendens ac subiens. Tradunt hæc præter Aristot. & Oppianum, Theophrast. Galenus, Averrhoes, Alex. Aphrodis. Plinius, & alii. & de hoc etiam pisce extat tersiss. Epigramma Claudiani* XIV. *Et Plato ejus meminit in Menone:* ἡ νάρκη τὴν πλησιάζοντα ναρκᾶν πειεῖ. *Diphilus autem Laodiceus in lib. de Nicandri Theriacis non totum piscem scribit torpore inducere, sed partem ejus tantum. Sed ut ut ista se habeant, certè ad munerum illicitam & clandestinam acceptationem, quæ nō quidem corpus, sed quod pejus est, animum ipsum obstupefaciunt, rectè transferri posse videntur. Illorum sane quanta vis sit, expressit Euripides, cum etiam Deos muneribus duci scribit:* πείδειν δῶρα καὶ τοὺς θεοὺς. *Cui & Ovidius astipulatur. Et pulcrè Seneca Thyest.*

moventes cuncta divitias,

dixit. Apuleius etiam IX. *Met. ait, pecuniæ difficultates omnes esse pervias, auroq; adamantinas perfringi fores. Referenda huc est Horat. Ode* XVI. *lib.* III.

Inclusam Danaën turris aënea &c.

Philippus quidem Maced. Rex, ut Cic. meminit ad Att. omnia castella expugnari dicebat, in quæ modo asellus onustus auro posset ascendere. Non mirum. Nam Pythia ei consulenti responderat:

ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου, καὶ πάντα νιχήσεις;

Ex argento hastis pugna, sic omnia vinces.

Verum τῆς ναρκήσεως *in Torpedinæ pisce caussam pulcrè enucleat Theophylactus Simocat.* ἀπορ. Φυσικ. δ. *ex quo loco hoc Embl. quis in contagia malo & perniciosa usurpare noon ineptè posset.*

XL.

MUNERA SIC ANIMVM.

Anne manus torpent tibi cum clam munera sumis?
Non sentis? certe mens animusque stupent.

XLI.

PASTINACÆ, *quam τρυγόνα Græci vocant, radius sive aculeus adeo venenatus est, ut tam piscatores, quam pisces lethaliter vulneret, quibus etiam eo ictus intra paucas horas, nisi remedia adhibeantur, occumbendum est. Ea de re post Arist. Athen. Aelian. Nicand. Plin. inter veteres vel in primis Oppian. legendus est, cujus pulcerr. de Pastinaca versiculo Had. Iunius Embl.* VIII. *latinè reddidit. Clam autem in mari delitescit. adeo ut stabilis ac quieta videri possit. accedentes igitur incautius pisces, radio, quem in media parte oblongæ caudæ infixum, quo vult, dirigere potest, miro astu & nocendi libidine ex occulto figit & enecat. In piscatorem quidem quod radium etiam ejaculetur, inde Proverb. natum esse quidam existimant:* Piscator ictus sapiet. *Tales sunt homines pestiferi, qui cum virus suis palam in bonos effundere nequeant, latent in insidiis tamdiu, & calumniis sibi occultè ad nocendum viam sternunt, donec eos vel otio suo, vel aliena fraude securiores factos, tandem ex aperto aggrediantur, & omnibus fortunis exuant. Nam, ut verè Achill. Tatius lib.* VI *ait:* ἔστι μὲν ἡ διαβολὴ μαχαίρας ὀξυτέρα, πυρὸς σφοδροτέρα, *Calumnia est gladio acutior, igne ardentior. Sic Dionysius Syracusarum tyrannus, cum ob facinora ferri amplius non posset, ocio se & inertiæ, ad eximendam tyrannidis suspicionem suis, dedidit, donec eam denuo consecutus, longè crudelius, quam antea exercuit, ut de eo Plutarch. refert. Sed & arbores pastinacæ radius enecat, Aeliano & Plinio testibus, Ex quo est Hadr. Iunii Embl. doctissimum, in delatores itidem contortum. Busbequius in Itinerar. suis, pastinacam sævo aculeo metuendam à suis comitibus captam fuisse narrat, quodum ipsos appetebat, se ipsam transfixerit. Quod & Scorpioni consuetum esse sæpè vidimus.*

QVIE-

XLI.

QUIESCENS LÆDIT.

Sæva venenatæ cautus fuge spicula linguæ,
Plus ea quam ferro vulnera facta dolent.

XLII.

RADII *Pastinacæ tam exquisita virulentia est, ut etiam à corpore reliquo piscis avulsus, tamen noceat, & ejus contactu herbæ, arbores, & saxa exarescant, quod proximo etiam symb. attigimus. Hoc igitur Telegonum Vlyssis filium à Circe donatum, eoq; hastili suo præfixo, patrem, sed insciente interfeciſſe canit Oppian. & meminit Parthenius ἐρωτικῶν. Quæ etiam de re B. Ambros. v. Hexae. c. x. Quid, inquit, loquar turturis (pastinacam intelligit) aculeum, & hoc mortuæ? Sicut enim viperæ os si quis calcaverit recens, nocere perhibetur, & immedicabile vulnus serpere: ita etiam turtur aculeo suo mortua amplius, quam viva periculi afferre memoratur. Hæc quamvis ita sint, reliquum tamen pastinacæ corpus salubre nutrimentum præbere, & jucundi cibi esse constat, adeò ut etiam Galenus inter boni succi alimenta referat, cum caro eius mollis sit, & facilis concoctionis. Convenit in illos, qui nocendi facultate & viribus instructi, iidem tamen juvare etiam & benè de Rep. mereri possunt. Quo Plauti illud referri queat in Bacch.* Nemo frugi esse potest homo, nisi qui & benè & malè facere norit. *Et Adag.* Qui nocere potest, & idem prodesse. *Sed rectius convenit in illos, qui vitiorem malitiaque aculeis resectis & abjectis, salutare in Rep. alimentum in posterũ honestis & laudabilibus virtutis actionibus esse annituntur. Nam ut Senecapulcrè dixit:*

Sera nunquam est ad bonos mores via.

Sic Phædo ex lupanari, Socratis; Polemon ex Bacchi Schola, Xenocratis beneficio in Academiam perducti philosophi facti sunt. Sic Gelonem ex Plutarch. scimus & Hieronem & Pisistratum, cum malis artibus tyrannidem occupassent, moderatos tamen postea & reip. salutares fuisse principes.

HAC

XLII.

HAC NOCEO, HAC NVTRIO.

Noxia tela quidem mea sunt innoxia cuncta
Sed reliqua, & sanum dat caro nostra cibum.

XLIII.

MVRÆNAM, *quæ adeo Romanis in deliciis fuit, ut ex Macrob. Cicer. Plin. Columella, & aliis constat, rectè, ni fallor, exhibet Hipp. Salvianus in pulcerr. suo opere Histor. aquatil. & an eadem illa sit cum lampetra nostra, & Auson. Mustella, multa affert aliis non animadversa Ios. Scaliger in Auson. Lect. Eius capitale odium cum polypo, præter Aelian. & alios Oppian. elegantiss. describit* II. ἀλ. *Posse nimirum Polypum nullis artibus, nullis viribus, murænæ evitare insultus, sed cogi quamvis invitum ad necessarium prælium devenire, & frustra quidem miserum suis cirris & flagellis, velut spiris ac vinculis, murænā implicare. Nam & sua lubricitate illam elabi, & denuo adorientem hostem, brachia illi abscindere & discerpere, ac ita tandem devictum conficere. Sic videlicet ratione etiam carentibus implacabile quiddam natura ingenuit, ut Aelian. queritur. Sed cur ita? cum ubiq; fere terrarum, ut est in versu Timonis Phliasii apud Cl. Alexandr. & Euseb. lib. ult. præparat. Evangel.*

φοιτᾷ δὲ βροτολοιγὸς ἔρις κενεὸν λελακυῖα,

Rixa hominum pestis stridore vagatur inani.

Et murænæ quidem in polypum, in murænam locusta, in diversum nempe à se genus piscium, odia sua exercent: at in se ipsos & genus proprium, & viscera sua, sæviunt homines. Verissima igitur est Iuvenalis querela: Sat. XV.

Sed jam serpentum major concordia, &c.

Et eodem pertinet Plinii hic locus: Cetera animantia in suo genere probè degunt: congregari videmus, & stare contra dissimilia. Leonum feritas inter se non dimicat: Serpentum morsus non petit serpentes: nec maris quidem belluæ ac pisces, nisi in diversa genera sæviunt. At hercule homini plurima ex homine sunt mala. Iunge cum hoc, quod est in III. *Cent.* LXXVIII.

BELLI

XXXIX.

BELLI DISCRIMINA VBIQVE.

Nusquam tuta fides; sunt undique tristia bella:
In terris, cœlo, maximo & Oceano.

MVRÆNA

XLIV.

MVRÆNA *de polypi victoria facta ferocior, & dentium firmitati confidens, provocatæ vicissim à carabo seu locusta, non cunctatur, sed audacter descendit ad prælium quod ibidem eleganter describunt Oppian. & Aelianus. Vt autem ab initio superbè contẽnit hostem, ita temerè etiam cum illo congreditur, frustra suis dentibus locustæ aculeatum dorsum & partes duriores complectens. Nam hujus siliceis forcipibus & robustis aculeis, in quæ cæco furore ipsa incurrit, transfixa tandem, stultitia miserè occumbit. Sic videlicet, ut præclarè Livius ait, sæpè contemptus hostis truentem certamen edidit, & inclyti populi regesque perlevi momento victi sunt. Quo magis præceptũ illud in omnium animis esse debet: Nihil in bello oportere contemni, nec sine caussa dici, Matrem timidi flere non solere, ut Aem. Probus in Thrasyb. scribit. Poterat Muræna in suo domicilio tuto consistere, & spernere Locustæ provocantis minas: sed nimia fiducia protracta in proprium volens ruit exitium. Vnde rectiss. idem Livius, Temeritatem præterquam quod stultam sit, infelicem etiam esse, pronunciat. Et pulcrè Polyb.* προπέτειά γε μὴν καὶ θρασύτης καὶ θυμὸς ἄλογος, ἔπι δὲ κενοδοξία καὶ τύφος, ἐχέφρωσι μὲν τοῖς ἐχθροῖς, ἐπισφαλέστατοι δὲ τοῖς φίλοις. πρὸς γὰρ πᾶσαν ἐπιβολὴν, ἐνέδραν, ἀπάτην ἕτοιμος ὄγε τοιοῦτος: *Celeritas & audacia & impetus præter rationem, & vanitas & typhus, hostibus quidem per cõmoda, noxia vero maximè amicis. Nam ad omnes insidias, fraudes atque astus obnoxius est talis. Potest etiam hoc Embl. significari Martis* τὸ ἀλλοπρόσαλλον, *qui se ab alio ad alium confert, & modo harum modo illarum est partium. Homer. ιλ. σ.*

Ξυνὸς ἐνυάλιος, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα,
Communis Mars, inque vicem perimit perimentum.

Et eod. lib. νίκη δ' ἐπαμείβεται ἀνδρας,
Nunc his, nunc illis contingit vincere.

FACTI

XLIV.

FACTI FORTASSE PIGEBIT.

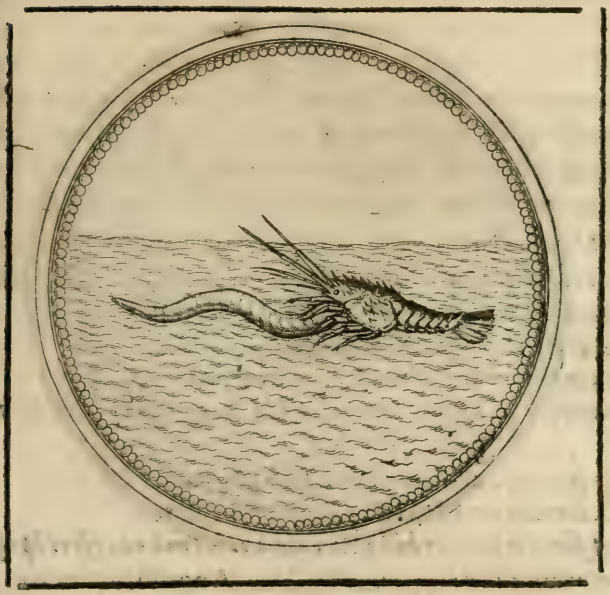

Non semper nimium promptis audacia felix,
Sæpius at miserum dixit in exitium.

XLV.

ANGVILLAS *vel max. turbatis & limosis aquis capi prater Aristotelem, Athenæus quoq; & Cl. Alex. tra dunt, & docet experientia. Basilius M.* IX: *Hexaëm.* τὰ δὲ ἐγχέλεις ἢ δὲ ἄλλως ὁρῶμεν, ἢ ἐν τῇς ἰλύος σωιζομένας. *E quo loco & Athen. indicatione rectè Dav. Hoeschelius, doctiss. vir, amicus noster Etymologum corrigit, apud quem* ἐγχελὺς παρὰ τὸ ἔχεσθαι ἐν τῇ ὕλῃ, *legitur, pro* ἐν τῇ ἰλύι. *Symbolum autem hoc vel ex Aesopi apologo, vel ex Aristophanis Equitib. remi turbulentos cives, qui ex Reip. motu diteſcere, & sapè, ut Tacit loquitur, privata vulnera reip. malis operire ſtatuunt, detor quentis, desumpsit Alciatus, cujus elegantiſs. in divites pub. mal Epigramma legitur Embl.* LXXXVIII. *Ad illos pertinet Ciceron. i Orat. in Catilin.* II. *dictum: Honores quos quieta reg. desperan turbata conſequi ſe posse arbitrantur. Nam, ut apud Plutarch Calliſthenes ait:*

ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ ὁ πάγκακος ἔλαχε τιμῆς,
In ſeditione honore afficitur etiam peſſimus.

Cui ſimile eſt & illud, quod à Suida, Diogeniano, & Plut refer tur:

ἐν δὲ διχοστασίῃ κ' Ανδροκλείδης πολεμαρχεῖ:
Seditione orta dux eſt etiam Androclides.

Et ſunt ſimilia proverbia alia, quæ itidem huc referri poſſunt Sed inprimis illud: ἐγχελεις θηρᾶσθαι, Anguillas captare. *Iun gantur q; cum hoc Embl.* XV. *Cent.* II. *& Embl.* LXX. *hac* IV. *Cen Sed illam quidem* διχοστασίην *Philippo Maced. Regi, magnitud nis & potentiæ occaſionem & cauſſam extitiſſe, ajebat Calliſthe nes: Qui, ut Iuſtinus inquit, veluti è ſpecula quadam libertati o mnium* (civitatum Græciæ puta) *inſidiatus, dum contentione civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victos parite victores q; ſubire regiam ſervitutem coegit.*

TVR

XLV.

TURBATO FLUMINE CAPTA.

Turbato anguillæ capiuntur flumine. sic res
Turbare in patri seditiosus amat.

XLVI.

ASELLI *piscis species est, qui Germanis* Stockfisch *dicitur, à trunco videlicet, cui aridus & indura tus tundendus imponitur. Riget enim tanta aridi tate, ut nisi præmaceratus aqua, & insigniter con tusus, coqui nequeat. Alius piscis est Salpa licet & is, sed recens ferulæ ictibus præmolliatur, ut ex Plin. discimus. Erasmus à r ipsa fustuarium piscem hunc appellavit: sed à trunco potius eun sic nominari, notavit Georg. Fabricius. Congruit in homines stu pidos, insulsos & bardos, quos frustra obsequio aut rectis præce ptis emendes, sed plagis verbiribus adigere necesse habeas, ut fa ciant officium. Quo etiam Adag. pertinet*: Phryx plagis emen datur. *Quod falsè Cicero adducit pro L. Flacco in testes Asiaticos Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia. Vtrum igitu nostrum, aut vestrum est hoc Proverb.* Phrygem plagis fieri so lere meliorem. *Quod & apud Suidam similiter extat*:

Φρὺξ ὰνὴρ πλυγεὶς ἀμείνων καὶ διακονέστερος:

Verberatus Phryx melior & obsequens erit magis.

Servos sane naturâ etiam quosdam esse, Aristoteles in polit. di sputat, & quidam ingenio adeo sunt duro, ut nisi severè coerceã tur, frugi esse nequeant. Sed & hic tamen modus tenendus est Nam & M. Varro servos quoque verbis potius, quam verberi bus castigari putat oportere. Et rescripto D. Antonini nimi dominorum asperitas in servos adeò punitur, ut cogantur eo bonis conditionib. vendere. Expedit enim, ut Iustinianus Imp ait in Instit. Reip. ne sua re quis malè utatur. Sed modica castiga tio servorum legibus permittitur, ut & propinquorum, tit. C. d emendat. seru. & propinqu.

XLVI.

NON NISI CONTVSVS.

Durus asellus amat fustes, & verbera. numquid
Sic piger attrahitur verbere ad officium?

XLVII.

EPIAM *piscem insectantibus se ad capturam piscatoribus atramento, quod pro sanguine ipsi est, effuso ipsum mare offuscare, atq; ita oculis illorum subtractam per incerta itinera elabi ac effugere, ex Aristot. Oppian. Aelian. & Plin. discimus, qui etiam ex Anaxilao tradit, atramenti illius tantam vim esse, ut in lucerna additum, summotis aliis luminibus efficiat, ut cuncti astantes videantur esse Aethiopes. Meminerunt etiam sepiæ Nicand. in Theriacis, Phile in Iamb. Plutarch. & Horapollo in hierogl. Et similia nostris sunt apud Nazianz. Orat. ad Cl. Episcopos, & Carm. I. vers. CCCCC. Sepia autem omnium elegantiß. versus sunt Ovid. in fragm. hal. Ex quo inscriptio etiam est hujus Embl. Aegyptii Sacerdotes, hominem qui magna polliceretur, sed fœdè spem de se conceptam falleret, hac figura demonstrarunt, ut paulo aliter quam Horapollo annotavit Pierius. Vafri enim & tecti hominis, & simulatione artificiosa cunctos fallentis signum fuisse sepiam, Sebast. Erizius in expositione antiquorum numorum Italica affirmat, ubi numisma, sub Neronis Cæs. nomine valdè, ut ait, vetus describit, in quo pisces, vulpis, sepia, pelagii cuncti, & fluviatilis gammarus inciſi fuerint, quæ cuncta in Neronis infamiam fuisse ita composita existimat. Nostrum quidem hoc etiam in Sophistam torqueri possit, secundum Platonem, δυσθήρατον ζῶον, quem dum veritatis reti comprehendere niteris, ille effusa fumorum atra fuligine subito evanescit. Horat. etiam I. Sat. IV. per nigræ loliginis (est hæc è sepiarum genere) succum, livorem mentis intellexit, uti vetus ejus Comment. innuit. Ipsum deniq; Aristot. Picus Mirandul. sepiæ comparat, fortè quod de animæ immortalitate animi sui sensum obscurius proposuisse illi visus fuisset. Quod nos in medio relinquimus.*

HAC

XLVII.

HAC ELUDIT RETIA FRAVDE.

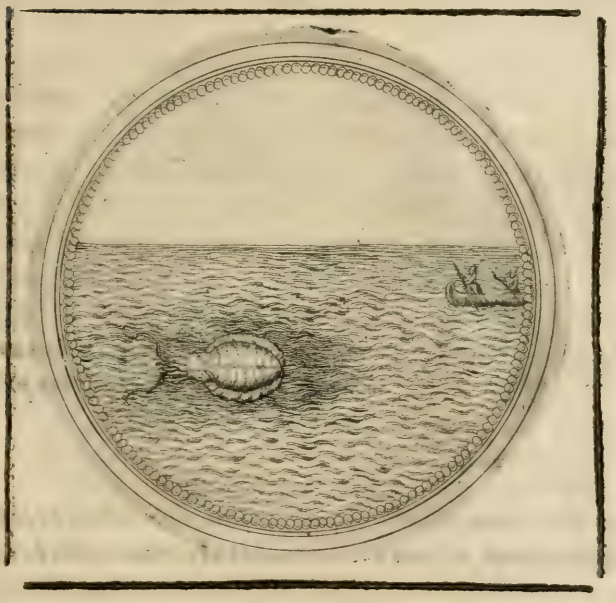

Hic niger est piscis, fallitque cruore sequentes,
Nempe etiam mendax fallit ubique niger.

XLVIII.

INTER *marinas testudinas, de quibus cum veteres, tum recentiores, quædam miræ sunt magnitudinis. Et Indicæ quidem, Taprobanicæ max. ut Plin. Aelian. & ex Plin. Solinus scribunt, tantæ, ut singularum superficies habitabiles tasas integant. Rondeletius in mari Gallico captam fuisse anno* M. D. XX. *tam magnam refert, ut funibus tractæ homines tres supra dorsum stantes veheret. Tradunt autem de marina testudine Aristot. Oppian. & Plinius, illam fervente sole, circa meridiem maximè, liberius se radiis ejus in summitate maris exponere, donec sui oblita, cortice interim testaceo Solis calore exiccato, amplius in ima maris se immergere nequeat. Hoc igitur pacto voluptate liberè spirandi deceptam, frustraq; se supernè volventem gurgitem desiderantem, in piscatores hoc observantes incidere, illisq; prædæ fieri. Simili modo ex Varrone Macrobius asserit, murænas solaribus radiis siccatas & torrefactas amplius se curvare non posse, nec in aquam immergere, atque ita in summo fluitantes opportunam præbere venantibus capturam. Sic Martialis in Xeniis:*

Quæ natat in Siculo grandis muræna profundo,
Non valet exustam mergere sole cutim.

Contra illos locum habebit, qui cæca voluptatis libidine capti, ei adeò se exponunt, ut non animadvertant paratam sibi perniciē, donec ab ea pænè consumpti fuerint, ita ut omnium direptioni, adde etiam ludibrio, pateant. Sit itaq; cunctis perpetuo in mente gravissima illa Masonii apud Gell. lib. XVI. *cap.* I. *nota sententia: & illud etiam, quod Phornutus refert, ut vulgo jactatum.*

Μὴ τὰ μαλακὰ μώιο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς,
Ne quære mollia, ne dura feras.

XLVIII.

EMTA DOLORE VOLVPTAS.

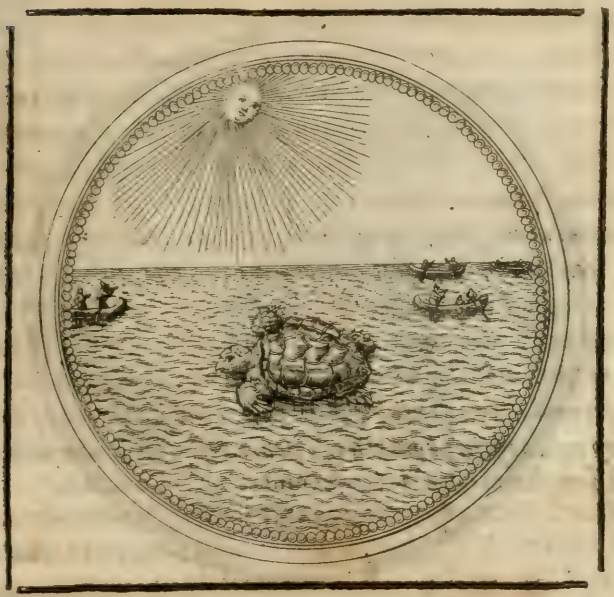

Nemo voluptatum facile hamis se explicat, ustam
Vt testudo nequit mergere sole cutim.

XLIX.

NAVTILVS, *ut de eo Ariſt. Athen. Oppian. Plin. alii q. memoriæ prodiderunt, in mari veluti remigans & velificans, ut verbis utar doctiſſ. Scaligeri, adeo ſcitè, miro naturæ luſu, concham ſuam regere novit, ut mari tranquilliore pedes duos extra illam tanquam rudentes extendat, intra quos tenuis membrana velut velum panditur vento aſpirante, ſubtervero alii duo aquam contingentes gubernaculis ſimiles & domum & navem & piſcem deducunt: Sic ut ad hanc ſimilitudinem naves primum exædificatas & conformatas Oppian exiſtimet. Quod ſi mali quid alicundæ immineat, tum rudentes omnes, vela, gubernacula contrahens, impletus q. multa aqua in fundum maris tuto ſe demergit. Et hanc Nautili navigationem elegantiſſ. epigrammate Callimachus quoque deſcripſit. Icon autem hic piſcis eſt hominis ad utramq. fortunam rectè compoſiti. Sapiens enim, ut præclarè Apulejus ait, nec in ſecundis rebus effertur, nec contrahitur in adverſis. Sed rectos oculos tenet, ut Seneca loquitur, nihil ex vultu mutat, ſive illi dura, ſive ſecunda oſtendantur. Quin imo dura prævidet, & declinat. Ergo unicuiq. in promptu eſſe debet Terentii admonitio:*

Quamobrem omnes cum ſecundæ res ſunt, maxumè
Meditari ſecum oportet, quo pacto adverſam ærumnam ferãt.

Nam ut pulcerr. B. Baſilius ſcripſit: Ὅτος γὰρ ἐστιν ὁ νοήμων κυβερνήτης, ὁ ἐξοχασμενος τῆς ὑποκειμενης Φύσεως, μεταχειριζόμενος τὰ συμπίπτοντα, καὶ ὁμοίως ἀεὶ αὐτὸς ἑαυτῷ διαμενων, μήτε ἐπαιρόμενος ἐν ταῖς εὐθυμίαις, μήτε καταπίπτων ἐν ταῖς συμφοραῖς: *Nam ille demum prudens eſt gubernator, qui naturæ ſcopum, quo tendat, ſibi proponens, ea quæ accidunt, moderatur, ſibiq. ſemper ſimilis, neq. proſperis extollitur, neque adverſis corruit.*

TVTVS

XLIX.

TUTUS PER SUMMA, PER IMA.

Nautilus ut placidum & sævum mare sustinet æquè,
Sic itidem fortis sorte in utraque animus.

L.

ECHINI *marini tempestatem ingruentem vi naturæ præsentientes, lapillis in tergum conjectis se operiunt, & arenam saburrant, ne fluctibus obortis ob levitatem evertantur aut allidantur ad litora, sed ut hac veluti anchora nixi, inconcussi consistant. Quod quidem nautæ animadvertentes, statim pluribus anchoris naves infrænare & ipsi solent. Id cum alii (inter quos præcipui sunt Aelian. Oppian. Plut. & Plin.) constanter affirmant: tum Basilius M. & B. Ambros. uterque in Hexaem. eleganter adducunt & explicant. Quæ autem possit esse accuratior prudentiæ adumbratio? Hæc enim, Seneca paucis omnia complectente, præsentia ordinat, futura providet, præterita recordatur. Quo etiam pertinet Panætii aurea sententia, quam ex* II. *ejus de Officiis A. Gellius recitat. Argutè Pindarus:*

Σοφοὶ δὲ μέλλοντα τριταῖον ἄνεμον ἔμαθον:

Sapientes futurum perendie ventum noverunt.

Nam, ut præclarè Aristot. in Eth. disputat: Φρονίμους οἰόμεθα εἶναι, οἱ τὰ αὑτοῖς ἀγαθὰ, καὶ τὰ τοῖς ἀνθρώποις δυάνται θεωρεῖν: *Prudentes censemus, qui ea, quæ sibi, quæque aliis conducent, possunt dispicere. Cui & Platonis illud planè par est:* Φρόνιμόν γε φήσομεν ὁποχρῶντα ξύμβουλον καὶ αὐτὸν αὑτῷ καὶ τῇ πόλει: *Prudentem dicemus, sibi & Reip. consulere potentem ac validum. Vnde Achilles apud Hom. ιλ. α. Agamemnonis accusans imprudentiam, cum is Briseidem abduxisset, ait:*

Οὐδέτι οἱδὲ νοῆσαι ἅμα πρόσσω καὶ ὀπίσσω:

Nec potest prospicere simul præterita ac futura:

ubi omnino videndus est Eustathius Commentator. Pertinent huc Proverb. Sapiens divinat: *& similia.*

TVMI-

L.

TUMIDIS NON MERGIMVR VNDIS.

Disce meo exemplo casus prænosse futuros;
Prævisa ante minus namque pericla nocent.

LI.

CANCRORUM *genus, inquit Arist. IV. hist. an* LI. *multiplex est, nec facilè enumerandum. Conveniunt autem in hoc omnes, quod universis sit pars dura & testacea foris pro cute, mollis & carnea intus, supina corporis planiora & tabellata magis, quibus & ova deponunt, quando pariunt. De his etiam Plin. lib. IX. cap. XXXI. Omnia ejus generis hieme læduntur, autumno & vere pinguescunt, ac plenilunio magis, quia nocte sidus tepido fulgore mitificat. P. Bellonius scribit, eos plena luna uberiores, silente flaccidos fieri. Quod ex Ciceron. I. de divinat. habet, qui generaliter ait, ostreis & conchyliis omnibus contingere, ut cum luna crescant pariter, pariterque decrescant. Sed & Lucilii illud apud Gel. lib. XX. c. VII. notum est:* Luna alit ostrea, & implet echinos. *Sed hoc quidem symbolum, quamvis quidam ad suos potissimum amores applicuerunt, indicantes se ad vultum feminæ adamatæ vel crescere, vel decrescere, rectius tamen, & ἠθικωτέρως nos ad Principum & magnatum erga suos ministros gratiam, vel contra neglectum ac contemptum referre poterimus. Quin & ad litteratos, doctos & ingeniosos viros accommodare, quorum vigor & incrementum, sicuti e contra miseriæ & squalor ferè in manu sunt potentum, secundum usitatiss. versiculum:*

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.

In quam rem sane est memorabilis Plutarchi in Orat. II. de fortuna & virtute Alexandri sententia; ita latinè reddita: Ut enim frugum copiam bona temperies & tenuitas aëris gignit, ita artium & bonorum ingeniorum incrementa, benignitas, honor & humanitas regis efficit; & contra principum invidia, sordes aut studium contendendi omnia ista extinguit & perdit.

AD

LI.

AD MOTUM LUNÆ.

Crescentè adcresco luna, decresco minuta,
Aulæ num melius pingitur effigies?

LII.

REM *totam huius sive Symboli sive Emblematis & narrat & explicat omnium pulcerr. B. Basilius in Hexaem. prout hunc eius locum selegit Simon Logotheta, eumque latinè vertit Simon à Maillé. Archip. Turon: Velim itaque, ô homo, dolosorum ac maleficorum exemplum fugias, in imbecilli etiam animalculo fraudis plurimum dolique animadvertens. Cuiusmodi istud est: Cancer summo carnis ostreorum desiderio tenetur: sed propter testæ ambitum, difficilis illi est huius præda. Teneram enim eius carnem firmiss. natura munimento circumvallavit, quo fit, ut ὀστρακόδερμα, testam habere siliceam dicantur. Atque ubi duæ illæ conchæ cavæ adamussim inter se commissæ ostreum circumplexæ fuerint vanas atque inutiles cancro denticulatæ forcipes sint necesse est. Quid igitur facit? Cum deprehendit eam in serenis ventoque carentibus locis cum voluptate apricantẽ, atque ad Solis radios suas pandentem conchas, tum calculo clam interjecto commissuram impedit, atque virium suarum imbecillitatem ille hoc artificio adjuvare dignoscitur. Hæc illa est animalium, quæ & ratione & voce carens, malitia. Talis est qui fratrem dolo aggreditur, quique proximi angustias observat, atque alienis calamitatibus insolentius exultat. Eodem ferè modo B. Ambros. & ipse in Hexaem. Veteratoriam autem hanc cancri calliditatem latè describunt Oppian. Plutarch. Plinius. Volunt quidam, dum ostrea piscticulis capiendis aperta testa inhiant, sic illorum dolum à cancro confundi: Vnde etiam originem huius Symb. desumpsit Iul. Cæs. Capaccius. Sed verè ne ista sic se habeant, Rondeletius disputet. Symbolica certe sunt, atque ideo huc pertinet veteris Poëtæ apud Ciceron. illud.* Qui alteri exitium parat, eum scire oportet, sibi paratam pestem, ut participet, parem. *Adagium item:* Captantes capimur: *& similia.*

DECI-

LII.

DECIPIENS CAPITUR.

O benè factum, aliis qui fata inimica parabat,
Se magis astutum repperit artificem.

LIII.

FACIBVS *nocturno tempore accensis & pisces elici, & inprimis paguros, astacos, & cancros, expenitiß. etiam cavernis extrahi, capiq; cum Oppianus, tum Olaus item M. inter recentiores, scribunt: nec fallit experientia. Plato quidem in Sophist: hoc* τῆς θηρευτικῆς τέχνης μυσήριον *vocat* θήραν πυρευτικὴν: *Quam prolixè admodum describit Q. Smyrn. lib.* VII. *ubi Neoptolemum in Trojanos pugnantem cum piscatorib. noctu ad hunc modum piscantibus comparat. Simile autem nonnulla ex parte huic est Embl.* LXXIII. *infra, docetq; nihil tam esse abditum, quod non veritatis lux in conspectũ proferat:* quæ, *ut Seneca ait in Troad.* nunquam latet. *Nam, ut Pindar. inquit* X. *Olymp.* ὅτ' ἐξελέγχων μόιρα ἀλαθείαν ἐτήτυμον χρόνος, τὸ δὴ σαφανὲς ἰὼν πόρσω κατέφασεν: *Et solum tempus quod veritatem certam prodit, quodq; latebat in obscuro, progrediens enarravit. Cui congruit Matth.* X. *illud:* οὐδὲν ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται: *Nihil opertum, quod non revelabitur, nihil occultum, quod non scietur. Potest etiam huius Embl. hic usus esse, ut quemadmodum luminis fulgore deteguntur in tenebris pisces & paguri: ita quoq; veritatis splendore detegi & dispelli omnia fusca mendacia. Vtrumq; certè præclara Polybii* γνώμη *complectitur, quæ legitur in eius libri* XIII. *Epitome, sed quia prolixior est, hîc inseri non potuit. Pulcrè Menander:*

Ερχεται τ' ἀλήθης εἰς φῶς ἐνίοτ' οὐ ζητούμενον:
Venit veritas in lucem, interdum non quæsita.

Et idem Menander:

Αλήθεια θεῶν ὁμόπολις, μόνη θεοῖς συνδιαιτωμένη:
Veritas cœli civis est, & sola fruitur convictu Deorum.

SECRE-

LIII.

SECRETA RE-VELAT.

Elicit obſcuris cancros lux clara cavernis,
Falſa etiam vero ſic veniente vides.

LIV.

VETERES *hieroglyphicorum auctores, cum rei alicujus irritum eventum & spem frustratam exprimere voluerunt, cancrum sive gammarum potius nostrum fluviatilem, retrogradientē, sæpius, quam rectà prorepentem, pingere solebant, ut apud Pierium Val. legere licet: Et notus est versus Proverbialis Aristophan. in Pace, quam vis de Cancro:*

Οὔποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν,

Ambulet ut cancer rectà haud efficeris unquam.

Hujus quidem picturæ inventor fuit Rever. & Nobiliss. vir ex antiquiss. Francanica equestri familia, Laurentius Truchsesius, Canonicus VVirtzburgensis, bonarum litterarum amantissimus. Est autem vetus hæc & communis de Mundi perversitate querela, de qua insignis Horatii locus III. *Carm.* VI.

Ætas parentum pejor avis, tulit &c.

Cui convenienter etiam Seneca: Hoc, inquit, majores nostri questi sunt, hoc nos querimur, hoc posteri nostri querentur, eversos esse mores, regnare nequitiam, in deterius res humanas & in omne nefas labi. Similiter Euripides in Hipp.

Φεῦ τῆς βροτείας τοῖ προβήσεται φρενός;
Τί τέρμα τόλμης καὶ θράσους ἕξει;
εἰ γὰρ κατ' ἀνδρὸς βίοτος ἐξογκώσεται,
Ὁ δ' ὕστερος τὸ πρόσθεν εἰς ὑπερβολὰς
Πανοῦργος ἔσται, θεοῖσι προσβαλεῖν χθονὶ
Ἄλλην δεήσει γαῖαν, ἣ χωρήσεται
Τοὺς μὴ δικαίους καὶ πανοῦς πεφυκότας.

Hei; quo progredietur humana mens?
Quis finis temeritatis & audaciæ erit?
Si enim uniuscujusque viri vita superbè propagetur,
Et posterior priore longè
Deterior sit, Deos adjicere terræ
Oportebit aliam terram, quæ capiat
Eos qui sunt injusti & mali.

LIV.

ORBIS ITER.

Mirariſ cancri dorſo conſurgere mundum?
Deſine: ſic hodie vertitur orbis iter.

LV.

CAMMARI *sive Gammari nostrates caudati, quos Cardanum cum Cancris confundentem Scaliger acriter castigat, & prorsum & retrorsum promoventur. Illud, collecta leniter & sublata parum, citoque impulsu rursum correcta cauda: hoc, contracta ea celeriter, & retrorsum collecta. Sic uti volunt, se movent, & imminenti atq; urgenti se subtrahunt incommodo. Dionysius Lebeus Batillius, Regius Mediomatricum Præses, acri cum invectiva in Sophistā hæc dirigit, (quamvis non gammarū, sed cancrū ab Hercule debellatum exhibeat depictum) qui quidem adeo lubricus ac versatilis esse solet, ut cum jam te constrinxisse fugitivum putas,*

Effugiat tamen hæc sceleratus vincula Protheus.

Vnde & Plato Sophistam describit ποικίλον εἶναι θηρίον, καὶ (τὸ λεγόμενον) οὐ τῇ ἑνέρᾳ ληπτέον: *multiplicem esse belluam, & (ut est in prouerbio) non una manu apprehendendam. Scipio verò Bargaglius in Italicis libris de Impressis, ut vocant, nos docet, rectè etiam eos uti hoc symbolo, qui dum in virtutis curriculo, atq; bonarum artium studiis retrogredi existimantur, tanto in illis sæpè promoventur celerius, atq; ad illustrem Honoris metam tandem pertingunt; Tribuitque hanc Inventionem Ludovico Ludovici Bononiensi Comiti, cum dicto:* RETROCEDENS ACCEDIT. *Nos in adjecto disticho magis ἠθικῶς eos, qui sibi jam ad propositum felicitatis gradum pervenisse videntur, monuimus, ut caveant, ne res ipsorum subito retro sublapsæ ferantur. Nam ut P.*

Fortunam citius reperias, quam retineas.

Igitur juxta vetus monostichon:

ὅτ' εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ μέγα φρόνει:

Minus insolesce, quo magis beatus es.

SIMVL

LV.

SIMUL ANTE RETROQVE.

Ne tibi confidas nimium, ne cepta ferantur
Mox tua, retrogradus cancer ut ire solet.

LVI.

ANCELLVS *hic vulgo Bernhardus eremita dicitur, quod solus in aliena domo diversetur. Eum accuratè describit Arist.* IV. *hist. an.* IV. *Scaliger vacuarum testarum inquilinum vocat. Cogi. n. in alienis ædibus habitare, quia cauda crustis careat. Conchas igitur, quas ad litus vacuas invenit, turbinum puta, buccinarum & purpurarum, ingreditur, teneriores sui partes illis abscondens. Factus grandior, capaciores usq; conchas quærit, & incolit, nec unquam nisi ob jam dictam causam eas deserit. Quo Emblemate an non vita hæc nostra egregiè exprimitur? Nam præclarè Cato Major apud Cicer. de Senect. dixit: Ex vita ista discedo, tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo. Commorandi enim natura diversorium nobis, non habitandi dedit, Et pulcrè Clem. Alexandr.* IV. στρωμ. *disserit, quod libenter relinquere debeamus tabernaculum hoc mundanũ, & ad cæleste potius transire. Quæ igitur insanit est, tã operosè & splendidè ædificando thesauros profundere? cum verissima sit Horatii sententia:*

Multo ille tutius vitam exigit
Quicunque parvit primus in ædibus,
Nullum timens, nulli timendus
Pelle sub exigua quiescit.

Perpendant igitur illi, qui ac si æternùm in hoc mundo victuri essent, ita domos sibi & palatia extruunt, & ista Hor. II. *Sat.* II.

Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quenquam statuit: nos expulit ille,
Illum aut nequities, aut fabri inscitia Iuris.
Postremum expellet certè vivacior heres.

Vsurpari etiam potest hoc symbolum ab iis, qui avitis sedibus vel ob egestatem, vel alias causas necessario relictis, in peregrino solo stationem tamen Dei beneficio tutam & commodam alicubi nanciscuntur, unde etiam non facilè, nisi & hujus in melius cõmutandæ occasione recedant.

SEMEL

LV.

NOBIS SUNT TEMPORA NOTA.

Ni via tuta maris, navem ne credito ventis,
Provida ut exemplo te monet Alcyone.

LVI.

MERGVS, *inquit Isidorus, ab assiduitate mergendi nomen accepit. Sæpe autem in profundum dimisso capite aurarum signa sub fluctibus colligit, & prævidens æquoris tempestatem, cum clamore ad littora tendit. Quod Plinius quoq; confirmat, & huius fabulam exponit Ovid.* XI. *Metamorph. quã tali versu concludit,*

Æquor amat, nomenq; manet, quia mergitur illi.

Græcis, ut sentit Gesnerus, ex Gaza & Scaligero, putatur esse αἰθυῖα *à colore, quamvis Wottonus aliter sentiat. Hoc symbolũ inprimis convenit illis, qui rebus difficilibus & asperis agitati, nunquam animum despondent, sed forti animo ac cõstanti semper sese sustentant, & tandem etiam eluctantur. Talis fuit Vlysses, de quo Horatius* I. *Ep.* II. *canit, quod fuerit:*

adversus rerum immersabilis undis.

Sed inter alia multa præclara dicta locum aliquem etiam habere potest Boethii carmen lib. I. *metro.* IV. *expositum.*

Quisquis composito serenus ævo
Fatum sub pedibus regit superbum,
Fortunamq́; tuens utramque rectus,
Invictum potuit tenere vultum,
Non illum rabies, minæque ponti
Versum funditus excitantis æstum,
Nec ruptis quoties vagus caminus
Torquet fumificos Vesevus ignes,
Aut celsas soliti ferire turres
Ardentis via fulminis movebit.

Voluit autem hoc symbolo Cæsar de Aquino Comes Maturani declarare, familiam ipsius fere me submersam & extinctam, per eum rursum invicto animo avitam gloriam & celebritatem recuperasse. De cuius magnanimi viri fortissimis factis plena sunt historiæ Neapolitanæ à diversis editæ.

MER-

LVI.

MERSUS UT E-MERGAM.

Non raro mediis vir fortis mergitur undis
Adversa fortis, nec tamen obruitur.

LVII.

DE Cornicum maritali amore, castitate simul & concordia, multa apud scriptores rerum Naturalium habentur, & Aristoteles ac Plinius perhibent, cornicum fœminas solas incubare, mares vero his cibum suppeditare & incubantes pascere. Ac secundum Plinium sola cornix pullos volantes aliquandiu alit. In nuptiis quoq; (referente Horapolline) Græci ob harum avium concordiam duas cornices appingi curarũt, acclamantes ἔγκορὶ κορὶ, cum cornicem κορὶ, appellarent, prius verbum ignorantes. Romani similiter per ciconiam & cornicem in suis nummis concordiam repræsentabant, ut apparet in Faustinæ posterioris nummo, ubi ad cornicem ascriptũ est: CONCORDIA. Iucundiss. autem sunt Phocylidis versiculi:

Στέργε τὴν ἄλοχον. τί γὰρ ἡδύτερον καὶ ἄρειον
ἢ ὅταν ἀνδρὶ γυνὴ φρονέῃ φίλα γήραϊ ἄχρι,
Καὶ πόσις ᾗ ἀλόχῳ, μήδ' ἐμπέσῃ ἄνδιχα νεῖκος;

Tuam ama conjugem. Quid enim suavius & præstantius,
Quam si viro consentit caro uxor usque ad senectam,
Et maritus suæ uxori, neque inter eos incidit contentio?

Ac D. Augustin. lib. 1. de civitate DEI cap XXI. recte ait, Quæ harmonia Musicis dicitur in cantu, eam esse in civitate concordiam, arctissimum atq; optimum vinculum in Rep. incolumitatis, eamq; sine justicia (quæ hic per Sceptrum innuitur) nullo pacto esse posse. Sed tam concordiæ encomia, quam discordiæ vituperationes à pluribus autoribus abunde sunt expositæ. Volui autem hoc symbolum eo libentius apponere, quod tres corniculæ nostræ familiæ antiquæ sint insignia, quibus jam ultra trecentos annos nunquam interrupta serie, DEI benignitate, utimur. De quibus parentis nostri, p.m. Epigramma græcolatinum Rhetoricis ipsius & aliis libris præfixum legi poterit. Dictum verò picturæ ascriptum desumsimus ex II. Ecloga Calpurnii. Este pares & ob hoc concordes vivite &c.

CON-

LVII.

CONCORDES VIVITE.

Iunctæ pudicitiæ si sit concordia, sancto
Conjugio haud quicquam dignius orbis habet.

LVIII.

PICARVM, *quæ græcis est* κίσσα, *duo habentur genera: quorum unum est illud varium & caudatum ubiq; notum, olim tamen, ut apparet ex Plinio, in Italia rarius: alterum picam glandariam sive garrulum vocant,* ein Häher/ *secundum Gesnerum. Vtrumq; genus sermonem humanum addiscit; minor tamen illius nobilitas (ut Plinii verbis utar) quia non ex longinquo venit. Ovidius* V. *Metamorph. Pieri filias in has aves mutatas fingit. Constantinus Landus doctiss. Comes in veterum Numismatum eruditis interpretationibus docet Hieroglyphica Aegyptiorum pro homine sibimet ipsi medente pinxisse vel picam lauri folium ore tenentem, vel leonem simiã comedẽtem, de quo posteriore in* II. *Centuria aliquid diximus. Sed in Hieroglyphicis Horapollinis nuper ab eruditiss. viro Davide Hæschelio, Rectore Scholæ Augustanæ, amico meo singulari, græce ac latinæ editis, hoc legitur de Palumbo, quæ* φάσσα *est græcis, non multum absimili dictione à* κίσσα. *At quomodocunq; hæc se habeant, symbolum hoc non male convenit cordatis & animosis, qui non ab aliis pendentes & auxilium eorum expetẽtes, seipsos in rebus adversis sua virtute, patientia &* αὐτάρκεια *sustentant, & sibi satis firma remedia inde conquirunt: quales tanquam publice privatimq; optimos esse apud Thucydidem lib.* II. *Pericles ait,* ὅιτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι, *id est, qui in rebus adversis non franguntur animo, sed reipsa maxime resistunt, & in Repub. & in vita privata sunt optimi. Referri etiam huc possit apologus de cassita ex Gel. lib.* II. *cap.* XXIX. *ubi hic Ennii versus refertur:*

Ne quid exspectes amicos, quod tute agere possies.

De quo infra Emblem. LXXIII.

EGO-

LVIII.

EGOMET MIHI GESTO QUOD USUI ST.

Ne pende ex aliis, in te tua cuncta repone
Id te etiam volucris, se medicata, docet.

LIX.

DE Columbis emissariis, quæ Veredariorum loco habentur, & litteras in remota quoq; loca perferunt, plura tam apud veteres quam recentiores fide digna exponuntur, quod inprimis Plinius lib. X. confirmat his verbis: Quin & interpunctæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obsidione Mutinensi in castra consulũ Decimo Bruto mittente. Similia legimus apud Aelianum lib. IX. de animal. cap. II. & multos alios. Sed & in Genes. cap. VII. habemus, Noham um cessante paulatim ex divina gratia universali diluvio, columbam (avem propter simplicitatem & castitatem, etiam testimonio sacrarum litterarum commendatã) ex arca emisisse, & hanc quidem prima vice nondum reperiisse locum, in quo consistere posset, at q; ideo ad eum rediisse, sed post septimum diem (quem numerum tradunt Doctores significare iræ mitigationem & remissionem) vespere reversam attulisse in ore ramum oleæ, quod & ipsum signum pacis & divinæ reconciliationis extitit. Pulchrè igitur August. doctr. Christ. lib. XI. c. XVI. Pax perpetua significatur oleæ ramusculo, quem rediens ad arcam columba, pertulit, quia olei lenis contactus non facile alieno humore corrumpitur, & arbor ipsa frondet perenniter. Ad eundem modum æternus DEUS per sanctum Spiritum petentibus pacem & gratiam suam offert, idq; propter sacratiss. meritum CHRISTI. Contilis albam columbam in aere cum ramo oleæ pingit, adjecto dicto, INTVS ET EXTRA. Nam quemadmodum columba dicitur carere felle, & candidum colorem exteriorem præ se fert, ita quoq; unusquisq; vera pietate & simplicitate præditus operam dare debet, ut cunctæ ipsius actiones externæ candidis ac bonis cogitationibus respondeant, omniaq; ipsius dicta ac facta cũ saluberrimis præceptis divinis semper congruant. Quicquid enim fide integra & mente sobria offertur, à Spiritu sancto perficitur, ut D. Ambrosius in XV. S. Pauli Epistolo ad Romanos docet.

DIVI-

LIX.

DIVINÆ NUNCIA PACIS.

Ore columba oleæ fert ramum, insignia pacis,
Quam seris in verbo Spiritus alme tuo.

LX.

COLUMBA *est gracis* περιστερὰ, ἀπὸ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, *id est, quod supra modum amori sit dedita. quare veteres dicarunt Veneri, & Aeneas ideo apud Virgil.* VI. *Aeneid. maternas aves nominat, utq; est apud Apuleium, Phurnutum & alios,* μυθολογικῶς *currum Veneris propter ipsarum puritatem & castitatem trahere fingũtur. Quod Ovid quoq;* XV. *Metamorph. testatur.*

Perq; leves auras junctis invicta columbis,
Littus adit Laurens——

Adduntur faces nuptiales, quæ conjugii amorem & ardorem apud veteres innuebant. Vnde hoc symbolum conjugib. unanimiter & pudice viventibus veroq; amore devinctis destinatum est. Atque hac similitudine columbarum quoq; utitur Tertullianus in libro de Monogamia. & noti sunt Propertii versus lib. II. *Eleg. O me felicem.*

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus & totum fœmina conjugium.

Syracides quoq; cap. XXV. *inquit, De tribus forma mea (dicit sapientia) enituit, & surrexi formosa coram Domino & hominibus. I. De concordia fratrum. II. Et amicitia proximi. III Et tertium est vir & mulier qui se mutuo tolerant. Quo in loco multa in vituperationem improbarum mulierum adduntur, cum veterum quispiam etiam de talibus scripserit, omnium bestiarum sævitiam harum immanitatem superare. Extant quoque nummi argentei Faustinæ, ac Iuliæ pie conjugis Severi Imperat. in quibus conspicitur matrona sedens in sella, tenens una manu sceptrum, ad cuius pedes sunt duæ columbæ candidæ indicãtes puritatem & castitatem conjugii. Vt enim Eusebius dixit:* Γάμυ ἀρίστη ξυμφωνία, ἀμφοτέρυς σωφροσύνην ἀσκέειν : *Optimus consensus est nuptiarum, si uterq; conjunx temperantiam exerceat.*

SIT

LX.

SIT SINE LABE FIDES.

Conjugij servant socialia jura columbæ,
Et grata est superis sancta in amore fides.

LXI.

VIRGILIUS. VI. *Aeneid. eleganter describit geminas columbas Aeneam ad lucum & arborem in qua aureus ramus positus erat, deducentes, quo* μυθολογικῶς *videtur poëta voluisse designare illas duas alas, quas animo humano in Phædro longa oratione attribuit Plato. Ac erudite admodum hoc symbolum explicat vir doctiß. Iohannes Anton. Viperanus in oratione* IV. *de perfecto hominis habitu, ubi ita scribit: Ad quam perfectionem (quando scilicet ad virtutum actiones exequendas quispiam bene affectus & rerum intelligentia perpolitus est) assequendam quia non solum naturæ & doctrinæ adjumentis, sed etiam divini numinis afflatu opus est, egregie inquit poëta,*

——— Pauci quos æquus amavit
Iupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus
Diis geniti potuere.

Id quod idem poëta suis commentis sapientissimis commendavit. Nam Aeneam inter densam atq; asperam sylvam ramum aureum quærentem introducit, sine quo ad patrem aditu prohibitus fuisset, atq; eum duas columbas à matre Venere immittit facit, quæ inter sylvestres sepes ad Iunoni sacram arborem volatu suo viam monstrent,

Tollunt se celeres, liquidumq; per aera lapsæ
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt,
Discolor unde auri per ramos aura refulsit,

Aurum propter eximium splendorem, sapientiam mihi designare videtur, qua nihil optabilius nihil præstantius est. Sed tum inter falsas hominũ opiniones & errores, tum inter acres aut honorum aut divitiarum curas, tum inter turbidos animi motus delitescit: tamen fas est nobis eam cum Deo comprehendere, actione & cognitione ducibus, quas geminæ columbæ significant.

UNDE

LXI.

UNDE AURI PER RAMOS AURA REFULSIT.

Auricomum geminæ ramum monstrate columbæ,
Vt nobis sancti fulgeat aura DEI.

LXII.

PALUMBOS, *quos vulgo Torquatos vocant, non nisi peracto solstitio parere, autor est Plin. lib.* X. *cap.* XXXIV *& in lib.* XVIII. *ait, transiisse Solstitium caveto putes, nisi cum incubantem videris palumbum. Alciatus vero Emblemate* CXCIII. *ait, palumbos in frigore nidificantes sibi proprias pulmas evellere, ut pulli mollius foveantur, etiam cum suo incommodo. exemplum appositum admodum φιλοστοργίας. Sed in graeco Epigrammate Antipatri, unde sumsit Alciatus, gallinae fit mentio, idq; integrum propter eius elegantiam ascribere visum fuit.*

χειμερίαις νιφάδεσι παλιωμένα τιθὰς ὄρνις
τέκνοις ἐυναίας ἀμφέχει πτέρυγας,
μέσφα μιν ἠράνιον κρύος ἄλεσεν. ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος ἠρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
τρόκνη καὶ μήδεια κατ' αἶσχος αἰσχύνθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Graeca ita vertebat D. Cunradus Rittershusius:

Undiq; ab hiberna gallina nive obruta matrix,
Alas in pullos explicat, hosq; fovet:
Nec prius absistit, quam frigore mortua cœli:
Sic quoq; defendens permanet usq; nives.
Medea & Progne, si quid sentitis, ad orcum
Talia nonne avium cernere facta pudet?

De magnitudine autem amoris parentum erga liberos praeclare disputat Xenophon lib. II. Ἀπομνημον. *in colloquio Socratis cum filio, & Plutarchus in peculiari libro* περὶ φιλοστοργίας, *in quo non pauca exempla quoque ex brutis desumta, nimirum Alcyone. Fele, Vrsa, Perdice & Gallina proponit, quae hic verbosius exponere non est nostri instituti. Breviter, sed vere Euripides in alcmene:*

Δεινόν τι τέκνων φίλτρον ἔθηκε θεὸς ἀνθρώποις,

Vehementem in liberos amoris affectū Deus dedit hominibus.

DURIS-

LXII.

DURISSIMA PERFERT.

Vt vigeant gnati, genitor se affligere suevit,
Insuper & propriis se spoliare bonis.

TURTU-

L XIII.

TVRTUREM, *dicit Aristoteles lib.* IX. *hist. Animal. uno mare contentam sicuti palumbum vivere, nec alterum recipere. De qua multa Aelian. lib.* III. *cap.* XLIV. *ubi refert inter palumbos adulterii quoq; pœnam morte luere utrumque sexum: in turturum verò & albarum columbarum genere matrem tantum fœminæ agnoscere. Placuit autem hoc loco elgantissimum carmen doctiss. poetæ D. Nathanis Chytræi, quod legitur in sacris ipsius fastis in Februario, ascribere:*

At tu præ reliquis avibus blandissime turtur,
Exemplum fidei & specimen constantis amoris,
Dic mihi, quid matres aris adhibenda docebas?
Unius & solius amor te comparis urget,
Cum quo dulce tibi viridi considere ramo,
Cum quo dulce novis inplere nepotibus agros,
Cum quo dulce mori. Sed enim dum vivitis, unus
Est animus vobis, est mens, est una voluntas,
Una fides studiumq; unum; simul occidit alter,
Non genere aerea viduus desistit ab ulmo,
Implens flebilibus late nemus omne querelis.
Non illum novus urit amor: memor ille prioris
Conjugii, solus superantes exigit annos,
Solus & in sterili expectat sua funera ramo.
Fallor an hæc matres imitari exempla volebat
Turturis ipse Deus? nihil illis aptius omne
Conjugis officium laudataq; fœdera pingit.

Typus profecto eximius matrimonii fidelis, de quo etiam Horatius lib. I. *od.* XIII.

Felices ter & amplius
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die.

Est q. hoc symbolum inventum & celebratum cum hac pictura in gratiam sereniss. Iohannæ Austriacæ, cum nuptias celebraret cum sereniss. Magno Duce Florentiæ Francisco &c.

LXIII.

CONJUNCTIO FIDA.

Castæ persistunt æterno in amore columbæ,
Quo sint humani regula conjugii.

LXIV.

TURTUR *secundum Isidorum & alios à vocis sono ita vocatur, græcis est* τρυγὼν *à* τρύζειν, *ut vult Eustathius & Varinus, cum quoq; gemere dicatur, quod utrumq; est gemere: unde Virg. in Bucolic.*

Nec gemere aërea cessabit turtur ab ulmo,

Solent autem eundem sonum in cantu & gemitu usurpare, sive læti seu tristes esse videantur. Idem factitant illi, qui in fortuna tam secunda quam adversa rerum humanarum vicissitudines æquabili quasi harmonia ferunt. Cuius rarum exemplum nobis proponitur in Socrate, de quo Cicero Tusc. Quæst lib. III. *hæc memoriæ prodidit. Hic est ille vultus semper idem, quem dicitur Xantippe prædicare solita in viro suo Socrate fuisse, eodem vultu semper se vidisse euntem illum domo & revertentem. Item q;* I. *lib. offic. inquit: Præclara res est æquabilitas in omni vita, & idem semper vultus eademq; frons, ut de Socrate, idemque de Lælio accepimus. Quod Horatius quoque monet lib.* II. *carm. in illa præclara ode* III. *ad Q. Delium.*

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia moriture Deli.

An vero facilius sit res secundas aut adversas eodem modo, & animi æquabilitate ferre, ambigitur, & disputant de eo Philosophi, quemadmodum apud Aristotelem in Ethicis, Senecam & alios videre possumus, quæ omnia colligens satis verbose tractat Petrarcha in præfatione librorum de Remediis utriusque fortunæ, ubi tam præcepta quam exempla admodum utilia non pauca proponuntur. Extat quoq; de eadem re disputatio apud Muretum variarum lectionum lib. V. *cap.* XV.

IDEM

LXIV.

IDEM CANTUS GEMITVSQUE.

Fortis in adverſis, timidus ſed vive ſecundis,
Neu te hæc extollant, illàve dejiciant.

LXV.

ACADEMICI *quidam doctissimi Ticinenses, qui se Affidatos, id est, receptos in fidem aliorum nominarunt, pro suo Academiæ symbolo elegerunt avem, quæ volatu suo ad stellam Mercurii tendit, infra quam pullus ex ovo quasi prosiliens, & alas quoque ad volandum expandens conspicitur. Vocant autem avem hanc Stellinum, quod tamen nomen nec apud veteres neque recentiores invenitur, uno excepto Asculano, ut refert Contilis, ex cuius Italico libro hæc desumsimus. Alii voluerunt esse Asteriam vel Stellarem Aristotelis, cuius facta est mentio inter ardeas. Scribit autem Asculanus ille de Stellino, eum pulchritudine cœli & inprimis stellæ Mercurii mirificè affici, atque Asteriam dictam, quia tendit ad astra: intentamque in hanc stellam oculis, illiusque radiis oblectatam, ovi quod ungulis complectitur, oblitam in terram id delabi sinere, ex quo pullus enascatur, qui propter stridorem matris, ad ipsam nititur advolare. Sed cum Ardea stellaris in locis potiss. palustribus vivat. ex sententia Aristotelis & aliorum, eaque raro in altum sese attollat, Stellini nomen illi haud conveniet. quare hanc vocem fictam esse, sicuti quoque illud de pullo ex ovo statim delapso putant. Quicquid verò sit, docti statuunt, hanc ingeniosam inventionem inter symbola alia rectè posse collocari, per quod ab Academicis istis studium & cupiditas tam ad vitam θεωρητικὴν quam πρακτικὴν amplectendam notatur. Priorem quidem per avem ad cœlum & potiss. ad sydus Mercurii astirantem, in qua vera sapientia & rerum divinarum scientia continetur, posteriorem autem per pullum eo quoque respicientem, quæ in actionibus laudabilibus versatur. Disputat verò prolixè Aristoteles X. Ethic. Nicom. quod perfecta felicitas sit θεωρητικὴ, alteram verò circa virtutes existentem priore esse inferiorem.*

UTRA-

LXV.

UTRAQUE FELICITAS.

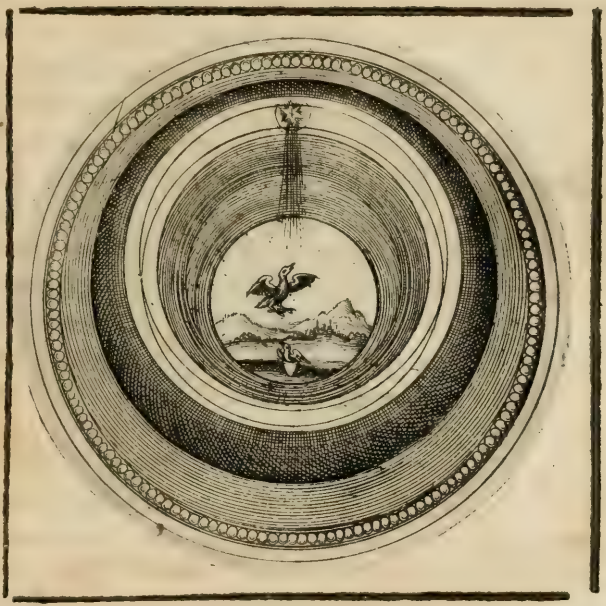

Vivere præclare, ac rerum cognoscere causas,
Vnica & ad laudem atq; unica ad astra via est.

LXVI.

ELEVCIDVM *avium* (*ut Plinius refert lib.* X. *cap.* XXVII) *adventum à Iove precibus impetrabant Casii, vel secundum alios Caspii montis incolæ, fruges eorum locustis vastantibus. Nec unde veniant quove abeant compertum, nunquam conspectis, nisi cum præsidio earum indigent. Has doctiss. Iacobus Dalechampius in commentariis huic autori additis existimat esse ex Eloriorum genere. Meminit autem harum quoq; Galenus lib.* VI *de locis affectis: ac Antonius Galatheus in libello de Iapygiæ situ, annotavit simili ratione avem quandam marinam, quam in Apulia Gainam nominant, bruchos ibidem copiosissimos non solũ devorare, sed etiam ova & fœtus eorum ubiq; consumere. Sic Aelianus lib.* III. *de Animal. cap.* XII. *idem scribit de monedulis locustarum fruges vastantium, ova & fœtus perdentibus, unde tanquam bene meritis Thessali, Illyrii & Lemnii, illis victum publicum præbendum decreverunt. Potest autem hoc symbolũ convenire omnibus beneficis & liberalibus, & nihil nisi commoda & utilitatem aliorum inprimis egentium & calamitosorum spectantibus. Quod rectè etiam militibus strenuis sine privato emolumento patriæ tantum juvandæ causa suam operam aliis præstantibus, accommodari poterit, quorum utinam hisce temporibus periculosiss. ob Turcarum immaniss. tyrannidem plures numero quam proh dolor fieri solet, existerent: cum videamus potius (secundum Aurelianum) lachrymis sociorum quam præda hostium multos ex illis delectari. Sed consulatur hac in parte eruditiss. Iustus Lipsius lib.* X *cap. ult. de re militari Romanorum secundum Polybium, quo in loco nostram militiã cum antiqua accuratè confert. Vtiliter etiam legetur Adrianus Turnebus in Panegyri de Calisio capto, ubi illum locum graviss. hos versu concludit,*

Virq; in Christicolas, in Turcam fœmina pugnat.

NOS

LXVI.

NOS ALIIS.

Qui prodesse aliis studet, is sua commoda spernat,
Ne pereat turpi gloria pulchra lucro.

LXVII.

Icus *Martius, quod Marti sit dicatus ab Aristotele l.* IX. *c.* IX. *appellatur* δρυοκολάπτης, *quasi* δρῦν κολάπτων, *id est, quod suo rostro arbores (quas sub quercus nomine veteres intelligunt) tundat atq; excavet. Poetæ fabulantur Picum Regem Latinorum in hanc avem mutatũ à Circe propter denegatos amores, quod Servius in* VII. *Aeneid. (ubi huius rei fit mentio) ideo confictum ait, quod Picus augur esset, & domi istam avem aleret, per quam futura noscebat. Apud Aelianum lib.* I. *de Animal. cap.* XLV. *Plinium & Oppianum plura de illo legimus, quomodo in cavis arborum nidificet, & foramen ab aliquo obstructum, herba nescio qua rursũ aperiat. Aristoteles quidem dicit picum humi nunquam consistere, sed scandere omnibus modis per arborem, aut resupinum more stellionum ingredi: & in fine addit: Iam verò mitescens quidam amygdalum, quod rimæ inseruisset ligni, ut fixum cõstanter ictum reciperet, tertio ictu pertudit, ac nucleum comedit, quod se quoq; observasse aliquoties Albertus asserit. Lucas Contilis hoc symbolum refert esse usurpatum à quodam nobili viro, qui suum nomen dederat privatæ Academiæ Ticinensi, quam intelligi voluit per abietem semper viridem & crescentem fore, quamdiu radiis solaribus illustretur ac foveatur, in qua arbore rara hæc proprietas observatur, quod cacumine illius abscisso, non raro deinceps tota arbor exarescat. Seipsum verò intelligit per hanc avem, indicans se animo certo ac deliberato, quasi in sinu huius Academiæ, ex qua non exiguum suorum laborum & studiorum fructum ac præmium expectet, semper cupere permanere ac conservari. Additur radius à stella Mercurii per arborem ad avem usq; penetrans, quo doctrinam & peritiam singularem huius Academiæ exprimere voluit: quod sane ut nimis longe petitum, non omnibus probari apparet, de quo aliorum esto judicium.*

MERCES

LXVII.

MERCES HÆC CERTA LABORUM.

Spernit humum picus, petit ardua: sic quoq; virtus
Appetit excelsis sacra reposta locis.

LXVIII.

N Hieremia Propheta cap XVII. *hæc habentur: Clamavit perdix, incubavit quæ non peperit, fecit divitias & nõ in judicio, in dimidio dierum suarum derelinquet eas, & in novissimo suo erit insipiens. Quem locum B. Hieronymꝰ ita interpretatur: Perdix aliena ova calefacit, si propria furto amiserit, sed cum creverunt in nidis, pulli evolant, & ad parentes suos redeunt, ementitum omittentes. Eademq́ ferè tradunt B. Ambrosius in Hexaem. & Augustinus contra Faustum Epistol. lib.* XIII. *ac Isidorus lib.* XII. *Accommodat etiam hoc symbolum, vel adagium B. Ambros. Epist. lib.* VII. *in hominem avarum, ubi ait: Quidam naturæ perdicis etiam istud aptandum putarunt, eo quod aliena diripiat ova, & foveat suo corpore, atq́ hac sua fraude alienos studeat partus accipere: Ita avarus quoq́ opes malis artibus conquirit ac corradit, quas tamen mox aut invitus veris possessoribus jure reddere, aut usum earum morte prævenius amittere, ac alijs sæpenumero ingratis relinquere cogitur. Pierius Valerianus aliter explicans lib.* XXIV. *Hieroglyph. scribit, Theologos quosdam per perdicem malum dæmonem intelligere, qui* DEI *fœtum in pravitatis nido adulterina educatione sibi velit enutrire, per eam autem avem, quæ verè mater est, & ova ediderat, piorum conventum interpretari, ad quem ut legitimam matrem, simul ac vocem eius audierint, deserta falsa esse procurrendum. Tradit idem secundum Adamantium, etiam hac similitudine notari hæreticos, quorum genus instar perdicum sit malignum ac fraudulentum, ubi tamen ab alijs veræ matris, sanctioris quippe institutionis vox audita fuerit, eos deseri, atq́ tandem pœnas suæ desipientiæ luere.*

FOVET

LXVIII.

FOVET QUÆ NON PEPERIT.

Quæ sunt alterius per dix illa incubat ova,
Quas q; alius peperit, possidet alter opes.

LXIX.

DE Perdicis pulli nimis præcipitata exclusione Aelianus lib. IV. *de Animal. cap.* XII. *inquit: Perdicum fœtus intra ovum nunc etiam complicatione testarum comprehensi, à parentibus sui exclusionē ex ovis minime expectant, sed à seipsis tanquam fores pulsantes ova elidunt, & jam extra eminentes se impulsu suo impellunt, oviq; etiā nunc tegumento circūvestiti currunt, atq; à dimidia testæ parte, si adhuc circa caudam adhæresçat, semet excutientes liberāt, & velocissime ad cibi investigationem procedunt. Qua similitudine repræsentatur aptissime nimis præcox & celer in rebus suscipiendis progressus, cum festinatio modum excedens & præcipitantia inconsulta in omnibus consiliȳs & actionibus plurimum obesse soleat. Quare Herodotus rectè monet,* ἐπειχθῆναι πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, *id est, omnis res properando parit errores. Quod Plato etiam subjicit* VII. *de Rep.* τὸν σπεύδοντα ταχὺ πάντα διελθεῖν μᾶλλον βραδύνειν, *id est, Eum qui in omnibus expediendis festinat magis retardari. Quo etiam spectat Luciani dictum:* ἡ βραδύτης βελτίω μέν' ἀμείνων. ἡ δ' ταχεῖα αἰεν ἐφελκομένῳ τὴν μετάνοιαν ἔχει: *quod quidam hoc disticho vertit:*

Tardum consilium est melius quàm præcipitatum:
Nunquam non jungi cui metanœa solet.

Et notum est præceptum sapientissimum Biantis, νόει καὶ τότε φράτλε, *id est, cogita & postea rem aggredere. Eleganter etiam Apuleius de Deo Socratis: Nulla, inquit, res potest esse eadem festinata simul & examinata: nec esse quicquam omnium, quod habeat & laudem diligentiæ simul, & gratiam celeritatis. Ac exempla plurima tam recentia quā vetera in promtu sunt, quæ temeritatem ac præcocem celeritatem semper multum detrimenti attulisse satis clare ostendunt.*

NULLA

LXIX.

NULLA MIHI MORA EST.

Vix exclusa volat perdix: sed sæpe ruinæ
Ingenium præcox unica caussa fuit.

LXX.

LUSCINIA *tanquam luciniaputatur dictaIsidoro, quia suo cantu indicare diei surgentis exortum solet. Varro & Plautus Luscioniolam quoq; vocant, quod luctuosè canat. Est q; latinis philomela, ac græcis* φιλομήλα, *quod cantus amet: itemq;* ἀηδών, *ab Aeolico verbo* ἀείδειν, *quod similiter est canere. De pullorum verò institutione à parentibus Aristoteles lib.* IV. *de hist. Animal. cap.* IX. *ex versione Gazæ satis rem raram in medium affert. Iam verò, inquit, luscinia modulos docere suos pullos, versus q; quos imitarentur tradere visa est, utpote cum non perinde locutio ut vox per naturam proveniret, sed acquiri posset per disciplinam & studium. Vnde homines quoq; locutione utuntur varia, cum vocem omnes reddant eandem. Idem Plutarchus in lib. de solertia animal. & Aelianus lib.* III. *cap.* XL. *testantur. Commendatur autem hac similitudine domestica & laudabilis institutio sive parentum seu præceptorum, qui loco parentum censendi sunt. Nam secundum poëtam,*

Adeo à teneris assuescere multum est.

Quod à philosophis sumsit. Nota enim est Aristotelis sententia II. *Ethic. Nicom. cap.* I. ὃ μικρὸν διαφέρει, τὸ ὕτως ἢ ὕτως ἐυθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ παμπολὺ μᾶλλον, μᾶλλον δὲ, τὸ πᾶν, *id est, non parum refert, sed per quam multum, sic ne an sic à pueris assuescamus, imò verò totum in eo positum est. Et Claudianus* IV. *Consul. Honorii idem monet,*

Interea Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitere legas, nec desinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.

Disputat autem Plato de hac puerili institutione ac disciplina, tum alibi sæpius, tum potiss. in lib. II. *&* VI. *de legibus, quæ omnia cognitione sunt admodum digna. Posset etiam adjici:*

SUAVIUS UT CANTENT.

MELIOR

LXX.

MELIOR DOCTRINA PARENTUM.

Vt canere alma docet pullos philomela tenellos,
Sic genitor gnatos format & ipse pius.

TURDIS

LXXI.

TURDUS, κίχλη *graecis, ab Isidoro putatur à tarditate ita dictus, quanquam Gesnerus potius per* ὀνοματοποιΐαν *sic nominari existimet. Aristoteles de histor. Animal. tria genera recenset. ex primo genere est* ἰξοφάγα *viscivorus.* II. τριχὰς *pilaris. &* III. ἰλιὰς *iliacus. Alij plura addunt, de quibus nimis longum esset hoc loco disserere. Habuit autem hoc symbolum in crebro usu prudentiss. simul ac doctiss. vir Albertus Lollius, qui in Academia Brixiensi se Arcanum nuncupari voluit, propter singulare studium secretiorum consiliorum, quibus delectabatur. Turdo autem non ideo taciturnitas attribuitur, quod semper taceat vel plane expers sit vocis, sed quia ab omni garrulitate abstineat, idq; potissimum faciat, quando solus in prato viridi vel simili aliquo plano ac patente loco versetur. Hinc q; factum, quod antiquitas Harpocrati silentii deo turdum sacrificarit. Quamquam verò Erasmus & Pierius ex Xenodoto proverbium* κωφότερος κίχλης, *surdior turdo, interpretentur apud Zenodot. tamen & Varinum ex Eubuli Dionysio, videtur potius de taciturnitate esse intelligendum. Sunt autem innumerae sententiae apud autores, quibus silentium & taciturnitas commendatur, & nos superius quoq; de eo aliquid attigimus, idq; paucis verbis Menander studuit exprimere, ubi inquit,*

οὐδὲν σιωπῆς ἐστὶ χρησιμώτερον.

id est,

Nihil silentio est utilius.

Plura de hoc qui velit cognoscere, legat Isocratem ad Demonicum, Plutarchum in comment. περὶ ἀδολεσχίας, *& in libello de Iside & Osiride, Gellium lib.* XI. *cap.* X. *Plinium lib.* III. *cap.* V. *& lib.* XXVIII. *cap.* VI. *& praterea Erasmum in proverbio, Tutum silentij praemium.*

TACI-

LXXI.

TACITURNIOR.

O decus eximium mentis ſapientis, & apto
Noſſe tacere ſuo & tempore noſſe loqui.

LXXII.

VPUPA sive ἔποψ cristam gerit plicatilem, quam contrahere & explicare potest secundum capitis longitudinem. Mutat quoq; pennas tempore æstatis & hiemis, secundum Aristotelem. Extat autem fabula de Tereo in hanc avem mutato apud Ovid. VI. Metamorph. Ac legitur quoq; hoc symbolum sive Emblema apud Adrianum Iunium ex Hieroglyphicis Horapollinis acceptum lib. II. cap. XCIII. ubi ita scribitur: Vvæ esu offensum & securantem notantes, pingunt upupam cum herba adianti, vulgo capilli Veneris, in ore tenentem. Hæc enim avis si uva cõesta læsa fuerit, adiantum ori inserens, certo decursu spacio, pristinam valetudinem recipit. Aelianus lib. I. de Animal. cap. XXXV. upupam contra fascinationes adiantum, quod callitrichum quoq; vocant, in nidum ponere ait. Quo ostenditur ebrietatis & temulentiæ aptiss. & efficaciss. remedium esse abstinentiam & frugalitatem. Quod similiter ad alios vehementiores affectus & perturbationes animi transferri poterit, quibus omnibus Philosophiæ præcepta, & vita moderata ac placida optimè mederi solet, ex quo postea omnium victoriarum laudatissima, nimirum seipsum vincere, existere consuevit. Sicuti testatur Plato lib. I. de Legib. ubi ait, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν σεαυτὸν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη. τὸ δ' ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον, id est, ita habeto, Hospes, maximam optimamq; victoriam esse, seipsum vincere: at si quis à seipso superetur, omnium esse pessimum ac turpissimum. Noti sunt versus:

Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit
Mœnia, nec virtus altius ire potest.

SOBRI-

LXXII.

SOBRIETATIS OPUS.

Quisquis difficiles præsentit pectore motus,
Is norit præscriptum à ratione modum.

LXXIII.

Occasio *huius symboli desumta est ex Apologo, quem Gellius lib.* II. *cap.* XXIX. *eleganter & copiose describit in hunc modum: Cassita in segetib. nidulari solet, pulliq; eius adhuc involucres fere existunt, frumentis flavescentibus. Cumq; dominus agri amicos primum cognatos, deinde & affines ad labores messis capessendos invitasset, sed illi rogati non apparuissent, valeant, inquit dominus filio, amici cum propinquis, cras ipse ego & tu frumentum nostris manibus metemus. Quod factum cassita à pullis cum intellexisset, tempus est cedendi, ait, & abeundi in alia loca. fiet enim procul dubio quod futurum dixit dominus, atq; ita cassita migravit, & seges ab ipso domino fuit demessa. Hinc apparet, quàm sæpe sit levis & inanis amicorum & propinquorum fiducia, & proinde melius est, ut in nobis tantum ipsis nitamur, alia autem omnia, quæ extra nos extraq; nostrũ animum sunt, neq; pro nostris, neq; pro nobis ducamus. Vnde idem autor ibidem monet, operæ pretium esse, ut Ennianos versus, de hoc Apologo scite admodum & venuste compositos, cordi atque memoriæ habere studeamus,*

Hercule puto, hoc erit tibi argumentũ semper in prõtu situm
Ne quid expectes amicos, quod tu agere possis.

Quod Plautus in Mercatore argutè dixit,

Suam quisque homo rem meminit.

Nihilominus tamen verorum amicorum opera necessitate urgente sæpe etiã utilis esse solet. quare Homer. ιλ. σ. *quoque finxit unam ex Gratijs Vulcani esse sociam, vel, ut alij, uxorem, quo nimirum ardenti quadam cupiditate debeamus amicis gratificari, nec in eiusmodi officijs multum cunctari. Est autem huius symboli integer versus,*

Nemo quidem melius, quam sua quisque facit

NEMO

LXXIII.

NEMO QVIDEM MELIUS.

Cum ſua quis rectè curare negotia poſſit,
Alterius ſtulte pendet ab arbitrio.

LXXIV.

COTURNIX, *quæ nunc etiam corruptè in Græcia* ὀρτύκι *nominatur, cum proprie sit* ὄρτυξ, *mare transvolando (quemadmodum Oppianus in Ixeuticis scribit) ut deprehendat superatumne hoc illi sit necne, ternos lapillos in ore fert, eorumq; unumquemq; per intervalla dimittit, diligenterq; observat, utrumne in mare lapill⁹ decidat, atq; ideo ulterius volandum esse, an vero in terram, & jam tempus instare quiescendi. Idem Plinius quoque asserit. Quamvis vero hanc contra lunæ protervam insultationem, ut pictura demonstrat, apud Horapollinem Oryci potius quam coturnici à doctioribus attribuatur, cum tamen facilis lapsus sit unius tantum litteræ inter* ὄρυγα *&* ὄρτυκα, *Pierius Valerianus lib.* XXIV. *Hieroglyph. potius huic avi quàm illi quadrupedi convenire, pluribus ostendit, ac perhibet ideo hanc avem impuram haberi, quod luna oriente (nos simile aliquid in priore Centuria de Cane attulimus) inauspicatos clangores contra eam excitare soleat cum manifestissimæ indignationis indicio. Quod quidem proprie est* σκιαμαχεῖν, *id est, cum umbra pugnare & inaniter laborare, quod magnopere improbatur à Platone in Apologia Socratis, &* VIII. *de legibus, sed multo adhuc vehementius tam hic quam alij detestantur* τὸ θεόμαχεῖν, *quod est ipsi divinæ potentiæ ac naturæ velle se opponere atq; repugnare, dum quis secundum Homerum* Ιλ. β. *conatur*

ἀπρηκτον πόλεμον πολεμιζειν ἠδὲ μάχεσθαι.

Pugnam infrugiferam & inutile ducere bellum.

Sic Gamaliel Act. V. *monet reliquos collegas Synedrij, ne velint inveniri* θεομάχοι, *Et alij Pharisæi S. Paulo causam dicente coram Anania, Act.* XXIII. *pronunciant,* μὴ θεομαχῶμεν. *Ne bellum* DEO *gigantum more inferamus. Et talis ab Æschylo & Euripide describitur Capaneus Hipponoi; & apud Virgilium Salmoneus Æoli filius: quorum similes utinam nostro etiam sæculo non pauci reperirentur!*

IMPU,

LXXIV.

IMPURA QUID AUDES?

Impietas cœlum probris superosque lacessens,
Nulla dabit superis, maxima damna sibi.

CARDU-

LXXV.

CARDVELIS *(ut Isidorus ait) ita nominatur, quia spinis & carduis pascitur, quare Græcis est ἀκανθίς. Apparet autem ex Aristotele lib.* IX. *Carduelem potius esse veterum* σκαντίδα, *quemadmodum etiam Plinius & Gaza verterunt,* ἀκανθίδα *verò spinum sive ligurinum, ut in priore Centuria quoq; attigimus. Nostram vero carduelem, ut nomen indicat, spinas quoque appetere, ac illis vesci Aristoteles ait, & Germani ideo* Distelfinck *appellant. Ad eundem modum viri fortes & strenui, res difficiles & asperas pro pabulo suæ virtutis habẽt, & inde ad omnia pericula subeunda promtiores & alacriores efficiuntur. Quod inprimis factitant homines militares & vera disciplina bellica exercitati, qui pro religione & patria semper intrepide in armis versantur, & necessitate postulante se vitamque suam ideo fortiter hostib. objicere non dubitant. Quibus plane dissimiles sunt mercenarij nostri quidam, quorum (secundum Claudianum) emta est fides; venalesque manus, venaliacastra, ut ex Lucano ait Guntherus: quos Erasmus alibi ingeniose lanijs cõparat. nam quemadmodum hi pecudes, sic illi homines spe lucri jugulant. Cæsar Cappacius Neapolitanus scribit alio quodam sensu hoc symbolum usurpasse quendam suum amicum, virum probum & sapientem, cui uxor esset non quidem formosa, sed virtute ac moribus eximia, cum Italico dicto,* ED' ALTRO NON MI CALE, *id est: hæc mihi sola placet: quod Seneca in Octavia quoque subjicit,*

Probitas, fides, mores q; pudor q; conjugis
Placeant Marito.

Et Lucretius:

Nam facit ipsa suis interdum fœmina factis
Morigeris q; modis & mundo corpore culta,
Ut facile insuescat secum vir degere vitam.

HIS

LXXV.

HIS EGO SUSTENTOR.

Adverſos caſus fortis ſua pabula aucit,
Pro victu ut ſpinas mollis acanthis habet.

LXXVI.

STURNUS ψὰρ sive ψάρ, *catervatim, secundum Plinium, volat, & quodam pilæ ordine circumagitur, omnibus in medium agmen tendentibus, & est quoq; hæc avis sermonis humani æmula. Aiunt autem cicutam illi esse alimentum conveniens, sicuti helleborus coturnici, utrumq; quidem homini venenum, ut Galenus lib. III. de Alimentis & alibi tradit. Alij vero semen Sturnum interimere Aelianus docet lib. VI de Animal. cap. XLVI. Deq; hac* ἰδιοσυγκρασία *extant elegantes versus Lucretij lib. IV.*

Tantaq; in his rebus distantia differitasq; est,
Ut quod alis cibus est, aliis fuat acre venenum,
Estq; utiq; ut serpens, hominis quæ facta salivis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.
Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capreis adipes & coturnicibus auget.

Galenus verò lib. III. de simpl. Medicam. facultat. ib. rationem huius proprietatis in Sturno reddere conatus est his verbis: Sic hominem quidem cicuta necat, tum ob meatuum amplitudinẽ, caloris q; multitudinem, tum ob attractionis arteriarum robur validum etiamnum ad cor pertingens. Sturnos vero ob causſas contrarias non enecat, quandoquidem retineatur ac cũctetur, & sese temporis tractu concoqui præparariq; à corde tanquam à foco incalescens sinat, non secus ac lignum extrinsecus. Sicuti autem quidam vir nobilis ad honestos suos amores hoc symbolũ accommodavit, eo innuens, omnia alia quæ cæteris amara & contraria in amore contingant, sibi esse accepta & grata: ita multo rectius usurpari poterit ab ijs, qui amore virtutis & pietatis cuncta alia quantumvis laboriosa & injucunda, sibi reputent pro condimento suaviſsimo & admodum salutari.

QUOD

LXXVI.

QUOD CÆTERIS VENENUM.

Est uni jucundus amor, nocet alteri amasse,
Quodq; uni prodest, alteri obesse potest.

LXXVII.

QUAMQUAM *nocturnarum avium plura sint genera, noctua tamen potiss. à nocte nomen accepit, sicuti apud Græcos* νυκτερὶς, *id est, vespertilio, quibus noctua* γλαὺξ *dicitur, à glauco oculorum colore. De Nyctimene vero propter incestum in hanc avem conversa extat fabula moralis apud Ovid. II. Metamorph. Sed per noctuam mortem indicabant veteres, cum nox quoq; eam designet apud poëtas. Sic apud Virg. ult Aen. Turno cum Aenea singulari certamine congressuro noctua, ut Servius explicat, lethum portendit, in quam unam ex Furijs se convertisse poëta fingit. Refert quoq; Aelianus lib. X. de animal. c. XXXVII. hanc avem extitisse infaustũ augurium mortis infelicis ac ignominiosæ in Rege fortissimo Epirotarum Pyrrho, cuius hastæ in itinere, dum Argos expugnare contendit, insedit. Nam urbem hostiliter ingressus, à cujusdam aniculæ filio leviter vulneratus, dum in percussorem impetum facit, Argivi mater, quæ superne hoc spectabat, tegulam magnam vi arreptam super Regis galeam dejecit, quo ictu ille exanimatus cõcidit. Pierius lib. XX. Hieroglyphic. dicit, in tabula iconem à lictore ad damnatum publico judicio fuisse delatum apud Aethiopas, quo viso reum sponte sibi mortem conscivisse, magno sibi ac patriæ dedecori futurum, ni obtemperasset. Hoc itaq; symbolũ Duci Paliano ex familie Caraffarum fuit attributum, qui Anno* CHRISTI M.D.LIX. *cum alijs fuit in carcere mori jussus sub Pio IV. cujus extat Italica epistola, ante obitum ad filium conscripta, plena bonis & utilibus præceptis. Nec tamen nesciendum, in auguriis noctuam significasse etiam vigilantiam, ut Sarisberiensis observavit in Policratico, ubi scribit: Eubonis, strigis, & noctuæ semper infausta sunt omnia. Noctua tamen, eo quod noctis tenebris non cæcatur, diligentis hominis vigilantiam significat, ut in portento, quo in hasta Hieronis, cum primum progrederetur ad bellum, noctua dicitur consedisse, significans eum futurum diligentissimum.*

LXXVII.

SORTEM NE DESPICE FATI.

Non temere, quicunq; ſapit, læva omnia ſpernit,
Cum ferat & ſpretum ſæpius exitium.

LXXVIII.

ARISTOTELES *lib.* IX. *de hist. Animal. cap.* I. *inter alias inimicitias innatas quibusdam animalibus, hæc de noctua & cornice quoq; refert. Cornix cum noctua dissidet. nam cornix meridie surripiens ova noctuæ ea absumit, cum non clare interdiu noctua videat. Contra verò ova cornicis noctu exedit noctua, Estq; altera noctu, altera interdiu potentior. Idem Plinius lib.* X. *cap. penult. & Aelianus lib.* V. *cap.* XL. *affirmant. Plutarchus in libello de odio & invidia addit insuper, harum avium occisarũ sanguinem non permisceri, & si etiam quis confundat, utrumque seorsim diffluere. Sed non videmus quotidie ferme homines ipsos tot capitales inimicitias exercere, ac sæpenumero absque omni justa causa ἄσπονδον πόλεμον, id est, irreconciliabile bellum inter se gerere? Quod si ista vehementia & inimicitia contra communes hostes, Turcas istos & Scytas alias q; similes barbaras & crudeles gentes usurparetur, non quidem esset culpanda, sed hoc inter illos, qui debebãt esse conjũctiss. fieri, quantopere est deplorandum? Gravissimè igitur Seneca in Hercule fur.*

Si æterna semper odia mortales agant,
Nec cœptus unquam cedat ex animis furor:
Sed arma felix teneat, infelix paret,
Nihil relinquent bella, tum vastis ager
Squalebit arvis, subdita tectis face
Altus sepultas obruet gentes cinis.
Pacem reduci velle, victori expedit,
Victo necesse est.

Benè etiam Menander monuit:

Ἀδάνατον ἐχθρὰν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν:
Immortalem ne serva inimicitiam, cum sis mortalis.

Quod de se quidem Cicero præclarè testatur in Orat. pro C. Rabirio Post.

IMPLA-

LXXVIII.

IMPLACABILE BELLVM.

Non tenebris cornix, non luce est noctua tuta,
Alterius sævis hostis ab insidijs.

PLU.

LXXIX.

PLUTARCHUS *de solertia animalium hæc de corvis Africæ commemorat: Hæc omnia ejusmodi sunt (loquitur autem de mirabili araneæ textura) ut nisi quotidie conspectui nostra offerentia fidem facerēt, non minus fabulæ putarentur, quam corvorum in Africa solertia, qui potu indigentes lapidibus injectis in aquam, eousque eam impleto cavo continente elevant, dum rostro attingere licet. At cum vidissem tanem in navi, absentibus nautis lapillos in amphoram oleo non repletam injicere, miratus sum quomodo intelligeret à gravioribus immissis leviora sursum elabi. Idem verbose Aelianus quoq; de corvis Libycis exponit lib.* II. *de Animal. cap.* XLVIII. *& dicit eos scire natura quadam recondita duo corpora unum locum eundemq; non capere. Cui consentit Plinius lib.* X. *cap.* XLIII. *Atque inde existimant quidam proverbium ortum,* κόραξ ὑδρεύει, *corvus aquat, quod de illis dicitur, qui rem optatam ingenio singulari consequuntur, aut nova quadam ratione obtinent quod desiderant, alij tamen ad fabulam Ovidij retulerunt, de qua in prox. symbolo. Et Avianus etiam fab.* XXVII. *Cornici sitienti hoc attribuit. Sibi vero metipsi hoc symmbolum propter multa ingenij sui monumenta edita voluit ascribere Cæsar Capaccius Neapolitanus, quod in illis sæpe ab alijs non tractata attigerit. Paradinus ex Persiano exordio habet:* INGENII LARGITOR: *eadem significatione. Alius,* LABORE ET INDUSTRIA. *Quo monemur in omnibus rebus difficilibus & necessitati obnoxijs singulari studio & cura opus esse, quod etiam indicat proverbialis versus apud Suidam,*

χρεὼ διδάσκει κἂν ἄμουσον ἢ σοφὸν.
Rudes docet sapientiam necessitas.

INGE-

LXXIX.

INGENIO EXPERIAR.

Mira est ingenij vis & solertia corvis,
Natura ut doceat quam sit ubiq; potens.

LXXX.

HYGINUS *de signis cœlestibus, in Hydra fabulam quandam satis festivam refert. Corvus, inquit, Apollinis tutela usus, eo sacrificante missus ad fontem, aquam puram petitum, vidit arbores complures ficuum immaturas; eas expectans dum matureſcerent, in arbore earum quadam cōſedit. Itaq; post aliquot dies coctis ficis, & à corvo pluribus eorum comeſis, expectans eum Apollo, vidit cum cratere pleno volare feſtinantem, pro quo admiſſo eius, quod diu moratus ſit Apollinem, qui coactus mora corvi, alia aqua eſt uſus, hac ignominia illum affeciſſe dicitur, ut quamdiu ficus conquerentur, corvus bibere non poſſet, ideo quod guttur habeat pertuſum illis diebus. Quam fabulam Ovidius verboſe* II. *Faſt. exponit, & hoc diſticho concludit,*

At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.

Voluit autem quidam Aulicus hoc ſymbolo aliis declarare, ſe apud quendam principem, cui fideliter diu inſervierat, nullam unquam potuiſſe inire gratiā, vel quicquam beneficij recipere, ſed poſtea oblata occaſione liberaliorem alium quēdam herum, maturis ſcilicet redditis ficubus, id eſt, fortuna meliore aſpirante nactum, tandem pleniſſimum laborum ſuorum fructum diu expectatum cepiſſe. Talis eſt querela duorum fratrum Anglorum, quam tetraſticho hoc expreſſerunt:

Vitam animum, atq; operam, ſumtus impendimus aulis,
Præmia pro meritis quæ retributa putes?
Aula dedit nobis reſcripta, notata papyro,
Et ſine mente ſonos, & ſine corde manus.

Et altera Borbonij poêtæ non indocti.

In prædivite ſum domo moratus,
Contriviq; bonos miſer tot annos,
Guſtando mala, gratiasq; agendo,
Sperando, ingenueq; inſerviendo.
Tantorum mihi præmium laborum
Sunt, ſero ſapere atq; pœnitere &c.

EXPE-

LXXX.

EXPECTO MI-TIORES.

Dum matureſcunt conſueto tempore fructus,
Exiguum ſapiens fert patienter onus,

LXXXI.

OMNIBUS *est nota fabula de cornice, aliarum avium pennis sese exornante, quas tamen illæ rursum ipsi abstulerunt, illamq; ludibrio habuerunt, quam exposuit quoq; Horatius lib. I. Epist. ad Florum,*

Ne si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus ——

Symbolum hoc contra nimis ambitiosos & arrogantes, aliorũq; labores sibi temere ac fraudulenter attribuentes recte usurpari potest, de quo etiam recens quidam non indoctus poeta in Microcosmo hoc hexastichon exposuit de corvo,

Dic mihi cur plumis alienis corve superbis?
Dic adeo tumido cur aliena placent?
Agmine jam facto repetitum cursitat omnis
Grex avium, plumis undiq; nudus eris.
Nemo sibi dotes furtivas arroget unquam,
Nec decus alterius surripuisse velit.

Quidam hoc ipsum ad graculum Aesopicum referũt, quod graviter enarrat Theophylactus Simocatus epist. XXXIV. *Et notum est proverb.* αἰσώπι & χολιὸς *Aesopicus graculus quod etiam Tertull. alicubi tangit. Sed rectè B. Gregorius Nazianzenus in sermone Epitaphio patris ait,* πᾶν ὁ προσποιητὸν ἐδὲ μόνιμον *Quod Cicero explicat lib.* II. *de offic. Ficta omnia celeriter tanquam flosculi decidunt, nec simulatum quicquam potest esse diuturnum. Alibi ascriptum est,* PONE PERSONAM, *eodem sensu. M. Aurelio Numeriano Imper. etiam ascribitur simile dictum:* ESTO QUOD AUDIS, *ex Horatio lib. I. Epist.* XVI.

Tu recte vivis, si curas esse quod audis.

Et Martialis,

Quod sis esse velis, placeat, moneo, tibi, cautus,
Sors tua, nil aliud si sapis esse velis.

Item in alio loco,

Quod sis esse velis, nihilque malis &c.

QUOD

LXXXI.

QVOD SIS ESSE VELIS

Mutatis de te narratur fabula verbis,
Qui ferre alterius parta labore studes.

LXXXII.

EST & altera apud eundem fabula de corvo ac serpente. Nam corvus dormientem illum rapiens, cum tandem jam experrectus esset serpens, in gyrum sese convertendo ita eum læsit, ut ex illo vulnere paulo post extingueretur. Alciatus Emblemate, lusta ultio, ex græco quodam epigrammate idem de corvo & scorpio habet. Aelianus lib. VII. cap. XI. de aquila & polypo tale quippiam commemorat, & addit exempla de Cambyse Cyri filio ex Herodot. lib. III. & de Polycrate dirripiendi auri caussa ad Oræten profecto & turpiter decepto. Et sunt noti versus Hesiodei,

ὃς τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων,
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη

id est, ut Erasmus vertit,

Ipse sibi nocet ille alium qui lædere quærit,
Consultum male consultori pessima res est.

Ac Vulgaris est Senarius ex Varrone & Agellio notus:

Malum, consilium consultori pessimum est.

Ac sane memorabile admodum est quod apud Suetonium legimus de I. Cæsaris, & apud Iul. Capitolinum de Gordiani interfectoribus, qui proprijs gladijs, quibus alios interemerant, vel seipsos confecerunt, vel ab alijs occisi sunt. Legitur quoq. ascriptum RAPTORI NOXIA PRÆDA SUA. vel INFAUSTA LUCRA: quod explicat inter alias multas sententia Antiphanis poetæ veteris,

τὰ πονηρὰ κέρδη τὰς μὲν ἡδονὰς ἔχει
μικράς, ἔπειτα δ' ὕστερον λύπας μακράς

id est:

Lucra male quæsita voluptates quidem pariunt
Breves, longam vero deinde tristitiam.

Præclarè idem Hesiodus:

Δῶς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ θανάτοιο δότειρα

Bonum est donum, sed rapina mala mortis caussa.

DABIS

LXXXII.

DABIS IMPRO-BE POENAS.

Iustitia pereat semper sic vindice, quisquis
Alterius vitæ struxerit insidias.

PASSER

LXXXIII.

PASSER *solitarius græcis* στρουθίον μονάζον, *quo etiam nomine in Psalmo* CI. (*quamvis aliqui de eo disputent*) *appellantur, nunc etiam in alpibus Tridentinis ab Incolis Italice vocatur, merulo solitario. In Germania verò reperiri vix existimatur, estq; ex merularum genere, colore fusco, magnitudo tamen illis minor, ac solivaga. Nostris etiam temporib. Mediolani & Venetijs mas cicur redditus, & canorus sæpe numero aureo comparatur. Cumq; illi sit proprium & innatum amare solitudinem, & in illa suavius quam alibi cantare, non male repræsentat eum, qui propter studia graviora aut aliarũ rerum laudabilium gratia, vitam solitariam exp(tit. nam ex Horatio lib.* II *Epist.* II.

Scriptorum chorus omnis amat nemus & fugit urbes.

Ac Ovidius præsertim de poetis I. *Trist.* I. *cecinit,*

Carmina successum scribentis & otia quærunt.

Quamvis vero Petrarcha in duobus libris de vita solitaria, magnis laudib. eam extollat, fatetur tamen solitudinis studio amicitiæ jura non esse contemnenda, & turbas non amicos fugiẽdos. Sed propter nimis enormia vitia profecto his nostris dissolutissimis temporib. multis civitas carcer, & solitudo paradisus merito fieri incipit. Idem Petrarcha, & ex illo Guazzius de civili conversatione laudabilem solitudinem (non de altera vitiosa, qualis fuit Tiberij Cæsaris Capreis, ubi sævitiæ ac libidinis detestandæ officinam aperuit) distinguunt in perfectam, quæ est piorum & religiosorum hominum, & minus perfectam, quam & ipsam trifariam partiuntur, I. in solitudinem temporis, qualis est noctis silentium & similia. II. *Loci, quando sibi quispiam idoneum secessum ad utiles meditationes eligit, de qua hic potiss. agitur.* III. *Animi, quando corpore quidem in medio aliorum versamur, animo autem & cogitationib. toti in nobismet ipsis sumus.*

SYLVA-

LXXXIII.

SYLVA PLACET MUSIS.

Seceſſus præclari aliquid meditantibus apti
Namque boni inſtrepitu quid ceciniſſe queas?

LXXXIV.

PASSER *noster vulgaris quibusdam videtur à patiendo dictus, quod sæpe morbo caduco laboret, quæ etymologia satis longe petita esse videtur. Nulla verò avicula ferme invenitur, quæ certa sede carens pervolitando sic locum mutet & incerta vagetur. Quare etiã proverb.* XXVI. *dicitur, passer quolibet vadens. Est tamen nihilominus testimonium divinæ providentiæ ac protectionis in rebus quoq; vilibus & despectis: quod ipse* SALVATOR NOSTER CHRISTUS *nos monet, Matth. cap.* X. *Nonne, inquit, duo passeres asse veneunt, & unus ex illis non cadet super terram sine Patre vestro? Videtur autem hoc symbolum illis conveniens, qui in continuis peregrinationibus sive voluntarijs, sive necessarijs versantur, quod studium si moderatum est, non solum gratum, sed utile quoq; esse consuevit, sed ubi modum excedit, plurimum profecto molestiæ & incommoditatis secum afferre solet, de quo Menandri sententia intelligenda,*

ξενιτεία γὰρ χαλεπὸν κατὰ πολλοὺς τρόπους

Peregrinatio enim multis modis difficilis est.

Quidquod peregrinatio ipsa morbus esse dicitur à Symmacho in Epistolis? At rectè etiam ad piorum hominum in hoc mundo tanquam diversorio aliquo peregrinationem accommodare poterimus de quo epistola ad Hæbræos, ὃν ἔχομεν, *dicit* οὐδὲ πόλιν μένουσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν, *id est, non habemus hic civitatem permanẽtem, sed futuram inquirimus: deq; hujus vitæ brevi & instabili curriculo B. Nazianzeni extant versus:*

τροχὸς γὰρ ἐστὶν ἀστάτως πεπηγμένος
ὁ μικρὸς ἔτος καὶ πολύτροπος βίος

Trochus est parum certus parumq; stabilis
Fallacis huius cursus & vitæ brevis.

Et Plato etiam ab omnibus celebratam illam sententiam laudat: παροικία τίς ἐστιν ὁ βίος, *Vita peregrinatio quædam est.*

INCER-

LXXXIV.

INCERTA SEDE VAGANTUR.

Vt celer huc, sed mox volitat passerculus illuc,
Sic nusquam est, quisquis vivere ubique volet.

LXXXV.

QUATUOR *genera hirundinum habentur, quorum primum est domesticum, & passim notum, alterum rusticum sive agreste, quod ab imo ventre albicat. Tertium riparium, minimum omnium, quæ hirūdines falculæ quoq; dicuntur, & ripas excavant, inq; illis nidificant. Quartum est Apodum, quæ & marinæ & κύψελοι vocantur, nec utuntur pedibus, quamvis non plane illis destituātur. Commendat autem industriam hirundinis Aristot. lib.* IX. *de Hist. Animal. cap.* VII. *his verbis. Omnino ratio brutorum magnam refert vitæ humanæ similitudinem, magis q; in minori genere quam majore videris intelligentiæ rationem, quod primum in avium genere hirundo in effingendo & constituendo nido existit. Quo in loco plura de artificiosa huius constructione commemorat, quæ postea à Plinio, Plutarcho, Aeliano & alijs quoq; sunt exposita. Ac addit ibidem Aristoteles: In nutrienda prole mira tam mas quam fœmina æquitate laborat. Impartit pullis singulis cibū observās cōsuetudine quadā, ne qui acceperit, bis accipiat. Plinius similiter ait (cujus & Oppianus meminit) in fœtu summa æquitate alternare cibum, & Aelianus lib.* III *cap.* XXVI. *justitiam servare adversus suos filios refert. Quare Horapollo scribit esse apud Aegyptios symbolum parentum, omnes suas facultates & opes filijs suis destinantes. Est q; similiter icon boni ac justi principis, qui singulari æquitate & justitia suos subditos regit, illis q; necessaria suppeditat. Quapropter Robertus Rex Neapolitanus passim in illis conclavibus, quibus ipse utebatur, hanc picturam appingi curavit. Id q; Phocylidis quoque versus monet.*

μοῖραν πᾶσι νέμειν, ἰσότης δ' ἐν πᾶσιν ἀρίστη, *id est*

Partem scilicet suam cunctis tribuee: æqualitas sane in omnibus rebus optima.

De justitia autē tam cōmutativa quā distributiva (ut in scholis loquuntur) extant V. *Eth. Nicomach. luculentæ disputationes.*

LXXXV.

CONCORDIA REGNI.

Sollicitam Prognes curam ſpectate regentes,
Atq; fovete pari pignora veſtra fide.

LXXXVI.

HIRUNDO *veris nuntia putatur ab hærendo ita dicta, quod ædium trabibus adhæreat,* χελιδὼν *verò græcis* ἀπὸ τῦ τοῖς χείλεσιν ᾄδειν, *id est, quod labijs cantet. Plutarchus scribit quantum ipsis opus est, domos hominum subire, umbram securitatemque quærentes, ipsum autem hominem fugere tanquam feram. Ac Plinius vult hirundines è volucribus esse indociles, sicuti è terrestribus mures, cum elephanti jussa faciant, leones jugum subeant, in mari vituli totq; piscium genera mitescant. Quod etiã asserit Plutarchus* VIII. *Sympos iac. Albertus tamen perhibet, se vidisse mansuefactas hirundines, quæ ad manum quoq; volarent, quod quidem rarißime accidit, cum experientia constet, hirundinem cavea inclusam mori potius, quam quod servitutem istam ferre queat, quod Aelianus lib.* XVI. *Animal. cap.* III. *de Cercione sive motacilla Indica quoq; scriptum reliquit. Sic honesta & pudica matrona ita sese cupit gerere erga maritum, ut habeatur tamen pro amica, non serva, fugiens nimis illiberalẽ submissionem, aut durum præter modum imperium, quo nihil excogitari potest gravius, præsertim erga hunc sexum imbecilliorem, cum secundum Iuvenal. Satyr.* VI.

———faciant graviora coactæ
Imperio sæpius———

At contra ut Ovidius cecinit,

Penelope mansit, quamvis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos

Et veterum quispiam recte statuit,

ἀριστὸν ἀνδρὶ κτῆμα, συμπαθὴς γυνή
Optima viri possessio, uxor mutuo consensu illi amica.

De quo præclaræ sententiæ tum apud alios autores, tum passim in proverbijs Salomonis, & apud Syracid. cap. potissimum XXVI. *leguntur.*

AMI-

LXXXVI.

AMICA NON SERVA.

Tecta hominis subit, ipsum hominem fugit anxia progne,
Gratum est hospitium, sed grave servitium.

TEMPO-

LXXXVII.

TEMPORUM *magna differentia avibus. (inquit Plinius sæpius laudato lib. X. cap. XXV) perennes sunt, ut columbæ; semestres, ut hirundines, trimestres, ut turdi & turtures: quædam cum fœtū eduxere, abeunt, ut galguli, upupæ. Abeunt autem hirundines, idem autor priore capite ex Aristotele refert, hibernis mensibus circa prid. Id Septembris ad arcturi ortum, & ultra illud tempus deprehensæ pereunt, redeunt verò circa VI. Cal. Martij. Sed in vicina abeunt, apricos secutæ montium recessus, ubi repertæ sunt nudæ ac deplumes, secundum Aristotelem quoq; lib. VIII. de hist. Animal. cap. XVI. Sunt tamen nonnulli, qui existimant eas etiam mare transvolare instar aliarum quarundam aviū, præsertim in locis mari propinquis. Quod etiam Petrus Martyr affirmat lib. II. legationis suæ Babylonicæ his verbis: Hiematum Alexandriam hirundines, milvosq; cæteras q; volucres, pontum hieme adveniente è nostris regionibus Europæis trāsvolantes, tendere cognovimus. Quemadmodum igitur hirundo vernum tempus tanquam amæniss. totius anni partem expetit, ac ante illud non apparet: ita quoq; se habet amantis ratio, qui amore non capitur, nisi sensib. animi & corporis infixis in aliquod subjectum pulchrum. Est autem quatuor affectibus amans subjectus, lætitiæ ac spei, qui ambo cum veris amænitate, quam hirundo tantopere desiderat, conferri possunt, nec non timori ac dolori, asperæ hiemi convenientes. Vnde Ovidius,*

Pessima mutati cœpit amoris hiems.

Sed qui laudabili proposito ac singulari generositate flammas & illecebras amoris nimij absentia sua restinguere, & propterea ad alia loca, ubi hiems minus sit aspera, id est, impetus cupiditatum sedatior, sese conferre studeant, sapienter faciunt, idq; monet quoq; Ovid. I. lib. de remedio Amoris hoc disticho:

Tu tamen & quamvis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.

ALIO

LXXXVII.

ALIO HIBERNANDUM.

Ardorem quisquis fugere optat tempore amoris,
Dum fervet, fugiat. namq; hieme arcta fuga est.

LXXXVIII.

UM viva animalia in publicis ſpectaculis, & inprimis nobiliū ludicris certaminibus, tam pedeſtribus quam equeſtribus, inſigniū vel ſymbolorum loco geſta ac uſurpata, plus animos afficiant, & oculos quoque magis oblectent, quam ſolæ figuræ eorū aliqua pictura repræſentatæ, ideo quidam Nobiliſs. vir in Italia ſimili tempore & loco, quibus eiusmodi ludi ſolent celebrari, caſſidi ſuæ imponi curavit cæveam rotundam affabre elaboratam & ita in æquilibrio ſuſpēſam, nec minus tamen in ſuis polis ſe moventem, ut avicula illic incluſa, in quamcunq; partem verteretur, ſemper in medio firmiter conſiſteret, & in axe tantum permaneret. Quod etſi ille de ſuo honeſto amore quodam erga fœminam quandam nobilem intelligi voluit, nihilo tamen minus quoq; de omnibus alijs laudabilibus & egregijs actionibus magna conſtantia ſuſceptis, ac confectis, idq; auxilio veræ virtutis, accipi recte ac uſurpari merito hoc ingenioſiſs. ſymbolum poterit. Nam ſecundū illud Evagrij πᾶσα συμφορὰ κύφη ἐξὶν ἀνδρὶ μὴ κύφῳ : *Omnis calamitas levius eſt viro conſtanti. Bene etiam Theocriſtus :* Λίαν τῶ βεβηκότων ἀνδρῶν, τὸ ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς ὄρθιον ἐν τοῖς δεινοῖς διαφυλαττόντων : *Virorum conſtantium eſt, animi ſtatum in periculis rectum & immobilem conſervare. Socratis dictum admodum memorabile fertur tale :* ἀνδριὰς μὲν ὅτι βάσεως, σπουδαῖος δ' ἀνὴρ ὅτι καλῆς προαιρέσεως ἀμεταπίνητος ὀφείλει εἶναι, *id eſt, ut ſtatua in ſua baſi, ſic etiam vir bonus & virtutis ſtudioſus in ſuo propoſito conſtans & immobilis eſſe debet. Hinc vir beatus Ariſtoteli in Eth. dicitur* τετράγωνος, *qui omnes fortunæ caſus, ſic ut oportet, ferre ſciat ac ſoleat.*

SEMPER

LXXXVIII.

SEMPER IN AXE.

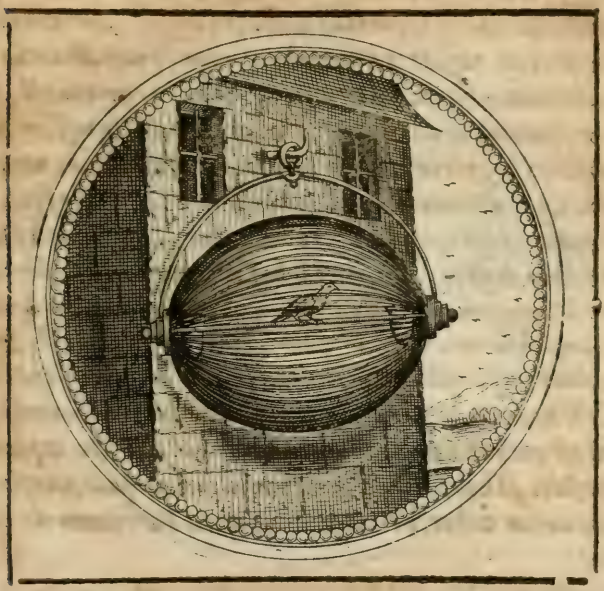

Hic licet usq; orbis celerem volvatur in orbem,
In se immota tamen mens generosa manet.

LXXXIX.

VESPERTILIO *à vespertino tempore dictus à nocte græcis appellatur* νυκτερὶς. *Hanc avium solum animal sive vivum fœtũ parere & lacte nutrire Plinius lib.*X.*cap.*LXI. *memoriæ prodidit. Extat autem elegans fabula apud Ovidium lib.*IV. *Metamorph. de Alcithoe & sororibus, Minei Thebani filiabus, ob contemtum sacrificium Bacchi in vespertiliones conversis. Notantur verò per vespertilionem tria genera hominum (quod Alciatus quoq; in Emblematis nonnihil innuit) quorum primum est, qui ob malam famam, æs alienum, vel aliam similem caussam, lucem & homines fugere coguntur. Alterum Philosophos nonnullos continet, qui dum nimis abdita & incerta, & longe supra ipsorum captum posita, perscrutari conantur, sæpe cæcutire solent. quod etiam Aristot. lib.*II. *Metaphys. monuit, ubi ait,* ὥσπερ γὰρ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, *id est, Quemadmodum vespertilionum oculi ad lumen diei se habent, ita & intellectus animæ nostræ ad ea, quæ manifestissima omniũ sunt. Tertiũ est quorundam verisipellium & callidorum, ac plane ancipitis fidei, jã hoc probantium, jam aliud: de quib. versus commemorantur veteres ex Agathone apud Varronem de lingua latina*

Quid multa? factus sum vespertilio, neque
In muribus plane, neq; in volucribus sum.

Quales fraudulenter ἐπαμφοτερίζοντας *neutri parti in civili discordia adhærentes, lex Solonis (ut in eius vita tradit Plutarchus) ab omnib. publicis muneribus removit, quod quidem non ideo factum est, quod pacis & tranquillitatis necessario tẽpore studiosi improbarentur, sed potius ut hac ratione facilius ac commodius cives tam in concordia retinerentur, quam disjuncti rursum ad illam rectius perducerentur. De vespertilione quidem à cæteris avibus nudata pẽnis, & ad nocturnos volatus damnata, nota est Æsopi fabula.*

INTER

LXXXIX.

INTER UTRUMQUE.

Vita fugit lucem diræ male conſcia culpæ,
Vt quæ avis à ſero veſpere nomen habet.

XC.

APES *sive apis*, μέλισα *vel* μέλιττα ἀπὸ τῶ μέλιτος *græcis dicta, à melle nimirum conficiendo ab Aristotele lib.* IX. *de histor. animal. cap.* XL. *vocantur* τῶν ζώωνκαδαριώτατον καὶ ἐργαλικώτερον, *id est animalium omnium mundissimum & laboriosissimum. Quo in loco apum natura & proprietas, & quasi politia quædam concors accurate describitur. unde postea alij fere omnes, ut Plutarchus, Plinius, Aelianus, Virgilius, & reliqui desumserunt: inter quos Plinius lib.* XI. *c.* V. *ait, labores tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, & duces gregatim, & quod max. mirum est, mores habent. Et cap.* VI. *Nullusque cum per cœlum licuit, otio perit dies: & cap.* X. *Mira operis observatio. Cessantium inertiam notant, castigant mox & puniunt morte. Sic Virgilius inter alia* IV. *Georg. dicit:*

Omnibus una quies, operum labor omnibus unus.

Qua imagine clarissime exprimitur tam gubernationum solicitudo ac diligentia, quam subditorum in aliqua bene ordinata Republica studium obediendi & fideliter fungẽdi officio suo. Eodem sensu quidam addunt, MENS OMNIBUS UNA EST. *Ruscellus ascribit hoc symbolum Antonio de Leva, præcipuo Cæsaris* CAROLI V. *polemarcho, cum dicto,* SIC VOS NON VOBIS *scilicet mellificatis apes. Cum enim hic omnino speraſſet, Ducatum Mediolanensem sibi gubernandum traditurum Imperatorem, quoniam potiss. eius opera fuerat recuperatus nihilominus tamen Francisco Sfortiæ, ut promiserat Cæsar, bona fide fuit ille restitutus.*

LABOR

XC.

LABOR OMNIBUS VNVS.

Doctus aptum & studia & mores & jura revolvat
Qui bene vult populis dicere jura suis.

PLATO

XCI.

PLATO *lib.* VI. *de legibus ait,* δὶς τὸ καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει, *id est, Bis pulchrum & laudabile dicere, nihil nocet. Quare etsi hoc symbolum in prima quoq; Centuria exposuimus, hoc loco tamen diversa quidem expositione propter illius elegantiam repetere placuit. Varro lib.* IV. *de re Rustica, naturam api plurimum artis ac ingenij tribuisse scribit, ut quæ minime sit malefica, & quod nullius opus vellicans faciat deterius. Nam neutiquam floribus insidendo officit, ac impedit quo minus fructum afferant De quo Aristoteles lib.* XI. *cap.* VIII. *adhuc multo prolixius agit, nec non Plinius, ipsius hac in parte copiosus interpres. Rectiß. autem hoc symbolum ab illis usurpari poterit, quorum omnium actionum & universæ vitæ finis eo spectat, ut sine ulla injuria & damno semper quam pluribus possint inservire, nec ulli quicquam mali inferre. Est autem innocentia, secundum Ciceronem, puritas animi, omnem injuriæ illationem abhorrens, quam in Tusculan. Quæstionibus* ἀβλάβειαν, *id est, affectionem animi quæ nemini noceat, nominare solitus est. Apud alios adjecta est græca inscriptio,* Α' Φ' ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΑ' ΧΡΗ'ΣΙΜΑ, *id est,* AB UNOQUOQUE UTILIA. *Quẽadmodum enim apicula in florido prato ad quosvis flores advolat, atq; ex illis solum ea, quæ sibi utilia sunt, carpit & inde aufert: sic nos quoq; relictis alijs superfluis vel etiam detrimentosis studijs, ad ea tantũ animum applicare debemus, quæ aliquid utilitatis ac doctrinæ bonæ ac salutaris afferre possint,*

Floriferis ut apes in saltibus omnia libant, &c.

secundum Lucretij melliflua carmina. Quo etiam notari potest ex Aeschine ad Ctesiph. selectas veterum poëtarum γνώμας olim pueris ediscendas propositas fuisse, ἵνα ἄνδρες ὄντες αὐταῖς χρῶνται, *ut viri facti eas ad usum transferrent. Plura in Centuria prima symbolo* LXVII. *Vt prosim.*

SINE

XCI.

SINE INJURIA

Quæ multis prosint, sapiens fert, colligit, auget,
Vt varios flores sedula libat apis.

XCII.

EST & hoc symbolum antea in prima Centuriæ aliqua ex parte expositum, cujus tamen hic tractationem pleniorem repetere voluimus. Quod Apes floribus odoratis & inprimis rosis apprime delectētur, & inde suaviss. alimentum sibi comparent, antea dictum est, & libet insuper afferre in medium B. Basilij egregiam similitudinem, quam ponit in commentario de legendis libris Ethnicorum: ὡς γὰρ τῶν ἄνθεων τοῖς μὲν ἀνθρώποις ἄχρι τῆς εὐωδίας ἢ τῆς χρόας ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις, ταῖς μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει: οὕτω δὴ καὶ ταῦθα τοῖς μὲν τὸ ἡδὺ καὶ ἐπιχαρὶ μόνον τῶν τοιούτων διώκουσιν, ἔστι δέ τιν' καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι, id est, velut enim florum hominibus quidem usq; ad odorem & colorem est usus, apes autem mel ex ipsis excipere noverunt: Sic etiam hic qui diligentes in legendo existunt, non solum quod dulce jucundumq; fuerit in eorum libris persequūtur, sed quandam ex illis utilitatem in animum reponere student. τροφὴ γὰρ, ut Aristides ait in Panathen. ὡς ἀληθῶς καθαρὰ καὶ διαφερόντως ἀνθρώπου, ἡ ἐν μαθήμασι καὶ λόγοις: Verè purum & hominis proprium alimentum, artes & litteræ. E contrario autem Scarabæus, ut Aelianus refert. lib. IV. cap. XVIII. ab odoratis læditur, ac fœtidis oblectatur, inprimis vero rosæ adeo illi sunt contrariæ, ut illis involutus quoque intereat. Quod proprie etiam convenit ingenio agresti ac ab omni liberali institutione, ac doctrina laudabili plane abhorrenti, cum alij bene educati & instituti tantopere his sese oblectent, ac sustentent. Quo pertinet proverbium tritum, Scarabæo unguētum, quod Plutarchus VII. Symposiac. Quæst. VII. in philosophum austeriorem quendam, qui psaltriam in convivio nolebat, ferre convenire ait.

UNI

XCII.

UNI SALUS ALTERI PERNICIES.

Vt rosa mors, scarabæe, tibi est, apis una voluptas:
Virtus grata bonis, est inimica malis.

XCIII.

DE animalculis tam in nive quam igne viventibus locus habetur apud Aristotelem lib. V. *cap.* XIX. *de hist. Animal. satis memorabilis, quem integrum ascribere placuit. Quin etiam in ijs quæ putredinem nullam posse recipere existimantur, nasci animalia novimus, ut vermes in nive vetustiore, qui hirti sunt pilis & rubidi, quoniam & ipsa nix vetustate rubescit, sed in nive mediæ terræ candidi & grandiores inveniuntur. Torpent omnes ac difficulter moventur. In Cypro insula æraryis fornacibus, ubi chalcitis lapis ingestus compluribus diebus crematur, bestiolæ in medio igne nascuntur pennatæ, paulo muscis grandibus majores, quæ per ignem saliunt atq; ambulant. Emoritur & hoc genus & illud nivis alumnum, cum alterum ab igne, alterum à nive dimotũ est. Hæc ille. Plinius lib.* XI. *cap.* XXXVI. *eadem repetens vocat pyralin sive pyraustam, de quo in symbolo proximo plura. Seneca quoq; lib.* V. *cap.* VI. *cum admiratione potius quam causſæ explicatione idem affirmat, itemq; Aelianus lib.* II. *cap.* II. *à quo* πυρίγονοι, *id est, in igne nati vocantur. Hoc tamen nescio, quæ ratione inductus Ovid.* VI. *Fastor. negare videtur,*

Nec tua liud Vestam, quam puram intellige flammam:
Nataque de flammis corpora nulla vides.

Erasmus in Adagijs proverbio, πυραύστα μόρος, *id est, pyraustæ interitus, hoc symbolum interpretatur vel de* ὀκυμόροις, *id est, qui celeriter intereunt, vel etiam de illis, qui nullibi alibi vivere possunt, quam in propryis ac consuetis laribus & domicilijs, à quibus si paulo longius abesse cogantur, sibi moriendum existiment. Alij ex Plinio ascripserunt* MORIAR SI EVASERO, *quod non absimile est illi,* ἀπολόμεθα ἄν, εἰ μὴ ἀπολόμεθα, *id est, perimus, si non perimus, à contrario sensu.*

MORE-

CXIII.

MORERER EXTRA.

Turpe est in propriis fixum consistere tectis,
Nec cœlo annata conditione frui.

XCIV.

NITEDULA *sive Cicindela, quam vulgo noctilucam appellant, insectum est pennatum instar muscæ, cujus quoq; meminit Aristoteles lib.* I. *de part. Animal. cap.* III. *vocatque* λαμπυρίδα, *vel secundum alios,* λαμπερίδα, *quia noctu per arva luceat, instar q; flammæ micet. Plinius lib.* XVIII. *cap.* XXVI. *de his ita scribit. Est signum illius (hordei) maturitatis, & horum (milij ac panici) sationis commune, lucentes vespere per arva cicindelæ, ita appellant rustici stellantes volatus, græci vero lampyridas incredibili benignitate naturæ. De quo plura apud eundem autorem legi poterunt, libro jam commemorato, & lib.* XI. *cap.* XXVIII. *Apud nos quidem vermis est Erucæ similis qui eadē parte qua cicindela noctu fulgorem tam clarum emittit, ut etiam ad illū litteræ legi possint, ut scribit Gesner. de Lunar. & reb. noctu lucentibus. Quamquam verò & hoc symbolum autor illius ad honesti amoris significationem accommodaverit, inprimis tamen ille forsitan demonstrare voluit, conjugium optatum & felix à cœlo, id est, Deo opt. max. peculiariter hominibus procurari, nec nostro judicio aut industriæ, sed soli providentiæ divinæ esse ascribendum. Quod probat ista memorabilis sententia Salomonis in proverb. cap.* XIX. *ubi græca ita leguntur,* οἶκον καὶ ὕπαρξιν μερίζουσι πατέρες παισι, παρὰ δὲ κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρὶ, *ubi usitata versio sic habet, Domus & divitiæ dantur à parentibus: à Domino autem proprie uxor prudens. Quod amicus meus D. Conradus Rittershusius vir doctiss. hoc aliquando disticho includit,*

χρήματα μὲν παῖδες γονέων ἄπο κληρονομοῦσιν,
ἡ ἀγαθὴ δὲ θεοῦ σύζυγός ἐστι δόσις.

Heredes patrum gnati bona plurima cernunt,
Moratæ est dator est conjugis ipse Deus.

MEUS

XCIV.

MEUS IGNIS AB ORTU.

Ne forte in tenebris offendas, sum tibi summi
Flamma iter ostendens provida cura DEI.

ADMI-

XCV.

DMIRANDAM *prorsus Bombycũ generationem & variam mutationem legere possumus apud Aristotelem lib.* V. *de histor. Animal. cap.* XIX. *& Plinium lib.* XI. *cap.* XXII. & XXIII. *Quæ omnia Hieronymus Vida Cremonensis eleganti poëmate elaboravit. Fit autem primum ex ovo vermis, ex verme eruca, deinde bombylius, ex hoc Necydalus, & tandem spatio sex mensium Bombyx. Post quadragesimum verò diem, quo eruca se abdidit & in Bombylium est mutata, subnascens papilio (quem Aristoteles videtur* νεκύδαλον *vocasse) exeso folliculo, ut exitum quærat, filum proscindit & fit quatuor alis pennatus. Vida ita versibus expressit lib.* II.

Nonne vides, cum carceribus exire reclusis
Instant ardentes, quanta nitantur opum vi?
Clausa obstat domus, & fili densissimus ordo,
Nec mora nec requies, vestigant omnia circum,
Explorantque aditus omnes, si qua potis extra
Rumpere, & optatæ rursum se reddere luci.

Hinc quidam nobilis juvenis mature ex carcere amoris ac Veneris laqueis & illecebris, quasi ex dura servitute sese liberans, & ad bonam frugem rediens, totus se studijs gravioribus & cognitioni rerum laudabilium addicere, & tãquam alas, quibus ex sordibus prioribus evolet, comparare studuit. Alius græcum hemistichium ex Epigrammat. lib. II. *addidit* ΑΠΤΕΡΟΣ ὈΥ ΔΥΝΑΤΑΙ, *id est, sine pennis non potest, scilicet avolare. Alius ascripsit,* ET FECI ET FREGI, *ingeniose innuens, quod sicuti incautius in juventute voluptatibus & amoribus fuisset irretitus & sponte sua illis servisset, sic paulo post maturiore judicio & vera ratione superveniente illa omnia reliquisse, ac tandem tanquam fracto ergastulo ad meliores partes avolasse.*

PURUS

XCV.

PURUS UT ERUMPAM.

Cæca voluptatum, o juvenes, abrumpite vincla,
Libera erunt vestra his pectora vindicijs,

XCVI.

CICADAM *quasi cito cadentem, id est, celeriter evanescentem dictam esse quidam volunt, apud græcos* τέττιξ *est* ἀπο τῦ τετίζειν, *id est, stridere. Aristoteles lib.* V. *cap.* XXX. *in minoras & majores divi-dit, & has argutas, illas mutas esse, mares q; canere, fœminas silere ait. Cuius rei eleganter reddit rationem Theophilactus Simocatus in probl. physicis. Quod si quis pleniorem de his cognitionem desideret, legat quæ Cælius Rhodiginus lib.* XVII. *cap.* VI. *prolixe disseruit. Sicuti autem cicada hieme recondita torpet & in terra latitans frigora patienter tolerat, expectãs tempus æstatis calidius, cujus tepore & simul roscido florum ac herbarum humore quasi revivisçat: ita vir prudens ferens aliquãtisper patiẽter adversæ fortunæ insultus, fortunam meliorem animo constanti & æquo in terra expectat. Quod quidem pijs hominibus indubitanter divinum auxilium suo tempore sperantibus in omnib. calamitatibus assidue est meditãdũ. Quale evidẽtiß. exemplum in S. Iobo proponitur, ex cujus libro c.* XIV. *hoc dictũ desumtũ est, ubi ait: Cunctis diebus militiæ meæ expecto donec veniat immutatio mea. Hadrianus Iunius aliter accepit. nam cum cicada tantum rorem lambat ex floribus jam apertis & reliquos immaturos & occlusos prætereat, donec suo tẽpore quoq; illis frui liceat, præsentib. interea fruens: ita quoq; unusquisq; in sua* αὐταρκείᾳ cõtentus vivere, *quãdiu necesse est, debet. Addidit autem Italicum proverbium,* DI QUESTO ME CONTENTO, ET MEGLIO SPERO, *id est, Præsentibus contentus meliora spero. Quo pertinent Lucret. versus lib.* IV.

Quod si quis vera vitam ratione gubernet,
Divitiæ grandes hominis sunt vivere parce
Æquo animo, neq; enim est unquam penuria parvi &c.

Notandum autem, pictorem pro cicada perperam hic locustam appinxisse.

EXPE-

XCVI.

EXPECTO DONEC VENIAT.

Frigora fert patiens, ſpe veris parva cicada:
Sperat & infeſtis mens bona ſemper opem.

XCVII.

DE Pyrausta proprie sic dicta Aristotelis & aliorum sententiam paulo ante exposuimus, nunc de altera eius significatione aliquid adjungemus, de qua inprimis Aelianus lib. XII. *cap.* VIII. *haec habet. Ex ignis fulgore pyrausta, quod vehementi afficiatur voluptate; iccirco cum flamma vel maxime viget, ad lucernas advolat, atq; nonnihil captare videtur. Cuius meminit quoq; Aeschylus Tragœdiarum scriptor hoc senario,*

ἡδοικα μωρὸν κάρτα πυράυστ μόρον, *id est*

Magnopere stultum metuo pyraustæ exitum.

Aristoteles lib. VIII. *de histor. Animal cap.* XXVII. ἤπιλον *vocat quoddam genus minus papilionum, quod lucernarum luminibus advolat, idq; Italii vocant farfallam. Idem tamen & culices & muscas factitare scimus. Hinc proverbiũ,* χαρὰν πυράυστ χαίρεις, *Gaudium pyraustæ gaudes, de momentanea voluptate. Quamvis verò hoc symbolum, finem breviß. ac pessimum omnium pravarum voluptatum abunde exprimat, atq; ideo Horatius lib.* I. *Epist.* XII. *moneat,*

Sperne voluptates, nocet emta dolore voluptas.

Et similiter Alexis:

φεῦγ' ἡδονὴν, φέρουσαν ὕστερον βλάβην.

Fuge voluptatatem quæ ferat in posterum damnum.

tamen inprimis ad perditos & immoderatos amores referri solet, quibus capti non aliter ac vehementi igne consumi soleãt. Quare Itali appositè huic symbolo ascripserunt, PIACER CONDUCE A MORTE, *id est, Voluptas ad mortem perducit. Quidam addunt,* FUGIENDA PETO: *quod non solum cum prioribus convenit, sed etiam adhuc magis generalius de omnibus periculosis consiliys & actionibus intelligi poterit.*

BREVIS

XCVII.

BREVIS ET DAMNOSA VOLUNTAS.

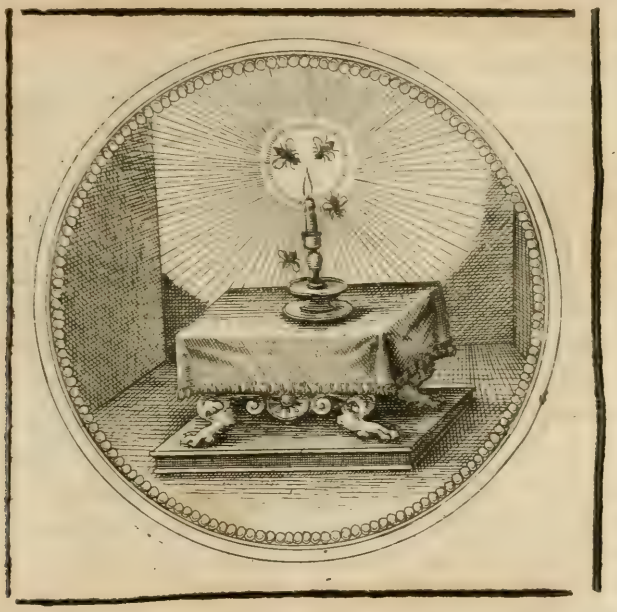

Qui circumvolitat deceptus amoris ad ignes,
Nunquid naturam papilionis habet?

XCVIII.

MUSCÆ *in speculi superficie tanquam nimis glabra & expolita non possunt consistere, indeque levi momento decidunt, at in corporibus scabris & duris inhærere diutius & validius illis conceditur. Non aliter viri constantes in rebus duris & adversis omnia magno animo agunt, & quidem stabilius ac alacrius quam in secundis, quas Xenophon ait difficilius esse moderate ferre quam adversas. Et Plutarchus in erudito commentario* παραμυθικῷ *ad Apollonium, inter alia egregia dicta, quæ huc pertinēt, hoc quoq; exponit.* πεπαιδευμένων γάρ ἐστι καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν πρὸς τετὰς δοκούσας εὐτυχίας τὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ πρὸς ἀτυχίας φυλάξαι τὸ πρέπον, *id est, Recte enim instituti hominis est atq; cordati, neq; mutari ob eventum rerum quæ videntur prosperæ, & constanti animo decorum in adversitatibus servare. Minimum enim illi obesse fortuna potest, qui sibi firmius in virtute quam in casu subsidium collocavit, ut autor in Rhetoricis ad Herennium inquit. Videtur etiam ita non inconcinne accommodari posse ad innocentiam probitatemq; vitæ, quod in ea nullæ sordes adhærescere, nulla malevolorum reprehēsio, nullus fortunæ impetus locum invenire possit, sicuti de viro bono fecit Ausonius.*

Securus, mundi instar habens, teres atq; rotundus:
Externæ ne quid lābis per lævia sidat.

Et ante ipsum Horat. lib. II. *Sermon. Satyr.* VII.

——In seipso totus teres atq; rotundus,
Externi ne quid valeat per læve morari,
In quem manca ruit semper fortuna &c.

SCA-

XCVIII.

SCABRISQVE TENACIUS HÆRENT,

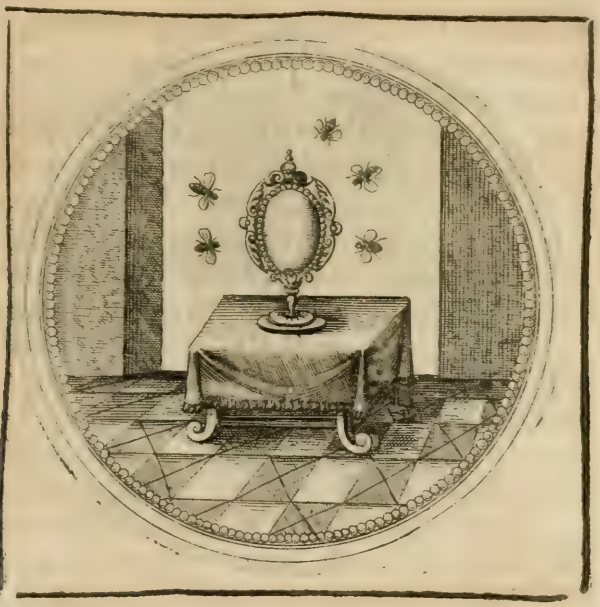

Rebus in adverſis ſis fortis: nempe ea parvæ
Laus eſt virtutis, proſperitate frui.

ENU-

XCIX.

NUMERAT *Aristoteles lib.* IX. *de hist. Animal. cap.* XXXIX. *tria aranearum genera, ex quibus tertium dicit esse sapientiss. & de illarum venatione & artificio in tela conficienda plurima lectu digna proponit. Quem secutus Plutarch. in comment. de solertia Animal. non minus hoc argumentum eleganter tractat, nec non Aelianus lib.* I. *cap.* XXI. *& Plinius lib.* XI. *cap.* XXII. *itēq; Cicero* II. *lib. de natura deorum. Anacharsis autem, ut in vita Solonis Plutarchus & Valerius Max. referunt, aranearam telis leges comparabat. Nam ut in his animalcula & infecta infirmiora, quales sunt muscæ, papiliones & similia, retinentur, validiora autem, ut vespæ, & crabrones perrumpunt: ita legib. humiles & pauperes constringuntur, divites verò & potentes illis non alligantur. Sed Stobæus hoc Zaleuco Locrensium legislatori tribuit. Quod quidem de legum inæqualitate potius, quam recta ipsarū observatione intelligendū. Nā Trajanus justiss. Imperat. (ut Dio in eius vita perhibet) præfecto prætorio tradens gladium dixisse fertur: Hoc gladio pro me utaris, donec justa facio. Sin injuste egero, contra me. Ac similiter Antiochus tertius civitatib. sibi subditis scripsit, si quid unquam per literas mandasset, quod legibus adversaretur, ne curarent. sed haberēt pro illo, quod se nesciente esset scriptum. Quo pertinet Platonis graviss. sententia lib.* IV. *de legibus*, ἐν ᾗ (πόλει) μὴ γὰρ ἂν ἀρχόμενον ἢ καὶ ἄκυρον νόμου, φθορὰν ὁρῶ τῇ τοιαύτῃ ἑτοίμην οὖσαν. ἐν ᾗ δ' ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δ' ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάντα ἀγαθὰ, ὅσα οἱ θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν γιγνόμενα καθορῶ, *id est, paratum illi civitati exitium video, in qua non lex magistratibus, sed legi magistratus præsunt. Salutem vero illi, ubi lex servietibus magistratibus dominatur, cuncta certe bona, quæ dij civitatibus præbent, huic affore cerno. Et Cicero quoq; alibi dicit, leges cum omnibus una & communi voce loqui.*

VIO-

XCIX.

VIOLENTIOR EXIT,

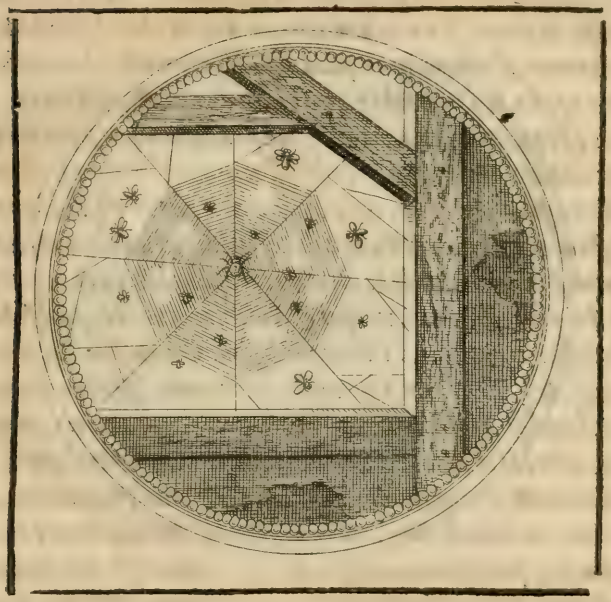

Innodat culicem, ſed veſpæ pervia tela eſt;
Sic rumpit leges vis, quibus hæret inops.

C.

VISUM *fuit tandem hanc tertiam Centuriam nostram cum Phœnice concludere, & de illo paulo verbosius, quam antea factum est, disserere. Idq; tum propter autorum plurimorum de eo varias ac interdum discrepantes opiniones, tum ob symbola, ex hac ave ingeniosa nonnulla & præclara desumta. Ac quantum ad primum attinet, si omnium eorum, qui de illo aliquid litteris mandarunt, sententias in medium proferre vellem, non aliquot paucæ pagellæ, sed vix liber quispiam grandior sufficeret. quare satis esse putavi, saltem nomina præcipuorum scriptorũ hoc in loco notare. Inter quos vetustissimus mihi occurrit Herodotus lib.* II. *sive Euterpe, quamvis dubitanter de eo loquatur. Philostratus quoq; in vita Apollonij, addit istud, ὡς φασι, id est, ut aiunt. Scripserunt de eo etiam Horapollo lib.* I. *cap.* XXXIV. *&* XXXV. *Plinius lib.* X. *cap.* II. *qui & ipse veretur, ne quid fabulosi subsit. Solinus cap.* XXXVI. *Senecapassim. Cornelius Tacitus lib.* V. *Annal. Aelianus lib.* V. *cap.* LVIII. *Lucianus. Sextus Aurelius Victor. Suidas. Xiphilinus in vita Tiberij, qui ait in Aegypto visum, ac Tiberio mortem denunciasse. Glycas Annal. par* I. *Artemidorus lib. de insomnijs, cap.* XLIX. *Aeneas Platonicus. Aristides in oratione de Smyrna beneficio M. Aurelij Imperat. reædificata: atq; inter poetas Oppianus. Ovidius* XV. *Metamorph. Claudianus. Poema Lactantio falsò ascriptum. Tzetzes. Statius lib.* III. *Inter Ecclesiasticos verò scriptores Gregorius Nazianzenus in præceptis ad virginem, & oratione ultima de Spiritu sancto. Basilius. Tertullianus in libro de resurrectione carnis. Cyrillus, Cyprianus, Epiphanius, Eusebius Pamphilus, in vita Constantini Imperat. Rufinus. Ambrosius de fide resurrect. &* V. *Hexa. Isidor. lib.* XII. *Inter recentiores sunt, Albertus Magnus Volaterranus lib.* XV. *Scaliger cõtra Cardanũ Exercit.* CCXXXIII.

C.

VITA MIHI MORS EST.

Ex seipsa nascens, ex se reparabilis ales,
Quæ exoriens moritur, quæ moriens oritur.

CII.

vocatq́. Semendam, ex scriptoribus recentioribus rerum Indicarum: Pierius Valerian. in Hieroglyphicis. Erasmus in Adagijs Chil. II. Centur. I. proverb. XX:. & LVII. Adrianus Iunius proverb. XCIII. Centur. V. Gesnerus de Avibus & plures alij, quorū nomina jā non succurrūt. Sed meo quidem judicio, inter omnes, quos jā enumeravimus, nullus videtur exquisitius ac certius de Phœnice scripsisse, quā Cornelius Tacitus lib. VI. Annal. Cuius ideo verba integra hic apponēda esse cēsuimus: Paulo Fabio & Lucio Vitellio Coss. post longum seculorum ambitum Phœnix in Aegyptum venit, præbuitq́. materiem doctissimis indigenarum & Græcorum, multa super eo miraculo disserēdi. de quibus congruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurda promere libet. Sacrū Soli id animal, & ore ac distinctu pinnarum à cæteris avibus diversum, consentiunt qui formā eius definiere. De numero annorum varia traduntur, maximè vulgatum, quingentorum spacium. sunt qui adseverēt, mille quadringentos sexaginta unum interjici, prioresq́. alites Sesostride primum, post Amasi de dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnavit, in civitatem, cui Heliopolis nomen, advolavisse, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. Sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolomæum ac Tiberium minus ducēti quinquaginta anni fuerunt. unde nonnulli falsum hunc Phœnicem, neq́. Arabum è terris credidere, nihilq́. usurpavisse ex his, quæ vetus memoria firmavit. Confecto quippe annorum numero, ubi mors propinquet, suis in terris struere nidum, eiq́. vim genitalem affundere, ex qua fetum oriri, & primam adulto curam sepeliendi patris. neq́. id temere, sed sublato myrrhæ pondere, tantoq́. per lōgum iter, ubi par oneri, par meatui sit, subire patrium corpus, inq́. solis aram perferre atq́. adolere. Hæc incerta & fabulosis

aucta

CIII.

auctа. Ceterum cſpici aliquando in Aegypto eam volucrem, non ambigitur. Hæc ille. Sed notandū, præter Claudianum, & Poema Lactantio perperam attributum, nec Plinium, neq; Tacitum vel alium ex veteribus tradidiſſe. Phœnicem ſeipſum comburere, quod tamen poſtea recentiores univerſi ſecuti ſunt. Sed veniamus jam ad ſymbola, quorum primum eſt, UT VIVAT: *à Ruſcello aſcriptum Madrucio Cardinali, quod alij plenius efferunt,* SE NECAT UT VIVAT: *Cujus interpretatio multiplex eſſe poteſt. Nam primum generalius ſignificat hominē, qui omnes ſuas cogitationes & actiones eo dirigere conatur, ut ſuæ vitæ brevitatem egregia fama cōpenſet, & inde ſeſe quaſi immortalem reddere queat. Alij potius ad veram pietatem exercendam referunt, intelligendo per ſolem, ad quem Phœnix aſpirat, & cujus beneficio regeneratur,* CHRISTUM, *noſtrum redemtorem, unicum juſticiæ ſolem, cui omnia noſtra merito debemus referre accepta, & ejus cauſa quævis libenter in hoc mundo perferre, quo tandem per ipſum vitam beatam & æternam vivere queamus, certe nobis perſuadentes, hanc mortem noſtram eſſe initium vitæ melioris, de quo præclarum diſtichū & à multis cōmēdatum legitur Ravennæ ad picturā Phœnicis:*

Securus moritur qui ſcit ſe morte renaſci,
Mors ea non dici, ſed nova vita poteſt.

Quo & noſtra hæc inſcriptio, ex Sympoſij Aenigmat. ſumta pertinet: VITA MIHI MORS EST. *Sic B. Tertullianus in libro de reſurrectione carnis inquit, pleniſſimum ac firmiſſimū ſpecimen eſſe huius ſpei (reſurrectionis) ex hoc alite ſumendum, quod B. Ambroſius quoq; & Epiphanius in Phyſiologo aſſerunt. Quare quidam græcum dictum aſcripſit.* ΘΝΗΣΚΩΝ ΟΥΚ ΑΠΟ ΘΝΗΣΚΩΝ, *id eſt, moriens non moriens. Cujus argumenti plurimæ extant ſententiæ apud ſacrarum literarum interpre-*

CIV.

tes præclaræ. Quidam Bartolomæus Taegius, qui de ſymbolis ſive impreſſis Italice breviter & accurate ſcripſit, addidit NE PEREAT: *quo ait exprimi hominis pij ac religioſi propoſitum & ſtudium laudabile, in fugiendis, & compeſcendis voluptatibus ac illecebris huius mundi, & affectibus & cupiditatibus ſuis nimiis moderandis ac vincendis, denique in caſtigando proprio corpore, ne vitis cum jactura animæ obſequatur. Quod B. Nazianzenus lib.* I. *Sententiarum ſpiritualium his jambicis verſibus breviter de quibusdam vitijs expoſuit,*

ἔρως, μέθη, ζῆλος τε καὶ δαίμων, ἴσα.
οἷς ἂν προσέλθῃ, τὸ φρονεῖν ἐπέκλυσε.
τῆξις, προσευχὴ, δάκρυον, τὰ φάρμακα,
ἡ δ' ἰατρεία τῶν ἐμῶν νοσημάτων.

id eſt,

Vinum, libido, livor & dæmon, idem:
Quorum occuparint, opprimunt hæc pectora.
Medentur hiſce, lacrymæ, fames, preces,
Sic eſt meæ curatio ægritudinis.

Aliud præterea ſymbolum Phœnix ſuppeditat, nimirum, NUTRIX IPSA SUI, *ex poemate Lactantio aſcripto,*

Ipſa ſibi proles, ſuus eſt pater. & ſuus hæres,
Nutrix ipſa ſui, ſemper alumna ſibi.

Quod illis recte tribuitur, qui ſuamet induſtria & virtute ad res magnas ſine aliorum adminiculo pervenerunt. Sereniſſima quoque Helionora Auſtriaca, CAROLI V. *ſoror, ex hoc alite deſumere voluit ſymbolum, cum inſcriptione:* UNICA SEMPER AVIS, *ſecundum Ovidium* II. *Amor.*

Et vivax Phœnix, unica ſemper avis.

Quo demonſtrare ſtuduit (ut Paradinus refert) ſicuti optima & pretioſiſſ. quæque rara ſint & inventu difficilia, ita quoque ſibi eſſe perſuaſum, ſe nunquam talem alterum maritum, qualis fuerit

C V.

fuerit FRANCISCUS I. *Rex Galliæ, in posterum esse reperturum. Est autem notum, quod proverbij loco vocemus aliquem propter raras ingenij dotes unicum Phœnicem, quia alios omnes ita excellat, ut neminem parem habere videatur. Illustrissima quoq; princeps Bona Sabaudiensis, Ioannis Galeatij Mediolanensium Ducis mater, orbata marito, curavit in numismate cudi Phœnicem, additis his verbis:* SOLA FACTA SOLUM DEUM SEQUOR. *Quo indicaret, quemadmodum hæc avis sola & unica in orbe inveniatur, sic etiam se propter solitudinem ob mariti obitum, eo redactam esse, ut in posterum reliquis omnibus spretis & posthabitis omnino apud animum suum constituerit, soli* DEO *æterno inservire, ac omnia sua illi addicere. Quamquam verò plura huius generis symbola sese offerant, quæ in se non contemnendam doctrinam continent, tamen hæc sufficere hoc loco putavimus atq; ita Centuriæ huic bono omine finem imponamus.*

OPTI-

HÆc quoque te celare par non fuit, & auctiorem & accutatiorem in parte esse hanc novam Emblematum paternorum editionẽ nostram. Quod tibi conferenti eam cum priori statim liquebit. Secutus enim in hac sum exemplar paternum, in quo ille & emendaverat, & addiderat non pauca, plane ut ipse quoque de alia editione cogitasse videatur. Sed & cum ipse, ut vir optimus, non dissimulavit antea, non se, sed alios in distichis componendis elaborasse, sane iniquum fuerit, hoc non à me præteriri. In prima igitur Centuria maioris partis auctorem merito laudamus, Joachimum Jungermanum Lipsiensem, ad virtutem & gloriam natum Juvenẽ, amitinum nostrum; Sed quem in medio utriusque cursu invidia Fati hei extinxit! Reliqua feré eiusdem, ut & plæraque in duabus sequentibus Centuriis, C L. V. IC. Cunradus Rittershusius Antecessor in Academ. Norica, nonnulla nos quoque subiunximus. Hæc volebam nescius ne esses. Vale.

LVD. CAM.

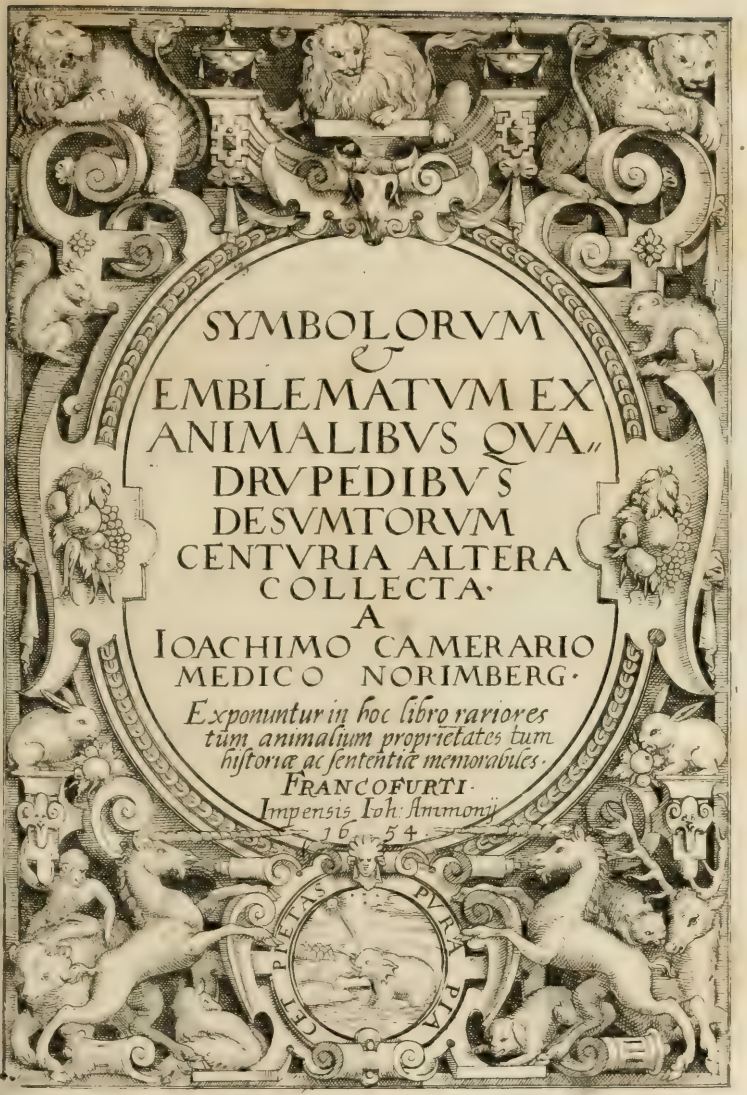

SYMBOLORVM & EMBLEMATVM EX ANIMALIBVS QVADRVPEDIBVS DESVMTORVM CENTVRIA ALTERA COLLECTA.

A

IOACHIMO CAMERARIO MEDICO NORIMBERG.

Exponuntur in hoc libro rariores tum animalium proprietates tum historiæ ac sententiæ memorabiles.

FRANCOFURTI.
Impensis Ioh: Ammonij
1654.

CET PIETAS PVRA PIA

IN II. IOACH. CAMERARII EMBL. ET SYMB. CENTVRIAM.

ECquid adhuc supereſt? animalia bruta loquuntur,
Et variæ monſtrant cognitionis iter.
Virtutis q̃ ſuæ non una exempla miniſtrant,
Quæ natura animis delituiſſe dedit.
Ne ſi deficerent doctores atque Magiſtri,
(Hei procul à noſtrâ ſint mala tanta domo!)
Nulla aliunde queas vitæ præcepta parare,
Quàm quæ mortali prodita voce capis.
Aſpice quæ libro CAMERARIVS *edidit iſto,*
Aſpice ſculptoris ſymbola facta manu.
Quàm varios hominum mores, quàm multa videbis,
Quæ nos à brutis non didiciſſe pudet!
Si te delectat pietas, ſi provida virtus,
In ſolo invenies hæc Elephante bona.
Et ſua portat Equus, portat ſua commoda cervus,
Quæq̃ Aper addiſcas jam moriturus habet.
Et ſcelerum hic cernis pœnas, & præmia juſti,
Et fugere inſidias, qua ratione queas.
Quicquid agis, ſapienter agas, neu deſpice, ſi quid
Ad mores faciunt hæc documenta tuos.
Nil nocet unde habeas, ſed nil habuiſſe nocebit,
Sit ſatis ut poſſis arte cavere malum.
Brutorum qui facta videt, non & ſapit iſtis,
Hic verè bruto brutior eſſe poteſt.

HELIAS PUTSCHIUS.

I.

NON *tam propter molem corporis, qua alia animantia Elephas vincit, quam ob rationis quandam similitudinem, atque inprimis speciem pietatis, ab eo in his Symbolis ac Emblematibus exordiri placuit.* Apud Aelianum *enim lib.* VII. *c.* XLIV. *pulchra est sententia & commemoratione digna:* ἐλέφαντες μὲν θεὸς σεβονται, οἱ δὲ ἄνθρωποι, ἢ ἄφαγε εἰσὶ θεοὶ, καὶ ὄντες εἴ φροντίζουσιν ἡμῶν, ἀπορεῦσι; *id est, Ergo Deum Elephantes venerantur, homines autem sit ne Deus nec ne sit, dubitant, tum si sit, humanas ne res curare dignetur? Sed & alia multa admiratione digna, & propemodū fidē superantia de Elephante, tā veteres quā recentiores autores litteris mandarunt, quæ legi pleraque poterunt apud Aristotelem, Plinium, Plutarchum, Aelianum, Strabonem, Solinum, ac qui nostris temporibus de illo scripserunt, apud Garziam de horto Hispanum, atq; eruditiss. virum Iustum Lipsium in Epistolis. Scribit autem Solinus & alii confirmant, Elephantes Luna splendente gregatim amnes petere, ac mox aqua aspersos, solis exortum certis gestibus salutare, deinde in suos saltus reverti. Vnde &* θεόσοφον ζῶον *Elephas Arriano dicitur lib. de rebus Indicis. Merito itaque exemplo huius animantis nos quoque assidue ad pietatem colendam, atque pura mente* DEVM *venerandum assuefacere debemus: quam quidam veterum* ἀρχὴν καὶ πλοῦτον πασῶν τῶν ἀρετῶν, *id est, omnium virtutum principium atq; finem esse dixit; cum quo* Aristotelis *sententia congruit,* ἀρχὴ ἀρίστη πάντων μὲν ὁ θεὸς, ἀρετῶν δ' ὁσίοτης. *Omnium quidem rerum principium optimum* DEVS, *virtutum autem pietas.* Alii alias *inscriptiones addiderunt, ut* PIETAS NOS DEO CONCILIAT. *vel,* VT DIGNVS ADOREM. *vel,* SIC ARDVA PETO. *item,* PRÆLATA TRIVMPHO. *Nostra vero ex Tibulli notiss. versibus desumpta est,*

CASTA

I.

CASTA PLACENT SUPERIS.

Iniicit nobis brutorum hæc cura ſtuporem,
Qui tarda incipimus quærere mente DEUM.

II.

STRABO *lib.* XV. *de Indiæ loquens Elephantis, hoc encomium illis tribuit, quod sint natura mites, & mansueti, atq; ad animal ratione præditum accedant propius. Sic Aristoteles lib.* IX. *Hist. animal. placidissimum & mitiss. omnium ferarum dicit Elephantem. Aiunt autem tantã illius esse mansuetudinem erga debiliora animalia, ut gregatim occurrentia pecora proboscide paulatim removeat atq; segreget, ne forsitan imprudens illa conculcet atq; proterat. Addunt præterea* φυσιολόγοι, *illum nisi lacessitum non facile irasci vel sævire. Vnde Sereniss. Dux Sabaudiæ Emanuel Philibertus occasionem Symboli sumens, addidit,* INFESTVS INFESTIS. *Sed prior nobis magis arridet sententia, quamvis & hæc altera interdum locum habere debeat. Idq; utrumq; breviter admodum Cicero exponit, lib.* I. *de Officiis hisce verbis: Nihil laudabilius, nihil magno ac præclaro viro dignius placabilitate ac clementia. Addit tamen hoc quoq; non minus prudenter: Et tamen ita est probanda mansuetudo, ut adhibeatur Reipub. causa severitas, sine qua administrari civitas non potest. Et Homerus eandem virtutem commendans, ait:*

πρέπλαὶ μὺ τε φρένες ἐσθλῶν:
Placabiles sunt animi bonorum.

Ac noti sunt versus Ovidiani:

Quo quisque est major, magis est placabilis iræ,
Et faciles motus mens generosa capit.

Cuius generis multa præclara dicta leguntur apud Senecam in duobus libris de Clementia ad Neronem.

Alibi ascriptum reperitur. REGNI CLEMENTIA CVSTOS. *desumtum ex Claudiani hemistichio, Mundi clementia custos.*

MAN-

II.

MANSVETIS GRANDIA CEDVNT.

Præterit, haud Elephas animalia parvula lædit;
Nempe quod hinc clemens Rex imitetur habet.

IN

III.

IN Aethiopiæ parte, cujus regni caput est Meroe, teste Strabone & Aeliano, reperiuntur Dracones, quibus cum Elephantis pugna esse solet. Plinius refert Indicos Elephantos esse maximos, ac bellantes cum ipsis perpetua discordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipsos circumflexu facile ambiant, nexuq; nodi perstringant: mutuamq; illorum necem Philo quoque Iudæus narrat tract. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. Hoc Symbolum Iovius scribit à se esse excogitatum in gratiam Sinibaldi & Ottoboni Fliscorum, qui illud usurparunt ad memoriam justæ ultionis (quemadmodum ipsi arbitrabantur) propter fratrem tertium Hieronymum Comitem, crudeliter ab æmulis suis Fregosiis interfectum, cũ eam ob causam paulò post quinq; etiam ex familia Fregosia violenta morte perierint. Addita fuit inscriptio Hispanica: NON VOS ALABAREIS, *id est, nõ est quod vos gloriemini propter crudelitatẽ vestrã, cum potius de Reip. Genuensis principatu legibus aut armis legitimis debuissetis cõtendere CL. vir D. Sambucus in Emblematib. de hac cruenta pugna tales versus composuit.*

Qui victor sentit cum victo se periturum,
Ambitione magis quam ratione tument.
Quid mihi profuerit vinctus, qui mutua collo
Vincula molitur, me interimatq; cadens?
Sic Elephas stratus complexibus usq; Draconis,
Conterit hærentem mole, ruensque premit.
Ille mihi tandem pretium meritumq; triumphus
Pendit, qui factum non nece, laude beat.
Interdum causa melius cessisse videmur,
Dum mors vindictam leniat aut moveat.
Sed tamen è summo vinci, victoria quædam est,
Conditio servi corrigitur domino.

Usus est quoq; hoc symbolo Delphinus Titio Comes Tsanæ, cum inscriptione non multum dissimili, VINDICE DEO.

NON

III.

NON IMPUNE FERES.

Contemnit mortem, qui non moriturus inultus,
Vna etiam est hostis certa ruina sui.

IV.

RHINOCEROS *à cornu quod in naso unicum habet, quasi naricornis dici potest. Martialis de gemino cornu licentia poëtica loquitur, cum alterum in dorso potius tuberosum quippiam, non proprie cornu sit. Taurum Aethiopicum Pausanias lib.* V. *&* lib. X. *vocat. nec apparet Aristotelem huius animalis feciſſe in ſuis ſcriptis mentionem. Huius accuratam deſignationem curavimus exprimi ab icone in æs eleganter inciſa, ex Hiſpania nuper allata. Tradit autem Suetonius Auguſtum Imperatorem primum Populo Romano Rhinocerotem ſpectandum exhibuiſſe, quamvis Plinius hoc Pompeio Magno aſcribat. Alterum hunc habet hoſtem Elephas cum cornu ad ſaxa limato ſeſe ad pugnam præparet & in dimicatione cum Elephanto alvum adverſarii ut molliorem petat. Eamq; pugnam deſcribit quoq; Oppianus lib.* II. *de Venatione. ac exemplum commemorat Munſterus lib.* V. *Coſmographiæ, ubi Elephas à Rhinocerote victus ſuccubuerit. Quod ſi ventrē hoſtis ſui non præoccupaverit Rhinoceros (ut Aelianus refert) proboſcide Elephanti feritur, ac dentibus tandem dilaniatur. Hoc Symbolo uſus eſt Alexander, Dux Florentinus, gener Caroli V. Imper. Roman. eo innuens, pro conquirenda nominis gloria, atq; inſuper ad Imperatoris ſui exiſtimationem propagandam, magno animo ſe nullum periculum ſubterfugere, atque eam ob cauſam vel præclaram victoriam reportaturū, vel ipſam etiam mortem ſubiturum eſſe. Aſcriptum fuit dictum Hiſpanicum,* NON BVELVO SIN VINCER, *id eſt, non diſcedam ſine victoria, alludens ad verſiculum Martialis:*

Rhinoceros nunquam victus ab hoſte redit.

IV.

NON ERGO REVERTAR INVLTVS.

Vincere, vel pulchræ laus est occumbere morti,
Sed tremulo à pugna turpe redire gradu.

V.

RHINOCEROTEM *non nisi admodum irritatum ad iram provocari, & commotum illam aegre deponere, Pierius in Hieroglyphicis annotat, unde excandescentiam vehementem, post lentitudinem irascendi, per hoc animal veteres ex Oro indicasse refert. Quod etiam ex Martiale colligitur, qui hoc de eo epigramma composuit.*

Sollicitant pavidi dum Rhinocerota Magistri,
Seque diu magnæ colligit ira feræ.
Desperabantur promissa prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namque gravem gemino cornu sic extulit ursum,
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

Sic quoque viri fortes, nisi valde irritati, & aliqua insigni injuria stimulati, non cito deponunt animi sui moderationem, sed adjustam indignationem nimium provocati, tandem sese acrius incitant, & egregie viros exhibent. Quemadmodum autem eiusmodi heroicus impetus in magnis viris merito locũ suum habet, ac laudem quoque meretur, sic absq; discrimine nõ ubique imitandi sunt, sed potius aurea sententia ante oculos habenda, QVO MAIOR, EO PLACABILIOR. *Quod dictum Nic. Reusnerus in Symbolis Imperat. prolixe explicat. Aristotel. quidem affirmat in Eth.* τὰς ἀνδρείας εἶναι θυμοειδεῖς, *fortes esse iracundos, &* τὸν θυμὸν ἀνάγκη συνεργεῖν, *iram adiuvare eos, adducto etiam ibi Homeri testimonio. Sed Euripides præclarè monet,* ἄσκει σώφρονα δ' ὀργήσιον, εἶναι πρὸς σοφῶν ἀνδρῶν, *id est, sapientis esse operam dare, ut moderate indulgeat iræ. Versus autem integri, unde hæc desumta sunt, leguntur apud Virgilium de Entello, lib.* V. *Aeneid.*

VIM

V.

VIM SUSCITAT IRA.

Non temere cœcam vir fortis fertur ad iram,
Iusta sed indigne læsus in arma ruit.

VI.

PER *Leonem, animal generosum & validum, tam sacri quam profani scriptores fortitudinẽ & robur exprimere voluerunt, sicuti serpens fuit typus prudentiæ & intelligentiæ, Quapropter Albertus Baduarius Nobilis Venetus Leonem, cui circa collum serpens fuit circumvoluta, ostendere voluit, fortitudinem semper esse cum prudentia conjungendam, addiditque græcam inscriptionem,* ΟΥΔΕΝ ΚΑΘΗΚΟΤΕΡΟΝ, *id est, nihil decentius nec præclarius. Officium enim prudentis viri est, ut Aristoteles tradit* VI. *Ethic. Nicomachi:* δύναται καλῶς βουλεύσασθαι περὶ τὰ αὐτῷ ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, *id est, posse recte in medium consulere de iis, quæ sibi ipsi sunt bona ac utilia. Idem autor* III. *Ethicorum vult* ἀνδρείαν εἶναι μεσότητα περὶ φόβους καὶ θάρρη, *Fortitudinem esse medium inter metum & confidentiam. In quam sententiam eleganter & breviter D. Bernhardus lib.* I. *de Consideratione, Fortitudinis matrem vocat prudentiam, & addit paulo post: Bonus circuitus est, si justicia quærit, prudentia invenit, fortitudo vendicat, temperantia possidet, ut sit justicia in affectu, prudentia in intellectu, fortitudo in effectu, temperantia in usu. Præclare etiam Demosthenes in oratione funebri,* ἀπάσης, *ait,* ἀρετῆς ἀρχὴν εἶναι μὲν σύνεσιν, πεῖραν δ' ἀνδρείαν, καὶ τῇ μὲν δοκιμάζεσθαι τὰ πρακτέα ἐστί, τῇ δὲ σώζεσθαι: *Universæ virtutis principium quidem esse sapientiam, finem autem fortitudinem, & illam quæ agenda sunt explorare, hanc vero tueri. Euripides vero in Hercule, & prudentiam sine audacia, & hanc sine illa in vitio posuit.*

NIHIL

VI.

NIHIL DECENTIVS.

Provida magnanimæ si adsit prudentia dextræ,
Dic mihi quæ rerum pulchrior esse queat?

DE

VII.

DE *canibus Indicis (quos Aristoteles & Plinius scribunt ex cane & tigride procreari) plures apud veteres autores historiæ leguntur. Diodorus Siculus, & Strabo lib.* XV *commemorāt, duos canes Indicos miræ ferocitatis Alexandro M. à Rege Indiæ Sopithe fuisse donatos. Pollux vero unum tantum huius generis à Poro Rege missum scribit. Aelianus, ut & Curtius, quatuor eiusmodi canum meminit, & multa de illis in medium profert. Omnes tamen in hoc consentiunt, istis canibus Indicis naturā præ aliis esse inditum, ut spretis animalibus minoribus leones inprimis petant, atq; ita obstinate retineant, ut sibi crura potius, nullo clamore edito, abscindi patiantur, quàm feras dimittant. Non aliter viri fortes & virtute præstantes, nihil nisi quod honestum ac laudabile est, constanter sibi imitandum & conservandum statuunt, atq; ideo pro patria, pietate & sui nominis fama pugnare constanter studet, atq; pro iisdem vitam denique profundere non dubitant. Posset autem (meo judicio) non ineptè huic picturæ quoque accommodari hemistichium istud Virgilianum ex lib.* IV. *Aeneid.* MENS IMMOTA MANET. *Quamvis hac quoque in parte cautio adhibenda sit, ne nos (quemadmodū Cicero* I. *de Off. monet) offeramus periculis sine causa, quo nihil potest esse stultius, atque ideo tales homines temerarii & imprudentes à Græcis uno vocabulo nominantur* ῥιψαυχένιοι. *Et idem pro Roscio Amerino* ῥιψαυχενίαν *projectam audaciam nominat. Nec ineptè huc transferri posset proverb.* Nisi crura fracta sint. *Quod Cic. Philip.* XIII. *in Plancum jactat: Illud tamen verum, quod in hoc Planco proverbii loco dici solet, perire eum non posse, nisi crura ei fracta essent. fracta sunt, & vivit. &c.*

NEC

VII.

NEC CÆSUS CEDAM.

Nunquam, cæsa licet, linquit canis Inda leonem,
Nec, licet accisus, facta decora bonus.

VIII.

AEGROTANTI *Leoni Simiam comestam singulare esse in morbo remedium, Plinius, Aelianus, & plures alii perhibent. Orus vero Aegyptius refert Leonem febricitantem, cui milli febris quartana (si Phile Graco autori fides est adhibenda) existimatur esse familiaris, simia solere vesci, & illius esu convalescere. Aristophanes in Ranis assentatores & parasitos δημοπήκας, id est, populares simias, qui alios suis fraudibus decipere consueverunt, non absre vocat. Constantinus verò Imperator, secundum Aurelium Victorem, tineas & sorices palatii nominare solitus est, quos sanè principes & potentiores funditus ex suo consortio removere atq; extirpare deberent. Quod si facerent, tum demum ad saniorem statum regna & Respubl. pervenire possent. Quare etiam Curtius historicus adulatorem perpetuum regum malum appellare non dubitavit, cum eorum opes sæpius pessundet & evertat, quam ipse etiam hostis apertus. Et Bias apud Plutarchum rogatus, quanam bestia omnium maxime esset noxia, Inter feras, respondit, tyrannus, inter cicures adulator. Pierius ex Oro supra indicato, aliam etiam ipsi significationem attribuit, nimirum hoc Symbolo declarari hominem, qui sibi ipsi mederi queat. Vnde Doctissimus Constantinus Landus Complani Comes, in explicationibus Romanorum quorundam nummorum, Leonem cum Simia in ore, addito dicto,* SIBI IPSI SALUS, *pro Symbolo habuit, innuens sua doctrina & virtute sibi in rebus adversis facile remedium esse comparaturum.*

VIII.

AD MEDELAM.

Ipse sui est morbi medicus leo: vos quoque Reges
Assentatores pellite sponte malos.

IX.

LEONEM, *quantumvis animal ferox, Plinius scribit circumactos rotarum orbes, & cantus gallinaceorum, & omnium maximè ignes timere. Cæterum quod ad primum atq; tertium attinet, remitasese habere rerum Naturalium scriptores affirmant, secundum verò de gallinaceis nonnihil adhuc esse controversum videtur. Nam nostris temporibus in aula Sereniss. Principis Bavariæ Monacensi unus ex Leonibus, miris saltibus in vicinam cujusdam domus aream sese demisit, gallinaceorum cantus aut clamores nihil reformidans, atq; ipsos una cum pluribus gallinis devoravit. Vt igitur ignis subito & sine causa Leonem perterrefacit, ita videmus potentioribus vana quædam & abjecta terriculamenta (Græci μορμολύκεια vocant) sæpe objici, quæ ipsos nimis alioqui sese efferentes terreant & in officio contineant. Sed & alii plurimi ex ignorantia quadam sæpe metuunt non metuenda, ut elegantiss. versibus expressit Lucretius:*

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis
In tenebris metuunt, sic nos in luce timemus
Interdum nihilo quæ sunt metuenda magis, quam
Quæ pueri in tenebris pavitant, finguntq; futura.

Adrianus Iunius vir doctiss. paulo aliter hæc explicat atq; hoc indicari vult, iræ esse quasi malagma Philosophiam, & vehementissimi affectus impetum non melius sedari, quàm hujus consideratione, ac inprimis meditatione cœlestis sapientiæ, quæ facis instar mentem nostram illustret atq; regat. Cujus versus elegantes hic quoq; placuit ascribere.

Getulus leo non sic aliud quam metuit
Tædam flammivomam, qua rabies sæva cadit.
Sidit trux animus vel facibus luciferis
Cœlestis sophiæ: aut supplicii terriculis.

MAGNOS

IX.

MAGNOS VANA FUGANT.

Non est ingentis vis expers ulla timoris.
Sic pavet infesto pertitus igne Leo.

X.

JUNT *Leonem, injecto capiti pallio, quo ſtatim acies oculorum illi adimatur, uſq; adeo feritatem ſuam deponere, ut etiam vinciendum ſe homini præbeat. Quam rem Plinius libro* VIII. *cap.* XVI. *annotavit, perhibens omnem vim in oculis conſiſtere. Quæ etiam copioſe referuntur à Plutarcho in præceptis politicis. Nemo autem hoc emblema (meo judicio) melius explicuit ipſo B. Chryſoſtomo in Homilia ad S. Matthæum* IV. *hoc modo: Leonem quidem mitigas reddisq; tractabilem: furorem verò animi tui omni prorſus efficis leone ſæviorem. Ponamus iram quoque beſtiam eſſe. quantum igitur ab aliis erga mitigandum leonem ſtudium datur, tantam tu erga iracundiam impende curam, & effice hujusmodi cogitationem mitem ac manſuetam, ſiquidem hæc fera & unguibus ſæviſſ. armatur ac dentibus. Niſi illam ſolicite manſueferis, cuncta ſimul diſperdet ac lacerabit. Et pulchrè Ambroſius: Præclarum eſt motum temperare conſilio, nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiam indignationemque compeſcere, quàm omnino non iraſci, cum plerumque illud levius, iſtud fortius æſtimetur. Rectè itaque Menander:*

Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς,
Adhibita ratio fac ſuperet iram tuam.

Quidam generalius aſcribunt, SUPERAT SOLERTIA VIRES. *Nam validiſſima & robuſtiſſima quæque ingenio & prudentia tandem vincuntur. Quem locum communem egregie tractat Oppianus lib.* V. *Halieut.*

X.

IRAM PRUDENTIA VINCIT.

Si licet objecto ſagulo tractare leonem,
Quid tandem eſt, iram nolle domare ſuam?

ILLU-

XI.

ILLUSTRIS. *Princeps laudatissimæ memoriæ Rodolph. Anhaltinus, ex antiquiss. Ascaniastirpe oriundus, cum multis præclaris victoriis tam in Vngaria quam Geldria celebre nomen sibi peperisset, tandem in Italia sub Maximiliano Primo contra Venetos claruit, atq; utilem operam illi navavit, tandemque Veronæ (ut fama fert) veneno fuit è medio sublatus. Hic igitur præstantiss. Princeps in suis signis militaribus curavit depingi, virginem timidè leoni cibum ex patina porrigentem, addito Germanico dicto,* allzeit in sorgen/ *cui quidam hoc addidit distichum,*

Nuda à præsidiis ego virgo ministro leoni:
Danda opera est magnis sed comitante metu.

Quo ostendere voluit, viros prudentes, quibus reipub. cura est commissa, in perpetua versari solicitudine, & liberalem metum nunquam deponere debere, ne scilicet aliquid negligenter aut temere, secundum Hippocratem, committant, quo potentiores offendi possint. Atque hunc metum Plato lib. III. ac V. de legibus, plurimum commendat, pudoremque illi adjungit comitem tanquam causam omnis honestatis. ac præterea in dialogo Euthyphrone sive περὶ ὁσίου ostendit Socrates, non rectè dici à Stasimo Cyprio, ἵνα γὰρ δίκη, ἔνθα καὶ αἰδώς, id est, ubi timor, ibi & pudor, sed potius, ubi pudor, ibi timor. Est enim alius quoq; metus servilis, qui semper conjunctus est cum odio, secundum Ennium ex Cicerone II. de Officiis.

Quem metuunt oderunt,
Quem quisque odit, periisse expetit.

Admonet etiam hoc Emblema potentiorum favore & gratia caute esse utendum, cum sæpe levi de causa mutentur,

Gratia fortunam sequitur, veluti umbra sereno
Sole aliquod corpus, sol occidit, occidit umbra.

SEM-

XI.

SEMPER IN METU.

Ardua sunt cujus commissa negocia curæ,
Fac animum usque habeat sollicitudo tuum.

XII.

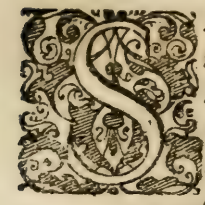

Æpe admiratus sum, qui fiat, quod in tam indefesso hominum studio investigandi etiam in remotiss. regionibus varias res incognitas, nihil tamen adhuc certi vel perparum exploratum habeamus de ipso Monocerote sic propriè dicto, cum etiam apud veteres autores de illo variæ opiniones reperiantur. Et quamvis alia plurima animalia rara Romani populo spectanda exhibuerint, apparet tamen ex historiis hoc animal nunquam illos ostendisse. Est autem hoc Symbolum desumtum ex veteri nummo, è cujus una parte Monoceros conspicitur, cornu in aquam intingens, ex altera inscriptio, NYΣAIΩN, *id est, Nysæorum, Indiæ nimirum populorum. Notum autem est, tribui huic cornui hanc peculiarem vim & proprietatem, quod contra pleraque venena sit admodum efficax; unde quidam perhibent, priusquam Monoceros ex aquis impurioribus, quas circa aspides & alia genera serpentum ac venenatarum bestiarum stabulantur, bibat, cornu suum in illas immergere & quasi depurgare salubrioresque reddere. Qua similitudine docemur, beneficio sapientiæ atque laudabilis doctrinæ, in rebus dubiis ac periculosis, posse nos omnes difficultates & remoras, quæ à virtutis & honestatis via avocant, removere, & mala à bonis segregare. Bartolomeus Alvianus Dux militaris Venetus, ascribi curavit in suo vexillo,* VENENA PELLO, *innuens se instar unicornis noxia & venenata animalia fugantis, sua virtute bellica contrariarum partium hostes esse extirpaturum.*

XII.

NIL INEXPLORATO.

Te quoque serpentum sitiunt mala secla ferarum,
Explora & cautus tetra venena fuge.

XIII.

PRIMUS *(quod ego sciam) inter scriptores non adeo antiquos huius Symbolicæ potius quam veræ inventionis author est Iohannes Tzetzes in libro variarum historiarum, qui vixit circa annum à* CHRISTO *nato* M. D. LXXVI. *Idem postea tradiderunt Albertus Magnus & alii. Isidorus quidem autor Tzetze multo antiquior lib.* XII. *Etymolog. capit.* II. *scribit Rhinocerotem amore virginis denudatæ capi. Videtur autem Rhinocerotem cum Monocerote (quod & aliis accidit) per errorem confundere, cum magnum inter has feras sit discrimen. Hi igitur* μυθολογοῦντες *scribunt, unicornem odore & amore castæ virginis captum, omni ferocitate deposita, ad eam accedere, caputq; in ejus sinum ponere, atq; ita tandem somno obrutam capi. Quam allegoriam Gesnerus putat inde esse natam, quod rerum Naturalium autores scribant, unicornem sui generis feras quoq; hostiliter persequi, nec aliter cum fœmina assuescere, nisi libidine stimulatum. Typus est castæ & puræ vitæ, qualis inprimis virginibus convenit, quæ non solum hominibus moderatis summopere probatur, sed etiam à ferocioribus magni fieri, & ad se amandum allicere solet. Sic apud Senecam in Hercule furente Lycus quærit à Megara, an,*

Obiici feris monstris virtutem putet?

Quæ respondet:

Virtutis est domare quæ cuncta pavent.

Nonnullis potius placuit ascribere ad hanc picturam,
VIRTUS SECURITATEM PARIT.
Aliis autem, OPTIMA INSIGNIA.

HOC

XIII.

HOC VIRTUTIS AMOR.

Quem non vincat amor castæ virtutis & ardor?
Virtus tanta potest, vincat ut illa feram.

XIV.

T cornu Monocerotis non per se in tanto pretio habetur, sed propter ipsius contra venena efficacitatem & utilitatem desideratur, ita monemur in universa vita, non opinionis nudæ æstimationis solummodo, sed experientia & usu cuncta esse perpendenda, cum nihil sit in pretio habendum, quod non etiam sit verè utile & fructuosum. Horatius sane usum divitiarum & partorum bonorum non frustra toties nobis inculcat. Igitur præceptis ejusmodi admoniti, meritò etiam diligenter sumtus temperare ac metiri debemus. Quam enim multis (secundum Socratem apud Platonem) inutilibus & superfluis quoque carere possumus? præsertim hoc nostro superbo atque sumtuoso sæculo, ubi copia rerum non adeo necessariarum, & effusissimi luxus prodigalitate passim omnia, qua publicè qua privatim in pejus ruunt, paulò pòst (ut timendum) præcipitem casum allatura. Nam aurea ista frugalitas, quam διδάσκαλον σοφῶν καὶ ἀρίστων βουλευμάτων Sophocles nominat, id est, magistram consiliorum sapientum ac optimorum consiliorum, passim spernitur, atque è medio pellitur, è contrario autem crescit πολυτέλεια (juxta veterem Græcum scriptorem Ecphantem Pythagoricum. libr. de Regno, citante Stobæo) μάτηρ τῆς ἀκρασίας, αὕτη δὲ τῆς ὕβρεως, ἐξ ἧς τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν τὰ πολλὰ, id est, Luxus & profusio, quæ est incontinentiæ mater, huius verò petulantia, ex qua multa mala hominibus enascuntur. Describit hoc Emblema C. L. vir Ioannes Sambucus, & satis magnas vires tribuit cornui Monocerotis, *de quo alibi,* DEO *volente, in peculiari commentario, accuratius disseremus.*

PRE-

XIV.

PRETIOSUM QUOD VTILE.

Commoda quæ est usu non fama, res pretiosa est.
Displicet hæc paucis, at placet illa magis.

CAME-

XV.

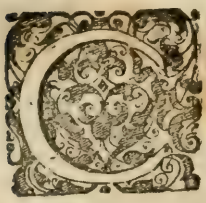

CAMELORUM *duo genera reperiuntur apud veteres, præsertim Aristotelem & Plinium: Bactrianum nimirum sive Asiaticum, & Africanum; illi bina, hi singula tubera in dorso habent. Hoc animal (ut Plinii verbis utar) sitim & quatriduo tolerat, impleturq; cum bibendi occasio est in præteritum & in futurum, obturbata proculcatione prius aqua, aliter potu non gaudet. Quam proprietatem Aelianus quoque Elephanti ascribit. Theophylactus autem Simocatus in quæstionib. suis physicis ejus rei hanc causam affert, quod Elephas si umbram suam in aquis videat, terreatur; ideoque Indos illunem noctem observare, si quando traiiciant hoc animali flumen. Eundem profecto ad modum homines inquieti ac turbulenti omnia propter suam utilitatem pervertunt, tranquillitatis publicæ hostes (quorum utinam hodie non tantus extaret numerus) qui omnia sua consilia & cogitata eo dirigere student, ut alios inter se committant, ac bella non necessaria excitent. Et scimus nostris temporibus callidum quendam ducem militarem crebro solitũ esse dicere, non nisi aqua bene turbata piscationem esse ubertem. De hoc apud Iovium talis legitur historia: Virginius Vrsinus strenuus alioqui bellator, contra aliorum sententiam, etiam suorum gentilium, quo tempore quasi universa Italia contra Gallos conspiraverat, nihilo tamen minus ipse castra Gallica sequi maluit. Atque ideo hoc Symbolo usus est cum Gallica sententia,* IL ME PLAIT LA TROUBLE, *mihi turbida placet, sed parum extitit ipsius conatus felix: nam in isto bello gravissimo obsessus Atellæ in hostiũ potestatem pervenit, & tandem in carcere Castelli de Ovo Neapoli justas suæ temeritatis pœnas luens, misere interiit*

TUR

XV.

TURBATA DELECTAT.

Turbat aquam sitiens cum vult haurire Camelus,
Sic pacem ex bellis, qui lucra fœda sitit.

XVI.

INTER *alias proprietates Camelo hæc quoq; ascribitur, quod sponte in genua procumbens (Herodoto etiam lib.* VII. *teste) vel sessionem recipiat, vel aliud onus conveniens admittat. Cumque justum sarcinarum pondus sibi impositum sentiat, rursum sese erigit, & alacriter progreditur, ubi verò nimium sese oneratum animadvertit, aut succumbit aut abiicit imposita. Quo monemur in omnibus rebus esse mediocritatem auream observandam. nam secundum Poëtam,*

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Idemque nos docet Delphicum oraculum, τὸ, μηδὲν ἄγαν, quod Terentius latinè expressit: ut ne quid nimis. *At noster Hippocrates in Aphorismis non minus graviter quam breviter pronunciat:* καὶ πᾶν τὸ πολὺ τῇ Φύσει πολέμιον, τὸ δὲ κατ' ὀλίγον ἀφαλὲς: *Omne nimium est naturæ inimicum, quod verò paulatim fit, tutum. Præterea hoc Symbolo docemur, nihil ultra vires temere esse tentandum, sed Horatianum potius istud meditandum,*

Metiri se quenque suo modulo ac pede verum est.

Hyppolitus Cardinalis, Estensis Senior eo quoque est delectatus cum inscriptione Hispanica, NON SVEFROMAS DE LOQVE PVEDO: *Non plus quam possum tolerabo. Vel* TANTUM QUANTUM POSSUM. *Alii universalius ascripserunt:* RATIONABILE IMPERIUM. *Et extant Germanici in hanc sententiam rythmi satis concinni,*

Lad auff mein Rück/ daß ich vermag/
Sonst laß ich liegen/was ich trag.

NIL

XVI.

NIL VLTRA VIRES.

Ne nimium imprudens teneris impone lacertis,
Et fortem sternunt pondera iniqua virum.

XVII.

PLINIUS *libro sæpius citato, inquit de Camelis: Velocitas inter equos, sed sua cuiqu mensura, sicuti & vires. Nec ultra assuetum procedunt iter, nec plus instituto opere recipiunt. Quod Symbolum cum priore non male convenit, à contrario sensu desumptum. Quamvis verò alii ad suos amores non tamen inhonestos accommodarint, indicantes nulla ratione à suo proposito sese absterreri posse, tamen ad alias omnes præclaras actiones invicto animo constanterq; prosequendas & absolvendas, rectè hoc poterit quoque transferri. Quæ virtus græcè propri vocatur* Φιλοπονία, *id est, industria & amor in laboribus capessendis. Eo Symbolo usus est Vespasianus Gonzaga, Dux Sabionedæ, cum dicto,* JUVAT EMTA LABORE GLORIA. *Quo indicare voluit, se dies noctesq; omni cura in hoc incumbere, ut ex studiis & laboribus suis præclaram laudem ac gloriam acquirere possit, cum græcum proverbium quoque idem subiiciat,* ἐκ τοῦ πόνου κλέος. *Ex labore gloria. Et Xenophon* κύρου παιδείας *lib. 1. eleganter hoc quoque protulit,* ἐπικουφίζει ἡ τιμὴ τοὺς πόνους τῷ ἄρχοντι, *id est, Ipse honos leviorem facit Imperatori laborem, quemadmodum Cicero est interpretatus. Ac extat elegans carmen Claudiani in Epithalamio Honorii, quod ostendit laboris impatientem ad virtutis culmen non ascendere, nec ejus optatos fructus capere:*

Non quispiam fruitur veris odoribus,
Hyblæis latebris nec spoliat favos,
Si fronti caveat, si timeat rubos.
Arma spina rosas, mella tegunt apes.

NEC

XVII.

NEC META NEC ONUS.

Sternit humi, immensum quod pondus iterque Camelum,
Sternitur haud fortis laudis amore labor.

XVIII.

CAMELOPARDALIS *Græce ac Latine dicta, Aethiopibus Nabis, Arabibus verò ac Turcis Zurnapa, unde vulgare Giraphæ nomen, putatur apud Pausaniam in Bœoticis sive libro* IX. *esse Camelus Indica. Plinius Iulium Cæsarem primum Romæ in Amphitheatro ludis Circensibus spectandum hoc animal dedisse scribit, quod Dion lib.* XLIII. *Romanæ histor. confirmat, atq; ibidem Camelopardalin accurate describit, quemadmodum & Oppianus* III. *Cyneget. Strabo ac Heliodorus, & inter recentiores Petr. Bellonius lib.* II. *observationum suarum, quam ante paucos annos Germania quoque vidit. Strabo lib.* XVI *propter suam asymmetriam & partium inconcinnitatem nihil illi celeritatis tribuit, ac* βόσκημα *potius esse dicit. Vnde Horatius lib.* II. *epistol.* I. *ad Augustum fecit,*

Diversum confusa genus Panthera Camelo.

Recte autem hac similitudine illi notantur, qui omnia dicunt vel faciunt stulte & confuse, nec ullibi sibi constant, secundum usitatum versiculum,

Dissidet à cunctis sibi qui contrarius ipsi est.

At contra in omnibus rebus commendatur verus ordo & εὐσχημοσύνη ac harmonia mutua, de qua Plutarchus in commentario de Musica inquit, ὅτι δὲ σεμνὴ ἡ ἁρμονία καὶ θεῖόν τι καὶ μέγα, ἀριστοτέλης ὁ πλάτωνος ταυτί λέγει. ἡ δὲ ἁρμονία ἐστὶ οὐρανία, τὴν φύσιν ἔχουσα θείαν καὶ κακλὴν καὶ δαιμονίαν, *id est, porro autem quod Harmonia res sit divina, veneranda & magna, Aristoteles Platonis discipulus his verbis confirmat. Enimverò Harmonia res est cœlestis, eiusq; natura divina & pulchra atq; admiranda. Quæ tametsi autor ad Musicam tantum eo in loco referat, tamen de omnibus aliis, quæ recte,* εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν *(ut S. Apostoli verbis utamur) fiunt, rectè dici poterunt.*

DIVER-

XVIII.

DIVERSUM CONFUSA GENUS.

Cernis ut inconcinnam habet hæc fera longa figuram:
Quicquid agunt ſtulti, nil habet harmoniæ.

URUS

XIX.

RUS ἀπὸ τῶν ὀρῶν, *id est, à montanis locis in quibus degit, secundum Isidorum, nomen accepit, quem in Hercynia sylva Iul. Cæsar lib.* VI. *de bello Gallico reperiri ait, & multa de illo Erasmus Stella in libro de origine Borussorum narrat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XV. *scribit excellenti vi ac velocitate esse Vros, quibus imperitum vulgus Bubalorum nomen imposuit. Ac inter alios Munsterus in Cosmographia, ubi describit Borussiam, adeo esse feroces perhibet, ut si à venatoribus, qui post arbores latitant, telis & jaculis petantur atque vulnerentur, adeo exardescant in iram & efferantur, præsertim si senserint se esse sauciatos, & hostem ulcisci nequeant, ut crebriore in arbores impetu facto, tandem se quoque conficiant. Sic furores & impetus validi etiam potentiorum, qui nullo consilio innituntur, arte ac prudentia sapè declinantur ac franguntur, cedendo quidem illis tempestive, & in tutum locum sese recipiendo: idque Ovidius quoque monuit hoc disticho lib.* I. *de remedio amoris.*

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.

Ac nota est Horatii sententia lib. IV. *Carm. Ode* IV.

Vis consilî expers mole ruit sua.

Oppianus quoque lib. V. *Halieutic. hæc fecit,*

ὡς ὅτ' ἀνορέης ὅτ' εἴδεος ἔπλετ' ὄνειαρ
τόσσον, ὅσον περπίδων. ἀλκὴ δ' ἀνεμώλιος ἄφρων.

Id est, Nec robur tantum quantum prudentia præstat,
Nec species; stolidæ vires sine mente fatiscunt.

Raro autem hæc duo conjunguntur. Nam, ut rectè ait Valerius Max. lib. XI. *cap.* XII. *nimio robore membrorum vigor mentis hebescit, quasi abnuente natura utriusq; boni largitione, ne supra mortalem felicitatem sit, eundem & sapientiss. & validiss. esse.*

CUR-

XIX.

CURRENTI CEDE FVRORI.

Quis furor est cæco temere se offerre furori?
Cede, parum exspecta, nec mora, victor eris.

XX.

VRSOS *certo tempore latitare in ſuis antris, quæ ſi non alia habere contigit, ex ramorum fruticumque congerie ſibi ſtruunt, impenetrabilia imbribus, moliq; fronde conſtrata, in quibus reſidunt & priorum pedum ſuctu vivunt, eoq; pingueſcunt, Plinius, Oppianus, Aelianus, Artemidorus, & alii tradiderunt. Vnde etiam Theocritus* Φωλάδας ἄρκτους, *id eſt, Vrſos in luſtris degentes nominavit: Vbi etiam videndus Scholiaſt. Græcus. Sane haud aliter ingenia vivida, quò plus receſſus & ocii interdum ſibi ſumunt, eo poſtea alacrius rurſum ſeſe exerunt omniaque peragunt, ſecundum illud Sophoclis,*

Φιλεῖ γάρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ ῥέξων μέγα.

Solet enim remiſſius agere vir magnum negocium tractans. *Quemadmodum autem vita ſolitaria nimis, & iſtud* λάθε-βιώσας *(contra quod etiam Plutarchus eruditum commentarium conſcripſit) intempeſtive & ſine ratione ſuſceptum, præſertim ab illis, qui Reip. & Patriæ præ aliis inſervire poſſunt ac debent, non probatur: ita profecto hominum doctorum, & ad vitam philoſophicam idoneorum ſeceſſus honeſti minimè ſunt vituperandi. Quod certe in hac infelicitate noſtrorum tẽporum & tanta animorum diſtractione privato nemini vitio verti poterit.* Φίλον γάρ πως τοῖς ἀθυμοῦσι τὸ ἄμικτον καὶ Φιλέρημον, *ſecundum Gregorium Nyſſænum, id eſt, Gratum enim eſt quodammodo triſtitia affectis locus ſecretus & ſolitarius. Ac præclara etiam eſt ſententia Iuſtini Martyris in Epiſtola iſta aurea ad Zenam & Severum,* συνελόντι εἰπεῖν, ὁ θέλων εὐδιάγειν, μήτε ὁράτω πολλὰ, μητὲ ἀκούειν ἐπιδευέτω. *Vt autem breviter dicam, qui bene vult vitam peragere, neque videre, neque audire multa ſtudeat.*

MAIOR

XX.

MAIOR POST OTIA VIRTVS.

Ceu luſtris latitant urſi & ſua membra relinquunt:
Sic meditatur opus doctus in arte novum.

XXI.

PLUTARCHUS *in libello* περὶ τῆς εἰς τὰ ἔκγονα φιλοστοργίας, *multa de informi ursæ fœtu scripsit. Cui etiam astipulantur Plinius, Aelianus, Oppianus, Orus Niliacus, Phile, & alii plurimi. Aristoteles tamen lib.* VI. *cap.* XXX. *hoc distinctius explicat. Fœtū, inquit, minimum pro sui corporis magnitudine Vrsa edit, quippe quæ minorem cato, maiorem mure parere soleat, nudum, & cæcum, & crurib. propemodum membris q; aliis indiscretum & rudem, h. e.* ἀδιάρθρωτον. *At ipse venatores nostros affirmantes audivi, in utero captæ Vrsæ gravidæ suis membris nonnihil distinctos catulos sese reperisse. Commenti autem huius causam præbuisse quidam existimant catulorum ortus crassissimis secundinis obuolutorum, quas non nisi lambendo diutius mater reuellere potest. Vsurpavit hoc Symbolū celebris iste pictor Venetus Titianus, quo indicare voluit, in certis quibusdā rebus Artem plus valere quam Naturam ipsam. Quod quidem ut in nonnullis verū esse concedimus, sicuti in arte pictoria & similibus: ita in plurib. aliis locum habere nequit, Naturam q; multo esse præstantiorem quotidie experimur. Et Pindar. ait Olymp.* IX.

Τὸ φυᾷ κράτιστον ἅπαν. Quod à natura est optimum omne. *Alibi legitur ascriptum,* VTINAM PERPOLIATUR, *de operibus nimirum adhuc imperfectis & adhuc absolvendis. Quo pertinet eruditum Epigramma veteris amici mei Greg. Bersmanni de Parthenopeo secessu Virgilii, ex Donati commemoratione in illius vita:*

Vt nullo Musis interpellante vacaret,
Parthenopes adijt rura quieta Maro.
Vrsaq; lambendo catulos ceu formet inertes,
Cudebat versus sic poliendo suos.
Assidua docti sua limant carmina cura,
Et sub judicium singula verba vocant.

NATV-

XXI.

NATVRA POTENTIOR ARS.

Ars polit, haud fingit, natura utrumq; ministrat,
Quantum dissideant, indicat hic catulus.

XXII.

ONSTAT *Vrsos pluvio interdum tempore & imbribus cadentibus solere potiss. una colludere & exultari, quasi præsagientes depulsis nubibus auræ serenitatem esse brevi consecuturam. Sic viri fortes & constantes è longinquo sæpe in rebus suis adversis prosperiorem fortunam prospicientes, tantum abest ut abjecto sint animo ac perturbentur, ut etiam spe certa sibi omnia læta polliceantur, istud Horatianum crebro apud se meditantes,*

Non si male nunc: & olim
Sic erit.

Nam secundum Ovidium quoq;,

Nube solet pulsa candidus ire dies.

Atq; ita fortitudinem cum prudentia conjungentes, tanquam ducibus duobus certiss. facile consequemur, ut neque in rebus secundis nimis nos efferamus, neque in adversis desperemus, quod eleganter B. Gregor. Nazianzenus his Græcis versibus exposuit,

μὴ σφόδρα θαῤῥεῖν, μήδ' ἀπελπίζειν ἄγαν
τὸ μὲν γὰρ ἐκλύει σε, τὸ δ' ἀνατρέπει,
τὸ μὲν κατῄθη, τῷ δ' ἔχε, τῷ δ' ἀφθόνῳ,
ἔχ ὡς ὁδῷ τὸ λειπον ἀχρειοῖ πόνον.

Ne fide multum, neve desperanimis,
Illud solutos efficit, pessundat hoc,
Hoc corrigens, illud tenens, reliquam sine
Livore rectius peragrabis viam.

Pulchrè etiam Apollodorus apud Stobæum dixit:

Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ,
Ανδρες, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾶν ἀεί.

Nunquã oportet animũ despondere hominẽ infortunatũ,
O viri, meliora verò semper expectare.

SERE-

XXII.

SERENABIT.

Quaris cur saliant pluviis? spes certa sereni est:
Hac tu confisus, pelle animi nebulas.

XXIII.

E Vrsis hæc quoq; Plinius litteris tradidit: oculi eorum hebescunt crebro, qua maxime caussa fauos expetunt, ut conuulneratum ab apibus os leuet sanguine grauedinem illam. Et Solinus inquit, nihil auidius quam mel captant, atq; ideo aluearibus vbiq; insidiantur. Narrant autem aliquando accidisse, ut Vrsus cupiens aluearium in quercu veteri invadere, atq; inde mel auferre, ita ualide pedem anteriorem in ramum sese reflectentem impulerit, ut inde rursum sese liberare neutiquam potuerit, & hoc modo detentum & captum fame periisse. Accommodabit sibi recte hoc Symbolum quispiam probus ac innocens, qui contra aliorum violentiam & iniustitiam, qui seipsos sæpe euertere, & in suam perniciem ruere solent, præter omnium opinionem conseruatur, quod Lucretii egregii versus nobis subjiciunt,

Circumretit enim vis atq; iniuria quenque,
Atq; unde exorta est, ad eum plerunque reuertit.

Rectè igitur Xenophon lib. 1. memor. monet, prudentem non esse violentum, cum sciat, ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεστιν ἔχθρα, καὶ κίνδυνος, Violentiam comites habere inimicitiã atq; periculum: Addit q; eleganter, ἀκὴν, ἀτῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ὑν ἀνδυγνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν: Quamobrem vim facere non est prudentiæ studiosorum: Sed qui robur sine mente possident, violentis gaudent facinoribus.

VIO-

XXIII.

VIOLENTA NOCENT:

Vt favus exitio est Vrso, sic sæpe malorum
Autorem illaqueant visq; dolusq; suum.

XXIV.

EX antiquo nummo Iulii Cæsaris, in cuius altera parte bos ad sacrificia destinatus, stans ante aram exprimitur, cum inscriptione IOVI OPT. MAX. SACRUM, hoc Symbolum videtur habuisse suam originem. Hic verò dutor illius addidit quoq; aratrum, cum hoc animal potiss. ad opera rustica expedienda, aptum natum esse nemini sit dubium. Vnde in nummis tam Græcis quàm Latinis per boves vel tauros Coloniarum deductiones intelligebant, sicuti quoq; rei frumentariæ fuere insignia. Quod ex Varrone quoq; discimus, oppida (inquiens) condebant in Latio Hetrusco more multa, & junctis bobus, id est, tauro & vacca interiore aratro circumagebant sulcum. Hoc convenit in illos, qui non solum pietate ac religione, ac omni laudabili doctrina cupiunt excellere atque aliis præire (quod per sacrificium cum bove peractum ostenditur) sed etiam alios pluribus laboribus, sicuti bos arans, indefesso studio hominibus usui esse atq; inservire student. Nam, ut Menander ait: τὸ χρηστὰ πράττειν ἔργον ἐλευθέρου, Res bonas facere hominis est officium ingenui: Ascripsit autem inprimis hoc Symbolum sibi (ut Hieronymus Ruscellus refert, & ex epistolis Italicis Hannibalis Cari itidem licet animadvertere) Onophrius Panvinius Veronensis, ordinis Augustiniani Cœnobita, vir admodum laboriosus, ut scripta ab ipso composita testantur.

XXIV.

IN UTRUMQUE PARATUS.

Ferre jugum, jugulumq; dare, est bos aptus utrinque;
Sic pia turba facit, grata DEO *referens.*

XXV.

LIVIUS *lib.* XXII. *memorabilem historiam memorat de Hannibale in angustiis ad Casilinum à Fabio Max. Cunctatore incluso, quem ipsum tamen alioquin prudentissimum ducem militarem, mira arte & ingenioso strategemate deceperit, commentus (ut Livius loquitur) ludibrium oculorum specie rerribile ad frustrandum hostem. Faces enim undique ex agris collectas, fascesque virgarum & arida sarmenta præligari curavit cornibus boum, quorum ad duo milia fuere, atque primis tenebris noctis, accensis cornibus armentum in hostes, jussu ipsius, concitatum fuit. Interea illi qui ex Romanis ad transitus saltus insidendos locati fuerunt, circumventos se esse existimantes, præsidio excesserunt: atque ita Hannibal ex illis faucibus evasit, & in agro Alifano securus castra posuit. Apparet itaque ex hac historia, inter præcipuas boni ducis militares virtutes hanc non esse postremam, ut si quãdo se tempore locoq́, ac aliis in rebus hosti suo inferiorem videat, neutiquam tamen planè desperet, sed in omnem occasionem intentus non minus arte & ingenio, quam aperto Marte adversario suo terrorem simul & errorem incutiat, & hoc pacto se & suos incolumes conservet, & ab omni periculo tutos præstet. Sic eleganter Val. Maximus lib.* VII. *cap.* III. *Romanam virtutem præsidium ab astutia mutuasse dixit. Sed in hac parte nimis callida, atque multo etiam magis perfida consilia locum habere non debent. Vnde etiam apud Virgilium lib.* XI. *Aeneidos ironice potius (ut quidam interpretes volunt) quam verè ex sententia autoris dicit Choræbus;*

Dolus an virtus quis in hoste requirat?

TERROR

XXV.

TERROR ET. ERROR.

Fraudem fraude, aſtum non fallere dedecet aſtu,
Sæpe timore timor trudiiur, arte dolus.

XXVI.

PLUTARCHUS *in Sympoſiacis lib.* VI. *cap.* X. *de tauro ad ficum manſuefacto hæc litteris prodidit. Equidem ſpiritum validum & vehementem in fico exhalare, cum viſus plane teſtatur, tum id quod de tauris fertur, ſcilicet ficui alligatum taurum etiam ferociſſ. quieſcere, tactumque admittere, & omnino ferociam quaſi langueſcentem deponere. In acrimoniam tamen arboris major pars cauſſæ collata eſt. Plinius vero lib.* XXIII. *cap.* VII. *ſicuti Orus quoque hoc potius Caprifico aſcribit: & quidem collo eorum hanc circumdatam (ut pictura repræſentat) mirabili natura compeſcere tauros ait, ut immobiles præſtet. Cuius proprietatis cauſam Cœlius Calcagninus lib.* II. *quoque inveſtigare conatur. Sic frenum petulantiæ eſt ſæpe adverſa fortuna hominibus rebus ſecundis nimis ſeſe efferentibus, vel aliis vitiis impune indulgentibus, & idem quoque præſtat doctrinæ ſanioris inſtitutio, & ad virtutem ac honeſtatem aſſuefactio, quibus animi hominum effrenes ad modeſtiam & manſuetudinem reducuntur, quod præclare Horatius lib.* I. *epiſt.* I. *ad Mecœnatem ſubjecit his verſibus,*

Nemo adeo ferus eſt, ut non mitescere poſſit,
Si modo culturæ patientem præbeat aurem.

Qui ſimiliter lib. II. *Serm. Satyra* III. *introducit Polemonem Athenienſem perditæ luxuriæ adoleſcentem, qui ebrius & coronatus forte ingreſſus ſcholam Xenocratis, cum Philoſophus hic acriter de induſtria eſſet in luxuriam invectus, coëgit pœnitentia ductum oratione ſua Polemonem, ut depoſita priore mala vita philoſophiæ ſerio operam daret, qui etiam eidem Xenocrati poſtea ſucceſſor fuit datus. Ait autem poëta de ipſo*

Potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpſiſſe coronas,
Poſtquam eſt impranſi correptus voce magiſtri.

QUAN-

XXVI.

QUANTUM MUTATUS AB ILLO.

Corniger ut blandus fit amictus fronde: at inertem,
Frugi vix facias, ni bene pressus eat.

XXVII.

BOS *dicitur taurus castratus, hoc modo tam ad opera rustica quam ad saginam magis idoneus, quem* Plinius *etiam nominat socium laboris agriq; culturæ. Et* Aristoteles *in Oecon.* βῦν ἀντὶ οἰκέτου τῆς πένησιν εἶναι: *inquit, Loco servi bovem esse pauperibus. Perhibent autem boves ferociores & magis generosos hoc quoque habere proprium, ut in pascuis & pratis quempiam locum peculiarem occupent, nec alios facile admittant. Ac descripsit graphice huiusmodi boum impatientium consortis pugnam* Oppianus *lib.* XI. *Cyneget. Vsus autem est hoc Symbolo Rex Poloniæ Stephanus Batorius, magnanimus & prudens admodum, nec non literatus Princeps, satis quidem appositè, cum pascuis simul & bobus ista regio abundet, non obscurè innuens, se ad Regni illius possessionem, magnis laboribus & periculis acquisitam, nullum facile socium esse admissurum, cum secundum Thyestem apud Senecam,* Non capiat regnum duos. *Quòd longè antè dixit Ennius, teste Cic. in Off.*

Nulla sancta societas, nec fides regni est.

Secutusq; illum Lucanus affirmat lib. 1.

Nulla fides regni sociis, omnisq; potestas
Impatiens consortis erit.

Illustriss. Princeps Maximilianus Sfortia, *Dux* Mediolanensis, *eodem Symbolo delectatus est, cum inscriptione,* MELIORA QVÆRO: *Volens significare forsitan, se instar bovis, in pascuis semper optima quæq; quærentis & seligentis, consiliis quoque melioribus & prudentioribus cupere frui: quidam tamen opinati sunt, tacite hoc Symbolo eum innuisse, se adhuc regionem adhuc uberiorem appetere.* Ante *ascriptum fuerat:* NEMINEM ADMITTO.

MIHI

XXVII.

MIHI PASCUA SOLI.

Solus opima tenet bos pascua, parta tuetur;
Tu quoque sic dotes solus habeto tuas.

XXVIII.

IN antiquis numismatibus equus ad currendum se incitans, summam rei celeritatem & alacritatem Symbolice exprimit. Montis verò ascensus acclivior & asperior, virtutis iter difficile quidem, quo tamen ad veram gloriam tandem perveniatur, denotat. Venti autem procellosi, equi cursum remorantes, omnis generis adversitates, & impedimenta plurima, quæ viros probos & virtutis amantes à præclaro suo proposito avertere vel saltem aliquantisper detinere solent, non male significant. De quo Euripides quoq; in supplicibus queritur,

πολλοὶ γεγῶτες ἄνδρες οὐκ ἔχουσ' ὅπως
δείξωσιν αὐτοὺς τῶν κακῶν ἐξουσίᾳ.

Multi viri nati honesto loco non possunt
Seipsos palam ostendere, propter malorum potestatem.

Idemq; Menander deplorat,

——ὡς ἀδικὸν, ὅταν ἡ μὲν φύσις
ἀποδῶ τι σεμνὸν, τοῦτο δ' ἡ τύχη κακοῖ.

Quam injusta res, cum natura quidem
Egregium aliquid contulerit, fortuna autem hoc depravat.

Nihilominus contra omnes insultus & procellas graviores, avia virtutis nunquam abscedendum, ac fortiter resistendum, donec superatis omnibus malis optatum finem consequamur. Quod Cicero quoq; monet lib. III. *Tusculanar. Quæstion. Nulla (inquit) potest esse diuturna gloria, quam labor strenuus ac indefessus primum non antecesserit. Quo pertinent Propertii lib.* IV. *Eleg. versus elegantes.*

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria vires,
Non juvat ex facili lecta corona jugo.

Fuit autē hoc Symbolū usurpatū à doctiss. Italo Ludovico Dulce, & ejus inscriptio: TERRESTRIA FLAMINA VETANT.

FRUSTRA

XXVIII.

FRUSTRA REMORANTIAVS AVSTRIS

Non remoratur equum vis venti assurgere in auras,
Virtutis nec sors aspera tardat iter.

XXIX.

GENEROSI *equi nobilem sobolem accuratè expressam à Virgilio III. Georg. (vel Apulei etiam testimonio) feliciter imitatus est dulciss. Oppianus in I. κυν. Et sanè sunt quædam quasi incunabula & elementa virtutis: animiq; procedente tempore ad summum gloriæ culmen perventuri, certo cum indolis experimento, uti Val. Max. lib. III. cap. I. loquitur, & ejus rei pulcra exempla commemorat. Sed à pullo præcipuè generoso & spem magnam concitante de se apud alios, atque in lætis pascuis exultante, adhuc in adolescentia (ut conjicio) sua Symbolum elegit hoc illustris Nicolaus Bathorius, Comes Sacmarienſis (cuius prosapia celeberrima ac antiquissima multos semper viros præstantiss. protulit) quo scilicet ob εὐφυίαν καὶ εὐγλωττίαν ad præclara facinora peragenda seipsum incitare, & magni animi spem de se excuscitare voluit, atque id quidem paulatim & suo tempore, non instar ingeniorum quorundam nimia cupiditate celeriter evolantium, & rebus arduis intempestive se ingerentium, cum magna sui nominis infamia. Nam, ut Accius poëta in colloquio ad Pacuvium apud Gellium lib. XIII. cap. II. dicit, quod in pomis est, itidem in ingeniis esse aiunt, quæ dura atque acerba nascuntur, post fiunt mitia & jucunda. Sed quæ gignuntur statim vieta & mollia, atque in principio sunt vivida, non matura mox fiunt putrida. Dixerat autem Pacuvius sibi auriora paulum & acerbiora videri, quæ scripsisset Accius in Tragœdia sua Atreo, quam ei recitaverat. Quintilianus etiam lib. I. Institutionum Oratoriar. de talibus ingeniis ante tempus sese ostendentibus rectè ait: Ingeniorũ velut præcox genus non temere unquam pervenit ad frugem.*

ET

XXIX.

ET IAM PRÆCLARA MINATVR.

Fortis equi virtus primis se prodit in annis;
Nec latet excelsi vis generosa animi.

XXX.

INTER alia boni & generosi equi laudabilia signa non postremo loco hoc quoq; esse scimus, quod sitibundus inter bibendum non primis tantum (ut dicitur) labris, sed subito profundeq; satis, caput supra nares usq;, in aquam immergat. Quod Plinius quoq; retulit lib. VIII. *cap.* XLIX. *Quo acrior equus est, eo altius in bibendo nares mergit. Sic quoque viri fortes ac bellicosi, quo majora pericula ipsos circumstant, & pluribus difficultatibus urgentur, eo acriores & alacriores in illis ipsis se exhibent. Vnde apud Lucanum lib.* IX. *Cato exercitum in Libyam ducturus inter alias egregias cohortationes militibus hæc quoque suggerit:*

—— Serpens, sitis, ardor, arenæ,
Dulcia virtuti, gaudet patientia duris,
Lætius est, quoties magno sibi constat honestum.

Et Claudianus præclare.

Vile decus, quod non erexit prævius horror,
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.

Ob quam causam familiare sibi hoc Symbolum esse voluit fortis & strenuus bellator ac eques celebris, Bernhardinus de Cardina Neapolitanus, qui in multis ac gravib. bellis, quib. interfuit, & præclare præfuit, omnibus posthabitis periculis aut laboribus officium boni militis præstitit, & magna alacritate hostibus suis sese opposuit, atque semper eximiam inde reportavit laudem. Pulchrè Euripides.

Τοὺς πόνου γάρ οἱ γαθοί
Τολμῶσι, δειλοὶ δ' εἰσὶν οὐδὲν οὐδαμοῦ.

Boni viri subire labores
Audent, & nusquam ulla in re sunt timidi.

ANIMO

XXX.

ANIMO PETIT IMA PROFVNDO.

Totus equus naso ceu fertur anhelus in undam,
Præsenti adversis obvius ito malis.

PLATO

XXXI.

PLATO *in Phædro sive in dialogo de pulchro, proponit elegantem similitudinem de duobus equis, quibus omnis generis cupiditates & appetitiones significare voluit, quæ si rationi obtemperent, bonæ, sin minus, pravæ evadant. Quare si ira, superbia & alia vitia Rationis rectæ quasi vinculo non coerceantur ac constringantur, homo suæ potestatis esse amplius nequit, sed efferatur in omnes partes & extra se rapitur. Et, ut Isocrates præclarè dixit:* ταῦτα πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν: ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων. ἥ, τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας: *idem ei quod curribus evenit, è quib. aurigæ sunt excussi. Nam ut hi temere feruntur carentes gubernatoribus: Sic animus in multa delicta impellitur, mente subversa. Accuratius etiam rem & magis theologice explicat Chrysostomus in Homil.* V. *ad Isaiam: Anima habenas laxans cupiditatibus extra rationem positis, quovis rapitur, nec aliter quàm equus ferociens, ubi frenum ore, sessorem tergo excussit, fertur quovis vento velocius, omnib. obviis intolerabilis. Timore itaque* DEI, *quæ est vera ratio Christianorum, undique constringenda, & intra suos limites continenda. Pulcer. igitur Claudianus in Paneg. Mallii:*

Diis proximus ille est,
Quem ratio, non ira movet.

Et eleganter Socrates ait, μόνῳ τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπιτρόπῳ σώφρονι, παρακατα θετέον τὸν βίον: *Soli rationi tanquam consultissimo tutori vitam omnem credere convenit. Franciscus Tertius Bergomas in Genealogiis Serenissimæ Domus Austriacæ cum iconibus Principum magna solertia in æs incisis, hoc Symbolum attibuit Luitfrido Comiti Habspurgensi Nono.*

HÆC

XXXI.

HÆC VERA POTENTIA EST.

Affectus quisquis mentis moderatur habenis,
Fertur equo domito, qui vagus, ille fero.

XXXII.

APUD veteres maximæ commendationis fuerunt equi Theſſalici, quibus bovillì capitis notam incolæ inurebant, à qua dictos volunt Bucephalos, non quod capite bovis eſſent præditi, ut Pomp. Feſtus voluit. Fuit autem κατ' ἐξοχὴν ita nominatus equus Alexandri Magni & ipſe Theſſalicus, qui nullum alium quam Regem ipſum ſeſſorem admittebat. Qui cum in prælio, quo Alexander Porum Indiæ Regem vicit, fuiſſet interfectus, in memoriam grati animi ad Hydaſpim fluvium Indiæ, urbem Bucephalam ab ipſo ſic denominatam condi juſſit, ut teſtantur Stephanus de Vrbibus, Plinius, Strabo, & Iuſtinus. Quod exemplum nobis proponitur illuſtre, ut, ſecundum Senecam in libro de beneficiis, beneficiorum memoriam non ſinamus ullo pacto ſeneſcere, immo gratitudinem quandoq; non ſolum ad homines, ſed etiam ad animalia bene de nobis merita ſe debere extendere. Apud Dionem quidem & Iul. Capitolinum hoc etiam nomine Adrianus Cæſar, & Verus Imp. celebrantur, quorũ ille equo ſuo Boryſtheni mortuo columnam inſcripto epigrammate erexit, hic Volucri equo ſepulcrum in Vaticano fieri curavit. Herodotus etiam equarum monumenta ob victorias Olympicas reportatas commemorat. Alii ſolo Bucephalo quaſi ferociente utuntur, addito dicto: INDIGNOS INDIGNOR. Nam quemadmodum Alexander Magnus tantum fuit dignus habitus ab iſto equo, ut eum reciperet ſeſſorem, ita quoq; generoſus animus omnia reſpuit præter virtutem & honeſtatem, nec unquam pravorum conſuetudinem admittit. Quandoquidem (ut Xenophon ἀπομνημ. α. ſcripſit) ἡ μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλία, ἄσκησις ἐστὶ τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ τῶν πονηρῶν, κατάλυσις: Bonorum quidem conſuetudo virtutis exercitatio, pravorũ autem, illius deſtructio atq; everſio eſt.

GRATO

XXXII.

GRATO SERVIIS-SE PATRONO.

Gratus equo ut fuerit, magnus docet ille Macedo,
Ornat honore novo, condidit huic tumulum.

XXXIII.

LVPUM *cervarium (quam appellationem hodie retinent Rheti, Sabaudi & Illyrii) vocamus illam feram, quam nostri* Luchß *nominant, quod vocabulum videtur cum lynce convenire, estq; sic dictus, quod cervos soleat infestare, vel quod hinnulos (secundum alios) suis maculis imitetur. An* θὼς *sit Græcorum, adhuc disputatur: tametsi Gaza contra sententiam Gesneri ita lupum cervarium verterit. Plinius perhibet, quamvis in fame mandenti, si respexerit, oblivionem cibi subrepere, digressumq; quærere alium, & ita, ut Solinus refert, immemor præsentis copiæ, it quæsitum quam reliquerat satietatem. Quod pariter avaris & ambitiosis sæpe contingere solet, qui dementati vana spe fortunæ uberioris præsentia commoda per stultitiam negligunt, perinde ut Canis carnis frustũ per flumen ferens in Apologo, cui Phædrus Aug. Lib. hoc* προμύθιον *dedit:*

Amittit meritò proprium, qui alienum appetit.

Hesiodi autem versus notus est:

νήπιος ὅς τὰ ἔτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Stultus est, qui certis relictis, sectatur incerta.

Itemq; Sophoclea sententia in Thyeste.

τῶν ἀμηχάνων δ' ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν,

Non possibilium cupiditas
Multos fecit præsentibus frustrari.

Tractat idem Emblema sive Symbolum (nam diverso respectu utriq; accommodari poterit) Alciatus quoque in Emblem. Apud Scip. Amiratũ Italicũ scriptorẽ additur dictum: QUOD TIBI DEEST MIHI OBEST. *Et apud alium,* VTINAM SIC IPSE FOREM. *Quæ ad ea, quorum recordatio est molesta, & libenter vellemus oblivisci, recte applicari poterunt.*

DEMENS

XXXIII.

DEMENS ALIENA REQUIRIT.

Incertis inhiat, certissima spernit avarus
Cen præsente alium lynx cupit ipsa cibum.

XXXIV.

Lynces scribit in Aethiopia reperiri Plinius, Lupos verò cervarios in locis Septentrionalibus. Videntur tamen esse animalia cōgenera, & utrigz attribuunt scriptores visum acerrimum, pellisq; varietatem. Plutarchus in libello contra Stoicos scribit, creditum fuisse de Lynceo quodam, quod saxa quoque & arbores oculorum acie penetraret: imò & per terram eum conspexisse, quæ agerentur apud inferos, Apollon. tradit in Argonaut. Meminit quoque illius Pindarus hymno X. Neme. & Horatius 1. epist. ad Mecœnatem:

Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

Hæc nonnulli ad hanc feram transtulêre, quod tamē fabulosum pluribus & nimis ὑπερβολικὸν esse videtur, nihilominus eleganter accommodari ad aciem mentis singularem, & ingenii acumen & perspicacitatem poterit, quæ Græcis est ἀγχίνοια, eximia & admodum utilis, si ad res laudabiles adhibeatur: è contrario verò plurimum nocens ac perniciosa, ubi tam egregio ac divino dono ad futilia homines perperam abutantur. Tribuit autem hanc quoque laudem Cyro Xenophon lib. 1. in ejus παιδείᾳ, ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἠρώτᾱτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο, Quæcunque alii interrogassent, ad ea propter ingenii celeritatē promte respondit. Præposuit suis libris hoc Symbolum Ioannes Baptista à Porta Neapolitanus, tacite eo ostendens, se præ aliis conari Naturæ arcana & maximè abscondita investigare atque aliis communicare, de quo ipsius studio aliorum esto judicium. Illius autem inscriptionem leviter, sed ad Symbolum accommodatius, immutavimus.

XXXIV.

INSPICIT ET PERSPICIT.

Et muros penetrant fulgentia lumina Lyncis,
Et secreta acies perspicit ingenii.

TIGRI-

XXXV.

TIGRIDEM *apud Hircanos & Indos ferunt animal esse miræ velocitatis, ac maculosum, teste Plinio. Autores rerum Indicarum, qui nostro sæculo floruerunt, interquos Oviedus & Petrus Martyr non postremi habentur, hanc feram describunt, & leoni quoque parem vel majorem faciunt. Pausanias in Bœoticis suis lib.* IX. *putat Mantichoram Indorum esse. In nostris regionibus an sit visa dubitatur. Aelianus cum Plinio ait* φιλότεκνον, *id est, sobolis esse amantem in hoc genere fœminam, usque adeo, ut ad naves usque prosequatur venatores, eosq; cogat catulos interceptos rursum unum post alterum abjicere. Pierius verò in Hieroglyphicis memorat, venatorem conscensa navi vix duob. vel uno tantum catulo ablato aufugere, in continenti post se equo relicto, in quem Tigris omnem ultionis sævitiam convertens eum totum discerpat. Ex quo videmus, vindictæ cupiditatem minuere non solum in feris, sed in hominibus quoque dolorem solere, præsertim in iracundis & vera pietate minime imbutis, quæ nos multo aliter instruit, ac* DEO *vindictam esse relinquendam monet. Quæ poëta Ethnicus Iuvenalis quoque nonnihil intellexit, ubi inquit,*

At vindicta bonum vita jucundius ipsa est.

Et statim addit.

Nempe hæc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum aut levibus videas flagrantia caussis,
Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.

Tandemq; egregie concludit.

Semper & infirmi est animi exiguiq; voluptas
Vltio, continuo sic collige, quod vindicta
Nemo magis gaudet quam fœmina.

MINVIT

XXXV.

MINUIT VINDICTA DOLOREM.

Perſequitur ſobolis raptorem concita Tigris,
Et ſæpè eſt magnis ultio grata viris.

XXXVI.

DE Tigride Ambrosius VI. Hexaemero cap. IV. & Albertus de animalibus hæc quoq; litteris mandarunt. Venatores quidam sphæras vitreas insequentibus matribus catulorum, quos rapuerunt, objiciunt, quas illæ intuentes imagine quam ipsæ reddunt, ita decipiuntur. nam catulos subesse putant, quod sphæra moveatur, ceu vivum animal in se continens. Sed cum tandem pedibus sphæram Tigris confringit, ut catulo potiri queat, delusam se videns pergit insequi. Illi alias subinde sphæras objiciunt, deludunt q; feram, donec tuto ad urbes vel naves evadant. Ex quo Claudianus fecit,

Vitreæ tardatur imagine formæ.

Atq; inter recentiores poëtas vir doctiss. Petrus Angelius Bargæus lib. III. Cynegeticorum,

Speculo persæpe eluditur, ut se
Inspexit, natosq; illic decepta putavit
Esse suis caveis & iniquo carcere clausos.

Sic nimis crebro in nostris rebus, secundum Simonidem, τὸ δοκεῖν καὶ τῷ ἀληθείαν βιάζεται, opinio etiam ipsi veritati vim facit, &, ut Theognis ait,

πολλάκι τὴν γνώμην ἐξαπατῶσ' ἰδέαι.

Et mentem species fallere sæpe solet.

Vel, ut præstantiss. Hospitalius in quodam carmine fecit,

Et veri specie nos ludit opinio falsa.

Quod inprimis in vera pietate & religione Christiana summopere est fugiendum, ut Basilius Magnus multis verbis monet in Homilia ἐν λαικίζειν, quæ hoc loco ascribere nimis longum foret. Alii addunt: TE PIETAS, NOS FALLIT AMOR.

FALLIT

XXXVI.

FALLIT IMAGO SUI.

Ambigua ſplendens nos fallit imagine forma,
Fallitur ut vitreo Tigris acerba globo.

XXXVII.

ANTHERA *à Græcis secundum Varronem dicta est ab omnifaria feritate, cuius sexum quidam distinguunt ut marem Pardum, fœminam Pardalim vocent, Panthera Latinis vocatur Varia, à pellis varietate. Africana quoque nominantur, cum in hac regione inprimis reperiantur, nunquã in Europa. In picturis & sculpturis verterum Pantheras, Leopardos, Tigrides & Lynces, ut cognata animalia, non facile semper est invicem discernere. Nota autem nostris quoque temporibus est Panthera, ad quam refertur Leopardus. Legitur apud Plutarchum in commẽtario de solertia animalium, ad Pantheram pleraq; accedere animalia, suavitate odoris illecta, & maxime Simias. Idemq; testantur Aristoteles, Solinus, Aelianus & Plinius, qui postremus hæc clarius exponit, ubi sic scribit: Ferunt odore earum mirè solicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri, quamobrem eo occultato reliqua dulcedine eius corripiunt. Idem ferè scribunt Theophrastus quoque lib. de Odoribus, & Philostrat. lib. II. Quare sapientes Aegyptii (ut Orus scribit) hominem sceleratum & malitiosum designaturi, qui animum suum subdole occultet, Pantheram alia animalia persequentem pingebant, vitium profecto ut max. detestandum, sic hodie nimis usitatum: de quo Cicero III. Verrina orat: Nullæ sunt, inquit, occultiores insidiæ quam hæ, quæ latent in simulatione officii: ac lib. I. de Off. rectè ait, Nulla est totius injustitiæ capitalior quam eorum, qui cum max. fallunt, hoc tamen agunt, ut boni viri esse videantur. Et extat Dionis Chrysostomi libellus* περὶ ἀπάτης. *Alii generalius ad omnia genera voluptatis pravæ referunt: de quibus Silius Italicus:*

nec ira deûm tantum, nec tela, nec hostis,
Quantum sola noces animis illapsa voluptas.

ALLI-

XXXVII.

ALLICIT UT PERIMAT.

Luxuriem juvenes, malefidos spernite amores,
Nam necat illectas Pardus odore feras.

XXXVIII.

APUD *S. Prophetam Hieremiam cap.* XIII. *graviss. legitur increpatio, ubi ait, Si mutare potest Aethiops cutim suam, aut pardus maculas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Id quoque Gregorius Nazianzenus breviter repetiit,* πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδὲ αἴθιοψ τὸ μέλαν: *Pardalis non deponit maculosum istud, nec Aethiops nigredinem. Notantur autem inprimis hac similitudine homines præter modum perverse mali & improbi, quorum subdoli & fallaces mores plane in naturam (ut dici solet) abierunt, nec salutaribus admonitionibus locum ullum concedunt. Qui etsi* τόπον, *non tamen* τρόπον μεταβάλλουσι, *ut Aeschines in Ctesiph. loquitur. Nam ut Menander dixit:*

Ανουθέτητόν ἐστιν ἡ πονηρία:

Audire monita non solent ulla improbi.

Definit autem Ambrosius in Hexaemero malitiam, id est, μοχθηρίαν, *esse mentis atque animi depravationem deviā à tramite veritatis. Ac Cicero III. lib. de Natura Deorum: vult esse versutam ac fallacem rationem nocendi. Quæ etiam præclare explicat idem Nazianzenus,* ὄντως *(inquiens)* ἀσυλλόγιστόν τι καὶ πρόχειρον πρᾶγμα ἡ μοχθηρία, καὶ οὐδὲν ἐστὶ τοὺς πονηροὺς βελτίους ποιήσειεν, *id est, profecto res est rationis expers improbitas sive malitia, nec quicquam est, quod pravos efficere possit meliores. Quod de illis intelligitur, qui emendationem nullam volunt admittere, ac dati sunt, secundum S. Paulum,* εἰς ἀδόκιμον νοῦν, *id est, reprobam mentem, quæ res profecto omnium quæ cogitari potest, est miserrima: nam eiusmodi deplorati homines (teste S. Petro)* τὰ χινὴν ἀπώλειαν, *id est, velox exitium sibi accersunt.*

HAUD

XXXVIII.

HAUD MUTABITUR VNQVAM.

Callida si varios sibi Pardalis exuit orbes,
Exuet & mores mens scelerata malos.

XXXIX.

GESNERUS & alii, qui de Animalibus scripserunt, annotarunt hæc duo vocabula, Pardi ac Leopardi, interdum ab autoribus promiscue accipi, cum quidem nomen Pardi ante Lucanum & Plinium vix in usu fuisse deprehendatur, sed Pardalis de utroq; sexu sumebatur. Leopardi verò denominatio adhuc est recentior, cujus antè Iulii Capitolini aut Aelii Spartiani tempora nemo (quod ego sciam) meminerit. Significat autem propriè feram natam ex Leæna & Pardali. Paulus Venetus lib. III. refert magnum Tartarorum Chan sive Imperatorem venationis esse studiosum, & equo insidentem secum ducere Leopardum cicuratũ, quẽ in cervos & damas emittat. Estq; apud plures Principes & ipsum Imperatorẽ nostrũ hæc venatio adhuc quoque usitata. Ac tale est ingenium Leopardi, ut nisi intra paucos saltus (aliqui ternos statuunt) feram vel leporem assequatur, ira efferatus recedat. quem venator haustu sanguinis ex lagena, vel fructo carnis placare solet. Vsurpavit hoc Symbolum Senator præcipuus Venetus Iacob. Superantius (cuius gentile insigne quoq; est Pardus) qui summis in sua Republ. honoribus perfunctus, tandem fortunam parum propitiam expertus est. Significare autem eo voluit, celeritatem & industriã in rebus arduis peragendis admodum esse necessariam, quæ si non habeat locum, quiescendum & optatiorẽ occasionẽ esse expectandam. Quod elegantiss. Heliodorus lib. IV. Aeth. dixit: τῆς ὥρας εὐθέσιμον ἐπιτηρεῖν, *temporis oportuni occasionem observare*. Bargaglius Italicus scriptor addit, AUT CITO AUT NUNQUAM. Vel AUT CITO, AUT SPERNO, eodem ferme cum priore sensu.

AUT

XXXIX.

AVT CAPIO AVT QVIESCO.

Advigila, prensa, momento occasio constat,
Elapso hoc, frustra quod facis, omne facis.

XL.

SERVUM *dicunt nominari,* ἔλαφον *quasi* ἕλκοφον ἀπὸ τοῦ ἕλκειν τοὺς ὄφεις, *quod attrahat serpentes, vel* ἀπὸ τοῦ ἐλαύνειν τοὺς ὄφεις, *quod serpentes abigat. Plinius narium spiritu dicit extrahere renitentes, quod Aelianus quoq; asserit, addens eos etiam à cervis devorari. Idem Lucretius lib.* VI. *refert,*

Naribus alipedes ut cervi sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Nec aliter Nicander in Theriacis, & Basilius Magnus in Hexaemero. Ac secundum Oppianum II. *Cyneget. &* II *Halieut. & alios, cervi & serpentes mutuo odio tantopere flagrant, ut etiam cornu cervinum, secundum Dioscoridem Scholiastem Apollonii lib.* II. *& Aelianum, suo suffitu abigat serpentes. Potest autem primum intelligi generaliter hoc Symbolum, de hominib. fraudulentis, & perversis simulatoribus, qui tametsi aliquantisper tanquam in antris suis & cæcis recessibus latitent, tandem veritatis tamen vi ac potentia inde extrahuntur atq; ab illa conficiuntur. Sic Peregrinus dictus quidam Philosophus, teste Gellio lib.* XII. *cap.* IX. *dicere solebat, errare eos qui spe & fiducia latendi peccent, cum nulla sit perpetua peccati latebra, eorũque falsæ opinioni hos Sophoclis versus opponebat,*

τοῖς ταῦτα κρύπτε μηδέν. ὡς ἅπαντ' ἐρῶν
καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπύστει χρόνος.

Nihil occulta ad hæc: quando cuncta tuens,
Et cuncta audiens, omnia revelabit dies.

Posset quoq; particulatim princeps aliquis, scelerum vindex justissimus, & improborum hostis acerrimus, ad aliorum terrorem ejusmodi Symbolo uti, qui sit secundum Euripidem (citante hos versus Stobæo)

τοῖς μὲν δικαίοις ἔνδικος· τοῖς δ' αὖ κακοῖς
πάντων μέγιστος πολέμιος κατὰ χθόνα.

Justis quidem æquus & justus: malis verò
Omnium maximus hostis in terra.

NUL-

XL.

NULLIS FRAUS TVTA LATEBRIS.

Dispereat fraus ficta dolis, candorq; triumphet,
Tandem illa opprimitur, ceu latebris coluber.

XLI.

Ui animi æger & multis curis atq; ærumnis affectus, arbitratur non alia ratione se posse dolori mederi, atq; mentis inquietudini consulere, quam hinc inde vagando & discurrendo, interea vera & efficacia sui mali remedia negligens, similis est cervo,

Quem procul incautum nemora inter Cressia fixit
Pastor agens telis.
Ille fuga silvas saltusq; peragrat.

Frustra, nam

hæret lateri letalis arundo,

ut Virg. cecinit: & doctiss. Emblemate expressit Hadr. Iunius. Chrysostomus autem hac ipsa similitudine utitur Serm. in Oziam: Quemadmodum cerva telum corpore fixum ferens, licet venatorum manus effugiat, perit tamen tandem: Sic & anima telo concupiscentiæ, ob intemperatum & curiosum visum saucia, tametsi discedat, perit tamen & corrumpitur. Quapropter tranquillitatis & rationis veræ norma in ejusmodi casib. semper nobis ante oculos proponenda. nam, ut Plutarch. in com. περὶ εὐθυμίας disputat, τοιαύτην ὁ λογισμὸς εὐκολίαν καὶ μεταβολὴν ἐγγενόμενος μεταποιεῖ πρὸς ἕκαστον βίον, id est, Recta ratio si accedat ad quodvis genus vitæ, & quāvis mutationem, eam reddit facilem. Quod argumentum luculenter quoque tractavit Horatius in Epist. ad Bullat. lib. 1.

Nam si ratio & prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter aufert,
Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia, navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere; quod petis hîc est,
Est Vlubris, animus si te non deficit æquus.

Alibi legitur ascriptum: HÆRET VBIQVE. *Vel,* NIL FVGA COMITANTE MALO.

HINC

XLI.

HINC DOLOR, INDE FVGA.

Omnem tolle metum, mentem nec anxius urge,
Læsus enim frustra spicula fixa fugis.

XLII.

PIANUS (*ut antea dictum est*) *quo in loco describit pluribus verbis odium inter cervos & serpentes, commemorat quoque, in finibus Libyæ, ubi maxima sit serpentum copia, cervos humi stratos, & quiescentes ab illis peti, atque universum ipsorum corpus hostiliter infestari. Quibus cruciatibus illi exagitati fugere tentant, & contra suos inimicos dentibus & cornibus pugnant, eosq; conficere conantur. Cumq; ita sese affectos sentiunt, Naturæ quodam instinctu fluvios petunt, frigidosq; fontes, cum alioquin natura sint calidissimi, ibiq; cancellos comedentes sibi medicinam faciunt, quo facto statim serpentum reliquiæ ex eorum cute excidunt, ac cicatricibus vulnera obducuntur. Alii præter Aristotelem cancrorum non meminerunt. Explicat hoc Symbolum prolixe Hieronymus Ruscellus, & Cardinal. Carolum Borromæum sibi id vindicasse scribit. Vult autem per cervum intelligi hominem, totum pietati & divino cultui deditum, in uno* DEO *opt. max. tanquam salutari fonte spem suam collocantem: quod ex Psalmo* XLII. *quoque apparet, ubi S. Vates dicit: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te* DEUS. *Sitivit anima mea ad* DEUM *fontem vivum. Serpentes autem hoc loco, ut & alibi in sacris literis, peccata, & diabolum, & quicquid sanctis ac bonis conatibus adversatur, significant. Non male quoque huc quadrat dictum Salom. Proverb. cap.* XIV. Φόβος κυρίου πηγὴ ζωῆς, τοῦ ἐκκλῖναι ἐκ παγίδος θανάτου. *Timor* DOMINI *fons vitæ, facit autem declinare à laqueo mortis. Ac notus est egregius versiculus,*

Sola salus servire Deo, sunt cætera fraudes.

UNA

XLII.

VNA SALVS.

Vna salus DEUS *est, pia mens: solam hanc cape pressa*
Aerumnis, sitiens cervus ut ardet aquas.

NON

XLIII.

NON *multum abest à priore similitudine hæc quoque ingeniosa & elegans inventio Symbolica, qua exprimitur cerva matutino tempore, Sole jam exoriente æstivis mensibus, tam propter sui corporis caliditatem, quam cœli æstum, purissimum rorem hianti ore jucunde excipere atq; eo sese reficere. Designat autem cerva hominem religioni ac pietati deditum, ac cupide rebus omnibus aliis spretis divinorum oraculorum suavissimis meditationibus, præsertim sub aurora, quando animus debet esse purioribus & sanioribus cogitationibus intentus, vacantem, ut quibus tanquam saluberrimo pabulo & desideratiß. rore mens nostra cœlitus nutriatur & recreetur. Sic veteres sancti Doctores quoque per rorem significari in sacra Scriptura doctrinam cœlestem tradunt, qua nos sola sustentamur ac proficimus. Quod abunde etiam ostendit S. David in Psalmo isto pulcherrimo* CXVIII. *quem omnes pii semper meditari, & memoriæ mandare debent. Idq; inter alia infinita præclara dicta Gregorius Nazianzenus quoque hoc disticho nos monuit.*

δεῦρ' ἄγε κόσμον ἅπαντα καὶ ἄχθεα τῇ δ' ἀπολείψας,
ἱστίον ἐς ζωὴν οὐρανίην πέτασον.

Eia age & hîc omnem mundùmq; fascesq; relinquens.
In cœlum cursu dirige vela tuo.

Et alter ejusdem Nazianz. versiculus notus est:

Θυμὲ βλέψον ἄνω, χθονίων ἐπιλήθεο πάντων:

Aspice mens sursum, terrenas abjice curas.

Apud alios, eodem ferè sensu, magis ad omnia liberalia & honesta studia refertur, addito dicto, MENS INTENTA SERENIS, *Alii addunt:* NIL AMABILIUS.

MENS

XLIII.

MENS INTENTA DEO.

Ore capit patulo rorem vaga cerva cadentem,
Rore riges nobis torrida corda DEVS.

XLIV.

IN Scythiæ latiss. campis animal quoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Snhak ab incolis dictum, silvestri Capræ simile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram ejus iconem nobis communicarunt) quotannis ad fines Podoliæ usque adventare solet, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum striatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoque ostenduntur.) Hoc se quasi ductorem præbet Capreolorum gregibus, ipsisq; præire solet, acerrimo visu simul & auditu præditum. quare longe lateq; circumspiciens & omnia observans, facile hominũ persequentium insidias è longinquo deprehendit, & comitibus sibilo acuto signum dat fugæ, ut in loca tutiora se recipiant. Qui typus profecto est pulcherrimus principis soliciti ac solertis, rectorisq; vigilantis, quem Homerus ideo ποιμένα λαῶν, id est, pastorem populorum vocat. Et Chrysanthas apud Xenoph. VIII. *κύρου παιδείας ait, ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ, quod nullũ sit discrimen inter bonum principem & patrem bonum. Quidam attribuunt huius Symboli inscriptionem Hadriano Imperat. Rom. qui etiam (ut Dion commemorat) in frequenti Senatu publice hæc verba protulit, οὕτως διοικήσω τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐγνωκὼς ὅτι οὐχὶ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων, ἀλλὰ τῶν ἀρχομένων ἐπιμελοῦμαι. Ita imperiũ administrabo, ut sciam non mearum rerum, sed subditorum me cura affici debere. Sic legum quasi colophon, clausula hæc additur,* SALUS POPULI SUPREMA LEX ESTO. *Et dignissima tanto Rege vox est illa apud Homer.* λ. α.

βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι, ἢ ἀπολέσθαι:

Volo ego populum salvum esse potius quam perire.

NON

XLIV.

NON MIHI, SED POPVLO.

Rex bonus est pastor populi: tutorq́, paterque,
Nec sua, sed populi commoda sola cupit.

XLV.

E Capreolo Moschum proferente, diversæ sunt apud recentiores sententiæ, cum Arabum potius quam Græcorum sit inventum. Simeon Sethi non adeo antiquus autor Græcus illius meminit, sed satis confusè describit, cum maximum esse dicat animal (nisi sit mendum in græco textu) & unicornem faciat. quod utrumque falsum esse constat, immo dentes quidem habet exertos instar verris, sed nulla cornua. Hanc Gazelam vult esse Scaliger Arabum exerc. CCXI. *contra Cardanum, & ἐκ τῆς αὐτοψίας eam describit. Circa umbilicum solet tempore novilunii huic capreolo sive capreæ Indicæ abscessus quidam protuberare, qui maturus vel sponte rumpitur, vel ob quendam pruritum terræ aut saxo affricatus, humorem sanioſum emittit (hinc à quibusdam pus aromaticum vocatur) evacuatáq; hac vomica rursum sanguinem quasi menstruum colligit, & iterum suo tempore emittit. Maximus verò Moschi proventus est in China, ut in eius historia recenset Hispanus scriptor Io. Mendozza. Existimant autem peritiores hunc tam pretiosum succum producere & tanquam liberalitate uberiore compensare quod accepit, propter pascua odoratiss. herbarum, quæ in sanguinem convertantur & hunc odorem illi concilient. Alii ad quandam potius hoc ἰδιοσυγκρασίαν referre malunt. Imago hæc est Principis, qui subditorum suorum opibus & sumtibus sustentatur, atq; ideo majora illis, vice versa, si fieri possit, reddere cupit, ut scilicet eius opera contra aliorum iniurias semper possint vitam tranquillam & felicem agere. De quibus accurate disputant, Plato lib. 1. de Republ. & Xenophon lib. 1. &* VIII. *κύρου παιδείας. Suntq; noti versiculi Claudiani ad Honorium,*

Tu civem patremq; geras, tu consule cunctis,
Nec tibi, nec tua te moveant, sed publica vota.

PRÆ-

XLV.

PRÆMIA DIGNA FERAM.

Munera quæ dominis fuerint data, tempore fiunt
Vberiora, velut Moſchus odore placens.

XLVI.

DE *Alce tam veterum autorum quam recentium descriptiones non parum quoque inter se discrepare videmus. Nam quam Iulius Cæsar lib.* VI. *de bello Gallico Alcem describit, doctiorum judicio est Machlis Plinii, quam in Moscovia adhuc reperiri, sunt qui dicant. Prutenica autem & Suecica Alce, Germanice vocatur* Ellend/ *quasi ipsa sit miseria, cum timidum sit animal admodũ, statimq; homines olfaciens fugiat, ac præterea quovis vulnere parvo accepto moriatur. Ajunt etiam Epilepsia laborare crebro, & ungula posteriore auri appositа inde liberari, quod tamen apud incolas etiam quosdam nondum fidem reperit. Olaus Magnus nescio qua de causa Onagrum falso vocat. Albertus melius Equicervum: Cardanus, & alii magnum animal. Scaliger verò in Exercitationibus cum Rangifero (ut & alii) videtur confundere. Iubatos Bisontes nominari à Plinio putat Apollonius Menabenus Medicus ante hoc tempus Ioannis Regis Sueciæ, qui etiam peculiarem de eo cõmentarium conscripsit. Dodeneus existimat Strabonem, Solinũ, Pausaniã (quamvis plenam illius cognitionem non habuerunt) de nostra Alce esse intelligendos. Facultatem autem Vngulæ singularem inesse asserunt, quamvis infimæ parti corporis, contra Epilepsiam, & Hysterica mala, non solum intra corpus, sed amuleti quoque instar adhibitæ. De Cornibus idem alii affirmant, non pauci negant, tametsi contra venena instar cervini cornu usurpari posse, non dubitem. De quo alibi plenius disputabimus. Discere autem inde debemus, sæpe etiã humilia & abjecta atque contemta non exiguam in se utilitatem continere. Quare Plinius recte dicit lib.* XV. *cap.* XIV. *Nihil tam parvum est, quod non gloriam (& utilitatem) parere possit. Cujus rei exempla plurima afferri possent, nisi ubiq; essent illa nota & obvia, & brevitas argumenti hoc loco id non permitteret.*

ET

XLVI.

ET INFIMA PROSVNT.

Vilior haud pars est Alci, nec dignior ungue:
Ergo etiam parvis gratia magna data est.

APER

XLVII.

PER *iratus ac freudens, nimiaq; vindictæ cupiditate irritatus, magno impetu arborem etiam validam dejicere cupit, quo tamen conatu irrito nihil aliud consequitur, quàm quod dentes sibi ipsi confringat, seque frustra conficiat; atque ita declarat, quam detrimentosa & noxia sit iracundia, omnis rationis expers. Vnde Xenophon dicit, ὀργὴν εἶναι ἀπρονόητον, id est, iram esse improvidam. Pulchrè Hierax in opere de Iustitia apud Stobæum:* πολλοὶ γ' ἂν ἀνεγείραντες τὴν ἐν αὐτοῖς χολὴν, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὀργῆς, αὐτοὶ προαπέθανον, πρὶν τοὺς ἐχθροὺς τιμωρήσασθαι: *Vnde multi cognatam sibi bilem excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sunt. Cicero autem longam & accuratam disputationem de ira in* IV. *Tuscul. tandem ita concludit: Non igitur desiderat advocatum fortitudo iracundiã; satis est instructa, parata, armata per seſe. Sciendũ tamẽ, non solum ab aliis iram dictã esse cotem fortitudinis, sed etiam Aristotelem* IV. *Ethic. Nicomach. scribere,* τὸν θυμὸν συνεργεῖν *fortitudini, ubi non accipi debet* ὀργιλότης, *id est, proprie dicta iracundia, quæ semper est in vitio, sed vis quædam acrior & ardentior animi, quamvis hæc nomina quandoque non adeo accurate distinguantur. Qui vero de his plura velit cognoscere, legat inter alia Plutarchi libellum* περὶ ἀοργησίας, *& Senecæ tres libros de ira. Ante omnia verò Basilius Magnus consulendus, qui luculentum de hoc perniciosiſs. affectu commentarium nobis reliquit. Nostra inscriptio est ex Ovid. Heroid. ubi Medea ait:*

Quo feret ira, sequar: facti fortasse pigebit.

FACTI

XLVII.

FACTI FORTASSE PIGEBIT.

Concitus ira Aper in truncum se reddit inermem,
Ira ultrix quoties in sua damna ruit?

XLVIII.

Canibus agitatus in venatione Aper, & irruens sūma vi in venabulū, quod aut excutere conatur, aut illo confici cupit, Symbolū est viri fortis ac plane imperterriti, periculū præsens non fugientis. Petrus Angelius Bargæus doctiss. poeta lib. IV. *Cynegetit. ita describit.*

Non ille iras, non ille superbos
Demittitque animos, & sæva pericula vitat
Ignavus, neq; etiam cursu pedibusq; salutem
Quærit, & hostiles præceps evadere terras,
Sed ruit in medias hominum canumq; cohortes
Vltor, atrox, certusq; mori, quem ceperat unum
Ante locum tutatur habens, nec deserit unquam.

Sed longè pulcrius Virg. IX. *Aen. ubi Helenor.*

medios moriturus in hostes
Irruit, & qua tela videt densissima tendit.

Certe non aliter magnanimus & strenuus bellator, urgente necessitate, omnia alia contemnit, plane sibi persuadens, quod secundum Horatium,

Dulce ac decorum est pro patria mori.

Quam sententiam uberius exprimit Pindar. Isthm. VII. *Est q; etiam Musonii (citinte Stobæo) præclarum in hanc sententiā præceptu* ἁρπαζε τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν, ὅτε ἔξεστι, μὴ μετὰ μικρὸν τὸ μὲν ἀποθνήσκειν σοι παρῇ, τὸ δὲ καλῶς μηκέτι ἐξῇ: *Arripe dum licet mortē honestam, ne paulo post moriendum sit tibi quidē, sed honeste facere tibi non sit amplius integrum. Hoc autē Symbolum ascribitur ab aliis, verè Magno Imperatori Ottoni primo, Autor vero Genealogiæ Austriacæ in ære incisæ Bernero Comiti Habspurgensi* XVII. *cognomento Iusto, cum dicto* VNA SALUS, *attribuit, quod desumtum est ex lib.* II. *Aeneid Virgil,*

Vna salus victis, nullam sperare salutem.

AUT

LII.

AUT MORS AUT VITA DECORA.

Dixeris hos fortes, quos nec formidine mortis,
Pro patria lætos occubuisse juvat.

XLIX.

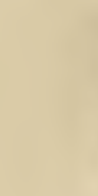

CIPIO *Bargaglius in Italicis Symbolis, quas proprie vocant Impresas vulgo, commemorat quendam suo tempore fuisse admodum senem pecuniosum, ac multa pretiosa supellectile ac prædiis locupletem, ita tamen avarum simul & sordidum in universos, ut nihil quicquam beneficii aut liberalitatis ab ipso ulli esset expectandum. Hunc igitur Euclionem quidam ipsius familiaris saginato sui comparare solitus est, è quo nisi occiso, nihil commodi aut emolumenti capi potest, cum ex Chrysippi sententia sus præter escam nihil habeat; Et Cato dixerit, animam ei prosa le datam, ne carnes purescerent. Talem nempe secundum Horatium lib. I. Serm. I.*

Non uxor salvum vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miratis, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet, quem non mereatis amorem?

Verè igitur ac rotundè P. Syrus dixit: Avarus nisi commoritur, nil recte facit. *Vbi addnnt rationem:* Etenim cum moritur, tum demum permittit alios frui suis opibus. *Rectè igitur existimemus cum S. Apostolo Paulo I. ad Timoth.* VI. *& ad Ephes.* V. *esse ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν, id est, radicem omnium malorum avaritiam, atq; insuper cultum idololatricum, avaros autem ipsos εἰδωλολάτρας, & secundum Chrysostomum, fomitem omnis injustitiæ, vel, ut Phocylides fecit,*

ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης.
Omnium avaritia est mater nutrixq; malorum.

Alii hinc sumserunt imaginẽ tyranni. Nam ut porcus, cum contrectatur, semper grunnit quasi metuens, ne mactetur, cũ sciat se nec lanam nec lac præbere homini, nulliq; rei esse utilem dum vivit: sic Tyrannus quicquid increpuerit timet, necem sibi paratam existimans.

HAUD

XLIX.

HAUD ALITER PRODEST.

Nec sus, ni mactes, poterit prodesse: nec ulli
Dum vivit, prodest, quicquid avarus habet.

L.

AEGYPTII *designare volentes (ut Orus refert) hominem impurū ventriq; & abdomini deditum, suem pingebant in luto se volutātem, rosasque cōculcantem, per quas veteres vitæ puritatem & sensuum sinceritatem exprimebant; ut inde facilè sit colligere, cur Iudæis esus illius olim interdictus fuerit. Rosæ sane inprimis odor fertur huic animali natura esse contrarius. Vnde elegantiss. Lucretius lib.* VI.

Deniq; amaracinum fugitat sus & timet omne
Vnguentum, &c.

Quos versus in priore quoque centuria retulimus Symb. XCIII. *Inde etiā proverbium natum, quod Crateti Philosopho ascribitur,* ὗς ἀλὰ ῥόδων, *id est sus per rosas, quanquam Erasmus in Adag. potius legendū existimet,* ἀλὰ ῥοιδῶν, *ut sit diminutivum* ἀπὸ τῆς ῥόας, *id est, à malo punico. Sed cum Suidas priorē lectionem retineat, haut scio an aliquid sit mutandum. Declarat autem hoc Symbolum, neutiquam γαστρὸς εμμαργίαν, id est, insanam cupiditatē ventris cum studio virtutis & sobrietatis posse convenire. Vnde Rhadamanthus apud Claudianum lib.* II. *in Ruffinū, homines luxui & gulæ deditos in sues transformare dicitur*

At qui desidia semper vinoque gravatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

At q; ideo Vlysses apud Homerum à Circe non potuit in hanc bestiam commutari, ut quibusdam ex sociis ipsius cētigerat, quia ex institutione Mercurii, id est, rectæ rationis contra stimulos luxuriæ temperantia & frugalitate se muniisset, herbæ Moly instar antidoti utens. Et graviter hæc quoque protulit Cicero in libello de Senectute. ubi ait; Impedit consilium voluptas & rationi inimica est, ac mentis, ut ita dicam, perstringit oculos, neq; ullum habet cum virtute cōmercium.

NON

L.

NON BENE CONVENIVNT.

Quid ſubus atque roſis? nunquam mens ebria luxu
Virtutis ſtudiis eſſe dicta poteſt.

I.I.

OPPIANUS *lib. III. de venatione quinque luporum genera enumerat, nimirũ τοξότῆρα, id est, sagittariũ, harpagem sive circu.* χρύσεον, *id est, aureum, & duos acmones, quorũ unum* ἰκλυεν, *alterum sine peculiari nomine ita vocat. Tertium genus aureum pulchritudine ait esse conspicuum, multis comarum pilis, illisq; resplendens (unde Gesnerus ad Hyænam proximè accedere conjicit) atq; incolere Tauri montes, Ciliciæ rupes & Amani juga. Hoc luporum genus, eodem Oppiano teste, Syrium orientem maxime metuit, & eo exorto in aliquod antrum aut terræ hiatum se abscondit, usq; dum Solis æstus abierit. Hac similitudine usus est magnus quidam Princeps, cum ad eius adventum quidã Reguli minus juste erga subditos sese gerentes, vehementiam & autoritatem illius metuentes, in alias regiones se subducere coacti fuissent. Testantur autem historiæ omnium temporum, injusta imperia non esse diuturna. Vnde Seneca in Medea,*

Iniqua nunquam regna perpetuo monent.

Et idem in fine Thebaidos:

Invisa nunquam imperia retinentur diu.

Quem locum egregie explicat Demosthene Olynthiaca II. Et Herodotus breviter hoc lib. III. confirmat, τυραννὶς *(inquit)* χρῆμα σφαλερὸν, *id est, Tyrannis est res fallax. Sic Seneca lib. I. de Clementia: Reges consenescunt ac nepotibus tradunt regna, Tyrannorum brevis & execrabilis potestas est. Qui verò plura & exactiora de Regis & Tyranni discrimine cognoscere tãquam in aliqua* ἀνακεφαλαιώσει *voluerit, legat Ioannem Bodinum lib. II. de Repub. cap.* IV.

HOC

LI.

HOC ORIENTE FVGOR.

Quis feret ardentis fumantia sceptra tyranni?
Sic fugat aurotos Syrius ipse lupos.

LII.

PAULUS *Iovius in Italico de hac materia libello Symbolum hoc usurpatum fuisse scribit à Ioann Scepusiense, qui Solimanni Imperatoris Turcici auxilio, & quorundam procerum opera regnum Hungariæ invasit, quod sumsit ex avitis sui stemmatis insignibus, in quibus lupa uberibus lacte plenis conspiciebatur, huicq; picturæ Cancellarius ipsius Stephanus Brodericus, sententiam jam indicatam adjunxit, ea significans, quo non solum suæ fidei commendatos subditos juvare & tueri, se etiam alios ab ipso antea alieniores in gratiam recipere, illis qu benefacere constituisset, memor Salustiani dicti ad Cæsarem Qui benignitate & clementia imperium temperavere, h candida ac læta omnia fuisse, etiam hostes æquiores quam ali cives. Rectè enim de principe Democritus dixit:* οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦτ ἠ ῥέθη, ὡς κακῶς ποιήσων, ἀλλ' ὡς εὖ: *non ideo creatus est, ut la deret, sed ut juvaret. Sed CL. V. Ioannes Sambucus in Emblematibus de laudatiss. ac fortissimo Rege Vngariæ Matthia Corvino hæc commemorat, cujus aliquot versus hîc apponere placuit,*

Vt lupa non proprios, alienos sed quoque fœtus
Vbere nutrivit, Roma, tibi unde duces:
Sic Rex Matthias Hunnorum maximus auctor
Dum superat cunctos, ingeniosa fovet.
Huius ad imperium concursus totius orbis,
Et fuit invicto principe dignus honos.
Vndique cogebat veterum monumenta, superstes
Quo foret autorum fama decensque labor.
Condidit indomitos vel solo nomine Thraces,
Et pavidos multo sanguine fudit homo.

SUA

LII.

SUA ALIENA-QVE NVTRIT.

Non cives tantum princeps, sed nutrit & hostes,
Alterius fœtum ceu lupa cana fere.

LIII.

E Hyæna quoque inter autores non omnino convenit, atq; ideo de illius cognitione nihil certi adhuc nostris temporibus constat. Bellonius lib. II. cap. IX. suarum observ. Cyvetam vulgo dictam esse Hyænam probare conatur. Iulius Capitolinus in vita Gordiani III. Belbos tum fuisse vocatos ait, & decem Romæ eo tempore conspectos, ac illos habere dentium solidam ac perpetuam seriem, cui Plinius quoque consentit, quod tamen in nostra Civetta non observatur. Idem Plinius ut & Herodotus, scribit Hyænã esse in Africa frequentem, ac multa habere cum Lupis cõmunia, præsertim quo ad colorem, & quod, teste etiam Aristotele, uterque noctu vagetur, sed hyænam insuper sepulchra inquisitione sua eruere, avidam carnis humanæ. Solinus & alii perhibent, vocem humanam quoque imitari, & ita allectos interficere. Gesnerus vult (ut antea diximus) cum aureo lupo habere aliquid similitudinis ex Oppiano, apud quem plura de eo Cyneg. lib. III. legi possunt. Notantur autem hac similitudine homines maledici, qui nec vivis neque mortuis virulenta sua rabie parcunt, sed semper aliorum famam arrodunt. Quod detestandum vitium uno ore omnium bonorum vehementer improbatur. Et hoc versus Moschionis recte prohibent,

κενὸν θυνόντ' ἀνδρὸς αἰκίζειν σκιὰν,
ζῶντας κολάζειν δ' θανόντας δ' οὐ θέις.

Inane esse umbram hominis mortui affligere,
Vivos punire, non defunctos, docere. *Et Homerus inquit,*

ἐχ ὁσίη φθιμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν ἔχεα κάδαι.

Impiam esse gloriationem, quæ contra mortuos fiat.

Vnde Virgilius fecisse videtur, II. Aen.

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Ac cõmendatur hac in pare inprimis Lycurgi quædã lex qua hostium cadavera quoq; nudari interdixit. Nõnulli sentẽtiam ex versu Virgiliano apponunt: PARCE PIAS SCELERARE MANUS.

IAM

LIII.

IAM PARCE SEPVLTO.

Atro qui lacerat jam cassum lumine denæ,
Defuncti tumulum turpis hyæna fodit.

LIV.

ANIMAL *quoddam in Suecia & vicinis regionibus reperitur, quod Suecis* Jerff/ *aliis Rosomaca, Germanice* Vilfraß/ *ac inde Latine Gulo dicitur. Iul. Cæsar Scalig. in exerc. contra Cardanum, vulturem quadrupedem vocat. Gesnerus putat esse Hyænæ vel Crocutæ congenerem. Descripsit autem accurate illud Michovius lib.* II. *Sarmatiæ Europeæ in hunc modum: In Litvania & Moscovia animal voracissimum est, magnitudine canis, facie felis, colore nigro (Olaus Magnus Sept. hist. lib.* XVIII. *tribuit illi mustelinum nigricãtem & nitentẽ, in pilis longis nec adeo mollibus, crura brevia, caudam vulpis, breviorem tamen) cadaveribus vescitur, quibus ita repletur, ut tympani instar extendatur, atque per angustiam aliquã inter duas arbores ingreditur, perq; vim ventrem exonerat: & sic extenuatum, rursus ad cadaver properat atque iterum impletur. Ac forsitan natura tam insatiabile animal in illis regionibus produxit, ut homines simili voracitate laborãtes redarguat. Hæc ille. Fugiamus itaque nos quoque hoc insigne exemplum ingluviei & helluationis nimis passim consueta, quam sectantur omnes,*

Quibus in solo vivendi causa palato est,

secundum Iuvenalem. Ac diligenter observemus Socraticum præceptum, edendum & bibendum ut vivamus, non autem vivendum, ut ventri tantum ceu Deo inserviamus, quemadmodum de sese apud Euripidem gloriatur Cyclops. Ac noti sunt Horatii lib. II. *Saty.* II. *elegantiss. versus,*

Quin corpus onustum
Hesternis vitiis, animum quoque prægravat una,
Atque affligit humo divinæ particulam auræ.

Salvator quoque noster ipse Lucæ XXI. *graviter monet, Cavete ne corda vestra graventur crapula & ebrietate.*

NE-

LIV.

NESCIT GULA MODVM.

Qui plenas lautasq́ dapes sectatur & ambit,
Hunc similem brutis, vel superare reor.

VUL-

LV.

ULPES *in Thracia, secundum Plinium lib.* VIII. *cap.* XXVIII. *locis rigentibus, animal alioqui solerci auditu, amnes gelatos lacusq; non, nisi ad eius ictum reditumq; (sic enim legitur in correctioribus libris) transeunt. Observatum, eam aure ad glaciem apposita, conjectare crassitudinem gelu. Quod adhuc copiosus Plutarchus in comment. de solertia animalium exposuit hisce verbis: Thraces in hunc usque diem, quando concretum gelu flumẽ volunt transire, vulpe utuntur ad soliditatem glaciei explorãdam. Sensim enim accedens aurem admovet, & siquidem strepitu oblatu sentiat aquam prope subterlabi, ratiocinatur non in profundum congelasse aquam, ideoque subsistit, & nisi prohibeat aliquis, retro abit: Si nullum sonitũ percipiat, jam audacter transit. Ex quo per universam vitam nostram præceptum utiliss. nobis est hauriendum, in omnibus rebus ut adhibeamus quandam singularẽ ἀλάβειαν, id est, cautionem convenientẽ (ut vocabant Stoici) quæ efficit ne temere cuivis vel homini vel rei fidem habeamus, neve è contrario obstinate omnibus diffidamus. Quo pertinet Euripideum istud in Hecuba,*

Ζώφρον δ' ἀπιστίας
οὐκ ἔστιν, οὐδὲν χρησιμώτερον βροτοῖς.
Prudenti diffidentia
Nil est melius, nil utilius mortalibus.

Ac notum est istud Πιχάρμο. νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. Quod in libello de petitione consulatus Cicero ita vertit: Nervos atque artus esse sapientiæ, non temere credere. Idemque etiam in Epistolis ad Atticum sæpe commendat. Extat quoque (ut antea dictum) Dionis Chrysostomi commentarius, De non temere credendo, quem olim in latinum transtulit pater meus, piæ memoriæ.

FIDE

LVI.

SEMEL EMIGRABIMVS OMNES.

Hic nusquam certis habitamus sedibus, ast hinc
Ibimus ad superi cælica regna Dei.

LVII.

ATHÆNEVS *ex Chrysippi Stoici lib.* περὶ καλοῦ καὶ ἡδονῆς *hæc refert: Pinna (inquit, interprete Dalechampio) ac pinna custos mutuas operas præstant, nec vivere seorsum queunt. Pinna quidem ostreum est. Pinna vero comes & tutor, exiguus cancer. Pinna igitur discluſa testa, otiosa & quieta expectat adventantes pisciculos. Astans vero custos si quis subierit, morsu significat. Vellicata si concha os comprimit, & eo quod intus est exceptum ac incluſum, communi dape cum socio vescitur. Eadem etiam ex Chrysippo Plutarch. de solert. an. affert, ubi ait, Chrysippo plurimum atramenti in omnibus libris absumpsisse hunc pinnotherem. Eadem tradunt Aristot. quoq; Theophrast. Aelian. Oppian. Phile in Iamb. Cicero & Plinius. Pinnæ etiam meminit Nemesius cap. 1. de nat. hom. Et pinnotheris Scholiastes Aristophan. in vespis. Horapollo quidem, eumque secutus Pierius, scribunt, Aegyptios hominem qui à propinquis curetur, hoc hieroglyphico expressisse. Sed nos ex Ciceron, II. de Nat. Deor. tē vilis societatis conjunctionem inter homines referimus, inq primum constituit ἡ ἔνδεια, indigentia. Nam, ut Artemidor. ait III. Onirocr. IX. δεῖ δὲ τοῖς ἀνθρώποις βοηθείας. δεῖ καὶ τῶν συλλαμβανομένων: Auxilio homines opus habent, & adjumento aliorū. Qua de re in Platon. & Aristot. politicis leguntur plurima. Ad hospitalitatis etiam, cujus Iupiter ipse ξενίου, Homer & Virg. testibus, præses sit, iconem exprimendum non inepta fortè hac pictura fuerit. Qua si quis in parasitos quoque ἀλλοτρίοφαγους, ut eos Athenæus vocat, utatur, non malè fecerit. Nam & Plinius hunc pinnotherum cancrum dapis affectatorem nuncupat, & Pierius à nonnullis piscem parasitum eum dici scribit, quamvis si hoc parasito pinna careat, fame ipsi pereundum foret.*

COM-

LVII.

COMMUNIA TECTA.

Quam benè conveniunt, & in una sede morantur?
Quos natura, usus, junxit & unus amor.

LVIII.

PINNA *fundo maris ad litora perpetuo affixa, lana quadã seu villo extra concham propendente, tanquam radice nititur. Ea lana tenuissima est, & byssus Aristot. dicetur, ex qua sunt byssinæ vestes nobilissimæ, quas IC. per byssicum opus videtur intelligere in l. ult. §. species. D. de publican. & vectig. Certum autem est, quod pinna hanc suam lanam, veluti manum quandam, ad alimentum attrahendum, expandat, ut apud Aeliã. legimus: plane ad similitudinem retis piscatorii: in quam ubi pisciculos & minuta conchilia, ceteras que maris quisquilias attraxerit, illis delicatè vescitur. Et Aelianus quidem hanc ejus lanam* σαρκίον *vocat:* καὶ προτείνει σαρκίον ἐξ ἑαυτῆς, οἷονεὶ δέλεαρ τοῖς παραννηχομένοις τῶν ἰχθύων: *& carunculum extra conchas eminentem ex sese prætendit, tanquam escam circumnatantibus piscibus. Sed quid fit? Ipsa pinna suis his inventis & piscatorii ad retia conficienda primitus monstravit viam, & simul illi ostendit, hoc ipso pacto & astu etiam se capiendem esse. Quod plane ita accidit. Nempe, vt præclarè Seneca in Herc. fur. admonet:*

Quod quisque fecit, patitur: auctorem scelus
Repetit, suoque premitur exemplo nocens.

Nec reprehendi potest, qui hostium artes & dolos similiter eludit, eosque propriis ipsorum inventis & machinationibus circũvenit ac superat, atque ita in auctores technas rejicit. Sic enim ut idem Seneca ait in Thyeste: Sæpè in magistrum scelera redierunt sua. *Pertinent huc noti versus Ovidii:*

Iudice me fraus est concessa repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere jura sinunt.

Et isti M. Palingenii in Capricorno:

Nam jus fasque sinunt, vim vi propellere, fraudem
Fraude, velut meritum merito pensare decorum est.

LVIII.

INSIDIIS CAPIOR PROPRIIS.

En quæ pisciculos capere insidiosa solebam,
Sum Pinna inventis mox peritura meis.

LIX.

PVLCERRIME *Plinius conchas margaritiferas describens ait, eas anni genitalis impetu stimulatas naturali quadam oscitatione pandere se, atqui ita impleri roscido conceptu, gravidas postea eniti, & si sereno cœlo purum nitidũque rorem imbiberint, lucidissimas purissimasque margaritas progignere. Sed hoc ut fabulosum Hieronymus Cardanus deridet. Nos utut ea sint, rectè tamen & piè, opinor, ad hoc accommodabimus, ut quemadmodum margaritæ exiles & nullius adhuc decoris Solis & roris beneficio, crescunt, augentur, illustrantur: Ita nostrarum virium debilitatem & intellectum in rebus divinis obscurum adhuc & hebetem, veluti serenari ac perfici ab æterno Sole, Domino Salvatore nostro Iheſu Christo, S. Spiritus ejus divino rore, cujus infusa dona sunt pietas, fides, religio, lucidissimæ margaritæ, quarum efficacia mentis tenebræ & errores universi discutiuntur, sic ut omnia nostra, divina illustrante gratia puriora & clariora fiant. In S. enim litteris Sol Iustitiæ Christus est: & cœli sereni icon Deum nobis propitium faventemque significat. Rore vero, virtus & fœcunditas exprimitur. Vnde Isaac filio suo Iacobo benedicens precabatur: Vt Deus illi daret de rore cœli, & de pinguedine terræ, abundantiam frumenti & veni, Genes.* XXVII. *Quidam ad amores suos, prout illi sive læti, sive turbidi fluxere, Symbolum hoc transtulit, cum inscriptione Hispanica:* SECUNDO EL TIEMPO. *Alii addunt:* HIS PERFUSA: *ostendentes nimirum ceu margaritæ Solis & Roris radiis & humore perficiuntur, sic se virtutis & præclaris actionibus celebritatem & gloriam consecuturos esse.*

CLA-

LIX.

CLARESCUNT ÆTHERE CLARO.

Perfunde ô veræ fidei me Chriſte liquore.
Tunc mea in æternum vita ſerena fluet.

LX.

ELEGANS *profecto & argutum est Epigramma Græcum, quod ex lib.* I. *Epigrammat. feliciter expressit latinè Andr. Alciatus Embl.* XCIV. *quo mus ostreis hiulcis furtivè ob prædam se insinuans fingitur conclusa ab illis testa multari miseris modis; Ex quo etiam petita est nostra inscriptio. Convenit autem Emblema in eos, qui ditiorum domos veniris caussa turpiter sectantes, spontaneæ se servituti mancipant, & nihil inde, nisi infamiam & damnum reportant. Quod Lucianus aureolo plane tractata περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ σωιόντων graphicè admodum demonstrat. Convenit & in eos, qui perpetua luxuria, & gulæ impotentia, nimiaque vini ingurgitatione præproperum sibi accersivorunt exitium. Sicuti reveraplures semper gula, quam gladius perdidit: Et ut habent Theognidis versiculi:*

Πολλῷ τοι πλέονας λιμὸς κόρος ὤλεσεν ἤδη
Ἀνδρας, ὅσοι μοίρης πλεῖν ἐθέλουσιν ἔχειν:
Multo plures perdidit fatias, quam famas,
Viros, qui plus sua sorte habere volunt.

Exempla in omni historia ocurrũt innumera. Sic Elpenor Vlyssis socius apud Circen vino largius hausto de scalis lapsu exanimatus: Antinous autem poculum adhuc manu tenens ab Vlysse interfectus est. Quin etiam Alexandrum Magnum, alioquin contra omnem vim humanam invictum, gula & vinum prostravit. Gravissima igitur est optimi poetæ Oppiani ad vitandam ingluviem exemplo interitus, quem pisci Noctuæ affert voracitas, adhortatio in II. ἀλιευτικῶν. *Sed Christianis præcipuè ante oculos esse debet Salvatoris nostri sanctiss. præceptum, Luc.* XXI. προσέχετε ἑαυτοῖς, μήποτε βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ &c. *Repete huc quæ dicta Embl.* LIV. *Cent.* II.

FALSA

LX.

FALSA OSSA MOMORDIT.

Ostrea mus petulans avido consumere morsu
Dum cupit, ecce refert præmia digna gulæ.

LXI.

EX *Conchyliorum genere est & purpura, quam Oppianus Ostreis, & Aristot.* στρόμβοις *annumerant. Vnde etiam pretiosissimus ejus liquor Ostrum vocatum à veteribus fuit. De quo cum alii legi possunt, tum inprimis Vitruvius lib.* VII. *arch. cap.* XIII. *& Iul. Pollux lib.* I. *cap.* IV. *Purpuræ autem lingua est longitudine digitali, acie & duritie tanta, ut proditum sit, ea & conchas, & quascunque sui generis testas illam perforare posse, unde & Proverb.* Purpura voracior, *origo esse creditur. Vt autem ad pastū hoc ex lingua commodum habet, ita eadem ipsi affert extremam perniciē. Ita enim Purpuras capi cum alii referunt, tum Plinius. Contexere piscatores exiguas nassas, quibus conchas & ostrea esca loco injiciant, aut appendant. Eas semineces, sed mari redditas avido hiatu reviviscentes purpuris appetere, exertisq́, quantum possunt, infestare linguis. At conchas aculeo exstimulatas claudere sese ac comprimere: itaq́, pendentes aviditate sua tolli purpuras. Aristot. & Oppian. paulo aliter purpurarum hanc capturam describunt, &* στρόμβους *eas inescari tradunt. Potest autem & hujus Embl. varia esse accommodatio. Nam hîc quoq́ captans capitur, & fraus in auctorem recidit. Sed omnium rectiss. de lingua hominis usurpari poterit. Nam & illi hæc, non minus quam purpuræ, secundum Anacharsidis Scythæ apud Diog. Laertium dictum, simul & bonum & malum est. Vnde & Adag. celebratur à Suida & Zenodoto:* Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πάλιν ἀναῤῥίψουσα: Lingua quo vadis? urbem ut struam, & rursus ut destruã. *Cum quo & Solomonis illud congruit, cap.* XVIII. *Mors & vita in manibus linguæ. Rectè igitur Hesiodus:*

γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης:
Linguæ thesaurus est optimus inter homines
Parcæ, & plurimum gratiæ meretur, si fuerit moderata.

PRÆDÆ

LXI.

PRÆDÆ PATET ESCA SVI.

Ex lingua vitam, ex lingua haurit Purpura mortem,
Lingua homini & vitam præbet & interitum.

LXII.

VT ad marina quædam monstra nunc veluti divertamur, plures fuere Glauci, unde etiam diversa de iis figmenta ab Athenæo, Strabone, Clearcho, aliisque commemorantur. Naſonis autem de Glauco Anthedonio fabula vulgo etiam nota est. Eum ut piſcatorem, cum fortè captos piſciculos in herba quadam (Athenæus ἀείζωον, Sempervivum nominat) ad litus expoſitos, illa tacta in Mare ſubito reſilire conſpexiſſet: eadem deguſtata & ipſum in mare ſe dediſſe præcipitem, & itico in marinum Deum Oceani Theryosq; ope transmutatum fuiſſe. Hæc Glauci ἀποθέωσις est, quæ etiam proverbium peperit; Glaucus comeſa herba habitat in mari. *Cujus tamen veram originem Eraſmus explicat. Eſt & Glaucus piſcis ſed à colore, non ab hoc fabuloſo maris Deo nomen habens. Sane autem hoc ſymbolo ſignificare poſſumus, nullam adeò depreſſam & humilem hominum conditionem eſſe, quam non Dei benignitas & gratia facile extollere & illuſtrare poſſit, atq; idcirco eius providentiæ obſecundandum, & quo Fata, hoc eſt, divina eius voluntas, vocant, ſequendum eſſe. Nam, ut pulcrè Horatius cecinit,*

valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens, &c.

Id quod ab Heſiodo mutuatus videtur, ut dictum eſt alibi. Pulcerr etiam est Xenophontis ſententia: Καὶ ὁ θεὸς δ', ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τὰς μὲν μικρὰς, μεγάλας ποιῶν, τὰς δὲ μεγάλας, μικρὰς *Igitur.*

Quo fata trahunt, retrahunt q; ſequamur.

Vt præclarè Virg. VI. *Aen. aquid quem etiam Sibylla de aureo ramo Aeneam ſic affatur, ut fati providentiæq; divinæ vim exprimat.*

Carpe manu. namq; ipſe volens facilisq; ſequetur,
Si te fata vocant: aliter non viribus illis
Vincere, nec duro poteris convellere ferro.

QVO

LXII.

QUO FATA TRAHVNT.

Quid non fata queant? & Glaucus, fabula nota est,
Ex humili est factus conditione DEVS.

LXIII.

DE *Sirenum origine, numero, figura, cantu & interitu, alii aliter: & frustra in poëticis fabulis quæritur consensio. Videri autem de his possunt Homer.* ὀδυσσ. μ. *cujus versus interpretatur Cice.* V. *de Fin. Apollonius in Argon. Plato in Phædro, Virgilius. Ovidius* V. *Met. Lycophron in Cassandra. Io. Tzetzes in* I. *Var.* XIV. *&* XVI LXXV. *& alii. Nec me latet ex quorundam sententia nostram hanc figuram Nereidum potius esse: Sed cum & communior sit, & Th. Gaza ac Trapezuntius insuper affirment, se Sirenes hac ferè forma in mari conspexisse, idcirco cum And. Alciato eam retinuimus, inscriptione petita ex Claudiani Epigr. de Sirenibus. Sane autem nihil hæ fuerunt aliud, quã formosæ meretriculæ, habitantes in litoribus, quæ quia transeuntes redegerunt ad inopiam, his dictæ sunt inferre naufragia. Nam hoc expressè tradit Dorion in lib. de Piscibus, & probant Plutarch. junior, Servius & Palæphatus. Isacius autem Tzetzes,* ἀλληγορικώτερον, *inquit,* δὲ σειρῆνες εἰσὶν αἱ ἡδοναί. *Prudenter igitur Socrates:* τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν, τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: *Voluptates opus est præterire, veluti Sirenes, eum qui ad virtutem tanquam patriam festinat. Heliodorus etiam eleganter narrationẽ mellifluam & illecebrosam dixit* σειρήνιον. *Vlysses itaq; hîc imitandus, qui Sirenes præternavigaturus.* Illevit cera sociorum callidus aures. *Quo pertinet pulcerr. Senecæ adhortatio ep.* XXXI. *ad Lucil. Ad summam sapiens eris, si clauseris aures, quibus ceram parum est obdere. Firmiori spissamento opus est, quàm usum in sociis Vlyssem ferunt, &c. Sic* ὁ θεῖος παιδαγωγὸς *apud Clement.* II. *pæd.* VI. πρὸς τὴν ἀκοὴν τῶν αἰσχρῶν, *puerorum auribus circumponit* σώφρονας λόγους, καθάπερ ἀντωτίδας, *quasi aurium quædam munimenta, quæ athletis circumligabantur. Et idem Clemens ait:* ἀφεκτέον τῶν αἰσχρῶν ἀκουσμάτων καὶ ῥημάτων καὶ θεαμάτων: *Abstinendum à turpib. acroamatis, verbis & spectaculis.*

MOR-

LXIII.

MORTEM DABIT IPSA VOLVPTAS.

Dulci ſono mulcent Sirenes æthera cantu;
Tu fuge, ne pereas, callida monſtra maris.

Scribit

LXIV.

SCRIBIT *Paul. Iovius in Dial. de Impressis Italico, Sirenem antiquissimæ inter Romanas familiæ Columnensium gentilitium signum fuisse: Sed se fortiss. heroi Stephano Columnæ, hoc nostrum peculiariter inventum dedicasse, quod & Capaccius attingit. Ostendere autem illo voluit, quemadmodum Siren sævas maris tempestates, ut pote cujus domicilium sit mare ipsum, contemnit: Ita etiam magnanimum illum & strenuum ducem omnia pericula, omnes hostium minas fortiter sustinere debere. Columnæ enim tantum ut familiæ istius insignia appictæ sunt. Animosè igitur Iocasta apud Senecam in Oedipo:*

——regium hoc ipsum reor,
Adversa capere: quoq; sit dubius magis
Status, & cadentis imperii moles labet,
Hoc stare certo pressius fortem gradu.
Haud est virile terga fortunæ dare.

Et alter Seneca Consol. ad Marc. vel in naufragio laudandum censet, quem obruit more clavum tenentem & obnixum. Quo Proverb. pertinet ex Ennii versu:

Dum clavum rectum teneam.

Fortiter etiam Iustinus Imp. ad Senatum, referente Corippo:

Qui pedibus rectis graditur mala nulla veretur,
Non timet offensam, nescit via recta ruinam.

Sed omnium mehercle magnanimitatem Germanorum legati illi superarunt, qui interroganti Alexandro: Et quidnam in rebus humanis extimescerent, rato nominis sui magnitudinem ante omnia ipsis formidolosam videri, responderunt, Nihil se metuere, nisi fortè, ne cælum rueret. Vt refert auctor supplementi in Q. Curtium, hauriens ea ex Strabonis lib. VII. & Arriano de Alexandro.

CONTE-

LXIV.

CONTEMNIT TUTA PROCELLAS.

Fluctibus en mediis lascivit florida Siren,
Hanc mare, sed fortem sors inimica beat.

LXV.

INTER ἀμφίβια, *quibus, ut Florus loquitur, aquam terramq; incolendi gemina natura est, omnium max. & monstrosiss. est Hippopotamus, Nili & Hydaspis fluviorum Aegyptii & Indiæ alumnus, cuius Herodot. Horapoll. Aelianus, Strabo, Q. Curtius, Solinus, aliiq; mentionem faciunt. Ejus descriptio extat apud Arist. II. hist. an. VII. Sed inprimis graphica est Ach. Tatii lib. IV. Nili, inquit, equum Aegyptii appellant, reveraq; & ventre, & pedibus, sicuti fama fert, equus est, nisi quod scissas ungulas habet. Corporis magnitudine maxquemq; bovem æquiparat. Caudæi brevis est, & pilorum asperitate, quemadmodum corpus etiam reliquum, carens. Caput rotundum, non parvum: maxillæ ferè equinæ, nares perquam patulæ, ac ignitum fumum tanquam ignis scaturigines quædam, spirantes: mentum latum, quemadmodum etiam maxillæ: oris hiatus ad tempora usque protensus: dentes qui canini vocitantur, curui, formo & situ equinis similes, verum triplo majores. Effigies ejus est cum in antiquo numo Adriani ad Nili imaginem addita: tum in marmoribus etiam quibusdam vetustis, Voraciss autem est animal, ut totas etiam segetes depascat, ut apud Aelian. & Nonn in Dionys. lib. XXVI. memoratur. Hinc sanguine se gravatum sentiens, in arundinem cæsuras & acutiss. stipites corpus inprimens, venas discindit, & sic morbum præcavet, plane ut artis in venæ sectione magister videri possit: ut Plinius innuit. Sed paulo aliter Am. Marcellin. lib. XXII. ista commemorat. Constat autem non in arte Medica solum, curationem progredi ex contrariis, ut ex innumeris Hippocr. & Galeni locis liquet, cum quidem sit medicina πρόθεσις ἐλλιπόντων, καὶ ἀφαίρεσις τῶν ὑπερβαλλόντων: Sed in omni etiam vita, & max. in Reb. pub. locum hoc habere, in quib. ut seditiones & morbi intestini evitentur, sæpè purgatione violenta, ac veluti sanguinis superflui quadam eductione opus est.*

CON-

LXV.

CONTRARIA PROSVNT.

Et fluvialis equus corpus cum sanguine purgat,
Purgatur cæsis publica resque malis.

LXVI.

DE *Crocodilo, terrestri simul animali & aquatili, non-nulla jam in* II. *Cent. circa fin. dicta sunt. Qui verò accuratam illius historiam plenè cognoscere cupit, is legere poterit Herodot. lib.* VI. *Aristot.* IX. *hist. an. cap.* VI. *Diodor. Siculum lib.* I. *Achill. Tatium lib.* V. *in fin. de Clitoph. & Leucipp. Heliodorum in Aeth. Solinum cap.* XXXV. *Plinium lib.* VIII. *cap.* XXV. *& Ammian. Marcellinum lib.* XXII. *Et Herodotus quidem ac Strabo urbis esiam Crocodilopoleos meminere. Inter alias hæc Crocodilo esse proprietas fertur, ut quamdiu vivit, crescat. Vivit autem longiss. tempore, ut Plinius scribit, quamvis Plutarch.* περὶ ἴσιδ. καὶ ὄσιρ. LX. *annorum spacium non excedere eum asserat. Problema autem, an semper crescat Crocodilus, & quæ sit eius rei caussa* φυσικὴ, *Magnus ille Scaliger in exercere, ad Cardan. enucleat. Ex eo sane Nobilis vir, Bernhard. Rota Neapolitan. dolorē ob amissam conjugem suum perindè crescere ac augeri, quamdiu vivat, hac Crocodili effigie exprimere voluit, teste Scip. Amirato in Dial. Italico de Impressis. Quo referendi sunt Ovid. elegantiss. versus* II. *Trist.* V.

Mens tamen ægra manet, nec tempore robora sumit,
Affectusque animi qui fuit ante manet.
Quæque mora spatioque suo coitura putavi
Vulnera, non aliter, quam modo facta, dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa vetustas,
Grandibus accedunt tempore damna malis.

Præclarè etiam Cicero disputat III. *Tusc. ægritudinis ex vetustate levationem non in die esse positam, sed cogitationem diuturnam, nihil esse in re mali, mederi dolori. Hæc igitur ubi abest, frustra in tempore quæritur remedium. Sic Arthemisia illa Mausoli Cariæ Regis uxor, quæ nobile illud Halicarnassi fecit sepulcrum, quamdiu vixit, vixit in luctu, eodemque etiam confecta tabuit.*

CVM

LXVI.

CUM TEMPORE CRESCIT.

Noster sæpè dolor pariter cum tempore crescit,
Non secus ac Nili bellua vasta solet.

LXVII.

ROCODILVS *quadrupes ad Nilum malum, ut Plinius loquitur, tanto hiatu est, ut integram buculam possit excipere. Non igitur mirum, si homines quoque devoret. Sed hoc cum facit, plorare scribitur, de quo videatur Adag.* Crocodili lacrimæ. *Verum ut rarus, ita memorabilis est de hac re locus apud Photium in Eclogis Asterii Amaseæ Episcopi:* τὰς νεκρώσας χροκοδείλους μιμεῖσθε, ἃς φασι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιθρηνεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἔφαγον, καὶ δακρύειν ἐπὶ τοῖς λειψάνοις τῶν φόνων: οὐ μετάνοιαν τῶν γεγλωμένων λαμβάνοντας, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὀδυρομένους, ὡς καὶ βρῶσιν σὺν ἐπιτηδείων: *Niloticorum Crocodilorum imitatores estis, quos fama deflere hominum capita, postquam eos devorarunt, & illacrimari cæsorum reliquiis: non quod pœnitentia facti aliqua afficiantur: sed quod ita doleant (quantum mihi videtur) ob capitis macilentiam, quasi quod ad vescendum minimè sit idoneum. Vsus autem fuit hoc symbolo Sigismundus Gonzaga Cardinalis, postquam evecto sua quoque opera ad Pontificatum Leone X. ejus postea ipsum pœnituit, cum adjectione Proverb.* CROCODILI LACRIMÆ, *testante Iovio. Tales fuerunt Bassiani Imp. lacrimæ, quas ficta pietate semper promere solitus est, ut Ael. Spartianus refert, quoties aut mentio incideret, aut imgines conspiceret Getæ fratris, qui tamen ejus jussu fuerat interfectus. Talem etiam describit pessimam illam novercam Demænetam Heliodorus in Aeth. ejulantem nimirum super Cnemone privigno, quem tamen ipsa suis calumniis ibat perditum. Tales sunt etiam nostro tempore hei nimis multi, qui licet ex intimo corde lætentur miseriis nostris, ficto tamen vultu & sermone, dolore se mutuo affici simulant.*

DEVO-

LXVII.

DEVORAT, ET PLORAT.

Non equidem ambigui dictis mihi fidere amici,
Certum est ut lacrymis nec Crocodile tuis.

LXVIII.

INTER ἀμφίβια *vitulus quoque marinus est. Nam in mari & terra degit, adeo ut Iul. Cæsar. Scalig. in Exerc. ad Cardanum testetur, se in Illyrio vitulum marinum vidisse vineas populantē. Somniculosum maximè est animal, quod præter Plinium aliosque Martialis etiam attingit hoc versu:*

Dormitis nimium glires viturique marini.

Dormit autem extra aquam, sæpè super saxa, ut Oppian. & ex Homero Aelianus asserunt, & quidem turbato licet mari, securissimè. Huius enim fluctus altissimo somno oppressus nequaquā sentit, fulminib. verò solum ex omnib. marinis non tangi Plinius & Plutarch. auctores sunt, quod tamen vanitatis arguit Brodæus III. *Misc.* II. *Sed Pierius etiam docet in hieroglyph. Aegyptios hominem contra omnia pericula, max. contra potentiorum vim, tuto se præmunientem significantes, marini vituli pelle indutū pinxisse, quod eam fulminis ictum non admittere observatum, & Principum iras fulminum instar esse ex Poëtis notum sit. Augustum certè illa pelle pro* ἀποτροπαίῳ *fulminis usum, à Sueton. in eius vita: & de Severo Imp. refertur, quod eadem superstitione lecticam suam corio illius tegi curaverit. De Tiberii etiam corona laurea contra fulgura videndum est Embl.* XXV. *Cent.* I. *Viri autem in utraque fortuna recti & constantis effigiem hoc Embl. subjicit. quo pertinent Horatii illa, adscripta Embl.* XI. *Cent.* I. *ex Ode:*

Iustum & tenacem propositi virum, &c.

Cui planè similia Chorus apud Senecam in Thyest. post act. II. *concinit. Igitur, secundum Boet. lib.* II. *de cons. phil.*

Quamvis tonet ruinis
Miscens æquora ventus,
Tu conditus quieti
Felix robore valli,
Duces serenus ævum,
Ridens ætheris iras.

SE-

LXVIII.

SECURE.

Nec pelagi fluctus, nec cœli fulgura curo,
Frangitur haud fortis sorte in acerba animus.

LXIX.

EX amphibiis & Salamandra est. Eam non tantum non consumi igne, sed flammam etiam extinguere rigore suo, plerique veterum affirmant, Aristot. Suidas, Nicander, Nazianzen. paræn. ad Virg. Aelian. Plinius & Q. Serenus Sammonicus. Quamvis autem contra disputent Dioscorides, & Brodæus III. Misc. III. Galeni auctoritatem adducat, ipse tamen Galenus vel de mortua Salamandra agit, vel hoc sentit, non aliter eam igni succumbere, quam si nimis diu in illo moretur. Certè autem non esse fabulosam hanc ignis extinctionem, quæ Salamandræ tribuitur, etiam Magnus ille Scaliger ex Olympiodoro convincit. Nobis ad hoc Emblema occasionem præbuit Greg. Nazianzeni locus in vita Basilii M. in quo Salamandram Constantiæ iconem faciens, se & Basilium in Athenarum δεισιδαιμονίᾳ salvos & sanos esse conservatos gloriatur. Verba ejus sunt: καὶ εἴτις ἐστὶν ἢ πιστεύεται ποταμὸς, δι' ἅλμης ῥέων γλυκὺς, ἢ ζῷον ἐν πυρὶ σκαῖρον, (Salamandram intelligi patet ex ejus paræn. ad Virg. vers. CCCCCLXXX.) ᾧ τὰ πάντα ἀλίσκεται, τοῦτο ἡμεν ἡμεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ἥλιξι: Et si quis est aut esse creditur fluvius, dulcedinē suam in salso mari retinēs, aut animal in igne saliens, à quo cuncta domantur, id scilicet ego & Basilius eramus inter omnes æquales nostros. Quidam Salamandram in igni etiam nutriri volunt. unde Chymistæ ex Avicenna lapidem suum philosophicum hoc typo exprimunt. Et hoc sensu Salamandrum igneam Francisco I. Regi Gall. in usu fuisse Cl. Paradinus innuit, cum dicto Italico: NVDRISCO IL BVONO, ET SPENGO IL REO. Nobis cum Salamandræ constantiæ, ignis certa sinceritatis effigies sit, placet Opt. Max. Herois & Principis, Io. Casimiri Palatini solemne scitum, huic picturæ noviter applicuisse.

CAN-

LXIX.

CANDIDE ET SYNCERE.

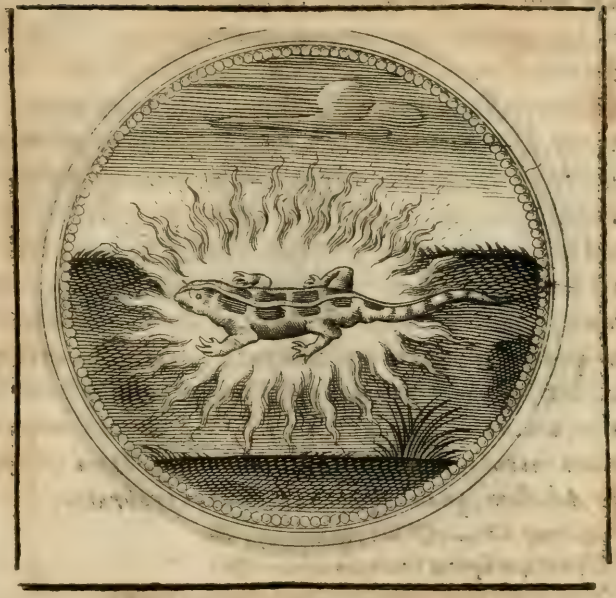

Ambulat en medios Salamandra illæsa per ignes,
Nempe illæsa manet semper & integritas.

LXX.

SALAMANDRÆ *aquatilis figuram veram exprimi ſtuduimus, cum falſaſit Matthioli, & beſtiola illa à multis cum Corylo & Scinco ferè confundatur. Sed nec hîc ſculptor omne punctum tulit Lacertum (cujus ſpeciem Theophraſtus eam videtur facere) refert propemodum corporis ſpecie, caput maculis albis refertum habet, & in dorſo pinnulam rectam per totum, oris rictum ranæ ſimilem, caudam, ut in Cobitide fluviatili vel potius in anguilla cernimus, nonnihil latam. Degit in fluminibus & ſtagnorum ripis, & per fulgetra & tempeſtates caput exerit. Hinc Plinius ſcribit, nunquam niſi magnus imbribus provenire, & ſerenitate deficere. Eodem plane modo obſcuri ſæpè homines, & quibus ſi in pace domi vivendum eſſet, ne panis quidem ad victum ſuppeteret, per tumultus & bella emergunt, & ad max. cum opes tum dignitates perveniunt. Non meminerunt illi, rem eſſe, ut Syneſius dicit in Orat. de Regno, multo beatiorem pacem, quam bellum, quippe cum pacis cauſſa bellici etiam apparatus fiant. Bellum igitur, ut de Hiſpaniæ populis Iuſtinus inquit, quam otium malunt: Si extraneus deeſt, domi hoſtem quærunt. Omnium autem graviſſ. eſt Neſtoris illa apud Hom. ιλ. ι. obliquè tam in Achillem, quam Agamamnonem exprabratio:*

ἀφρήτωρ, ἀθέμις τος, ἀνέστιός ἐστιν ἑκεῖνος,
Ὅς πολέμου ἔραται ὁμοφημίου ὀκρυόεντος:
Sine cognatione, injuſtus, ſine domo eſt ille,
Qui bellum inteſtinum amat aſperum.

Quam laudat Ariſtoph. εἰρήνῃ, Ariſtot. πολ. α. & expreſſit Cicero XIII. *Philipp. Ad Emblematis autem meliorem intellectum facit etiam Adag.* In ſeditione vel Androclides belli ducem agit: *Quod Eraſmus in rixoſos Theologos, qui tantum ἐριστικοῖς ſuis ſcriptis clareſcere, & ex rebus ubiq; perturbatis diteſcere cupiunt, rectiſſimè accommodat. Iunge cum hoc Embl.* XLV.

COELO

LXX.

COELO TURBATO ALACRIOR.

Sunt pluviæ mihi vita, necem sed Sirius affert;
In pace & languent, quos fera bella fovent.

LXXI.

SOLEBANT *veteres in annulis signatoriis peculiaria quædam signa usurpare: quemadmodum Sylla Dict. Ingurtha captivi traditione; Pompeium leone ensifero: Augustum primum Sphinge, postea Alexandri M. tandem suæ imagine, signasse scribunt Sueton. Plin. Plutarch & plura ejus generis collegit Alex. ab Alexandro.* II. *Gen. dier.* XIX. *Mæcenatis autem Rana inprimis celebris fuit, teste Plinio. Sunt qui putent, ob silentii fidem, quæ in Mæcenate insignis fuerit, Ranam Seriphiam ipsi placuisse, quod, ut Suidas & Plinius litteris prodiderunt, in Scripho insula ranæ mutæ sint, ut Aelian. tangit, ex Persei voto. Theophrast. aquæ frigiditati causſam ascribit, ut & Theophyl. Simocat. in Quæst. phys. Sane Mæcenatis fuit taciturnitatem Horat. quoq; commendare videtur, cum negat illum de aliis secum colloqui:* Quam quæ rimosa benè deponuntur in aure. *Quanquam Suetonius scribit, desideraſſe nonnunquam Augustum Mæcenatis fidem silentii, quod is secretum de comperta Muræna conjuratione uxori Terentiæ prodidisset. Quidam quod Augustus omne terræ marisque imperium cum Mæcenate communicasset, ut Dion auctor est, hoc signo illum fuisse usum censent: Et certè Plinius affirmat, Ranam Mæcenatis propter collationes pecuniarum in magno terrore fuisse. Non igitur Seriphia illa aut muta fuit, cum & gemitus tot gentibus expresserit. Neque vero hæc conjectura prorsus inepta videtur, moto, ut Seneca ait, ex nimia felicitate Mæcenati capite, ut procul dubio animo etiam fuerit elatiori, quod in omnibus & per omnia absentis Cæsaris partibus fungeretur. Etsi autem vile admodum & contemptum animal est Rana: in hieroglyphicis tamen plurimus illius fuit usus, ut apud Pierium & Horapollinem, qui volet, reperiet. Claud. quidem Paradinus in Symb. heroicis in priorem illam partem inclinat. Sed suum cuiq; sit judicium.*

MIHI

LXXI.

MIHI TERRA LACVSQVE.

Arbitrii jurisque mei sunt terra lacusque,
An non vel magno principe sum potior?

Ælia-

LXXII.

ELIANVS I. *Var. hist.* III. *memoriæ prodidit, miram esse vafritiem Ranarum Aegyptiarum, quarum si quæ fortè in Hydrum, anguem, Nili alumnum incidat, subiti arũdinis frustrum arreptum, ac ore transversum mordicus apprehendens, nequaquam remittat Hydrum igitur Ranam cum festuca illa simul deglutire minimè posse, atq; ita illam esse extra periculum, vincereque hanc Ranæ prudentiam, Hydrorum robur. Similem Chamæleontis astum adversus serpentem idem Aelianus refert ex Alexandro Myndio* IV. *de an.* XXXIII. *Sic videlicet ex Coræbi Virgiliani sententia*: dolus an virtus, quis in hoste requirat? *Quod simile est illi Pindarico:* χρὴ δὲ πᾶν ἑρδοντ' ἀμαυρῶσαι τὸν ἐχθρὸν: Decet omnia agere in hostis exitium. *Etsi autem de his, benè ne dictasint, an secus, viri docti, & in his princeps ille Scaliger, de re poët. nisi fallor, disputant: certè solertiam ingenii culpari nequaquam poterit, cum sæpè aliter qui est imbecillior, contra potentiorem tueri se nequeat. Sed de omni dolorũ genere in hostes, & quatenus illi liceant, copiosè tractat Alb. Gentilis de Iure belli, ubi testimonia auctorum quamplurima cumulat. Hoc quidem Symb. nostrum Lucas Contilis scribit sibi elegisse Polydamum Mainum, Academicum Ticinensem, qui fuit ex familia celeberrimi Iurisconsulti Iasonis Maini, quo indicare voluerit, nunquam sibi fuisse animum offendendi alios, sed tantum necessitate urgente sese legitimis modis defendendi. Fuerat autem insidiis occultisq; machinationibus potentum quorundam continuus sæpè petitus, à quibus tamen candore morum, & laudabilium actionem exircitatione in rebus publicis privatisque se ipsum vindicavit, ac securum præstitit. Sic videlicet secundum Pythagoræ versum:*

ἰσχὺς καὶ τεῖχος καὶ ὅπλον σόφῳ ἡ φρόνησις:
Robur & murum & arma sapienti prudentia præstat.

VIR-

LXIII.

VIRTUTE, NON VI.

Infensum justa est omnis defensio in hostem,
Sapè tamen potius viribus ingenium est.

XIII.

RANA *Græcis* βάτραχος, *quasi* ὁ τῇ βοῇ τραχὺς *dicitur, ut Schol. Theocr. observavit.* τὸ γὰρ μέλος οὐ καλὸν ᾄδει, *ut Moschus Idyll.* III. *innuit. Certè Ranarum nocturnam illam & molestam coaxationem, fulgentis lampadis splendore illis repentè objecto reprimi, cunctasq; ilico, ut pote quibus oculos inopinatus fulgor præstrinxit, conticescere, experientia ostendit. In S. quidem litteris Ranæ, ut pote immunda animalia & loquacia, pseudophrophetas significant, Apoc.* XVI. *Aegyptiis inter alia* ἱερογλυφικὰ *Ranæ Sophistarum nugas, & contorta aculeataq; Sophismata, ut Cicero loquitur, exprimunt, sive ob vocis tantum argutiam, sive quod in cœno Ranæ voluptuosè habitent. Quod utrumq; in Sophistas congruit. Nam & his loquentiæ multum, sapientiæ parum, secundum Sallustium, & omnis ad theatricam pompam & inanem ostentationem actio ipsorum est composita, ut vivis illos coloribus describit Plato in Sophista. Vt igitur Ranæ facè noctu accensa obmutescere coguntur: Sic Sophistis etiam detectis ipsorum argutiis, & resolutis fallaciarum strophis irrefragabili veritatis luce tandem adeo os oculiq; confunduntur, ut omnibus sincerè judicantibus sint ludibrio pariter & odio. Vetus est:*

ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολλὸν χρόνον.

Nunquam mendax diu latet.

Quod pulcrè expressit B. Chrysost. Οὐδεμίας δεῖται βοηθείας ἡ τῆς ἀληθείας ἰσχύς. ἀλλὰ κἂν μυρίους ἔχει τοὺς σβεννύντας αὐτὴν, οὐ μόνον οὐκ ἀφανίζεται, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῶν ἐπηρεάζειν ἐπιχειρούντων, φαιδροτέρα καὶ ὑψηλοτέρα ἂν εἰν τῶν εἰκῇ κοπτόντων ἑαυτοὺς καταγελῶσα: *Nullo eget auxilio veritatis vis. Quin etiamsi infiniti ipsam velint extirguere, non modo non obscuratur, verum etiam per eos ipsos, qui incommodare conantur, illustrior & excelsior redditur, illos frustra se torquentes deridens. Iunge Embl.* LIII. *hujus* IV. *Cent.*

PEL-

LXXIII.

PELLIT MENDACIA VERVM.

Lumine perculsæ cessant maledicere ranæ,
Et victus veri luce Sophista tacet.

LXXIV.

HIRUDINES *sive sanguisugæ, Græcis* βδέλλαι, παρὰ τὸ βδαλλειν, ὅ ἐστιν ἐξαμέλγειν τὸ αἷμα, *à sugendo & emulgendo sanguinem, ut Scholiastes Theocriti habet, tàm ad aquatilia, quàm ad reptilia referri possunt. Nam & in aquis degunt, & veluti vermes corpus agglomerando humi serpũt, unde eas Oppian.* II. ἁλ. κυανόχροα λίμνης ἑρπετὰ *vocat, nigra stagni reptilia. Sanguinem calidum tam avidè exsugunt, ut etiamsi illis in corporibus animalium hærentibus cauda præcidatur, atque inde sanguis veluti per canalem effluat, sugere tamen porro non desinant, donec vel artificio certo removeantur, vel tandem languidæ dehiscant. Quod Horat. in arte Poëtica expressit:*

Non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo.

Quem versum egregiè expressit Oppianus dicto lib. II. ἁλιέυτ. *Verum insatiabilem hanc sanguinis cupiditatem symbolicè ad varia transferre licebit. Quavis enim hirudine tenaciores & crudeliores sunt libidinosæ feminæ, quo Plautini juvenis de sua amica querela pertinet in Curcul.* Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem. *Et de Amoris vi Simætha illa apud Theocr.*

Αἰ αἰ ἔρως ἀνιπρὲς, τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Εμφυὲς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας:

Heu crudelis amor, quid inhærens ossibus omnem
Sanguinis humorem bibis ut fluvialis hirudo?

ut Eob. Hessus vertit. Pertinet huc etiã locus Salomon. Proverb. XXX. *Sanguisugæ sunt duæ filiæ, dicentes, Affer, affer, & quæ ibi sequuntur exempla, max. de inferno, & natura mulieris. Quæ rectè Rodolph. Baynus Cantabrigens. licet ad enormes effrænesq; concupiscentias, quæ nunquam explentur, in genere referri queant, duplici tamen metaphora de concupiscentia carnis conjunctim interpretatur. Nam, ut idem Salom. inquit Proverb.* V. *Pedes ejus descendunt in mortem, & ad inferos gressus penetrant. Poterit etiam usurpari de cruentis illis tyrannis, qui quo plus sanguinis fundunt, eo plus sanguinis sitiunt.*

VIX

LXXIV.

VIX IMIS SATIANDA MEDVLLIS.

Nunquam, plena licet, ſatiatur ſanguine hirudo:
Sic ſucco atq; omni ſanguine privat amor.

LXXV.

PAVSANIAS *in Corinthiacis describit paludem Lernam, & addit: Ad Amymones fontem platanus exsurgit; sub ea Hydram educatam narrant. Equidem facilè adducor, belluam illam tum multo maximam ceterarum fuisse, tum vero tam insuperabili veneno, ut ejus felle spicula sagittarum Hercules infecerit. Caput vero, ut ego opinor, unicum & non plura habuit. At Pisander Camirensis, quo & fera terribilior, & carmina sua plus dignitatis haberent, pro uno illi plura capita dedit. Hæc Pausan. Sed Naucrates quidem Erythræus septem, Zenodotus Ephesius novem, Heraclides Ponticus* L. *capita illi tribuit: quæ quoties unum illorum cædebatur, priorum numerus duplicabatur continuo. Hoc igitur monstrum Iolai auriga opera Hercules, licet Hydræ Cancer ingens opem tulisset, perdomuit, ipso etiam Cancro conculcato fortiter. Plato sane in Euthydemo per Hydram & Cancrum callidissimos Sophistas intelligit, quos viri docti & veritatis amantes, ut ut illi invicti videri cupiant, instar alicujus Herculis retundere ac superare soleant, Alii, cum ex uno scelere plura serpant, non secus ac ex hydræ uno capite abscisso plura renascebantur, Herculem uno tempore omnia ejus capita extinxisse putant, id est, Virtute & Temperantia cuncta vitia repulisse. Quo & Horatii illa* II. *Epist.* II *referri possunt ac debent, ad quæ alludit nostrum distichon. Alii ad laboriosas & nimis intricatas lites non minus concinnè transtulerunt, cum dicto:* SPES ÆGRA SALVTIS. *Quod & Proverbio significari posset:* ὕδραν τίμνεις, hydram secas. *Quidam dolorem cum tempore usque veluti renascentem hoc symbolo exprimere studuerunt, cum inscriptione:* NON SECVS VSQVE DOLOR. *Quo repete Embl.* LXVI. *hac Cent. supra, & adde ex Senecæ Thyeste.*

malorum sensus accrescit die:
Leve est miserias ferre: perferre grave.

LXXV.

VIX HERCULES.

Exemplo tibi sit diram qui contudit hyaram,
Sternere lativagam qui cupis invidiam.

LXXVI.

REFERENDUM *hùc est Græcum Proverbium* Ὄφις εἰ μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται: *Serpens ni edat serpentem, draco non fiet. Et hoc quidem Icone ab Aegyptiis Regem, qui multos alios debellasset & consumsisset, significatum fuisse scribit Pierius, nec minus recte nos de tyrannis usurpare possumus qui aliorum exitio accrescere student. Pertinet huc insignis apud Polyb. lib.* XV. *locus ille:* τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων βίον, ἐν οἷς φασὶν ὁμοφύλοις εἶναι τὸ μείονος ἀπώλειαν τῷ μείζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον: Piscium vita, *proverbio nota, inter quos tametsi congeneres minoris exitium à validiori in escam, qua vitam trahat, convertitur. Quo & Varron, illud in Margopoli, referente Nonio, facit:*

Qui pote plus, urget: pisces ut sæpè minutos
Magnus comest: ut aves enecat accipiter.

Pulcrè itaq; Irenæus lib. V. *adversus hæreses Valentini: Ad utilitatem, inquit, gentilium terrenum regnum positum est à Deo, ut timentes regnum humanum non se alterutrum homines vice piscium consumant: Sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentilium injustitiam. Quo etiam referenda sunt, quæ copiosè in eandem ferè sententiam differunt Basilius M. hom.* VII. *in Hexaem. & B. Ambros. lib.* V. *Hexaem. cap.* V. *Paradinus addit:* VNIVS COMPENDIVM, ALTERIVS DISPENDIVM. *Nam injusti & iniqui homines cum pauperum ruina ditescunt, & illorum veluti esca se saginant. unde quidam ascribunt:* ALTERIVS ME PRÆDA SAGINAT. *Nostra inscriptio est ex hoc Senecæ versu in Hippol.*

Factus præda majori minor: Pro jure vires esse.

LXXVI.

PRÆDA MINOR MAIORI.

Majoris minor esca fera, velut esca Draconis Serpens. Ergo potens opprimit innocuos.

LXXVII.

DE *Draconis & Aquilæ cruenta pugna locus est apud Homer. λ. μ. quem Cicero vertit in Mario, ex quo ejus versus referentur lib. de Divinat. elegantissimi:*

Hic jovis altisoni subito pennata satelles
Arboris è trunco serpentis saucia morsu &c.

Imitatus etiam est Homerum Virg. XI. Aen. ibi:

Vtque volans altè raptum cum fulva Draconem.
Fert aquila, &c.

Plinius ancipitem Aquilæ & Draconis in aëre conflictum esse scribit, ita ut sæpè simul decidant. Tangit idē breviter Plutarch. quoq; Comm. περὶ φθόνου καὶ μίσους. Est autem hæc imago mutuo se Marte conficientium, qualis ferè conflictatio potentiorum inter se belligerantium esse solet, maximè in bellis civilibus, ut Pompeji & Cæsaris congressus docere possunt. Vnde Proverb. ex Sibyllæ Erythræa vaticinio natum:

κλαίει ὁ νικηθείς, ὁ δὲ νικήσας ἀπόλωλεν:
Flet victus, sed victorem morsatra peremit.

Sic videlicet, ut in Pace Aristoph. ait:

Καὶ πίθου πλησθεὶς ὑπ' ὀργῆς ἀντελάκτισεν πίθῳ:
Ac recalcitrans per iram testa testam vulnerat.

Qua de re vide Proverb. Testa collisa testæ. *Et alterum* Cadmea victoria, *ipsis scilicet victoribus haud felix, cujusmodi Græcorum fuit, quorum nulli non magno constitit capta tandem Troja. Argutè, sed verè Pyrrhus Epiri Rex, cum duobus præliis vicisset Romanos, multosq; amicorum & ducum amisisset, si adhuc semel, inquit, Romanos vincemus, actum est de nobis. Agesilaus etiam cum ad Corinthum Lacedæmonii vicissent Athenienses, multitudine occisorum audita exclamavit: O infelicem Græciam, quæ tantum hominum ipsa sibi interemit, quantum satis erat ad universos vincendum barbores! Vtrumque refert Plutarch. in apophth. Paradinus ex Claudiano addit:* VT LAPSV GRAVIORE RVANT. VICTOR

LXXVII.

VICTOR UTERQVE CADIT.

Victor uterque cadit. proh quàm victoria acerba est,
Cum trahit in præceps una ruina duos!

LXXVIII.

NOTA *est fabula de Hesperidum hortis, quorum custos fuerit Draco pervigil, aurea mala vigilantiss. asservans, quem interfecerit Hercules. Unde hodieq; Romæ in Capitolio Herculis pulcerr. ex ære statua, clava insignis, lævaq; tria mala ostentans, visitur: quam rem mythologicè Pierius explicat lib.* LIV. *Mala quidem illa Agratas in rebus Libycis, eumq; secutus Varro, oves fuisse tradit, quæ aureæ cognominarenter, quas Hercules ex Africa in Græciam asportaverit. Quidam rerum astronomicarum peritiam ab Hercule in Græciam relatam: nonnulli etiam venas auro copiosas ex Atlante monte fluentes, quas Hercules occupaverit, per mala illa significatas fuisse volunt. Draco sane ab antiquis etiam thesaurorum custodiis præficitur, ut ex Festo liquet, & Artemid. I. Onirocr.* XIII. *Et Proverb. vice est apud Cicer.* XIII. *Philipp.* Quasi thesaurum Draco. *Fulgentius singula mala, quorum fuêre quatuor, mythologicè pro studio, intellectu, memoria & facundia accipit. Natalis Comes in avaros pecuniis ferè immorientes detorquet. Quo referenda est elegantiss. Phædri Aug. Lib. fabula de Vulpe & Dracone, lib.* V. *& Horatii increpatio lib.* I. *Sat.* I. *Nos per Draconem, perspicaciss. animal, vim animi indagatricem & θεωρητικὴν, per arborem malis aureis fulgentem philosophiam, & illum scientiarum Orbem, quo vis auro pulcriorem & pretiosiorem intelligimus: quē mens sapientiæ cupida, perpetua vigilantia & studio indefesso sectatur, tuetur ac custodit. Nam, ut præclarè Bassius Parmensis in Orpheo,* nocturno ex somnis olivo.

Immoritur,
Qui cupit optatæ donari frondis honore.

Accommodari ista sic quoque possunt, ut significent, diligentiss. custodienda esse, quæ nobis elargitus est Deus, dona, ne ob ingraviam nostram ea nobis rursum auferat.

SACROS

LXXVIII.

SACROS CUSTODIT IN ARBORE FRUCTUS.

Aurea ceu vigili servabant mala labore,
Tu quoque sic servata cælica dona tibi.

LXXIX.

BASILISCUM *in rerum natura unquam fuisse, fabulosum plerique putant. Vnde Franciscum I. Reg. Gall. ejus quidem vulgo recepta effigie usum fuisse scribunt, sed cum dicto:* TU NOMINE TANTUM *Rem tamen non pauci affirmant, Nicander, Lucanus, Plinius, Solinus, Scaliger, & Mercurialis, qui in Imp. Maximiliani thesauris Basilisci cadaver se vidisse testatur. Basilisci etiam venenum tollunt Galenus, Aetius, & Erasistratus, auctore Dioscoride. De generatione Basilisci vulgi opinio fabulosa procul dubio, veluti Albertus M. demonstrat, ut canoræ de ea sint nugæ Læv. Lemnii. Afflatum ejus omni animali exitialem tradunt. Quod cur adeo mirum sit, cum Thebiorum ad Pontum gentem adeo hominibus pestilentem esse ex Philarcho Plutarch. in Symp. scribat, ut illorum obtutum, anhelitum aut loquelam, qui sustinuerint, tabescant paulatim ac pereant? Sed experimenti illius, ut basiliscum, si in speculo objecto se ipsum intuitus fuerit, interire viderit, quis auctor est? Et hoc tamen in ore omnium. Igitur tanto magis Symbolicum, ut allegat Ant. Ricciardus in Comm. Symb. tribuens hanc inventionem Io. Bapt. Pittono. Eodem enim modo homines exitiosi aliis, tandem malitia sua se ipsos quoque conficiunt. Notus enim est versus:*

οἷα τ' ἀνὴρ ῥέξῃ, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει:

Qualia quisque egit, tali quoque sine petitur.

Graviss. Seneca: Sunt Dii immortalis lenti quidem, sed certi vindices generis humani, & magna exempla in caput inveniẽtium regesserunt: ut justiss. patiendi vice, quod quisque alieno excogitavit supplicio, sæpè excipiat suo. Aegyptios hominem à calumniatoribus objectum periculis Basilisci, etiam sine morsu extinguentis, pictura expressisse Pierius indicat. Alii addunt: POENA SIBI IMPROBITAS.

NOXA

LXXIX.

NOXA NOCENTI.

Improbitas ſolet eſſe ſibi juſtiſſima merces,
Auctor es interitus ſic Baſiliſce tibi.

LXXX.

INTER *omnia, quæ Regum exactionem ex urbe Roma præcesserunt, Livius hoc etiam commemorat, anguem ex columna lignea elapsum, non fugam tantum in regiam, sed Tarquiniũ etiam Superbum valdè anxium fecisse. Quod in L. Brutum accuratè convenit. Sed longè aliter simile ferè prodigium accepit L. Sylla, qui Consul in Sociali bello, cum in agro Nolano ante prætorium immolaret, subito ab una parte aræ prolapsum anguem conspexit: qua visa Posthumi aruspicis hortatu continuo militem eduxit, ac fortiß. Samnitum castra cepit: fuitq; hæc victoria fundamentum potentiæ ac felicitatis Syllanæ, ut Val. Max. auctor est. Sic diu ante apud Homer. ιλ. β. Græci apud Aulidem omen quidem futuri decennalis belli, sed certæ victoriæ ex serpente, qui ex ara prosiliens aviculam matrem cum octo pullis consumpsit, collegerunt: quem Homeri locum elegantiß. latinis versibus expressit Cicer. II. de divin. & eum imitatus Virgil. V. Aen. per anguem septem gyris contortum, septennalem Aeneæ errorem innuere voluit, quemadmodum exponit Servius. Sic alias in ostentis, angue aut summa nominis dignitas, aut regia potestas portendebatur. Nota enim sunt, quæ Cic. I. de Divinat. de Roscio Com. in hanc rem affert: Et præter Herculis exemplum, Severi & Aureliani Impp. & alia plura. Vsum autem hoc symbolo scilicet Ammiratus scribit Ducem Seminariæ in Regno Neapolit. cum hac Inscriptione nostra: qua demonstraverit, sibi Regi suo contra Rom. Pontificem, merenti, nullo omine aut augurio alio opus esse: sed unicum sinceræ Fidei & Virtutis studium sufficere. Præclarè igitur Q. Fabius Max. (ut Cic. refert de Senect.) dicere ausus est, optimis auspiciis eageri, quæ pro salute Reip. fierent; quæ contra Remp. ferrentur, contra auspicia ferri. Vt enim insigniter dicit Hector apud Homer. ιλ. μ.*

Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης:

Vna avis optima, pro patria pugnare tuenda.

VEL-

LXXX.

VELLE MONSTRAT ITER.

Tutum monstrat iter virtus. cur anxius anceps
Augurium expectas, si voluisse sat est?

LXXXI.

IN omnium ore sunt τὰ πάνδημα ἐκεῖνα τοῦ Ησιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη, *ut Lucianus ait in Necyomant. quæ & alibi in his Centuriis adducuntur, & vertit Erasmus Adag.* Difficilia quæ pulcra. *Laudant Cicero, Xenophon, & ante oculos habuit Amm. Marcellinus lib.* XIV. *& alii. Certè cum Obeliscus, cujus hîc figuram repræsentamus, admodum acclivis, & serpens natura inprimis glaber ac lævis sit, fieri vix potest, ut in summum ejus cacumen perrepere possit. Qui igitur virtutis difficile & periculosum iter exprimere velit, fortassis haud absurdè hoc symbolo uti poterit: Simulq; innuere, non facile pervenire ad Honoris & Gloriæ fastigium, qui nimis timidè omnia explorat, & trepidè resilit. Nam, ut pulcrè Theoctistus ait:* Φεύγειν δεῖ πάντα τρόπον τὰς σκολιὰς, καὶ πρανεῖς. τὰς δὲ ἀποτόμους καὶ ὀρθίους τρίβους ἀσπάζεσθαι: *Obliquæ & declives viæ modis omnibus fugiendæ sunt: abruptæ autem & recta sursum ferentes complectendæ. Et ut Symmachus dixit* IX. *Ep.* LXXXIV. *Virtus durioribus negotiis nitescit, & aspernatur declivem facilitatem, maximoq; sudore arduum laudis annititur. Eleganter etiam Seneca in Epist. ad Lucilium: Ad honesta nitentes, quanto magis incubuerint, minusque sibi vinci ac strigare permiserint, admirabor & clamabo, Tanto melior surge & respira: & clivum istum, uno si potes, spiritu exupera. Generosos animos labor nutrit. Et paulo post: Animi est ipsa tolerantia, quæ se ad dura & aspera hortatur, & dicit: Quid cessas? non est viri, timere sudorem. Xenophon quidem* II. ἄπομν. *ubi Hesiodea illa adducit, hanc pulcerr.* γνώμην *præmittit:* Διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι πονοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες: *Curæ quidem laboriosæ efficiunt, ut ad pulcra & honesta facinora perveniatur, sicuti virorum optimorum habet adagium.*

INVIA

LXXXI.

INVIA VIRTUTI NVLLA.

Sudore hæc magno conscendit culmina serpens,
Nempe est virtutis semita difficilis.

LXXXII.

Γῆρας ὄφεως, *Senecta anguium apud Dioscorid. & alios, nominantur exuvia veteris pellis, quas inter saxa & stirpes relinquere serpentes solent. Dicuntur & σύφαρ quibusdam, & Lucretio eleganter vestis, lib.* III. *&* IV. *Meminêre ejus rei & Nicander in Theriacis: & Nonnus in Dionysiacis lib.* XLI. *Et Tibulli querela nota est. Aristot. quidem tam vere, quam auctumno senectutem eos exuere scribit: Et Plinius fœniculi succo ad hoc adjuvari ait. Lactantius Commentatur ad locum Statii* IV. *Thebaid.* (*ubi & ipse de Iuventute serpentis hoc modo renovata* (*marathron herbam nominat, quam cum comederit, senium deponat ætatis. Caussis physicis cum alii, tum ad Cardan. in Exerc. Scaliger disputant. Virgil. autem in Georg. &* XI. *Aen. elegantem hinc similitudinem sumpsit, versib. illis, ex quibus est nostra hæc* Ἐπιγραφή. *Variè autem symbolum hac explicari solet. Quidam exprimere eo voluerunt, sibi priori fortuna minus lauta relicta, optatiorem jam & lætiorem affulsisse. Nonnulli priori vita minus laudabili deserta in melius sementem efformasse innuere studuerunt. Hos in recto proposito confirmet B. Basilius, qui appositè ad hoc symb.* Γίνεσθε γάρ φησι Φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις. ὅς ἐπειδὰν ἀποδύεσθαι δέῃ τὴν λεβηρίδα, στενῷ τόπῳ καὶ ἀκριβῶς περιστέλλοντι τὸ σῶμα ἐπιδοὺς ἑαυτὸν, φρονίμως καὶ σωστικῶς ἀποδύεται τὸ γῆρας. ὅπερ δὴ καὶ ἡμᾶς βούλεται ὁ λόγος. Διὰ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης ὁδοῦ πορευομένους, ἀποδύεσθαι μὲν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἐνδύεσθαι δὲ τὸν νέον: *Estote prudentes, sicut serpentes, qui cum opus fuerit vernationem exuere, per angustam rimam corpus quam strictim coercentem repentes, prudenter exuunt senectutem. Quod & idem nos imitari ipsa suadet scriptura, per angustam & arctam viam ingredientes, veterem hominem exuere, induere vero novum. Videatur Augustin. lib.* XI. *doctr. Christ. C.* XVI. *& Embl.* XVI. *Cent.* III.

POSI-

LXXXII.

POSITIS NOVUS EXVVIIS.

Vt solet exuvias veteres deponere serpens,
Sic scelerum sordes exue, pulcer eris.

LXXXIII.

SERPENTIS *pictura caudam ori sic inserentis, ut circulum efficiat, veteres Aegyptios annum & tempus repræsentasse, Horapollo testis est, meminitque Serv. in* V. *Aen. Claudian. autem eandem rem valde poëticè describit* II. *de Laud. Stilic. Quæ certè naturæ rationi convenit, illique circulorum circuitioni, ex qua dierum noctiumque varietas, & mensis annique mensura procedit, de qua post Platonem Cicero. Grammatici annum, quasi annulum dictum putant: qui ab Homero* περιπλόμενος ἐνιαυτὸς *appelletur, quasi* ἰὼν εἰς ἑαυτὸν. *Latinis annus vertens est. Symboli autem usus varius esse potest. Nam, ut Virg. imitatione L. varii,* III. *Georg. canit:*

In se sua per vestigia voluitor annus.

Et de Tempore pulcrè Seneca Troad.

Tempus nos avidum devorat, & chaos.

Omnium etiam rerum in hoc mundo perpetua est ἀνακύκλωσις, *ut Polyb. verbo utamur: Vnde ipsius mundi imago hoc hieroglyphico exprimitur, ut apud eundem Horapoll. & Pierium videre est. Quo Cor. Taciti aurea illa sententia pertinet Annal.* IV. *qua affirmat, Reb. cunctis inesse quendam velut orbem, ut quemadmodum temporum vices, ita & morũ vertantur. Et illa Cræsi apud Herod.* κύκλος τῶν ἀνθρωπίνων ἐστὶ πρηγμάτων. περιφερόμενος δὲ, οὐκ ῥεᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν: *Humanarum rerum circulus est, qui rotatus semper, eosdem fortunatos esse non sinit. Sane quæ de Rerump. periodis Plato & Aristot. disserunt, ex scriptis ipsorum petenda sunt. Nec enim hîc inseri ob opusculi rationem possunt. Quin & Regem, & ipsum denique imperium hac figura intellexisse Aegyptios, scriptores hieroglyphici indicant. Itaque vetustum Adriani Imp. honori sacratum numum Seb. Erizzus declarat. Nam & serpens Regni icon est, vnde caput serpentis, divûm regina Iuno, dextra tenet: Et circuli figura omnium habetur perfectissima. Pet. Costalius in Pegmate suo litium æternitatem hoc symb. subjicit.*

FINIS-

LXXXIII.

FINISQUE AB ORIGINE PENDET.

Rebus in humanis adeo in se cuncta recurrunt,
Finis ut unius sit caput alterius.

SERPEN-

LXXXIV.

SERPENTEM, *venenatum & inprimis noxium animal. max. invisum esse homini, ut pote cujus semini perpetuæ cum eo fuerunt & erunt inimicitiæ, ipsa natura nos docet, & S. pagina confirmat. Hinc videmus, ad conficiendos & tollendos è medio serpentes, si in quos fortè incidimus, inprimis nos esse cupidos, nec satiari, donec multis ictibus concisos relinquamus tandem. Vtinam vero homines in concidendis & extripandis vitiosis cupiditatum affectibus & in dispergendis fugandisq; voluptatum illecebris, quæ veluti serpentes animis illorum se insinuant, tam vigilantes essent ac studiosi! Nam secundum* III. *Od.* XXIV.

scelerum si bene pœnitet:
Eradenda Cupidinis
Pravi sunt elementa.

Sed nos in hoc symb. per serpentinam figuram Diabolum, humani generis acerrimum hostem significare voluimus, qui nisi cœlesti manu, hoc est, virtute Dei conficiatur, nostra tela flocci solet facere. Quò præclarus ille Iustini locus pertinet ex Dialogo cum Tryphone Iudæo: ὁ Διάβολος ἐφέστηκεν ἀεὶ ἀντικείμενος, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἕλκειν πάντας βουλόμενος. καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ, τοῦτ' ἔστιν ἡ δύναμις τοῦ θεοῦ, ἡ πεμφθεῖσα ἡμῖν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπιτιμᾷ αὐτῷ, καὶ ἀφίσατο ἀφ' ἡμῶν. καὶ ὥσπερ ἀπὸ πυρὸς ἐξεπασμένοι ἐσμὲν, ἀπὸ μὲν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν προτέρων καθαριζόμενοι, ἀπὸ δὲ τῆς θλίψεως καὶ τῆς πυρώσεως ἣν πυροῦσιν ἡμᾶς ὅ τε Διάβολος καὶ οἱ αὐτοῦ ὑπηρέται πάντες: *Nobis quidem diabolus instabat, semper adversans & ad se trahere volens: & Angelus Dei, id est, virtus Dei, per Christum nobis missa, increpat illum, & à nobis repellit: & sumus perinde atq; ex igne extracti, à peccatis videlicet pristinis purificati, atq; ab afflictionibus & exploratione ignis probati: qua nos exercet diabolus, & administri ejus omnes.*

COELO

LXXXIV.

COELO REPETITA PLACEBVNT.

Cœlesti auxilio vetus ille extinguitur anguis,
Humana elidit spicula missa manu.

LXXXV.

SERPENTEM *callidissimum esse omnium animalium, etiam S. pagina attestatur, vulgoq; prisci credidere, ut ex Virg. ecl.* VIII. *patet, quia rumpi possent carmine magico serpentes, idcirco ipsos, si præsentirent, recantare, seu incantationem retorquere & exsolvere, ut ex Plinio, secundum Adr. Turnebi lectionem licet colligere: Et veteres Aegyptios hominem refractarium & in obœdientem hac hierographia denotasse scribit Pierius. Certè Psal.* LVIII. *mentionem facit surdæ aspidis: quæ scilicet aurem utramque obturet ad voces incantatoris: alteram nempe in terram defigendo, alteram caudæ suæ acumine occludendo, ut testes sunt ad eum locum Arnobius, Hieron. Augustinus, Cassiodorus & alii. Ierem etiam* VIII. *minatur Deus populo Israëlitico serpentes, qui incantari nequeant. Tangit etiam rem eandem Clem. Alexandr.* στρωμ. VII. *& Epiphan. contra Ophitas. Verum ut dextrè S. scripturæ indicatu similiaq; loca accipi debent, ne stabiliatur de vi verborum Magicorum superstitiosa opinio, & ita confirmentur magni illius Serpentis perniciosa ludibria: Sic nihil vetat, quo minus adducamus quæ olim & vulgo, quamvis falsò, de serpentum astutia hac in parte jactata fuêre, ut pote illis in rebus imitanda, quæ usui nobis esse possunt ad evitãda exitiosa & turpia. Vnde & Christus nos esse jubet prudentes, ut serpentes: Sed adjecta salutari mentione columbinæ simplicitatis, qua vafrities serpentinare frænetur, ut B. Hieronymus in Oseam innuit. Monentur igitur adolescentes potissimum, serpentis hîc depicti more obturare aures ad quævis obscœna & noxia, ita ut nec in animum, nec in sensus admittant ullas voluptatum illecebras, ne earum vi, veluti voce Thessala, miserè tandẽ disrumpantur ac pereant. Principes etiam monet hoc symbolum, obturent aures assentatoribus & scurris, quorum opes illi sæpius, quam hostes everterunt, ut alibi hæc ex Q. Curtio, & simul plura in hanc rem adducta legantur in his etiam Centuriis.*

MEN

LXXXV.

MENTEM NE LÆDERET AVRIS.

Carminis insidias serpens magici exit apertis
Auribus: illecebras sic fuge, tutus eris.

LXXXVI.

PLINIVS *omnibus hominibus contra serpentes inesse venenum scribit: illosque saliva jejuni hominibus ictos, non secus ac contactu aquæ ferventis fugere, quæ si in fauces penetraverit, etiammori illos. Tangit rem eandem Aristot. quoque: & Lucret. lib.* IV. *in ejus caussas physicas inquirit. Versus ejus sunt isti:*

Sæpè etiam serpens hominis contacta salivis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa, &c.

Hoc sane ut benignæ naturæ memorandum est beneficium, ita sobrietatis, temperantiæ & castitatis luculentum est testimonium. Iejunus enim sit homo oportet, qui hac efficacia non velit destitui. Sobrietatis igitur tanta vis est, ut contra omnia luxuriæ & libidinis venena præsentiss. sit antidotum. Vnde etiam Græcis tã augusto nomine σωφροσύνη, *quasi* σώζουσα τὴν φρόνησιν, *quod mentem illibatam conservet, dicitur. Quod & Hierax vult lib. de justitia, ubi virtutem illam, quæ* ἀφροσύνην καὶ ἀκολασίαν *repellit, ait sapientes vocasse* σωφροσύνην, σωτηρίαν *scilicet* οὖσαν φρονήσεως, *incolumitatem prudentiæ. Eam Plato* πολ. δ. *definit. quod sit* κόσμος καὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτεια: *decus, & certarum voluptatum & cupiditatum continentia. Præclarè igitur Xenophanes Ep. ad Lamproclem* Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ, θεμέλια θεμένῳ σοφίας, σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν: *Nihil innasci malum potest in homine, qui sapientiæ fundamenta jecerit, Temperantiam & Continentiam. Temperantia enim, ut Seneca ait in Ep. voluptatibus imperat; alias odit, atque abigit, alias dispensat, & ad sanum modum redigit, nec unquam ad illas propter ipsas venit. Appositè etiam ad hoc symb. Macarius hom.* XVI. *Igitur in omnibus, inquit, opus est sobrietate, ne bona quæ videmur habere, vertantur in perniciem nostram.*

SOBRIE-

LXXXVI.

SOBRIETATIS OPVS.

Emoritur ſerpens hominis contacta ſaliva:
Hei mihi quam magnum ſobrietatis opus!

LXXXVII.

SOLENT *in Italia, more sanè laudabili instituta eruditorum hominum Collegia, quæ illi veterum imitatione Academias, & se Academicos nominant, in locis publicis, in quibus convenire, & se in studiis rebus q; honestis ac liberalib. exercere consueverunt, istiusmodi affigere depicta symbola, quæ illi Impresas vocant: Quæ si nomen Collegii & professionem vitè exprimant, censentur esse lectissima. Exempla quamplurima cum alii recensent, tum Scip. Bargaglius Senensis de novo Romæ instituto cjusmodi Academicorum, qui se* Renovatos *nuncupabant, Collegio, hoc, quod proponimus, commemorat. Significare autem illo procul dubio voluerunt, nō secus ac serpentes hieme sub terra in squalore & tenebris latent, vere autem novo Solis calore protrahuntur: Ita se quoq; temporis iniquitate pressos delituisse, sed mox meliore aspirante fortuna, & favore Mæcenatum recreatos, ac veluti renovatos, coivisse in pub. Academiæ societatem, in qua illustres ingenii & doctrinæ suæ fructus cunctis ostensuri essent. Poterit autem in universum usurpari ab iis, quibus post tristiorem fortunam serena lux affulserit. Nam ut ait Pindar. in Pyth.*

ἄλοτ' ἀλλοίαις πνοαὶ ὑψιπετῶν ἀνέμων:

Aliàs alii flatus sublimiter volantium ventorum.

Quo omnino Horat. illa x. *Od. lib.* II. *referenda*:

Informes hiemes reducit, Iupiter idem Summovet &

Et Theocriti illa Idyll. 4.

Θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε. ταχ' ἄυριον ἄσετ' ἄμεινον,
Ελπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πίλει αἴθρι☉ ἄλλοκα δ' ὗει:

Quæ nos ita ita vertere conati sumus:

Fidere Batte decet. non si nunc est malè, erit cras.
Spes vivis tantum, non est spes ulla sepultis.
Nunc pluit: ast cœlo nunc fulget Iupiter altō.

Refer item huc trita illa: Post nubila Phœbus. *Et*,

Grata superveniet, quæ non sperabitur hora.

QVOS

LXXXVII.

QUOS BRUMA TEGEBAT.

Vere novo latebris serpens prorepit opertis,
Gloria sic artes ad loca summa vehit.

LXXXVIII.

SERPENS, *ut sæpè jam dictum, Prudentiæ: gladius se veritatis & animadversionis: Corona gloriæ typus est. Gladius quidem magistratui vindex in iram ei, qui malè operatur,* XIII. *ad Rom. Vnde hodieque magnis Principibus in solemnitatibus prægestari solitus. Sed in primis memorabile est, quod de Trajano Imp. ex Dione Xiphilinus, & Aur. Victor referunt, cum Licinio Suræ Præfecto Prætorio gladium de more accingere deberet, ei prorexisse nudum, cum hoc dicto: Tibi istum admunimentum mei committo, si rectè agam; sin aliter, in me magis. Etsi autem salutaris severitas vincis sæpè inanem speciem clementiæ, ut Cicero ait ep.* II. *ad Brutum, max. cum flagitia & facinora sine modo sunt, ut Tacitus loquitur: certè tamen ut Princeps rectè utatur gladio, magna cautione opus est. Non enim diuturna est possessio, in quam gladio inducimur, ut Q. Curtius Rufus dixit lib.* VIII. *Et severitas amittit assiduitate auctoritatem, ex Seneca dicto* I *de clement. qui idem ibid. pulcerrimè, ut arbores, inquit, quædam recisæ pullulant: Ita regia crudelitas auget inimicorum numerum, tollendo. Quin etiã pronunciare ibidem audet: Principi non minus turpia multa supplicia, quàm Medico funera. Igitur Iustitiæ quidem ille minister sit, sed cum prudentia: His enim ducibus veram consequetur gloriam, ut symbolũ hoc nostrum subjicit. Pulcrè Cassiodorus* XI. *Var. Benigni principis est, ad Clementiæ commodum, transilire interdum terminos Aequitatis. Quando sola est misericordia, cui omnes virtutes cedere honorabiliter nõ recusant. Proprium igitur sit Principis, ex Taciti monitu in Agric. Omnia scire, non omnia exsequi: parvis peccatis veniam, magnis severitatem commodare: nec pœna semper, sed sæpius pœnitentia contentum esse. Ex quibus liquet, verissimum esse Aristotelis dictum:* ἡ φρόνησις, ἄρχοντος ἴδιον ἀρετὴ μόνη: *Prudentia, imperantis propria & unica virtus.*

HIS

LXXXVIII.

HIS DUCIBUS.

Serpentis rituprudens, severus at idem
Fer gladium, & celebris laurea serta geres.

LXXXIX.

AMPHISBÆNAM *serpentem in Libyæ desertis reperiri tradunt, qui geminum caput, unum in anteriore, in posteriore corporis parte alterum habeat, eumq; circulatis tractibus incedere, & alterutrum caput sive attollere, sive retrotrahere, prout usus & necessitas exegerit. Qua de re Aelianus, Plinius, Solinus, alii: Et tangit Lucanus lib.* IX. *hoc versu:*

Et gravis in geminum surgens caput amphisbæna.

Usus autem hoc Embl. ad testandum insignem suum propter amissam conjugem dolorem fuit Nobilis Neapolit. Bernh. Rota, cum scito: SUPERESSE MORI EST, *ut Scip. Ammiratus commemorat. Quo inprimis Ovidii illa ex sulis in navi de conjuge sua cantata pertinent:*

O benè quod non sum mecum conscendere passus:
Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc, ut peream: quoniam caret illa periclo:
Dimidia certè parte superstes ero.

Profecto enim cum vir & uxor in legitimo matrimonio etiam S. scripturæ oraculo una caro, unumq; corpus sint, fieri non potest, quin si unum caput ex illo corpore abrumpatur, alteri vita non quidem erepta, sed quavis morte sit acerbior. Non ignota autem sunt, atq; ideo huc referenda, quæ de Alcesti Admeti uxore Euripides: de Pæti Arria, de T. Sempr. Graccho, de C. & M. Plautiis, Valer. Max. Plinius Secundus in Ep. & Sex. Aur. Victor de viris Illustr. memoriæ prodiderunt: & alia exempla similia. De Admeto quidem Chorus apud Euripidem in Alcest. ait, illum hac extincta in posterum victurum vitam ἀβίωτον, hoc est, minimè vitalem, ut Ennius loquitur. Sed pulcrè idem Chorus ibi concinit:

Τί γὰρ ἀνδρὶ κακὸν μεῖζον, ἁμαρτεῖν
Πιστᾶς ἀλόχου;

Quod enim homini majus malum accidere potest, quam a-
Caram conjugem? (mittere,

NEC

LXXXIX.

NEC MORS, NEC VITA RELICTA.

Parte mei supero, pars est mihi demta vel, ergo
Cum cara præstat conjuge posse mori?

XC.

VIPERARVM *hanc commixtionem, veramque illarum effigiem, ex Baldo Angelo Abbatio, & Ferdin. Imperato Neapolitano expressimus. Coeũt autem, ut Plinius tradit, tam arcto complexu, tam sibi ipsæ circumvolutæ, ut una existimari biceps possit. Viperæ feminæ mas caput inserit in os, quod illa abrodit voluptatis dulcedine. Quod longè ante Horapollo scripsit, Aegyptios dicens hac figura mulierẽ, quæ odio prosequens maritum ejus vitæ insidiaretur, blanda tamen in coitu esset, depinxisse. Rem autem ipsam ex veteribus affirmant Herodotus in Thalia, Nicander, Galenus, Aelian. Basilius M. homil. contra fœner. & de Invid. & IX. Hex. Hieronymus ad Præsidium, Prudentius in Hamartigeniâ, & alii: ut miretur Pierius Albertum M. unum contradixisse. Sed vera ne sina hæc, Bald. Angelus in lib. de Viperæ natura & facultatibus enucleet. Symbolica certè esse manifestum est: quæ morbos & cetera ex nimia & immodica Venere incommoda, & quod per illam naturale calore tandem extincto cita mors veniat, accuratè oculis subjiciant. Eryximachus quidem apud Stob. breviter τὴν συνουσίαν μικρὰν ἐπιληψίαν ἔλεγεν, καὶ χρόνῳ μόνῳ διαλλάττειν: Coitum brevem morbum comitialem esse dixit, ac tempore tantum differre. Et similiter apud eundem Democritus: Συνουσία ἀποπληξίη σμικρὴ. ἐξέσσυται γὰρ ἄνθρωπος ἐξ ἄνθρώπου: Coitus est brevis apoplexia. Prorumpit enim homo ex homine. Sed quid aliud sunt amatoribus suis libidinosa feminæ, quam viperæ? Illis enim omnem succum & sanguinem, facultates, & ipsam deniq; vitam abrodunt & adimũt. Notus enim est veteris cujusdam poëtæ Senarius: ἴσον λαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης: Par est leænæ & feminæ crudelitas. Omnium autem pulcer. est Phædri fabula lib. II. de anu & puella diligentibus juvenem, cui hos præmittit vers. A feminis utcunq; spoliari viros, Ament, amentur, nempe exemplis discimus. Videatur Hadr. Iunii Embl. XXXVIII.*

VENVS

XC.

VENUS IMPROBA.

Sic pereat quisquis meretrici turpiter haret,
Per Venerem ut nimiam vipera morsa perit.

XCI.

VBI *de viperæ coitu Plinius disserit, sicut in prox. Symb. ejus locum adduximus, pergit idem ibidem: Tertia die intra uterum catulos excludit: deinde singulos dieb. singulis parit, viginti ferè numero Itaq; ceteræ tarditatis impatientes perrumpunt latera occisa parente. Paulo aliter Aristoteles & Theophrastus hæc exponunt. Herodotus quidem hanc mari prius interempto pœnam luere feminam affirmat, cui astipulantur Horapollo, Nicander, Aelianus, Plutarch. Basilius M. & Hieronymus. Sed Apollonius apud Philostrat. & Maximus Tyrius superesse partui suo viperã tradunt. Quod similiter confirmant Io. Brodæus in Misc. & Iul. Cæs. Scaliger in Exerc. & latè Bal. Angelus in antedicto libro. Quidquid sit, typus profecto hic talionis pœnæ est insignis, ut merito ab eo potius, quam ab Oreste aut Alcmæone ex Tragœdiis exempla ultæ paternæ necis petenda esse Aelianus censeat. Hinc & npstra inscriptio nata ex Senecæ versib. in Herc. fur. Potest etiam accommodari in malorum parentum nefariam sobolem. Nam, ut Niceph. Gregoras argutè ait:* τῶν πονηρῶν σπερμάτων ἄξια τὰ γεώργια. *Malorum seminum mali fructus. Certè Proclus Archimedi in hanc rationem scribit apud Theophylactum Simocatam:* καὶ παῖδας ἕξεις πατρικῆς κακίας εἰκόνας ἀληθεῖς καὶ ἰνδάλματα. οὕτω γὰρ καὶ τὰ τῆς ἐχίδνης κυήματα μητρικὴν ἀνοσιότητα διαδέχεται. τὴν κυοφόρον καὶ τιθηνὴν γαστέρα διαῤῥηγνύοντα: *Liberos habebis vitiorum paternorum veram & expressam imaginem. Sic enim & viperæ partus maternam impietatem æmulantur, dum ventrem qui eos tulit & nutrivit, lacerant. Angel. Politianus alio sensu hoc symbolum de Marsilio Ficino, paucis annis innumeros ingenii fœtus producente usurpavit, hac addita* ἐπιγραφῇ: ANTE PARIS, QVAM CONCIPIS. *Alius quidam vir magnus idem torquet in hostes Ecclesiæ, qui illam quidẽ non secus, ac viperea soboles matrẽ, rodant ac lacerent sed illa tamen incolumi & salva, ipsi miserè pereant.*

SVO

XCI.

SUO PREMITUR EXEMPLO.

Ecce ut rupta aluo protrudat Vipera gnatos?
Sustulit illa patrem, sustulit hanc soboles

Ex

XCII.

EX *Aristot. hoc desumpsimus: qui* VIII. *hist. anim.* XXIX. *observavit, quod vipera Scorpium devoret: ideoq; venenum alere tanto deterius, adeoque morsum ejus esse letiferum, quod venenatis pasci soleat. Idem sapè in Italia à viperarum captatoribus observatum: quāquam capsulis inclusæ scorpionibus objectis, raro id faciant. Galenus de Theriac. lib.* XIII. *auctor est, viperam alia etiam venenata animalcula consumere, puta bupreſtes, cantharidas & istiusmodi, ipsi procul dubio non ingrata cibaria. Eodem scilicet modo homines crudelec, & natura facti ad tyrannidem, sæviores tamen longè evadunt, cum ad inclinationem illam innatam accedit perversa & flagitiosa educatio, & consuetudo ex pessimis moribus inquinatissima. Verissimè enim Plato dixit* VI. *de Leg.* Ἄνθρωπος δέ, ὡς φαμὲν, ἥμερον. ὅμως μὲν παιδείας τῆς ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς, θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῷον γίγνεσθαι φιλεῖ. μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον, ὁπόσα φύεται γῆ: *Hominem autem mansuetum animal esse dicimus. Porro si cum natura fœlici rectam quoq; disciplinam fuerit assecutus, in divinissimum mansuetissimumque animal solet evadere. Sin vero non satis aut non benè fuerit educatus, ferocissimum omnium, quæ in terris nascuntur, animal redditur. Quod si ad malam naturam & consuetudinem vitiosam accedat etiam potentia, & regnandi fastigium, tum certè nihli medium est inter præcipitia & summa, ut Tacitus loquitur. Rectè enim Plutarch.* ἡ δὲ ἐξουσία προσλαβοῦσα τὴν κακίαν, νεῦρα τοῖς πάθεσι προσέθηκε: *Potestas malitiæ conjuncta, nervos ac robur affectibus addit. Et ut Seneca in Hipp. dixit:*

durus & veri insolens
Ad recta flecti regius non vult tumor.

DIRA

XCII.

DIRA DIRIS PASCVNTVR.

Tetra quod extinguit, non mirum, vipera morsu,
Ecce etenim quali gaudeat illa cibo?

XCIII.

ETSI quæ de Vipera cum Muræna coitu litteris consignata sunt, falsitatis coarguant Gu. Rondeletius, Hipp. Salvianus, & Bald. Angelus: jucunda tamen & valdè symbolica sunt, quæ de illo apud scriptores complures leguntur. Viperam nimirum veneno prius posito consortem murænam sibilo evocare è mari: hanc autem sponte illi morem gerere, atque in litore cum illa commisceri. Tradunt hoc constanter Horapoll. in hierogl. Oppianus, Aelianus, Phile in Iamb. Licinius Macer apud Plinium, & Achilles Tatius graphicè admodum lib. 1. de Clitoph & Leucipp. Aristot. quoque & Theophrast. murænam non raro in siccum exire testantur, pluresque qui eadem asserant, commemorat Scholiastes Nicandri in Theriacis ejus. Sequuntur illos Basilius M. & B. Ambros. in Hex. uterq; ad matrimonio convenientem reverentiam, & conjugale obsequium rem eruditè transferens. Quo sensu etiam Alciatus hoc Embl. accepit, & lepidiss. Epigrammate descripsit. Sed cum non ejusdem generis sint hæc animalia, idcirco longè rectius ad violationem thori alieni referri fortè posset. Nam & in muræna rum genere, teste Aristotele, mares sunt, ut alienigenam sectari necesse non habeant: & pulcerr. Basilius dicto ante loco ait: ὅτι μοιχείά τις ἐστὶ τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή: veluti adulterium quoddam naturæ esse hunc viperæ & muræna concubitum. Et idcirco eos, qui alienæ matris fam. corruptores sunt, considerare debere, cujusmodi bestiæ sint similes. Aegyptios sanè hominem ἀλλοφύλων μίξει χρώμενον muræna typo expressisse etiam Horap. scribit. Pulcrum sane est Euphronis illud:

οὐκ ἔστι μοιχοῦ μεῖζον οὐδὲν ἔν κακόν:
ὃν ταῖς γὰρ ἑτέρων βόλεται ἀτυχίαις τρυφᾶν:
Non est adultero ullum majus malum:
In aliorum enim infortuniis delicias quærit.

SACRI

XCIII.

SACRI CONCUSSIO LECTI.

Viperæ en amplexu gaudet muræna. Quid ergo
Dissimile his brutis turpis adulter agit?

XCIV.

VESPÆ, *ignavum pecus, cum murmure tamen volitant, & pungunt acerrimè. Hinc illud, quod Stobæus ex Diogenis diatribis refert, Antisthenem scilicet aliquando à Diogene correptum, quod exigua voce esset, & tamen castigaret homines, respondisse: Vespas itidē sonum haud magnum edere, aculeum tamen habere accerrimum. Lepidum itaque est Archilochi mordacis. poëtæ Epitaphium, quo in ejus sepulcro vespæ habitare dicuntur, in* III. αἰθολ. *ex quo Alciat. Embl. suum* LI. *desumpsit. Sane cum vespæ à se cum noxa pungant, & quid facient, ubi viperæ veneno spicula sua tinxerint? Quamvis autem figmenta hæc sint, (Refert tamen in Exer. Scaliger, à Cambaiæ Indiæ Rege filium veneno educatum adeo venenosum fuisse factum, ut muscæ quæ modo solo suctu cutim perstrinxisset, turgidæ interierint.) jucundam nihilominus & utilem considerationem habent. Per viperam enim delatores, pess. genus hominum, qui clam apud alios innocentes deferunt, intelligere possumus. Nam veluti suppeditare hæc advolantib. vespis venenum fingitur, quod illæ postea in alios cum pernicie effundant. Per has igitur porro significabimus calumniatores & maledicos, qui quæ ab aliis per mendacium acceperunt, nihilominus pro veris dispergunt. Vtrique rei gravissimi criminis. Sed optimum est Plautini senis votum in Pseudolo:*

Homines qui gestant, quique auscultant crimina,
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant:
Gestores linguis, auditores auribus.

Nam ut Thucydides dicit: Λαβολὰς δ' σωφρονοῦντε λέγειν πρὸς ἀλλήλους, οὔτε ἀκούοντας δοκεῖν χρεών: Non decet calumnias neque aliis narrare, neque audiendo suscipere. Inscriptio Symb. Paradini est.

TRANS-

XCIV.

TRANSFUNDIT PASTA VENENVM.

Vipereum exſugit veſparum turba venenum,
Tu fuge, ne noceant hauſta venena tibi.

XCV.

VT fœcundissimum, sic nocentiss. animal est Scorpio: qui minimo inflexæ caudæ ictu, at q; insensibili materiæ quantitate ut doctiss. Scaliger loquitur, mortem homini affert, gravi q; per triduum supplicio illum conficit, ut Plinius tradit, simul q; ostendit, Scorpionis cinerem in vino epotum homini ab eo icto pro remedio esse. Certè quotidianis experimentis constat, eum in oleo demersum & suffocatum, si teratur, & vulneri ab ipso illato imponatur, medelā esse præsentissimam. Mira certè naturæ & arcana vis, cum tam pusillum animalculum & ad mortem & ad vitam destinavit homini. Sic Achillis hasta Telepho Regi Mysiæ & vulnus lethale, & præsentem simul salutem attulit: Quæ de re Suidas, in Τήλεφος ἐκ πηλείδης, Eustathius παρεκβ. τῆς α. ῥαψωδ. τῆς ιλ & ὀδυσσ. λ. & Hyginus fab. ci. & tangit rem Erasmus in Adag. Polypi caput. Nostrum quidem hoc haud scio an non rectè doceat, hostes etiam sæpè nostros vitam quandoque nobis & gloriam afferre. Quo Xenophontis dictum spectat, sapientis esse, etiam ex hostibus utilitatem capere. De quo integrum libellum Plutarch. commentatus est. Scitè etiam Erasmus Roterod. in præfat. in Off. Ciceronis, ad fessos labore in gravioribus litterarum studiis similitudinem hanc transtulit, qui ab iis dem, sed amœnioribus, remedium & recreationem solent petere. Elatius vero & ferocius Ludovicus Gonzaga Marchio, qui in ingressu Caroli V. Imp. in urbem Mantuam, in veste triumphali Scorpionis iconem ostentavit, cum ascriptione: QUI VIVENS LÆDIT, MORTE MEDETVR. Eo enim, ut Paulus Iovius scribit, ostendere voluit, se interfecturum, à quocunque læderetur aut afficeretur injuria, ut ejus morte vindictæ ardorem mitigaret ac restingueret. Sic ipsi scilicet fuit.

Vindicta bonum vita jucundius ipsa.

MORTE

XCV.

MORTE MEDETVR.

Vivens mortem homini instillo, moriensq; medelam,
Quam mira alternant vitaque morsque vice?

Scorpio

XCVI.

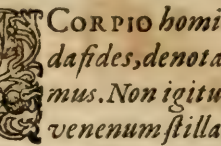

SCORPIO *hominem vafrum, cuique nulla sit habenda fides, denotat, ut apud scriptores hieroglyph. legimus. Non igitur nisi resecta cauda, in qua illi aculei venenum stillantes, ab ejus ictu quis tutus sit. Similiter ne hosti quidem ulli, cui arma erepta aut excussa non sint, fidendum, multo minus ad colloquia cum eo veniendum est aut ad fœdera, etiam si per omnia sacra jurare paratus sit. Cujus rei significatio libri hic depicti imagine subjicitur. Rectiss. igitur Q. Cicero, Legatus Cæsaris, respondit Nervius: Non esse consuetudinem Rom. populi, ullam accipere ab hoste armato conditionem. Et memorabilis est ille apud Livium lib.* XXXIII. *inter Philippum Macedonem, & T. Quintium congressus, ex quo patet nullam fidem esse cum hoste ad colloquium congredi. Sic sane* II. *Samuel.* XX. *Amasa sub pacis & amicitiæ prætextu à Ioabo interimitur, non attendens cinctum eum gladio. Philip. quidem Cominæus sæpius monet, quantum sit periculi in congressibus magnorum Principum, & quam dubia ac periculosa sint inter ipsos plerunque contracta fœdera. Et affert cum alia exempla, tum inprimis lib.* III. *Ludovici Regis Galliæ, Peronæ in Caroli Burgundi potestate periclitantis: & lib.* VI. *de Ioanne Burgund. Duce à Rege Carolo in mutua salutatione interempto: quæ sunt illustria. Rectè igitur Demosthenes in Phil. dicit, urbibus ad custodiam multa quidem inventa esse, valla, mœnia, fossas, &c. quæ tamen omnia manibus conficiantur, & sumptus postulent ingentes. Verum unum commune munimentum à natura ineſſe animis hominum & φρονήντων, idque cum ceteris salutare esse, tum max. plebi contra tyrannos:* Απιςίαν, *nempe. Et sane in celebrem illum de hac Epicharmi versiculum integrum etiam scriptum Dio Prusaensis contexuit, quod Græcè & latinè avus meus olim edidit.*

NE

XCVI.

NE JURATO QVIDEM.

Non nisi desecta credam tibi, Scorpio, cauda,
Armaque ni ponas, fœdera nulla dabo.

XCVII.

EX *Plutarch. libello* περὶ φιλοπλουτίας *adducitur Adag.* κοχλίου βίος: Cochleæ vita: *Domiporta enim hæc est, Cicer. II. de Divin. ut hallucinentur Erasmus & Crinitus, qui quod à Cicerone de Cochlea dictum est:* Terrigenam, herbigradam, domiportam, sanguine cassam, *testudini tribuerunt. Testudinis enim sanguinem Plin. claritatem visus facere, suffusionesq; oculorum tollere asserit. Sed hoc nostrum de iis usurpabitur, qui vel à forensi luce remoti, fugiunt omnem turbam ac tumultum, vel domi latitantes cavent sibi à periculis & injuriis, quibus expositi sunt, qui vivunt peregre. Celebratur enim illud:* οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος: *Et Gaius IC. suam cuique domum tutissim. esse refugium & receptaculum dixit. Iucundum etiam est Claudiani Epigramma de Sene Veronensi, extra pomœria sui agelli nunquam egresso: & inscriptionem nostram ex Ovid. acceptam unusquisque statim videt:* Benè qui latuit, benè vixit. *Benè qui latuit, nempe cum ratione & judicio, & ubi necessitas, fortè etiã utilitas publica sic exigit. Nam & hac in parte* τὸ μέτριον *inprimis servandum, ut in Embl.* XCI. *Cent.* II. *admonemur. Inepti enim, qui, ut Seneca ait, adeo in latebras refugerunt, ut putent in turbido esse, quidquid in luce est. Inter se ista miscenda sunt, & quiescenti agendum, & agenti quiescendum est. Quidam aureum illud* τὸ γνῶθι σαυτὸν *ascribunt: alii ex Persio:* TECUM HABITA. *Referenda itẽ huc, quæ in laudẽ αὐταρκείας alibi adducta sunt; Et simul Horat. illa in Ep.*

——fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges, & regum vita præcurrere amicos.

Pulcrè etiam in hanc rem Turpilius, in Lindia:

Profecto ut quisq; minimo contentus fuit,
Ita fortunatam vitam duxit maximè:
Vt Philosophi aiunt isti, Quidvis satest.

BENE

XCVII.

BENE QUI LATVIT.

Exemplo domi porta tibi sit cochlea, quisquis
Exoptas tuto consenuisse domi.

XCVIII.

PRIORI *cohærens & hoc est, cum inscriptione ex Persii Sat. 1. Quod evidentur monet, ne immaturè prodeamus fortè cum certo vitæ nostræ periculo, Rectius, qui cum eodem Persio Sat. VII. gloriari potest:*

Hic ego securus vulgi, & quid præparet Auster,
Infelix pecori, securus, & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior: &c.

Sed hoc quidem Cochleæ telo confixæ Symbolo usum fuerunt Ferdinandum Calabriæ Ducem, postquam à Rege Hispaniæ in bello Navarrensi, quod in Gallorum castra transire parasset, in Sciativæ arcem, qua Aragonii Reges ad Illustrium virorum carcerem utebantur, conjectus fuit, sicut eam historiam Fr. Guicciardinus recenset lib. XI. Ostendere nimirum miserr. Princeps eo voluit, quòd Achæis T. Quinctius apud Liv. lib. XXXVI. similitudine pænæ eadem ob oculos posuit: Testudinem ubi collecta in suum tegimen est, tutam ad omnes ictus esse, ubi exerit partes aliquas, quod cũque nudavit, obnoxium atq; infirmũ habere. Meminit & Plutarch. in vita T. Flaminii. Hinc rectè Plautus: Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit. *Quo pertinet pulcherrima Polylii* [illegible] *lib. I. quam ita latine interpres reddidit: Nam cum duo hominibus modi propositi sint, quibus facilè mutari in melius queant, unus ob suam cuiusque calamitatem, alter ob alienæ exemplum, proculdubio primus efficax quidem est, sed non sine detrimento ejus, cui accidit. Secundus verò, etsi non habet in se tantum virium, ideo tamen præstat, quod omnis damni prorsus est expers. quo fit, ut priorem quidem nemo sit, qui spõte eligat: cum absque dolore & periculo accidere id nequeat. Hunc v. semper amplect convenit, quod per eum sine detrimento cernere licet, quod est melius. Idcirco rectè consideranti, opt. ad veram vitam institutio videtur esse experientia, q̃ fit ex commemoratione rerum aliis gestarum (Polybius* πραγματικὴν ἱστορίαν *nominat.) Hæc. non duntaxat absque omni damno optimos veri judices perficit.*

XCVIII.

NEC TE QUAESIVERIS EXTRA.

Non tibi tela nocent latitanti, erumpere at ausim
Configunt; temerè qui ruit, ille perit.

XCIX.

PAULATIM, *& cum prudenti cunctatione Cochlea per acclive & salebrosum iter ad excelsum montis jugũ perrepere conatur, idque solertia & labore indefesso & continuo tandem assequitur. Quod Symbolum affert Io. Baptista Pittonus ascripto:* NON TEMERE. *Solent autem eodem modo homines virtutis amantes, laboris iter, quod ad gloriam ducit, non defugere, quamvis arduum inprimis illud sit ac difficile. Nam & Conitus Smyrnæus in Clypei Achillei descriptione lib.* V. *virtutem in celsissimo monte collocat, in cujus vestigium non nisi extremo cum sudore & periculo ingenti pervenire liceat. Quod Silvis Italicus imitatus, & Herculis Prodici hiooriam ad Scipionem suum eleganter transferens, sic virtutem inter alia loquentem introducit:*

Casta mihi domus, & cello stant colle penates,
Audua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur, labor ad nitendum intrare volenti.

Alii nobili Catonis dictorem explicant: SAT CITO, SI SAT BENE *Non male Nam & præclaros conatus temeritas corrumpit: & tempestivum est, quidquid Reip. salutare est. Constantia modo adsit & tolerantia, & moram facile compensabit felix gloria. Nemo enim, ut verissimè dixit Salustius, ignavia immortalis factus est. Sola virtus clara æternaque habetur. Pulcerr. etiam Pindarus Olymp.* VI. ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν, οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι. πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι ποναθῇ. *Virtus periculorum expers, neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, si quid honesti laboriosè peractum est. Inscriptio nostra est ex Cass. Parmensis versibus de Orpheo, relatis Embl.* V. *Centur.* I. *quod jungendum est cũ hoc: ut & Embl.* CXII. *Cent.* II. *&* XXXIII. *Cent.* III. *& similia.*

NON

XCIX.

NON LEVIS ASCENSVS.

Discepuer virtutem ex me verumq́, laborem,
Si vera ornari laudis honore cupis.

C.

PERVVLGATA *est Biantis (Quidam Stilponi Megarensi ascribunt) sententia, cujus cum patriam Prienē cepisset hostis, ceterique ita fugerent, ut multa de suis reb simul asportarent, ipse admonitus à quodam ut idem faceret? Ego vero (inquit) facio:* Nam omnia mea mecum porto. *De Simonide etiam Poëta similis est apud Phædrum Aug. lib. fabula* LXXIX. *lib.* IV. *qui ex naufragio nihil assumens, rationem hanc reddidit:* Mecum mea sunt cuncta: *cum quidem ceteri rerum arreptarum onere gravati vel periissent in mari, vel in prædones incidissent: ipse vero sua arte statim divitias acquisivisset. Aristippus quoque ex simili infortunio elapsus, & ob doctrinam benignè susceptus, comites navigationis ad hortandos cives suos rogavit, tales ut sibi opes pararēt, quæ enatarent simul cum naufragis. Ex his Nobilis fœmina Fulvia Spanocchia hoc Symbolum eruditè commentata est, ut pingeret Cochleam domiportam, quæ penates suos & omnem substantiam circumfert, nec ullo alio indiget diversorio cum Biantis dicto:* OMNIA MEA MECVM. *Sed nostra inscriptio eodem sensu ex Claudiano assumpta est. Pertinetque ad Symp. illustrationem Plauti illud:* Virtus omnia in se habet: omnia ad sunt bona, quem penes est virtus. *Cetera enim humana fortunæ sunt ludibria: Virtus & doctrina de ipsa fortuna triumphant. Hinc pulchrè B. Basilius:* μόνη δὲ κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναφαίρετον, καὶ ζῶντι, τελευτήσαντι παραμένουσα: *Sola omnium possessionū virtus homini auferri nequit, superstiti & extincto commorans. Nam ut vetus dictum habet:* ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν: *Quod Phædrus in ante tacta Fab. sic enunciavit:* Homo doctus in se semper divitias habet *Cum quo Carneadis etiam simile congruit in libr. Telesiaco, ut apud Fulgentium legitur:*

πᾶσα τύχη αἰσθησὶν φρονοῦντος κατοικεῖ:

Omnis fortuna in sensu habitat sapientis.

FERT

C.

FERT OMNIA SECVM.

O felix secum sua quicunque omnia portat,
Fortunæ vivens liber ab arbitrio.

FINIS.

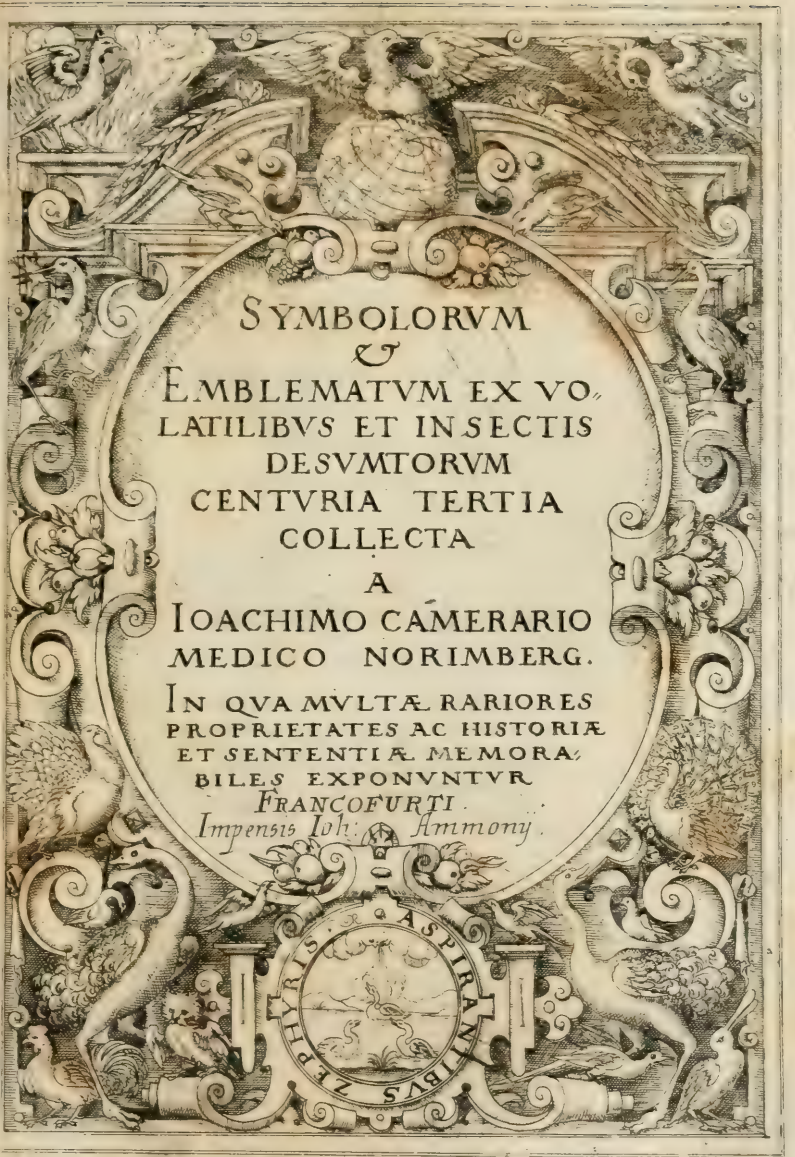

SYMBOLORVM & EMBLEMATVM EX VOLATILIBVS ET INSECTIS DESVMTORVM CENTVRIA TERTIA COLLECTA

A

IOACHIMO CAMERARIO MEDICO NORIMBERG.

IN QVA MVLTÆ RARIORES PROPRIETATES AC HISTORIÆ ET SENTENTIÆ MEMORABILES EXPONVNTVR

FRANCOFURTI
Impensis Ioh: & Ammonij.

ANNO M.D.C.LIV.

IN TERTIAM JOACH. CAMERARII, V. CL. EMBLEMATUM ET SYMBOLORUM CENTVRIAM, AD LECTOREM.

HActenus *in terris, Lector studiose, moratur*
Auctor, & è sylvis symbola lecta dedit.
Nunc simul accrescunt vires, crescente libello
Artifici dum se librat in astra gradu
Exiguam pertæsus humum, stirpesque feras que
Linquit, & ad volucrum facta notanda venit.
Hei mihi doctarum quanta hîc est copia rerum,
Hei mihi quàm multus symbola cara modis.
Cernite Romanas Aquilas, & bellica signa:
Cæsaris hoc nunc est, quod Iovis ante fuit.
Cernite uti radiis solaribus explicet alas,
Pignoraq́ in cœli vertice vera probet!
Principibus res digna viris, non illa movetur
Imbribus, insano nec cadit acta Noto.
Quod petit, insequitur per tot discrimina rerum,
Nec nisi jam voti compos abire solet.
Candor inest cygnis plumarum: candida doctos
Pectora & ingenii candida dona decent.
Explicat hîc varias ales Iunonia pennas,
Contrahit at, proprios si videt illa pedes.
Est avis ad terram quæ nullis volvitur Austris,
Semper habet cœli regna cupita sui.
Quin sequimur! cœlum maturè qui petit, ille
In terris cœlum dicit adire suum.

HELIAS PUTSCHIUS.

I.

CVM *Aquila* οἰωνῶν βασιλεὺς, *reginà avium Pindaro dicatur, & huic alitum, secundum Plinium, maximus honor, & max. vis insit, recte, ut opinor, huic centuriæ tertiæ ab ea exordium sumere licet. Eius genera sex recenset Aristoteles lib.* IX. *cap.* XXXII. *quorum hæc sunt nomina.* I. πύγαργος, *id est, albicilla, ab albicante cauda, vel* νεβροφόνος, *id est, hinnularia.* II. μορφνὸς, *Nævia, vel* ποττοφόνος *anataria, vel* πλάγγος, *id est, planga vel clanga, Homero* περκνὸς III. μελαναίετος *fulva,* λαγωφόνος *leporaria.* IV. περκνόπτερος *ab alarum notis, aut* γυπαίετος, *à vulturis specie, item* ὀρειπέλαργος, *id est, Ciconia montana, degenerans ab aliis.* V. ἁλιαίετος, *marina aquila.* VI. γνήσιος ἀετὸς. *Vera germanaq; Aquila, quæ Aeliano videtur esse* χρυσαίετος *sive stellaris. At paulo aliter Plinius lib.* X. *cap.* III. *hæc enumerat, de quibus hic disputandi locus non est. Constat autem tàm ex profanis quàm sacris litteris, Aquilam semper insigne fuisse alicuius imperii, ut apparet quoq; ex cap.* XVII. *Prophetæ Ezech. quo in loco per eam regnũ Babylonicum & Aegyptium designatur. Xenoph. lib.* VII. *de Cyri disciplina & Q. Curtius lib.* III. *præcipuum signum erercitus Persici auream Aquilam fuisse scribit. Idemq; Romani longa serie ab Hetruscis acceptum observarunt, secundum Dionys. Halicar. lib.* III. *& Dionem lib.* XL. *Atque nunc etiam Imperatores Romani felici auspicio eam gestant. Extant quoq; antiqui aliquot nummi, in quibus aquila fulmini insidens addito oleæ ramo conspicitur, tam pacem, quam bellum repræsentans. Quod symbolum ab invictiss. & nunquam satis laudato Imperatore* CAROLO V. *multo rectius fuit usurpatum cum inscriptione,* CVIQVE SVVM *simulita & potentiã, & clementiam suam declarante. Opt. verò Imp.* MAXIMILIANVS II. *idem cum græco dicto usurpavit,* EN ΚΑΙΡΩ ἘΚΑΤΕΡΟΝ, *id est, tempore opportuno utrumq;, eadem significatione.*

CUI-

I.

CUIQUE SUUM.

Læva tenet fulmen, sed olivæ dextera ramum,
Vt pace & bello sim memor officii.

II.

IN Traiani Imp. antiquo nummo exprimitur fœmina quædam, ſtatura erecta, ſtola amicta, ſceptrum una manu tenens, ad alteram globum ad eius pedes devolutum oſtendens, quo ſignificatur, univerſum mundum ab ipſa providentia Imperatoris, tanquam opt. matrefamilias, gubernari. Sed piiſſ. & laudatiſſ. Imperator MAXIMILIANUS *aquilam mundo inſidentem potius alterius loco uſurpare voluit, cuiu admodum pia inſcriptione,* DOMINUS PROVIDEBIT, *ex hiſtoria immolandi Iſaaci deſumta, Gen. cap.* XXII. *Non enim de ſua prudentia, ut Imperatores iſti Ethnici jactitabant, multum gloriari, ſed potius divinæ providentiæ, tanquam veræ & ſtabili, omnia tribuere voluit. Ac poterit lector luculentam hujus ſymboli explicationem cognoſcere ex oratione funebri ſummi viri D. Iohannis Cratonis à Craffthеim Archiatri Cæſarei, quæ publice extat. Reſpexit autem procul dubio Sacratiſſ. Imperator ad dictum Salomonis: Proverb.* XXI. *Cor regis in manu* DEI *eſt: &, Non eſt ſapientia, non prudentia, non conſilium contra* DOMINUM. *Sic in oratione de providentia, ex D. Baſilii ſcriptis collecta per Simeonem Logothetam legitur:* οὐδὲν γὰρ ἀπρονόητον οὐδὲ ἠμελημένον παρὰ τῷ θεῷ, πάντα σκοπεύει ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός, πᾶσι παρεῖσι, σκορπίζων ἑκάστῳ τὴν σωτηρίαν, *id eſt, nihil non cognitum, nihil neglectum apud* DEUM, *omnia perſpicit ipſius oculus nunquam dormiens, univerſis adeſt, ſingulis diſtribuens ſalutem. Præclare igitur dixit quiſpiam veterum, cujus nomen jam non ſuccurrit (quanquam Ioan. Damaſcenus quoque huius diſtinctionis mentionem faciat, lib.* II. *cap.* XLVI. *aliique græci patres) providentiam eſſe actionem* DEI *vel generalem* κατ' οἰκονομίαν *cum cauſſis ſecundis, vel peculiarem, eamque* κατ' εὐδοκίαν ἢ κατὰ συγχώρησιν, *idque ſine cauſſis ſecundis.*

DOMI-

II.

DOMINUS PROVIDEBIT.

Et lætæ simul & tristis provisio sortit,
Inprimis Virtus principe digna viro est.

ARISTO-

III.

ARISTOTELES *lib.* IX. *Histor. animal. cap.* XXXII. *Aquilæ, inquit, volant sublimes & perquam procul adspiciunt, quapropter homines solam avium omnium Aquilam esse divinam perhibent. Hinc etiam Romani suorum Imperatorum* ἀποθέωσιν, *id est, in deorum numerum posituram indicare volentes, Aquilam ex rogo evolantem in nummis expressérunt, de qua consecratione Herodianus lib.* IV. *cap.* VII. *prolixe agit. Aquilam etiam Aelianus lib.* I. *cap.* XII. *nominat* ὀρνίθων ὀξυωπέστερον, *quod ex avibus maxime habeat acres & acutos oculos: additq; idem autor in fine, quod Aquila non solum sibi ipsi, sed etiam hominum oculis utilis habeatur. Nam fel eius melle Attico exceptum, & hebescentibus illitum visum acutissimum efficere aiunt. Libro verò* II. *cap.* XXVI. *inquit, Aquila sublime fertur, sursumq; in cælesti loco volans, maximè procul ab alto æthere acutiß. inferiora videt. Vnde Horatius lib.* I. *serm. Satyr.* III.

——tam cernis acutum
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Sic in Iobo cap. XXXIX. *legimus: In longinquum prospiciunt oculi eius. Potest autem huius symboli (quod Invictiß. Imperat.* RVDOLPHO II. *rectiß. Bargaglius Senensis diligens & accuratus scriptor in hoc argumento Italicus dedicavit) explicatio ex Pindaro sumi, qui tum alibi tum potiß. in Næmeis ingenii promptitudinem & velocitatem mentis ab Aquilæ similitudine accepit. Huc pertinet Aristophanicum proverbium in Nubib.* αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεται, *id est, Aquila in nubibus fies. Quemadmodum enim Aquila in nubibus aliis avibus universis sublimior simul ac prospicacior esse consuevit, ita quoq; Imperatores ac magni Principes sua tam potentia & autoritate, quam sapientia & vigilantia omnes alios superare ac anteire solent.*

ET

III.

ET PROFUNDISSIMA QVÆQVE.

Sublimis volat, ima videt, regina volucrum.
Nonne vides, sit ut hæc regis imago boni?

IV.

ANTIQVA admodum ac celebris familia Fregosia Genuensis, ex qua plures Duces istius Reipub. & alii clari viri prodierunt, in gentilitiis suis insignibus aquilam quoq; gestare solet, cuius occasione Galeacius Fregosius triremium Magni Ducis Florentini generalis Vicarius, sive, ut jam usitato nomine nuncupantur, locum tenens, Aquilã (referente hoc Hieronymo Ruscello) Symboli loco usurpavit, magno impetu contendentem suo volatu adversus montem, circa quem cœlum existit admodum turbidum, plenũ pluviis, grandine, fulminibus & aliis sævis tempestatibus, contra quæ universa Aquila nihilominus illis omnibus spretis alacriter contendit, aciem oculorum ad Solem supra montem apparentem semper dirigens, atq; eo tandem per tot pericula pertingens. cui inventioni Hispanicum dictum adjunxit, NI MATARMI, NI SPANTARMI, id est, nec occidere me, nec terrere, scilicet, potest. Quo iste fortiss. heros indicare voluit, nullum periculum, nullam rem quantumlibet terribilem, nec ipsam denig; mortem sibi extimescendam proposuisse, respectu mandati muneris, & propter res ab eo laude dignas suscipiendas. Quandoquidem in omnibus suis actionibus nihil aliud cogitet, nec ante oculos habeat, quam solidam virtutem & veram gloriam, ad quæ per multos labores & varias difficultates, tanquam ad montem altum & aditu difficilem (nam secundum Ovid. IV. Trist.

Ardua per præceps gloria vadit iter)

animo intrepido & constanti adspiret, à quorum accessu quamvis multiplicia genera tempestatum, id est, fortunæ incursiones variæ & plurima alia discrimina illum retrahere & avertere conentur, se tamen ad solem, id est, veram rationem & mentis aciem oculos dirigere, & tandem superatis omnibus difficultatibus ad optatum finem pervenire.

PER

IV.

PER TELA, PER IGNES.

Nec me prærupti montes, nec fulgura terrent,
Quo minus in ſummo vertice conſpiciar.

V.

AQUILAM *sæpius à cornicibus frustra irritari atque impune provocari Aelianus annotavit lib.* XV. *cap.* XXII. *unde proverbium quoque extitit,* ἀετὸν κορώνη ἐρεσχελεῖ, *id est, Aquilam cornix provocat. At q́ idem de alijs quoq́ avibus dici potest. Quemadmodū verò generosa avis hosce insultus inanes & vanam ac maledicam petulantiam deridet, (quod etiam de molossis importunos canicularum latratus contemnentibus dici solet) ita quoque animus excelsus & fortis leviusculorum & abjectorum hominum, qui neque prodesse nec lædere quicquam possunt, conatus & insultus ne dignatur quidem ulcisci, & minoris facit (ut in altero proverbio dicitur) quam Elephas culicem. Sapienter Plutarch. lib. Quomodo quis ab hostibus juvetur, ait, Silentium in aliorum conviciis esse egregium, Socraticum, aut potius Herculeum. siquidem Hercules,*

οὐδ' ὅσον μυίας ςυγερῶν ἐμπάζετο μύθων,

Non quantum muscam, odiosa verba curabat.

Sic Demosthenes à quodam conviciis lacessitus, dixit: Nolim tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore est melior: οὐ συγκαταβαίνω εἰς ἀγῶνα ἐν ᾧ ὁ ἡττώμενος τοῦ νικῶντός ἐςι κρείττων. *Nonnunquam tamen, ubi hæc malitia & insignis conviciandi libido modum excedit, & suæ importunitatis cursum nimis effrenem prosequitur, tandem secundum Publ. Mimum,*

Furor fit læsa sæpius patientia.

Ascribitur autem hoc symbolum Alberto Comiti Habspurgensi XVI. *qui Dives fuit cognomento dictus, cujus magnanimitatem, simul & bonitatem aa sapientiam singularem Historici magnis laudibus ubique extollunt.*

ERGO

V.

ERGO MOVEBOR.

Nunquam Aquila imbelles cornices celsa fatigat,
Nec generosum animum lingua maligna movet.

VI.

REGULUM *Aristoteles, Plinius & alii nominant quoq; Regem & Senatorem avium, eumq; cum Aquila pugnare ferunt: ac esse hunc alium à passere Troglodyte, quem Aetius lib.* XI. *cap.* XV. *tauquam efficax remedium contra calculum tam renum quam vesicæ cõmendat, facile probari posset, si brevitas nostri instituti operis pateretur. Quamvis verò & à germanis nomina hæc confundantur, putant tamen rerum naturalium periti Regulum sive Trochilum esse* ein Königlin / *passerem verò Troglodytem (pro quo quidam recentiores perperam Motacillam, sive græcis σεισοπυγίδα accipiunt)* ein Zaunschlüpferlein / *vel* Gölthänlin. *Notus autem est Apologus, Regulum cum Aquila de celeritate volandi, qua hæc alias aves antecellit, contendisse, ac instituto certamine, clanculum supra dorsum huius regulum consedisse, & ad præfinitum locum delatum subito inde evolasse, & ita victoriam obtinuisse: atq; ideo aiunt ab eo tempore inter ipsos inimicitiam extare. Non aliter cum multi suo ingenio vel natura parum præstare possint, sæpenumero tamen adjumenta ab alis sibi asciscunt, quibus facile emergere, & non rarò ad majora ascendere queant. Idq; si fieri concedatur absq; injuria & detrimento ac supplantatione aliorum, non adeo est improbandum. Alioquin præceptum Plutarchi, in libello de gerenda Republ. expositum, cui etiã hæc fabula eleganter est inserta, hac in parte locum habebit. Sic enim ille inquit: Tales igitur viri sunt tenendi, iisq; adhærendum (nimirum de quibus est maxima opinio virtutis & autoritatis) nec quomodo Æsopi regulus humeris aquilæ vectus subito evolavit, & sic antevertit; ita eorum suffuranda gloria, sed ab iis amice & cum benevolentia accipienda. Lucas Contilis ascribit:* NEC VSITATA NEC TENVI FEROR, *ex Horatio lib. III, oda* XX.

Non usitata nec tenui feror
Penna.———

NON

IV.

NON USITATA VEHOR.

Regulus en Aquilæ auxilio defertur in auras:
Sic quisquis docti nititur ingenio.

HORA-

VII.

HORAPOLLO *tradit Agyptiacos pinxisse Aquilam gestantem lapidem, pro homine qui tuto urbem quampiam incolat. Nam scribunt eam, vel è mari vel terra sublatum lapidem in nidum suum referre, quo tutior ac firmior esse possit. Hunc verò plerique Aetiten esse putant, cuius meminit Plinius lib.* X. *cap.* III. *quamvis cum gagate videatur confundere: cuius quatuor genera enumerat, lib.* XXXVI. *cap.* XXI. *Dioscorides quoq; & Galenus eius faciunt mentionem. Oppianus verò in Ixeuticis ad partum accelerandum hunc Aquilam nido imponere scribit. Aelianus lib.* I. *cap.* XXXV. *existimat id fieri ut sit contra fascinationis injuriam quoddam amuletum. Georgius Agricola lib.* V. *de natura fossilium prolixè de eo tractat, & ostendit in Saxonia & Misnia quoq; Aetiten reperiri, quamvis frequentior & præstantior ex Gargano monte afferatur. Sunt autem omnes cari & lapide alio vel aranea quasi prægnantes & inde sonitum edentes. Nec multum ab illis distat Geodes, quem Dioscorides scribit, terramq; in se continet. Intelligi autem debet per nidum (ut Scipio Bargaglius interpretatur) lapide ingesto stabilitum, animus juvenilis bene institutus, cui nihil prius nec antiquius est, quam se summo studio munire contra omnes affectus effrenes & vehementiores affectuum impetus, contraq; rerum caducarum vanas & quandoq; pernitiosas cupiditates, idq; auxilio Timoris erga* DEUM, *& veræ rationis, tanquam lapidibus admodum firmis & stabilibus, quibus imperare nobismet ipsis & modum statuere immoderatæ libidini possimus. De quo præclaro regnandi modo Horatius lib.* II. *od.* II. *ita cecinit.*

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gradibus jungas, & uterque Pœnus
Serviat uni.

IN

VII.

IN TEMPORE MVNIT.

Non bene firmum animum abripient vaniſſima rerum,
Quare hunc doctrina conſtabilito gravi.

I.

AQUILA *serpentem in ore tenens, ac in alto monte ex omni parte conspicuo sedens, ex quo imbres & tempestates horribiles imminentes undique respicit, pro symbolo fuit usurpata ab excell. viro Andrea Canutio Medico Aulico sacratissimi Imperat.* MAXIMILIANI II. *laudatissimæ memoriæ, quo innuere dubio procul voluit, se instar Aquilæ reginæ avium suis oculis perspicacibus, in omnes partes hujus mundi, unde aliquid adversi vel incommodi oriri posset, intentũ, constituisse omnino vera ratione ac solerti prudentia omnia mala diligenter observare, & quasi è longinquo præcavere ac vitare, à quibus lædi forsitan posset, inprimis verò à se in tempore amovere omnes machinationes invidiæ plenas & obtrectationes maledicorum hominum, sibiq; de loco tutiore tempestive prospicere. Serpentem autem Aquila in ore detinet, non ad devorandum (quod alioquin fieri scribitur) sed ut admoneat, caute & circumspecte esse agendum, cum sciamus tam in sacris quam profanis litteris prudentiæ iconem esse serpentem. Sperat autem ipse quoq; autor huius symboli, se in aliquo loco securo & à vulgi turba remoto placide meliora tempora esse expectaturum, & interea ocio honesto & literato operam daturum. Hinc Cicero quoq; in epistola quadam ad Brutum graviter paucis verbis monuit Tempori cedere, id est, necessitati parere, semper sapientis esse habitum. quam sententiam Phocylides uno versu nobis propositam fuit,*

καιρῷ λατρέυειν, μὴτ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι.

Temporibus servire, nec Euro velle reflare.

VIII.

DUM DET ONET IMBER.

Nubila si fuerint, sapienter comprime linguam;
Tunc loquere, illuxit si qua serena dies.

V.

ESTVS *ait Aquilam ab acute videndo dictam, vel ab acumine oculorum, ut Isidorus vult. Nam, inquit, contra radium solis fertur obtutum non flectere, unde & pullos suos ungue suspensos radiis solis obiicit, & quos viderit immobilem tenere aciem, ut dignos genere conservat, si quos verò flectere obtutum, quasi degeneres abiicit. Idem commemorat Aristoteles lib.* IX. *c.* XXXIV. *de historia Animal. & Aelianus lib.* II. *cap.* XXVI. *item q. Oppianus & Scholiastes in Homerum λ. ϱ. & alii tradunt, & elegantiss. expressit Claudian. in præf. in* III. *Consul. Honorii. Hinc factū existimant sacrarum litterarum interpretes, quod S. Iohanni Evangelistæ Aquila fuerit attributa, quæ sicuti intendit oculos immotos in Solem, ita hunc sanctum Scriptorem divinitatis Solem contemplando, aciem mentis ad cœlestia tantum direxisse constat. Est autem huius symboli hemistichium desumtum ex Lucano lib.* IX. *ubi integra similitudo exponitur.*

Vtque Jovis volucer, calido dum protulit ovo
Implumes natos, solis convertit ad ortus,
Qui potuere pati radios, & lumine recto
Sustinuere diem, cœli servantur in usus,
Qui Phœbo cessere, jacent ——

Potest autem universaliter hoc intelligi de illis, qui suammet virtutem, & industriam conjungunt cum splendore nobilitatis ac opulentiæ, & ex illis perpetuis bonis, non his fluxis & instabilibus apud alios nomen præclarum & autoritatem singularem obtinent. nam secundum Boetium splendidum aliquem, si non suam habet, aliena claritudo non efficit. nec minus quoq. peculiariter de fide & constantia amicorum in reb. maxime adversis accipi recte solet. D. Chrysost. Homil. 49. in cap. XXII. *Matth. ad filios Dei accommodat, qui pleno corde verba justitiæ suscipiuat. Aliàs additur,* MEI NON DEGENERANT. *Vel:* SIC CREDE. *item:* PROBATOS FOVET. *aut:* DEGENERES LUX ARGUIT.

SUSTI-

IX.

SUSTINUERE DIEM.

Vt ſobolem ingenuam ad Solem Iovis æſtimat ales,
Cernitur adverſis rebus amica fides.

X.

DE pugna aquilarum cum cervis Plinius lib. X. cap. III. hæc habet. Multum pulverem volutata (Aquila) collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Qua icone indicatur, multo labore, animo constanti ac industria singulari opus esse ad magna facinora subeunda, & res difficiles ac ardus tam aggrediendas quam consequendas. Quod idem Pindarus præclare quoq; Olymp. V. cecinit.

ἀεὶ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνῳ δαπανᾶτε μάρναται, πρὸς
ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμένον, id est,

Semper autem circa virtutes labor sumtus q; pugnant, adversus opus periculo tectum. Ac Sophocles in Tragœdia Euryphile, quæ non extat, apud Stobæum ait:

ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον οὐ μαλάσσεται,
Pectus virorum fortium haud fit languidum.

Cujus rei exemplum memorabile legitur apud Pausaniam lib. VIII. in Achaicis de Philopœmene, qui in prælio fortiss. pugnans, atq; hasta trajectus circa utrumque femur, in genua se dimisit, tantisper impediente teloprogredi conatus, dum infringeretur hastile inter femora medium. Victis deinde hostibus, eo in castra reportato, ex altero femore spiculũ, ex altero missilis fragmentum extractum est. Cujus viri ingentem animositatem, virtutem ac fortitudinem eximiam summopere admiratus Antigonus, omni studio in Macedoniam eum ad se allicere conatus est, ad quem tamẽ ille se conferre noluit. Atq; hîc inter alias sententias huius argumenti præclaras, dictũ Senecæ in epistola XXII. ad Lucilium videtur non habere postremum locum: Non vir fortis est & strenuus, qui perterritus laborem fugit, sed cui crescat animus in ipsa rerum difficultate, cũ turpe sit cedere oneri, luctariq; cum officio, quod semel accepisti. In Paradino ascriptum legitur. ARDUA DETURBANS *vis animosa quatit.*

IN-

X.

INSTANTI VICTORIA.

Aspicis ut torquet volucris Saturnia cervum,
Nempe docet, vigili cuncta labore dari.

XI.

ΑΕΤΟΝ ἀπὸ τῆς ἀΐσσειν, *id est, ab impetu volandi deducunt Etymologi, vel* πρὸς τὸ ἀεὶ ἔτεον εἶναι, *id est, quod semper sit vera & genuina. Hanc nidificare in locis non planis, sed excelsis, & quidem præcipue in arduis saxis & præcipitibus, nonnunquam tamen quoque in arboribus, Aristoteles scribit lib.* IX. *de Hist. animal. cap.* XXXII. *Dicitur autem Aquila paulatim quoq; suos pullos ad volandum assuefacere, atque adeo provocare. Cuius etiam Deut. cap.* XXXII. *in cantico suo Moses meminit,* DEI *bonitatem erga nos conferens cum Aquilarum* φιλοστοργίᾳ *erga pullos. Sicuti Aquila, inquit, excludit pullos suos & eosdem fovet calore vitali, & expandens pennas suas assumit eos & gestat ipsos super alas suas: ita* DOMINUS *solus duxit eum (Israëlem) & non erat cum eo Deus alienus. Sed similitudo hæc recte etiam de omnibus istis, qui juventutem ad virtutem & omnia laudabilia facta assuefacere student, & illos paulatim ad vitam meliorem, quasi attollere docent, accipi poterit, sicuti Horatius quoq; epist.* II. *lib. puerum instruit,*

——nunc adbibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer,
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu.——

Et Aeneas ad Ascanium ult. Aeneid.

Disce puer virtutem ex me, verumq; laborem.

Sic legimus apud Suidam de Apollonio, cuius rei etiam facit mentionem Philostratus in vitia ipsius; Quemadmodum Aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiti juxta parentes volitant, iisque magistris ad volatum sese exercent, cum verò sese efferre possunt, parentes antevertunt: sic Apollonius Euxenum puer audiebat, eique auscultabat, sed anno decimosexto ad vitam Pythagoricam se contulit.

COELO

XI.

COELO UT SE PERMITTANT.

Vos virtutis iter gnatis monstrate parentes,
Ipsa Aquila ut pullos fida volare docet.

XII.

LUCAS *Contilis in Italicis suis symbolis sive impresis, de gruibus Taurum montem praetervolantibus, scribit eos propter Aquilarum metum, ne scilicet clangore suo illis prodantur, ora lapillis obturare, quod tamen veteres plerique de anseribus sylvestribus memoriæ prodiderunt. Sic enim Plutarchus in Commentario de solertia animalium. Similes sunt Cretensium apum, & anserum in Cilicia artes. Illæ enim ventosum aliquod circumvolaturæ promontorium, ne disjiciantur, seipsas exiguis lapillis in os sumtis quasi saburrant: hi quando Taurum trajiciunt, animalia alioqui vocalia & obstrepera, tum metu aquilarum in os justæ magnitudinis lapide sumto taciturnitatem sibi imperant, ut fallere in transitu eas possint. Atq; hoc copiosius quoq; Ammianus Marcellinus lib.* XVIII. *sed de gruibus exposuit, exponens Barbationem pedestris militiæ rectorem ob linguæ petulantiam tandem esse interfectum, quem ait ignoraſſe profecto notum Aristotelis sapiens dictum, qui Callisthenem sectatorem & propinquum suum ad Regem Alexandrum mittens, ei sæpe mandabat, ut quam rarissime & jucunda apud hominem loqueretur, vitæ potestatem & necis in acie linguæ portantem, & addit idem autor, Ne sit hoc mirum, homines profutura discernere nonnunquam & decentia, quorum mentes cognatas cælestibus arbitramur, animalia carentia ratione salutem suam interdum alto tueri silentio solent, ut exemplum est hoc per quam notum, linquentes orientem grues ob calorem plagamq; petentes occiduam, cum montem penetrare cupiunt Taurum Aquilis abundantem, timentes fortissimas volucres, rostra lapillis occludunt, ne illis eliciat vel extrema necessitas clangorẽ, iisdemq; collibus agiliore volatu transcursis proiiciũt calculos, & ita securi pergunt.* ἴσι δὲ καὶ τὸ σιγῆς ἀκίνδυνον γέρας, *silentii præmium periculo vacat, ut Chares dixit, eoq; respexit fortè Horatius, loco, ex quo nostra inscriptio desumpta est.* TU-

XII.

TUTA SILENTIO MERCES.

Ne pereant clangore grues lapide ora saburrant,
Obstrue sic linguam garrule, ne pereas.

XIII.

AQUILAM, *quæ sagittis de suismet pennis concinnatis, configitur, emblema fuisse Iuliani Imp. Apostatæ, Io. Bodinus scribit lib.* IV. *&* V. *de Rep. quo significare voluerit, commune esse ferè omnibus imperiis, ut ab iis, quibus nimiam & infinitam potentiam concesserunt, penitus tandem evertantur. Pertinet autem huc omnino ille apud Gabriam Aesopicus apologus:*

Βλέπει τὸ σῶθ' αἰετὸς πρωθὲν πάλαι
Αλγῶν δὲ λοιπὸν ἦρο πολλὰ δακρύων.
Βλέπων δ' ὀϊστὸν εἶπεν ἐπτερωμένον,
Βαβαί, πτερόν με τὸν πτερωτὸν ὤλυσε. *id est:*

Quondam icta pectus aquila vulnus inspicit,
Multumque lacrimans, præ dolore constitit.
Pennatum ut autem spiculum cernit, Papæ,
Ait, ala me aligeram gravi exitio dedit.

Nota etiam est Ovidii exclamatio:

Hei patior telis vulnera facta meis!

Et P. Syri illud:

Bis interimitur, qui suis armis perit.

Videndum etiam Adag. Nostris ipsorum alis capimur: Et, Capra contra se cornua, cum similibus. Usus autem est hoc symbolo quidam vir magnus, qui alios plane neglectos studiose promovere & ad magnas dignitates evehere conatus est, à quib. postea ingratissimo animo non solum contemtus, sed insuper quoq; multis injuriis affectus, & tandem de suo gradu dejectus fuit. Sic apud Val. Maximum legitur de Cn. Popilio Lenate, quem rogatu M. Cælii cum Cicero non minore cura quam eloquentia in judicio defendisset, tamen hic flagitiose ingratus homo, nec verbo nec re unquam à Cicerone læsus, ultro M. Antonium rogavit, ut ad eum proscriptum persequendum & jugulandum mitteretur, quo facinore detestando perpetrato, caput ipsius Romam tanquam opima spolia retulit, quod antea pro illius capite tam præclare peroraverat.

BIS

XIII.

BIS PEREO.

Ipſa ſuis pennis aquila interit icta: refertur
Scilicet hæc hodie gratia pro meritis.

XIV.

SYMBOLORUM *fuit Ioannis Baptistæ Rasarii (viri doctiss. & nostro seculo celeberrimi, sicuti ipsius scripta abunde testantur) Aquila nigra supra nubes volare contendens, quod Lucas Contilis scriptor Italicus explicat, cujus verba in hunc modum convertere in linguam latinam volui. Est opinio græcorum quorundam autorum, quod species quædam Aquilæ nigræ sit, quæ quando timet ne quid damni illi inferatur, neve per insidias capiatur, ad nubes usq; & ulterius, evitandi periculi caussa suo volatu ascendere conetur, neque cesset donec se in tuto fore existimet. Verisimilius tamen est, Aquilam tanquam reginam avium ista proprietate admiratione digna esse præditam, quod ad Solem fixis oculis propter visus acumen, & absolutam huius sensus perfectionem sese convertens, facile illum eximium splendorem ferre queat. Alii existimant, Aquilam beneficio istius luminis incomparabilis non solum vitæ longitudinem sibi conquirere, sed simul etiam pennas & vires renovare ac instaurare: quare ajunt, tempore potissimum autumnali, quando per plures dies cælum nubilum & obscurum nobis Solis conspectum adimit, aquilam ad superiora loca se conferre, intentis q; oculis solares radios intueri, ac illis foveri ac sustentari. Hinc clariss. iste vir ostendere voluit, se animo constanti & obfirmato, unicum hoc semper desideravisse ac expetiisse, at q; omnes eò suas cogitationes direxisse, ut nimirum superatis omnibus rebus adversis, & quocunq; discrimine contemto, tandem ad certum portum & asylum, ac veluti ad verum lumen ac splendorem perpetuum, bonarum scilicet artium ac laudabilium scientiarum cognitionem ac possessionem perveniret, quarum ope & auxilio tuto & sine impedimento acquiescere, ac sese quasi sua virtute involvere posset.*

NON.

XIV.

NON CAPTU FACILIS.

Nubibus, ecce, Iovis volat altior omnibus ales.
Tu quoq; ad alta animum, si sapis, astra leva.

DIPSAS

XV.

DIPSAS *ex genere viperarum serpens est, qui secundum Dioscor. lib.* VI. *cap.* L. *vocatur quoq;* θρηςής *&* κάυσων, *propter continuam sitim, qua illos, quos morsu læsit, afficere ac veluti urere soleat. Idem Galen. lib.* IX. *de Simpl. Medicam facultatib. tradit, easque in Libya non Italia reperiri ait. Aetius vero lib.* XIII. *prolixius insuper describit, ac dicit esse magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinentem, cum notis fulvis & nigris per totum corpus, capite autem angustiore. Sitis vero, secundum eundem, est intolerabilis ex ipsorum veneno, ut si etiam multus potus exhibeatur, ea non sedetur, nec tamen per urinas vel vomitum aut sudorem quicquam excernatur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant, aut ob ejusdem repletionē nimiam venter rumpitur, idq; infra circa inguina, vel imum ventrem, ut in aqua intercute sæpe evenit. Eadem Aelianus lib.* VI. *cap.* LI. *& Lucianus in dissertatiuncula,* περὶ τῶν διψάδων, *copiose describunt. Notatur autem hoc loco per Aquilam tanquam invictam avem à dipsade in pectore ictam (quemadmodum Hieronymus Ruscellus exponit in Italicis Impresis) vis & ardor nimius amoris, qui secundum Plautum in Mercatore, in pectore & in corde facit incendium, & ex conspectu & consuetudine mulieris adamatæ, semper majores vires, & desiderium ardentius sumere consuevit. Cui tam venenatæ bestiæ, & rabioso animali, omni ratione & cura statim in principio obviam eundum, ac totis viribus resistendum est, illiq; priusquam vulnus immedicabile infligat, præsentibus ac efficacibus remediis sobrietatis occurrendum, & animus vera ratione, & salutarib. præceptis instructus ad meliora cōvertendus. Quod Ovidius quoq;* I. *lib. de remedio amoris recte monet.*

Opprime dum nova sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus,
Nam mora dat vires.

SEM-

XV.

SEMPER ARDENTIUS.

Reginam volucrum dipsas necat, ardor amoris
Sic animum accendens te dabit exitio.

XVI.

RISTOTELES *lib.* IX. *cap.* III. *refert, Aquilis senescentibus rostrum superius accrescere & semper incurvari, ut tandem fame pereant. Quod Plinius quoq; lib.* X. *cap.* I. *confirmat, unde (ut in Horapolline lib.* II. *cap.* XCVI. *habetur) veteres senem fame pereuntem exprimere volentes, pinxerunt aquilam cum adunco rostro. Sed D. Epiphanius in physiologo addit, oculis jam caligantibus & rostro nimis incurvato, aquilam in sublime sese attollentem ad altam rupem conferre, & ibidem rostrum allidere, ac denique frigidis aquis immergere, quo facto se postea solaribus radiis exponere, & sic quasi re juvenescere. Quod idem D. Augustinus quoque exponit in explicatione dicti ad Psalmum* CIII. *Renovabitur ut Aquilæ juventus tua. D. Hieronymus tamen & alii in Psalmi hujus expositione, renovationem hanc tantum de oculis & pennis ipsius intelligendam esse perhibent. Cum quo etiam dictum Isaiæ, cap.* XL. *convenire videtur, ubi ait, Sustinentes* DOMINUM *mutabunt vires, & renascentur eis pennæ in modum Aquilarum. Quod etiam aquilæ cum accipitre, ut postea audiemus, est commune. Sed quocunque modo accipiatur, potissimum quædam ex Epiphanio, quæ huius symboli piam interpretationem complectuntur, ascribenda duximus. Ait enim, si quis multitudine criminum fuerit oppressus, in altum debet ascendere, id est, in propriam conscientiam, & ad petram, hoc est, fidem orthodoxam se proiicere, & deflere peccatorum multitudinem perpetuis aquis, id est, lachrymis ea abstergere, denique solis radiis incalescere, id est, in cœtu fidelium & in Spiritu sancto ad calorem pœnitentiæ properare, squammas, peccata nimirum, abiicere. Statim etiam renovabitur ut aquilæ juventus tua, & justus vocaberis apud* DEUM. *Hæc ille. Clemens etiam Alexandr. docet, quomodo debeamus ἀναπάλιν & rejuvenescere.* III. *Pædag.* III.

VE-

XVI.

VETUSTATE RELICTA.

Inveterata tuæ jam tandem crimina culpæ
Exue, si rediet lata juventa tibi.

XVII.

STRUTHIOCAMELI, *vel secundum græcam derivationem, & quorundam eruditorum sententiam Struthocameli, appellatio apud veteres latinos non fuit usitata, legitur tamen apud Plinium. Festus autem, Ausonius & alii passerem marinum nominant. Aristoteles* στρουθὸν λιβυκὸν καὶ μέγαν. *Herodotus lib.* IV. καταγαιον στρουθὸν *vocat, non quod subterraneus sit, sed quia à terra non attollitur in aerem, unde Luciano quoq;* χαμαιπετὴς *dicitur. Aristoteles lib.* IV. *de part. Animal. cap. ult. Struthio, inquit, etiam Africus eodem modo partim avem, partim quadrupedem refert, quippe qui ut non quadrupes pennas habet, ut non avis, sublimis non volat. Sed Plinius lib.* X. *addit, pennas ei ad hoc datas, ut currentem adjuvent. Idem Aelianus (quemadmodum etiam Diodorus Siculus lib.* III.*) scribit lib.* II. *cap.* XXVII. *his verbis: At celerrime duabus alis explicatis graditur, quas ventus quasi vela implens propellit. Iovius hoc symbolum pro magno illo bellico Duce Marchione Vastio, se excogitasse perhibet, cum illi indignabundo à pontifice Clemente VII. Antonius de Leva in quibusdam dignitatibus militaribus præferretur. Innuebat autem per id, se nihilo tamen minus in suo munere, quamvis non adeo sublimi, ita progressurum, ut merito alios antecelluisse videretur: quod profecto illum plenissimè præstitisse plures historiæ de illo conscriptæ abunde testantur. Paradinus addit,* NIL PENNA, SED USUS: *atq; explicationem aliam affert ex Gregorio Magno: qui ait, Sicut hæc avis plumarum ostentatione volatum præclarum videtur conari expedire, nec tamen unquam è solo levatur, sic hypocritis est proprium, ostendere quidem splendidam foris sanctimoniam, præter simulationem tamen, si diligenter observentur, nihil solidi, sed ficta & humi nitentia omnia apparent.*

CURSU

XVII.

CURSU PRÆTER-VEHOR OMNES.

Quantumvis humilis, cursu tamen anteit omnes
Struthio: Sic virtus quolibet alta loco est.

XVIII.

HORATIUS *Epod.* II. *Struthocamelum vocat Afram avem, quia in desertis Africæ plurimi reperiantur, Romani in suis nummis Arabiam per eam notarunt, ut apparet ex nummo Trajani æneo, cum inscriptione,* ARABIA ADQVISITA. *De quo Dion in hujus Imperatoris vita plura. Volunt autem nonnulli, inter quos etiam est Cælius Rhodiginus lib.* XX. *cap.* V. *locis fervidis ova in arena fovere, & radiis suis halituq; tandem vivificare. Ac in lobo cap.* XXXIX. *legitur. Quando dereliquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calefacies ea? Isidorus tamen lib.* XII. *Originum scribit ova negligenter fovere, quæ projecta fotu pulveris animentur. Observatione quoq; dignum videtur, quod Aelianus lib.* IX. *de Animal. cap.* LVIII *tradit, nimirum, ex tribus minimis animalia maxima generari, Crocodilum inter aquatilia, Struthiocamelum ex avibus, & Elephantum ex quadrupedibus. Est autem & hujus Symboli autor Iovius, in gratiam Petri Navarei celebris admodum* CAROLI V. *Polemarchi excogitati, cum ille inventor esset peculiarum quarumdam machinarum antea non cognitarum, quas singulari industria, & inaudita ingenii dexteritate ad expugnanda atque evertenda etiam munitissima propugnacula primus in usum protulisset. Quod pariter aliis quoque rari alicuius & ingenioſi operis inventoribus attribui poterit. Quidam ascripserunt,* SIC DIVA LUX MIHI. *Vel etiam brevius,* LUX VITAM *scilicet præbet. Quod etsi ad amores referri solet, multo tamen rectius & melius dici debet de hominibus piis & divinitus illuminatis, qui vitam omniaque bona ac sibi salutaria à cælestibus radiis, quod est* ἀγαθοῖς φῶς λαμπρότατον, *ut quidam veterum Theologorum dixit, unice expetunt, & studioſe conquirunt.*

DIVER-

XVIII.

DIVERSA AB ALIIS VIRTVTE VALEMVS.

Passer ut ova fovet flatu vegetante marinus;
Sic animat mentes gratia diapiae.

EST

XIX.

EST *inter alia hæc quoq; mira Struthocameli proprietas, qua (ut testatur Plinius) sine delectu concoquit devorata : & Alexander Aphrod. in præfat. problemat.* στρουθοκάμηλον σίδηρον πέπτειν ἰδιότητι τινι *perhibet : itemque Aelianus hunc lapides concoquere diu in omaso prope ventriculum asservatos ait. Sed Albertus asserit, à se ferrum plurib. huius generis avibus objectum fuisse, quod tamen illi devorare noluerint, ossa vero magna & lapides avide comedisse. Convenit autem optime symbolum viris fortibus, ad duriß. ac adversiß. quæq; sua virtute superanda paratis. Quare Valerius Max. lib.* III. *recte ait, Aequaliter se in adversis gerere, quid aliud est, quam sævientem fortunam in adjutorium sui pudore victam convertere? Quod si insuper hoc ad fortitudinem & animi constantiam, quam pii & vera religione imbuti in rebus adversis & omnibus periculis evincendis usurpare debent, transferre voluerimus, latißimus campus tot martyrum sanctorum nobis sese obtulerit, de quibus aliorum scripta & exempla sunt in medio. Quod etiam B. Basilius in* ὁμιλίᾳ ῥηθείσῃ ἐν αὐχμῷ καὶ λιμῷ *præclare probat hisce verbis:* κυβερνήτλυ μὲν γὰρ ὁ χειμών, καὶ τὸν ἀθλητὴν τὸ στάδιον, τὸν στρατηγὸν παράταξις, τὸν μεγαλόψυχον ἡ συμφορά, τὸν χριστιανὸν δὲ πειρασμὸς δοκιμάζει καὶ βασανίζει. καὶ αἱ λύπαι τλὺ ψυχλὺ ὡς τὸ πῦρ τὸν χρυσὸν ἀπελέγχουσι, *id est, Gubernatorem quidem tempestas, & athletam stadium, imperatorem acies, magnanimum calamitas: at Christianum tentatio probat & explorat: atq; ægritudines animam ut ignis aurum arguunt. A quibus non abludunt illa Sidon. Apollinaris in Epist. Medicus in desperatione, gubernator in tempestate cognoscitur. Horum omnium famam præcedentia pericula extollunt: quæ profecto delitescit, nisi ubi probetur, invenerit. Posset etiam ascribi,* DURA PLACENT FORTIBUS. SPI-

XIX.

SPIRITUS DURISSIMA COQUIT.

Magno animo fortis perferre pericula suevit,
Ullo nec facile frangitur ille metu.

XX.

PAVO, *vel secundum Gellium* Pavus, *à sono vocis, ut opinatur Isidorus, sic dictus, græcis est* ταὼς, *vel* ταὼν, *à* τῆς τάσεως τῶν πτερῶν (*quemadmodum placet Athenæo*) *ab extensione pennarum; Quas instar gemmarum vel oculorum (unde Argum, qui secundum Plautum totus oculeus fuit, in hanc avem transmutatum fingunt Poëtæ, ut apparet ex Ovidio Metam.* I.) *variis coloribus adversus solem expandit, idq; potissimum quando laudatur, quare Aristoteles vocat* φιλόκαλον, *id est, ornatus & elegantiæ studiosum. Aelianus elegantem ejus formam accurate describit, dicitq; hanc avem à barbaris ad græcos fuisse importatam initio tam raram, ut Athenis sit pretio spectata, & ex illo spectaculo quæstus factus: atq; Alexandrum Magnum ejusmodi aves apud Indos conspicientem, earum admiratione affectum, in omnes, qui illas occiderent, gravem pœnã instituisse. Vnde Martialis,*

Miraris quoties gemmatas explicat alas,
Et potes hunc sævo tradere dure coco?

Notandum quoq; ejus carnem, quod D. Augustinus quoq; lib. XXI. *de civitate* DEI, *cap.* III. *& Isidorus lib.* XII. *affirmant, non putrescere. Quemadmodum itaque pavo gaudet sua pulchritudine, & inprimis adversus Solem de hoc innato ornatu expansis alis gloriatur, ita quoque virtus ipsa propria laude digna, & per se pulcherrima æstimari debet. nam secundum Ovidium lib.* II. *de Ponto. Eleg.* III.

per seque petenda est
Externis virtus incomitata bonis.

Habetur autem integer huius symboli versus apud Silium, lib. XIII.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Hieronymus Ruscellus aliud dictum Gallicum usurpatum fuisse ad hanc picturam ab Arone Cibo Genuensi perhibet, nimirum, LOYAVLTE PASSE TOVT: *Fidelitas omnibus antecellit. Nam ut pavo cunctam suam pulchritudinem in seipso ostendit sine omni fuco & ascititio ornatu, ita animus generosus & fidelis universum studium, in suo proprio candore & probitate collocat.*

XX.

SIBIMET PULCHERRIMA MERCES.

Pulchra ſuis veluti eſt volucris Iunonia pennis:
Sic virtus proprio lumina clara nitet.

XXI.

VNONIS *avem dici pavonem notum est, & inde Ovidius lib.* II. *Metamorph. currum illius à pavonibus trahi fingit.*

habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pavonibus æthera pictis.

Hinc in antiquis nummis consecrationem Augustarum pavone indicari notum est, idq; factū est tam propter pulchritudinem quàm fœcunditatem hujus alitis. Aristotoles lib. VI. *de hist. Animal. cap.* IX. *hæc refert. Parit max. pavo à trimatu, & colores pennarum varios recipit, excludit diebus tricenis aut nonnihil tardius. Semel tantummodo in anno parit ova duodecim aut paulo pauciora, nec continuis diebus, sed binis ternisq; interpositis. Primiparæ octona maxime edunt. Columella lib.* VIII. *ter anno ferè partus edere, ac quæ foveat ova, totam tempus fœcunditatis aut excludendis aut etiam educandis pullis consumere. Quapropter vere icon debet esse fœminæ pudicæ & fœcundæ, quæ tam propter πολυτεκνίαν honestam, quam felicem εὐτεκνίαν merito commendatur. Cujus utriusq; rei Aristoteles* I. *Rhetoric, meminit, ubi ait: Si ergo ea est felicitatis natura, necesse est eius partes intelligi, præclarum genus, amicitias tum multorum tum bonorū, divitias, sobolem & copiosam & probam, senectutem vegetam. Multo autem adhuc præclarior est sententia D. Augustini in libro de viduitatis bono. Non ideo, inquit, laudanda es, quia filios habes, sed quia pie illos nutrire & educare studes. Vt enim nascerentur fœcunditatis, ut vivant felicitatis est, ut autem pie instituantur, voluntatis est & potestatis. In illis homines tibi gratulantur, in hoc imitantur. Hæc ille. Quantæ autem fuerint immunitates & privilegia eorum, qui in utroq; genere πολυτεκνίας & εὐτεκνίας excelluerunt præsertim apud Romanos, testanter passim Iurisconsultorum libri.*

CUM

XXI.

CUM PUDORE LÆTA FOECUNDITAS.

Me beat & forma & numerosa copia prolis,
Vt sim matronis dulcis imago bonis.

XXII.

LOREM *vult Isidorus lib.* XII. *Originum sic nuncupatum, quod totus sit plumis albis præditus, græca derivatione, cum ὅλος totum significet. Exprimit autem hæc avis ob suum candidum colorem apud poëtas & alios (quod & Pierius testatur) animi candorem & simplicem integritatem. Eamque ob caussam hoc symbolum familiare habuit Ludovicus de Aquino, quo ostendere voluit, eundem animi candorem & fidem, quam majores ipsius semper erga Reges suos constanter observassent, se quoque toto suæ vitæ cursu religiose retenturum esse. Non minus autem spectat ad omnes viros egregios, placidis & apertis erga cunctos moribus præditos, quive, quantum honeste possunt, quævis in optimam partem interpretari solent. Commemorat autem Pierius Valerianus in Hieroglyphicis ejusmodi candidorum virorum suis temporibus extitisse tria exempla maxime memorabilia. Iovianum nimirum Pontanum, nobilitatis Neapolitanæ præcipuum, quem testantur ingenia quævis bona & præclara singulari animi promtitudine fovisse ac promovisse. Alterum nominat M. Antonium Sabellicum, ipsius Pierii præceptorem, quem affirmat ne adversarios quidem apertos voluisse lacessere, sed potius omnes alba, ut dicitur, linea notasse. Tertius Romæ fuit Pomponius Lætus, nomine, re & animo erga omnes hilaris, facilis & placidus, tantum suis studiis sine injuria, immo cum aliorum multorũ utilitate, intentus. Vtinam nostra quoq; ætas talia candidissima pectora, & cygnos unius coloris plurimos proferret; minus profecto esset ubiq; locorum & gentium contentionum & rixarum pernicioſissimarum. Sed hæc optare quidem licet, sperare vero vix conceditur, quia*

Candor in hoc ævo res intermortua pænè est.

UNIUS

XXII.

UNIUS COLORIS.

Salvete ingenii divum unica cura poëtæ,
Pectora salvete ô candidiora nive.

DE

XXIII.

DE Cygnis aliquid dictum est quoq; in priore centuria, ubi exposuimus veterum de cantu ipsorum ante mortem dissentientes opiniones. major tamen eorum numerus esse videtur, qui hunc musicum concentum illis attribuant, tam ex sacris quàm profanis autoribus. Sic Aristoteles lib. IX. de hist. Animal. cap. XII. expressè scribit: Canere soliti sunt, ac præcipue jam jam morituri. Volant enim in pelagus longius, & jam quidam in mari Africo navigarunt, & multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere. Cum quo consentit Ovidius, ubi ait:

Carmina jam moriens canit exequialia Cygnus.

Et Horapollo lib. II. cap. XXXIX. scribit: senem musicum volentes Aegyptii commonstrare Cygnum pingunt, quod senescens ἡδύτατον μέλος, id est, suavissimum concentum edat. D. Nazianzenus etiam oratione de Theologia II. & in carmine ad Nemesium hac similitudine utitur, sicuti quoque D. Chrysostomus in comment. ad Epistolam S. Pauli Philippensibus inscriptam εὐφωνίαν hanc illis tribuit. Faciunt itidem hujus rei mentionem Plato in Phædone. Cicero I. Tusc. quæst. Isidor. lib. XII. & alii plures. Et proverbium est notum: Κύκνειον ἆσμα, *Cycnæa cantio. Dubitant contra de hoc cantu, Plinius lib. X. cap. XXIX. & Aelianus variæ Hist. lib. I. cap. XIV. quamvis in lib. V. de Animal. & lib. X. Aristotelis locum confirmet. Usus est autem hoc symbolo vir quidam magni nominis, qui mundi hujus vanitatibus valedicens, totum se tradidit divinis meditationibus & sacris rebus, nihil aliud cogitans quam de feliti exitu ex hac vita, atque ideo Cygnum sepulchro imposuit. Alii generalius viris doctis hoc tribuunt, qui ante obitum nihil aliud agunt, neque meditantur, quam quæ posteritati, tanquam Cygneæ cantiones, plurimum utilitatis afferre possint. Legitur etiam adjectum,* SUAVIUS VT CANAT.

SIBI

XXIII.

SIBI CANIT ET ORBI.

Ipſa ſuam celebrat ſibi mens bene conſcia mortem,
Vt ſolet herbiferum Cygnus ad Eridanum.

XXIV.

PHILOSTRATVS *lib.* 1. *Iconum de Phaethonte (quod etiam Aelianus lib.* 1. *de Animal. notavit) de Cygnis ait, leni atq; in itinere congruo ad cantum tuuntur Favonio. Et D. Nazianzenus in eleganti illa epistola ad Celeusium præsidem, improbans loquacitatem, & contra commendans taciturnitatem, hæc habet: Sed nos quorum gratia quispiam vel in solitudinem concesserit, ut musicam audiat, si quando Zephyro spiranti alas nostras permiserimus, jucundum quid & concinnum modulamur. Præfert autem eo in loco Cygnorum suavem quamvis rarum cantum hirundinum intempestivæ garrulitati, ac introducit Cygnos eo, ut diximus, modo hirundinibus respondentes. Sunt qui velint ventis istis Favoniis spirantibus Cygnos etiam facilius concipere, quod in medio relinquimus. Est autem hæc similitudo admodum conveniens viris doctis & litteratis, atque inprimis poetis, quibus ad sua studia prosequenda & excolenda, & doctrinæ præclara monumenta elaboranda, opus est Mæcenatum favore, & auxilio, quibus ad omnia reddantur alacriores, secundum versum Martialis,*

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones,

Ac Senecam in Hippolyto,

Ingenia melius recta se in laudes ferunt,
Si nobile animum vegeta libertas alit.

Extat quoq; hujus argumenti Petri Costalii Galli haud indoctum carmen,

Non canit assueta Cygnus vocalis in unda,
Ni Zephyri spiret mollior aura sibi &c.

Quare alibi additur: ZEPHYRIS ASPIRANTIBUS. *Quidam à contrario sensu ascribunt,* ABEST CUR AURA PARATIS? *quibus scilicet ad studia omnia subsidia sunt denegata.*

ASPI-

XXIV.

ASPIRET MOLLIOR AVRA.

Dulciſonum mollis Zephyrus demulcet olorem:
Et vatum extimulat pectora dulcis honos.

XXV.

ΚΥΚΝΟΥ *græcum vocabulum latini quoque retinuerunt,* ἀπὸ τῆ κυκᾶν τὸν ἰλὺν, *id est, quod cœnum scrutari ac turbare propter cibum soleat, ut vult Varinus. Estque fabula apud Ovid. lib.* II. *Metamorph. de Cygno nota, quod libenter versetur in locis palustribus, ut evitet fulmina, quæ plurimum metuit. Nam fingunt poëtæ, regem Liguriæ filium Stheneli Phaethonti materno genere prox. in Cygnum mutatum. Pausanias in Atticis Cygnum Ligurum regem Musicæ laude clarum post mortem ab Apolline in sui nominis avem transformatum scribit. Sic Laurum quoque, sub qua hic Cygnus securitatem quærit, immunem esse à fulmine, & hoc quasi privilegio à Iove donatam, vetustas existimavit, de quo plura in prima Centuria disseruimus. Intelligitur autem sub Cygni imagine integritas, modestia, candor & animi bonitas, quæ universa protectione & umbra solius virtutis tutum præstare, vitamq; ab omni labe integram conservare possunt. Quemadmodum enim laurus etiam in horridissima hyeme sua folia virentia retinet, ita quoq; virtus semper viget floretq; etiam in rebus asperis & adversis, suiq; sectatores quovis tempore egregie tuetur & conservat. Cum autem Ethnici scriptores tantopere virtutem commendent tantiq; faciant, quid nobis Christianis de vera pietate, cui omnes virtutes merito famulantur, sentiendum dicendumq; erit? Quare S. Paulus quoq;* 1. *ad Tim.* IV. *recte nos admonet, ubi inquit:* ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίας ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. *Quod Plato quoque quasi per transennam vidit in Epinomide. Nemo sane nobis unquam persuadeat, majorem esse virtutem generi humano, quam pietatem. Quibuscum utiliter conferantur versus Lucilii, quos refert Lactantius lib.* VI. *c.* V.

NIL

XXV.

NIL FULGURA TERRENT.

Fulgura non metuo, pellunt ea germina lauri;
Fortunæ insultus despicit integritas.

XXVI.

RISTOTELES *lib.* IX. *cap.* XII. οἱ κίρκοι, *inquit*, εἰσὶ εὐβίοτοι, καὶ εὐήθεις, καὶ ἄτεκνοι, καὶ εὔγηροι, καὶ τὸν ἀετὸν ἐὰν ἄρξηται, ἀμυνόμενοι νικῶσιν, αὐτοὶ δ' οὐκ ἄρχουσι μάχης. *Quæ ita vertit Gaza: Nec probitate victus, morum, prolis, & senectutis vacant; Aquilam, si pugnam inceperit, repugnantes vincunt; ipsi autem nunquam nisi provocati inferunt pugnam. Quod idem quoq; Oppianus, Plinius, Aelianus & alii tradunt. Exprimitur autem hæc similitudine is, qui sine justa caussa neminem offendere, aut cum ullo contendere cupit, quive adversarios animo magno contemnit, attamen eosdem prudens quoq; & cordatus non plane negligat, ac nimium provocatus ac lacessitus quoque de sua defensione cogitet. Quare Aristoteles quoq;* III. *Ethic. Nicomach. fortitudinem tradit esse quoddam medium inter metum & confidentiam. Quæ copiosius explicat Seneca in quadam Epistola ad Lucilium, his verbis: Fortitudo non est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitus, sed est scientia distinguendi quid sit malum & quid non sit. Atq; hæc quidem, ut ἠθικῶς dicta, non sunt improbanda, cum defensio justa jure divino at humano sit concessa. Sed in schola veræ pietatis Christianæ, quæ etiam inimicis benefacere jubet, adhuc multo meliora præcepta traduntur. Magna enim est virtus (inquit Isidorus) si non lædis à quo læsus es. Magna est fortitudo, si etiam læsus remittas. Magna est gloria, si cui potuisti nocere, parcas. Eodemq; sensu Lactantius lib.* VI. *cap.* XVIII. *reprehendit Ciceronem, quod lib.* I. *offic. dicens, eum virum bonum esse, qui prosit quibus possit, nemini noceat, nisi lacessitus injuria, simplicem veramq; sententiam duorum verborum additione (nimirum, lacessitus injuria) corruperit.*

NEC

XXVI.

NEC SPERNO, NEC METUO.

Nec pugnam occipias, sed te oppugnantibus offer,
Sic hostis poteris victor abire tui.

GRUS

XXVII.

GRus *à sono dicta putatur, græcis* γέρανος, *quod generis epicæni est, sicuti & latina vox: videtur autem germanica appellatio à græca derivari. De gruum vero excubiis & vigilantia Aristoteles lib.* IX. *de hist. Animal. cap.* X. *Plinius lib.* X. *cap.* XXIII. *Aelianus lib.* III. *cap.* XIII. *Plutarch. de solertia animal. Basil. M. homil.* VIII. *hexaem. Horapollo lib.* II. *cap.* XCIV. *& plures alii eadem prorsus tradunt, quæ omnia Isidorus lib.* XII. *Orig. quasi in epitomen contrahens ita expressit: Nocte autem excubias dividunt, & ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis digitis, quibus somnos arceant; hoc quod cavendum erat, clamor indicat. Quæ vera est imago hominis industrii & diligenter ab hostium insidiis sibi cæventis, secundum Horapollinem. Hinc Alexander Magnus (ut refert Ammianus Marcellin. lib.* XVI.) *vigilandi exemplum sumsisse videtur, cum fortunam tàm suam quàm suorum non temere aliis in exercitu crederet. Dicitur enim ænea concha pelvi supposita, brachio extra cubile protento, pilam argenteam in manu tenuisse, ut cum nervorum rigorem sopor luxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum. Quod alii Aristoteli attribuunt. At contra Thrasybulus Athenas à jugo triginta tyrannorum liberans, noctu suis omnibus nimis secure stertentibus, irruptione hostili in domum facta fuit oppressus. Quare Plato* V. *legum præclare hoc etiam subiicit. Vniversi enim homines cuiuscunque actionis participes, quandoquidem sibi ipsis & actionibus animum advertant, omnia pulchre & bene conficiunt, non autem attendentibus aut vecordibus contraria eveniunt. Cum quo Plautina sententia in Rudente convenit,*

vigilare decet hominem
Qui vult sua tempori conficere officia,
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro & cum malo quiescunt.

Alibi ascriptum legitur, NUNQUAM DECIDET.

NEC

XXVII.

NE IMPROVISO.

Excubias vigilanter agas, tibi ne irruat hostis,
Ceu vigil exemplo te monet ordo gruum.

XXVIII.

EGruum volatu, Cicero lib. II. de natura deor. ex Aristotele (qui lib. IX. Hist. Animal. illas ab ultimis Schytharum campis & Troglodytica regione advenire, memoriæ prodidit) eleganter hæc exponit. Grues, cum loca calidiora petentes maria transmittant, trianguli formam efficiunt, ejus autem summo angulo aër ab iis adversus pellitur, deinde sensim ab utroq; latere tāquam remis, ita pennis cursus avium levatur. Basis autem anguli, quam efficiunt grues, ea tanquam è puppi ventis adjuvatur, eaq; in tergo prævolantium colla & capita reponunt. Quod quia ipse dux facere non potest, nam non habet ubi nitatur, revolat ut ipse quoq; acquiescat. In ejus locum succedit una ex iis quæ acquieverunt. eaq; vicissitudo in omni cursu conservatur. Hæc ille: Atq; ex eo congruere, id est, convenire invicem, à gruibus dictum, quæ non se separant, sive cum volant, sive cum pascuntur, ut Festus habet. Sed Aelianus insuper lib. II. cap. I. addit, unamquamq; gruem ante volatum lapidem devorare, ut & unde pandere possit habeat, & adversis incursiones ventorū firmamentum assequatur. Id tamen Albertus & alii improbāt. Rectius itaque Plinius libro sæpe cōmemorato cap. XXIII. Certum est, inquit, Pontum transvolaturas, primum omnium angustias petere inter duo promontoria Criu-metopon & Carambin; mox saburra stabiliri, cum medium transierint; abjici lapillos è pedibus cum attigerint continentem, & è gutture arenam: cui etiam Solinus astipulatur. Repræsentatur hac icone prudentia singularis, quæ apto & opportuno tempore ita verba & facta omnia moderatur, ut inde nihil detrimenti ulli accidere queat. Additur quoque Vel, CVM PONDERE, ostendens sine labore, ac molestia, ac vigilantia nihil laude dignum effici posse. Vel ITER TVTISSIMVM.

LOCO

XXVIII.

LOCO ET TEMPORE.

Mira fides, Palamedis avis lapide obstruit ora.
Tu quoq; ne noceat garrula lingua cave.

XXIX.

VI velit de diversis Accipitrum generibus exquisite omnia cognoscere, Gesnerum, & nuper Augustæ Vindelicorum ex nostris membranis librum Friderici II. Imperatoris de Aucupio elegantibus typis excusum, consulat Quidam nostros Sparvieros, veterum Nisos esse existimant, nonnulli vero accipitrem palumbarium vocant. Qua ratione autem sint accipitres tractandi, ne temere oberrent, aut difficulter ad dominum redeant, idem Gesnerus ex pluribus autoribus copiose tradit. Solet autem aucupi familiarior & obsequentior redditus Accipiter, tantum invitatione sibili ad scapum sive, ut vulgo vocant, revocatorium sponte rursum advolare. Porro instrumentũ istud alatum, cui in medio aliquid carnis alligatur (ut diximus) revocatorium vulgo nominant, Budæus in Philologia scapum, Gallivero rappel & loirre dicunt, forsitan à loyer, quod præmium significat, germani, ein Luder. *Etsi autem secundum Plautum in Captivis,*

Omnes profecto liberi libentius sumus quam servimus,

Ac homini ingenuo nihil sit difficilius quam imperium præsertim durius ferre, cum Homerus quoque Odyss. VII. *dimidiũ virtutis ille perire asserat, quam servilis necessitas captum teneat,*

ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα ζεὺς
ἄνερος, εὖτ' ἂν μιν κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλησι, *id est,*

Dimidio mentis privavit Iuppiter illum,
Servilis quemcunque virum sors cœperit unquam.

Hoc tamen omne de nimis aspera & iniqua servitute accipiendum, cum idem Plautus in Milite dicat,

Facile est imperium in bonis.

Ac Claudianus lib. III. de laudibus Stiliconis,

Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Servitium: nunquam libertas gratior extat.

Alii ascribunt, VLTRO AD VINCVLA REDIT.

SPON-

XXIX.

SPONTE MEA, NON VI.

Sponte mea redeo, mihi cum victoria parta est,
Nec vis me vocat, sed aucupis obsequium.

XXX.

ALCONES alibi nobiliſs. (ut teſtatur Sigiſmundus Baro ab Herberſtain, in deſcriptione Moſcoviæ) magnitudine eximii, quos Gyrofalcones alii appellãt, in illius provinciæ aſperis ac inacceſſis rupibus inveniuntur, quos incolæ ad cygni, gruis & aliarum avium aucupia uſurpare ſolent. Paulus Iovius ſimiliter in libello de legatione Moſcovitica ſcribit, apud Iungros & Vgolicos in altiſs. montibus capi Falcones præſtantiſs. quorum quidam ſint candidi guttatis pennis, & Herodios vocat, quanquam Ariſt. hoc nomen potius Ardeis attribuerit. Horum ſingularem generoſitatem commemorat Olaus Magnus in hiſtoria Septentrionali, lib. XIX. cap. IV. Nam ſub auroræ tempus avem aliquam, quam per noctem ad calorem naturalem fovendum in iſtarum regionum frigoribus acerrimis tenuerat, rurſum incolumem dimittere fertur. Hieronymus Ruſcellus, qui hoc ſymbolum Nobili Anglo Richardo Scelleio aſſignat, de Phaſiano dimiſſo loquitur, eoq; hunc nobilem declarare voluiſſe ſcribit, ſe nihil prius neq; antiquius habiturum, quam ut in omnibus dictis & factis integram fidem retineat, generiſq; ſui nobilitatem ſartam tectam conſervet, parcendo inferioribus, & erga omnes comitatem & benignitatem ſingularem uſurpando. Non aliter Claudianus quoq; lib. II. cum Stilliconi clementiæ laudem tribuiſſet, adjungit illi ſimul germanam ſororem ipſam fidem:

Huic divæ germana fides, eademq; ſororis
Corde tuo delubra tenes.

Et paulò pòſt,

Hæc & amicitias longo poſt tempore firmat,
Manſuroque adamante ligat, nec nobile mutat
Ingenium, parvæ ſtrepitu nec vincula rixæ
Diſſolvi patitur.

FIDEM

XXX.

FIDEM SERVABO GENVSQVE.

Non necat accipiter, tenuit quem nocte volucrem,
Sic servare solet mens generosa fidem.

FALCO

XXXI.

FALCO *capitis velamento (quod vulgo capellum vocant, de quo prolixe agit Fridericus* II. *Imper. lib.* II. *de arte venandi cum avibus) involutus, atque vinculis sive loris pedum, quos calceos Accipitrarii nominant, impeditus, quamquam liberè hinc inde vagari nequeat, nihilominus tamen in altum evolat, & saltem cupiditatem suam persequendi, capiendi aves promptam & alacrem præ se ferre videtur. Eoq; symbolo vir doctiss. Alphonsus Massarius exprimere studuit voluntatem suam cupidiss. bene de aliis merendi, atque in hoc suo proposito constanter perseverandi, licet multa impedimenta illi objiciantur, & sæpe ab aliis laudabile hoc suum institutum impediatur. Cum quo Alciati Emblema de puero manum alatam erigente, & alteram à lapide depressam gestante convenit Nec ullum dubium est, nostris quoque temporibus multa ingenia præclara, ad quævis magna ac laudabilia apta, propter contemtum & neglectum torpescere, quod Plautus quoque in Captivis deploravit.*

Sæpe summa ingenia in occulto latent.

Ac nota est Iuvenalis sententia,

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

Quod si major liberatas in ejusmodi homines ab illis, qui in vesanum luxum, & alias voluptates illaudabiles sua bona inutiliter & male insumere sæpenumero solent, impenderetur, ac benignius foverentur, procul dubio non sine ingenti utilitate Reip plures præstantes viros utiles essemus habituri. Est autem integrum distichon, unde hoc dictum est sumtum, Propertii lib. II. *Elegiarum ad Musam.*

Quod si deficiant vires, audacia certe
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.

ET

XXXI.

ET VOLUISSE SAT EST.

Sæpius excelsis tenuis res officit ausis,
Et tamen attollit mens generosa caput.

XXXII.

NON *caret sua quoq; admiratione pugna illa falconis cum ardea nam si hæc accipitrem vel falconem in sublimi potest superare, & sibi illum subjicere, suis excrementis in eum emissis, pennas ipsius corrumpit, & ad putredinem perducit. Quare Falco hoc quanto potest studio evitans, & naturali instinctu sibi cavens, tamdiu ex obliquo cum illo in aere contendit, donec tandem occasione oblata superior factus ardeam magno impetu deturbet. Quis magis evidenti similitudine belli incertos ac fallaces eventus repræsentari posse existimet? de quo omnium veterum scriptorum plurimæ graves extant sententiæ; & notus est versiculus Homericus,* λ.σ.

ξύνος ἐνυάλιος, καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα,

Communis Mars inque vicem perimit perimentem.

Seneca quoq; Natural. Quæst. lib. IV. *ubi de Pōpeio ac Lepido illi sermo est, cum ille alienum exercitum fugeret, hic verò suum, inquit: Ex quo liquere mortalibus posset, quam velox foret ad imum lapsus ex summo, quamq; diversa via magnam potentiā fortuna destrueret. Legitur quoq; ascriptum,* NULLA SALUS BELLO: *pacem te poscimus omnes. ex Virgil.* XI. *Aeneid. Item:* VT LAPSU GRAVIORE RUANT. *ex Claudiano lib.* I. *in Ruffinum.*

jam non ad culmina rerum
Injustos crevisse queror: tolluntur in altum
Ut lapsu graviore ruant.

Cum quo congruunt versus poetæ veteris, relati ab Aristot. II. *Rhetor. ex Mureti versione.*

Fortuna multos sæpe in altum provehit.
Non quod bene illis esse consultum velit,
Sed ut inde casu insigniore corruant.

EXI-

XXXII.

EXITUS IN DUBIO EST.

Sunt dubii eventus incertaq́, prælia Martis:
Vincitur haud raro, qui prope victor erat.

XXXIII.

IN priore Centuria dictum est, testudinem esse symbolum tarditatis quæ tamen conjunctam habeat constantiam aliquam & assiduitatem. Accipitrem vero celeritatis non quoq; nimis temerariæ notam esse constat. Si igitur hæc duo, salutaris cunctatio, & bene præmeditata celeritas pro re nata recte usurpentur, actiones inde felicem sortiuntur exitū. Cum quo convenit tritum proverbium græcum σπεῦδε βραδέως, id est, festina lente, quod à duobus præcipius Imperatoribus Roman. Augusto & Tito crebro fuit usurpatum. Et Gellius lib. X. cap. XI. eo manuisse Augustum perhibet, ut ad rem agendam simul adhibeatur & industriæ celeritas & diligentiæ tarditas, ex quibus duobus cōtrariis fiat maturitas, cum maturum, secundum Nigidium, ex eodem Gellio sit, quod neq; citius est neq; serius, sed medium quippiam & temperatum. Notum autem est, quantum Fabii Maximi cunctatio utilitatis Reip. & contra Minutii ipsius Magistri Equitum præcipitantia detrimenti attulerit. Vnde Plato VII. de Rep. ait, τὸν σπεύδοντα ταχὺ πάντα διελθεῖν; μᾶλλον βραδύνειν, id est, Eum qui festinat celeriter omnia percurrere, magis retardari. Ex quo vulgaris factus est versiculus

Tardius absolvit, qui nimium properat.

Est autem hoc symbolum inprimis convenientiss. principibus & aliis magnis viris, qui aliis præsunt, quo admoneantur, ne aut voluptatibus & affluentia omnium rerum, aut successu prospero, & nimia potentia insolentiores facti, sua ignavia & socordia, vel ex adverso temeritate & vehementia, interdum suæ dignitati & existimationi indigna committant, & perpetrent. Rectè etiam Sophocles:

Φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, ἐκ ἀσφαλεῖς,
Periculosa est præpropera prudentia.

XXXIII.

PRO RE NATA.

Et tardus nimis, & præceps nimis esse caveto,
Ille sapit medium qui inter utrumq; tenet.

XXXIV.

GESNERVS *ex pluribus autoribus, qui de Aucupio aliquid litteris mandarunt, tradit quo pacto Accipitres ad radios solares vitia pennarum, veteribus abjectis, corrigere, & quasi rejuvenescere soleant: docetq; simul, quæ applicari debeant, ut hoc defluvium acceleretur, & eo celerius novæ renascantur. Quo indicatur, alicujus in flagitiis viventis propositum laudabile in mutando eo genere vitæ in melius emstatum. Idq; inprimis piis Christiana* μετανόια *sese ad* DEUM *convertentibus convenit, qui nihil aliud cogitant, nec in votis magis habent, quam depositis omnis improbitatis & humanæ depravationis sordibus, in vera innocentia & puritate secundum divinam voluntatem & mandata ipsius vivere, ac secundum S. Paulum ad Corinth. veterem hominem exuere, novumq; induere, qui desideria carnis vincat, & semper* τὰ ὑπερφάνια *sapiat. Atq; ita quoque nonnulli Doctores sacrarum literarũ dictum Iobi cap.* XXXIX. *interpretantur, ubi ait: Numquid per sapientiam tuam plumescet accipitur, expandens alas suas ad Austrum? quamvis in græco textu legatur,* ἐκ ὃ τῆς σῆς ἐπιστήμης ἔστηκεν ἱέραξ; *id est, numquid per intelligentiam tuam volat accipiter? Sed inter alia plura sanctorum Patrum hujus argumenti præclara dicta, placuit admodum eruditum & grave carmen B. Nazianzeni hic ascribere.*

σκεύαζε σεαυτὸν ὡς τάχος πρὸς ὕψος,
ψυχὴν πτερώσας τῷ λόγῳ πρὸ τιμίαν,
μηδὲν βαρεῖσθαι, ἀλλὰ πᾶν ῥίψας βάρος
βίου ματαίου καὶ κακῶν τῶν ἐνθάδε.

Quos versus ita reddidit amicus noster singularis, D. Cunradus Rittershusius, totidem senariis.

Sic te para, ut se mens cito ad cœlestia
Alata libret vi rationis optima,
Superfluum nil te aggravet, jactis procul
Inaniis vitæ hujus ac molestiis.

RENO-

XXXIV.

RENOVATA IVVENTVS.

Exuviis vitii abjectis, decus indue recti,
Ad Solem ut plumas accipiter renovat.

FINGI-

XXXV.

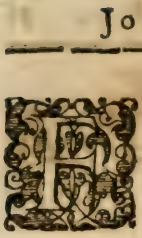

FINGITVR *hic accipitur per aerem volans prædæ caussa, ut Ovid. quoq; lib.* XI. *Metamorph. fecit*

Rapto qui vivit, & omnes
Terret aves

Perdicem jam captam suis unguibus tenens, qui tamen nihilominus alias hujus generis aves avolantes, comite cane, qui illas excitat, intentis oculis persequitur. Quo ingenioso symbolo (quod extat apud Lucam Contilem) homo industrius laboriosus ac cupidus discendi repræsentatur, qui non solum singularem doctrinam sibi comparavit, sed etiam indies uberiorem scientiam conquirere, & luculentiorem cognitionem adipisci studet. Nam secundum Menandrum,

ἁλωτὰ γίνετ' ἐπιμελείᾳ καὶ πόνῳ,
ἅπαντα πάντα τὰ ζητούμενα:
Comprehendi possunt industria & labore,
Omnia prorsus quæ inquiruntur.

Quod Sophocles adhuc brevius voluit exprimere.

τὸ ζητούμενον ἁλωτὸν, ἐκφεύγει δὲ τ' ἀμελούμενον,
Quod quæritur, comprehendi potest, effugit autem quod negligitur.

Ascriptum quoq; legitur, PROVIDE ACCELERO, *quo commendatur utilis* εὐλάβεια *& prudens cunctatio, &, ut Sophocles in Electra subjicit,*

φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα,
Qui facinus ingens tentat ille lentus est:

Est autem secundum Suidam εὐλαβὴς, ὁ ἐῦ πραγμάτων ἐπιλαμβανόμενος, *id est, qui bene & circumspectè res capessat: & Euripides in Phœnissis eam commendans plurimum, dicit esse* χρησιμωτάτην θεῶν, *id est, maxime salutare numen. Pulcrè Philemon in Catapseudomeno:*

πάντ' ἐςὶν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον
φεύγῃ τὶς ὅς πρόσεςι τοῖς ζητουμένοις:
Omnia possunt inveniri, si modo non laborem
Fugerit aliquis, qui rebus indagandis adhæret.

PE

XXXV.

PARTA TENENS, NON PARTA SEQVOR.

Multa licet fido ſapiens in pectore condat,
Plura avido tamen usque appetit ingenio.

XXXVI.

DE vulturibus, qui græcis γῦπες sunt, hæc apud Plinium sæpius laudato libro legimus: Triduo ante vel biduo eos volare, ubi cadavera sunt. Quod Aelianus lib. II. cap. XLVI. copiosus ita exponit: *In hominum cadavera vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia invadunt, & hominem vicinum ad moriendum, quando supremum vitæ diem agat, diligenter observant. Expeditos in bello exercitus præsensione quadam consequuntur, plane scientes, quod ad bellum proficiscantur, & quod omnis pugna strages edere soleat. Idem D. Basilius & D. Ambr in Hexaemero tradunt. Sic Plautus in Truculento,*

Illud est, vide ut jam quasi volturii triduo
Prius prædivinant, quo die esuri sient,
Illum inhiant omnes.

Horapollo quoq; lib. I. cap. XII. tradit hieroglyphice inter alia vulturem nocare rerum præcognitionem. Nam ad eam partem exercitus sese convertere solere, ubi major est futura clades, sibi ex cadaveribus alimentum seponentem & in futurum promtè reservantem. Est autem icon certe cõveniens in homines avaros, rapaces, & per fas nefasque aliorum bonis insidiantes. Vnde Apuleius causidicos & improbos rabulas forensis vocavit vultures togatos, sicuti Cicero quoq; in Orat. pro Sextio, Gabinium & Pisonem, qui pretio omnia nundinarentur, ac ad se raperent, vulturios paludatos nominavit. Quo etiam pertinent hæredipetæ & testamentorum captatores. Vnde & græcum proverb. ἅπερ γῦπες: *vulturum ritu. Et hos quidem Lucianus in suis dialogis, & Martialis irridet, cum alibi passim, tum in illo Epigrammate:*

Cujus vulturis hoc erit cadaver?

Ac Seneca lib. XV. Epist. XCVI. hos describens: Amice, inquit, aliquis ægro assidet, probamus. At hoc si hæreditatis caussa facit, vultur est, cadaver expectat.

QVAM

XXXVI.

QUAM CUPIDE EXPECTO.

Vultur prædæ inhians est captatoris imago.
Heu quam plena etiam sunt fora vulturibus!

XXXVII.

PELECANVS *sive Pelecanis, quæ græcis est* πελεκὰν, *describitur ab Aristotele lib.* VIII. *Animal. & lib.* IX. *quam avem Plinius, & eum secutus Gaza, verterunt plateam, estq; apud Ciceronem lib.* II. *de Natur. Deorum platalea (nisi sit error scribarum.) Oppianus lib.* II. *de Aucupio, nõ Pelecanum, sed* πελεκῖνον *nominat, nec videtur ab Onocrotolo distinguere, quod tamen Gesnerus improbat, & Pelecanum germanice interpretatur* ein Löffelganß/ *quæ frequens admodum in Anglia esse dicitur. Quamquam vero de sauciante proprio rostro pectus, & pullis ex eo sanguinem excipientibus apud veteres scriptores (quantum ego sciam) nulla fiat mentio, & Isidorus quoque lib.* XII. *orig. dubitanter de hoc loquatur, ubi ait: Fertur enim, si verum est, eam occidere suos natos, eosq; per triduum lugere, deinde seipsam vulnerare, & aspersione sui sanguinis vivificare filios: cum tamen tam sacri quam profani autores hac similitudine crebrò utantur, & omni laude digniß. Rex Alphonsus eo symbolo uti voluerit, nos quoq; hoc loco ejus facere mentionem non inconveniens esse putavimus. Quo indicare voluit, nihil sibi esse antiquius, quam populum sibi commissum & vera justicia ac æquitate regere, & simul ab omni vi adversariorum illos salvos & incolumes conservare. Seq; ideo non solum opes omnes suas, sed sanguinem quoq; & ipsam vitã constituisse impendere. Potest etiam ad* φιλοστοργίαν *& amorem parentum & qui eorũ loco sunt, in liberos referri, de quo memini me Ravennæ legisse ad hanc picturã additum hoc distichon.*

Magnus amor, per magna fides, quam maxima virtus,
Alterius vitam morte parare sua.

Quare sancti patres, hoc mystico sensu ad CHRISTI *nostri Salvatoris unici sacrosanctam passionẽ pie admodum retulerent, ut videre est apud D. Hieronymum, & D. Augustinũ, ac inprimis in physiologo, qui S. Epiphanio ascriptus est.*

PRO

XXXVII.

PRO LEGE ET GREGE.

Sanguine vivificat Pelecanus pignora, sic rex
Pro populo visa est prodigus ipse sua.

XXXVIII.

DE Pelecano prater ea quæ jam dicta sunt, in Hieroglyphicis Horapollinis habetur, hunc non aliarũ avium more nidum suum supra terram elatiorib. locis construere, sed potius quadam innata simplicitate in scrobe aliqua humili, terra egesta, ova sua excludere. Sed idem Horapollo vult esse typum imprudentiæ potius quàm simplicitatis, nam dicit hanc avem, cum circa nidũ in terra constructũ ex bubulo stercore, aucupes ignem excitent, suis alis eum extinguere, conantem, seipsam amburere, & ita facile capi. At nobis priorem expositionem tanquam magis ἠθικὴν retinere placuit, una cum ascripta sententia, quæ legitur in Syracide inter alia utilissima modestiæ ac submissionis præcepta cap III *Altiora te ne quæsiveris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi* DEVS, *illa cogita semper, & in pluribus ejus operibus ne sis curiosus. Græca paulo aliter se habent, hoc modo:* χαλεπώτερά σου μὴ ζήτει ἀναισθήτως, καὶ ἰσχυρότερά σου μὴ ἐξέταζε ἀφροσύνῃ. ἃ προσετάγησοι, ταῦτα διανόου ὁσίως. οὐ γὰρ ἔστι σοι χρεία τῶν κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς, *id est, difficiliora captu tuo ne incogitanter vestiga, & fortiora viribus tuis ne exquire insipienter, Quæ mandata tibi sunt, de his pie cogita. Non enim opus tibi est intueri oculis abscondita. Quæ omnia graviter reprehendunt nimiam curiositatem & stultam animi elationem, ac contra commendant simplicitatem ac humilitatem, cũ circumspectione tamen & prudentia conjunctam, non fatuam & inertem. Cum quo S. Pauli in Epistola ad Romanos cap.* VIII. *sententia insignis congruit,* μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, *id est, non sapere supra quam oportet sapere, sed ad sobrietatem sapere. Euripides quidem in Medea* σωφροσυνῶν *dixit* δώρημα κάλλιστον θεῶν, *modestiam pulcerrimum donum deorum esse.*

ALTI-

XXXVIII.

ALTIORA NE QUÆSIVERIS.

Noli altum sapere, aut aliena inquirere, nemo
Culpa det ex alto te tua præcipitem.

IBIS

XXXIX.

IBIS *à quibusdam ciconia Aegyptiaca nominatur, propter magnam cum ipsa similitudinem, sic in veterum nummis, potissimum Adriani, Aegyptũ denotat, quod eæ regioni propria & inquilina sit. Aristoteles lib.* IX. *Histor. Animal. cap.* XXVII. *(quem Plinius, Aelianas, Solinus, & alii sequuntur) distinguit in candidam & nigram. Candidæ apud Pelusium (vulgo Damiata, vel secundũ alios Tenessa) nullæ reperiuntur, cum in universa reliqua Aegypto habeantur. Nigræ vero contra solæ apud Pelusium sunt, alibi nusquam apparent. Aelianus lib.* IX. *Animal. cap.* XXVII. *ita peculiarem avem esse Aegypto tradit, ut si quis vi & impetu velit ex ea transportare, sibi ipsi mortem consciscat, & Plinius lib.* X. *cap.* XLVIII. *scribit à M. Egnatio Calvino præfecto aliquando tanquam rem inusitatam in Alpib. visam. Vocatur autem* ὀφιοφάγος *ab esu serpentum, & ovorum serpentinorũ, quod Cicero lib.* I. *de natura deor, testatur, atq; eam ob caussam ab Aegyptiis hanc avem coli refert (idque Diodorus Siculus & Ammianus Marcellinus quoque asserunt) quod à serpentibus & aliis venenatis bestiolis regionem mundam conservet, atque ideo teste Alexand. Aphrodisiensi lib.* XII. *primæ philosophiæ, & ante illum Herodoto lib* II. *capitale fuit ibidem Ibin interficere, Docemur autem ante omnia curam & solicitudinem max. impendendam patriæ, quam Plato in Critone inquit esse* τιμιωτέραν μητρὸς καὶ πατρὸς, *id est, in majore honore patriam habendam quam matrem & patrem. Eumq; imitatus Cic. in lib. de Repub. & in Epistolis ad Atticum, patriam antiquiorem parentem appellat. Et Euripides in Phœnissis, ni fallor:*

εἰκὸς δ' ἐν ταὐτὶ καὶ λόγῳ καὶ μηχανῇ
πατρίδος ἐρῶντας ἐκτονεῖν σωτηρίαν.

Convenit omni ratione & arte
Amantes patriam, salutem ejus curare.

SOLI

XXXIX.

SOLI PATRIÆ.

Nunquam excedit Ibis terræ Mareotidis arvis,
Vt moneat quantum poßit amor patriæ.

XL.

DE Ciconiæ in parentes gratitudine tam veterum quam recentiorum scripta plurima sunt in medio, & inter cæteros Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Plutarchi, Oppiani, Aeliani, Horapollinis, Plinii, Valerii Max. Suidæ, & inter sacros autores Basilii Magni in Hexaemero, homilia. VIII. *ac in libello, de honore quo afficiendi sunt patres in senectute, & Ambrosii in Genesin cap.* V. *legi possunt. Qui quidem universi in hoc consentiunt, quod gratam memoriam educationis & nutricationis præstitæ, juniores Ciconiæ diligenter observent, atq; ideo senio confectos parentes nunquam deserant, sed mutuis officiis eos foveant, ac magna cũ cura pascant. Vnde græci elegans verbũ* ἀντιπελαργεῖν *dirivarunt. Ac Budæus in pandectis, quasdam leges* ἀντιπελαργικοὺς *exposuit ex Scholiaste Aristophanis, quibus cavebatur de alendis in senctute parentibus, & Petronius Arbiter vocat Ciconiam pietaticultricẽ. Quod Romini quoq; in suis nummis observarunt, ut inprimis in Hadriani, Cicõia est expressa, cũ inscriptione,* PIETAS AVGVSTA. *Ac notus est veteris cuiusdam poetæ versiculus,*

ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς.

Diu vives, senectam si parentum nutrieris.

Quæ autem ex adverso, mala, & tandem extrema pernicies, sint expectanda ingratis & erga parentes iniustis liberis, exẽpla plurima tristia & horrenda satis superque testantur, & S. Paulus in Epistola ad Ephesios cap. VI. *ostendit quartum præceptum singularem habere hac in parte adjunctam promissionẽ. Vnde Homerus quoque (quamquam Ethnicus) de quodam graviter.* ιλ. δ. *protulit,*

οὐδὲ τοκεῦσι

θρεπτὰ φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δὲ οἱ αἰὼν.

Quos versus Pierius Hieroglyphicis ita vertit:

Et quoniam caris nunquam genitoribus æquum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

XL.

HOC PIETATIS OPVS.

O rare illustris pietatis imago, parentem
Quando humeris gestat filius ipse suis?

XLI.

ELIANVS *lib.* I. *cap.* XXXVII. *autor est. Ciconiam vespertiliones eius ovis pernicium molientes admodum caute vindicare. Nam cum hæ solo contactu ova illius sterilia & irrita reddere soleant, hoc remedio utitur, ut folia platani in nidos suos inferat, quæ vespertiliones ferre nequeunt, sed inde torpore affectæ, nihil amplius nocere possunt. Non dissimilem proprietatem (ut idem autor habet) natura hirundinibus est largita. nam cum pariter blattæ ipsorum ovis sint perniciosæ, matres apii folia ante pullos projiciunt, atq; hinc omnis accessus blattarum prohibetur. De quibus proprietatibus Diodorus Siculus lib.* II. *præclaram habet sententiam, ubi ait: Proba enim natura omnibus animātibus magistra est, non solum ad sui conservationem, sed etiam ab illis procreatorum, idq; ob innatum studium & amorem vitæ, successiones in perpetuum stabilitatis perducens circulum. Recte autem usurpari poterit hoc symbolum à magnis, viris, qui contra invidiæ morsus quasi efficaciss. amuleto suam virtutem ac bonitatem opponunt, & æmulorum occultas machinationes singulari constantia ac fortitudine arcere ac irritas facere norunt. Quare Euripides, referente Stobæo, virtutem non immerito ita commendavit.*

οὐκ ἔστιν ἀρετῆς κτῆμα τιμιώτερον·
ἣ γὰρ πέφυκε δοῦλον ὄντε χρημάτων,
οὔτ' ἀσφαλείας, οὔτε θωπείας ὄχλῳ,
ἀρετὴ δ' ὅσῳ περ μᾶλλον ἄν χρῇ θέλης,
τόσῳ δὲ μᾶλλον αὔξεται τελειουμένη.

Non est virtute ulla possessio pretiosior,
Non enim submittit se neque pecuniis;
Neque securitati, neq; adulationi vulgi.
Sed virtus quo frequentius ea uti libet,
Eo magis crescit, perfectiorque fit.

AVDEN-

XLI.

AUDENTIUS OBSTAT.

Virtuti invidia est hostis. verum illius omnes
Sincera insultus despicit integritas.

XLII.

RDEA, græcis ἐρῳδιός, quasi ardua dicitur secundum Isidorum lib. XII. *propter volatum in altiora loca: Formidat enim imbres, & ideo supra nubes evolat, ut eorum procellas evitet. Quo autē altius volaverit, eo majorem tempestatem indicat. Ob quam causſam Italice vulgo Aerone vel Airone nominatur. Atq; hoc præsagiū tempestatis Aristoteles quoq; lib.* IX. *de hist. Animal. & Aelianus lib.* VII. *cap.* VII. *retulerunt. Vnde Virgilius lib. 1. Georg.*

notasque paludes
Deserit, atq; altam supervolat ardea nubem.

Sunt autem ardearum sive ardeolarum tria genera ex Aristotele loco indicato, & Plinio lib. X. *c.* LX. πέλλος: *id est, ardea pella: Leucon sive alba vel* λευκερώδιος, *& Asterias sive Stellaris, quæ & ὄκνος, h. e. pigra dicitur. Quadrat autem hoc symbolum in hominem prudentem & cordatum, qui fortunæ adversæ tempestates in tempore prævidens, sibi mature cavere ac prospicere studet. Atq; ideo Cicero 1. de Legibus à providendo prodentiam esse dictam ait, & lib. 1. de Divinat. prudentes nos possi appellare providentes scribit. Sophocles quoq; hanc virtutem commendans inquit,*

προμήθεια γὰρ κέρδος ἀνθρώποις μέγα.

Providentia enim hominibus lucrum est maximum.

Ac Seneca de virtibus præclare scribit: Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, & quæ possunt contingere, animo tuo cuncto prospice. Nihil tibi subitum sit, sed totū ante prospicias. Qui enim prudens est non dicit: Non putavi hoc fieri, quia non dubitat, sed expectat, non suspicatur, sed cavet. Cuiuscunq; facti causſam require. cum initium inveneris, exitum cogita. Alias additur: SUBLIMITATE SECVRIOR.

NATV-

XLII.

NATURA DICTANTE FEROR.

Prospicit atque fugit fortunæ flamina prudens,
Ceu fugit imbriferos Ardea celsa notos.

AVIS

XLIII.

AVIS *quædam pulcherrima & rariſsima, qualis jam exiccata cum palmis apud nonnullos viſitur, in Moluccis reperitur inſulis, quæ mole corpore ſatis eſt parva, ob pennas verò longiores putatur mediocris eſſe magnitudinis. Hæc (ut incolæ affirmant) nunquam in terra eſt conſpecta viva, ſed interdum exanimis in eam ex alto aëre decidit, ac inventa apud iſtos populos in magna habetur veneratione. Appellant autem lingua vernacula Manuco diatta, id eſt, Aviculam* DEI, *quia putant eam in paradiſo naſci, quare apud nos quoq; inde nomen ſortita eſt. Hanc pedibus omnino carere conſtat, quamvis Ariſtoteles neget talem in avium genere reperiri, cum hirundines ἄποδες, ſive κύψελοι. ſecundum eundem, pedes habeant piloſos, ſed ita minutos, ut his carere videantur. In maris vero dorſo fila gemina nigra, cornuum inſtar utrinq; in rectum extenſa obſervantur, quorum uſum peritiores rerum Naturalium eſſe exiſtimant, ut fœmina dum ova fovet in eodem dorſo cavitatem efformante, iſtis vinculis mari alligetur atq; ita in ipſo pullos excludat. Melchior Quilandinus putat apud veteres eſſe Rhyntacen, cuius meminit Plutarchus in vita Artaxerxis: nec non Cteſias & Dion. Scriptores rerum Indicarum, alias tradunt in Mexicana regione exiſtere aviculas, Cinzonos dictas, carentes pedibus & rore tantum viventes, ex quarum pennis Chinenſes artificioſiſ. picturas concinnant. Congruit autem hoc ſymbolum in eos optime, qui rebus terreſtribus ac caducis ſpretis ac contemtis ad cæleſtia & æterna ſemper toto animo ſe convertunt. Quare alibi additum legimus,* SVPERATA TELLVS SYDERA DONAT. *Vel,* ΜΕΤΕΩΡΟΣ ΨΥΧΗ, *id eſt, Sublimis anima, ſecundum pulcherrimum Nazianzeni verſum.*

Θυμὲ βλέφον ἄνω, χθονίων δ' ὑπολήθεο πάντων,
Surſum anime ſpecta, terrenaq; ſpernito cuncta.

TERRÆ

XLIII.

TERRÆ COMMERCIA NESCIT.

Felices nimium quorum ſuper æthera mentes,
Sublata cunctа hæc infera deſpiciunt.

M JULIUS

XLIV.

IVLIVS *Cæsar Scaliger exercitat. 232. satis breviter aves describit cornutas, hisce verbis: Insula Catigan, quæ est in mari Sur, aves fert gallinæ magnitudine cornutas. Subtus arenas ad duos pedes ova alte condunt, unde vi Solis excludanter pulli, ut per se prodeant. Sic avis cuiusdam cornigeræ vel unicornis in ære eleganter inciſæ, cuius hic picturam exhibemus, ante aliquot annos iconem ad me miſit Medicus quidam Romanus, cum ejusmodi deſcriptione: Avis hæc Iaponica, quam hactenus à nemine viſam exiſtimo, gallo gallinaceo aliquanto major eſt, toto corpore nigricans, præterquam ſub inguine, quod albis plumis eſt conſpersum, oculis promicantibus, collo oblongo, roſtro rubro, cui ad ſummam partem capitis lapidoſum cornu, primum molle, deinde indureſcens metæ inſtar cineritio colore prominet. Huius generis duæ aves mas & fœmina ex inſula Iaponica fuerunt tranſmiſſæ Romam ad Pontificem Pium V. ſed mas periit, fœmina verò planè cicur facta diu ſupervixit. Hæc ille. Sicuti igitur ex molliſſima cerebri materia, progreſſu temporis Natura producit ſolidum ac durum corpus (quod etiam non ſine admiratione in tam vaſtis cervorũ cornibus quotidie obſervamus (ita quoque conſuetudine & exercitatione aſſidua, virtutem nobis comparare, & paulatim tanquam habitum firmiorem conquirere debemus, eius rei nobis Vlyſſem Horatius pulchre proponit lib. I. epiſt. II.*

Qui domitor Troiæ, multorum providus, urbes
Et mores hominum inſpexit, &c.

Præclarè item Muſonius lib. de Exercitatione, & prolixè de utilitate exercitationis, tam animi, quam corporis diſſerit, omnesq; qui in ulla virtute proficere cupiunt, ſerio & graviter ad illam adhortatur, quæ apud Stobæum quæri & legi poſſunt.

TEM-

XLIV.

TEMPORE DURESCIT.

Cornua ceu molli naſcuntur dura cerebro,
Virtutem aſſiduus firmat alitq; labor.

XLV.

DE Psittaco Aristot. lib. VIII. cap. XII. de hist. Animal. hæc scribit: omnes denique aves uncæ brevi sunt collo & lingua lata, abtaq; ad imitandum. Nam & India avis, cui nomen Psittaco, quam loqui aiunt, talis est, & loquacior cum vinum biberit redditur. Idem Solinus, Plinius, Apuleius, Aelianus, Isidorus & alii plures affirmant. Versibus quoq; Psittacum celebrarunt Oppianus, Ovidius, Statius, & inter recentiores Vespasianus Stroza, Eroticon VI. & omnium elegantissimè Io. Passeratius, Professor Regius Lutetiæ Parisiorum, in suis Kalendis Ianuariis. Huius avis diversa genera, quæ nostris temporibus sunt nota, describit Scaliger in exercitationibus contra Cardanum. Quod autem tam meditando quam loquendo mira præstet, inter alias plurimas historias, Zonaras Annal. lib. III. in vita Basilii patris Leonis Philosophi, memorabilem admodum hanc exponit: Cum filius à patre propter quorundam calumnias, quasi eius vitæ insidiaretur, in tetrum carcerem esset conjectus, accidit ut Imperator cum præcipuis regni senatorib. splendidum convivium celebraret, Psittacus verò forte fortuna in eodem conclavi inclusus cavea voce flebili semper exclamavit, o Leo Leo (quam vocem ab aliis, calamitatem illius juvenis deplorantib. audiverat) Qua occasione arrepta pro filio apud patrem intercedentes deprecati sunt, & ipsum in gratiam reduxerunt. Indicatur autem hac similitudine cura ac diligentia imitandi alios, qui sua industria alioqui parum efficere possunt. Quapropter alibi ascribitur, ALIENO LOQUITUR ORE. Vel brevius, ORE ALIENO, quod convenit cum vulgari proverbio: Loquitur ut Psittacus. Aliis magis placet esse symbolum libertatis à contrario sensit, qua secundum Iurisconsultos, res est inæstimabilis, nullo auro comparanda, & optima omnium (ut vult Diogenes apud Laertium) inter homines: secundum verò Horatium, potior metallis: unde addiderunt, ARBITRIUM DITIUS AURO. Nostra inscriptio est ex Autore carminis de philomela.

XLV.

HUMANAS DEPROMIT VOCE LOQVELAS.

Humanæ mihi quid prodeſt lingua æmula vocis,
Cum cantem domini carmina ſola mei?

XLVI.

IOANNES *de Boria in Hispanicis symbolis ait, à scriptoribus rerum Indicarum speciem quandam Psittaci describi, quæ sese mense Novembri inciente hieme soleat in trunco alicuius arboris densæ abscondere, & ibidem dormiens usque ad tempus vernum commorari, atque tum pristinum rursum vigorem recipere, majoremq; alacritatem conquirere. Tractat autem Aristoteles quoque lib.* VIII. *de avibus & quadrupedibus, quæ per hiemem sese abscondunt: & Plinius lib.* X. *cap.* IX. *scribit coccygas sive cuculum verè procedere, caniculæ ortu latitare, idq; fieri in cavis arborum Agricola testatur. Sic viri prudentes & circumspecti suorum consiliorum & actionum tempestivum exitum caute circumspectant, & interea quamdiu opus esse existimant, in aliquam rei bene gerendæ occasionem intenti quiescunt. Quod Dionysius Halicarnassensis quoq; paucis verbis recte subiicit:* χρήσιμον πρᾶγμα ἐν πολλοῖς καὶ ἄκιξα σφαλερὸν ἀναβολή: *Inprimis res utilis & minime periculosa est cunctatio. Breviter & pulcrè P. Syrus:*

Deliberare utilia, mora est tutissima.

Quamquam verò singulari quadam fortuna Alexandro Magno, Iulio Cæsari & aliis τὸ μηδὲν ἀναβαλλόμενον, *id est, nihil differens vel procrastinans, absque tamen stulta præcipitantia ac temeritate, potius placuerit, atque in rebus potiß. bellicis celeritas amplius profit quam virtus: Cicero tamen in illa præclara oratione pro Lege Manilia, vel potius de laudibus Pompeii, inter virtutes imperatorias laborem in negociis, fortitudinem in periculis, industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, nec minus consilium in providendo commendat. Ac præceptum est alterius nescio cuius autoris, utendum consilio in arduis, celeritate in urgentibus, mora in periculosis, & experientia in dubiis.*

MOX

XLVI.

MOX VERNO TEMPORE PRODIT.

Dum mala ſævit hyems, latita, mox veris amica
Profer maturum tempore conſilium.

VARRO

XLVII.

VARRO *lib.* III. *de re ruſtica, cap.* IX. *Meleagridas vocat gallinas Africanas, quæ aliis ſunt Numidicæ, quæ ad nos quoq; deferuntur. Quamquam vero Geſnerus noſtras vulgo dictas Indicas gallinas ad Meleagridas recenſeri poſſe exiſtimet (ſicuti quoque Turnerus Anglus, & Bellonius Gallus) rectius tamen pavonem Indicum vel Gallopavum nominari, idem Geſnerus putat. Sed Gillius interpres & commentator Aeliani lib.* XVI. *de Animal. cap.* II. *exiſtimat, Gallinaceum Indicum debere appellari. His verò avibus quaſi peculiare hoc eſt inſitum, ut ad iram provocatis, cutis circa collum ſanguineo colore ſplendeſcat, & criſta ipſius varii coloris infletur, & ad nares uſque protendatur, caputq; nudum pelle purpuraſcente obducatur, quam antea laxam & quaſi vacuam, cum irritatur ſic inflat, ut ad brachii nonnunquam craſſitudinem accedat, ac tum vox cum fragore aliquo per collum redditur. Quæ omnia in hac ave peregrina vere* ☞ *& mores iracundiæ exprimunt, ut vix aliquid accommodatius excogitari poſſet. Eſt autem hoc dictum ex Claudiano de* IV. *conſulatu Honorii deſumtum, ubi ait:*

Iram ſanguinei regio ſub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, avidamq; nocendi,
Præcipitemq; ſui, rabie ſuccenſa tumeſcit.

Cum quo convenit Perſius lib. III.

Nunc face ſuppoſita, ferveſcit ſanguis, & ira
Scintillant oculi, dicisque facisque quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus juret Oreſtes.

Seneca quoq; in lib. de ira eam luculenter deſcribit his verbis: Nam in ea facies turbatior ora pulcherrima fœdat, torvos vultus ex tranquillitate reddit, linquit decor omnis iratos. De remediis verò contra hunc tam impetuoſum affectum aliorum ſcripta conſulantur.

RABIE

XLVII.

RABIE SUCCENSA TVMESCIT.

Quam deforme malum ferventi accensa furore
Ira sit, iratis Indica monstrat avis.

XLVIII.

COLVMELLA *lib.* VIII. *rerum rusticarum de pullo anserino tractans, cavendum est, inquit, ne aut aculeis urticæ compungatur, aut esuriens mittatur in pascuum. Nam si adhuc parum firmus & indigens ciborum pervenit in pascuum, fruticibus aut solidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter, ut collum abrumpat. Paulo aliter Varro, & Plinius, è quibus posterior lib.* X. *cap.* LIX. *ita scribit: Pullis anserum urtica contactu mortifera. Nec minus aviditas nunc satietate nimia, nunc suamet vi, quando apprehensa radice, morsu sæpe conantes avellere, ante colla sua abrumpunt. Sic unusquisq; magna constantia in rebus laudabilibus ac honestis perseverare posthabitis omnibus difficultatib. debet. Dicit autem Cicer* II. *de Invent. perseverantiam esse in re bene considerata stabilem ac perpetuam permansionem, sicuti ibidem patientiam ait honestatis ac virtutis caussa esse arduarum rerum ac difficilium voluntariam ac diuturnam perpessionem, ac constituit utramq; virtutem partes fortitudinis. Plutarchus in Laconicis institutis quandam Lacænam filio scutum tradentem refert dixisse,* τέκνον ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς : *Fili aut hanc aut super hac, nimirum aspide. Vnde Sybarita quidam, ut est apud Stobæum, cum peregrinatus Lacedæmonem venisset, moribus civium perspectis, & inprimis considerata patientia, ad quam statim à pueris sese assuefacere coguntur, Cicerone etiam teste Tusculanis Quæstionibus, nihil illos mirum præstare dixit, quod ita facilè mortem in bello obeant, veriti scilicet ne ita duriter vivere cogantur. Sic quoq; legimus apud Xenophontem de Cyri institutione lib.* I. *Non ita victum illum refugisse, ut nollet in eo ipso quo inferior fuisset, amplius occupari, sed versatum esse in experiundo idem iterum facere rectius.*

DEFI-

XLVIII.

DEFICIAM AUT EFFICIAM.

Consiliis suffulta bonis constantia, multum
Rebus in inceptis utilitatis habet.

XLIX.

ONOCROTALI *dictionem græcam volunt esse, à voce asini rudentis desumtam. Itali hodie adhuc Grotto vel Agrotto vocant, Galli goutteresé quasi gutturosã, ab ingluvie, quæ strumæ instar dependet. Olim à Trua vasis genere (ut vult Verrius Flaccus) dicebatur Truo, unde Cæcilius comicus, secundum Festum, irridens quendam ob nasi magnitudinem, Truonem nominabat. Huc refertur avis illa Mechlinicatis, quem vulgo* Vogel Hein *nominabant, & ultra octoginta annos vixisse dicitur, de qua plura non sine admiratione apud Gesnerum & alios leguntur. Belonius in observationibus Hodœporicis refert, ad Gazaram Aegypti urbem se vidisse greges Onocrotalorum versus mare volantium. Plinius sæpius indicato lib. cap.* XLVII. *ita describit: Olorum similitudinem Onocratali habent, nec distare existimantur omnino, nisi illis inesset alterius uteri (quidam legunt ventris) genus. Huc omne animal inexplebile congerit, mira ut sit capacitas, mox perfecta rapina sensim inde in os reddita in verum alvum ruminantis modo refert. Gallia hos septemtrionali proxima Oceano mittit. Qua icone repræsentatur egregie gulæ & ingluviei deditus, qui Græcis est γαστρίμαργος, & Iulio Polluci γλωσσογάστωρ, scilicet, qui sua helluatione & voracitate omnia consumit, & cui*

in solo vivendi causa alato est,

secundum Iuvenalem.

Quod vitium sane detestandum quamvis nimis vulgatum, Lucanus non parum reprehendit, lib. IV.

——o prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu, &c.

Potest quoq; intelligi de alio, nimia cupiditate habendi, & immodico appetitu laborante, præsertim avaritia causa, cum immensæ opes per fas nefasq; cum aliorum maximo damno corraduntur. Quo Pittaci illud pertinet:

ἄπλητον τὸ διαπαντὸς κέρδος,
Quæsitum ubiq; lucrum inexplebile.

PAR

XLIX.

PARVUS NON SUFFICIT AMNIS.

Qui nequis expleri ventrem, mentemve velarcam,
Piscivori effigiem cernito Onocratoli.

L.

ANORVM *animal Cicero lib. II. de Divinat. gallum gallinaceum vocat, & ante lucem canere inquit, quem Plin. lib. X. ita describit: Proximè gloriam sentiunt & hi vigiles nostri nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoq; somno natura genuit. Norunt sidera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu. Cum sole eunt cubitum, quartaq; castrensi vigilia (id est, secundum Vegetium lib. III. hora tertia post mediam noctem) ad curas laboresq; revocant. Nec solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemq; venientem nunciant cantu, ipsum verò cantum plausu laterum. Idem Aelian. plurib. verbis exponit lib. IV. cap. XXIV. Caussam huius rei Cicer. II. de Divinat. & Lucianus in Dialogo de somnio sive gallo, & Heliodorus in Aethiop. reddere conantur. Non etiam sine ratione legitur apud Iobum cap. XXXVII. Quis dedit gallo intelligentiam? Convenit itaq; hoc symbolum homini industrio, omnia magna attentione ac vigilantia peragenti; quales inprimis omnes pietati addicti, & praeterea aliis in religione praefecti esse debent. Quare D. Ambr. lib. V. cap. XXIV. hanc similitudinem eleganter explicat, ubi ait: Galli cantus suavis est in noctibus, nec solum suavis sed etiam utilis, qui quasi bonus cohabitator & dormientem excitat, & solicitum admonet, & iter facientem solatur, pressum noctis canora significatione protestans. Hoc canente, latro suas relinquit insidias; hoc ipso lucifer exercitatus oritur, caelumq; illuminat; hoc canente maestitiam trepidus nauta deponit, omnisq; crebro vespertinis flatibus excitata tempestas & procella mitescit; hoc canente devotus affectus exilit ad precandi, legendi quoq; munia instaurat, &c. Additum alibi legitur:* EXCITAT AVRORA. *Paradinus ascripsit,* PACIS ET ARMORVM VIGILES: *quae cum prioribus conveniunt.*

CVRA

L.

CURA VIGIL.

Vt cum laude geras res, expergiſcere, magnas,
Et tibi ſit galli cura magiſtra vigil.

VETE-

LI.

VETERVM *sapientum quidam adhortans adolescentes ad diligentiã adhibendam in suis studiis ac laborum perseverantiam & quandam* ἀοκνίλω, *solitus est dicere, aves cohortales suavissimas habere carnes si non abundantiore esca saginentur, sed* διὰ τὸ σκαλεύειν, *id est, rimando & fodiendo ipsum solum, sibi quarant cibum. Sic qui veram & solidam doctrinam & laudabilem rerum utilium cognitionem conquirere student, in eruendis & perscrutandis accurate ac sedulo veterum scriptis ac monumentis multum temporis & laboris impendere debent. Nam secundum proverbium græcum,* ἐκ τοῦ πόνου κλέος, *id est, ex labore gloria: Vel ut Euripides breviter dixit,* πόνος εὐκλείας πατήρ, *id est, labor gloriæ genitor: cui simile est dictum Æschyli.*

τῷ πονοῦντι ἐκ θεοῦ
ὀφείλεται τέκνωμα τοῦ πόνου κλέος.
Laboranti à Deo
Debetur fœtus (præmium) illius gloria.

Versatur quoque in ore quidem multorum, sed non semper in animo aut opere Epicharmi versus, quem etiam Xenophon lib. 11 ἀπομνημονευμάτων *commendat,*

πρεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθ' οἱ θεοί, *id est,*
Convenientibus laborib. vendunt nobis omnia bona divi.

Plutarchus tamen in comment. περὶ πολυπραγμοσύνης *aliter nimirum ad curiositatem hæc accommodat. Sicuti, inquit, gallina proposito sæpe alimento in angulum aliquem sese subducit, ubi vel in sterquilinio unicũ apparet hordei granum: ita curiosi in medio sitos sermones & historias, & de quibus nemo prohibet aut indignatur quæri, prætereuntes, occultata & latentia cuius q; familiæ mala colligunt. Alibi legitur ascriptum* RIMANDO PINGUESCVNT, *Vel* PRÆBET INDVSTRIA VICTVM. *quod cum priore symboli huius explicatione convenit.*

PIN-

LI.

PINGVESCIT DVM ERVIT.

Rimatur vigili Sophiæ secreta labore,
Qui cupit Aoniæ frondis honore tegi.

LII.

GALLINARUM *amorem in pullos, & defensionem illarum acerrimam Plutarchus in comment.* περὶ φιλοστοργίας, *id est, de mare prolis describit his verbis: Gallinas autem quotidie ante oculos habemus, ac cernimus, quomodo pullos suos foveant, alias sub alas recipientes, aliis tergum conscendendum & undiquaq; aditum præbentes, simulq; blandam & gaudii indicem vocem edentes, eadem canes & angues fugiunt, cum sibi metuunt, cum vero pullis timent, defendunt, & ultra quam vires patiantur iis propulsandis certant. Hæc ille. Inprimis vero sese opponunt milvis & accipitribus rubetariis, qui pullis insidiantur, quod certamen pulcherrime describit Oppianus lib.* III. *Cynegeticorum. Ac scimus ipsum Salvatorem nostrum charitatem & solicitudinem pro genere humano ostendentem hac similitudine usum Matth. cap.* XXIII. *& Lucæ* XIII. *quæ etiam legitur Esdræ lib.* IV. *cap.* I. *Et sanctus vates Psalmo* LVII. *hac quoque metaphora utitur: In umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Sic rectè ad alios fideles principes & magistratus solicitos transferri potest. Quare hoc elegans symbolum ascribitur in Genealogia Austriaca Alberto Comiti Habspurgēsi* XVIII. *principi optimo ac fortiss. patri Rudolphi* I. *Imperatoris Romanorum: qui contra infideles gentes egregiam navavit operam, ut testantur plures de illo historiæ. Desumtum autem est hoc dictum ex Horatiano versu lib.* III. *carm. od.* II.

Dulce & decorum est pro patria mori.

Georgietta Montana nobilis fœmina Galla in suis Emblematis Christianis voluit ascribere, IBI LICET ESSE SECVRIS *cũ gallico tetrasticho, quod ita quidam in latinam linguam convertit:*

Gallina ut teneros alis tegit anxia pullos,
Ex alto accipiter dum facit insidias:
Sic quoque curabit Christus, contraria nobis
Ne sceleratorum facta nocere queant.

DUL-

LII.

DULCE ET DECORUM EST.

Gallina ut timidos defendit provida pullos,
Sic populum auxilio Rex tegit ipse suo.

LIII.

SVNT *quædam animalia, potiß. ex avibus, quæ capite tantum quocunq; modo occultato, se universo etiam corpore reliquo similiter latitare opinantur, qua stulta persuasione decepti sæpe capiuntur. Quod Struthocamelus quoq;, referente Plinio lib.* IX. *ab initio, & perdix, secundum Olaum Magnum, atque Phasianus in nive facti itare dicitur. Idem de Sciæna pisce Oppianus* IV. *Halieut. tradit. Nos hic Phasianum proponimus, qui à phasi vel phaside fluvio apud Colchos, ubi id genus avium copiosè reperitur, nomen accepit, unde in alias regiones fuit exportatum, ut Martialis habet,*

Argiva primum sum transportata carina,
Ante mihi notum nil nisi phasis erat.

Proponitur hic nobis stolidæ persuasionis luculenta imago, cum videamus multos, qui vano opinionis errore seducti ac excæcati sua enormia flagitia apud DEVM *& homines se posse tegere existimant, instar infantum, qui male sibi consci i apposita manu faciem velant, vel oculos claudunt, & sic se putant à nemine conspici. Hoc vitium juvenibus nimis usitatum ita Menander describit.*

ἐγὼ γὰρ ὦνδρες, ἡνίκ' ὢν νεώτερος,
ἀδόκουν μὲν, ἐφρόνουν δ' οὐδέν· ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χειρὸς ὢν τὰ πράγματ' ἐνθυμεμέννῳ,
νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν, *id est,*
Ego enim o viri cum junior essem,
Opinabar quidem, sed nihil sapiebam. Verum omnia mihi
In manu erant negocia, quæ cogitabam,
Nunc demum vero mihi mentem senectus inserit.

Demosthenes quoq; alibi dicit, ῥᾷστον ἁπάντων εἶναι, αὐτὸν ἐξαπατῆσαι, *id est, omnium facillimum esse, seipsum decipere. Et vetere proverbio effertur, Sabini quod volunt, somniant.*

FAL-

LIII.

FALLIT OPINIO.

Ah miser, etsi quis caute sua crimina celat,
Hæc tamen æterno sunt manifesta DEO.

LIV.

IN libello mirabilium narrationum Aristoteli ascripto, de insula Diomedea, quæ hodie S. Maria de Tremita vocatur, hæc leguntur. Aiunt in ea esse templum Diomedis sacrum & mirabile, idq; circumsideri undiq; avibus insigni magnitudine, quarum magna & duræ sint rostra. Eas si Græci homines advenerint, quiescere: sin vero ex vicinis locis barbari aliqui, subvolare & è sublimi præcipites capita eorum ferire, rostrisq; ad mortem usq; vulvulnerare. Quod tamen nostris temporibus à nemine observatum fuisse putatur. Et de Diomedeis avibus idem ferè narrat Aelianus de animal. lib. I. cap. I. simile quippiam de avibus Memnoniis lib. V. Auimal. cap. I. Fabulantur autem poetæ, Diomedis socios, cum ipse ab Aenea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa hanc insulam facto, in aves eiusmodi esse mutatos: cujusq; Strabo lib. VII & Aelianus lib. I. Animal. cap. I. una cum Plinio meminere. Vocant adhuc nostro tempore has aves vulgo incolæ Ardennas, tanquam ardeas, cum Plinius dicat esse instar fulicarum. Misit autem hujus accuratam designationem ad me D. Vlysses Aldrobandus rerum Naturalium peritiss. professor Bononiensis, cujus libri absolutiss. de Avibus & aliis rebus, quos ad editionem adornat, avide exspectantur. Paratur nunc etiam ex pinguedine harum avium unguentum, quod in morbis artilularibus in Italia magnifieri solet. Placuit autem hoc symbolo Duci Neapolitano de Matalona dicto uti eo tempore, quo una cum Duce Albano contra Pontificem Romanum Paulum IV. propinquum suum bellum gereret, ut eo ostenderet, multo pluris se facere fidem datam ac juratam Regi suo, quam consanguinitatem arctiorem cum Pontifice, absq; quo fuisset potius ad exemplum istarum avium suos, defendere & exteros abigere voluisse.

MYTA-

LIV.

MUTATUR NATURA FIDE.

Qua semel est promissa fides, servanda perenni
Fœdere, & est ipsa sanguinitate prior.

HALCE-

LV.

ALCEDO, *quæ secundum Varinum Cerylus & Ceyx est, græcis dicitur* ἀλκύων, ἀπὸ τὸ κύειν ἐν ἁλί, *id est, quod in mari pariat, non quasi ales Oceana, ut opinatur Isidorus. An verò cum aspiratione vel sine illa sit hæc vox exprimenda, disputant grammatici, cum apud veteres utrumq; fuerit in usu. Aristoteles lib.* IX. *de hist. Animal. cap.* XIV. *dicit non multo esse majorem passere, colore tum cæruleo tum viridi, tum etiam leniter purpureo insignem, rostro sub viridi, longo & tenui. Quem colorem Cælius Calcagninus hirundini marinæ vulgo nuncupatæ convenire scribit. Est autem adeò maris amans, ut etiam, secundum Oppianum, prope fluctus nidificet, idq; in hyeme circa brumam mari tranquillo, quos dies Alcedonia nominat Plautus. De admiranda quoq; nidi constructione Aristoteles, Plutarchus, Aelianus, Oppianus, & alii, nec non D. Basilius & S. Ambr. in Hexaëmer. multa annotarunt: ac Lucianus integrum dialogum Alcyonis nomine inscripsit. Est q; typus hæc avis prudentis viri, qui in mediis Rep. procellis sibi prospicere, & quietiora ac tranquilliora tempora expectare novit. Quare Iovius hoc symbolum voluit excogitare in gratiam Fliscorum Nobilium Genuensium, qui contra multorum aliorum sententiam à Rege Galliæ ad Cæsaris Caroli* V. *partes se contulissent, fuitq; hæc gallica addita inscriptio,* NOVS SAVONS BIEN LE TEMPS, *id est, nobis est bene notum, quando tempus vel occasionem adversus nostros adversarios aliquid agendi debeamus arripere. Alii addiderunt:* SAT CITO, SI SAT TEMPESTIVE. *Quod congruit cum præcepto Pittaci, unius ex septem sapientibus,* γνῶθι καιρὸν, *id est, nosce opportunitatem, & cũ Hesiodea sententia,*

καιρὸς δ' ὅτι πᾶσιν ἄριστος,

Occasio omnium rerum optima est.

NOBIS

LV.

FIDE ET DIFFIDE.

Omnibus esto salutaris tibi cautio rebus,
Ni prius explores, aggrediare cave.

LVI.

DOCTISS. *Italus Lucas Contilis in libro eleganti de Symbolis sive Impresis edito, testatur, approbante etiam experientia, vix ullam gravidam vulpem à canibus esse captam, quoniam tum maxime de suis refugiis ac foveis diligenter sibi prospicit, ut scilicet canum improvisos insultus tempestive cavere queat. Quod videtur esse desumtum ex Aristotele lib.* VI. *de histor. animalium, cap.* XXXIV. ὅταν δὲ μέλλῃ τίκτειν ἐκτοπίζει οὕτως, ὥστε σπάνιον εἶναι τὸ ληφθῆναι κύουσαν. *Gaza sic ista vertit. Parturiẽs ita secedit, ut raro gravida capiatur. Vnde & versus proverbialis apud Græcos factus videtur:*

γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ.
Vetula vulpes laqueo haud capitur.

Non aliter homines circumspecti & prudentes mature sibi à fraudibus & insidiis malorum prospicere, & sanis consiliis sese præmunere debent, cum tela prævisa, secundum proverbium, minus noceant, & Seneca in Epistolis recte dicat: in ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injuriam fortunæ inter beneficia firmetur. Qui enim in ipsa re trepidare noluerit, ante rem exerceat. Quam in sententiam Cicero copiose disputat, lib. IV. *Tusculan. quæst. Sapientem præsumere ac præcipere oportere omnia, quæ homini acerba & gravia accidere possunt. Tali enim præmeditatione effici illa leviora & toleratu faciliora. Idque autoritate Euripidis & Terentii comprobat. Et apud Virgilium Aeneas inquit,*

non ulla laborum,
O virgo, nova mi facies, in opinave surgit,
Omnia præcepi, atque animo mecum ante peregi.

Quem locum & Seneca Philosophus laudat, & Petrarcha in præfatione lib. I. *de remedio utriusque fortunæ commendat.*

IN

LVI.

INTREPIDA SECVRITAS.

Prudens insidias q; fugit fraudes q; malorum:
Sic vulpes, utcrum dum gerit, haud capitur.

LVII.

MELES *sive mēlis (utrumque enim reperitur) putatur ita nominari, quod sit mellis avidiß. idemque animal censetur esse cum* Taxo, *cujus apud Græcos nullum proprium nomen invenire Gesnerus annotat. Plinius lib.* VIII. *cap.* XXVIII. *scribit, eius in metu esse talem solertiā, ut sufflatæ cutis distentu ictus hominum & canum morsus arceat. At superatur à vulpecula alia astutia, nam hæc absente Taxo foveam illius occupat, suisq; excrementis ita inquinat, ut Taxus reversus ad eam propter fœtorem cogatur illam relinquere, & insolenti hospiti inhabitandam concedere. Hoc exemplum nos admonet, vigilantia & diligentia opus esse, ut nostras res conservemus, & ab aliorum fraudibus tueamur, secundum tritum versum proverbialem Ovidii,*

Non minor est virtus quam quærere, parta tueri.

Ac idem nobis subjicit fabula Aesopica de serpente, qui in cavernæ suæ contubernium admiserat Erinaceum, à quo importuno hospite paulo post fuit vi expulsus. Non tamen ideo prohiberi existimandum est, virtutem pulcherrimam, & præsertim homini Christiano convenientissimam φιλοξενίαν, id est, studium hospitalitatis, quam inprimis S. Paulus Epistol. ad Roman. cap. XII. *studiose sectari jubet. Ac scimus apud Ethnicos & Romanos potiß. jus hospitii pro re admodum sacrosancta fuisse habitum, ut huius necessitudinis præsidem ac vindicem fecerint ipsum* DEUM, *indeque Iovem Xenium appellarint. Et est apud Homerum,*

ζεὺς δ' ἱκετάων τε ξείνων τε.

Supplicum & hospitii vindex est Iuppiter ipse.

Est autem hoc hemistichium sumtum ex versu Ovidiano,

Spes tua vana fuit, quod petis alter habet.

QVOD

LVII.

QUOD PETIS ALTER HABET.

Quæ tua sunt serva, ne fors hæc occupet alter,
Nec temere excipias quemlibet hospitio.

LVIII.

SCRIPTORES rerum Indicarum quoddam rarum animal describunt ac depingunt veteribus incognitum, Gesnerus simivulpem vel græce πιθηκαλωπεκα, Iul. Cæsar Scaliger ἀλωπεκοπίθηκον vocat. Hoc, ut scribit Gellius, ex Vincentii Pinzonii delineatione reperitur in regione Indiæ Parienſi, quod idem teſtatur Petrus Martyr Oceanicæ Decadis primæ lib. IX. Refert autē anteriore parte vulpem, poſteriore Simiam, caudamq; habet cercopitheci, aures ferme veſpertilionis, ac ſubter ventrem uſitatum aliud geſtat receptaculum inſtar crumenæ latioris, in quod catulos ſuos recipit, ibidemq; occultat, donec tuto per ſe hinc inde vagari, & ſibi victū quærere poſſint. Ferdinand. autem Lopeſius II. part. hiſt. Indicæ lib. VI. cap. IX. aliud deſcribit animalculum, quod in Moluccis inſulis zurzos appellent, ſitq; inſtar cuniculorum, infra ventrem habens crumenas aliquot, veluti ſaccu-los, in quos recondat recens natos catulos, cumq; illis currat, ac ſaltet ex una arbore in aliam. Et quidē de cane marino tradit Oppianus lib. I. de piſcatione, quod periculo ingruente ſuos catulos intra vētrem recipiat, & iterū quaſi pariat, ubi omnia videt eſſe tuta. Idemq; de vitulo marino refert Baſilius Magnus VII. Hexaem. & de Delphine Nazianzenus in carmine eruditiſſ. Nicobuli ad patrem. Indicant hæc omnia φιλοτεκνίαν, id eſt, ſtudium & ſolicitudinem parentum erga liberos, qui potiſſ. ſub horum fideli cuſtodia vitam agunt ſecuram & felicem. Poteſt etiam iſti dicto Biantis, unius ex ſeptem Sapientibus, vel, ut alii, Stilponis accōmodari, OMNIA MEA MECUM PORTO. Nonnulli addunt, DUM LICET, forſitan hoc intelligentes, quod ſub parentum & aliorum, qui nobis bene volunt, cuſtodia ac cura, quamdiu nobis fuerit conceſſum, perſeverare, illaque grato animo frui debeamus.

UNA

LVIII.

UNA SALUS AMBOBUS ERIT.

O tutos satis hos cives, populumq; beatum,
Queis velut in patrio fas habitare sinu.

LIX.

PLUTARCHUS *in Laconicis Apophegmat. refert Lycurgum, ut cives suos ab usitata victus ratione nimis delicata ad sobriam magis ac temperatam traduceret, & hac ratione virtutis studiosiores redderet, catulos duos educasse iisdem natos canibus, horumq; alterum domi desidentem ad voracitatem, alterum ad venationem assuefeciisse. Tandem vero ambos in concionem produxisse, projectis ossibus aliisq; gulæ irritamentis, leporem simul etiam emisisse: utrosq; ad id se incitate, ad quod erat assuefactus, cumque leporem alter cæpisset, dixisse fertur, videtis, ô cives, hos catulos, iisdem natos parentibus, educatione tamen admodum dissimiles redditos, & sic exercitatione magis quoque quam natura ad virtutem nos formari. Alii perhibent, domesticum canem ab eo fuisse venationi, venaticum autem voracitati assuefactum, utrosq; ad id se propripiente, quod ei factũ fuerat usu familiare, civibusq; ostendisse, quantum ad meliora aut deteriora studia conferret educatio. Ex quibus apparet, quæ utilitas sit rectæ & liberalis institutionis in tenera ætate, ad universam reliquã vitam rectè & laudabiliter absolvendam. Atq; idem Plutarchus in comment. de Educatione liberorum, ubi hæc quæ retulimus, repetiit, præclare hanc quoque sententiã commemorat: Φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φαυλότητα δ' ἐπανορθοῖ διδαχή. Naturæ enim bonitatem socordia corrumpit, pravitatem vero doctrinæ institutio corrigit. Et Aristoteles idem docet, II. Eth. cap. I. ὐ μικρὸν διαφέρει τὸ ὅτως ἢ ὅτως ἐθὺς εκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ παμπολύ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, id est, Non parũ refert, sed permultũ, sicne an sic à pueris assuescamus: immo vero totũ in eo positũ est. Quod Horatius quoque car. lib. IV. Ode IV. de laudibus Drusi his versibus declarat,*

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant.

Quidam addunt, INTENTUS IN UNUM. ATE-

LIX.

A TENERIS ASSUESCERE MULTUM.

Vincit naturam consuetudo atque reformat,
Cui quisque assuevit, deditus esse solet.

CICERO

LX.

CICERO *in paradoxo isto, quo probare studet, omnes sapientes esse liberos, stultos autem servos, de vera libertate ita disserit. Quid est enim libertas? Potestas vivendi ut velis. Quis igitur vivit ut vult, nisi qui recta sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata ac provisa est, qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atque colit &c. Quæ Horatius imitatus est lib. II. Serm. Saty.* VII.

Quisnam igitur liber? sapiens sibique imperiosus,
Quem neque pauperies, nec mors, nec vincula terrent,
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, & in seipso totus teres atque rotundus.

Sed licentia, qua omnes (secũdum Comicum) deteriores fimus, sub libertatis specie multis imponit, & cupiditatibus suis indulgentes à virtutis actione avocat, de quo Lucan. lib. VIII.

Libertatis amor, miserum quid decipis orbem?

Sic canis abruptis vinculis, quibus tamẽ implicatus adhuc est, seipsum rursum intricat, & in novam servitutem trahit. Præclare itaque Plato hoc etiam docuit in VIII. *Epistola ad Dionis propinquos & familiares scripta:* τοῖς δὴ ἐλεύθερα διώκουσιν ἤθη, καὶ φεύγουσι τὸν δούλειον ζυγὸν, ὡς ὂν κακὸν, εὐλαβεῖσθαι ξυμβουλεύοιμ' ἂν, μήποτε ἀπληστίᾳ ἐλευθερίας ἀκαίρου τινὸς εἰς τὸ τῶν προγόνων νόσημα εμπέσωσιν, ὃ διὰ τὴν ἄγαν ἀναρχίαν οἱ τότε ἔπαθον, ἃ μέτρῳ ἐλευθερίας χρώμενοι ἔρωτι, *id est, Iis autem qui liberum vivendi genus persequũtur, jugum vero servile ut vere malum fugiunt, etiam atque etiam sum autor, ut caveant ne insatiabili importunæ libertatis cupiditate, in eundem majorum suorum morbum incidant, quo quidem illi laboraverunt, quod immoderato libertatis amore perciti, imperiorum ordine proculcato in vagã confusamq́ perturbationem inciderint.*

LIBER-

LX.

LIBERTAS NON LIBERA.

Quid juvat abruptis in libertate morari
Vinclis, si maneant & tibi colla premant?

LXI.

Quo pacto contra aliorum quorundã opinionem Emblema transfere possimus ad Symbolum, vel ab Italis vulgo dictam Impresam, doctiss. vir Iulius Cæsar Cappaccius Neapolitanus in III. libro Italico accurate docet. Quare & hoc non dubitavimus ex Alciati Emblemate CLXIV. *mutuare: cuius hi sunt versus,*

Lunarem noctu, ut speculum, canis inspicit orbem,
Seque videns alium credit inesse canem.
Et latrat: sed frustra, agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

Monemur autem hac imagine, inanes minas & obtrectationes eorum, quibus est, secundum Plautum, uberrimus quæstus in lingua positus, omnino esse contemnendas. Commendantur autẽ inprimis in hoc genere versus Philemonis Comici sequẽtes,

ἥδιον ἀδὲν, ἁδὲ μυσικώτερον
ἐς' ἢ δύναθαι λοιδορούμενον φέρειν.
ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσαπειπῃ, λοιδορεῖτ' ὁ λοιδορῶν.

Quos Gregorius Bersmãnus eodem genere carminũ ita vertit:

Haud auribus concentus est jucundior,
Quam devorare criminantis jurgia.
Nam mussitando si quis hæc redarguat,
Ipsum refutant criminantem crimina.

Seneca lib. II. de ira cap. XXXII. *inter alias plurimas similes sententias hanc quoq; affert: Magni animi est injurias despicere. Vltionis contumelioſissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo petatur ultio. Multi leves injurias altius demisere, dũ vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorũ canũ securus exaudit. Est autẽ huic argumento simile id, quod in priore Centuria nostra posuimus* XXIV.

DE-

LXI.

DESPICIT ALTA CANES.

Irrita vanioloquæ quid curas spicula linguæ?
Latrantem curat ne alta Diana canem?

LXII.

FIDELISSIMI *ante omnia (inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LX.*) homini canis & equus. Ac de canis fidelitate plura exempla apud Plutarchum, Oppianum, Solinum, Aelianum, & inter recentiores apud Cælium Rhodiginum & Alexandrum ab Alexandro, leguntur. Plura etiam cognitione digna frater meus in horis succisivis sive meditationibus historicis collegit. Apud Platonem in Phædone & alibi, Socrates νὴ τὸν κύνα, id est, per canem tanquam fidei tesseram jurat. De anseribus vero Plinius lib.* X. *cap.* XXII. *scriptum reliquit: Est & anseri vigil cura, Capitolio testata defenso. Quæ historia extat apud Livium lib.* V. *& Plutarchum in vita Camilli. Sic etiam τὴν χῆνα, per anserem Socrates jurabat, tanquam vigilantiæ autorem. Ex hac conjunctione duorum animalium istorum Iulius Delphinus Medicus Ticinensis celebris (ut refert Ludovicus Contilus) ostendere voluit, sibi in omnibus actionibus suis fidem simul & vigilantiam esse propositam, nec unum sine altero posse consistere. Ac profecto quid magis decet bonum Medicum quam indubitata fides & integritas una cum assiduitate & diligentia indefessa? Quare Hippocrates (ut solet) graviter & breviter in* VI. *Epidem. monet, μηδὲν ἀκῆ, μηδὲν ὑπερορᾶν, id est, Nil temere, nihil negligenter esse agendum. Quod utilissime præceptum ad omnes totius vitæ partes recte poterit transferri. Pausanias in Corinthiacis perhibet, à Thrasimede Pario fuisse exsculptum Aesculapium in solio sedentem, cum baculo in una manu, altera vero caput draconis mulcentem, cui canis accubat. Quæ omnia admodum erudite explicat doctiss. Adrianus Iunius in Emblemat.* XXV. *ad quem locum lectorem remitto.*

NEU-

LXII.

NEUTER SOLUS.

Quid vis fida canis? quid vult sibi candidus anser?
Sit monet integritas, sit vigilaxque fides.

LXIII.

ELIANUS *lib.* VIII. *de Animal. cap.* II. *de canibus hæc commemorat: Omnem canem venaticum, ex eo quod ceperit feram, non mediocri voluptate affici, & tanquam præmio, si dominus ei permittat, ea capta uti: sin vero hoc illi non concedatur, bestiam servare integram, donec venator adventarit, deque illa capta pro arbitrio statuerit. Quod si in aprum vel leporem jam mortuum inciderit, non attingere quidem, nec alienorum laborum se facere participem, ne quicquam quod ad ipsum non pertineat, sibi vindicare velle videatur. Ex quo, inquit idem autor, apparet* φιλοτιμίας, *id est, cupiditatis gloriæ non esse expertem. Non enim carnes, sed victoriam amare videtur. Plutarchus in libello sæpius allegato, de solertia animalium, paulo aliter hæc recitat, leporem nimirum, si se mortuum simulet, relinqui à cane, qui astans & caudam movens, quasi indicare vult, se non carnis sed victoriæ caussa certasse. Vnde Ovidius,*

Pugna suum finem, cum jacet hostis, habet.

Est autem GLORIA *laudabilium factorum approbatio conjuncta cum judicio recte sentientium: sicuti* AMBITIO *sive* κενοδοξία *vanam gloriam ex applausu imperitæ multitudinis vel etiam obtrectationibus aliorum captat. Aristoteles* IV. *Eth. Nicomach. inquit,* τῆς ἀρετῆς γὰρ ἆθλον ἡ τιμὴ καὶ ὀπονέμεται τοῖς ἀγαθοῖς, *id est, virtutis præmium est honor, & attribuitur bonis viris. Vnde Romæ quoque, ut Livius Decad. III. lib.* VII. *scribit. Bina templa inter se quasi cõtigua, virtutis & honoris conspiciebãtur, quorum in hoc non nisi per illud aditus cuiquã pateret. Quidam ascribunt ex Virgilio,* TANGIT HONOS ANIMUM. *Vel,* FINIS NON PUGNA CORONAT.

GLO-

LXIII.

GLORIA FINIS.

Cuncta facis bene, dum finit tua gloria facta,
Laudem veneris, ceu canis hic leporem.

LXIV.

QUAMVIS *Medici Arabes, & inprimis Serapion ac Rhasis lapidis Bezar sive Bezoar, cujus magna vis contra venena esse perhibetur, mentionem fecerint, non tamen exacte vel hunc vel ipsum animal, unde eximi solet, descripserunt, quemadmodum præstiterunt recentiores, potiss. Garzias de Horto, & Nicolaus Monardes; quorum de rebus Indicis scripta, utili admodum opera doctiss. Caroli Clusii latina leguntur. Scribunt autem bi duo, eum lapidem reperiri in ventriculo, vel potius in receptaculo quodam fasciæ modo formato & ventriculo parte interiore adhærente. Animal dicitur esse figura hirci vel capræ, Clusius cervicapram nominat, propter similitudinem quã habet cum utroq; animante. Præfertur autem lapis ex montanis ejusmodi capris ablatus, cum sit ob pabulum odoratiss. plantarũ aliis multo præstantior. Addunt nõnulli hoc animal serpentibus quoque vesci, partimque in succum & sanguinem, partim in hunc lapidem eos convertere. Quo declaratur ab iis vitiis, vel rebus etiam adversis, quibus alii succumbere, aut omnino perire solent, viro forti ac virtute prædito nihil periculi esse metuendum, sed insuper inde propter constantiam & recti judicii robur magis confirmari, & spiritus alacriores conquirere. De quibus Gregorius Nazianzenus hos versiculos fecit,*

μέγιστος ἄκμων οὐ πτοεῖται τοὺς ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἐκκρούει βλάβην, *id est,*
Gravibus nihil movetur incus pulsibus,
Infracta casus mens repellit anxios.

VIRES

LXIV.

VIRES ANIMOSQVE MINISTRANT.

Nulla venena probis vitii sortisque malignæ
Obsunt; quin potius robora dant animis.

LXV.

SYMPOLUM *hoc quoque ex Alciati Emblemate* LXIV. *huc transferre placuit, quod ipse sumsit ex græco Epigrammate lib. I. Anthologiæ. tit.* εἰς ἀχαρίστους καὶ ἀχαρίστους.

πὶν λύκον ἐξ ἐδίων μάζων τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλὰ μ' ἀναγκάζει ποιμὴν ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμεῦ, κατ' ἐμεῦ πάλι θηρίον ἔσαι.
ἡ χάρις ἀλλάξαι πὶν φύσιν ἀδύνατον.

Capra lupum non sponte meo nunc ubere lacto,
Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet,
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Apologus similis quoq; extat apud Theocritum in Hodœporis, & proverbium apud Erasmum Chiliad. II. Centur. I. proverb. LXXXVI. *Ale luporum catulos. Convenit autem in homines ingratos, qui nullis officiis aut meritis à sua perversitate flecti possunt, immo loco gratitudinis benefactores, si possunt, in extremam perniciem adducunt: quo pessimo* τῆς ἀχαριστίας *vitio nullum detestabilius reperiri potest, adeo ut scribat Salomon in proverbiis, à domo eius qui malum rependit pro bono, nunquã recessurum malum. Cappacius Neapolitanus in Italico suo libro aliam sententiam illi adjungit:* MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS, *quod hemistichium legitur apud Claudianum in Epigram. de Sirenibus. Nec multum differt explicatio à priore, quod nimirum viri humani & benefici sæpe aliis ingratis cum voluptate inserviant, non sine max. tamen ipsorum incõmodo & aliquando extremo exitio. Intelligi etiam poterit de quibusvis aliis detrimentosis voluptatibus, quæ tandem suos sectatores evertere ac præcipitare in mortem soleant.*

NUL-

LXV.

NULLO FLECTITUR OBSEQVIO.

Præda lupo fit capra, suo quem lacte cibarat:
Sic cedunt homini quæ bene facta malo.

LXVI.

IBEX, *quem hodie quoque in Insubria ac vicinis locis Steinbuccum germanica voce nominant, & cujus Plinius & alii meminere, in Alpium præruptis & altis rupib. præsertim in Helvetia & vicinis montibus frequens reperitur, in quibus nives raro vel nunquam liquescunt. Nam calidissimum est animal, pernicitatis mirandæ, cornibus sese fulciens, quorum adminiculo ex altis montibus desilit, & cavet hoc modo ne saxis allidatur. Vivit autem continuo in locis asperis & inaccessis, nec facile in conspectum hominũ venit. Ex quo legimus in Iob. cap.* XXXIX. *Nunquid nosti partus ibicum in petris? Ob has proprietates hujus animalis, quidam nobilis juvenis, hoc Symbolum excogitavit, quo designare studuit, sibi eundem ad modum esse propositum, à consuetudine & consortio vulgi remotum, nihil aliud quærere ac desiderare, quam virtutem ipsam quamvis arduam, nec ullis illecebris aut voluptatib. persuasum ab hac sententia sua discessurum. Clemens Alexandrinus Stromat. lib.* IV. *hujus argumenti laudat Simonidis poetæ lyrici versum,*

τὴν δ' ἐρετὴν ναίειν δυσα μβάτοις ὄπι πέτραις, *id est,*
Virtutem habitare in rupibus accessu difficilibus.

Quem imitatus est Silius Italicus lib. XV.

Ardua saxoso perducit semita clivo
Aspera principio (nec enim mihi fallere mos est)
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Cujus generis sunt tantopere commendati à Cicerone versus Hesiodei,

Virtutem posuere dii sudore parandam &c.

Quos in priore centuria quoque adduximus. Musæ etiam dicũtur in monte Parnasso versari, propter secessum & tranquillitatem, qua studia gaudent plurimumque adjuvantur, & antiquitas Palladem μονίαν *quasi solitariã eandem ob causam nominavit.*

INSUE-

LXVI.

INSUETUM PER ITER.

Rupis inacceſſæ Virtus habet ardua culmen,
Huc tendis? Sudor multus ad alta levat.

CAPRA

LXVII.

CAPRA *magno conatu seſe erigens, & lauri ſurculos teneriores depaſcēs, ac inde tanquam ex nutrimento convenientiſſ. alimentum corpori & incremētū præbens, robuſtior q̄ inde exiſtens, ſymbolum habetur Iulii Capræ patricii Mediolanēſis, quo demōſtrare voluit ſe magno artis poëticæ (laurus enim Apollini erat dicata, & inde poëtæ coronabantur) & omniū liberaliū artium ſtudio teneri, ceu quarum auxilio ſperaret ſe famam ac celebritatē nominis perpetuam eſſe conſecuturū, cum ſecundū Horatiū quoq;,*

Dignum laude virum Muſa vetet mori,
Cœlo Muſa beet.

Cujus generis plurima præclara dicta paſſim ſunt apud bonos autores obvia, & hic omnia recenſere, inſtituti operis brevitas non patitur. Alter vero eiusdem familiæ Iuris conſultus excellens Hieronymus, ſimiliter Capram ſalicum & aliorum amariorū virgultorum ſummitates, neglectis humi naſcētibus etiā ſuavioribus herbis, carpentē, cū dicto, MIHI DULCE, *pro Symbolo uſurpavit, oſtendens ſibi nullos labores nec moleſtias eſſe graves vel ingratos, immo illi videri jucundiſſimos & ſuaviſſimos ob virtutis & aliarū rerū laudabilium cognitionē & acquiſitionē. Quod Phocylides poëta quoq; teſtatur hiſce verſibus:*

οὐδὲν ἄνδι καμάτε πέλει ἀνδράσιν ὑπετὸς ἔργον,
οὐδ' ἀυτῖς μακάρεσσι. πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει. id eſt,
Nullum ſine labore eſt hominibus facile opus,
Nec ipſis diis. labor autem virtutem valde adjuvat.

Et Manilius lib. IV.

Pro pretio labor eſt: nec ſunt immunia tanta.
Ac niſi perfoſſis fugiet te montibus aurum.
Impendendus homo eſt, Deus eſſe ut poſſit in ipſo.

Eſt autē utraq; hæc inventio eo ingenioſior, quod deſumta fuit ex inſignibus familiæ avitæ, in quib. capra depingitur, cum inde nomen quoq; habuerint.

ERI-

LXVII.

ERIGOR UT ERIGAR.

Ardua sectéris scansurus culmen honorum,
Vt lauri capræ summa petunt folia.

LXVIII.

RUPICAPRA, *quod nomen inter veteres scriptores latinos (quantũ sciam) apud solũ Plinium legitur, Græcis forsitan est* ἄγριος, *quasi* αἴξ ἄγριος, *id est, fera capra, secũdum latinæ linguæ quoque usum. Hæc à canibus agitata in præcipitia montis, alioquin effugia illis tutissima, non satis cautè sese confert, atque ibidem à canibus undique obsessa, tandẽ nullum exitum fugæ prospiciens à canibus capitur. Quod etiã sæpenumero ibicibus accidere perhibẽt. Idque sane in illos rectè potest convenire, qui suis consiliis atque actionibus nimis callidis & astutis, quibus se fore tutissimos opinantur, ac ideo temere & audacter omnia aggrediuntur, non raro seipsos evertunt, vel in ea conjiciunt pericula, unde vix sese possint extricare, cuius rei historica exempla plurima sese offerunt, quæ hîc commemorare nimis esset longum. Sic festive ludit Plautus in Captivis,*

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet cum etiam cavet,
Etiam cum cavisse ratus, sæpe is cautor captus est.

Qua in parte cujusdam veteris autoris (cuius nomen modo nõ succurrit) egregiam sentẽtiam me aliquando annotasse memini: Omnes, qui magnarum rerum consilia suscipiunt, æstimare debent, an quod inchoatur, Reipub. utile, ipsis gloriosum, aut promtum effectu, aut certe non arduum sit. Simul ipse qui suadet considerandus est, adjiciatne consilio periculum suum, & si fortuna cœptis affuerit, cui summum decus acquiratur. Consiliis enim non semper respondet eventus, & sæpè quæ rectè instituta videbantur, turpiter in contrarium relapsa sunt. πλείω τὰ καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι, ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη.

EFFU

LXVIII.

EFFUGIA PERDUNT.

Astus sæpe nocet: qui cavit ne caperetur,
Hoc ipso captum commemini citius.

LXIX.

DE *Capris ſylveſtribus dictamno tela ex corpore educentibus extat locus apud Ariſtotelem lib.* IX. *de hiſtoria animalium talis :* πολλὰ δὲ τῶν ἄλλων ζώων τῶν τετραπόδων ποιεῖ πρὸς βοήθειαν ἑαυτοῖς φρονίμως, ἐπεὶ καὶ ἐν κρήτῃ φασὶ τὰς ἀγρίας, ἔταν τοξευθῶσι, ζητεῖν τὸν δίκταμνον. δοκεῖ γὰρ τοῦτο ἐκβλητικὸν εἶναι τῶν τοξευμάτων ἐν τῷ σώματι. *Quæ Gaza ita vertit: Sed ex ceteris quoque quadrupedibus multa ſibi prudenter opitulari videntur. Nam & in Creta inſula capras ſylveſtres ſagittis tranfixas dictãnum herbam quærere aiunt, hoc enim ſpicula ex corpore ejici. Idem tradunt Theophraſtus, Dioſcorid. Plutarchus, Aelianus, & inter latinos Cicero. Solus Plinius hanc proprietatem cervis aſcribit, quod tamen videtur eſſe aut erratum* γραφικὸν *librarii, aut ſcriptoris* μνημονικὸν, *quemadmodum etiam Geſnerus exiſtimavit. Hieronymus Ruſcellus hoc Symbolum attribuit Ferdinando Caraffæ Comiti Neapolitano, & quamvis dicat eſſe ſatis difficilem & intricatã ejus interpretationem, conjectura tamen ducitur, propter amorem quendam honeſtum, qui non fuerit expers alicuius rivalis, hoc ab eo fuiſſe excogitatum. Vt ſcilicet vulnus à ſagitta Capræ inflictum declaret animũ ipſius rei deſideratæ ſtimulis vehementer affectum. Salus vero referenda ſit ad Dictamnum, cujus auxilio ſperet ſe ſanitatem eſſe recepturum. Vmbra autem ſub arbore palmæ indicet ſpe victoriæ, cui eſt dicata, tandem ſuperatis cunctis difficultatibus, ſe omnia mala eſſe ſuperaturũ. Poteſt ſimiliter transferri ad aliquem, qui magnis conflictatus calamitatibus, ſe tandem inſperato aliquo auxilio ſuperiorem & voti compotem fore confidit.*

VUL-

LXIX.

VULNUS, SALUS ET UMBRA.

Ejicit è caprâ dictamnus vulnere telum,
Sic fugat ex animo spesq́; salusq́; metum.

LXX.

VIS, *pecus alioquin imbelle, quod tamen instar validi arietis sceptrum & coronā regiam dejicit, typus est illius, qui à potentiore non levi affectus injuria, fert quidē ad certum tempus patienter se contemni, interea tamen observās occasionem aliquam, ut se tandem quoque virū ostēdat, & adversarium suū prosternat. Nam ut ait P. Syrus,*

Furor fit læsa sæpius patientia.

Est autē hoc desumtum ex Tragœdia Accii antiqui poētæ, Bruto, cujus versus exponit Cicero lib. 1. de divinatione, quibus introducitur Tarquinius somnium quoddam recitans, ubi inquit,

Visus est in somnis pastor ad me appellere,
Pecus lanigerum eximia pulchritudine,
Duos consanguineos arietes inde eligi,
Præclarioremque alterum immolare me:
Deinde ejus germanum cornibus connitier
In me arietare, eoque ictu me ad cælum dari, &c.

Ubi additur, à conjectoribus somniorum hanc interpretationē esse factam de Bruto illum expulsuro Romæ.

Proin vide, ne quē tu esse hebetem deputes æque ac pecus,
Is sapientia munitum pectus egregie gerat,
Teque regno expellat.

Nota autem est historia de L. Tarquinii superbi filio, vim inferente Lucretiæ, quomodo Brutus antea se stolidum esse simulās, patrem una cum filiis, ob tā nefandum facinus, regno exuerit, quæ prolixe describitur à Livio lib. 1. Decad. 1. Nullum itaque hostem quantumvis infirmum & despectum esse contemnendum, admonemur, cum secundum proverbialem versum,

Sæpe aquilam ad pœnas vel scarabeus agit.

Et Pausanias in Arcadicis sive lib. VIII. recte ait: At enim vilioribus & abjectioribus plerūq; rebus vim eā indidit DEUS, *ut ea superarēt, quæ max. essent inter homines existimationis; quo in loco plura hujus rei exempla cōmemorat.*

NUNC

LXX.

NUNC NOSCITO VIRES.

Hoſtem quid ſpernis? Quamvis abjectior ille,
Sæpe irritatus maxima damna dedit.

LXXI.

OVIS *græce* πρόβατον *quasi* πρόβασις, *secundum Hesychium, quod proventum eorum quæ ad vitæ sustentationem requiruntur, significet, animal simplex est, innocēs, & generi humano utile (unde in sacris literis multæ præclaræ similitudines sumūtur) nā propter lanam, lac, carnes atque ipsam fœturam plurimum commodare potest. Quare ex hoc pecore omnibus temporibus & locis, apud plurimas gentes divitiarum non exigua pars conquisita, atq; ideo vita pastoralis olim in magno pretio habita fuit. In lege quoque Mosaica, inter munda & innocentes pecudes primum locum obtinet. Quapropter hoc symbolum optime quadrat in hominem pium, innocentem, qui quamvis sit destitutus aliorum auxilio atq; subsidio, nihilominus omnibus inservire & gratum facere studeat, quemque innocentia sæpe inter medios hostes tutum & incolumem servet. Vnde Nazianzenus præclare hoc quoque scripsit:* ἀφύλακτον ἡ ἀπλότης, καὶ ἥκιστα κακίαν ὑφορᾶται τὸ κακίας ἐλεύθερον, *id est, Expers custodiæ est simplicitas, & minime mali quicquam suspicatur is, qui à malo est immunis. Quali in sua simplicitate & innocētia acquiescenti semper esse debet ante oculos sentētia versuū horū,*

Hic scopus unus erit, cunctis prodesse, nocere
Nulli, & amare bonos ac tolerare malos.

Itemque hoc alterum,

Iuvare cunctos, at nocere nemini,
Est summa vitæ Christianæ regula.

Quemadmodum & Cicero lib. 1. de Offic. Virum bonum esse dicit eum qui prosit omnibus, noceat nemini, nisi lacessitus injuria. Alibi additur ex Claudiano in Epistola ad Hadrianum,

MENS IGNARA NOCENDI.

UNDI-

LXXI.

UNDIQUE INERMIS.

Commoda plurima ovis præbet, nocumenta q̃, nulla:
Sic benefac cunctis, nemini obesse velis.

LXXII.

PHILES *græcus autor, recentior tamen (floruit enim Michaelis Palæologi tempore) in libello de proprietatib. animalium scribit, pellem ovis, quam lupus suis dentibus laceraverit, non esse pro indumento corporis usurpandã, nam pruriginem quandã & cordis palpitationem excitare, causſam vero hujus rei addit nullum. Plutarchus autem cib. II. Sympoſiac. Quæſt. IX. aliam quæſtionẽ proponit, cur ovis à lupo demorſæ caro fiat ſuavior, lana autem pediculos generet, Rationẽ reddit de dulcedine, quod caro ejus, lupi morſu colliquetur: Eſſe enim iſtius feræ ſpiritum adeo fervidũ & quaſi ignitũ, ut oſſa etiã duriſſima in vẽtre emolliat atq; colliquet, atq; ideo à lupis morſa, celerius quam alia liqueſcere. Et olim propterea gulæ dediti expetebant hœdum lupi faucibus ereptum, quod Horatius quoque indicat in Epodis.*

Vel agna feſtis cæſa terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo. *Et Martialis verſus idem declarant:*
Parvus onyx, una ponetur cœnula menſa,
Hœdus inhumani raptus ab ore lupi.

Convenit ſymbolum hominibus piis & probis, qui in hoc mũdo propter innocentiam vitæ, ac veritatis ſtudium, variis periculis & tormentis ſunt ſubjecti, ac ſæpe ideo ab impiis extrema omnia patiuntur, tandemq; DEO acceptam hoſtiã ſeſe offerunt, quo in numero omnes ſãcti Martyres ſunt ponendi. Sic legimus apud Euſepium lib. III. cap. XXXVI. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ex Irenæo, quod S. Ignatius ante martyrium hæc verba protulerit: ὅτι σῖτος εἰμὶ θεοῦ, καὶ διὰ ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὑρεθῶ, *id eſt, DEI frumentum ſum, & beſtiarum dentibus molor, ut purus & ſincerus panis reperiar. Et B. Polycarpi apud eundem lib. IV. cap. XV. inter alias ipſius religioſiſſ. preces hæc verba leguntur:* προσδέχθητι ἐνώπιόν σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καὶ προσδεκτῇ, *id eſt, Quæſo ut hodie in cõſpectu tuo pro hoſtia pingui & accepta admittar.*

FIT

LXXII.

FIT SUAVIOR.

Dum premitur justus, fit gratior hostia Olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

LXXIII.

LEPORES *inter dormiendum apertos oculos tenere tanquam vigilantes, vel statim evigilaturi, constat, unde in proverbium abiit, leporinus somnus, cuius usus est creber etiam in nostra lingua. Hinc, secundum nonnullos,* λαγὼς *græce dicitur* ἀπὸ τοῦ λάειν, *quod est videre, quia oculos non claudit in somno; Quod Plinius & Suidas quoque annotarunt. Et Aegyptii ideo in suis Hieroglyphicis, ut Orus habet, & eius interpres Pierius, per leporem hominem vigilantem significare voluerũt. Quod ad mentis vigilantiam & attentionem transferre recte possumus. idque argumentum tractavimus quoque in priore centuria Emblemat.* XC. *Sic Cicero in orat. pro Plancio, Vigilãdum est, inquit, semper, multæ insidiæ fiunt bonis. Potest similiter hæc vigilantia de Demosthenica intelligi, qui antelucanas opificum operas prævenire solitus est, qua & alii plurimi viri lelebres laudem & gloriam perpetuã sibi acquisiverunt. Est & elegans admodum sententia Platonis* III. *de Legibus hæc:* ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, οὔτε τοῖς σώμασιν, οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, οὐδ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν. καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον μὴ ζῶντος. ἀλλ' ὅσις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν μάλιστα ἐστὶ κηδεμὼν, ἐγρήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ πρὸς ὑγιείαν αὐτοῦ μόνον φυλάττων χρήσιμον. ἔστι δὲ τοῦτ' οὐ πολὺ καλῶς εἰς ἔθος ἰόν, *id est, Somnus enim multus neque corporibus nec animis nec rebus gerendis ex natura aptus est. Nemo enim profecto dum dormit, ullius est pretii, nihilo magis quam qui non vivit. Qui igitur vitæ & sapientiæ curam gerit, plurimo tempore vigilat, id solum providens atque observans, ut somni tantum capiat, quantum ad sanitatem potest pertinere. Ad cuius quidem conservationem non multo somno opus est, dummodo recte sit constitutus somni capiendi modus.*

VIGI-

LXXIII.

VIGILANDUM.

Luminibus dormit patulis lepus. Advigilandum est.
Insidiis quoniam cingimur innumeris.

LXXIV.

DESUMSIMUS *hanc quoq; historiam festivam, ex Plutarcho de sol. anim. ubi sic eam describit: Versutiæ autem cum sint multa exempla, omissis vulpium, luporum, gruum, graculorumq; commentis callidis (sunt enim nota) testem producam Thaletem antiquiss. Philosophum, quem ferunt nõ minimam laudem eo invenisse, quod artem arte dextrè superasset. Salem portantiũ mulorum quidam fluvium ingressus, fortuito concidit, & sale in aqua colliquato, cum surgens onere se animadvertisset levatũ, caussam sensit & memoriæ mandavit, ac quoties per amnem transiret dedita opera se demisit & in utramq; partem versavit, ut vasa in aquam demergerentur: Quod cum Thales audivit, jussit loco salis lana & spongiis vasa impleri, iisq; oneratũ mulum agi. Qui cum pro more suo egisset, & aqua onus suum implevisset, sentiens suas sibi argutias male cessisse, post hac ita caute fluvium transiit, ut ne invito quidem ipso vasa aqua attingerentur. Hæc ille. Et Aelianus eandem refert historiam. Quare verum est quod breviter Sophocles in Ajace dixit:*

οἱ γὰρ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.

Vbique prudentes viri palmam obtinent.

Ac Aristot. 1. Met. Sapientiæ divinam potius quam humanã dicit esse possessionem. Sed vera hujus Encomia melius ex ullo autore cognoscere non poterimus, quam quæ de illa Salomon in proverbiis, & Syracides in libro, cui ideo titulum fecit, σοφίαν ἢ πανάρετον, *id est, sapientiam sive de universa virtute, copiose scripserunt, quæ ab omnibus piis crebro & diligenter sunt cognoscenda non solum, sed etiam animis plane infigenda, & studiose moribus exprimenda. Ascribi quoque posset,* ASTU DELUDITUR ASTUS, *Vel:* FRAUDEM SAPIENTIA PELLIT.

LXXIV.

ASTU SOLERTIA MAIOR.

Lana sali haud eadem est neque spongia mersa sub undas,
Quæque asinus nescit cernere scit sapiens.

LXXV.

DE naturali inimicitia inter asinum & acanthidem avem, quam Spinum & Ligurinum vertit Gaza, & quæ differre censetur à nostra carduele, utque Gesnerus conjicit, potius pro nostra luteola vulgari sumenda, hæc leguntur apud Aristotelem lib. IX. de hist. anim. cap. I. ὄνος καὶ ἀκανθίδες πολέμιοι. αἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν βιοτεύουσιν, ὁ δ' ἁπαλὰς ὄσας ἐθίει τὰς ἀκάνθας, id est. Asinus & Spini inter se sunt inimici. Victus enim Spinis è vepribus, quas asinus tenellas adhuc depascit. Quod Plinius iisdem ferme verbis expressit lib. X. cap. LXXIV. De quo Achilles Bochius lib. III. symbol. quæst. hos versus composuit,

Cur tantula asinum tantum acanthis oderit,
Obscura non est caussa, spinis affricat
Sese ille acutis, in quibus cubilia
Texens avicula nidulatur, ejus &
Depascitur flores. Acanthis usque eo
Terretur, ut procul rudentem si audiat,
Dejiciat ova, decidant pulli metu
E nidulo. nec fert inultum hoc. nam illius
Qua fastibus, qua sarcinis facta ulcera
Parvo fodit rostro, atque pungit narium
Molliss imas partes. Id omnes admonet,
Ne humillimis quidem inferendam injuriam,
In parvulis vim sæpe inesse maximam.

Brasidas, auctore Plut. cum manum in caricas temerè immisisset, & à mure inibi fortè latente morderetur, Papæ, inquit, ut nullum est animal tam pusillum, neq; tam invalidum, quod lacessitum non cupiat ulcisci se. Pertinet huc proverb. Formicæ etiam est sua bilis.

ET

LXXV.

ET PARVIS SUAVIS.

Parvula, quæ de asino vindictam sumit acanthus,
Vim magnam & parvis rebus inesse monet.

LXXVI.

INTER *varia genera Simiarum apud Aristotelem & alios habentur quoque Cynocephali, quos Gaza canicipites interpretatus est. Sunt tamē ex sententia Plinii, Solini, Gellii, atq; etiam B. Augustini & homines monstrosi, qui capita instar canum habere dicūtur, de quibus hic non loquimur. Cynocephalus vero noster putatur illa esse bestia, quæ Italicè & à nostris quoq; vulgo Babiō nominatur, & interdum apud magnates conspicitur. Est autem animal admodum irritabile & iracundum, quod Aristoteles etiam de hist. animal. lib.* II. *c.* VIII. *annotavit. quare Hieroglyphicè, teste Oro, iracundiæ typus est. Proprietas autem illi hæc inesse peculiaris perhibetur, quod luna silente tristetur & insuper cācutiat, ac rursum ad illius ortum exultans, & visum recipiens, eam quasi veneretur & lætabūdus adoret. Vnde Aegyptii aliquid divini illi inesse arbitrantes cum aliis animalibus nonnullis in suis templis colūerunt. Quo symbolo vir quidam nobilis, & suæ conjugis, nomine Dianæ, quæ apud poëtas est Luna, admodum amans, declarare voluit, amorem erga ipsam ita singularem esse, ut illius non aliter tam in secundis quam adversis rebus afficiatur, ac si ad ipsum proprie pertineret. Quod Euripides quoque in Andromacha breviter retulit,*

ὅσοι γὰρ ἔρωτα πίπτουσι βροτῶν,
εὐθλὼς ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων,
οὐκ ἐξὶ πείας λείπεται τὸ ἡδονῆς, *id est,*
Quicunque homines amore capti fuerint,
Si commodos nanciscantur amores,
Nullum eis abest voluptatis genus.

Plura qui volet de hoc legere poterit apud Plutarchum in præceptis conjugalibus, & consolatione ad uxorem.

PEN-

LXXVI.

PENDET AB ILLA.

Cum lunâ Caniceps visum perditque capitq́.
Sunt & conjugibus mutua fata bonis.

LXXVII.

SIMIARUM *generi, inquit Plinius lib.* VIII. *cap.* LIV. *præcipua erga fœtum affectio. Gestãt catulos, quos manſuefactæ intra domos peperere, omnibus demõſtrant, tractariq; gaudent, ſimiles gratulationem intelligentis. Itaque magna ex parte complectendo necant. Oppian. lib.* II. *Cyneget. paulo aliter hæc exponit. Simias enim ait ex duobus, quos pariunt, alterum amare, atque alterũ odiſſe, & hunc ſtatim arctiore complexu necare; quæ Solinus quoque in hunc modum cõmemorat: Immoderatè fœtus amãt, adeo ut catulos facilius amittant quos impendio diligunt, & ante ſe geſtant, quoniam neglecti pone matri ſemper hærent. Quod & Orus Niliacus tradit. & lepidè, quãvis paulo diverſè, deſcribit Avianus in fabulis. Icon hæc eſt cõveniẽtiſſima nimiæ indulgentiæ parentũ erga liberos, quæ ſæpe illis detrimẽtoſa vel etiã exitioſa eſſe ſolet, ut rectè monet græcus verſiculus,*

τὸ πρᾶγμα πατέρων διαφθείρειν τέκνα πέφυκεν.

Quem eruditiſs. vir Gabriel Faernus in fabulis ſic vertit:

Exitium natis parit indulgentia patrum.

Et ante eum Baptiſta Mantuanus fecerat,

Blanda patrum ſegnes facit indulgentia natos.

Nam, ut Plato V. *de legibus dicit,* τυφλὸν πᾶς ὁ φιλῶν περὶ τὸ φιλούμενον, *id eſt, Amãs omnis ſit cæcus circa rẽ amatam. Cujus indulgentiæ plurima mala & incommoda poſt Solonem, multis in locis Syracides enumerat, & exempla eius rei tam ex ſacris quam profanis hiſtoriis non pauca afferre poſſemus, etiam noſtrorum temporum, niſi ea ubiq; eſſent in promtu. Inter quæ illuſtre admodum eſt illud pontificis Iudaici Heli, qui ob nimiam erga ſuos filios indulgentiã, divinitus graviſſimè fuit punitus. Alibi legitur aſcriptum,* PERDIT AMANDO, *Vel,* SITMODUS IN REBUS..

CÆCUS

LXXVII.

CÆCUS AMOR SOBOLIS.

Sæpè & amare nocet. Suffocat simia amando
Simiolum. Exemplum hoc o fugitote patres.

LXXVIII.

FELEM *dici Catum quasi cautum vulgo, quo nomine Palladius quoq; usus est,* αἴλουρον *vero græcis & Varino quoque* κάτῳλω, *nemini est dubiū. Varro tamen & Columella felem videtur de marte vel ictide intellexisse, ut Augustinus Niphus quoque observavit, Apud Philostratum putatur esse* γαλεώτης. *Gaza* γάλω *nō semper etiam mustelam, sed interdum felem interpretatur, cum tamen Plinius ubique* αἴλουρον *felem, &* γάλω *mustelam verterit. Huic animali innatum ac proprium est, ut sit libertatis cupidum admodum, & propterea carceris impatientissimū. Quapropter, Methodio teste (ut refert in symbolis Heroicis Guilhelmus Paradinus) antiquis Alanis, Burgūdionibus & Suevis insigne militare fuit felis libere excurrentis delineatio, quo innuebant, se pro libertate defendenda animis paratis ac totis viribus semper pugnaturos esse, quod vere Germanicum & heroicum propositum firmiter multis sæculis continuarunt. Præclarè apud Salustium C. Manlii Legati ad Martiū Regem: Nos non imperium, neq; divitias petimus, quarum rerum caussa, bella atque certamina inter mortales omnia sunt: Sed libertatem, quam nemo bonus nisi cum anima simul amittit. Nam etiam secundum Plautum in Captivis:*

Omnes profecto liberi lubentius
Sumus quam servimus.

Si qui dicebantur olim milites Augustales sub magistro peditum, idem procul dubio significantes, felem in vexillo prasini coloris, & alii, qui Felices nominabantur, in rubro eandem: Milites vero Alpini appellati, in vexillo punicei coloris gestabant. De quibus omnibus qui plura velit cognoscere, legat inter alios Picrium Valerianum in Hieroglyphicis de fele.

ARBI-

LXXVIII.

ARBITRII MIHI IURA MEI.

Invicta letum pro libertate paciſci,
Gentis erat quondam gloria Teutonicæ.

MUSTE-

LXXIX.

MUSTELARUM *non unum genus habetur, inter quas ea quæ minima est, & Plinio vulgaris ac domestica dicitur, ubique est nota. De hac & testudine apud Aristotelem lib.* IX. *hist. animal. cap.* VI. *naturalis tam φρονήσεως, quam αὐτιπαθείας exempla leguntur memorabilia, quæ cum Græce eleganter sint expositæ, placuit hoc loco referre.* ἡ δὲ χελώνη, ὅταν ἔχεως φάγῃ, ἐπεσθίει τὸν ὀρίγανον, καὶ τοῦτο ὤφελαι. καὶ ἤδη κατιδόντες τοῦτο πολλάκις ποιοῦσαν αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴ γλυκαμένη τῆς ὀριγάνου πάλιν ὅπου τὴν ἔχιν πορευομένην, ἐξέτιλε τὸ ὀρίγανον. τούτῳ δὲ συμβάντος, ἀπέθανεν ἡ χελώνη. ἡ δὲ γαλῆ, ὅταν ὄφει μάχηται, ἐπεσθίει τὸ πήγανον. πολέμια γὰρ ἡ ὀσμὴ τοῖς ὄφεσιν. *Gaza hæc ita transtulit. Testudo cum viperam ederit, mox cunilam edit (Plinius bubulam cunilam origanum vocat) quod cum ita sæpe factum animal advertisset quidam, ut gustata cunila viperam testudo repeteret, herbam evulsit, quo facto testudo interiit. Mústela vero quoties dimicatura cum serpente est, rutam comedit. Odor enim ejus herbæ infestus serpentibus. Hoc symbolũ egregio Polemarcho Sfortiæ Palavicino contra Turcas sub Imperatore Ferdinando militanti, Iovius obtulit, monens illum, simul prudentiam cum fortitudine esse conjungendam, de quo & supra aliquid dictum est. Sereniss. Dux magnus Hetruriæ Franciscus addit bufonem, qui minatur se mustelam devoraturum, & ascribi curavit,* AMAT VICTORIA CURAM. *Nam bufo quoque similiter ut serpens rutam ferre nequit. Estq; hemistichium hoc sumtum ex Catullo in carmine nuptiali,*

Iure igitur vincemur, amat victoria curam.

Non absimile huic est, quod posuimus in priore nostra Centuria num. LXXXVI.

CAU-

LXXIX.

CAUTIUS UT PUGNET.

Obfirmet fortis prudentia pectus in hoſtem,
Muſtelæ veluti ruta dat antidotum.

LXXX.

DE inimicitia muſtelæ cum ſerpente & bufone, & ipſius cũ ruta munimento jam dictum eſt. Nihilominus perhibent hoc cautum & aſtutum alioqui animalculum (in quod propterea Galanthidem, quia partum Alcmenæ invita Lucina callide procuraſſet, transformatam fuiſſe fingit Ovid. lib. IX. Metamorphoſ.) perhibent neſcio quo errore vel temeritate in dictum ſponte ſua interdum in os bufonis inimici ſui irruere atq; ita nonnunquam perire, haud aliter quam viperam caput maris ori ſuo inſertum præmordere quidam aiũt. Camillus de Camillis, & Ioannes Baptiſta Pittonus in Italicis ſuis ſcriptis de Impreſſis vulgo dictis, hoc quidem ita ſe habere affirmant, ſed apud veteres rerũ Naturalium autores (quod memini) nusquã reperitur annotatũ. Quadrat autem hæc ſimilitudo in illos, qui in aliis ſuis rebus ſatis caute ac prudenter verſantes, interdum tamen per cæcum impetum & impotentiam animi, vel ab aliis voluptatibus, vel inprimis amorum illecebris ſinũt ſe à virtutis tramite abduci, ac ita ſæpe in manifeſtam perniciem abripiuntur. Quem affectum admodum impetuoſum Seneca poêta in duobus locis egregie deſcribit, quorum prior extat in Tragœdia Hippolyto:

Furor cogit ſequi
Peiora: vadit animus in præceps ſciens
Remeatque, fruſtra ſana conſilia appetens.

Alter eſt in Medea,

Cœcus eſt ignis ſtimulatus ira,
Nec regi curat, patiturque frenos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipſos
Obvius enſes.

Ipſa Medea apud Ovid. Heroid. ſimiliter ait:

Quo feret ira ſequar; facti fortaſſe pigebit.

VER-

LXXX.

VERSUTIOR ERRAT.

Cætera qui vincis, tibi cur dominata voluptas
Te haud improvisum mergit in exitium?

LXXXI.

PUTAT *Pierius lib.* XIII. *Hieroglyphicorum, Aelianum & alios per album murem intellexisse eum, quem Albertus Armenium & vulgo Armelinum nominant, quem videtur quoque sequi Georgius Agricola, atque idem existimat apud Plinium in sæpius allegato lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *murem ponticum esse eum, quem album dunaxtat conspici ait, murem autem Fennicum vel Venetum potius, aut varium vocant, qui Agricolæ est Sciurus Fennicus: Sed Armelini proprietas fertur esse sane mira, quod nimirum fame aut siti prius moriatur, aut à venatoribus sese capi ferat, quam luto aut simili re immunda, quib. circumdata sit, suam pellem candidam & elegantem patiatur defœdari. Quod ingeniosiss. symbolum usurpavit Ferdinandus filius Alphonsi Regis* I. *Arragoniæ & Neapolis, propter Marinum de Marciano Ducē Suessæ ac Principem Rossani (ut Iovius memorat, & sculptura supra portam Castelli novi Neapolitani hoc confirmat) qui tametsi ejus esset propinquus, ad partes tamen sui hostis Ioannis Andegavensis se contulit, & insuper per insidias conatus est Regem è medio tollere. Sed Rex sibi cavens Marinū paulo post cepit, & suadentibus amicis, ut illum interfici curaret, non est illis obsecutus, dictitans quamvis in se proditoriè egisset, propter sanguinis tamen cognationem omnino nolle hoc facere. Quidam ingeniose rythmis hisce germanicis descripsit,*

Eh ich wider mein gwissen thett/
Willieber sterb ich an der stett.

Sic Claudianus,

Nempe mori satius, vitæ quam ferre pudorem.

Et Pindarus in Olympiis, Hymno VIII.

αἴδα τι λάθεται, ἄρμενα πεάξας ἀνήρ:
Orci obliviscitur, qui facit ea quæ conveniunt.

MALO

LXXXI.

MALO MORI QVAM FOEDARI.

Omnibus antiſtat recti mens conſcia rebus:
Hoc bene emi vita tu quoque crede decus.

LXXXII.

QUAMVIS *multæ regiones abundent cuniculis, cum sint admodum fœcundi, maximus tamen eorum in Hispania semper fuit proventus, unde Catullus vocat cuniculosam Celtiberiam. Quin etiam Balearici auxilium militare ab Augusto Imperatore olim contra eos petierunt, teste Plinio lib.* VIII. *cap.* LV. *& Strabone lib.* III. *atq; etiam oppidum ab iis esse subversum narrat Varro, quem adducit Plinius eodem libro cap.* XXIX. *Et Strabo quidem in Turditania (quæ putatur esse Hispania ulterior sive Bætica) contra illorum copiam nimiam, plures esse modos inventos eos venandi & capiendi scribit, quorum unus fuit, quod γάλας ἀγρίας Africæ, id est, mustelas sylvestres, quas viverras esse putant (quamvis interpretes feles feras habeant) studiose adhibeant, ac ore obligato in foramina cuniculorum immittant, quæ eos unguibus extrahant aut expellant, ut ab astantibus capiantur, quod Plinius quoq; commemorat. Atq; hoc venationis genus adhuc in Anglia & alibi est usitatū. Nam venator viverras funiculo tenens in cavernas immittit, quæ ubi cuniculum apprehenderint, ita mordicus tenent, ut una cum ipsis extrahantur. Admonemur autem hoc Emblemate, quantopere clandestinæ insidiæ nobis sint cavendæ, quod quidem inprimis de calumniæ pessimo & valde occulto malo est intelligendum. Unde proverbium dicit: Non esse remedium contra sycophantæ & calumniatoris morsum, desumtum ex Aristophanis Pluto, ubi cuidam jactanti annulum se habere magicum, efficacem contra omne malorum genus, addit alter,*

ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος,

scilicet φάρμακον, *id est, Non illi inest remedium contra sycophantæ morsum.*

UNDI-

LXXXII.

UNDIQUE INSIDIÆ.

Protrahit abſtruſis muſtela cuniculum ab antris,
Et quis ſe tutum ſperet ab inſidiis?

LXXXIII.

NDICARUM rerum scriptores, Gomara, Monardes, Lerius & alii plures, atque Bellonius quoque in Observationibus Hodœporicis describunt depingunt q animal quoddam veteribus forsitan incognitum, cuius binas etiam exuvias, quæ inter se non parum differunt, in nostro rerum naturalium penu habemus. Hispani nominãt Armadillo, id est, armatum sive cataphractum, quod quasi panoplia vel armatura quadam loricata à capite usque ad pedes sit contectum. Inde Mexicani & Guinenses, apud quos copiose reperitur, & subterraneum animal esse dicitur magnitudine erinacei, sed lõgius; appellãt in sua lingua Tatou. Quemadmodum itaq hoc rarũ animal munitur naturalibus armis, quibus sese defendit, nec externis indiget subsidiis: sic quoq virtus instar loricæ in se munita tuta cõsistit, & insultus adversæ fortunæ facile superat ac cõtẽnit. Quæ Claudianus in Panegyri de consulatu Mallii Theodori his versibus pulchre exposuit:

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque late
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuque petit clarescere vulgi:
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis
Divitiis animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.

Nec minus eleganter Horatius lib. III. Ode II.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Menander: ὅπλον μέγιστόν ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖσι: *Armatura maxima virtus est mortalibus.*

VIR-

LXXXIII.

VIRTUS LORICA FIDELIS.

Virtus ipsa suis firmissima nititur armis,
Sævam hiemem sortis spernere docta malæ.

LXXXIV.

HISTRIX, *qui vulgo porcus ſpinoſus nominatur, ſicuti apud Suidam* ἀκανθοχοιρος, *cum quo germanicum quoq; vocabulum,* Stachelſchwein/ *convenit, è genere Erinaceorũ eſt, ſed multo longioribus & acutioribus aculeis armata, atq; iis quidem (ut Plinius & Aelianus narrant,) cũ cutim intendit, miſſilibus: unde nõ ſolũ pungit illos & ſauciat ora canum, ſed lõgius quoq; in eos ejaculatur. Quod Ariſtot. quoq;, Athenæus & Suidas referunt. Hoc animal eruditi quidam arbitrantur apud Plautum in Pœnulo, nomine muris Africani notari, cum ſit in Africæ & Indiæ regionib. frequens, quod interdum hodie quoq; ſpectandi cauſſa in Germania circumfertur, nec eſt* ἀμφίβιον, *ſed terreſtre tantum, ut Oppianus quoque III. Cyneget. affirmat. Extat autem apud Claudianum integrum poema de Hiſtrice, ex quo nonnullos verſus huc transferre placuit:*

Ecce brevis propriis munitur beſtia telis,
Externam nec quærit opem, fert omnia ſecum,
Se pharetra, ſe le jaculo, ſe ſe utitur arcu.
Unum animal cunctas bellorum poſſidet artes.
Quod ſi omnis noſtræ paullatim induſtria vitæ
Fluxit ab exemplis, quicquid procul appetit hoſtem,
Hinc reor inventum.

Similia ferè de Mantichora, India fera, Phile in Iambis ſcribit, eã videlicet è cauda ſpiculis armata ſagittas emittere, quibus ſe perſequentes feriat. Gratum hoc & familiare fuit ſymbolum Ludovici XI. *Regis Galliæ (unde corona illi additur) qui eo oſtendere voluit, arma ipſi talia eſſe in promtu, quibus & in propinquo, & longius, ſi opus ſit, hoſtem ſuum poſſit petere,* ἀγχέμαχος *nimirum pariter atque* τηλέμαχος. *Quidam ex verſibus Claud. addunt:* FERT OMNIA SECUM, *Bene igitur Seneca in Medea dixit:*

Nemo potentes aggredi tutus poteſt,
Gravis *enim, ut ibid. ait,* ira regum eſt ſemper.

CO-

LXXXIV.

COMINUS ET EMINUS.

Cominus ut pugnat jaculis, atque eminus hiſtrix,
Rex bonus eſto armis conſiliisque potens.

LXXXV.

ERINACEUS, *vel secundum Plinium Herinaceus, forsitan quia infixa spinis illius inhæreant, dicitur quoque Ericius, & apud Plautum in Menechmis, ac Nemesianum in Cyneget. Eres, græcis est* χῖνος. *De quo apud Plutarchum in cōment. de solertia animal. extat hæc jucunda narratio. Elegantior tamen est Erinacei pro catulis procuratio. Autumni enim tempore sub vites obrepens uvarum acinos pedibus in terram decutit, eosq; circum volutās se spinis suis excipit, ac nobis aliquādo omnibus hoc spectantib. speciem exhibuit ambulantis uvæ, deinde in cavernam suam discedens, catulis eas à se decerpēdas præbet. Est autem dictum hoc, Non solū nobis &c. ex Ciceron. lib. 1. de Officiis nota omnib. sententia desumpta, quam ille transtulit ex epistola Platonis ad Archytam Tarentinum, quæ omnia huc transferre nimis esset longum futurum. De amore vero erga liberos parentum eruditus commentar. Plutarchi* περὶ φιλοστοργίας *legi poterit. Ac Menander unico versiculo id est complexus,*

τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ ζῆν μόνον.

Hoc vivere est, haud sibi uni vivere.

Guilhelmus Paradinus in symbolis heroicis addit, MAGNUM VECTIGAL, *ex Cicerone in Paradoxis: O dii immortales, non intelligunt homines, quam magnum sit vectigal parsimonia. Apud Plinium lib.* VIII. *cap.* XXXVII. *habetur, præparare hieme Erinaceos sibi cibos, & volutatos supra jacentia poma affixa spinis, unum non amplius tenentes ore, portare ea in cavas arbores. Quod etiam Aelianus refert. Sic Plutarchus in cōment.* περὶ φιλοπλουτίας, *id est, de cupiditate divitiarum (quamvis ibi ab avaro in alium sensum detorquentur) ait,* ταῦτα γὰρ ἐστιν, ἃ παραινοῦσι καὶ διδάσκουσι· κέρδαινε καὶ φείδου, τοσούτου νόμιζε σεαυτὸν ἄξιον, ὅσον ἂν ἔχῃς, *id est, Hæc enim sunt quæ monent atq; docent: Lucrare & parce, & tanti te esse crede, quantū est quod possides.*

NON

LXXXV.

NON SOLUM NOBIS.

Ericium hic qui ceu gradientem conſpicis uvam,
Frugi ſis, & opes tu quoque linque tuis.

LXXXVI.

ECHINUS *non sine vafricie quadam naturali, quando sentit canes in se impetum facere, convolvit se in formam pilæ, ut tantum in aculeos vim suam exerceant, Plutarchus in cōmētario toties adducto, de solertia animalium, paulo aliter de vulpe hæc cōmemorat, & inde proverbiū natū dicit,*

Scit multa vulpes, magnum echinus unum habet.

Nam accedente, ut aiunt, vulpe,

Corpus convolvens pineæ in morem nucis
Spinas riget horrens, ne vel morderi quēat,
Vel tangier.

Est ḡ prior senarius, secundum Xenodotum Archilochi,

πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖν☞ ἓν μέγα.

Posteriores verò versus leguntur quoque apud Athenæum Dipnosophi. lib. III.

ῥόφιλ☞ ἄμφ' ἄκανθαν εἰλίξας δέμας
κεῖται, δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχαν☞.

Significat autē hominē virtute ac integritate sua fretū, fraudes & obtrectationes malevolorum facile contemnere & ab illis se cōservare posse: ac attribuitur hoc symbolū à C L. V. Ioan. Sābuco illustri Baroni Carinthiaco Ioāni Kevenhülero. Academici Brixienses occulti, solum Echinum pingunt in globum cōvolutum cum dicto, VNDIQUE TUTUS: quod cum priore explicatione cōgruit. Scipio autē Amiratus in libello suo Italico attribuit hanc inventionē fortiss. Duci militari Vespasiano Gonzagæ, una cum parte versus Virgiliani Aeneid. v. DECUS ET TUTAMEN IN ARMIS, *quod præstantes & fortes milites constantia & animositate in pugnando, nō fugiendo turpiter, & seipsos salvos ac incolumes conservare, & veram gloriam bellicam conquirere studeant, quibus convenit istud Catulli in Argonaut.*

Expers terroris Achilles
Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus. NIL

LXXXVI.

NIL MOROR ICTUS.

Integritas, virtusque suo munimine tutæ,
Non paret adversæ morsibus invidiæ.

Sciurus

LXXXVII.

CIURUS *castaneã, quamvis aspero & spinoso cortice circumdatã, tam diu versat & laborioſe tractat, donec aperiat, fructuq; illius interiore frui ad vescendum queat. Quo indicatur, sine labore ac sudore (ut sæpe jã dictũ) ad res laudabiles nullũ aditum nobis patere. Estq; hac similitudine quoq; Plautus usus in Curculione,*

Qui è nuce nucleum esse vult, frangat nucem,

Figura nimirum proverbiali monens eum, qui cõmodum quærit, laborem quoque non subterfugere debere. Quod B. Hieronymus ad diligentem lectionem sacrarum literarum accõmodavit. Cicero quoque ex Attio vetere poëta refert hos versus in orat. pro P. Sestio.

Sed te id quod multi invideant, multique expetant,
Inscitia sit postulare, si tu laborẽ sũma cum cura efferas nullũ,

Idq; de sapientiæ adeptione peculiariter pronunciat Turpilius Comicus referente Nonio in verbo spissum,

Ita est: verum haud facile est venire illo, ubi ipsa est sapientia,
Spissum est iter, adipisci haud possis nisi cũ magna miseria.

Et Pindarus (qui ubique ejusmodi sententiis plenus est) Pyth. Ode ult.

εἰ δέ τις ὄλβος ἐν ἀνθρώποισιν, ἀνδὶ καμάτῳ φαίνεται.

Si vero aliqua est inter homines felicitas, ea non sine labore existit.

Cui similis est Epicharmi sententia, πεπόντων πόνων πωλοῦσιν πάντα τ' ἀγαθὰ οἱ θεοί: *Convenientibus laboribus vendunt omnia bona dii. Totum vero hoc symbolum eleganter explicat Philo de vita Mosis lib. III. Alius quidam ascripsit,* VIRTUTE ET SAPIENTIA, *quibus duobus omnia laudabilia & præclara comparare sibi homines possunt. Ac Claudianus inter alias laudes Stiliconis lib. II. eadem quoque refert,*

Durum patientia corpus
Instruit, ut nulli cupiat cessisse labori.

LA-

LXXXVII.

LATET ABDITA.

Nucleus arridet? Spinosa putamina rumpe,
Non vult felices absque labore DEUS.

LXXXVIII.

DE eodem Sciuro, quem græci quoq; καμψίουρον appellabant, Olaus Magnus lib. XVIII. *cap.* XVIII. *Historiæ Septentrionalis hæc literis mandavit. Tranat bestiola ista per amens exiguo ligno, caudam habēs pro velo expansam. Non enim natura alium cōcessit natandi modum, propter exiguum corpus & nimiam pilorum densitatem. in cauda villosa, qua cito imbuta aqua mergeretur in fundum. Quam rem Oppianus longe ante ipsum elegantibus versibus descripsit græcis, & Sciurum cum pavone caudam explicante confert. Nec absimilis est natatio piscis Nautili ab eodem copiose descripta in Halieut. lib. I. de qua,* DEO *volente, plura in* IV. *nostra Centuria de Aquatilibus & reptilibus dicemus. Est autem symboli huius cum aliis nonnullis commune argumentum hoc, quod sæpe ingenio & solertia in reb. difficilibus & admodum impeditis plus obtineatur, quam magnis viribus. In quā sententiam præclara extat oratio gravissimi historici græci Polybii, ubi loquitur de Xanthippo Lacedæmonio. nam inquit,* καὶ μὴν τὸ παρ' εὐριπίδῃ πάλαι καλῶς εἰρῆσθαι δοκοῦν, ὡς ἓν σοφὸν βούλευμα τὰς πόλλας χεῖρας νικᾷ, τότε δι' αὐτῶν ἔργων ἔλαβε τὴν πίστιν. εἷς γὰρ ἄνθρωπος καὶ μία γνώμη τὰ μὲν ἀήττητα πλήθη καὶ πραγματικὰ δοκοῦντα εἶναι, καθεῖλε. τὸ δὲ προφανῶς πεπτωκὸς ἄρδην πολίτευμα καὶ τὰς ἀπυλγηκυίας ψυχὰς τῶν δυνάμεων ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἤγαγεν, *id est, interprete Nic. Perotto: Præterea quod olim ab Euripide sapientissime dictum fertur, unicum rectum consilium multorum manus vincere, hoc tempore ex iisdem operibus fidem accepit. Siquidem unus homo atq; una sententia multitudinē, quæ antea invicta & insuperabilis fuerat, vicit ac profligatam urbem (Carthaginensem) & collapsos tot virorum animos instauravit atque erexit. Quidam addunt.* VIRIBUS INGENIUM POTIUS.

VINCIT

LXXXVIII.

VINCIT SOLERTIA VIRES.

Exiguus tranat ceu flumina magna sciurus,
Res gerimus magnas viribus ingenii.

LXXXIX.

ELIS, *muſcipulæ incluſa, circa quam captam ſaltant undique mures, & ſuo adverſario petulanter inſultant, donec tandem illa effractis repagulis liberata, meritas pœnas inſolētiæ ſumat, ſymbolum eſt, quod etiam Suidas & Adrianus Iunius in Emblemat. notarunt, nimiæ inſolentiæ ex ſumma impunitate ortæ, qua homines plus quam oportet ſuperbire, & ferociores fieri ſolēt. Maxima enim eſt illecebra, Cicerone in oratione Miloniana teſte, peccandi, impunitatis ſpes. Idq; etiam Arithmologica ſententia non improbanda declarat, quæ dicit à quatuor bonis matribus totidē peſſimos liberos procreari, nimirum, à veritate odium, proſperitate ſuperbiam, ſecuritate periculum, & familiaritate contemtum. Quod ſane inprimis de vulgi moribus intelligendum. Hæc enim, ut ait Livius lib.* XXIV. *natura multitudinis eſt; aut ſervit humiliter, aut ſuperbe dominatur; libertatem, quæ media eſt, nec ſpernere modice, nec habere ſciunt; & nō deſunt magiſtri, qui intemperantes animos irritent. Quapropter neceſſe fuit. ut reſpectu legum & ſuppliciorū homines petulantes & ſeelerati in officio ſevere continerentur, ne licentia ipſorum creſcente impune in alios quidvis tentare auderent. Itaq; Horatius quoq; ait, 1. Serm. Sat. III.*

Iura inventa metu injuſti fateare neceſſe eſt,
Tempora ſi faſtosque velis evolvere mundi.

Et Iſidorus II. Etymol. Factæ ſunt leges, inquit, ut earum metu humana coherceatur audacia, tutaq; ſit inter improbos innocentia. Contra verò, ut in Paradoxis Cicero præclare docet, ſapiens vir nonniſi recta ſequitur atq; colit, quia id ſalutare maxime eſſe judicat. Itemq; II. de legibus. Conſtat profecto ad ſalutem civium, civitatumq; incolumitatem, vitamq; hominum & quietam & beatam, inventas eſſe leges.

CAPTI-

LXXXIX.

CAPTIVAM IMPUNE LACESSUNT.

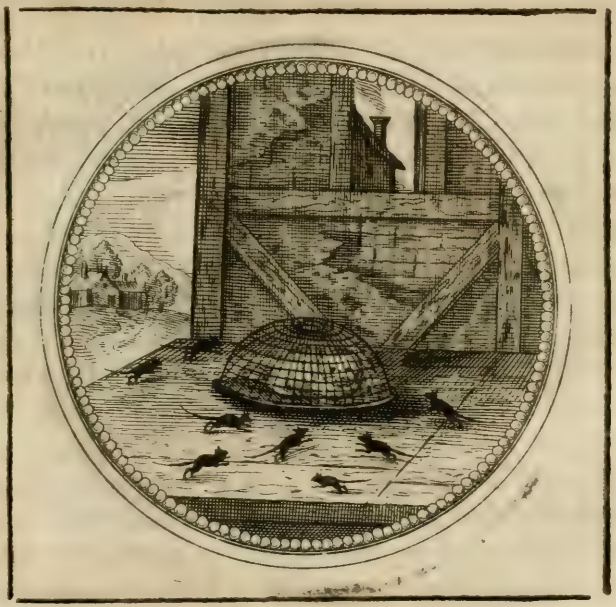

Hoſtem qui captum rides, fugerobur habentem;
Perrumpet felis carcere clauſa diu.

XC.

CHAMÆLEON (*cuius accurata descriptio est Aristot. II. de hist. anim. cap.* XI. *animalculũ Africanũ est, nec infrequẽs Indiæ, magnitudine Lacertæ grãdioris, crura tamen sunt magis recta & alta, quod in varios colores mutari proverbium indicat, quo dicitur aliquis esse Chamæleõte mutabilior. Estq; satis appositè typus hypocritæ & assentatoris. Quod Plutarchus in erudito cõmentario de dignoscendo amico ab adulatore sic explicavit: Adulatori evenit quod Chamæleõti. hic enim omni colori se potest similẽ præstare demto albo, & adulator in iis quæ operæ pretiuũ habẽt simile se præstare nõ valens, nihil nisi turpe imitãdo exprimit. Idem autor alibi in cõment. de solertia animalium, ex Theoph. & Aristot. rationem conatur reddere, quod sit natura admodũ meticulosus Chamæleon. Cum enim parum absit, quin totũ eius corpus pulmone impleatur, is spiritu plenus ob raritatẽ & pellucidam cutim ita destenditur, ac aptam ad mutationẽ reddit superficiẽ corporis. Plinius verò paulo aliter lib.* VIII. *c.* XXXIII. *hæc de eo recenset. Ipse celsus hianti ore solus animaliũ nec cibo nec potu alitur, (notandum tamen, interdum muscis, formicis, & aliis insectis vesci) nec alio quam aêris alimento. Et coloris natura mirabilior, mutat namq; eũ subinde, & oculis & cauda & tõto corpore, redditq; semper quẽcunq; prox. attingit præter rubrum candidumq;. Quæ profectò assentatorib. opt. cõveniũt, quorũ scopus præcipuus est, omnia imitari, & assensum cunctis præbere quã iis, à quorũ ingenio longè absunt, qui scilicet cãdido simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris verecundiæq; rubore sunt præditi. Quare Seneca Epist.* XLIV. *rectè disserit. veritas in omnem partem sui semper est eadem. Quæ decipiũt, nihil habent solidi. Tenue est mendacium, perlucet si diligenter inspexeris. Tractavit autem idem argumẽtum quoq; Alciatus, quod lector poterit cum his conferre. Additum etiam alibi legitur,* NON DURAT HYPOCRISIS. NIL

XC.

NIL SOLIDI.

Turpis adulator formas se vertit in omnes,
At verax similis mens manet usq; sui.

CXI.

Ex apologo Aesopico symbolum hoc originem duxit. Cum enim (ut est in fabula) Iuppiter ad Iunonis nuptias animantes universas invitasset, aliis omnibus tempestive advenientibus, sola testudo nimiū cessavit. De qua cum morae caussam scisciteretur, respōdisse fertur, οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, *domus amica, domus optima. Et Euripidis versus in hāc sententiam adducitur à Clemente Alexandrino* στρωματ. ε.

μακάριος ὅστις εὐτυχῶν οἴκοι μένει, *id est,*

Beatus est, domi qui agit feliciter.

Atque vetus est verbum Hesiodeum, οἴκοι βέλτερον εἶναι: *quia nusquam aliquis commodius ac liberius vivit quam domi suae, & addit idem poeta,* ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραζε, *i. quia molestum & noxium est foris versari. Quod tamen ita simpliciter non accipiendum, quasi etiā liberales & utiles peregrinationes non saepe haberent suum locum, sed proprie ad* αὐτάρκειαν *quandam & animi trāquillitatem ab omni curiositate alienam & remotam referendum est, non ad ignaviam & negligentiam inutilem. Nam Pythagoram, Lycurgum, Solonem, Platonem & alios plurimos, doctrinae liberalis caussa, suo tempore, etiam longinquas & difficiles profectiones suscepisse historia testantur. Et Plutarchus in libello* περὶ ἀθυμίας *nimiam* οἰκουρίαν καὶ ἀπραξίαν, *id est, propriae domus custodiam & inertiam plane improbat, sicut etiam in altero cōmentario, quē scripsit contra* τὸ λάθε βιώσας, *id est, latenter esse vivēdum, idem testatur. Referendi etiam huc sunt versus Ennii apud Cicer. in Ep. ad Trebatium, desumpti ex Medea Euripidis. Quidam ascribunt,* INTRA ME MANEO: *conveniens maxime virgini vel matronae honestae, domi se libenter continentis: atque ideo secundum Plutarchum in praeceptis conjugalibus traditur, Phidiam pinxisse Venerem insistentem testudini.*

DOMUS

XCI.
DOMUS OPTIMA.

Est sua cuiq; domus tutissimus usque receptus,
Hanc ceu testudo fœmina casta colat.

CXII.

CYGNI *in vertice montis Parnassi Phœbo & Musis sacri commorantes, animi candorem ac integritatem designant, quæ propria & peculiaris inprimis verè doctis viris esse consuevit, qui suavi suo cantu, & dulcedine doctrinæ omnibus grati atq; fructuosi sunt. An verò Cygni ante mortem tam suaviter canant, quemadmodum multi ex Poëtis & Philosophis, atq; ipse Plato in Phædone sive animæ immortalitate, meminerunt, & Eustathius græcus interpres Homeri in Il. β. scribit, experientia esse cognitum, Cygnos esse canoros, cum Plinius, Aelianus, Athenæus aliiq; non pauci hoc negent, adhuc dubitatur, quãvis apud Græcos & Latinos κύκνειον ἆσμα, id est, Cygnæa cantio in proverbium abierit. Ad montis verò huius fastigium testudo tardigrada suo lento at sedulo gressu ascendere, eoq; tãdem pervenire nititur. Quo indicatur, nonnullos, quamvis ingenii tarditas vel alia eos non parum remorẽtur, assiduitate tamen & diligentia id omne compensare, ac tandem ad sapientiæ & doctrinæ veram possessionem ascendere, cum etiam Cato dicat (quæ sentẽtia B. Hieronymus quoq; usus est) sat cito, si sat bene. Quod breviter Aristoteles III. Ethic. dixit, βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις, οὗ δ' ἂν ἅλῃ, βεβαίως μένειν, id est, Negocia quidem aggredienda cunctanter, sed in susceptis constanter inhærendum. Ac Periandro uni è septem sapientibus ascribitur, μελέτη τὰ πᾶν. In cura & diligentia consistunt omnia. Alibi legimus,* PEDETENTIM. *Vel,* AD LOCUM TANDEM. *Pertinet inprimis huc Homeri illud:*

κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν:
Nonnunquam assequitur tardus celerem citumq;.

ÆQUE

XCII.

ÆQUE TANDEM.

Tardigrada assequitur Cygnos testudo volucres,
Assiduus quo non scit penetrare labor?

XCIII.

QUAMQUAM *ex veteribus tàm Græcis quàm Latinis quidam, interq́; hos Aelianus, & Orus Niliacus, tradiderint, Fibrum sive Castorem, urgentibus venatoribus & canibus, sibi ipsi partes genitales amputare, gnarum se propter ipsas peti: contrarium tamen Dioscorides, & Sextius quidam antiquus autor apud Plinium scribunt, & plures etiam recentiores hoc nō posse fieri ostendunt, propter testes ipsius spinæ admodum inhærentes. Ad receptam tamen vulgo opinionem respiciens Tertullianus argutè dixit lib. 1. adversus Marcionē: Quis enim tam castrator carnis Castor, quam qui nuptias abstulit? Et sanè cùm Alciatus, Iovius, Garzonius & alii hoc ad Symbola & Emblemata sua accommodaverint, ac Marcellus Virgilius Florentinus in comment. ad Dioscoridem lib. II. de Castore, talia scribat fuisse olim excogitata, quo aliqua autoritate munitæ ejusmodi subjectiones facilius vulgo possent imprimi, nos quoq; hic ipsi locum concedamus, cum doctrinam perutilem in se contineat, quæ cognosci potest ex brevi ἐπιμυθίῳ, huic apologo Aesopico addito,* ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ζωτηρίας οὐδένα λόγον τῶν χρημάτων ποιοῦνται, *id est, homines prudentes propter suam salutem nullam habere rationem pecuniæ. Quæ admonitio ad alia omnia impedimenta vel famæ bonæ vel etiam vitæ causſa, abjicienda tempore necessitatis referri potest. Cujus rei tum aliæ tum præclaræ expositiones extant apud Ammianum Marcellinum lib. XVII. & Constantinum Manassem, quem autorem nobilis & domus vir Ioannes Leunclavius in latinam linguam ex Græca erudite convertit. Paulus Iovius adhuc juvenis unica addita dictione,* ΑΝΑΓΚΗ, *hoc symbolum ipse usurpavit, quod ex Euripide in Hecuba forsitan sumsit, ubi ait,* σεβὰ γὰρ ἀνάγκη: *Dura est necessitas.*

MODO

XCIII.

MODO VITA SUPERSIT.

Vt vivat Castor sibi testes amputat ipse,
Tu quoque, si qua nocent, abjice, tutus eris.

XCIV.

E Talpa ex Aristotele hæc Plinius, eius hac in re interpres, lib. IX. cap. XXXVII. cõmemorat: Quadrupedum talpis visus non est, oculorum effigies inest, si quis prætensam detrahit membranam: at quæ non levia etiam rudimenta pupillæ & albi circuli apparere in illis, sciunt qui diligenter per anatomen inspexerunt. Et secundum eundem Plinium, quamvis semper in terra defossa vivat, liquidius audit obruta terra tam denso elemẽto. Oppianus lib. III. Cyneget. vocat αὐτόχθονα φῦλα, quod ex terra & pluvia credãtur gigni. Apud Suidã proverbium legitur, ἀσπάλακος τυφλότερος, Talpa cæcior: Quo Cleomedes in Epicurum utitur lib. II. Et Aegyptii, teste Oro, hominem cæcum per eam denotabant, & apud Hesychium, ut Pierius refert, hieroglyphicũ est ignorantiæ. Hinc nobis discendum, quã cæca sit mortalitas, nisi aliunde cælesti luce illustretur. Vnde Socrates apud Platonẽ conqueritur, homines pauca scire vel potius nihil. Ac notum est Aristotelis dictum non quidem de talpis sed vespertilionibus, Metaphys. lib. II. cap. I. ὥσπερ καὶ τὰ τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ φέγγος ἔχει τὸ μέθ' ἡμέραν, οὕτω καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ νοῦς πρὸς τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων, id est, Quemadmodũ oculi vespertilionũ sese habent ad meridianã lucẽ, sic animi nostri mens ad ea quæ sui natura omnium manifestissima sunt. Similesq; querelæ extant multæ apud Pindarum, Lucretium, Persium & alios poëtas. Quibus tamen approbari Scepticorum & Pyrrhoniorum ἀκαταληψίαν, id est, nullius rei veram & certam apprehensionem, minime est censendum; sed potius illis incitari debemus, ut eo accuratius veritati indagandæ & rerum causarũq; investigationi operam dare studeamus. Inscriptio est ex Symphosii Aenig.

ATRIS

XCIV.

A TRIS OBSCURA TENEBRIS.

Heu mortale genus ceu talpæ, lumine captum,
Cœlesti donec restituatur ope.

XCV.

VIsum *est in fine horum Symbolorum & Emblematum, quædam etiam* ἀμφίβια *&* ἀμφοτερόζωα, *id est, animalia ancipitia (ut Cicero vocat) quæ promiscue in aqua & terra vivunt, ad nostrum institutum transferre, qualia sunt lutra, fiber, & crocodilus. Lutram quidem græci vocant* ἔνυδριν, *vel secundum Varinum,* ἐνυδρὸν, *notam omnibus, præsertim illis qui piscinas habent uberiores, in quibus interdum magnas strages edit. Aelianus videtur caniculam fluviatilem nominare, quã nos cicuratam etiam vidimus. In piscibus & quidem meliorib. capiendis mira illi agilitas, & tanta sagacitas, ut dicatur ex aqua per rivulum effluente, longe admodum piscium odorem ex vivariis percipere, quæ ubi invaserit, in omnes sævit, quamvis non universos possit devorando absumere. Quæ profecto imago est admodum evidens tyrannicæ crudelitatis, quæ nil nisi cruentum & nefarium spirans omnibus est infesta, inprimis verò bonos & virtute præstantes viros è medio tollit. Nam secundũ Claudianum de* IV. *Consulatu Honorii,*

Sors ista tyrannis
Convenit, invideant claris fortesq; trucident.
Munitique gladiis vivant, septique venenis
Ancipites habeant artes, trepidiq; minentur.

Et Cicero in libello de amicitia ait: Hæc est tyrannorum vita, nimirũ in qua nulla fides, nulla charitas, nulla stabilis benevolẽtiæ potest esse fiducia, omnia semper suspecta atq; solicita sunt, nullus locus est amicitiæ. Nam, secundum Sophoclem in Oedipo,

ὕβρις φυτεύει τύραννον.
Injuria creat tyrannum.

Quare Antisthenes Philosophus, ut est in Stobæo, carnifices tyrannis in pietate præferebat, cujus causſam interroganti cuidã respondit: A carnifice quidem homines injusti interimuntur, à tyranno autem etiam innocentes.

SÆVIT

XCV.

SÆVIT IN OMNES.

Plures lutra necat pisces, quam condat in alvum:
Sic rabie tumidus sæva tyrannus agit.

XCVI.

CASTOR. *Festo fiber quasi fimber dicitur, quod in extremis fluminum oris ac tãquam fimbriis degat, horrendi, quemadmodum Plinius loquitur, morsus, ut arborem ceu ferro cedat, adeo constãs in suo proposito atq; solers, ut quã ad ripas delegit primam dissecandam, eã non mutet, etiamsi diutius huic labori sit insistendum. Vnde Plautus: sic me subes cotidie, quasi fiber salicem. Quod si hominis partẽ aliquam apprehẽderit, nisi fracta cõcrepuerint ossa, nõ desistit. Quod tamẽ Aristoteles lib. VIII. de histor. animal. c. v. de lutra retulit, sicuti alterũ de arborib. lataci, quã vulgo Noerzam vocãt, ascribit. Nos hoc symbolo admonemur ad constantiam & perseverantiam in laboribus perferendis, secundum Virgilii II. Georgic. tritam γνώμην,*

Labor omnia vincit
Improbus, & duris urgens in rebus egestas.

Et sunt præclari hi versus Lucretii quoq; merito discendi, lib. I. & in fine lib. IV.

Nam leviter quamvis quod crebro tunditur ictu,
Vincitur in longo spatio tamen atq; labascit.
Nonne vides etiam guttas in saxa cadentes
Humoris longo in spatio pertundere saxum?

Atq; Ovidianum quoque distichum omnibus est notum?

Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.

Hinc Cherili versus proverbialis græcus apud Galenum lib. III. de Temperament.

πέτρην κοιλαίνει ῥανὶς ὕδατος ἐντελεχείῃ, *id est,*
Gutta cavat lapidem non vi sed sæpe cadendo.

Ac Seneca VI. Epist. ad Lucil. Nihil est quod non expugnet pertinax opera & intenta ac diligens cura. Item Epist. XVI. Perseverandum est & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.

PERSE-

XCVI.

PERSEVERANDO.

Quid non perficiat labor improbus? aspicis, arbor
Vt cadat à morsu Castoris assiduo.

XCVII.

CROCODILUS *Aegypti & Indiæ inquilinum animal est, & de eo Plutarchus in comment. de sollertia animalium hæc tradit: Divinationi, non rationi imputetur hujus animalis prænotio. Nam neque infra nec ultra illud spatium, ad quod Nilus sua annua eluvie perventurus est, progressus ova ponit, ut quicunq; agricola in ea incidat, cum ipse intelligere tum aliis prænarrare queat, quousque sit effluxurus amnis, adeo scite dimensus est, ne humidus ipse humido incubet. Plura idem autor in altero comment. de Iside commemorat, Plinius lib.* VIII. *ca.* XXV. *parit ova, inquit, quanta anseres, eaq; extra eum locum semper incubat prædivinatione quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus. Huc etiam pertinet proverbium sive præceptum Pittaci, unius ex septem Sapientibus,* γνῶθι καιρόν, *id est, Tempus nosce. Et Hesiodus monet,*

μετρεῖν φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ὅπι πᾶσιν ἄριστος.
Observato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, si quis tempus spectaverit aptum.

Et Pindarus Olymp. XII. ἔπεστι δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, *id est, consentaneus autem unaquaq; in re est modus, quem intelligere, opportunitas est optima. Quæ providentia quàm sit utilis, Sophocles in Electra demonstrat,*

προνοίας ὄφελος ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, ὄφελος δὲ σοφόν:
Id Est.
Providentia nullum hominibus aptum natum est
Lucrum capere melius, neque mente sapiente.

Et breviter Pindarus in Pythiis:

ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν,
Tempus pariter in omni re fastigium obinet.

TEM-

XCVII.

TEMPORE ET LOCO.

Nosse modum tempusq́, doces, Crocodile magister,
Et ventura diu tempora prospicere.

XCVIII.

ARISTOTELES *lib.* IX. *de hist. animal. cap.* VI. *ubi loquitur de nonnullis animalibus, quæ ipsa natura quadam instruxit quasi prudentia, ait, Crocodilis hiantib. aves trochilos involãtes depurgare dentes, quo munere & ipsi aluntur, & Crocodilus sentiẽs commode secum agi, nihil ei nocet, sed cum egredi avem vult, cervices movet ne comprimat. Quidam hirudinibus, quib. os refertum Crocodilus habeat, ipsum à Trochilo liberari scribunt, ut Orus, (ex Phasianini versione.) Herodot. in Euterpe, Apulejus Apol. I. Amm. Marcellin. & Phile in Iamb. Plutar. in libello sæpius indicato paulo aliter hæc exponit: Trochilum nimirum avem ex earum genere, quæ circa lacus & fluvios versantur (quare de alio trochilo, quem ad regulum referũt, hic locus vix erit intelligendus) Crocodilũ custodire, non proprio victu, sed ejus reliquiis enutritã. Cũ enim sentit Ichneumonem luto, sicut athletæ pulvere solẽt, oppletũ crocodilo dormienti insidiari, vociferans & tundens rostro hunc excitat. Crocodilus vicissim ita se huic cicurẽ præbet, ut eũ aperto ore intromittat, gaudeatq; eo tenues carniũ particulas, quæ dẽtib. suis inhæserãt, rostro sẽsim legente & deradẽte auferre, ac ubi jã os claudere vult, leniter mandibulã inclinans id significet, neq; etiã prius demittat, quam trochilũ evolasse senserit. Est hoc insigne exẽplum gratitudinis, quod semper ante oculos nobis obversari debet,* ἀγαθοὶ γὰρ (*ait Xenophon*) μεγάλα ἀντὶ μικρῶν εὐεργετεῖν εἰώθασι, *id est, Boni pro parvis magna beneficia cõferre solent. Ac Cic. in orat. p Cn. Plancio summopere hanc virtutẽ plurib. verbis cõmendãs, Hæc, inquit, est mater omniũ virtutũ reliquarũ, & paulo pòst: Equidem nihil tam propriũ hominis esse existimo, quã nõ modo beneficio, sed etiã benevolentiæ significatione alligari, nihil tam inhumanum, tam immane, tam sævum, quã committere, ut beneficio non dicã indignus, sed victus esse videare.* Ac-

XCVIII.

ACCEPTUM REDDITUR OFFICIUM.

Vel trochili meritis Crocodili gratia conſtat,
Præclare meritis tu quoque redde vicem.

Ichneu-

XCIX.

ICHNEUMON *Hesychio & Nicandro in Theriacis est ἰχνεύτης, magnitudine felis, vel, secundum Aristotelem, ictidis, lutræ colore & pilo, cuius species esse putatur, vulgò vocāt murem Pharaonis, qualem ante paucos annos vivum Francofurti ostenderunt. Plutarchus hæc de illo refert. Parum differt ab induto thoracē ad prælium milite, tantum sibi circumdat cœni, tamq; densam sibi circumlinit tunicam, aggressurus Crocodilum. Quod Isidorus etiam scribit lib.* XII. *cap.* VI. *Plinius addit, saturum Crocodilum in littore se supinum abjicere, ibi tum trochilum aviculam eius os purgare, in qua voluptate somno pressum eum Ichneumō conspicatus per eius fauces, ut telū aliquod immissus erodat alvum, & sic bestiam illam conficiat. Idem ferme scribūt Strabo, Diodorus Siculus & Oppianus, atq; hic quidem* III. *Cyneg. eleganter admodum & copiose. Et extat de eadem hac re ænigma apud Athæneum, eiq; subjecta λύσις ex Eubulo Comico. Aristoteles & alii Ichneumonis ita armati, etiam cum serpentibus pugnantis mentionem faciunt. Est autem icon tyranni, qui ut Crocodilus in Nilo injustum imperium exercens: hominibus & animantibus non parcit, attamen à parvo & contemtibili Ichneumone interficitur, ita quoque non raro à viliss. homine tyrannus è medio tollitur, Vnde Iuvenalis Sati.* X.

Ad generum Cereris sine cæde & sanguine pauci
Descendunt reges & sicca morte tyranni.

Qui vero huius argumenti plura cognoscere cupit, legat inprimis Xenophontis scriptum admodum eruditum, cui titulus Hiero, in quo tyrannum plane graphice depingit.

NUS-

XCIX.

NUSQUAM TUTA TYRANNIS.

Quem minime credas properabit fata tyranno:
Exitio Ichneumon sic crocodile tibi est.

C.

QUIDAM *eruditus vir Cæsar Trevisanus integrum cōmentarium edidit Italicum, de quodam Symbolo sive Emblemate, quod ipse vel Impresam vulgari nomine, vel Insigne, vel saltem quandam ingeniosam & amœnam inventionem appellare voluit. Ex hoc scripto nos præcipua quædam capita tantum, paulo tamen verbosius quam in alius factum est, enarrare, & illo huic nostræ secundæ Centuriæ finem imponere constituimus. Curavit autem autor depingi quatuor diversi generis animalia, eo modo ut unum alterum respiceret. Inter illa aquila & leo è regione superius, & inferius Siren cum Dracone cōspiciebantur. His autem animalibus, amorum quatuor genera voluit repræsentare, nimirum desiderium & amorem veræ gloriæ & famæ, secundum virtutis & præstantiæ animi, tertium pulchri, quartum divitiarum; quibus eorum proprietates accōmodat. Nam ad primum quod omnia inferiora in altum ducit, & famæ ac gloriæ rebus præclaris & laudabilibus conquisitæ incumbit, aquila pertinet, quæ inter omnes alias aves volatu suo partes superiores cæli petit, & acie præterea oculorum singulari prædita est, unde veteres poëtæ Iovis esse ministrum fabulati sunt. Soli autem aquilæ corona in capite est addita, quæ amorem sanctum & divinum circa res cælestes designat. Leo secundo generi accommodatur, qui robore & quasi fortitudine quadam cæteris universis animalibus dominari dicitur, adeo generosi animi, & timiditatis atque ignaviæ expers, ut autores rerum naturalium scribant, quod hominibus dormientibus, vel in terram, quasi mortui essent, prostratis, vel etiam infantibus parcat, nec illis ullam noxam inferat, ac præterea in campis apricis & latentibus securus, spretis venatoribus, non mutato consueto ingressu, procedat: quod virtutis & magnanimitatis conveniens est exemplum. Ad tertium*

genus

C.

AMOR CAUSSA OMNIVM.

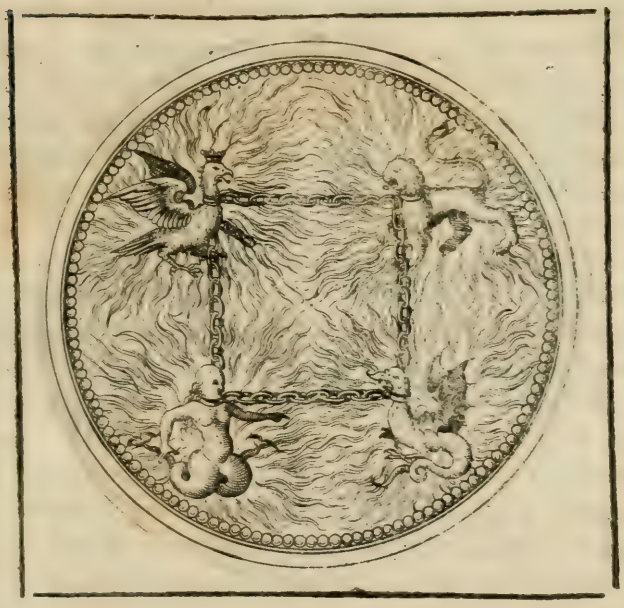

Si rerum quæras fuerit quis finis & ortus,
Desine. nam cauſſa eſt unica ſolus amor.

genus amoris, quod in vera rerum pulchritudine appetenda consistit, Siren additur, cui, ut fingunt poëtæ, tam suavis vox est, ut omnes qui audiāt ita demulceat, quod etiam somno inde corripiantur. (Alibi tamen ad ad illicitum amorem hanc similitudinem transferri, non est ignotum.) Draco ultimo generi comparatur, quod versatur circa divitias & opes mundanas; nam his illum præsidere ac custodire eas perhibent, & oculis quoque utitur acutissimis, quæ omnia divitiis conquirendis non male possunt applicari. Quod si cum μικροκόσμῳ quoque, id est, parvo mundo sive homine hoc conferre voluerimus, Aquilæ semper in altis locis viventi, & prædæ inhianti caput respondet, in quo est intellectus in perpetua rerum inveniēdarum meditatione occupatus, deinde os quoque illi ad cibum ingerendum inest; Leoni cum pectore conveniet, in quo consistit fortitudo; Sireni tanquam voluptuariæ & in aquis degenti inferior venter; & tandem Draconi per terram repenti pedes & crura attribuentur. Circum hæc vero animalia undiquaque flamma mollis & lucida conspicitur, qua nobilitas & excellentia amoris denotatur. nam inter alia elementa ignis præcipuū locum obtinet, tanquam magis efficax reliquis. Occupat autem hæc flamma universum spacium circa quatuor animalia, quoniam ipsius vis & potentia per cunctas res penetrat atque sese diffundit. Quod etiam catena indicat, quibus animalia invicem colligantur, & sæpe unum ad alterum pertrahitur. Est autem illa in superiore parte aurea circa Aquilam & Leonem, cum amor divinus & universalis sit præstantiß. circa inferiora autem animalia plumbea humanum atq; etiam bestialem significans. Huic μυθολογικῷ figmento autor addidit inscriptionem Græcam hanc, ὁ ἔρως ἀπάντων αἴτιος, καὶ πρὸς αὐτὸν ἅπαντα, id est, Amor caussa omnium, & ad ipsum omnia: quod nimirū ex amore vero omnes res originem ducant primumq; rerum sit princi-

principium, & sic tandem in ipsum universa quoq; revertãtur. Ingeniosè hæc sane & eleganter excogitata fateor, quæ tamen in schola pietatis Christianæ multo melius & rectius explicantur. Nam, ut taceam de Amore DEI *erga genus humanum (cujus vim & præstantiam nulla unquam lingua humana satis exprimere vel laudare potest) primum est Amor sive dilectio, quo* DEUS *diligitur propter se, & proximus propter* DEUM, *ut docet B. Augustinus de doctrina Christiana: qui lib.* VIII. *de Civitate* DEI *quoque ait, Platonem non dubitare hoc esse philosophari, scilicet* DEUM *amare, de quo habemus præcepta sacrarum literarum plurima, quæ nunquam ex animis nostris sunt deponenda. Est deinde amor erga proximum, qui proprie Charitas dicitur, qui ex priore quasi uberrimo fonte promanat. qui enim* DEUM *amare negligit, diligere proximum nescit, ut veterum quidam dixit. Et secundum S. Paulum, 1. ad Timoth. 1. Finis præcepti est charitas ex corde puro, conscientia bona ac fide non ficta. Et* SALVATOR *noster, Ioan.* XIII. *certum ac indubitatum signum suorum discipulorum dicit esse mutuam dilectionem. Huc etiam referri debet amor patriæ. nam quid illa nobis potest esse proximior? quam Ethnici etiam adeo magni fecere, ut pro illa mortem sæpe obierint. Et Seneca dicat,*

Præferre patriam liberis regem decet.

Maxime autem charitati adversatur amor sui, cum quo congruit amor huius seculi, quæ græcis est Φιλαυτία, quæ omnium vituperabilium affectionum dicitur esse principium, sicut superbia est finis. Hũc stultum & improbum merito appellat Horatius, & Aristoteles VI. *Ethic. infamem, alii cœcum: à quo vitio omnes quam longiss. abesse debemus. Est denique amor honestus & laudabilis in rem aliquam vel animatam vel inanimatam (quem Plato etiam videtur describere in dialogo, quem Symposium sive de amore inscripsit) qui lõge lateq; sese extẽdit,*

catamem cōditione, ne ullo modo limites honesti excedat. Atq; extat egregium dictum apud Dionysium (ut fertur) Areopagitam in libro de divinis nominibus. Amorem sive divinum sive angelicum, sive spiritualem, sive animalem aut naturalem dicas, insitam quandam intellige & connascentem virtutem, quæ superiora quidem ad inferiorum Providentiam prolicit, æqualia rursum ad socialem sui invicem communionem conciliat, ac postremo infima quæq; incitat, ut sublimiora potioraq; convertantur, immo veluti fomite quodam igneo amplius succensa resiliant. Hæc ille. Postremo loco est inhonestus & voluptarius amor, priori plane contrarius, præsertim ille impudicus & ἐρωλιχὸς, qui belluarum similes homines reddit, atq; ideo θηριότητα quandam Aristoteles vocat. Quantum vero libidines vagæ nocuerint omni tempore, & quo pacto propter illas non solum privati homines à DEO *puniti graviß. sed etiam ideo sæpe numero integra regna funditus, eversa fuerint, tam sacræ quam profanæ historiæ plurimæ testantur.*

FINIS.

SPECIAL 94-B
2055

THE GETTY CENTER